University of Mysore

Oriental Library Publications

मैसूरु प्राच्यकोशागारस्थ

लिखितसंस्कृतग्रन्थसूची

सविवरणा

प्रथमसम्पुटम्—वेदाः

A DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF THE

SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE

Government Oriental Library, Mysore

BY

M. S. BASAVALINGAYYA, M.A., B.L.
Curator, Oriental Library, Mysore

AND

VIDVAN T. T. SRINIVASAGOPALACHAR
Pandit, Oriental Library, Mysore

Vol. I—VEDAS

MYSORE:
PRINTED BY THE ASST. SUPDT., GOVT. BRANCH PRESS
1937

Price: Rs. 3-12-0

University of Mysore

Oriental Library Publications

मैसूरु प्राच्यकोशागारस्थ

लिखितसंस्कृतग्रन्थसूची

सविवरणा

प्रथमसम्पुटम्—वेदाः

A DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF THE

SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE

Government Oriental Library, Mysore

BY

M. S. BASAVALINGAYYA, M.A., B.L.

Curator, Oriental Library, Mysore

AND

VIDVAN T. T. SRINIVASAGOPALACHAR

Pandit, Oriental Library, Mysore

Vol. I—VEDAS

MYSORE:

PRINTED BY THE ASST. SUPDT., GOVT. BRANCH PRESS

1937

INTRODUCTION.

WHILE presenting to the world of scholars this first volume of the "Descriptive Catalogue" of the Sanskrit manuscripts contained in the Government Oriental Library, Mysore, a few words about the work done so far by the Library may not be out of place. The Oriental Library was founded by the Government of Mysore in September 1891, and was housed in the Jubilee Hall, which is one of the most attractive buildings in the Capital City of Mysore. The object of the Government in establishing the Library was to collect rare and valuable manuscripts of ancient works from all parts of the State, to conserve them and to edit and publish such of them as would be of interest to oriental scholars. The Library with its large collection of nearly twelve thousand manuscripts of rare and important works in Sanskrit and Kannada as well as with its well-known series of publications, may be said to have fulfilled this object to a considerable extent.

2. This Library, formerly known as the Sanskrit and Oriental Library, was brought under the direct control of the Mysore University in 1917. Under its auspices, the Library has become the nucleus of oriental studies in the State, being the sole resort not only of pandits, students and scholars connected with the University, but also of others engaged in oriental research and in the study of oriental subjects on modern lines, and is now playing even a more important role than before.

3. The series of Oriental Library Publications which is regarded as one of the most important Indian series, has won praise from scholars of foreign countries like the late Dr. Sylvain Levi of the University of Paris, the late

Dr. Winternitz of Prague, Dr. F. W. Thomas of Oxford and Dr. Otto Strauss of the University of Breslau, as being notable "for its choice of rare and valuable works as well as for the care with which it is edited and printed" and as "showing a high standard of erudition in the State of Mysore."

4. The Library may be said to function in four distinct departments or sections :—

(i) *The Office*, with the Curator as its head.

(ii) *The Manuscripts Section.*—This department aims at, and takes all possible care for, the safe conservation of valuable manuscripts in the Library, and is, therefore, a very important section of the Library. A vigorous and systematic search for manuscripts within and outside the State is being made by the members of the staff, and fresh manuscripts are being added year after year. The manuscripts are either of palm-leaf or of paper. The scripts used in the majority of the manuscripts are Nāgarī, Grantha, Kannada and Telugu, Malayāḷa and Tuḷu being used in a few manuscripts. Transcripts of manuscripts of this Library are being supplied to scholars in Madras, Poona, the Panjab, Benares, Calcutta and other places in connection with their research and editing work. The oldest of the manuscripts in the Library may belong to the 12th or the 13th century A.D.

These manuscripts are classified under the following heads :—

Part I—Vedas.

I. *Vedas*—Saṁhitās, Brāhmaṇās, Āraṇyakās, Upaniṣads, Mantra Sangraha and Bhāṣya.

II. *Vedāṅga*—(*a*) Śikṣā. (*b*) Kalpa-Śrouta-Sūtra-Bhāṣya-Prayoga. (*c*) Gṛhya-Sūtra-Bhāṣya-Prayoga. (*d*) Dharma Sūtra Bhāṣya.

III. *Smṛti*—(*a*) Mūlasmṛti. (*b*) Nibandha. (*c*) Treatises dealing with Vratas.

IV. *Itihāsa.*

V. *Purāṇa.*

Part II—Post-Vedic Literature.

VI. *Kāvyās*—Stotra, Padya, Gadya, Champu, Nāṭaka, Subhāṣita, Nīti, Kathā.
VII. *Chandas.*
VIII. *Alaṅkāra.*
IX. *Śilpa.*
X. *Ratnaśāstra.*
XI. *Arthaśāstra.*
XII. *Kāmaśāstra.*
XIII. *Bharataśāstra.*
XIV. *Vyākaraṇa.*
XV. *Prākṛta Vyākaraṇa.*
XVI. *Jyotiṣa.*
XVII. *Vaidya.*
XVIII. *Darśanas.*
XIX. *Agamas.*
XX. *Nighaṇṭu.*

As regards the provenance of these manuscripts, the great majority of them have been collected by the Travelling Pandits in their tours and purchased by the Library.

(iii) *The Publication Department.*—Another important section of the Library is engaged in editing and publishing important works in Sanskrit and Kannada. The Library has, so far, published 80 works in Sanskrit and 22 in Kannada. The publication section consists of scholars trained in modern methods of work as well as some of the ablest pandits in the State, and the works, edited and published by them, have been found useful and interesting by those that consult them. About half the number of copies of each publication are presented to important institutions and distinguished scholars in and outside India.

(iv) *Department of Printed Books.*—This section serves as an up-to-date library of reference for students

and scholars engaged in the study of oriental subjects and in original research. It contains about 16,000 printed books in Sanskrit and Kannada, besides journals and reports relating to oriental studies.

5. A classified list of manuscripts was printed by the Library in 1922 and a supplement was issued in 1928. But such a list of manuscripts, merely giving their titles and their authors, is not of substantial use. In order to furnish a really serviceable account to scholars engaged in research work and study, it was thought desirable to prepare and publish a descriptive catalogue, giving as much detailed information as possible regarding each manuscript, so that even those who glance at them, might easily know the general nature and scope of each work.

The following is the plan adopted in describing each manuscript: The number at the top is the descriptive number, and that in the circular bracket is the accession number. Works which do not appear to have been printed so far are marked by an asterisk, and a brief statement of their contents is given in English under the head, "subject-in-brief." Then appears the name of the work with its transliteration in English. The author's name is given wherever it is ascertainable. Under substance, the material on which the work is written—whether palm-leaf or paper—is mentioned. The size is given in inches. Under character, the script in which the manuscript is written is shown. The next three figures point out the extent of each manuscript, the first, mentioning the number of leaves, the second, the average number of lines in each page and the third, the average number of letters (syllables) in each line. Under the head, "the age of the manuscript," the age is given as roughly determined by appearance and it is distinguished as ancient, old, or modern, the first indicating that the manuscript is probably more than two hundred years old. Under the head, "the condition of the manuscript" the extent of mutilation or injury from insects is shown.

6. Details of information regarding the complete-

ness or otherwise of the work, are given under "वक्तव्यविशेषः.", Under "Upakrama" and "Upasaṁhāra," the actual textual portion has been reproduced. Any incorrect letter or word, has been underlined, and the correct one is shown in round brackets. The readings or letters shown in square brackets are those that are conjecturally inserted in blank places in the manuscripts. Dotted lines like . . . . . show gaps due to the mutilation or injury.

Under the heads, "Pratipādya Viṣaya" and "Vaktavya Viśeṣa," the subject-matter of the work is given in a nut-shell, and an endeavour is made to furnish a more detailed and critical account regarding each manuscript work.

The present volume of the Descriptive Catalogue contains descriptions of 686 manuscripts belonging to the Veda Section. Of these, 304 are originals and the rest duplicates. It may take 15 or 16 more volumes to complete the description of all the manuscripts in the Library.

7. The Vedic Section is classified under the following five heads:—

Saṁhitās, Brāhmaṇās, Āraṇyakās, Upaniṣads and Mantrapraśna.

The following few remarks are offered under each head:—

Ṛk Saṁhitā.—Manuscript No. 662 is a commentary called Ṛgarthadīpikā by Mādhavārya, the son of Venkaṭārya. The commentary explains, in a systematic manner, the meanings of words from the last Ṛk of the first varga in the 3rd chapter of the first Aṣṭaka up to the end of the first Aṣṭaka. As regards the author Mādhavārya and his date, there has been a controversy among scholars, and no definite conclusion has yet been reached. Since Sāyaṇa quotes from Mādhava Bhaṭṭa, it is clear that a person by name Mādhava Bhaṭṭa known also as Mādhavārya or Mādhavācārya or simply Mādhava lived before him and that he was different from Mādhava (Sāyaṇa-Mādhava), brother of Sāyaṇācārya. Mādhavārya,

the author of Ṛgarthadīpikā, has given detailed information about himself and his family in the colophon of each chapter of his work.* His father was Venkaṭārya and his mother Sundarī. He was of Kauśika Gotra and belonged to the Pravaras of Viśvāmitra, Aṣṭaka and Lohita. He lived in a village called Gomān in the Chola country on the southern bank of the Kāveri river. In the concluding stanzas and in the colophons of his work, his name appears as Mādhava, Mādhavārya and Venkaṭamādhava. In the Lahore manuscript of the Ṛgarthadīpikā, his name is mentioned in the colophon as Mādhavācārya. One Mādhavācāryasūri referred to by Keśavaswāmin in his Nānārthārṇava-saṁgraha is also identified with Venkaṭamādhava.

Since a sentence in the Ṛgarthadīpikā of this Venkaṭamādhava is identical with a sentence of Mādhava Bhaṭṭa quoted by Sāyaṇa, Professor Lakṣmaṇa Sarup [1] and Dr. Kunhan Raja [2] have come to the conclusion that this Mādhava Bhaṭṭa is identical with Venkaṭamādhava. Pandit Sāmbaśiva Śāstri, in his introduction to Ṛk. Saṁhitā, and Professor Bhagavad Datta have endorsed this conclusion. The latter place Venkaṭamādhava in the 12th century A.D., while the former say that he lived in the 9th or 10th century A.D. Dr. Venkaṭasubbiah, in his article in the Vol. X, Part II of the Journal of Oriental Research, differs from the opinion of the above scholars and arrives at the conclusion that the commentator Mādhava Bhaṭṭa referred to by Sāyaṇa cannot be identical with Venkaṭamādhava, the author of Ṛgarthadīpikā.

It is now definitely known that there were two Mādhavas before Sāyaṇa who commented on the Ṛg Veda. There is another Mādhava, the son of Indukara, who wrote "Mādhava Nidānam" a work on medicine, and whom Pandit D. Gopalācāryalu, in his introduction to the above work, edited by him, has ascribed to about the 6th century

---

**Vide* p. 741 of this Catalogue.

[1] His Introduction to Indices and Appendices to the Nirukta.

[2] His article on the Chronology of the Vedabhāṣyakārās, in the Journal of Oriental Research, Vol. X, Part III, p. 258.

A.D. But he does not appear to have written any commentary on the Vedas. It has not yet been ascertained which of the above-mentioned two Mādhavas—the Mādhava of Anukramaṇis and the Ṛgarthadīpikā or the Mādhava who commented on the Sāma Veda and who is a disciple of Skandaswāmin—is to be identified with Mādhava Bhaṭṭa referred to by Sāyaṇa. But since the quotation taken from Mādhava Bhaṭṭa by Sāyaṇa, while interpreting the Mantra "विहिसोतोरिस्रेषा ऋगिन्द्राण्या" is found to agree, word for word, with Venkaṭārya's commentary on the same, Mādhava Bhaṭṭa referred to by Sāyaṇa appears to be identical with Venkaṭamādhava. (Aṣṭaka VIII, Adhyāya 4, Varga 1, Ṛk 1.)

Regarding the date of Venkaṭamādhava, Dr. Venkaṭasubbiah has come to the conclusion that the Mādhava of Ṛgarthadīpikā is posterior to Sāyaṇa since the former's commentary contains, in his opinion, unmistakable references to Sāyaṇa's commentary. The arguments adduced by the learned doctor in support of the conclusion, though plausible, are not convincing. He says that since certain features which Mādhavārya considers to be defects in some of the earlier commentaries on the Ṛg Veda, are to be found in the commentary of Sāyaṇa, the latter must be anterior to him. In reply to this, it may be said that since there is many a similarity in words as well as in content between the commentary of Sāyaṇa and the earlier commentaries, the defects of Sāyaṇa's commentary might be found also in the commentaries of other earlier commentators; and Mādhavārya, while enumerating the defects, might have had in view those commentaries which are not now extant. Or Sāyaṇa himself might have reproduced, in his commentary, passages from the earlier commentators, not regarding as defects what Mādhavārya took as defects. Dr. Venkaṭasubbiah himself admits that in the case of very many Mantras, Sāyaṇa's explanations are almost identical with those of Skandaswāmin. Another argument brought forward by Dr. Venkaṭasubbiah is this—Mādhavārya refers to two com-

mentators whom he reviles as "impostors" (Māyāvins), one of them giving the number of verses contained in each Varga and hymn, and the other the Viniyoga of each Mantra and Sūkta. Sāyaṇa gives in his commentary, the Viniyoga of each Mantra and Sūkta. Since it is very improbable that there was another commentator on the Ṛg Veda (besides Sāyaṇa) who also mentioned the Viniyoga of each Mantra and hymn in his work, the conclusion is irresistible that Sāyaṇa is one of the commentators who are referred to by Mādhavārya as "Māyāvin." But the facts at our disposal do not seem to support the argument of Dr. Venkaṭasubbiah. Sāyaṇa, in his introduction to his own commentary on Taittirīya Saṁhitā, writes thus:—"एतत्सर्वं विनियोगसङ्ग्रहकारेणेत्थं सङ्गृहीतम्"[1] Besides, at the end of each Anuvāka, he quotes stanzas under the heading अत्र विनियोगसङ्ग्रहः, which expression clearly indicates that those stanzas are not his own but taken from the विनियोगसङ्ग्रह of previous writers. Thus it is beyond all doubt that there were commentators who mentioned the Viniyoga of Mantras and Sūktas in their works even before Sāyaṇa and Mādhavārya might be referring to them.

Moreover, a comparison of Venkaṭārya's commentary with that of Sāyaṇa shows that the commentary of the former is brief and abstruse, while that of the latter is very lucid. If Venkaṭamādhava were really posterior to Sāyaṇa, there was no necessity for him to write a Vivaraṇa, on the Ṛk Saṁhitā in the face of such an exhaustive commentary by Sāyaṇa. Nor can one think that Venkaṭamādhava could be so discourteous as not to mention in his work the name of such an illustrious commentator on the Vedas as Sāyaṇa.

From the above, it is clear that Venkaṭamādhava must belong to a period far earlier than the 14th century in which Sāyaṇa lived.

---

1 कृष्णयजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता, p. 8 (Anandāśrama Series).

Since the Mādhavācāryasūri referred to by Keśavaswāmin (1300 A.D.) in his Nānārthārṇava-saṃkṣepa is identical with Venkaṭamādhava, the latter must have lived earlier than the 13th century A.D. Pandit K. Sāmbaśiva Śāstri, in his introduction to the Ṛk Saṁhitā,[1] assigns Venkaṭamādhava to the 12th century, relying on a tradition that Venkaṭamādhava was one of the disciples of the great Rāmānujācārya. This tradition is opposed to facts. Venkaṭamādhava, in his commentary on the Ṛg-veda prays to God Vināyaka in the following verse:—

श्रविङ्कटार्यतनयो व्याचिकीर्षति माधवः ।
ऋक्संहितामस्य देवः प्रसीदतु विनायकः ॥

The disciples of Rāmānuja are not generally known to invoke, in their works, the favour of God Vināyaka. Nor is Viṣvaksena, who is often invoked by Sri Vaiṣṇavas, anywhere known by the name of Vināyaka.

Although it is not possible at present to determine the exact date of Venkaṭamādhava, this much is clear, that he belongs to a period far removed from Sāyaṇa.

Sāma Saṁhitā.—This Saṁhitā is divided into two parts—Gāna and Ārcika. Gāna or chant is again divisible into two, namely, Vedasāma and Uha. The chanting of Ṛks in the Pūrvarcika is known as Vedasāma and is also termed Geyagāna and Veyagāna. The chanting of Ṛks in the Uttarārcika is known as Uhagāna. The second part—Ārcika—is divisible into four parts, Pūrvārcika, Uttarārcika, and their supplements. The Pūrvārcika is known as Chanda Ārcika and Yonyārcika. Māhānāmnī, otherwise known as Śakvarī, and Āraṇyakārcikas have been regarded as the supplements of the Pūrvārcika. Some do not regard these two as Pariśiṣṭas, but treat them as two separate parts of Ārcika itself with their own Gānas, namely, Uhyagāna and Rahasyagāna, though Uhyagāna and Stobha come under Pariśiṣṭas according to the above four-fold division.

---

[1] Trivandrum Sanskrit Series, No. VIII, Ṛk Saṃhitā, Introduction, p. 5.

Some others divide Sāma Saṁhitā into thirteen parts as follows :—

The Ārcika consists of four parts, namely, Chandas, Āraṇyaka, Māhānāmna and Uttara. Stobha is a separate work by itself. The Gāna consists of four main parts, namely, Geya, Āraṇyaka, Uha, and Uhya with their supplements–Māhānāmna, Bhāruṇḍa, Tavaśyāvīya and Gāyatra.

Some are of opinion that since the Ārcika portion cannot be chanted, only the Gāna portion of the Sāma Saṁhitā should be treated as Sāma Veda proper. In all the Ṛk Saṁhitā manuscripts of the Library, the swaras are indicated by means of writing letters " Ka, " etc., in place of the usual rekhas.

Taittirīya Saṁhitā Bhāṣya.—Of the various Śākhās of the Black Yajurveda, the Taittirīya Śakhā is the best known. Bhaṭṭa Bhāskara has written a commentary, styled Jñānayajña, on the Saṁhitā, Brāhmaṇa and Āraṇyaka of this Taittirīya Śākhā. Sāyaṇa also has written a commentary styled Vedārthaprakāśa on the above. Both Bhaṭṭa Bhāskara and Sāyaṇa are well-versed in all branches of learning, and the commentaries of both are well known as having been written on the basis of the ancient Vaidika tradition. In regard to these two commentators, there is a controversy still going on as to who flourished first. Some scholars, relying on variant readings of the words " निष्पावके शाके " appearing in an autobiographical verse of Bhaṭṭa Bhāskara, have come to different conclusions regarding the date of Bhaṭṭa Bhāskara, and tried to swing him from the 10th to the 15th century A.D. Dr. R. Shāma Śāstri, according to his preface to his edition of Taittirīya Brāhmaṇa, has come to the conclusion that Bhaṭṭa Bhāskara is decidedly posterior to Sāyaṇa. He mainly bases his arguments on the following verse of Bhaṭṭa Bhāskara :—

एष निष्पावके शाके कुशिकान्वयजन्मना ।
भट्टभास्करमिश्रेण ज्ञानयज्ञः प्रकीर्तितः ॥

He says that the author intends, in the words " निष्पा-

वके शाके " to convey the date of his composing the Bhāṣya and interprets "निष्पावके शाके " as in the Śaka year 1410. Mr. Śeshagiri Śāstri, M.A., in his "Report on a Search for Sanskrit and Tamil Manuscripts for 1893-94," saying that the above date would be inconsistent as Bhaṭṭa Bhāskara is quoted by Mādhava, who flourished about the middle of the 14th century, suggests a correction of the word "निष्पावके" to "निष्पापके," which will mean in the Śaka year 1110, *i.e.*, 1189 A. D. and which, according to him, will approximate to the age traditionally assigned to Bhaṭṭa Bhāskara, 950 A. D. Dr. Burnell, in his "Catalogue of the Tanjore Library," interprets the words "निष्पावके शाके" to mean "in the plant Anumūla," and infers that the family name of Bhaṭṭa Bhāskara was Anumūla, which term is added to proper names in the Telugu country, and that Bhaṭṭa Bhāskara was, therefore, a Telugu man. The above interpretations do not appear to be correct. From the two variant readings of the expression "निष्पावके शाके" found in the manuscripts of this Library, we may safely say that the author never intended to convey the date of the composition of his Bhāṣya in the words, "निष्पावके शाके." The two readings are "निष्पावके शोके" and "निष्पावकज्ञेन."

In the verse quoted above, the author intends to convey the special nature of his commentary called "Jñānayajña" and says that Jñānayajña is totally different from the Yajña enjoined as a vedic rite, where fire is required for the oblation and where there is much affliction "शोकः" in the act of procuring the materials to be offered to the Gods and of immolating the sacrificial animal. Whereas Jñānayajña is to be performed in a way devoid of fire and affliction "निष्पावकेऽशोके," and is far superior to the Vaidika Yajña. On this interpretation, the correct reading will be "निष्पावकोऽशोकः" which will then qualify the word "ज्ञानयज्ञः," the locative case making its appearance in place of the nominative owing to the scribe's carelessness.

The second reading "निष्पावकज्ञेन" qualifies the word "भट्टभास्करमिश्रेण" in the instrumental, and describes Bhaṭṭa

Bhāskara as having been well versed in that part of the Veda where fire is not required.

As regards the date of Bhaṭṭa Bhāskara, there is much external evidence which clearly establishes that Bhaṭṭa Bhāskara belonged to the pre-Sāyaṇa period. Sāyaṇa, in many a place in his Bhāṣya on the Ṛg Veda as for instance in (1-63-4, 1-84-15, 6-1-13), not only mentions the name of Bhaṭṭa Bhāskara, but actually quotes from his commentary, besides reiterating his ideas. Also in his well-known "Mādhavīya Dhātuvṛtti" Sāyaṇa, while explaining the meaning of the root पृद्, refers to Bhaṭṭa Bhāskara's name and his commentary.[1]

Moreover, if any reliance can be placed in Mādhavārya's Śankara Digvijaya, Bhaṭṭa Bhāskara appears to have been a contemporary of the great Śankarācārya (who is assigned to the 8th century A.D.) from the following verses in the 15th chapter of Śankara Digvijaya :—

कवये कथयास्मदीयवार्तामिह सौम्येति स भट्टभास्कराय ।
विससर्ज वशंवदाग्रगण्यं मुनिरभ्यर्णगतं सनन्दनार्यम् ॥
अभिरूपकुलावतंसभूतं बहुधा व्याकृतसर्ववेदराशिम् ।

In the face of these facts, the statement भट्टभास्करोऽयं माधवाचार्यान्न प्राचीन इति तु निश्चितमेव[2] made in the Sanskrit preface to Bhaṭṭa Bhāskara's Rudrapraśna Bhāṣya, is evidently baseless since Bhaṭṭa Bhāskara is anterior to Sāyaṇa Mādhava by centuries, as pointed out above.

This Bhaṭṭa Bhāskara, who is the author of Yajurveda Bhāṣya, should be distinguished from another Bhaṭṭa Bhāskara who wrote a commentary called Ārṣeyadīpa on the Ārṣeya Brāhmṇa of Sāma Veda. While the former belongs to the family of Kuśika, the latter belongs to that of Kāśyapa and his date is not known.

---

[1] Oriental Library Publication Series माधवीया धातुवृत्तिः, p. 113.

[2] Anandāśrama Series, Rudrādhyāya, Introduction: p. 6.

Brāhmaṇas.—Each Veda has attached to it one or more Brāhmaṇas. Of the Brāhmaṇas of the Bahwrichas or followers of the Ṛg Veda, two have come down to us, the Aitereya Brāhmaṇa and the Kauṣītakī or Sānkhyāyana Brāhmaṇa. The sage Mahidāsa also called Aitereya (son of Itarā) is stated to have composed the former while the latter is ascribed to the sage Kauṣītakī. Though both the Brāhmaṇas treat of Śrouta sacrifices, and they have a number of legends in common, the Kauṣītakī is systematic in the arrangement of its subject-matter and has a wider scope than the Aitereya Brāhmaṇa.

The two well-known divisions of Sāma Veda Brāhmaṇas are the Talavakāra or Jaiminīya and the Tāṇḍya or Kauthumīya. The Tāṇḍya Brāhmaṇa is ascribed to the sage Taṇḍi. Since this Brāhmaṇa contains twenty-five chapters, it is also called Pancaviṁśa Brāhmaṇa. On account of its voluminousness and the appearance of the word "महत्" in the beginning, it is also named Proudha Brāhmaṇa or Mahābrāhmaṇa and is mentioned first in enumerating the eight principal Brāhmaṇas of the Sāma Veda.

Mantra Brāhmaṇa.—This Brāhmaṇa, also known as Mantra Parva, is treated by Sāyaṇa as the earlier portion of Upaniṣad-Brāhmaṇa, which is counted as the 6th among the eight Brāhmaṇas. The later portion of the above Upaniṣad-Brāhmaṇa is the well-known Chāndogyopaniṣat.

Ṣaḍviṁśa Brāhmaṇa.—Since this Brāhmaṇa commences with the 26th chapter, it is known as Ṣaḍviṁśa Brāhmaṇa and is regarded as the continuation of the Pancaviṁśa or Tāṇḍya Brāhmaṇa. But Sāyaṇa counts it as the second and an independent Brāhmaṇa, since it contains matter not treated of in the Tāṇḍya Brāhmaṇa.

Araṇyakas.—These are supplemental treatises forming the transition between Brāhmaṇa and Upaniṣads, and are studied in the forest during the third and fourth stages of life—वानप्रस्थ and सन्नयास.

Upaniṣads.—Upaniṣads form the third stage of the vedic thought, the other two being the Saṁhitā and the

Brāhmaṇa. The word "Upaniṣad" means to approach or sit at the feet of the Guru to receive the secret or mysterious knowledge which destroys all sins and brings about final eternal bliss.

As the Brāhmaṇas are concerned with the ritual portion "कर्मकाण्ड," the Upaniṣads constitute the knowledge portion "ज्ञानकाण्ड" of the Vedas. They may be treated as the soil containing the seed of nearly all the well-known systems of later Indian philosophical thought. In fact, they are the fountain-head of all the systems of philosophy, including Buddhism, which had their birth on Indian soil. They contain the quintessence of the Vedas and therefore are highly venerated by all Hindus.

Out of the total number of about one hundred and forty Upaniṣads existing in the Library, about one hundred and eighteen are assigned to the different Vedas. The most important are the Aitareya and Kauṣītaki of the Ṛg Veda, the Taittirīya, Śwetāswatara and Kathā of the Black Yajurveda, the Iśa and Bṛhadāraṇyaka of the White Yajurveda, the Chandogya of the Sāma Veda and the Māṇḍūkya, Muṇḍaka, Praśna Upaniṣads of the Atharva Veda.

Ekāgnikāṇḍa.—The vedic rites are classed under two heads. Those under the first are mentioned in the Gṛhya Sūtra and are performed with the help of only one fire, called Aupāsanāgni or the fire used for domestic worship. Those under the second head are mentioned in the Śrauta Sūtras, and are performed with the help of three sacred fires, collectively known as "त्रेताग्नि." That portion of the Veda which contains the Mantras recited while performing the vedic rites with the help of one fire एकाग्नि, namely Aupāsanāgni, is called Ekāgnikāṇḍa. Ekāgnikaṇḍa is also known as Mantrapraśna since it consists of two Praśnas containing the Mantras used by a dwija in performing his domestic rites. Ekāgnikāṇḍa commences with the Mantras used in offering oblations to the Viśwe Devas, and those Mantras are outside the Mantrapraśna, as is evident from

the commentary of Haradatta on Ekāgnikāṇḍa, where, after asserting "एकाग्निकाण्डमन्त्राणां व्याख्या सम्याग्विधीयते" he takes up the Viśwe Deva Mantras with the remarks "तत्र चाचार्या आदितो वैश्वदेवमन्त्रानधीयते[1]" meaning thereby that the Viśwe Deva Mantras are the beginning of Ekāgnikāṇḍa. Some are of opinion that the Mantrapraśnas of this Ekāgnikāṇḍa were collected and arranged in the present form by Āpastamba, the author of the Kalpasūtras, and they had no independent order of recitation like Saṁhitā, etc. This does not appear to be the correct view for the following reasons:—

1. If Āpastamba had collected these Mantras in his Kalpasūtra, he would have stated them in the same order in which he has enumerated the Gṛhyakarmas.

2. Sudarśanārya, in his commentary on the Āpastamba Gṛhyasūtra (4th Patala, 10th Kāṇḍa), clearly states that the Gṛhyamantras form part of the Veda and not of the Kalpasūtras. "गृह्यमन्त्राः समाम्नाता एव न कल्पसूत्रस्थाः ।"[2]

3. In enumerating the various sections of the Veda, Bhaṭṭa Bhāskara, in the introduction to his Bhāṣya on the Taittirīya Saṁhitā, has treated Ekāgnikāṇḍa as an independent section of the Vedas. "अथैकाग्निकाण्डं प्रसुग्मन्तेति प्रश्नद्वयं वैश्वदेवाग्निमन्त्राश्च"

In issuing the first volume of this Descriptive Catalogue, I have great pleasure in acknowledging gratefully the services rendered by the members of the staff of the Oriental Library.

M. S. BASAVALINGAYYA.

---

[1] Government Oriental Library Series, Ekagnikāṇḍa, p. 1.

[2] Government Oriental Library Series, Apastamba Gṛhyasūtra, p. 154.

संस्कृतलिखितग्रन्थसंसूचन्यामस्यां तत्तद्ग्रन्थाद्यनुबन्धितया निर्दिष्टानां केषांचिन्मुख्यतमविशेषविषयाणां सूचनी.

लिखित–संस्कृतपुस्तक–सविवरण–सूचन्यां अशुद्धसंशोधनम् .

पृष्ठसंख्या	पङ्क्तिसंख्या	अशुद्धम्	शुद्धम्
6	17	तिङ्ङः (तिङ्ङः) इति	तिङ्ङः [तिङ] इति
7	27	No. 3	No. 5
8	25	सारंवाला	सारं [वाला]
11	21	षडात्रा	षड्रात्रा
19	4	काम्यष्टि	काम्येष्टि
34	21	द्वतीया	द्वितीया
35	5	(B 4)	(154/2)
,,	16	प्रघा (सा)	प्र [घा] सा
,,	22	संनि (हि)	संनि [हि]
39	7	ध्वर्याग्रृहे	ध्वर्योर्गृहे
42	12	(च)	[च]
54	7	कोशादा	कोशादौ
57	14	माननां	मानानां
66	14	दांधिना	दाधिंना
70	5	विरदा	विरंदा
86	8	शस्त्रवि ।	शस्त्रवि
87	19	तस्य दासी	करणं दासी
102	9	योः	(योः)
118	32	प्रेक्षपा	प्रक्षेपा
158	30	पञ्चदश	षोडश
159	16	स्वोहीत	स्वाहेति

पृष्ठसंख्या	पङ्क्तिसंख्या	अशुद्धम्	शुद्धम्
175	12	प्रात्रीनरू	प्रात्रनिरू
,,	17	द्वतीये	द्वितीये
,,	18	पिपासोद विष	पिपासोदकविष
200	28	पार	परि
208	10	ग्राहीयत्वा	ग्राहयित्वा
214	21	उपीन	उपनि
,,	25	व्यप्य	व्याप्य
237	24	तनया	नतया
242	25	प्रादेश	प्रदेशि
,,	25	अङ्ग	अङ्गु
243	1	निमूले	नीमूले
246	11	ग्रेहत्	ग्रेहत्
251	12	कृतऽ स्मर क्रतो स्मर	क्रतो स्मर कृतऽस्मर
255	13	श्वैत	श्वेत
256	27	48	48 तमं
263	14	निष्कृष्य	निष्कृत्य
273	27	गोप्यीद्रूपणोव	गोप्यादिरूपेणावि
,,	,,	मत्स्र	मत्सर
277	17	श्रुतेः	श्रुते
290	20	मन्त्रे	मन्त्रो
302	22	धूय	धूय
318	29	ज्ञीपिनः	ज्ञापिनः
329	26	समग्रः	समग्रा
340	19	मादतः	मादतः
341	2	क्षयेत	क्षीयेत
,,	3	संसारोच्छेदने परम् । संसारोच्छेदनं परमिति ।	संसारोच्छेदने परं (संसारोच्छेदनं परमिति)

पृष्ठसंख्या	पङ्क्तिसंख्या	अशुद्धम्	शुद्धम्
348	16	च्छाखयि	च्छाखीय
352	4	सिंहारः	संहारः
353	5	प्राणपश्नोत्तराणिम् ।	प्राणपश्नोत्तराणिम् (प्रणवं चोत्तरारणिम्)
358	16	विधिरा	विधिर
359	16	गोपायोज	गोपायौज
360	27	पलं	फलं
365	28	पास्याशिष्य	पास्यशिष्य
,,	,,	पदग्राह्य	पदग्राह्याग्रा ।
368	29	स्तयत्त	स्तत्त
371	28	विशेणा	विशेषणा
375	15	सवर्षौं	सर्वेषां
376	5	ब्रह्मात्माक	ब्रह्मात्मक
379	11	श्रुभ्र	शुभ्र
,,	27	शालीपप्प	शालिपिप्प
380	1	षण्णवीत	षण्णवति
381	8	निरूष्य	निरूप्य
382	23	मोदश्च	मोदश्च
388	14	ब्रह्म	ब्रह्म
390	4	ब्रह्मोस	ब्रह्मोपास
392	11	रशिः	राशिः
394	10	तालुकं युवाकः	तालु शंयुवाकः
396	4	हर्विषि	हर्वींषि
402	25	अथर्वशाखीय	सामशाखीय
406	5	विश्वपरूम	विश्वरूप
,,	31	पाट्य	पाठ्य
411	3	पिंतम्	पिंतम्
423	27	बहुदका	बहूदका

पृष्ठसंख्या	पङ्क्तिसंख्या	अशुद्धम्	शुद्धम्
427	7	येवद्	यवेद्
428	9	दृढाङ्गमजाड्य	दृढाङ्गाजाड्य
436	7	स्थावारा	स्थावरा
„	18	विद्यायोः	विद्ययोः
450	15	शाश्वत	शाश्वतं
453	14	वहिश्चति	वहिश्चेति
461	3	र्विंलय	र्विंलय
466	26	च ुरा	चक्षुरा
467	25	वीत्वति	वत्विति
477	19	शाखय	शाखीय
485	2	दारु	दार
„	3	सव	सर्व
486	24	वेव	वेद्
487	5	दमीद	दमादि
488	20	नामभिमरू	नामभिरू
„	28	ऊध्व	ऊर्ध्व
507	4	यद्भूवं	यद्द्वं
516	25	वदान्तं	वेदान्तं
518	2	पद्यविषयाः	पाद्यविषयः
521	12	व्यींविशषः	व्यविशेषः
528	6	ब्रह्न	ब्रह्म
531	20	वतादि	तादि
532	12	देव ह	देवा ह
533	3	कल्वना	कल्पना
535	23	न यति	न याति
537	5	पासप्र	पासनप्र
550	24	संगृह्ल	संगृह्य
555	3	दव	देव

पृष्ठसंख्या	पङ्क्तिसंख्या	अशुद्धम्	शुद्धम्
561	27	जुह्वा त	जुह्वा पत
563	19	श्वास	श्वासि
565	4	धातादधातु	धाता ददातु
,,	13	सीमन्तोन्नयन	उपनयन
,,	18	शाखापूर्व	शाखागार्ह्य
,,	23	न त एकाग्नि	न ते मन्त्रप्रश्ना
570	9	वहा रूवास्तो	वहा वास्तो
594	7	भृजि	भृजी
597	8	दुरेवाः	दुरेवाः
604	3	रम्य	राम्य
,,	3	देवैः	देवैः
,,	4	वर्गायोः	वर्गयोः
,,	4	र्म्याह	र्म्यह
612	19	दशाष्टा	दशाष्टा
618	2	रुद्धो	रुद्धा
624	9	तत्स्थान	तत्स्थानां
,,	12	त्यभिं	त्यभि
,,	18	काल्याणैः	कल्याणैः
626	9	द्वयेनैयेत	द्वयेनैत
631	24	कंमत्र	कमत्र
632	3	शान्ति	शान्ति
637	23	पञ्चर्विंश	पञ्चविंश
656	15	तत्सैव	तत्सर्व
661	19	भिस्तुत्यं	भिस्स्तुत्यं
672	10	द्यावषिय	द्यविषय
676	2	लक्ष्ममि	लक्ष्मीम
681	13	गृहकुल	गृहे कुले
683	24	केश ादि	केशवादि

पृष्ठसंख्या	पङ्क्तिसंख्या	अशुद्धम्	शुद्धम्
684	26	अ वित्रः	अपवित्रः
691	5	वृचिन	वृजिन
,,	7	ओप	औप
698	26	इंद	इदं
713	23	वद्न	वन्दन
714	28	सार्येतत् ां	सार्येतत्
729	4	मात्रसा	मात्रासा
738	2	ष्ठार्तृ	ष्ठातॄ
742	19	सीननां	सीनानां
757	3	ब्रह	बृह
766	16	अग्नेरमसः	अग्नेरप्रसः

A DESCRIPTIVE CATALOGUE OF SANSKRIT MANUSCRIPTS IN THE GOVERNMENT ORIENTAL LIBRARY, MYSORE.

मैसूरुराजकीयप्राच्यकोशागारस्थलिखित-संस्कृतपुस्तकानां सविवरणसूचनी.

CLASS I वेदः—(1) संहिता.

No. 1 (4335).

ऋक्संहिता.

Ṛk-saṁhitā.

Substance—Palm-leaf.

Size—$13\frac{7}{8} \times 1\frac{15}{16}$ inches.

Character—Nāgarī.

Folios—57.

Lines on a page—9.

Letters in a line—48.

Age of Ms.—Appears to be old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Almost correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ त्वामग्ने हविष्मन्तो देवं मर्तास ईळते ।
मन्ये त्वा जातवेदसं स हव्या वक्ष्यानुषक् ॥

अग्निर्होता दास्वतः क्षयस्य वृक्तबर्हिषः ।
संयज्ञासश्चरन्ति यं सं वाजासः श्रवस्यवः ॥

उपसंहारः—

सरस्वत्यभि नो नेषि वस्यो मापस्फरीः पयसा मा न आधक् ।
जुषस्व नः सख्या वेश्या च मा त्वत्क्षेत्राण्यरणानि गन्म ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र प्राधान्येन सर्वास्वप्यृक्षु यज्ञकर्मोपयोग्यग्न्यादिदेवतादयः स्तूयन्ते। यज्ञियेषु च हौत्रादिकर्मसु सर्वासामप्यृचां तत्तत्कल्पसूत्रादिभिर्विनियोगः प्रदर्शितः। गृह्यकर्मस्वपि तत्तद्गृह्यसूत्रानुरोधेन काश्चिदृचो विनियुज्यन्ते॥

वक्तव्यविशेषः —

कोशेऽस्मिन् ऋक्संहितायां तृतीयाध्यायगतपञ्चमवर्गप्रभृतितुरीयाध्ययान्तभागं विना चतुर्थाष्टकमात्रमुपलभ्यते। ऋक्संहितायामस्यामष्टभिरध्यायैर्विभक्तान्यष्टावष्टकानि परिदृश्यन्ते। अध्यायाष्टकपरिच्छिन्नतयैव तान्यष्टकानीति व्यपदिश्यन्ते॥

No. 2 (4378).

ऋक्संहिता.

Ṛk-saṁhitā.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—53.
Lines on a page—6.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Appears to be old.

Condition of Ms.—Ends of the leaves are a little injured and the first and the last leaves are broken.

Correct or incorrect—Almost correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ प्रहोता जातो महान्नभोविन्नृषद्मा सीददपांमुपस्थे ।
दधिर्यो धायि स ते वयांसि यन्ता वसूनि विधते तनूपाः ॥

उपसंहारः—

सहस्तोमा . . . . यस्सप्त दैव्याः ।

पूर्वेषां पन्थामनुदृश्य धीरा अन्वालेभिरे रथ्योऽ३ न रश्मीन् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 1 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः —

अत्र कोशे अष्टमाष्टके आदितः सप्तमेऽध्यायेऽष्टादशवर्गान्ता संहिता दृश्यते ॥

No. 3 (C 459).

ऋक्संहितापदपाठः.

Ṛk-saṁhitā-pada-pāṭhaḥ.

Substance—Paper.

Size—(*a*) $12\frac{1}{8} \times 4\frac{1}{4}$, (*b*) $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches.

Character—Devanāgarī.

Folios—376.

Lines on a page—(*a*) 10, (*b*) 9.

Letters in a line—(*a*)44, (*b*) 32

Age of Ms.—1663 A.D.

Condition of Ms.—Fairly good.

Correct or incorrect—Fairly corrct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ अ॒ग्निम् । ई॒ळे॒ । पु॒रः॒ऽहि॑तम् ।
य॒ज्ञस्य॑ । दे॒वम् । ऋ॒त्विज॑म् । होता॑रम् । र॒त्न॒ऽधात॑मम् ॥

उपसंहारः—

त्वां । अग्ने । यजमानाः । अनु । द्यून् । विश्वां । वसु । दधिरे । वार्याणि ।

त्वया । सह । द्रविणं । इच्छमानाः . . . . ।

अस्तावि । अग्निः । नरां । सुशेवः । वैश्वानरः । ऋषिं-भिः । सोम-गोपाः . . . . . . ॥

इति सप्तमाष्टके अष्टमोऽध्यायः.

प्रातिपाद्यविषयः—

No. 1 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

अत्र कोशे १, २, ४, ६, ७ अष्टकानि दृश्यन्ते । सप्तमाष्टके अन्त्यायाः ऋच उत्तरार्धं न दृश्यते ॥

No. 4 (C 162).

ऋक्संहितापदपाठः.

Ṛk-saṁhitā-pada-pāṭhaḥ.

Substance—Paper.

Size—(*a*) $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{8}$, (*b*) $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches.

Character—Devanāgarī.

Folios—564.

Lines on a page--9.

Letters in a line—34.

Age of Ms.—Not very old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Fairly correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

ओम् ॥ प्र । वः । पान्तम् । रघुऽमन्यवः । अन्धः । यज्ञं । रुद्राय । मीह्ळुषे । भरध्वम् ।

दिवः । अस्तोषि । असुरस्य । वीरैः । इषुध्याऽइव । मरुतः । रोदस्योः ॥

उपसंहारः—

आपः । ह । यत् । बृहतीः । विश्वं । आयन् । गर्भं । दधानाः । जनयन्तीः । अग्निम् ।

ततः । देवानां । सं । अवर्तत । असुः । एकः . . ।

यः । चित् । आपः । महिना । परिऽअपश्यत् । दक्षं ।

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 1 संहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् पदपाठो द्वितीयाष्टकप्रभृत्यष्टमाष्टकस्य सप्तमेऽध्याये तुरीये वर्गे चतुर्थ्यामृच्याद्यपादान्तो दृश्यते। कोशान्ते च ५९ पत्रेषु अष्टमाष्टकप्रथमाध्यायप्रभृति तुरीयाध्यायैकादशवर्गपर्यन्तोऽन्योऽपि भागो लिखितो दृश्यते ॥

No. 5 (C 341).

ऋक्संहिताभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यं ससंहितापदपाठम्.

Ṛk-saṁhitā-bhāṣya, styled Vedārtha-prakāśa.

Author—Sāyaṇācārya.
Substance—Paper.

Size—$13\frac{3}{4} \times 8\frac{5}{8}$ inches.
Character—Devanāgarī.

Folios—84.
Lines on a page—8.
Letters in a line—40.
Age of Ms.—1895 Samvat.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Fairly correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥

अथ प्रथमाष्टके द्वितीयोऽध्याय आरभ्यते—तत्र 'अयं देवाय' इत्यष्टर्चं सूक्तम् । तस्य ऋषिच्छन्दसी पूर्ववत् । ऋभुदेवताकत्वमनुक्रम्यते ॥

उपसंहारः—

बभूव । भवतेर्लिटो णलि 'भवतेरः' इत्यभ्यासस्यात्वम् । कृताकृतप्रसङ्गितया वुगागमस्य नित्यत्वाद्वृद्धेः पूर्वं वुगागमः । यद्वा—'इन्धिभवतिभ्यां च' इति लिटः कित्त्वाद्वृद्ध्यभावः । न च 'असिद्धवदत्राभात्' इति तस्यासिद्धत्वादुवङादेशश्शङ्कनीयः । 'वुग्युटावुवङ्यणोस्सिद्धौ भवतः' इति तस्य सिद्धत्वात् । 'तिङ्ङ(तिङः)' इति निघातः ॥

इति प्रथमस्य द्वितीये अष्टत्रिंशो वर्गः.

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण सायणामात्येन विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये प्रथमाष्टके द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

श्रीमत्सायणामात्यप्रणीतेऽस्मिन् ऋक्संहिताभाष्ये सर्वासामृचां तत्तदृषिच्छन्दोदेवताप्रदर्शनपूर्वकं तत्तत्कर्मसु विनियोगप्रदर्शनपूर्वकं च पदार्थवाक्यार्थौ प्रदर्श्य वैयाकरणप्रक्रियां तत्रतत्र प्रसक्तविचारे जैमिनीयन्यायांश्चोपन्यस्य सर्वा ऋचः सावतरणं विव्रियन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् मध्येपत्रं संहितापदपाठावपि लिखितौ दृश्येते। कोशेऽस्मिन् प्रथमाष्टकगतद्वितीयाध्यायमात्रस्य भाष्यं दृश्यते ॥

No. 6 (C 458).

ऋक्संहिताभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Ṛk-saṁhitā-bhāṣya, entitled Vedārtha-prakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Paper.
Size—(*a*) $11\frac{3}{4}\times5\frac{1}{2}$, (*b*) $11\frac{3}{4}\times4\frac{1}{4}$ inches.
Character—Devanāgarī and Telugu.
Folios—234.
Lines on a page—(*a*) 20, (*b*) 13.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Not very old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Fairly correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

इन्द्रायेति द्वादशर्चं पञ्चमं सूक्तम् । अङ्गिरसो नृमेधा ऋषिः अजमीढः काश्यपः ककुभो मध्यमपादस्य द्वादशाक्षरत्वात् । नवमी-द्वादश्यौ पुर उष्णिहौ प्रथमपादस्य द्वादशाक्षरत्वात् ॥

उपसंहारः—

तदानीं सुमित्रो नाम्ना इत्थमस्तौत् । तथा दुर्मित्रोऽगुणक इत्थ-मस्तौत् । तद्विपरीतं वा द्रष्टव्यम् । 'सुमित्रो गुण्यो दुर्मित्रोऽगुण्यः' इति कात्यायनेन तथोक्तः । स इत्था इत्थमनेन कृतप्रकारेण अस्तौत् अस्तावीत् । 'इत्थमस्तौत्' इति द्विरुक्तिः स्तुतिसमाप्त्यर्था ॥

इत्यष्टमस्य पञ्चमे सप्तविंशो वर्गः.

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपा-लसाम्राज्यधुरंधरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋग्भाष्ये अष्टमेऽष्टके पञ्चमोऽध्यायः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 3 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

अत्र कोशे षष्ठाष्टके सप्तमाध्यायस्य, अष्टमाष्टके पञ्चमाध्यायस्य च भाष्यं दृश्यते ॥

No. 7 (4650).

* ऋक्संहिताभाष्यम्.

* Ṛk-saṁhitā-bhāṣyam.

Author—Mudgala.
Substance—Palm-leaf.
Folios—230.
Lines on a page—6.
Letters on a line—70.
Age of Ms.—Probably old.
Size—17 × 1⅗ inches.

Character—Devanāgarī.
Condition of Ms.—About 45 leaves are broken in the middle.
Correct or incorrect—Seems to be correct.
Complete or incomplete—First Aṣṭaka only.

Subject in brief with remarks—

This work is a commentary on the Ṛk-saṁhitā, written by Mudgala. The commentator has explained only the meanings of words in the hymns of the Ṛg-Veda. In doing so, he has closely followed the commentary of Sāyaṇācārya.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ सच्चिदानन्दरूपाय नित्याय विमलाय च ।
प्रत्यक्चेतनरूपाय जगद्रूपाय ते नमः ॥

गणेशाय नमस्तुभ्यं निर्विघ्नकरणाय च ।
सरस्वत्यै नमस्तुभ्यं ज्ञानबोधे स्थिरा भव ॥

आलोच्य पूर्वभाष्यं त्र बह्वृचस्य समन्ततः ।
गहनं मन्यमानेन सुबोधेन समुद्धृतम् ॥

नवनीतं यथा क्षीरात्सिकतायाश्च काञ्चनम् ।
तथा समुद्धृतं सारं (बाला)नां बोधसिद्धये ॥

मौद्गल्यगोत्रेण च मुद्गलेन ह्यात्मानुभूतेन सुसंस्कृतेन ।
यथार्थभूतेन सुसाधकेन समुद्धृतं सारमिदं वरिष्ठम् ॥

वेदार्थहीनस्य भारवाहकत्वं वेदाङ्ग . . . . उक्तम्—

स्थाणुरयं भारहारः किलाभूत् अधीत्य वेदं न विजानाति योऽर्थम्।
योऽर्थज्ञ इत्सकलं भद्रमश्नुते नाकमेति ज्ञानविधूतपाप्मा ॥

उपसंहारः—

हे मघवन्निन्द्र अर्यः धनपतिस्त्वं नः अस्मान् गोपु आभज प्रापय। ते तव संहिष्ठा अतिशयेन स्तुतिभिः प्रवर्धयितारो वयं सधमादः स्याम सह माद्यन्तो भवेम ॥

इति प्रथमस्याष्टमे षड्विंशो वर्गः.

इति प्रथमाष्टके अष्टमोऽध्यायः.

प्रथमाष्टकं समाप्तम्.

प्रतिपाद्यविषयः—

तत्तदृचघटितपदानामर्थमात्रमत्रानुवर्ण्यते.

वक्तव्यविशेषः—

अत्र कोशे प्रथमाष्टकमात्रस्य भाष्यं दृश्यते। भाष्येऽस्मिन् सायणीयभाष्यस्थितवैयाकरणप्रक्रियास्वरविचारादिकं परिहृत्य तत्रत्य एव पदार्थवर्णनक्रमः संगृहीत इत्येतद्भाष्यस्य यावत्प्रथमाष्टकपरिसमाप्ति परामर्शेन ज्ञायते ॥

No. 8 (1037).

तैत्तिरीयसंहिता. (कृष्णयजुस्संहिता)

Taittirīya-saṁhitā.

Substance—Palm-leaf.
Size—$11\frac{1}{8} \times 2\frac{1}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—196.
Lines on a page—16.
Letters in a line—42.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ इषे त्वोर्जे त्वा वायवस्स्थोपायवस्स्थ देवो वस्सविता प्रार्पयतु श्रेष्ठतमाय कर्मण आप्यायध्वमघ्निया देवभागमूर्जस्वतीः पयस्वतीरनमीवा अयक्ष्मा मा वस्तेन ईशत माऽघशꣳसः ॥

उपसंहारः—

एतौ वै महिमानावश्वमभितस्संबभूवतुर्हयो देवानवहदर्वाऽसुरान् वाजी गन्धर्वानश्वो मनुष्यान् समुद्रो वा अश्वस्य योनिस्समुद्रो बन्धुः ॥ हरिः ओम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः —

अत्र च संहितायां सप्त काण्डानि—तत्र प्रथमे ८ प्रपाठकाः—

तत्र प्रथमे — दर्शपूर्णमासेष्टिमन्त्राः तद्विकृतिमन्त्राश्च सन्ति । द्वितीये—प्राधान्येन सोमक्रयः प्रतिपाद्यते । हविर्धानमण्डपनिर्माणपर्यन्तकर्माणि च प्रतिपाद्यन्ते । तृतीये—अग्नीषोमीयपशुः प्राधान्येनोच्यते, अन्ये अभ्र्यनुमन्त्रणादयश्चोच्यन्ते । तुरीये—सुत्यादिनकर्तव्यग्रहाणां प्राधान्येनोक्तिः, ग्रावाभिमन्त्रणादीनि चोच्यन्ते । पञ्चमे—पुनराधानं तदङ्गानि च प्रतिपाद्यन्ते । षष्ठे—ऐष्टिकयाजमानमन्त्राः तद्ब्राह्मणानि च सन्ति । सप्तमे—याजमानमन्त्रब्राह्मणशेषः, वाजपेयमन्त्राः, याज्यापुरोनुवाक्याश्च सन्ति । अष्टमे—राजसूययागोऽभिधीयते ॥

द्वितीयकाण्डे ६ प्रपाठकाः—

तत्र प्रथमे—अवान्तरप्रकृतेरग्नीषोमीयपशोर्विकृतिरुच्यते । वायव्यादयश्च काम्याः पशव उच्यन्ते । द्वितीये—प्रजाकामादीन् प्रति ऐन्द्राग्नादिकाम्येष्टयः, पाथिकृतादिदर्शाद्यतिक्रमानिमित्तकेष्टिः, कामुकादीष्टिः, अन्नकामादीष्टिः, अभिशस्तादिकर्तव्येष्टिः, आदित्यचर्वादीष्टिः, ऐन्द्रचर्वादीष्टिः, अनृज्वादीष्टिः, आभिचारिकेष्टिः, सोमारौद्रचर्वादीष्टिः, ऐन्द्रादीष्टिः, काम्ययाज्यापुरोनुवाक्यामन्त्राश्चोच्यन्ते । तृतीये—भूत्यादितत्तत्फलकामकर्तव्येष्टयः प्रतिपाद्यन्ते । तुरीये—त्रिहविष्कादीष्टयो विधीयन्ते । पञ्चमे —अग्नीषोमीयहविरादयो विधीयन्ते । षष्ठे—प्रयाजादिकर्माण्यभिधीयन्ते ॥

तृतीयकाण्डे ५ प्रपाठकाः । सोमशेषवर्णनमस्मिन् काण्डे—

तत्र प्रथमे—दीक्षादिबहिष्पवमानान्तानि कर्माणि । द्वितीये —प्रतिनिग्राह्यपर्यन्ताः पवमानग्रहादयः । तृतीये—वैकृतविधयः । तत्त-

न्मन्त्राश्च। तुरीये—पश्विष्टिः, दर्वीहोमाश्चाभिधीयन्ते। पञ्चमे—सोमेष्टिशेषभूतं ब्रह्मत्वादिकमभिधीयेत॥

तुरीयकाण्डे ७ प्रपाठकाः। अग्निचित्याङ्गानां मन्त्राणामत्र पाठः—

तत्र प्रथमे—अभ्रयादानमृदाक्रान्त्यादिः। द्वितीये—देवयजनग्रहाः। तृतीये—चितिवर्णनम्। तुरीये—पञ्चमचितिशेषभूतस्तोमादिः। पञ्चमे—होमविधिः। षष्ठे—परिषेचनसंस्कारः। सप्तमे—वसोर्धारादिशिष्टसंस्काराश्चाभिधीयन्ते॥

पञ्चमकाण्डे ७ प्रपाठकाः—

तत्र प्रथमे—उख्याग्निः। द्वितीये—चितेरुपक्रमः। तृतीये—चितयः। तुरीये—इन्द्रतन्वाख्येष्ट्यादिः। पञ्चमे—वायव्यपश्वादिः। षष्ठे—उपानुवाक्याः। सप्तमे—उपानुवाक्यावशिष्टकर्माणि चाभिधीयन्ते॥

षष्ठकाण्डे ६ प्रपाठकाः—

तत्र प्रथमे—क्षुरकर्मादिसंस्कृतस्य प्राग्वंशप्रवेशदीक्षाहुत्यादिः। द्वितीये—आतिथ्येष्टितानूनप्त्रेष्ट्यादिः। तृतीये—धिष्णियाग्नीषोमीयप्रणयनादिः। तुरीये—गुदयागवसतीवर्यादिः। पञ्चमे—उक्थ्यग्रहध्रुवग्रहादिः। षष्ठे—दक्षिणाहोमसमिष्टयजुर्होमादिश्चाभिधीयते॥

सप्तमकाण्डे ५ प्रपाठकाः। अश्वमेधगतमन्त्राः—

तत्र प्रथमे—अहीनपञ्चरात्रान्तानि कर्माणि। द्वितीये—षड्रात्रादीनि। तृतीये—अहीनद्वादशाहत्रयोदशरात्रादीनि। तुरीये—चतुर्विंशतिरात्रादिसत्रकर्माण्यभिधीयन्ते। पञ्चमे—वत्सराख्यस्सत्रविशेषोऽभिधीयते॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् संहिता समग्रा दृश्यते.

No. 9 (2684/1).

तैत्तिरीयसंहिता (कृष्णयजुस्संहिता).

Taittirīya-saṁhitā.

Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{3}{8} \times 2\frac{3}{16}$ inches.
Character—Devanāgarī.
Folios—69.
Lines on a page—18.
Letters in a line—120.
Condition of Ms.—Leaves are slightly broken.
Correct or incorrect—Fairly correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 8 कोशवत्.

उपसंहारः—

गावस्समान्यस्सवनमष्टाभिर्वा एते देवकृतं चाभिजित्या इत्याहुर्वरुणोऽङ्गिरस्साम्न चतुःपञ्चाशत् ॥ गावो योनिस्समुद्रो बन्धुः ॥ हरिः ओम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 8 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 8 कोशवत्.

No. 10 (4272).

तैत्तिरीयसंहिता (कृष्णयजुस्संहिता)

Taittirīya-saṁhitā.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—312.
Lines on a page—8.
Letters in a line—56.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Fairly correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 8 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 9 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 8 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः —

No. 8 कोशवत्.

No. 11 (1585).

तैत्तिरीयसंहिता (कृष्णयजुस्संहिता)

Taittirīya-saṁhitā

Substance—Palm-leaf.
Size—$18\frac{1}{4} \times 1\frac{5}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—236.
Lines on a page—9.
Letters in a line—66.

Condition of Ms.—Eaten by white ants here and there.

Correct or incorrect—Fairly correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 8 कोशवत्.

उपसंहारः—

आग्नेयोऽष्टाकपालस्सौम्यश्चरुस्सावित्रोऽष्टाकपालः पौष्णश्चरू रौद्रश्चरुरग्नये वैश्वानराय द्वादशकपालो मृगाखरे ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 8 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् संहिता अन्तिमानुवाकचतुष्टयं विना समग्रा दृश्यते। कोशः प्रायश्शुद्धः। तत्रतत्र कीटदष्टः॥

No. 12 (C 863).

तैत्तिरीयसंहिता (कृष्णयजुस्संहिता).

Taittirīya-saṁhitā.

Substance—Paper.
Size—$8\frac{1}{16} \times 4\frac{1}{8}$ inches.
Character—Devanāgarī.
Folios—436.
Lines on a page—9.
Letters in a line—26.
Age of Ms.—1812 A.D.
Condition of Ms.—Very good.
Correct or incorrect—Fairly correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 8 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 8 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 8 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् संहिता द्वितीयकाण्डं विना समग्रा दृश्यते.

No. 13 (2683/1).

तैत्तिरीयसंहितापदपाठः (कृष्णयजुस्संहितापदपाठः).

Taittirīya-saṁhitā-pada-pāṭhaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{1}{8} \times 2\frac{1}{8}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—177.

Lines on a page—15.

Letters in a line—98.

Age of Ms.—Appears to be old.

Condition of Ms.—The ends of the leaves are broken.

Correct or incorrect—Fairly Correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ इषे । त्वा । ऊर्जे । त्वा । वायवः । स्थ । उपायव इत्युप-आयवः । स्थ । देवः । वः । सविता । प्रेति । अर्पयतु । श्रेष्ठतमायेति श्रेष्ठ-तमाय । कर्मणे ॥

उपसंहारः—

अतिरात्रावित्यति-रात्रौ । अभितः । भवतः । इन्द्रियस्य । परिगृहीत्या इति परि-गृहीत्यै ॥ अन्तरिक्षमिन्द्रियस्यैकं च ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 8 **एतत्पदपाठमूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.**

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् सप्तमकाण्डे तृतीयप्रश्ने षष्ठानुवाकान्तः पदपाठो दृश्यते ॥

No. 14 (688).

तैत्तिरीयसंहितापदपाठः. (कृष्णयजुस्संहितापदपाठः)

Taittirīya-saṁhitā-pada-pāṭhaḥ.

Substance—Palm-leaf.

Size—$18\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.

Character—Devanāgarī and Telugu.

Folios—296.

Lines on a page—8.

Letters in a line—88.

Age of Ms.—Ancient.

Condition of Ms.—Leaves are very much worn out.

Correct or incorrect—Fairly correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 13 कोशवत्.

उपसंहारः—

सोमान् । अपश्यत् । तान् । एति । अहरत् । तैः । अयजत । तेजः । एव । प्रथमेन । अवेति । अरुन्ध ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 8 एतत्पदपाठमूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् सप्तमकाण्डे प्रथमप्रश्ने अष्टमानुवाकान्त्यभागान्तः पदपाठो दृश्यते ॥

No. 15. (C 862).

तैत्तिरीयसंहितापदपाठः. (कृष्णयजुस्संहितापदपाठः)

Taittirīya-saṁhitā-pada-pāṭhaḥ.

Substance—Paper.
Size—$14\frac{1}{8} \times 2\frac{1}{8}$ inches.
Character—Devanāgarī.
Folios—641.
Lines on a page—9.
Letters in a line—28.

Age of Ms.—Not very modern.
Condition of Ms.—Leaves are in a very good condition.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 13 कोशवत्.

उपसंहारः—

हयः । देवान् । अवहत् । अर्वा । असुरान् । वाजी । गन्धर्वान् । अश्वः । मनुष्यान् । समुद्रः । वै । अश्वस्य । योनिः । समुद्रः । बन्धुः ॥ व्यात्तमवह द्वादश च ॥

गावो गावस्त्रिसप्तासन्तीः प्रथमे मासि समान्यो यदि सोमौ षडहैरुत्सृज्यां ३ देवानामकर्येण चर्मावपृथिव्यै दत्वते कस्त्वाऽग्नये यो वै यः प्राणतो य आत्मदा आ ब्रह्मन्नाऽक्काग्नि वीजमाग्नेयोऽष्टाकपालोऽग्नयेऽ्ँहोमुचेऽष्टाकपालोऽग्नये समनमद्ये ते पन्थानो ये वा अश्वस्य मेध्यस्य शिरः पञ्चविंशतिः ॥ गावस्समान्यस्सवनमष्टाभिर्वा एते देवकृतं चाभिजित्या इत्याहुर्वरुणोऽद्भिस्साम्ने चतुःपञ्चाशत् ॥ ५४ ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 8 एतत्पदपाठमूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

No. 16 (837).

तैत्तिरीयसंहितापदपाठः (कृष्णयजुस्संहितापदपाठः.)

Taittiriya-saṁhitā-pada-pāṭhaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{2} \times 1\frac{7}{16}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—160.
Lines on a page—8.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Seems to be old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Fairly correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 13 कोशवत्.

उपसंहारः—

यज्ञेन । यज्ञं । अयजन्त । देवाः । तानि । धर्माणि । प्रथमानि । आसन् । ते । ह । नाकं । महिमानः । सचन्ते । यत्र । पूर्वे । साध्याः । सन्ति । देवाः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 8 एतत्पदपाठमूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् पदपाठस्तृतीयकाण्डान्तो दृश्यते.

No. 17 (A 2).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭa-Bhāskara-Miśra.

Substance—Palm-leaf.

Size—$13\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ inches.

Character—Telugu and Kannada.

Folios—236.

Lines on a page—22.

Letters in a line—21.

Age of Ms.—Not so very modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Appears to be correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ तत्रामावास्यायां संनयतः शाखामाच्छिनत्त्यध्वर्युः —इषे त्वोर्जे त्वेति ॥ 'उभा वामिन्द्राग्नी' इत्यतः प्रागितः प्रभृति ये मन्त्राः प्रजापतिः काण्डऋषिः । अत्र केचिद्युष्मच्छब्दद्वयाद्वे यजुषी आहुः । तदानीं छेदने द्वयोः समुच्चयः ॥

उपसंहारः—

जनत् जनयति उत्पादयति । जनेर्ण्यन्तात्पूर्ववल्लङ् । 'छन्दस्युभयथा' इति शप आर्धधातुकत्वाण्णिलोपः । ताविमावेवं महानुभावौ अस्माकं दुश्चर्मतां नाशयतां शोभनानि दत्तामित्यर्थः ॥

इति भट्टभास्करमिश्रविरचिते ज्ञानयज्ञाख्ये यजुर्वेदभाष्ये प्रथमकाण्डे अष्टमप्रश्ने द्वाविंशोऽनुवाकः ॥

प्रतिपाद्यविशेषः—

श्रीभट्टभास्करमिश्रप्रणीतेऽस्मिन् तैत्तिरीयसंहिताभाष्ये प्रथमकाण्डे आध्वर्यवानां दर्शपूर्णमासाङ्गमन्त्राणां ऐन्द्राग्नेष्ट्यादिकाम्येष्टि-

याज्यापुरोनुवाक्यानां प्राधान्येन सोमक्रयणाङ्गमन्त्राणां सदोनिर्माणाद्यङ्गमन्त्राणां अग्नीषोमीयपशुसंगतानां सोमाभिषवाङ्गानां च मन्त्राणां रुद्रवद्यागादिकाम्यष्टियाज्यापुरोनुवाक्यानां ग्रहाभिमन्त्रणादिमन्त्राणां पुनराधेयाग्न्युपस्थानमन्त्रब्राह्मणानां अभिशस्तकर्तृकादिकाम्येष्टियाज्यापुरोनुवाक्यानां ऐष्टिकयाजमानमन्त्रब्राह्मणानां पशुकामेष्टिप्रभृतिकाम्येष्टियाज्यापुरोनुवाक्यानां इडानुमन्त्रणादिमन्त्राणां वाजपेयसंगतानां मन्त्राणां अन्वृज्विन्द्रयागादियाज्यापुरोनुवाक्यानां राजसूयाङ्गमन्त्राणां काम्यनैमित्तिकपश्विष्ट्युपयोगिमन्त्राणां च तत्रतत्र वैयाकरणप्रक्रियास्वरप्रक्रियादिप्रदर्शनपूर्वकं पदार्थवाक्यार्थौ प्रतिपाद्येते ॥

वक्तव्यविशेषः—

माधवीयायां धातुवृत्तौ एतद्भाष्यप्रणेतुर्भट्टभास्करस्य नामोत्कीर्तनदर्शनात् माधवार्यानुजन्मसायणार्यप्रणीतभाष्ये तत्रतत्रैतद्भाष्यसमानानुपूर्वीदर्शनाच्चायं भट्टभास्करः चतुर्वेदीभाष्यप्रणेतुस्सायणाचार्यादपि प्राचीन इत्यवसीयते। कोशेऽस्मिन् उपोद्घातभागं विना प्रथमकाण्डमात्रस्य भाष्यं दृश्यते ॥

No. 18 (473).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭa-Bhāskara-Miśra.

Substance—Palm-leaf.

Size—$19\frac{3}{4} \times 1\frac{11}{16}$ inches.

Character—Telugu.

Folios—74.

Lines on a page—11.

Letters in a line—85.

Age of Ms.—Very old.

Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.

Correct or incorrect—Not so very incorrect.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

ओम् ॥ ईशानः सर्वविद्यानां भूतानामीश्वरः परः ।
पुनातु सर्वदा चास्मान् शब्दब्रह्ममयश्शिवः ॥

अत्राहुः—यदधीतमविज्ञातं निगदेनैव शब्द्यते ।
अनग्नाविव शुष्कैधो न तज्ज्वलति कर्हिचित् " ॥

उपसंहारः—

माकिरिति छान्दस उपजनः, निपातान्तरं वा । यथाऽऽह गणकारः—'यत्र नाकेनहितः (माकिर्नकिर्नभः)' इति । ईट्टेर्लुङि विकरण व्यत्ययेन च्लेरङादेशः । 'अनुदात्ते च कुरपरे' (कुधपरे) इति संहितायां प्रकृतिभावः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 17 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

अत्र कोशे भट्टभास्करभाष्यं प्रथमकाण्डे आदितः प्रभृति चतुर्थे प्रश्ने समग्रप्रायचतुर्विंशानुवाकान्तमास्ति.

No. 19 (B 761).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭa-Bhāskara-Miśra.
Substance—Paper.
Size—$7\frac{7}{8} \times 6\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—30 + 44.
Lines on a page—19.
Letters in a line—15.
Age of Ms.—Appears to be old.
Condition of Ms.—Tolerably good.
Correct or incorrect—Not very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ अथ प्राजापत्यमेव काण्डं याजमानं, आज्यसांनाय्ययोः स्कन्नस्य सम्भरति 'सं त्वा' इत्यनुष्टुभा । सꣳसिञ्चामि सह-

सिञ्चामि । हे स्कन्न त्वां प्रजामायुर्धनं प्रजादिभिस्सह त्वामेकत्र सिञ्चामि । यजुषा अनेन मन्त्रेण ॥

उपसंहारः—

पारयिष्णुं पारप्रापणसमर्थां, पार तीर कर्मसमाप्तौ 'णेश्छन्दसि' इतीष्णुच् । ईदृशीं पृथिवीं देवीं स्वारुहं सुष्ठु आरोहामि । छान्दसो लुङ् ॥

इति पञ्चमप्रपाठके एकादशोऽनुवाकः ।

इति श्रीभट्टभास्करमिश्रविरचिते यजुर्वेदभाष्ये ज्ञानयज्ञाख्ये प्रथमकाण्डे पञ्चमप्रपाठकः समाप्तः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

भट्टभास्करीये तैत्तिरीयप्रथमकाण्डपञ्चमप्रश्नभाष्येऽस्मिन् पुनराधेयाग्न्युपस्थानमन्त्रब्राह्मणकाम्येष्टियाज्यापुरोनुवाक्या ऐष्टिकयाजमानमन्त्रब्राह्मणपशुकामादिकाम्येष्टिपुरोनुवाक्यायाज्याश्च सावतरणं सशब्दव्युत्पादनं च विव्रियन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् पूर्वं प्रथमकाण्डे षष्ठप्रश्नभाष्यं ततः पञ्चमप्रश्नभाष्यं च लिखितं दृश्यते । ततश्च पञ्चषेषु पत्रेषु द्वितीयकाण्डे द्वितीयप्रश्ने षष्ठानुवाकस्य संगृहीता काचन व्याख्या दृश्यते । नामधेयं च तस्या नोपलभ्यते ॥

No. 20 (A 3).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) ज्ञानयज्ञाख्यम् .

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Baṭṭa-Bhāskara-Miśra.
Substance—Paper.
Size—$13\frac{1}{4} \times 8\frac{3}{8}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—107.
Lines on a page—22.
Letters in a line—27.
Age of Ms.—Not very modern.

Condition of Ms.—Sound.
Correct or incorrect—Not very incorrect.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ अतः परं काम्याः पशवो विधयिन्ते काम्यप्रायाः, नैमित्तिकानां च मध्येऽभिधानात् । तेषां वेद्यादिनियमो नास्ति । वैश्वदेवकाण्डं 'वायव्य ँ श्वेतमालभेत' इत्यादि । 'पीवोन्नां रयिवृधः' इत्यारभ्य षडृचो याज्यानुवाक्याः, वपायाः पुरोडाशस्य हविष इति द्वेद्वे । वायव्यं वायुदेवत्यं श्वेतं श्वेतवर्णमालभेत भूतिकामः । आलम्भनं नियोजनम् । भूतिः धनवत्ता, तां कामयत इति ॥

उपसंहारः—

अपि च, भद्रे भजनीये कल्याणे सौमनसे सौमनस्यहेतुके तत्प्रदानहेतुकसर्वाभिमतसिद्धिरूपकल्याणे च स्यामेति । येऽविनियुक्ता मन्त्रास्ते लिङ्गेन काप्यनुरूपे कर्मणि विनियोक्तव्याः ॥

इति श्रीभट्टभास्करमिश्रविरचिते यजुर्वेदभाष्ये ज्ञानयज्ञाख्ये द्वितीयकाण्डे षष्ठप्रश्ने द्वादशोऽनुवाकः ॥ द्वितीयकाण्डस्समाप्तः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

द्वितीयकाण्डेऽस्मिन् प्राधान्येनाभिहिताः काम्येष्ट्युपयोगिमन्त्रायाज्यापुरोनुवाक्यादयश्च नातिव्याससमासं क्लिष्टशब्दप्रक्रियास्वरनिरूपणपूर्वकं च साधु विव्रियन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अत्र कोशे द्वितीयकाण्डमात्रस्य भाष्यं दृश्यते ॥

No. 21 (1013).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यम्) ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭa-Bhāskara-Miśra.

Substance—Palm-leaf.
Size—$19\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches.

Character—Grantha.

Folios—445.

Lines on a page—7.

Letters in a line—60.

Age of Ms.—Appears to be old.

Condition of Ms.—The leaves on the left are worm-eaten.

Correct or incorrect—Almost correct.

Complete or incomplete—Contains the first and the second kāṇḍas.

उपक्रमः—

No. 18 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 20 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 17, 20 कोशयोर्द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

अत्र कोशे प्रथमद्वितीयकाण्डयोर्भाष्यं दृश्यते ।

No. 22 (A 4).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭa-Bhāskara-Miśra.

Substance—Paper.

Size—$13\frac{1}{8} \times 8\frac{1}{2}$ inches.

Character—Telugu.

Folios—124.

Lines on a page—19.

Letters in a line—18.

Age of Ms.—Not very modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Appears to be correct.

Complete or incomplete—Contains the third kāṇḍa.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ एष निष्टावके शाके कुशिकान्वयजन्मना ।
भट्टभास्करमिश्रेण ज्ञानयज्ञः प्रवर्तितः ॥
. . . . . . यजुर्ब्राह्मणैर्विनियुज्यते । अनारभ्याधीतत्वात् प्रकृत्यर्थमेतत् । अत्र लिङ्गवचनाभ्यां विनियोगः ॥

उपसंहारः—

पुष्करपर्णस्थं मथनेन ततो निष्कृष्यालभत, यथोक्तं 'पुष्करपर्णमुपसृतविमुक्तीति' ('पुष्करपर्णे ह्येनमुपश्रितमविन्दत्' इति)। कीदृशात् मूर्ध्नः मूर्धस्थानीयात् प्रधानभूतात्पुष्करपर्णात् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

भट्टभास्करमिश्रप्रणीतेऽस्मिन् तैत्तिरीयसंहितातृतीयकाण्डभाष्ये प्राधान्येनाभिहितानां सोमयागोपयोगिनां मन्त्राणां केषां चित्काम्यनैमित्तिकविध्युपयोगिनां च मन्त्राणां संगतिप्रदर्शनपूर्वकं सशब्दव्युत्पादनं नातिव्याससमासं च पदार्थतात्पर्यार्थाः प्रकाश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अत्र कोशे तृतीयकाण्डे आदितः प्रभृति पञ्चमप्रश्ने एकादशानुवाके समग्रप्रायचतुस्त्रिंशपञ्चाशत्पर्यन्तमात्रस्य भाष्यं दृश्यते ॥

No. 23 (A 5).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭa-Bhāskara-Miśra.
Substance—Paper.
Size—$13\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ inches.
Character—Kannada.
Folios—125-215.
Lines on a page—22.
Letters in a line—27.
Age of Ms.—Not too modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

उदात्तनिवृत्तिस्वरेण विभक्तेरुदात्तत्वम् । विश्वस्य वाघतः ऋत्विक्समुदायस्य उदकात्प्राणोनिरमन्थदित्येते(के) । चतुर्थी 'तमु त्वा' इति । तमेव त्वा दध्यङ् ऋषिरथर्वणः पुत्रः ईधे दीपयामास इन्धीभवति एताभ्यां चेतित्वादि ('इन्धिभवतिभ्यां च' इति कित्त्वाद) निदितामिति लोपः ॥

उपसंहारः—

द्यौस्ते पृष्ठमिति सर्वात्मतयाऽश्वः स्तूयते । पृष्ठमुपरिभागः सधस्थं सहस्थानं 'सुपि स्थः' इति कः । 'सधमाधस्थयोः' इति सधादेशः ॥ पञ्चविंशोऽनुवाकः ॥

इति भट्टभास्करमिश्रविरचिते वेदभाष्ये पञ्चमकाण्डस्समाप्तः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

भट्टभास्करप्रणीतेऽस्मिन् तैत्तिरीयसंहितापञ्चमकाण्डभाष्ये प्राधान्येनाग्निचयनाश्वमेधयागोपयोगिनो वेदभागस्य सावतरणं तत्तत्क्लिष्टशब्दव्युत्पादनस्वरप्रक्रियादिनिरूपणसहितं च विवरणं नातिसंगृहीतं दृश्यते॥

वक्तव्यविशेषः—

No. 22 कोशोत्तरभागोऽयम् । अत्र कोशे तृतीयकाण्डान्त्यपञ्चाशद्वितयस्य, उपान्त्यानुवाकान्तस्य पञ्चामकाण्डस्य च भाष्यं दृश्यते ॥

No. 24 (2356).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭa-Bhāskara-Miśra.
Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{4}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—65.
Lines on a page—10.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Leaves are worm-eaten, broken and decayed.

Correct or incorrect—Appears to be correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

'यस्यैता उपधीयन्ते' इति भूयस्कृत्सूपधानं श्रूयते। 'आयुष्या उपदधाति' इति चायुष्यासु। पूर्ववच्छत्रिन्यायेन सर्वा आप्यायुष्याः॥

उपसंहारः—

किंच साक्षादव्यवधानेन वज्रं भ्रातृव्याय प्रहरति। अरुणपिशङ्गः 'वर्णो वर्णेष्वनेते' . . . . . न प्रवर्तते। एतद्वै वज्रस्य . . . . रमिश्रविरचिते ज्ञानयज्ञाख्ये यजुर्वेदभाष्ये संहितायां षष्ठे काण्डे षष्ठप्रपाठके एकादशोऽनुवाकः॥ समाप्तश्च प्रपाठकः॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 23, 25 कोशयोर्द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् पञ्चमकाण्डे तृतीयप्रश्ने एकादशानुवाके षट्चत्वारिंशपञ्चाशत्प्रभृति षष्ठकाण्डान्तं भाष्यं दृश्यते॥

No. 25 (A 6).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭa-Bhāskara-Miśra.

Substance—Paper.

Size—$13\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ inches.

Character—Kannada and Telugu.

Folios—215–270+37.

Lines on a page—23.

Letters in a line—28.

Age of Ms.—Not very old.

Condition of Ms.—Sound.

Correct or incorrect—Appears to be correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

श्रीः ॥ हरिः ओम् ॥ षष्ठकाण्डप्रारम्भः--अथ सौम्यस्याध्वरस्य ब्राह्मणं सौम्यकाण्डमारभ्यते । प्राचीनवंशं करोतीति विधिः । हविर्धानशब्द-वद्योगाख्यैषा हि देवयजनस्य । तेन देवयजनविधिरयं [न] गुणमात्र-मेव । प्राचीनः प्रागायतः पृष्ठवंशोऽस्मिन्निति बहुव्रीहौ पूर्वपदप्रकृति-स्वरत्वं । प्रा[ग]ञ्चतीति 'ऋत्विक्' इत्यादिना क्विनि 'अचः' इति लोपे 'चौ' इति दीर्घत्वे 'विभाषाऽञ्चेरदिक्स्त्रियां' इति खः । तादृशं देवयजनं कुर्यादिति । लिङर्थे <u>ले</u>(ल)ट् ॥

उपसंहारः—

तेषां स्वरूपमुत्पत्तिं च अभिधास्यन् तन्निमित्तं चास्य ज्योतिरिति संज्ञां निर्वक्ष्यन् प्रथममनयैव संज्ञया इदमुपादाय विशिष्टफलसाधनत्वं (त्वमस्य)दर्शयति ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

भाष्येऽस्मिन् दीक्षाविध्याद्युदयनीयान्ताग्निष्टोमयागप्रतिपादकस्य तैत्तिरीयसंहितापष्ठकाण्डस्य तत्रतत्र संगतिप्रदर्शनपूर्वकं पदार्थवाक्यार्थौ तत्रतत्र वैयाकरणप्रक्रियास्वरप्रक्रियाप्रदर्शनपूर्वकं प्रकाश्येते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् षष्ठकाण्डभाष्यं सप्तमोपोद्धातभागश्च दृश्यते ॥

No. 26 (1162).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-samhitā-bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Baṭṭa-Bhāskara-Miśra.
Substance—Palm-leaf.
Size—17 × 1½ inches.
Character—Telugu.

Folios—97.
Lines on a page—7.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Ancient.

Condition of Ms.—Decayed, broken and worm-eaten.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 25 कोशवत्.

उपसंहारः—

किंच साक्षादव्यवधानेन वज्रं भ्रातृव्याय प्रहरति। अरुणपिशङ्गः 'वर्णो वर्णेष्वनेन' इत्यव्यये (ते, इति व्यत्ययेन) न प्रवर्तते। एतद्वै वज्रस्य रूपं समृद्ध्यै॥

इति श्री भट्टभास्करमिश्रविरचिते ज्ञानयज्ञाख्ये षष्ठकाण्डे षष्ठप्रश्नस्समाप्तः॥ समाप्तश्चायं काण्डः॥ हरिः ओम्॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 25 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् भट्टभास्करभाष्यं षष्ठकाण्डमात्रस्य दृश्यते॥

No. 27 (427).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-saṃhitā-bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭa-Bhāskara-Miśra.

Substance—Palm-leaf.

Size—$15\frac{1}{4} \times 1\frac{15}{16}$ inches.

Character—Grantha.

Folios—159.

Lines on a page—11.

Letters in a line—48.

Age of Ms.—Not very old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Not so very correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

अथाध्वरस्य ब्राह्मणं सौम्यं काण्डमारभ्यते—तत्र प्राचीनवंशं करोतीति विधिः । गुण (देवयजन) विधिरयम्, न गुणमा[त्रमेव]प्राचीनः प्रागायतः पृष्ठवंशोऽस्मिन्निति बहुव्रीहौ पूर्वपदप्रकृतिस्वरत्वम् । प्रागञ्चतीति ऋत्विगादिना क्विनि अच इति भ (भस्याकारस्य) लोपः ॥

उपसंहारः—

मधु वा इत्यादि । गतम् । महीयां पूजाम् । महीया कण्ड्वादियगन्तः । ततः 'अ प्रत्ययात्' इत्यकारप्रत्ययः ॥

इति भट्टभास्करमिश्रविरचिते यजुर्वेदभाष्ये ज्ञानयज्ञाख्ये सप्तमे काण्डे पञ्चमप्रश्ने दशमोऽनुवाकः ॥

अथाश्वमेधे नक्तंहोमाः पृथिव्यै स्वाहेत्यादयो निगदसिद्धाः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

षष्ठसप्तमकाण्डयोः सौमिकब्राह्मणभागस्य तत्तत्प्रश्नानुवाकादीनां संगतिनिरूपणपूर्वकं सवैयाकरणप्रक्रियाप्रदर्शनं च पदार्थवाक्यार्थौ निरूप्येते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् भट्टभास्करीयभाष्यं षष्ठकाण्डप्रभृति सप्तमे दशमानुवाकान्तं दृश्यते ॥

No. 28 (673).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭa-Bāskara-Miśra.
Substance—Palm-leaf.
Size—$18\frac{3}{8} \times 2\frac{3}{16}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—61.
Lines on a page—14.
Letters in a line—92.
Age of Ms.—Appears to be ancient.
Condition of Ms.—Injured in parts.

Correct or incorrect—Appears to be correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 25 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 27 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 27 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् षष्ठसप्तमकाण्डयोः भट्टभास्करीयं भाष्यं दृश्यते ॥

No. 29 (A 7).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭa-Bhāskara-Miśra.

Substance—Paper.

Size—$8\frac{3}{4} \times 13\frac{1}{2}$ inches.

Character—Telugu.

Folios—78.

Lines on a page—23.

Letters in a line—27.

Age of Ms.—Appears to be modern.

Condition of Ms.—Sound.

Correct or incorrect—Not very incorrect.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ प्रजननमिति ये(ए)षां च सर्वविकारार्थतां द्योतयितुं काण्डभेदः । अस्य च सर्वप्रकृतितां सूचयितुं काण्डभेदेन प्रकारः (पृथकारः) कृतः । अत्र आद्यनुवाकत्रयं सौम्यं, शिष्टं सर्वमपि काण्डं

वैश्वदेवम् । प्रजननं—सर्वासां प्रजानां जन्महेतुः । वक्ष्यति च 'अग्निष्टोमेन वै प्रजापतिः प्रजा असृजत' इति । ज्योतिः—अग्निष्टोमः । ज्योतिष्ट्वं चास्येदानीं प्रतिपादयति—अग्निरिति । देवानां मध्ये अग्निर्ज्योतिर्द्योतमानो भवति ॥

उपसंहारः—

योगश्च क्षेमश्चास्मिन् राष्ट्रे कल्पतां सम्पद्यताम् । अलब्धलाभो योगः । लब्धस्य परिपालनं क्षेमः ॥

इति श्रीभट्टभास्कराचार्यविरचिते यजुर्वेदभाष्ये सप्तमे काण्डे पञ्चमे प्रश्ने अष्टादशोऽनुवाकः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र अग्निष्टोमातिरात्रषड्रात्रविंशतिरात्रादिसत्रविधिप्रदर्शनपरस्य कृष्णयजुश्शाखीयस्य सप्तमकाण्डीयसौमिकब्राह्मणवेदभागस्य सशब्दव्युत्पादनं सस्वरप्रक्रियाप्रदर्शनं च पदार्थवाक्यार्थौ प्रतिपाद्येते ॥

वक्तव्यविशेषः—

No. 25 कोशोत्तरभागोऽयम् । कोशेऽस्मिन् प्रथमप्रश्नप्रभृति पञ्चमे प्रश्ने अष्टादशानुवाकान्तस्य सप्तमकाण्डभागस्य भट्टभास्करीयं भाष्यं दृश्यते ॥

No. 30 (3277).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭa-Bhāskara-Miśra.
Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{3}{4} \times 1\frac{3}{4}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—29.
Lines on a page—10.
Letters in a line—48.
Age of Ms.—Seems to be old.
Condition of Ms.—The leaves being worm-eaten here and there, a great number of letters are missing.

Correct or incorrect—Appears to be correct. | Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

अथ द्वौ चतुर्विंशतिरात्रौ । तत्रायं प्रथमोऽतिरात्रो ज्योतिरादिस्त्र्यहश्च त्रिरात्रः । उक्तं च—'त्रिरात्रो द्वादशाहस्य दशाहानि पृष्ठ्यच्छन्दोमात्मकान्यतिरात्रः' इति ॥

उपसंहारः—

हे वाजिन् तवाग्निः युङ् योजयिता ससहायः । तस्मात्त्वामन्वारभामहे . . . . . स्वस्ति अविनाशि . . . . पारय कर्मसमाप्तिं गमय । 'पार तीर कर्मसमाप्तौ' . . . . . त्वमसि ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 29 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् सप्तमकाण्डे चतुर्थप्रश्नप्रभृति पञ्चमे समग्रप्रायैकोनविंशानुवाकान्तं भट्टभास्करीयं भाष्यं दृश्यते ॥

No. 31 (1559).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-Bhāṣyam, styled Vedārtha-prakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$18\frac{1}{2} \times 1\frac{5}{8}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—143.
Lines on a page—7.
Letters in a line—80.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Very much broken and leaves are worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

कमलाकुचकर्पूरकस्तूरीवासितोरसम् ।
संपूर्णचन्द्रसुभगं भजे नरहरिं हरिम् ॥
कृपालुर्माधवाचार्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ।
ब्राह्मणं कल्पसूत्रे द्वे मीमांसां व्याकृतिं तथा ॥
उदाहृत्याथ तैस्सर्वैर्मन्त्रार्थः स्पष्टमीर्यते ॥

कोऽयं वेदो नाम । के वाऽस्य विषयप्रयोजनसम्बन्धाधिकारिणः । कथं वा तस्य प्रामाण्यम् । न खल्वेतस्मिन् सर्वस्मिन्नसति वेदो व्याख्यानयोग्यो भवति । अत्रोच्यते—

उपसंहारः—

स्वार्थं यन्ति गच्छन्तीति स्वार्थेतः, तेषां स्वार्थेताम् । यतन्त इति यतः, तेषां यदा (यताम्) मकरमासे प्रयागस्नानं केषांचित् स्वार्थः । तं प्राप्तुं प्रयतमानानां स्वग्रामान्निर्गच्छतां मध्ये यः कश्चिच्छ्रान्तो गन्तुमशक्तः सङ्क्रान्तिकालीनस्नानाद्धीयते सोऽपि निष्टयाय परेद्युर्नि . . .

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने प्रथमकाण्डद्वितीयप्रश्नासमग्रैकादशानुवाकान्ते सायणभाष्यग्रन्थभागे दर्शपूर्णमासाङ्गानां पर्वप्रतिपद्दिनकर्तव्यकर्माङ्गभूतानां च मन्त्राणां कतिचित्काम्येष्टियाज्यापुरोनुवाक्यानां सोमक्रयार्थमन्त्राणां च तत्रतत्र कल्पसूत्रोपन्यासपूर्वकं मीमांसान्यायसंचारपूर्वकं च पदार्थवाक्यार्थौ साधु निरूप्येते ॥

वक्तव्यविशेषः—

एतद्भाष्यप्रणेतृसायणार्याग्रजमाधवार्यप्रणीतधातुवृत्तौ भट्टभास्करनामोल्लेखदर्शनात्क्वचित्क्वचित् भट्टभास्करभाष्यसमानानुपूर्व्या अत्रोपलम्भाच्चायं सायणार्यो भट्टभास्करादर्वाचीन इति ज्ञायते ॥

कोशेऽस्मिन् भाष्यमिदं प्रथमकाण्डे द्वितीयप्रश्ने असमग्रैकादशानुवाकान्तं परिदृश्यते ॥

No. 32 (3465).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$18\frac{7}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—277.
Lines on a page—7.
Letters in a line—64.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Almost good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 31 कोशवत्.

उपसंहारः—

माध्यन्दिने सवने पृष्ठस्तोत्राणामाद्ये स्तोत्रे रथन्तराख्यं साम यस्मिन् सोमयागे

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र प्रथमे प्रश्ने—आध्वर्यवानां दर्शपूर्णमासाङ्गानां पर्वप्रतिपद्दिनकर्तव्यकर्माङ्गभूतानां च मन्त्राणां द्वितीयकाण्डद्वितीयप्रश्नप्रथमानुवाकाम्नातकतिचित्काम्येष्टियाज्यापुरोनुवाक्यानां, द्वितीये—सोमक्रयार्थमन्त्राणां द्वितीयकाण्डद्वितीयप्रश्नाद्वितीयानुवाकाम्नातराक्षोघ्नेष्टियाज्या-पुरोऽनुवाक्यानां, तृतीये—अध्वरशेषभूतसदोनिर्माणादिसङ्गतानां अग्नीषोमीयपशुसोमाभिषवसङ्गतानां च मन्त्राणां द्वितीयकाण्डद्वितीयप्रश्नचतुर्थानुवाकपर्यन्ते समाम्नातेष्टियाज्यापुरोनुवाक्यानां, चतुर्थे—एकादशानुवाकान्ते भागे सोमाभिषवमन्त्राणां उपांश्वन्तर्यामवायव्यैन्द्रवायवमैत्रावरुणाश्विनशुक्रमन्थ्याग्रयणग्रहग्रहणासादनादिमन्त्राणां च विवरणं तत्रतत्र कल्पसूत्रोक्ततत्तद्विनियोगप्रदर्शनपूर्वकं संभवन्मीमांसान्यायसञ्चारपूर्वकं च दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अत्र कोशे सायणार्यभाष्यं प्रथमकाण्डे चतुर्थप्रश्ने असमग्रैकादशानुवाकान्तं दृश्यते ॥

No. 33 (B 4).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$25\frac{3}{4} \times 2\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—98-117.
Lines on a page—13.
Letters in a line—92.

Age of Ms.—Appears to be old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Fairly correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

द्वितीये वैश्वदेवाख्यं प्रथमपर्वोक्तम्। तृतीये वरुणप्रघा(सा)ख्यं द्वितीयं पर्वोच्यते। तत्र विशेषहवींꣳषि चत्वारि विधत्ते—'ऐन्द्राग्नमेकादशकपालं मारुतीमामिक्षां वारुणीमामिक्षां कायमेककपालम्' इति। निर्वपतीति पूर्वानुवाकादनुवर्तते ॥

उपसंहारः—

नाभिषेचनीयस्य काचिदाकाङ्क्षा देवनादिष्वास्ति। ज्योतिष्टोमविकृतित्वेनातिदिष्टैः प्र(प्रा)कृताङ्गैरेव तदाकाङ्क्षानिवृत्तेः। संनि(हि)तविधिबलादाकाङ्क्षोत्थाप्यत इति चेत्। अत एवाकाङ्क्षारूपमवान्तरप्रकरणमादौ परिकल्प्य . . . .

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने प्रथमकाण्डान्तिमप्रश्नभाष्यग्रन्थभागे साङ्गराजसूययागोपयोगिमन्त्रादीनां तत्रतत्र कल्पसूत्रविनियोगपूर्वमीमांसाधिकरणन्यायादिप्रदर्शनपूर्वकमर्थवर्णनं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् सायणार्यभाष्यं प्रथमकाण्डे अष्टमप्रश्ने तृतीयानुवाकमारभ्य समग्रप्रायषोडशानुवाकान्तं परिदृश्यते ॥

No. 34 (925/1).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{8} \times 1\frac{5}{8}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—17.
Lines on a page—10.
Letters in a line—128.

Age of Ms.—Ancient.

Condition of Ms.—Leaves very much broken.

Correct or incorrect—Fairly Correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

व्याख्याता नवमे स्पष्टं प्रतरोनिविवादयः (प्रवरा निगदादयः)।
अथ दशमे नैमित्तिकयः काम्याश्च सामिधेन्य उच्यन्ते—

तत्र राजन्यं निमित्तीकृत्य विधत्ते—त्रीꣳस्तृ . . . . . . रावृत्ता अग्न आयाहीत्यादिकास्तृचः । तेन तृचानां त्रित्वेन राजन्यव्यतिरिक्तान् ब्राह्मणादींस्त्रीन् वर्णान् राजन्यस्यानुगान् करोति ॥

उपसंहारः—

इह कर्मणि हविर्भिरसत्कृता अपि देवा नमस्कारेण सत्कृता भवन्तीत्येतद्दर्शयति—इह गतिः . . . . अनार्त्या न इति। उभयविधदेवप्रसादात् स्वस्यार्तिर्न भवति । अत्र मीमांसा—

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने भाष्यग्रन्थभागे काम्यनैमित्तिकसामिधेनीब्राह्मणानां कतिचित्काम्येष्टियाज्यापुरोनुवाक्यानां प्रयाजादिब्राह्म-

णानां तदुपयोगिनां च विधीनां दार्शपौर्णमासिकहौत्रोपयोगिमन्त्रब्राह्मणादीनां च तत्रतत्र कल्पसूत्रोक्तविनियोगप्रदर्शनपूर्वकं च विवरणं साधु दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् सायणार्यभाष्यं द्वितीयकाण्डे पञ्चमप्रश्ने दशमानुवाकप्रभृति षष्ठप्रश्ने समग्रप्रायनवमानुवाकान्तं दृश्यते ॥

No. 35 (120).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—97–188.
Lines on a page—10.
Letters in a line—90.

Age of Ms.—Appears to be old.
Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Fairly correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥
व्याख्यातं प्रथमं काण्डं मूलप्रकृतिबोधकम् ।
विकृतेर्बोधकं काण्डं द्वितीयं व्याकरोम्यहम् ॥
वेदैकमेयता धर्मब्रह्मणोर्वेदमानता ।
अपौरुषेयता वेदे मन्त्रब्राह्मणरूपिणी ।
समाख्यया याज्ञिकानां मन्त्रत्वमवसीयते ॥

उपसंहारः—

उभयोराज्यभागयोर्मध्यदेशं प्रधानयागस्थानत्वेन विधत्ते—

'राजानौ वा एतौ देवतानां यदग्नीषोमावन्तरा देवता इज्येते देवतानां विधृत्या' इति। इज्येते इत्यत्र बहुवचनत्वेन व्यत्ययो द्रष्टव्यइज्यत(ज्यन्त) इति। अत एव

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने किञ्चिन्न्यूनद्वितीयकाण्डभाष्ये अग्नीषोमीयपशुविकृतिभूतप्रजाकामादिकर्तृककाम्येष्ट्युपयोगिमन्त्रादीनां तत्तत्कल्पसूत्रोक्तविनियोगप्रदर्शनपूर्वकं तत्रतत्र संभवन्मीमांसान्यायनिरूपणपूर्वकं च विवरणं साधु दृश्यते॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् सायणार्यभाष्यं द्वितीयकाण्डे आदितः प्रभृति षष्ठे प्रश्ने प्रथमानुवाकवर्जं द्वितीयानुवाके द्वितीयपञ्चाशदुपक्रमान्तं परिदृश्यते॥

No. 36 (96).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—18×1½ inches.
Character—Telugu.
Folios—54.
Lines on a page—6.
Letters in a line—86.
Age of Ms.—Not too modern.
Condition of Ms.—Leaves are fresh, but worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत्।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम्॥
पशवश्चेष्टयः काम्या विधिशेषस्तथैष्ट(ष्टि)कः।
उक्ताः काण्डे द्वितीयेऽथ सोमशेषोऽत्र वर्ण्यते॥

तृतीयकाण्डमौपानुवाक्यमिति संप्रदायविद आहुः। अनुवाकानां समीप उपानुवाकम्। तत्रान्वेतुं योग्यानामर्थानां प्रतिपादकत्वादिदं काण्डमौपानुवाक्यम्। यद्यप्येतत्सर्वमनारभ्याधीतम् य(त)था वाक्यादिप्रमाणेन तत्रतत्रानुवाकेष्वन्वय उत्प्रेक्षणीयः। सामप्रकरणाम्नातेपु तेपुतेष्वन्वयं तत्रतत्रोदाहृत्य प्रदर्शयिष्यामः॥

उपसंहारः—

यद्यध्वर्युर्नाप(ह)नीत न निराकुर्यात्, तदानीमस्याध्वर्योर्गृहे संवत्सरात्पुरैव प्रजा आवेवीरन् सर्वतो रोगादिभिः पीड्येरन्, तत्परिहाराय शो ऽ सामोद ईवे . . .॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् सोमशेपवर्णनपरतृतीयकाण्डगतप्रथमद्वितीयप्रश्नभाष्यग्रन्थभागे दीक्षाप्रभृतिवहिष्पवमानान्तकर्मोपयुक्तानां पवमानग्रहादिप्रतिगरानन्तरभाविमन्त्रपर्यन्तानां मन्त्राणां तत्रतत्र कल्पसूत्रोपन्यासपूर्वकं पूर्वमीमांसान्यायनिरूपणपूर्वकं च सम्यग्विवरणं दृश्यते॥

वक्तव्यविशेष.—

कोशेऽस्मिन् सायणार्यभाष्यं तृतीयकाण्डे आदितः प्रभृति द्वितीयप्रश्ने असमग्रलवमानुवाकान्तं दृश्यते॥

No. 37 (1552).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Paper.
Size 19 × 1½ inches.
Character—Telugu.
Folios—1-203 + 27.
Lines on a page—7.
Letters in a line—100.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Ends of the leaves are broken.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥
तृतीयकाण्डे सोमस्य शेषः प्रायेण दर्शितः ।
चतुर्थे त्वग्निचित्यङ्गमन्त्राणां पाठ ईर्यते ॥
अवान्तरविशेषस्तु विनियो . . . . . ।
. . . काण्डमत्रथाख्यं सप्तभिः पाठकैर्युतम् ॥
उखासंभरणे मन्त्राः प्रथमे पाठके श्रुताः ।
एकादशानुवाकास्स्युस्तदर्थाः स्युः क्रमादमी ॥

उपसंहारः—

षट्सङ्ख्यानामृतूनां संवत्सरावयवत्वेन संवत्सरस्वरूपत्वात्संवत्सरस्य च षट्त्रिंशद्दिनदशकैर्निष्पाद्यत्वात् दिवससङ्ख्यायाश्च विराट्पदाक्षर . . .

प्रतिपाद्यविषयः—

अग्निचित्यङ्गमन्त्रपाठात्मकेऽस्मिन् तुरीयकाण्डे तत्तन्मन्त्राणां भाष्येऽस्मिन् कल्पसूत्रानुरोधेन तत्रतत्र विनियोगप्रदर्शनपूर्वकं तत्तन्मन्त्राणामर्थोऽनुवर्ण्यते । तथा पञ्चमकाण्डगतपञ्चमषष्ठयोः प्रश्नयोः वायव्यपशूपयुक्तानां मन्त्राणामुपानुवाक्यानां च साधु विवरणं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् सायणार्यभाष्यं चतुर्थकाण्डस्य, तथा पञ्चमकाण्डे पञ्चमप्रश्ने आदितःप्रभृति षष्ठे सप्तमानुवाकादिभागान्तस्य च दृश्यते ॥

No. 38 (1121).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Tittiriya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—19 × $1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.

Folios—200.
Lines on a page—6.
Letters in a line—126.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Much decayed and injured.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

इति दश वितानान् (दशावदानानि) हुत्वा वाराहान् (न्वारोहान्) जुहोति नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यामिति जानुदघ्ने धारयमाणो नमो रुद्रेभ्यो येऽन्तरिक्षे . . . .

उपसंहारः—

कल्पः—ये ते पन्थानः सवितरित्यध्वर्युर्यजमनं वाचयति। पाठस्तु—ये ते पन्थानः सवितः पूर्व्यासोऽरेणवो वितता अन्तरिक्षे। तेभिर्नो अद्य पथिभिः . . .। . . . पूर्व्यासः पूर्वसिद्धा अन्तरिक्षे वितता विस्तृता अरेणवो धूलिरहिता ये मार्गाः सन्ति। सुगेभिः सुष्ठु गन्तुं शक्यैः तेभिः तै . . . .

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र अग्निचित्यङ्गमन्त्राणां सोमयागाद्युपयोगिमन्त्राणां च तत्रतत्र कल्पसूत्रविनियोगप्रदर्शनपूर्वकं संभवन्मीमांसाधिकरणसंचारपूर्वकं च साधु पदवाक्यार्थावुपवर्ण्येते॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् सायणार्यभाष्यं चतुर्थकाण्डीयपञ्चमप्रश्नप्रभृति सप्तमकाण्डे पञ्चमप्रश्ने समग्रप्रायंचतुर्विंशानुवाकान्तं दृश्यते॥

No. 39 (A 175).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यं) वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Taittirīya-saṁhitā-bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa

Author—Sāyaṇa.
Substance—Paper.
Size—13 × 8 inches.
Character—Kanarese.

Folios—128.

Lines on a page—20.

Letters in a line—24.

Age of Ms.—Not too modern.

Condition of Ms.—Sound.

Correct or incorrect—Not so very incorrect.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥ १ ॥

चयनब्राह्मणे काण्डे पञ्चमे स्फुटमीरितम् ।
षष्ठे तु काण्डे सोमस्य मन्त्राणां ब्राह्मणं क्रमात् ॥ २ ॥

उक्तं मन्त्रास्त्वाद्यकाण्डे द्वितीयादिप्रपाठकैः ।
त्रिभिरुक्ता ब्राह्मणं (च)व्याख्यातं तत्र तैस्सह ॥ ३ ॥

. . . . ।
एकादशानुवाकाः स्युस्तदर्थान् वय(क्ष्य)नुक्रमात् ॥ ४ ॥

प्राग्वंशं क्षुरकर्मादिसंस्कृतः प्रविशेदिति ।
आद्ये प्रोक्तं द्वितीये तु दीक्षाहुतय ईरिताः ॥ ५ ॥

उपसंहारः—

पूर्वसिद्धा अन्तरिक्षे वितता विस्तृताः अरेणवः धूलिरहिता ये मार्गास्सन्ति सुगेभिः सुष्ठु गन्तुं शक्यैः तेभिः तैर्मार्गैः . . . .

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने सप्तमकाण्डभाष्ये अहीनपञ्चरात्रान्तेषु षड्रात्रादिषु अहीनद्वादशाहत्रयोदशरात्रादिषु चतुर्विंशतिरात्रादिषु सत्रेषु वत्सराख्यसत्रविशेषे चोपयुक्तमन्त्रादीनां कल्पसूत्रपूर्वमीमांसान्यायादिप्रदर्शनपूर्वकं विवरणमुपलभ्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् सप्तमकाण्डे आदित आरभ्य पञ्चमप्रश्ने चतुर्विंशानुवाकारम्भान्तं भाष्यं दृश्यते । तत्रतत्र किञ्चिद्ग्रन्थपातश्च दृश्यते ॥

No. 40 (3325).

शुक्लयजुस्संहिता काण्वीया.
Śukla-yajus-saṁhitā. Kāṇvapāṭhaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$18\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—178.
Lines on a page—7.
Letters in a line—56.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

प्रनो॑ यच्छत्वर्य॒मा प्रपूषा प्रसर॑स्वती प्रवाग्दे॒वी ददातु नः अर्य॒मणं॒ वृहस्पति॒मिन्द्रं॒ दाना॑य चोदय वाचं॒ विष्णुं॒ सर॑स्वतीं सवि॒तारं॑ च वा॒जिन॑म्। ओं भूर्भु॒वस्स्वः। तत्सवि॒तुर्वरे॑ण्यम्। भर्गो॑ दे॒वस्य॑ धीमहि। धियो॒ यो नः प्रचो॒दया॑त्॥

ओम्॥ इ॒षे त्वो॒र्जे त्वा॑ वा॒यव॑स्स्थ दे॒वो व॑स्सवि॒ता प्रार्प॑यतु॒ श्रेष्ठ॑तमाय॒ कर्म॑णे॥

उपसंहार—

अग्ने॒ नय॑ सु॒पथा॑ रा॒ये अ॒स्मान् विश्वा॑नि देव व॒युना॑नि वि॒द्वान्। युयो॒ध्य॒स्मज्जु॑हु॒रा॒णमेनो॒ भूयि॑ष्ठां ते॒ नम॑ उक्तिं विधेम॥ १८॥

ओं॥ ईशावास्यमित्येकानुवाके अष्टादश॥

इति वाजसनेयान्तर्गते काण्वीये शुक्लयजुर्वेदाम्नायपाठे चत्वारिंशोऽध्यायः॥

प्रतिपाद्यविषयः —

शुक्लयजुर्वेदे कर्मकाण्डतयाऽवस्थितयोः संहिताशतपथब्राह्मणयोरयं संहिताभागः। अस्मिंश्च संहिताभागे ४० अध्यायास्सन्ति। तत्र १, २ अध्याययोः दर्शपूर्णमासौ, ३ये अन्वाधानाग्निहोत्राग्न्युपस्थानचातुर्मास्यानि, ४-९ अध्यायेषु अग्निष्टोमः, १०मे वाजपेयः, ११शे राजसूयः, १२—२० अध्यायेषु अग्निचयनम्, २१—२३ अध्यायेषु सौत्रामणी, २४—२७ अध्यायेषु अश्वमेधः, २८—३३ अध्यायेषु तत्रतत्र विप्रकीर्णा लिङ्गविनियोज्या अनारभ्याधीता मन्त्राः, ३४—३५ अध्याययोः पुरुषमेधः, ३६शे शान्तिः, ३७—३९ अध्यायेषु प्रवर्ग्यः ४०शे ब्रह्मविद्या चाभिधीयन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् शुक्लयजुर्वेदीया काण्वसंहिता समग्रा दृश्यते। अस्यास्संहितायाः शुक्लयजुर्वेद इत्यभिधानं च आध्वर्यवहौत्रमन्त्राणामसंकरेणाभिधानात्प्रवृत्तम्। कृष्णयजुस्संहितायां तु तेषां मन्त्राणां विप्रकीर्णतया पाठेन बुद्धिमालिन्यहेतुतया तादृशं नाम प्रावर्ततेति पौराणिकी कथा। शुक्लयजुस्संहिताप्रवर्तकेषु पञ्चदशस्वन्यतमेन महामुनिना कण्वेन प्रवर्तितेयं संहिता तदीया व्यपदिश्यते ॥

No. 41 (3234/1).

सामसंहितार्चिकः.

Sāma-saṁhitā-ārchikaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—1-55.
Lines on a page—9.
Letters in a line—70.

Age of Ms.—Seemes to be old.
Condition of Ms.—Leaves in a good condition.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—complete.

उपक्रमः—

ओम् ॥ अग्न आयाहि वीतये
गृणानो हव्यदातये ।
नि होता सत्सि बर्हिषि ॥
त्वमग्ने यज्ञानां होता
विश्वेषां हितः ।
देवेभिर्मानुषे जने ॥

उपसंहारः—

मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः
परावत आ जगन्था परस्याः ।
सृकं संशाय पविमिन्द्र तिग्मं
वि शत्रून् ताढि वि मृधो नुदस्व ॥
भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः
भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ।
स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवांसस्तनूभिः
व्यशेम देवहितं यदायुः ॥
स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः
स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ।
स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः
स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥

एकविंशोऽध्यायः ॥ आद्यन्तऋक्सं २१०३ ॥ उत्तराऋचः १४६५ ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

सपरिशिष्टपूर्वोत्तरार्चिकभेदेन विभक्तोऽयं सामसंहितार्चिकग्रन्थः । तत्र पूर्वार्चिके अग्नीन्द्रपवमानसूर्याः स्तूयन्ते । उत्तरार्चिके चैकैकशः पूर्वार्चिक एवाधीता ऋचः क्रमविशेषादरणपूर्वकमृग्द्वयऋक्तितयात्मकसूक्तरूपतयाऽधीता दृश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इदमिदानीं किञ्चित्सामसंहिताविषये संगृह्य प्रस्तूयते—ऋगादिवेदचतुष्टयान्तर्गतेयं सामसंहिता 'सहस्रवर्त्मा सामवेदः' इति भगवत्पतञ्जल्यादिभिर्बहुशाखत्वेन निर्दिष्टा भगवद्वासुदेवेन 'वेदानां सामवेदोऽस्मि' इति प्रशस्य गीता चेति नात्र विशेषतो वक्तव्यम् ॥

चरणव्यूहे पुनः—'आसुरायणीया, वासुरायणीया, वार्तान्तवेया, प्राञ्जला, ऋग्वर्णभेदा, प्राचीनयोग्या, ज्ञानयोग्या, राणायनीया, शाट्यायनीया, सात्यमुद्गला, खल्वला, महाखल्वला, लाङ्गला, कौथुमा, गौतमा, जैमिनीया' इत्यस्याः संहितायाः षोडशशाखाशेषत्वं, अनध्यायायाध्ययनाच्छाखान्तराणां वज्रेणाभिघाताद्विनाश इति चाभ्यधायि ॥

महाभाष्ये सात्यमुग्रीयेत्येकस्याः शाखाया नाम दृश्यते । तच्च सात्यमुद्गलायाः पर्यायनाम वा आहोस्विच्छाखान्तरनामधेयं वेति विमर्शनीयम् ॥

सा चेयं सामसंहिता गानग्रन्थः तदाधारार्चिकग्रन्थश्चेति द्विधा विभक्ता दृश्यते ॥

तत्राद्यो गानग्रन्थः वेदसामोहगानभेदेन द्वैविध्यमापन्नः । तत्र ऋगक्षराणां संस्कारकं गीत्यात्मकं यत्साम पूर्वार्चिकमूलकं तद्वेदसामेत्युच्यते । एतदेव वेदसाम गेयगानमिति व्यपदिश्यते । कैश्चित्तु ग्रामेगेयगानं वेयगानमित्यपि व्यवह्रियते । उत्तरार्चिकमूलकं च गीतिरूपमूहगानमित्यभिधीयते ॥

द्वितीयोऽप्यार्चिकग्रन्थः पूर्वार्चिकतत्परिशिष्टोत्तरार्चिकतत्परिशिष्टभेदैर्विभक्तः । पूर्वार्चिक एवच्छन्दआर्चिको योन्यार्चिक इत्यपि व्यवह्रियते ॥

स चच्छन्दआर्चिकः षड्भिरध्यायैस्त्रिभिः पर्वभिर्विभक्तः ।

तत्र प्रथमाध्यायात्मके प्रथमपर्वण्यग्नेर्देवताया अनुकूलीकरणे उपयुक्ता मन्त्रा दृश्यन्ते । अत एवैतदाग्नेयं पर्वेत्यभिधीयते ॥

एवं द्वितीयाद्यध्यायत्रयात्मके ऐन्द्रे पर्वणि तत्तन्मन्त्रैरिन्द्रोऽनुकूलीक्रियते ।

पञ्चमाध्यायरूपे च पवमानपर्वणि सोमः पवमानाभिधेयः स्तूयते ।

Li
Lett

षष्ठाध्यायश्चारण्ये पाठ्य इत्यारण्यकपदेन व्यपदिश्यते सायणाचार्यैः। तत्र चेन्द्राग्निसूर्याः स्तूयन्ते॥

महानाम्न्यार्चिकारण्यकार्चिकयोः पूर्वार्चिकमूलकतया तत्परिशिष्टरूपत्वं, माहानाम्नारण्यगानयोः पूर्वार्चिकपरिशिष्टगानरूपत्वं चाभ्युपागामि। कैश्चित्तु महानाम्न्यारण्यकार्चिकावार्चिकभेदावभ्युपगम्य तद्गानद्वयमपि गानावान्तरभेदतया व्यवाहारि॥

उत्तरार्चिके च आज्यपृष्ठादिस्तोत्रोपयुक्तानां त्रिवृत्पञ्चदशादिस्तोमानां निष्पादकानि पूर्वार्चिके सामोद्भवाय क्रममनादृत्यैकैकशोऽधीतासु ऋक्षु ऋग्द्वयऋक्त्रितयरूपाणि सूक्तानि पठ्यन्ते॥

ऊह्यगानं चोत्तरार्चिकपरिशिष्टगानरूपमित्यभिधीयते। कैश्चित्त्वेतदेवोह्यगानं गानावान्तरभेदरूपरहस्यगानमिति परिगण्यते॥

स्तोभस्याप्यार्चिकपरिशिष्टरूपत्वमित्यङ्गयकारि॥

तथा—छन्दः आरण्यकः माहानाम्नः उत्तरश्चेति चत्वार आर्चिकग्रन्थाः। एकश्च स्तोभग्रन्थः। गेयं आरण्यं ऊहः ऊह्यं चेति प्रधानाश्चत्वारः, माहानाम्नं भारुण्डं तवश्यावीयं गायत्रं चेति चत्वारस्तेषामेव परिशिष्टरूपा इत्यष्टौ गानग्रन्थाः। इत्येवं त्रयोदशविधेयं संहितेति सामसंहितामेनामन्यथाऽपि विभजन्ति॥

केचित्तु—आर्चिकरूपायास्संहिताया न सामवेदत्वं, जैमिन्याद्युक्तसामलक्षणस्य तत्राभावात्। किंतु गानग्रन्थानामेव सामवेदत्वमित्यभिप्रयन्ति॥

कोशेऽस्मिन् सामसंहितार्चिकग्रन्थः पूर्वोत्तरार्चिकभागद्वयघटितस्समग्रो दृश्यते। कोशान्ते च—

"कौण्डिन्यान्वयजातेन श्रीनिवासस्य सूनुना।
सामगश्रीनिवासेन लिखितास्सोत्तरा ऋचः॥
वत्सरे बहुधान्याख्ये चैत्रे शुक्ले रवेर्दिने।
द्वादशे श्रीनिवासेन लिखिता ह्युत्तरा त्वियम्॥"

इति लेखकेन पद्यद्वयं लिखितं दृश्यते।

No. 42 (2485/1).

सामसंहितापूर्वार्चिकः (छन्दआर्चिकम्.)

Sāma-saṁhitā-pūrva-ārchikaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—16 × 2 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—40.
Lines on a page—11.
Letters in a line—76.

Age of Ms.—Seems to be old.
Condition of Ms.—Slightly broken here and there.
Correct—Almost correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 41 कोशवत्.

उपसंहारः—

शूरो यो गोषु गच्छा(च्छ)ति । सखा सुशेवो आ(अ)द्वयुः । एवा ह्येव, एवा ह्यग्ने, एवा हीन्द्र, एवा हि पूषन्, एवा हि देवाः ॥ ९ ॥

आरण्यकर्चस्समाप्ताः ॥

विदा मघवन्विदा । अग्न आयूंषि पवसे । भ्राजन्त्यग्ने समिधान दीदिवः । मयि वर्चो अथो यशः । त्वामेता(तद्)धारयः । इन्द्र ज्येष्ठं न आभर ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् छन्दआर्चिकापराभिधेयं पूर्वार्चिकमात्रं दृश्यते.

No. 43 (1964).

सामसंहितापदपाठः.

Sāma-saṁhitā-pada-pāṭhaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—198.
Lines on a page—5.
Letters in a line—56.
Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Here and there, the leaves are broken and worm-eaten.

Correct or incorrect—Generally correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

मूले.—"हरिः ओम् ॥ अग्न आयाहि वीतये
गृणानो हव्यदातये ।
नि होता सत्सि बर्हिषि ।
त्वमग्ने यज्ञानां होता
विश्वेषां हितः ।
देवेभिर्मानुषे जने ॥"

पदविभागे—"अग्ने । आ । याहि । वीतये । गृणानः । हव्यदातये । हव्य-
दातये । नि । होता । सत्सि । बर्हिषि ॥
त्वं । अग्ने । यज्ञानां । होता । विश्वेषां । हितः । देवेभिः ।
मानुषे । जने ॥"

उपसंहारः—

अथ । संप्रोक्तानां । प्रकृतिः । प्र । कृतिः । हौ । ह्वौ । ह्यौ ।
स्वः । ज्योतिः । ज्योतिः । भाः । शिशुः । वाजी । अश्वः ।

मेध्यः । स्वर्वते । भूः । भुवः । स्वारिति । सत्यं । पूरुषः । ए । इडाः । अव । इट् । इडा । होइ । हः । वा । हौ । इडा । अथ । इट् । इडा । होइ । हः । वा । हौ । इडा । आद्युदात्तं १५, अ १, पद ३३ ॥ पि ॥ ऊ १३, कि ११ ॥ स्तोभपदं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् पदपाठः छन्दआर्चिकोत्तरार्चिकयोरुभयोरपि दृश्यते । तथा स्तोभपदविभागः तत्तत्पदपाठतः पूर्वं छन्दआर्चिकमूलं च दृश्येते ॥

'इति विद्यातपोयोनिरयोनिर्विष्णुरीडितः ।
वाग्यज्ञेनार्चितो देवः प्रीयतां मे जनार्दनः ॥'

इति लेखकलिखितं पद्यमन्ते दृश्यते.

No. 44 (334/4).

सामसंहितापदपाठः.

Sāma-saṁhitā-pada-pāṭhaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—19⅝ × 1½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—59.
Lines on a page—8.
Letters in a line—72.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Leaves are broken and worm-eaten.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 43 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 43 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् पूर्वोत्तरार्चिकयोरुभयोरपि पदपाठः, स्तोभपदविभागश्च दृश्येते ॥

No. 45 (835).

सामसंहितागेयगानम्.

Sāma-saṁhitā-geya-gānam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$18\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—181.
Lines on a page—7.
Letters in a line—45.

Age of Ms.—Appears to be old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओम् ॥ अग्न आयाहि ॥ ३ ॥ ओतग्नाइ । आछोयाहीणवोइतोयाप्रेइ । तोकायाप्रेइ । गृकाणानोह । व्यचोदातोयाप्रेइ । तोकायाप्रेइ । नाधिइहो तासा । त्साविइवाऔहोवा । ही ट्ठ षी ॥ दीर्घं ७, पर्व ९ मात्रा, ९ ॥

उपसंहारः—

उपाह्वयामे । तष्ठमनसास्पअराप्रेइ । ज्योधंतिः पश्यन्ता उअत्तारांप्रे । स्वः यिपश्यन्ताउअत्तारां प्रे । देंजेवन्देवत्रासूरायाऔहोवा । अगोगन्म ज्योतिरुत्तमाम् ॥ दी८, प६, मा७ । टे ॥ —

गायत्रम्—तकत्सवितुर्वरेणियोम् । भाकार्गो देवस्य धीमाही प्रो धियौ यो यो नः प्रचोह्यह्य । हिंकाआप्रे । दाकयो । आची । दी ६, प ६, मा २, का ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् दृश्यमानस्य गेयागानस्य पूर्वार्चिकमूलकतया No. 43 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् सामसंहितागानभेदरूपं वेयगानापराह्वयं ग्रामेगेयगानं अरण्येगेयगानं च समग्रमुपलभ्येते । भारुण्डसाम च ग्रन्थाक्षरमुद्रितारण्यगानकोशान्ते दृश्यमानमत्र न दृश्यते । मुद्रितगानकोशेषु कुष्टादिस्वरसूचका अङ्का दृश्यन्ते । अत्रत्येषु सर्वेष्वेव गानकोशेषु ककारादयो वर्णा एव स्वरचिह्नतया लिखिता दृश्यन्ते । अतस्तेषामत्रोपक्रमोपसंहारग्रन्थभागयोः परिदृश्यमानानां गानाघटकवर्णानां स्वरमात्रसूचकानां शिरसि (˙) एतच्चिह्नं कृतं वेदितव्यम् ॥

No. 46 (3991).

सामसंहितागेयगानम्.

Sāma-saṁhitā-geya-gānam.

Substance—Palm-leaf.
Size—18 × $1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—195.
Lines on a page—6.
Letters in a line—56.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Appears to be good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 45 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 45 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 45 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 45 कोशवत्.

No. 47 (3234/2).

सामसंहितागेयगानम्.

Sāma-saṁhitā-geya-gānam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—56-150.
Lines on a page—9.
Letters in a line—64.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 45 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 45 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 45 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 45 कोशवत्.

No. 48 (1969/1).

सामसंहितागेयगानम्.

Sāma-saṁhitā-geya-gānam.

Substance—Palm-leaf.

Size—14 × 1¼ inches.

Character—Nāgarī.

Folios—5-289.

Lines on a page—6.

Letters in a line—46.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Leaves are broken to a little extent.

Correct or incorrect—Appears to be correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 45 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 45 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 45 कोशवत्.

वक्तव्याविशेषः—

कोशेऽस्मिन् ग्रामारण्ययोर्गेयगाने समग्रे दृश्येते । कोशेऽस्मिन्नादौ १–४ पत्रेषु आर्षेयब्राह्मणस्य प्रथमः खण्डः, गायत्रीप्रवचनविधिप्रणवसामगायत्रसामानि च लिखितानि । कोशान्ते च २८९–२९२ पत्रेषु भारुण्डसामान्यपि दृश्यन्ते ॥

No. 49 (2485/4).

सामसंहितागेयगानम्.

Sāma-saṁhitā-geya-gānam.

Substance—Palm-leaf.

Size—16 × 2 inches.

Character—Nāgarī.

Folios—80-124.

Lines on a page—12.

Letters in a line—72.

Age of Ms.—Appears to be old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Almost correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 45 कोशवत्-कोशादौ तु 'गौतमस्य पर्कः' इत्यधिकं दृश्यते ॥

उपसंहारः—

एतिपस्यधारयासुताः। अरोव्यावाराइ। भिःकैपावाताइ। माचेदिन्तमाः। क्रीन्दिडन्नूर्मिरपोवाओवा। आति इवो हा इ॥ दी ६, प ६ मा ७, के॥ साम ३५॥ एकादशः॥

पञ्चमोऽध्यायः। पवमानकाण्डः समाप्तः। आद्यन्तसामसङ्ख्या ११९७॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 45 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् ग्रामेगेयगानं पवमानान्तं दृश्यते। अत्रापि स्वरसूचकतया वर्णा एव लिखिता दृश्यन्ते। अतस्तेषामत्रोपसंहारग्रन्थभागे परिदृश्यमानानां गानाघटकानां स्वरमात्रसूचकानां वर्णानां शिरसि (·) चिह्नमेतत्कृतं वेदितव्यम्॥

No. 50 (3243).

सामसंहितागेयगानम्.

Sāma-saṁhitā-geya-gānam.

Substance—Palm-leaf.

Size—16 × 1¼ inches.

Character—Grantha.

Folios—221.

Lines on a page—4½.

Letters in a line—38.

Age of Ms.—Appears to be old.

Condition of Ms.—Leaves are worm-eaten to a little extent.

Correct or incorrect—Almost correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 49 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 49 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 45 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः —

No. 49 कोशवत्.

No. 51 (396).

सामसंहितागेयगानम्.

Sāma-saṁhitā-geya-gānam.

Substance—Palm-leaf.

Size—16 × 1⅞ inches.

Character—Nāgarī.

Folios—97.

Lines on a page—7.

Letters in a line—60.

Age of Ms.—Appears to be old.

Condition of Ms.—Fair.

Correct or incorrect—Appears to be correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 45 कोशवत्.

उपसंहारः—

उपूंच्चाताइजाताामन्धसाः। दीछवाइसाद्भूप्रें। दंदे दोंन सुजा इ मिकः या ददाइ। उरोंग्र ^२शर्मा। मकः हाइश्रवाउ। वावा। स्तौं टों षे ॥ दी ३, प ७, मा ६, टू,सा १३ ॥

आजिगम् ॥ स्वा कादोंनसंहा प्रें। दुदाइष्ठया।

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 45 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् वेयगानापराभिधे ग्रामेगेयगाने ऐन्द्रपर्वान्तस्य समग्रस्य, पावमाने प्रथमाया ऋचश्च साम दृश्यते ॥

एतत्कोशान्ते च दशसु पत्रेषु सामार्हा ऋचश्च पादशः संगृहीताः। अत्रापि कोशे स्वरसूचकतया वर्णा एव लिखिताः। अतस्तेषामत्रोपसंहारग्रन्थभागे परिदृश्यमानन ां गान।घटकानां स्वरमात्रसूचकवर्णानां शिरसि (˚) एतच्चिह्नं कृतम् ॥

No. 52 (334/1).

सामसंहितागेयगानम्.

Sāma-saṁhitā-geya-gānam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$19\frac{5}{8}\times1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—1-17.
Lines on a page—7.
Letters in a line—72.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.--Good.
Correct or incorrect—Generally correct.
Complete or incomplete -Incomplete.

उपक्रमः—

चिइ। दंतींतस्तेंव। योयाथा। गोंरोंश्राइतेंमा। धैंयांमदिराइ। वाकूंचींइवक्षा। णाइ। अचंःभित्वांमकंइन्द्राकंनो। नूचीं। मा दूः ॥ दी ६, प १०, मा ७, ङे, सा १५ ॥

उपसंहारः—

होदोईया । इतायाहाइ । अजूपघ्नान्पा । होदोईया । ह्विः । इतायाइ । वरताइमाका । धावूआपहोवा । अ. पसामोविन्अराविन्व्णाः । होदोईया । ह्विः । इतायाहाइ । ग च्छन्नाइन्द्रा । होदोईया । ह्विः । इतायाहाइ । स्यरनाइः । काका । तावू । आपहोवा । ईतू । दी ७, प १४, मा १८, झ्रू सा २० ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् वेयगानापराभिधं ग्रामेगेयगानं ऐन्द्रपर्वाणि एकादशप्रश्ने तृतीयदशतौ सप्तमीमृचमारभ्य चतुर्दशे प्रश्ने पात्रमाने चतुर्थदशत्यन्तं परिदृश्यते । अत्रापि कोशे स्वरसूचकतया वर्णा एव लिखिताः । अतस्तेषामत्रोपक्रमोपसंहारग्रन्थभागयोः परिदृश्यमानानां गानाघटकानां स्वरमात्रसूचकवर्णानां शिरसि (˙) एवं चिह्नं कृतम् ॥

No. 53 (334/2.)

सामसंहितारण्यगानम्.

Sāma-saṁhitā-araṇya-gānam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$19\frac{5}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—1–43.
Lines on a page—7.
Letters in a line—72.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ अग्नोवैरूपम् ॥ यचंद्यावइ । द्रछौंताउवा । शादूतां । हाछौंताउवा । इदूडा । शरतं भूमीः । उछौंताउवा । सीदूयूः हाछौंहा-

उवा । ईटूंडा । नकैंत्वाँवाज्रिन्सहस्रंसू । रिछौंयाउवा । आदृंनू । हाँछौं-हाउवा । ईटूंडा । नकंजाँतम । ष्टचांरो । आकंउ । वाकि । दादृंसी । हा । इकूंदड्ढस्थिडा ॥ दी १०, प २२, मा १३, छि, साम १ ॥

उपसंहारः—

No. 45 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नरण्यगानं समग्रं दृश्यते । भारुण्डसाम चान्ते लिखितं दृश्यते । क्रुष्टप्रथमादिस्वरसूचकतया लिखितानामत्रोपक्रमोपसंहार-ग्रन्थभागयोः परिदृश्यमानानां गानाघटकवर्णानां शिरसि (˙) एवं चिह्नितम् ॥

No. 54 (2086).

सामसंहितारण्यगानम्.

Sāma-saṁhitā-araṇya-gānam.

Substance—Palm-leaf.
Size—16 × 1¼ inches.
Character—Grantha.
Folios—212–290.
Lines on a page—5.
Letters in a line—44.

Age of Ms.—Appears to be old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 53 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 45 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नरण्यगानं समग्रं दृश्यते.

कोशान्ते च २९१-३०२ पत्रेषु सामार्हाः पूर्वार्चिकगता ऋचः पादशः संगृहीताः । ततः १४७-१५६ पत्रेषु उत्तरार्चिकोहगानं किञ्चिल्लिखितं दृश्यते ॥

No. 55 (2478/1).

सामसंहितारण्यगानम्.

Sāma-saṁhitā-araṇya-gānam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{3}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—1-53.
Lines on a page—6.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Appears to be old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 53 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 45 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नरण्यगानं समग्रं दृश्यते.

No. 56 (3234/3).

सामसंहितारण्यगानम्.

Sāma-saṁhitā-araṇya-gānam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—125-150.
Lines on a page—10.
Letters in a line—75.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 53 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 45 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नरण्यगानं समग्रं दृश्यते.

No. 57 (3234/5).

सामसंहितारहस्यगानम् (ऊह्यगानम्.)

Sāma-saṁhitā-rahasya-gānam (Ūhya-gānam).

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—283-307.

Lines on a page—10.
Letters in a line—75.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम्॥ {† अभित्वाशूरनोनुमोवा। स्व। चत्वारि सामानि रथन्तराणि।

अभियुक्तोपदेशैश्च पूर्वैः पूर्वैश्च लक्षणैः।
इदानीं विहितं साम्नामारण्यानां यथाक्रमम्॥

रहस्ये प्रकृतिः स्तावाद्यमाद्यायां वृत्सर्वत्र रथन्तरे सर्वमाभवति स्पर्शगभस्त्योर्वे . . . स्तोभे प्रत्यय इत्यभावः। तस्थुषश्चेत्यनुब्राह्मणं स्वाध्याय ?}

आर[भि]त्वाशू[र]नो[नुमो]वा। आका[दु]ग्धा इ[व]धे[नव] ईशा [नमस्यजग]तः। सुकः[वार्द]शाम्। आइग्रं[इ]शा[नमा]इन्द्रा। सूकीषा। ओतवा ँ ह। हापउवा॥

उपसंहारः—

आतीका। जरैभ्री[षा]प्रेइ। इकडा। प्रघै[ता]इ[द्रापा]इम्। अकिमू। चातांथाः। पको[व]मा[नमहा]होइ। त्वान्दनाउवा। इट्[स्थिइ]कूडा॥ दी १२, उत् ३, मा ३४, जी॥

क्षुद्राः॥ रहस्यं पूर्णम्॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नूह्यगानापराभिधं रहस्यगानं समग्रं दृश्यते। अत्राप्युपक्रमोपसंहारग्रन्थभागयोर्दृश्यमानानां स्वरमात्रसूचकानां गानाघटकानां वर्णानां शिरसि (॰) एवं चिह्नितम्॥

---

†{ } एतच्चिह्नान्तर्गतो ग्रन्थभागो न रहस्यगानघटकः.

'सप्तगानं विलिखितं तिर्मलार्यस्य सूनुना ।
छन्दोगश्रीनिवासेन शाण्डिल्यान्वयजेन तु ॥'
इति लेखकलिखितं पद्यमेकमन्ते दृश्यते.

No. 58 (2478/3).

सामसंहितारहस्यगानम् (ऊह्यगानम्).

Sāma-saṁhitā-rahasya-gānam (Ūhya-gānam).

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{3}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—71.
Lines on a page—6.
Letters in a line—62.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Tolerably good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ {† अभित्वा शूरनोनुमोवा । स्वयोनि । चत्वारि रथन्तराणि । अभिर(यु)क्तोपदेशै . . . . . . ।
इदानीं विदि(हि)तं साम्नामारण्यानां यथाक्रमम् ॥
अथ रहस्ये प्रकृतिः, रथन्तरे स्तावाद्यमाद्यायां वृत्सर्वत्र रथन्तरे सर्वमाभवति ॥}

ओम् ॥ आरभित्वा शूरनानुमोवा । आकादुग्धा इव देनवईशानमस्य जगतः । सुकःवार्द्दशाम् । आधंइशानमाइन्द्रा । सूकीस्थूषाओतवाऽ२हा । हापउवा ॥

उपसंहारः—

No. 57 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

---

† नायं भागो रहस्यगानग्रन्थान्तर्गतः । अतोऽयं { } एतच्चिह्ने प्रवेशितः.

वक्तव्यविशेषः—

No. 57 कोशे द्रष्टव्यः.

No. 59 (1943).

सामसंहितारहस्यगानम् (ऊह्यगानम्.)

Sāma-saṁhitā-rahasya-gānam (Ūhya-gānam).

Substance—Palm-leaf.
Size—13 × 1¼ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—54.
Lines on a page—6.
Letters in a line—58.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Sound.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 58 कोशवत्.

उपसंहारः—

त्रिंकशत् । धाकामा । विठोराजाताइ । वाकक्प । तकागा । यछौधीयाताइ । प्रकृति । वकिस्तोः । अटोद्यूभाः इः । एचा । मागाहाः । दी ५, उ ना मा १६, वूसा ९ ॥ प्रायश्चित्तानि ॥ षष्ठपर्व समाप्तम् ॥

हरिः ओम् ॥ अंहो अंहोइत्वामिद्धिहवामहाए ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नूह्यगानापराह्वयं रहस्यगानं प्रायश्चित्तान्तं दृश्यते । अन्तिमं च क्षुद्रपर्व न दृश्यते । अत्राप्युपसंहारग्रन्थभागे दृश्यमानानां स्वरसूचकानां गानाघटकानां वर्णानां शिरसि (˙) एवं चिह्नितम् ॥

No. 60 (334/3).

सामसंहितारहस्यगानम् (ऊह्यगानम्).

Sāma-saṁhitā-rahasya-gānam (Ūhya-gānam).

Substance—Palm-leaf.
Size—$19\frac{5}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—4.
Lines on a page—7.
Letters in a line—70.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 58 कोशवत्.

उपसंहारः—

नः रैकंवसाप्रेउदाधाः । अकथा । एकाआस्म२ । ओदूवा । इरैंद्र-वसाप्रेउदाधाः । आकंथा ॥ दी १३ । उ १५ । मा १७ णे । सा ३ ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् ऊह्यगानापराभिधं रहस्यगानं प्रथमप्रश्ने असमग्र-द्वितीयदशत्यन्तं परिदृश्यते । अत्रापि कोशे निर्दिष्टोपसंहारग्रन्थभागे दृश्यमानानां स्वरमात्रसूचकानां गानाघटकानां वर्णानां शिरसि (·) इदं चिह्नं कृतम् । अतस्ते न गानघटका इत्यवधेयम् ॥

No. 61 (2489).

सामसंहितोहगानम्.

Sāma-saṁhitā-ūha-gānam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17 \times 1\frac{1}{2}$ inches.

Character—Nāgarī.
Folios—257.

Lines on a page—7.
Letters in a line—65.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ आमहीयवम् । उच्चाताइ जातमन्धसाः ॥ स्वा ॥ उफच्चाताइ जातमन्धसाः । दिछ्रवाइसाझूप्रे । मिकःयाददाइ । उरोंग्रं-शर्मा । मकःइश्रवाउ । वाचा । सफनाआइन्द्रायायज्यवाइ । वछूरुणा-याप्रे । मकःरुद्भियाः । वकैरिवोवाइत् । पकः राइस्रवाउ । वाचा । एफनावाइश्वानिअर्यआ । द्युछुझानाइमाप्रे । नुषाणां । सिरोषासन्ताः ॥ वकःनामहाउ । वाचा । स्तौशेषे ॥—दी ९ । उ ५ । मा २१ । न सा १ ॥

उपसंहारः—

दाचोनायवारीयाणां । दाघिनाप्रेयवाप्रे । रीकप्रेयाणां । द्वाघिइता-योभूदमृन्तोम् । तिछूयाइपूवाप्रे । होघितामन्द्रतमोविशि । होकःता । मंकःद्रातामाः । हिंकविटीशा । ओकवा । हेट् ॥ दी २८ । उ ८ । मा २८ डै । साम ७ ॥

अर्गलस्समाप्तः ॥ क्षुद्रं समाप्तम् ॥ हरिः ओम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् सामसंहितोहगानं समग्रं दृश्यते । इदं चोहगानं पौरुषेयमेव, तथात्वेऽप्यस्य सामस्वरूपस्य तदाधारभूतानां तिसृणा-मृचां च वेदत्वादनध्यायाध्ययनं निषिध्यते । एतदूहगानकर्तुरस्मरणं च जीर्णकूपारामादिष्विव चिरकालव्यवधानादुपपद्यते । कर्त्रस्मरणमूलैव ह्यध्यापकानामूहगाने वेदत्वप्रसिद्धिः । यथा बह्वृचा महाव्रतप्रयोग-

प्रतिपादकमाश्वलायनीयं कल्पसूत्रमरण्येऽधीयानाः पञ्चमारण्यकमिति वेदत्वेन व्यवहरन्ति, तद्वदिहाप्यवधेयम् ॥

किञ्चास्य पौरुषयत्वादेव 'यद्योन्यां तदुत्तरयोर्गायति' इति विधिरप्युपपद्यते ॥ तस्मात् बह्वृचानां पञ्चमारण्यकवत्सामगानामूहगानमपि पौरुषेयमेवेति सायणार्यपरिशीलितोऽयं पन्थाः ॥

अत्रापि कोशे निर्दिष्टोपक्रमोपसंहारग्रन्थभागयोर्दृश्यमानानां स्वरमात्रसूचकानां गानाघटकानां वर्णानां शिरसि (˙) एवं चिह्नं कृतम् ॥

No. 62 (3234/4).

सामसंहितोहगानम्.

Sāma-saṁhitā-ūha-gānam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—151-282.
Lines on a page—10.
Letters in a line—70.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Leaves are worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ उफच्चासूताइजा [तमन्ध] साः । दिछूवाइ [साद्] भूप्रे । मिकः[याद्]दाइ । उरो [ग्रंश] र्मा । मकः हाइ [श्र] वा उ । वाचा । सफ[ना] आ इन्द्रा [याग्ज्या] वाउ । वछू[रूणा]याप्रे । मकः [रुद्धि]या । वकै [रि] वोवाइत् । पकः [रा] इ [स्रवा] उ । वाचा । एफनावाइ । श्वानिअ [र्ये] आ । द्युछू[म्रा] नाइमाप्रे । नुकः [षा] णां । सिरोषा [स] न्ताः । वकः[नाम]हाउ । वाचा । स्तौशेषे ॥ दी । उत् ५ । मा २१ । न १ ॥

उपसंहारः—

दा चो ना[य] वारीयाणाम् । दाघिनाप्रे[य]वाप्र । रीकप्रे [या] णां । द्धा इघि[इ] तायोभू[दसृ] तोम् । रेछ्रु [या] इ [षू] वा । होघिता[मंद्रत]मो [वि]शि । होकः ता । मकः[न्द्राता]माः । हिंकविटीशा । ओकुचा । हेदू ॥ दी २८ । उत् ८ । मा १८ । डै ॥

क्षुद्राः ॥ ऊहगानं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् सामसंहितोहगानं समग्रं दृश्यते ॥ अत्रापि कोशे निर्दिष्टोपक्रमोपसंहारग्रन्थभागयोर्दृश्यमानानां स्वरमात्रसूचकानां गानाघटकानां वर्णानां शिरसि (˙) एवं चिह्नं कृतम् ॥

No. 63 (365/1).

सामसंहितोहगानम्.

Sāma-saṁhitā-uha-gānam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—204.
Lines on a page—6.
Letters in a line—54.

Age of Ms.—Appears to be old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Seems to be correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ वृषा पावस्व धारया ॥ यो ॥ उच्चाताइजातामन्धसाः॥ आमहीयवम् ॥ वृफषा पावस्वा धारया । माछ्रूत्वाताप्रेइ । चकंः

मात्सराः। विरोश्वादाधा। नकःओजसाउ। वाचा। तंफत्वाधार्तारा-मोणियोः। पाछ्वामानाप्रे। सुकःवाईशाम्। हिरोन्वेवाजाइ। पुकः वाजिनाउ। वाचा। आफयाचाइत्तोविपानया। हाछ्राइःपावाप्रे। स्वकःधारया। युरोजंवाजाइ। पुकः चोदयाउ। वाचा। स्तोशेषे॥— दी १३। उ ६। मा १२। टा। सा १॥

उपसंहारः —

No. 61. कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नूहगाने संवत्सरैकाहाहीनसत्रप्रायश्चित्तक्षुद्रपर्वाणि दृश्यन्ते। प्रथमं तु दशरात्रपर्व न दृश्यते॥ अत्रापि कोशे निर्दिष्टोपक्रमग्रन्थभागे दृश्यमानानां स्वरमात्रसूचकानां गानाघटकवर्णानां शिरसि (॰) एवं चिह्नं कृतम्॥

No. 64 (1694).

सामसंहितोहगानम्.

Sāma-saṁhitā-ūha-gānam.

Substance—Palm-leaf.

Size—20 × 1¼ inches.

Character—Grantha.

Folios—134.

Lines on a page—6.

Letters in a line—64.

Age of Ms.—Appears to be old.

Condition of Ms.—The leaves, except the first and the last, are in good condition.

Correct or incorrect—Generally correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 61 कोशवत्.

उपसंहारः—

अकःस्यपीत्वासूवाः । विरदा । औचींहोवा । अस्यापीत्वासु । वाकैर्वीदाः । साकासुप्रकेतोअभिया । क्रा . . . . । तारशा । औचींहोवा । ईताडा ॥

दी १५ । उत् ७ । मा १७ । फे ॥

एकाहं समाप्तम् ॥ हरिः ओम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 41 एतन्मूलभूतसंहिताकोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नूहगाने दशरात्रसंवत्सरैकाहपर्वाणि दृश्यन्ते ॥ अत्रापि कोशे निर्दिष्टोपसंहारग्रन्थभागे दृश्यमानानां स्वरमात्रसूचकानां गानाघटकानां वर्णानां शिरसि (˚) एवं चिह्नं कृतम् ॥

No. 65 (2572/1).

सामसंहिताभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्

Sāma-saṁhitā-bhāṣyam, styled Vedārtha-prakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—14 × 1⅝ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—139.
Lines on a page—8.
Letters in a line—62.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Broken.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ वागीशाद्यास्सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।
यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥
यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥
तत्कटाक्षेण तद्रूपं दधद्बुक्कमहीपतिः ।
आदिशत्सायणाचार्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥
ये पूर्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायातिसङ्ग्रहात् ।
कृपालुस्सायणाचार्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥
सामवेदार्थमेषोऽत्र प्रकाशयति सादरम् ।
उद्गातुस्तत्र जिज्ञासोरपि तेन कृतार्थता ॥
यज्ञो ब्रह्म च वेदेषु द्वावर्थौ काण्डयोर्द्वयोः ।
अध्वर्युमुख्यैर् ऋत्विग्भिश्चतुर्भिर्यज्ञसम्भवैः ॥
निर्मिमीते क्रियासङ्घैरध्वर्युर्यज्ञियं वपुः ।
तदलङ्कुर्वते होता ब्रह्मोद्गातेत्यमी त्रयः ॥
शस्त्रयाज्यानुवाक्याभिर्होताऽलङ्कुरुतेऽध्वरम् ।
आज्यपृष्ठादिभिः स्तोत्रैरुद्गाताऽनुकरोत्यमुम् ॥
त्रयाणामपराधं तु ब्रह्मा परिहरेत्सदा ।
ऋचां त्व इति मन्त्रेण सोऽर्थस्सर्वोऽभिधीयते ॥
यज्ञं यजुर्भिरध्वर्युर्निर्मिमीते ततो यजुः ।
व्याख्यातं प्रथमं पश्चादृचो व्याख्यानमीरितम् ॥
ऋगाश्रितत्वेन साम्नां व्याख्यानमथ वर्ण्यते ।
अनुतिष्ठासुजिज्ञासावशाद्व्याख्याक्रमो ह्ययम् ।
जाते देहे भवत्यस्य कः कान्ति(कटका)दिविभूषणम् ॥
आश्रितं मणिमुक्तादि कटकादौ यथा तथा ।
यजुर्जाते यज्ञदेहे . . . द्विभूषणम् ॥
सामाख्या मणिमुक्ताद्या ऋक्षु तासु समाश्रिताः ॥

ननु— अध्वर्युहोत्रुद्गातृब्रह्मकर्तव्यप्रतिपादको यो मन्त्रस्तस्यार्थो योजनीय इति चेत्स योज्यते ॥

"ऋचां त्वः पोषमास्ते पुपुष्वान् गायत्रं त्वो गायति शक्वरीषु ।
ब्रह्मा त्वो वदति जातविद्यां यज्ञस्य मात्रां निमिमीत उ त्वः" ॥

इत्येष मन्त्रः ॥ तस्यायमर्थः—त्वशब्दः सर्वनामसु पठित एकशब्द-पर्यायश्च। एको होतृनामकऋत्विक् तत्रतत्र विप्रकीर्णानामृचां यज्ञानुष्ठानकाले सङ्घीभावमापाद्य पुष्टिं कुर्वन्नास्ते ॥

उपसंहारः—

स त्वमसुरैरपहृतं गव्यं गोसम्बन्धि अश्व्यं अश्वेषु भवं व्रजं समूहं अभितत्निषे अभितो व्याप्नोषि। 'तनु विस्तारे' छान्दसे लिटि 'तनिपत्योश्छन्दसि' इत्युपधालोपः। किञ्च हे धृष्णो शत्रुधर्षणशील सोम त्वं वर्मी कवचीव शूरः आरुज असुरानाजहि। 'अपि या अन्तरश्मनि' 'अप्या अन्तरश्मनः' इति पाठौ ॥

॥ इति पञ्चमस्याध्यायस्य एकादशः खण्डः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन्।
पुमर्थांश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्क-भूपालसाम्राज्यधुरन्धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे छन्दोव्याख्याने पञ्चमोऽध्यायः.

॥ समाप्ता च संहिता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

श्रीसायणार्यप्रणीतेऽस्मिन् सामसंहिताभाष्ये अग्नीन्द्रादिस्तुतिपराणामृचां तत्तत्क्लिष्टशब्दव्युत्पादनपूर्वकं ललितयैव शैल्या विवरणं दृश्यते॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् छन्दआर्चिकापराभिधेयस्य पवमानपर्वान्तस्य सामसंहितापूर्वार्चिकस्य सायणीयं भाष्यं दृश्यते ॥

No. 66 (A 234).

* सामसंहिताभाष्यम्.

* Sāma-saṁhitā-bhāṣyam.

Author—Bharataswāmin. | Size—14⅛ × 8 inches.
Substance—Paper. | Character—Telugu.

Folios—60.
Lines on a page—27.
Letters in a line—24.
Age of Ms.—Not too very modern.

Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This manscript contains a commentary written in a very lucid manner, on the full text of Pūrva-ārchika. The author is Bharataswāmin who describes himself as the son of Nārāyaṇa and Yajñadāmbā and a protege of the Hoysala King, Rāmanātha.

उपक्रमः—

वागर्थौहर(भय)रूपेण भासमानं परेश्वरम् ।
वन्दे पुरुषमुत्संज्ञमृक्सामाभ्यामभिष्टुतम् ॥
नत्वा नारायणं देवं तत्प्रसादात्तधीगुणः ।
साम्नां श्रीभरतस्वामी काश्यपो व्याकरोत्यृचः ॥
भोसलाधीश्वरे पृथ्वीं रामनाथे प्रशासति ।
व्याख्या कृतेयं क्षेमेण श्रीरङ्गे वसता मया ॥
श्रवणेनानुगृह्णन्तु सन्तस्तां वीतमत्सराः ।
अपश्यन्तस्सतो दोषानुत्पश्यन्तोऽसतो गुणान् ॥
मन्त्रैस्तद्ब्राह्मणार्षेयच्छन्दोदैवतविद्द्विजः ।
अर्थज्ञश्चाश्नुते भद्रं यतो नजइधान्यमून्युत(ज्ञेयान्यमून्यतः) ॥

तथाहि श्रूयते—'यो ह वा अविदितार्षेयच्छन्दोदैवतब्राह्मणेन मन्त्रेण' इत्यारभ्य 'तस्मादेतानि मन्त्रमन्त्रे विद्यात्' इत्यन्तम् ॥

उपसंहारः—

अथ पुरीषपदानि । तानि सर्वाण्यैन्द्राण्येव । तत्तद्गुणयोगात्तत्तन्नियामकत्वेन वाऽग्न्यादिपदैस्संबोध्य स्तूयते—एवा एवं हि त्वं उक्त ग-(गु)णोऽसि । ए[वै]वेति पुनरुक्तिरादरार्थैति । एवं हि त्वं हे अग्ने अग्रस्य नेतरिति, एवं हि त्वं हे इन्द्र परमेश्वर, एवं हि त्वं हे पूषन् पोषक

विश्वस्येति, एवं हि भवना(न्तो) हे देवा इति, सर्वदेवानां बलरूपेणाव-स्थानादिन्द्रस्संबोध्यत इति ॥

इति श्रीभरतस्वामी महानाम्नि(म्नीः) यथामति ।
व्याख्या(ख्यत्)स्खलितमस्यात्र क्षमतां बलवृत्रहा ॥

इति श्रीभरतस्वामिनः कृतौ सामवेदभाष्ये महानाम्नीविवरणम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

भरतस्वामिप्रणीतेऽस्मिन् सामसंहिताभाष्ये अग्नीन्द्रादिस्तुतिपरस्य आरण्यकमहानाम्न्यार्चिकसहितस्य पूर्वार्चिकस्य समग्रस्य सुबोधयैव शैल्या तत्तत्क्लिष्टशब्दव्युत्पत्तिप्रदर्शनपूर्वकं साधु विवरणं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

भरतस्वाम्याह्वयोऽयं सामसंहिताभाष्यप्रणेता काश्यपगोत्रजो नारायणार्ययज्ञदास्वयोस्सूनुः भोसलाधीश्वरं रामनाथभूपालं समाश्रितः श्रीरङ्गवासी भाष्यमिमं प्राणैषीदिति—

'इत्थं श्रीभरतस्वामी काश्यपो यज्ञदासुतः ।
नारायणार्यतनयो व्याख्यत्साम्नामृचोऽखिलाः ॥'
'भोसलाधीश्वरे पृथ्वीं रामनाथे प्रशासति ।
व्याख्या कृतेयं क्षेमेण श्रीरङ्गे वसता मया ॥'

इति छन्दआर्चिकान्ते भाष्यारम्भे च परिदृश्यमानपद्याभ्यामव-सीयते । भाष्यादावेव 'नत्वा नारायणं देवं' इति पद्येन नारायण-नमनकथनादयं भाष्यकारो वैष्णवश्चेति ज्ञायते । भाष्येऽस्मिन् कचित्कचि-दर्थविवरणावसरे सायणीयभाष्यतो वैलक्षण्यमपि दृश्यते । कोशेऽस्मिन् छन्दआर्चिकारण्यकार्चिकमहानाम्न्यार्चिकानां भाष्यं समग्रं दृश्यते । कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमानं लेखनं च बह्वशुद्धसंदूपितमिति ॥

No. 67 (2975).

सामसंहिताभाष्यम्.

Sāma-saṁhitā-bhāṣyam.

Author—Bharataswāmin.	Size—15¾ × 1⅜ inches.
Substance—Palm-leaf.	Character—Grantha.

Folios—35+11-52.
Lines on a page—7.
Letters in a line—38.
Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomple—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 66 कोशवत्.

उपसंहारः—

सखा(खा)तं सख? एव तं प्रसिद्धं वृषणं वर्षुकं रथं इन्द्रस्याधि . . . . पात्रं हार्यो(रियो)जनाख्यं सोमग्रहं पूर्णं सोमेन चिकेतति ज्ञापयेत्। तुभ्यं . . . . यो यज्ञं

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 66 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्याविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नादौ १—४० ऋचां भाष्यं गलितम्। देवनागराक्षरमुद्रितसायणभाष्यकोशरीत्याऽत्र कोश इदं भरतस्वामिभाष्यं प्रथमाध्याये पञ्चमखण्डमारभ्य चतुर्थाध्यायेऽष्टमखण्डे चतुर्थ्या ऋचः समाप्तिपर्यन्तं दृश्यते ॥

(2) ब्राह्मणम्.

No. 68 (1970/3.)

आर्षेयब्राह्मणम्.

Ārṣeya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{3}{8} \times 4\frac{7}{16}$ inches.
Character—Nāgarī.

Folios—57-73.
Lines on a page—7.
Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.
Cnodition of Ms.—Not very good

Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ अथ खल्वयमारुषः(र्षः) प्रदेशो भवत्यृषीणां नामधेय-गोत्रोपधारणं स्वर्ग्यं यशस्यं धन्यं पुण्ड्यं (ण्यं) पुत्र्यं पशव्यं ब्रह्मवर्चस्यं स्मार्तमायुष्यं प्राक्प्रतराशिकमित्याचक्षते । तदप्येवमाहुर्य इदमुपधारयत एकैकस्यर्षेर्दिव्यं वर्षसहस्रमतिथिर्भवत्यभिनन्दितः प्रतिनन्दितो मतः पूजितस्ततः स्वाध्यायफलमुजीवतीति । अथापि ब्राह्मणं भवति—

उपसंहारः—

अन्त्यं वैकल्पिकं तन्मित्रावरुणयोश्चक्षुरित्याचक्षते । श्रोत्रं च तदेवैके । द्वितीयोऽतीषङ्गस्तन्मित्रावरुणयोः श्रोत्रमित्याचक्षते । चक्षुश्च तदेवैके । तृतीयोऽतीषङ्गस्तदिन्द्रस्य शिर इत्याचक्षते । आदित्यस्योन्न-यन्तं तदादित्यात्मेत्याचक्षते । ऐन्द्र्यो महानाम्न्यः प्रजापतेर्वा विष्णोर्वा विश्वामित्रस्य वा सिमा वा मट्टण्या* वाऽध्वरमा वा शक्वर्यो वा शक्वर्यो वा ॥

इत्यार्षेये षष्ठोऽध्यायः ॥ आर्षेयब्राह्मणं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

आर्षेयब्राह्मणेऽस्मिन् तत्तत्सामसाक्षात्कर्तृऋषिदेवतानामानि केवलं निर्दिश्यन्ते । न तु ब्राह्मणान्तरवदत्र किञ्चिदपि प्रयोगक्रमादिकमभि-धीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

" अष्टौ हि ब्राह्मणग्रन्थाः प्रौढं ब्राह्मणमादिमम् ।
षड्विंशाख्यं द्वितीयं,स्यात्ततः सामविधिर्भवेत् ॥
आर्षेयं देवताध्यायो मन्त्रं वोपनिषत्ततः ।
संहितोपनिषद्वंशो ग्रन्था अष्टाविताीरिताः ॥ "

* मण्डन्या, मड्डण्या, मह्वया, इति कोशान्तरेषु पाठा दृश्यन्ते.

"प्रौढादिब्राह्मणान्यादौ त्रीणि व्याख्याय तुर्यकम् ।
आर्षेयं ब्राह्मणं चाद्य सायणो व्याचिकीर्षति ॥"

इत्येतदार्षेयब्राह्मणसायणभाष्ये परिदृश्यमानैः श्लोकैः सामवेदीयेष्वष्टसु ब्राह्मणेष्वेतत्तुरीयं ब्राह्मणमिति ज्ञायते ॥

आधुनिकास्तु—शाखान्तरेषु प्रतिशाखमेकस्यैव ब्राह्मणस्य दर्शनादस्यां सामशाखायामप्येकेनैव ब्राह्मणेन भवितव्यम् । तच्च छान्दोग्यब्राह्मणाख्यं पञ्चविंशत्यध्यायघटिततण्ड्यापराभिधप्रौढाख्येन अध्यायपञ्चकात्मकषड्विंशाख्येन च पूर्वभागेण तथाऽध्यायद्वयघटितमन्त्राख्येन अध्यायाष्टकात्मकोपनिषदभिख्येन चोत्तरभागेण सहितं संकलनया चत्वारिंशदध्यायात्मकं ब्राह्मणान्तरवत् श्रौतगार्ह्योभयकर्मविधायकमभ्युपेयम् । ततश्च सामविधानार्षेयदैवतसंहितोपनिषद्वंशब्राह्मणानामनुब्राह्मणत्वमेव । तथात्र 'अनुब्राह्मणादिनिः' इति पाणिनीयस्मरणमप्युपपद्यते । अन्यथा काप्यन्यत्र अनुब्राह्मणग्रन्थादर्शनात्तदभित्तिचित्रायितमेव स्यात् । निदानसूत्रादावनुब्राह्मणपदोपादानमप्येतदभिप्रायकमेव । एवं चास्यार्षेयब्राह्मणस्यानुब्राह्मणत्वमेवेत्यभिप्रयन्ति ॥

कोशेऽस्मिन्नार्षेयब्राह्मणं समग्रं दृश्यते ॥

७४-७५ पत्रयोः तत्तत्खण्डानामाद्यवाक्यानि प्रातिलोम्येन संगृहीतानि दृश्यन्ते ॥

No. 69 (2497/4).

आर्षेयब्राह्मणम्.

Ārṣeya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—78-88.
Lines on a page—9.
Letters in a line—62.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Tolerably good.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 68 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 68 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 68 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 68 कोशवत्.

No. 70 (3007/4).

आर्षेयब्राह्मणम्.

Ārṣeya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$18\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—136–144.
Lines on a page—9.
Letters in a line—58.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Ends of the leaves are broken.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 68 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 68 कोशवत.

प्रतिपाद्यविशयः—

No. 68 कोशवत्.

वक्तव्यविशेपः—

No. 68 कोशवत्.

No. 71 (3647/4).

आर्षेयब्राह्मणम्.

Arṣeya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{3}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—45-59.
Line on a page—7.
Letters in a line—58.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Tolerably good.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 68 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 68 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 68 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 68 कोशवत्.

No. 72 (3321/2).

* आर्षेयब्राह्मणम्.

* Arṣeya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{11}{16} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—56-65.
Lines on a page—$8\frac{1}{2}$.
Letters in a line—48.
Age of Ms.—Appears to be old.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Not so very incorrect.

Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This work is similar, in subject-matter, to the work of the same name mentioned under No. 68. But the treatment is more brief and the wordings are entirely different here and there.

उपक्रमः—

ओमित्येतत्परमेष्ठिनः प्राजापत्यस्य साम परमेष्ठिनो वा प्राजापत्यस्य ब्रह्मणो ब्रह्म वाचो वा सत्यं साम स्वर्गस्य लोकद्वारविवरणं देवानां वौघः ? त्रयस्य वेदस्याप्यायनमयातयामाक्षरस्थं साम वासिष्ठो हिंकारः प्राजापत्यो वा गर्वां वा ॥ अथात ऋषीणां नामधेयगोत्रोदाह [र] णं स्वर्ग्यं धन्यं पुण्यं पौत्रियं पशव्यमायुष्यं प्राक्प्रातराशिकम् ॥

उपसंहारः—

मृत्योश्चतुरनुगानम् । आदित्यस्य व्रतशुक्रियाणि । भ्राजंभ्राजे विकर्णभावे महादिवाकीर्त्यमादित्यं व्रतम् ॥ १८ । ७ । ऐन्द्रा महानाम्न्यः महामान्यः ? सिमा शक्वर्यः । म. वे. ॥ १८ ॥ ऐन्द्रष्षोडशी तवश्शाव्यं श्रेष्ठसाम सुभेषजम् । वावाश्वो व्याहृतिसामानि सप्तदश । प्राजापत्यं गायत्रम् ॥ १९ ॥ इत्यारण्यकं पर्व ॥

आर्षेयब्राह्मणं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 68 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

No. 68 कोशे दृश्यमानार्षेयब्राह्मणादेतत्कोशपरिदृश्यमाने ब्राह्मणे बहुशस्तत्रतत्र आनुपूर्वीवैलक्षण्यं दृश्यते ॥

प्रायश इदं तत्समानार्थं तत्संग्रहरूपं तत्समाननामधेयं समग्रं च परिदृश्यते ॥

No. 73 (A 468/3).

* आर्षेयब्राह्मणम्.

* Arṣeya-Brāhmaṇam.

Substance—Paper.
Size—$12\frac{1}{2} \times 7\frac{3}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—84–94.
Lines on a page—20.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Recent.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 72 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 72 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 72 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 72 कोशवत्.

No. 74 (53/3).

आर्षेयब्राह्मणम्.

Arṣeya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{3}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—27–41.
Lines on a page—6.
Letters in a line—62.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 68 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 68 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 68 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 68 कोशवत्.

No. 75 (A 312).

* आर्षेयब्राह्मणभाष्यम् आर्षेयदीपाख्यम्.

* Ārṣeya-Brāhmaṇa-bhāṣyam, styled, Arṣeya-dīpa.

Author—Bhaṭṭa-bhāskara.
Substance—Paper.
Size—13 × 8⅓ inches.
Character—Grantha.
Folios—48.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Lines on a page—40.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Not too modern.
Condition of Ms.—Good.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This work by Bhaṭṭa-bhāskara contains an abridged commentary on Arṣeya-Brāhmaṇa, unlike the detailed commentary of Sāyaṇa on the same. This Bhaṭṭa-bhāskara is different from the Bhaṭṭa-bhāskara who is the author of Yajur-Veda-bhāṣya.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ वेदसाम्नामृषिच्छन्दःप्रकाश[म]थ देवताः ।
आर्षेयाद्यनुसारेण भूत्यै भास्करयज्वनाम् ॥

काश्यपान्वयसंभूतभास्कराभिधयज्वना।
अनेकऋषिदृष्टानां भ . . . . . प्रकीर्त्यते॥
प्रतीहारार्षेयकल्पसूत्रदृष्टश्रुतावपि ?।
प्राकृती(ता)नामृचां साम्नामृषिश्छन्दोऽथ देवता॥
इदंताप्रत्ययो नाम्न इयत्ता च विचार्यते।
आर्षेयभरत . . . . सामानुसारतः॥

'ऋषीणां नामधेयगोत्रोपधारणं स्वर्ग्यं यशस्यं धन्यं . . . . पङ्क्तिपावनो भवति' इत्यन्वयव्यतिरेकाभ्यामृष्यादेरवश्यवेद्यत्वप्रतिपादनादृक्सामयोः क्रमेण ताः प्रतिपाद्यन्ते। अत्र तावन्निदानकारेण 'साम्नां छन्दो देवता चास्ति नास्तीति गौतमः। यच्छन्दस्यामृचि गीयते तदस्यच्छन्दः। यद्दैवत्यायां साऽस्य देवता' इति प्रतिपादितम्। ऋषयस्तु ऋक्सामयोर्भिद्यन्ते। छन्दोदेवतयोर्न भेदः॥

उपसंहारः—

'शाक्वरैराद्यैः षड्भिः पादैर्व्यतिषक्ता एताः शक्वर्यः पञ्च पुरीषपदैश्च युक्ताः साम्नः? प्राजापत्यः। ऋग्वच्छन्दोदेवते। पुरीषपदानि सर्वाण्यैन्द्राण्येव। तत्तन्नियामकत्वेनाग्न्यादिपदैः सर्वदेवानां बलरूपेण . . . . इन्द्रं वै (इन्द्र एव) संबोध्यत इति॥

इति श्रीमद्भट्टभास्कराध्वरीन्द्रविरचिते सामवेदार्षेयदीपे
शुक्राख्यं सप्तमं पर्व समाप्तम्॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र आर्षेयब्राह्मणनिर्दिष्टं तत्तत्साम्नां ऋषिच्छन्दोदेवतानामादिकं तत्तदृक्सामप्रदर्शनपूर्वकं संगृह्यते॥

वक्तव्यविशेषः—

इदं च भाष्यं सायणीयभाष्यवन्न प्रातिस्विकरूपेण आर्षेयब्राह्मणस्य विवरणरूपम्। परं तु प्रायश्छायाव्याख्यानरूपमिति तद्भाष्यतयाऽत्र संयोजितम्। अत एवात्रादौ 'आर्षेयाद्यनुसारेण' इत्यभिहितम्। अयं च भट्टभास्करो यजुर्वेदभाष्यप्रणेतुरन्य इति ज्ञायते। यतस्स यजुर्वे-

दभाष्यप्रणेता यजुर्वेदभाष्य एव स्वात्मानं कौशिकान्वयसंभूतं व्यपदिशति। अयं तु काश्यपान्वयसंभूत इति ग्रन्थारम्भे दर्शनादवसीयते ॥

No. 76 (C 460.)

ऐतरेयब्राह्मणम्.

Aitareya-Brāhmaṇam.

Substance—Paper.

Size—$7\frac{1}{4}\times4\frac{1}{2}$, $8\frac{1}{2}\times4\frac{5}{16}$ inches.

Character—Deva-nāgarī.

Folios—226.

Lines on a page—11.

Letters in a line—38.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

अग्निर्वै देवानामवमो विष्णुः परमस्तदन्तरेण सर्वा अन्या देवता आग्नावैष्णवं पुरोळाशं निर्वपन्ति दीक्षणीयमेकादशकपालं सर्वाभ्य एवैनं तद्देवताभ्योऽनन्तरायं निर्वपन्त्यग्निर्वै सर्वा देवता विष्णुस्सर्वा देवता एते वै यज्ञस्यान्त्ये तन्वौ यदाग्निश्च विष्णुश्च तद्यदाग्नावैष्णवं पुरोळाशं निर्वपन्त्यन्तत एव तद्देवानृध्नुवन्ति तदाहुर्यदेकादशकपालः पुरोळाशः ॥

उपसंहारः—

तमेतं ब्रह्मणः परिमरं मैत्रेयः कौषारवः सुत्वने कैशिरये भार्गायणाय राज्ञे प्रोवाच तं ह पञ्च राजानः परिमम्रुः ततः सुत्वा महज्जगाम तस्य व्रतं न द्विषतः पूर्व उपविशेद्यदि तिष्ठन्तं मन्येत तिष्ठेतैव न द्विषतः पूर्वस्संविशेद्यद्यासीनं मन्येतासीतैव न द्विषतः पूर्वः प्रस्वप्यात्यदि जाग्रतं मन्येत जाग्रियादेवापि ह यद्यस्याश्ममूर्धा द्विषन् भवति क्षिप्रं हैवैनं स्तृणुते स्तृणुते ॥

इति ऐतरेयब्राह्मणे अष्टमपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्यायः ॥

प्रतिपाद्यविषयः —

अस्मिन् ब्राह्मणे अष्टौ पञ्चिका दृश्यन्ते। आहत्य च तासु ४० अध्यायास्सन्ति ।

तत्र प्रथमेऽध्याये —अग्नेर्विष्णोश्च सर्वदेवताप्राथम्यसर्वोत्तमत्वाभ्यां प्रशंसनपूर्वकं तद्देवताकाया इष्टेर्विधिः अग्नाविष्णुदेवताकपुरोडाशनिवापप्रशंसनं इत्यादिकं दृश्यते.

द्वितीयाध्याये—प्रायणीयपदार्थः प्रायणीयोदयनीययोः प्रशंसा तदुपयोगिन्याख्यायिका अग्नथादियागविधानमित्यादिकं दृश्यते.

तृतीये—सोमक्रयणे दिङ्नियमः तत्र प्रत्यवायः सोमक्रयणादूर्ध्वं पठितव्या ऋचः सोमप्रवहणाद्यङ्गभूतमन्त्रा इत्यादिकं दृश्यते.

तुरीये—प्रवर्ग्योपपादकाख्यायिकादिकं दृश्यते.

पञ्चमे—सोमक्रयविधानोपयोग्याख्यायिकादिकं दृश्यते.

षष्ठे—यूपप्रशंसार्थाख्यायिकादिकमभिधीयते.

सप्तमे—पर्यग्निकरणाख्यस्य कर्मणो विधानोपयोग्याख्यायिकादिकं कथ्यते.

अष्टमे—अपोनप्त्रीयं तच्छेषभूता उपांश्वादिग्रहाश्चाभिधीयन्ते.

नवमे—द्विदेवत्यग्रहादिकं तूष्णींशंसनप्रशंसादिकं च परिदृश्यते.

दशमे—आहावनिविदादिसूक्तविधिः अच्छावाकादिशंसनं च दृश्यते.

एकादशे—प्रउगप्रशंसा वषट्कारप्रैषादिप्रशंसादयश्च दृश्यन्ते.

द्वादशे—आहावप्रभेदादयः परिदृश्यन्ते.

त्रयोदशे—सोमक्रयोपयोगिकथामरुत्वतीययागादिकं दृश्यते.

चतुर्दशे—अग्निष्टोमस्सर्वयज्ञक्रतूनां योनित्वेनास्तूयत प्राक्परस्तात्। देवै स्स्तोमैस्संस्तुतोऽसौ चतुर्भिर्वाचा मन्द्रैर्मध्यमैरुत्तमैश्च ॥

पञ्चदशे—संस्थेष्टीनां वाग्यमश्चर्त्विजां च यागा देवीदेविकानां विशेषाः । संस्थोकथ्यस्य स्तोत्रशस्त्रप्रक्लृप्तिः शस्त्रण्याहुः शस्त्रिणां होतृकाणाम् ॥

षोडशे—षोडशीसंस्थाप्रशंसादि दृश्यते.

सप्तदशे—अतिरात्रक्रतूपयोगिन आश्विनशस्त्रस्य विधानोपयोग्याख्यायिकादिकमभिधीयते.

अष्टादशे—अभिप्लवः स्यात् षडहोऽथ मासस्त्रयहोऽथ पूर्वस्स्वरसामनामा । गवां च शस्त्रस्य ततः प्रशंसा मध्ये दिवाकीर्त्यमहश्च तस्य ॥

एकोनविंशे—द्वादशाहविधानाय तदुपयोग्याख्यायिकादिकं प्रदर्श्यते.

विंशे—द्वादशाहान्तर्गतनवरात्रविधानादिकं दृश्यते.

एकविंशे — द्वादशाहान्तर्गततृतीयाहचतुर्थाहनिरूपणाज्यशस्त्रवि। धानादिकं दृश्यते.

द्वाविंशे—पञ्चमाहषष्ठाहौ निरूप्येते.

त्रयोविंशचतुर्विंशयोः—सप्तमाहनवमाहदशमाहेषु मन्त्रलिङ्गादिकथनादिकं दृश्यते.

पञ्चविंशे—सायंकाले यजमानकर्तव्यविधानपूर्वकं अग्निहोत्रविधिः कथ्यते.

षड्विंशे—ब्रह्मकर्तव्योपयोग्याख्यायिकाद्यभिधीयते.

सप्तविंशे—होतृकशस्त्रविधानोपयोग्याख्यायिकादिः परिदृश्यते.

अष्टविंशे—ऋक्प्रशंसादिकं दृश्यते.

एकोनत्रिंशे—माध्यंदिनीयशस्त्रक्लृप्तयादिकमभिधीयते.

त्रिंशे—षडहयागोपयोगिनः शिल्पनामकशस्त्रस्य विधानं दृश्यते.

एकत्रिंशे—पशुविभागतत्प्रशंसादिकं दृश्यते.

द्वात्रिंशे—आहिताग्नेर्मरणविषयविचारोऽभिधीयते.

त्रयस्त्रिंशे—हरिश्चन्द्रोपाख्यानादिर्दृश्यते.

चतुस्त्रिंशे—यज्ञविषयकप्रशंसादिकं दृश्यते.

पञ्चत्रिंशे—क्षत्त्रियस्य सोमभक्षविरहहेतुप्रदर्शकोपाख्यानं दृश्यते.

षट्त्रिंशे—राजसूये स्तोत्रादिकथनं दृश्यते.

सप्तत्रिंशे—दीक्षितस्य क्षत्रियस्याभिषेकविधानादिकं दृश्यते.

अष्टत्रिंशे—प्रासङ्गिकैन्द्राभिषेकः कथ्यते.

एकोनचत्वारिंशे—अभिषेकसंभाराः प्रतिपाद्यन्ते.

चत्वारिंशे—ब्राह्मणपौरोहित्यप्रशंसनं ब्राह्मणपुरोहितसंपादनप्रशंसनमित्यादिकं सर्वमभिधयिते.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् ऐतरेयब्राह्मणं समग्रं दृश्यते। इदमिदानीमेतद्ब्राह्मण-प्रवक्तृविषये किंचित्प्रस्तूयते—

'एतद्ध स वै तद्विद्वानाह महिदास ऐतरेयः' इत्यैतरेयारण्यके श्रवणात् कस्यचिद्द्विजवरितराख्यायां पत्न्यां समुत्पन्नो महिदासनामा महर्षिः ऋक्शाखीयस्यास्य ब्राह्मणस्य प्रवक्तेति ज्ञायते॥

सोऽयमैतरेयो महिदासो भार्यान्तरपुत्रेष्वेव स्नेहातिशयं वहता पित्रा कस्यांचिद्यज्ञसभायां भार्यान्तरपुत्रानेवोत्सङ्गे स्थापयता दूरीकृतः स्वजननीस्मृतया भूदेव्या तस्यामेव सभायामात्मनो वैमात्रेयापेक्षया पाण्डित्याधिक्यमवगमय्य समधिगतादिव्यसिंहासन एतद्ब्राह्मणप्रतिभा-सनरूपं वरमप्यधिगत्य ब्राह्मणमेतत्प्रकाशयामासेति श्रीमत्सायणार्यै-रप्यत्र संप्रदायविदाख्याता काचनाख्यायिका प्रादर्शि॥

अत्र केचिदाधुनिका एतद्ब्राह्मणप्रवक्तुर्महिदासस्य श्रीसायणार्या-भिहिताख्यायिकायां यज्ञसभायां पित्रुत्सङ्गाद्दूरीकरणदर्शनात् दासान्त-नामधेयपरामर्शात् ऋष्यादिपदं विहाय विद्वानिति विशेषणश्रवणाच्च दासीपुत्रत्वमभिप्रयन्ति॥

तत्रेदं कौतुकाद्विमृश्यते। किमस्य महिदासस्य पित्रुत्सङ्गाद्दूरीकरणं तस्य दासीपुत्रतामापादयति। तथा सत्यौत्तानपादेर्ध्रुवस्यापि पित्रुत्सङ्गा-द्दूरीकरणस्य पुराणेषु स्मरणाद्दासीपुत्त्रत्वं स्यात्। न हि तत्कस्यापि सम्मतम्॥

नन्वस्य महिदासस्य यज्ञसभायां पित्रा निजोत्सङ्गाद्दूरीकरणं दासी-पुत्रत्वादेवेति चेत्, न दृश्यत इदं सायणार्यप्रदर्शितायामाख्यायिकायां महिदासो दासीपुत्रत्वात्पितुरुत्सङ्गमधिरोढुं नाशक्नोदिति, किंतु 'तदी-यस्य तु पितुर्भार्यान्तरपुत्त्रेष्वेव स्नेहातिशयो न तु महिदासे' इति स्नेहा-भाव एव तत्र कारणं प्रदर्शितम्। दृष्टं हि नामैतल्लोकेऽनेकपत्नीकस्य कस्यांचिद्भार्यायां तत्सूनुषु वौदास्यम्। ईदृश्या लोकरीतेरभ्युपगमादे-वाख्यायिकादृश्यमानस्य महिदासावमाननस्योपपत्तौ कथं तावन्मात्रं तस्य दासीपुत्त्रतां साधयेत्। स्नेहाभावे परं निदानं दासीपुत्रत्वमेवेति तु प्रमाणेनैव साधनीयम्। न च तादृशं प्रमाणमुपलभामहे॥

तथाऽस्य महिदासस्य दासान्तनामधेयमात्रेण दासीपुत्रताकल्पने दिवोदाससुदासप्रभृतयः पुराणेषु स्मर्यमाणाः क्षत्रियप्रवरा अपि दासीपुत्त्रां भवेयुः। अतोऽस्य भूदेव्यनुग्रहविशेषादेव दिव्यज्ञानावाप्तेः प्रदर्शिताख्यायिकायामुपलम्भात् भूदेव्यां भक्तिवशादेवास्य तादृशं नामधेयं प्रावर्ततेति स्वरसतरमुपपद्यते ॥

एवमेतन्मातृनामधेयस्येतरापदस्य द्विजेतरार्थकत्वकल्पनमपि प्रमाणानुपलम्भपराहतम्। तस्याश्चेतरानाम्न्याः पतिप्रीतिविषयत्वाभावात्तादृशनामधेयप्रवृत्तिरित्यभ्यूह एव प्रदर्शिताख्यायिकाबलात्समुचित इति नात्र विशेषतो वक्तव्यम् ॥

एवं 'विद्वानाह महिदासः' इत्यैतरेयारण्यकवाक्ये महिदासस्य ऋषिरिति विशेषणं परित्यज्य विद्वानिति विशेषणश्रवणमप्यस्य न दासीपुत्रतां साधयति। ऋषधातुश्च 'ऋषी गतौ' इति हि धातुपाठे निर्दिष्टः। तत्र विदधातुवत् गत्यर्थकतया ज्ञानार्थक इत्यवश्यमूरीकरणीयम्। गत्यर्थानां ज्ञानार्थकत्वस्य वैयाकरणसमयसिद्धत्वात्। अत एव वेदपर्याय ऋषिशब्दः 'तदुक्तमृषिणा' इत्यादौ श्रूयते। ततश्च प्रकृते कर्तर्थकौणादिकप्रत्ययन्तस्य ऋषिशब्दस्य ज्ञात्रर्थकत्वं संपद्यते। तथा च ऋषिरिति विशेषणेऽपि ऋषिपदं ब्राह्मणमेवाभिधत्त इति न नियमः। अत एव श्रीमद्वाल्मीकिरामायणेऽयोध्याकाण्डे वैश्याच्छूद्रायामुत्पन्ने करणाख्यसङ्करजातीये तत्पितरि वैश्ये च 'ऋषेर्हि न्यस्तदण्डस्य' 'नाशकत्तीव्रमायासमकर्तुं भगवानृषिः' इत्यादावृषिपदं प्रयुक्तं दृश्यते।

किंच सायणार्यैरेव तद्भाष्ये 'उक्तार्थदार्ढ्याय महर्षिवाक्यं दर्शयति' इत्यवतार्य 'महिदासस्तादृशो महर्षिः' इति महिदासो महर्षिपदेनैव विशेषितः। ततश्च विद्वानिति विशेषणे ऋषिरिति विशेषणे वा वैलक्षण्याभावादस्य महिदासस्य दासीपुत्रताग्राहकं प्रमाणं गवेषणीयम्। किंचात्रैतरेयोपनिषद्भाष्यादौ श्रीमदानन्दतीर्थमुनिप्रभृतयो महिदासमेनं भगवतो विष्णोरवतारमाचक्षते। अतोऽस्य महिदासस्य दासीपुत्त्रत्वकल्पनं चिरन्तनानां विपश्चितामहृदयङ्गममित्यलं प्रपञ्चेन ॥

तस्माद्द्विजातिभिरनुष्ठेयस्य महतो यागाख्यकर्मण इतिकर्तव्यताप्रतिपादकस्यास्य ब्राह्मणस्य दासीपुत्त्रप्रवक्तृकत्वकल्पने प्रमाणानुप-

लम्भादिद्विजातिप्रवरेणैव महिदासेन प्रकाशितमेतदैतरेयं ब्राह्मणमिति वयमुत्पश्याम इति ॥

No. 77 (4230).

ऐतरेयब्राह्मणम्.

Aitareya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{5}{8} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—157-210+1-156.
Lines on a page—5.
Letters in a line—64.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 76 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 76 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 76 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 76 कोशवत्.

No. 78 (4309).

ऐतरेयब्राह्मणम्.

Aitareya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$10\frac{1}{2} \times 1\frac{5}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—151.

Lines on a page—9.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good

Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 76 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 76 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 76 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 76 कोशवत्.

No. 79 (C 173).

ऐतरेयब्राह्मणम्.

Aitareya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{5}{8} \times 4\frac{3}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—294.
Lines on a page—7.
Letters in a line—34.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 76 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 76 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः —

No. 76 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः —

No. 76 कोशवत्.

No. 80 (4546/1).

ऐतरेयब्राह्मणम्.

Aitareya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—110.
Lines on a page—8.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 76 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 76 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः —

No. 76 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 76 कोशवत्.

No. 81 (B 2).

ऐतरेयब्राह्मणभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Aitareya-Brāhmaṇa-bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyana.
Substance—Paper.
Size—$6\frac{1}{8} \times 7\frac{3}{4}$ inches.
Letters in a line—22.
Age of Ms.—Not so very modern.
Condition of Ms.—Good.
Character—Telugu.
Folios—114.
Lines on a page—12.
Correct or incorrect—Not so very incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

प्रधानस्य हविषो यो (या) ज्यानुवाक्ये विधाय स्विष्टकृद्रूपणाङ्गस्य (स्य यागस्य) फलविशेषाय छन्दो विशेषयुजे (क्ते) याज्यानुवाक्ये विधातुकामः प्रथमं [द्वि] ऋचौ विधत्ते—

"गायत्र्यै (त्र्यौ) स्विष्टकृतः संयो (या) ज्ये कुर्वीत तेजस्कामो ब्रह्मवर्चसकामः" इति। 'स हव्यवाळमर्त्यः' इत्येका गायत्री, 'अग्निर्होता पुरोहितः' इत्यपरा गायत्री, ते उभे स्विष्टकृद्यागस्य संयो (या) ज्ये कुर्यात्। कीदृशोऽधिकारी? तेजः शरीरकान्तिः, ब्रह्मवर्चसं श्रुताध्यापनसंपत्तिः, तदुभयकामोऽधिकारी। संयाज्यशब्दार्थमाश्वलायन आह—'स्विष्टकृतः संयाज्ये इत्युक्ते सौविष्टकृती प्रतीयात्' इति। स्विष्टकृत्संबन्धिन्यौ पा (या) ज्यानुवाक्ये इत्यर्थः ॥

उपसंहारः—

सा श्रीः आदित्यप्राप्तिरेव भोग्यवस्तुसंपत्तिः। तदाहिन्य (दित्य) मण्डले (लं) आधिपत्यं स्वामित्वप्रापिकां (पकम्) 'आदित्य एषां भूतानामधिपतिः' इति श्रवणात्। मण्डलं ब्रध्नस्याप्यादित्यस्य विष्टपं स्थानभूतम्। तदेतन्मण्डलं प्रजापतेरप्यायतनं स्थानं, आदित्यमण्डले प्रजापत्युपासनस्याभिधानात्। तदेव मण्डलं स्वाराज्यं पारतन्त्र्याभावात्। उपसंहृति—'बुद्धौन्ये (ऋध्नोत्ये) नमेवैताभिरेकविंशत्या' इति। एकविं-

शतिसंख्याभिरेताभिरृग्भिरेव यजमानं समृद्धं करोत्येव । अभ्यासोऽध्यायपरिसमाप्त्यर्थः ॥

इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे पञ्चमाध्याये चतुर्थः खण्डः ॥

प्रथमपञ्चिका समाप्ता.

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने ऐतरेयब्राह्मणीयप्रथमपञ्चिकाभाष्ये No. 76 कोशे प्रदर्शिताः प्रथमपञ्चिकागता विषयाः सुललितयैव शैल्या तत्रतत्र प्रमाणोपन्यसनपुरस्सरं साधु विव्रियन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नैतरेयब्राह्मणसायणभाष्यं समूलानुवादं प्रथमपञ्चिकायां प्रथमाध्याये पञ्चमखण्डप्रभृति प्रथमपञ्चिकासमाप्त्यन्तं परिदृश्यते ॥

No. 82 (413).

ऐतरेयब्राह्मणभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Aitareya-Brāhmaṇa-Bhāṣyam.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—168.
Lines on a page—8.
Letters in a line—70.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Almost good.
Correct or incorrect—Fairly correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

शकटादधस्तादृत्विज उपावहरेयुः । युक्तः शकटे बद्धः । विमुक्तः शकटाद्वियोजितः । उभयोरनडुहोर्विमोचने दोषमुपन्यस्यति—"यदुभयोर्विमुक्तयोरुपावहरेयुः पितृदैवत्यं राजानं कुर्युः" इति राज्ञस्सो-

मस्य पितृभिः स्वीकृतत्वादयं सोमो देवयोग्यो न भवेत्। उभयोरनडुहोः शकटयोगेऽपि दोषमाह—'यद्युक्तयोरयोगक्षेमः प्रजा विन्देत्ताः परिप्लवेरन्' इति ॥

उपसंहारः—

'यदु द्वे सूक्ते शस्त्वा शंसति [सं] प्रतिष्ठयोरेव तदुपरिष्टात्प्रजननं दधाति प्रजात्यै' इति। यदु यस्मादेव कारणाद्वैश्वानरीयं मारुतं चेति द्वे सूक्ते शस्त्वा पश्चादे ौ स्तोत्रीयानुरूपौ शंसति तस्मात्कारणाद्वित्वम्। संप्रतिष्ठयोः स्थितिहेत्वोः पादयोरेवोपरिष्टादूर्ध्वं प्रजननं प्रजोत्पादकमिन्द्रियं दधाति। तच्च प्रजात्यै प्रजोत्पादनाय संपद्यते।

वेदनं प्रशंसति—'प्रजायते प्रजया पशुभिर्य एवं वेद' इति ॥

॥ इति त्रयोदशाध्याये एकादशः खण्डः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने भाष्ये ऐतरेयब्राह्मणभागस्य पदार्थवाक्यार्थौ तत्र तत्र प्रमाणोपन्यासादिपुरस्सरं सम्यङ्निरूप्येते। एतत्प्रतिपाद्यविषयश्च एतन्मूलभूते No. 76 कोशे द्रष्टव्यः ॥

वक्तव्यविशेषः —

कोशेऽस्मिन् समूलानुवादमैतरेयब्राह्मणसायणभाष्यं प्रथमपञ्चिकायां तृतीयाध्याये तृतीयखण्डप्रभृति तृतीयपञ्चिकायां तृतीयेऽध्याये एकादशखण्डसमाप्त्यन्तं दृश्यते ॥

No. 83 (A 1).

ऐतरेयब्राह्मणभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Aitareya-Brāhmaṇa-Bhāṣyam.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Paper.
Size—$16\frac{1}{4} \times 8\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—102.
Lines on a page—18.
Letters in a line—22.
Age of Ms.—Appears to be old.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Incorrect. | Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओं ॥ राजक्रयब्राह्मणमुक्तमादौ
वह्नेः प्रणीति [प्रति] पादिकाश्च ।
तथा हविर्धानविवर्तनार्था
अग्नेश्च सोमस्य च या ऋचः स्युः ॥

अथ षष्ठ्य (ष्ठा) ध्यायेऽग्नीषोमीयपशुर्वक्तव्यः । तत्रादौ यूपं वक्तुमाख्यायिकामाह—"यज्ञेन वै देवा ऊर्ध्वाः स्वर्गं लोकमायंस्तेऽबिभयुरिमं नो दृष्ट्वा मनुष्याश्च ऋषयश्चानु [प्र] ज्ञास्यन्तीति, तं वै यूपेनैवायोपयंस्तं यद्यूपेनैवायोपयंस्तद्यूपस्य यूपत्वं, तमवाचीनाग्रं निमित्योर्ध्वा उदायंस्ततो वै मनुष्याश्च ऋषयश्च देवानां यज्ञवास्त्वस्या (भ्या) यन्यज्ञस्य किञ्चिदेसिष्या (षिष्या) मः प्रज्ञाता इति ते वै यूपमेवाविन्दन्नवाचा (चीना) ग्रं निमित्तं (तं) ते विदुरनेन वै देवा यज्ञमपू (यू) युपन्निति तमुवा (त्वा) योर्ध्वं न्यमिन्वंस्ततो वै ते प्र यज्ञमजानन् प्र स्वर्गं लोकम्" इति । पुरा कदाचिद्देवा ज्योतिष्टोमं यज्ञमनुष्ठाय तत्फलभूतं स्वर्गं प्राप्ताः तत्र चावस्थाय भीतिं प्राप्ताः । केनाभिप्रायेणेति स उच्यते ॥

उपसंहारः—

याज्यया प्रक्षिप्तं हविर्वृष्टिपर्यवसितं भवति । तथाच स्मर्यते—
अग्नौ क्षिप्ताहुतिस्सम्यगादित्यमुपतिष्ठते ।
आदित्याज्जायते वृष्टिर्वृष्टेरन्नं ततः प्रजाः ॥

इति । वृष्टिश्च विद्युत्पुरस्सरत्वाद्विद्युदेव, यस्मान्मेघे उत्पन्ना विद्युद्वृष्टिं संपाद्य तेद्वा (तद्द्वा) रेणान्नं प्र[य]च्छति । तस्माद्वृष्टिर्विद्युदेव । वेदनं प्रशंसति—'स एवं विद्धोन (द्वाने) तन्मयो देवतामयो भवति भवति' इति एतन्नग्रायोवसत (न्मयो वसन्त) ग्रीष्मादिविष्क (द्यु) दन्तवस्तूय (सुम) यो भूत्वा तदभिमानिदेवतानां भोगं प्राप्नोति । अभ्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थः ॥

इति श्रीसायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे दशमाध्याये नवमः खण्डः ॥
द्वितीयपञ्चिका समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 76 कोशे एतद्भाष्यमूलभूते निर्दिष्टा द्वितीयपञ्चिकास्थविषया एवैतत्कोशपरिदृश्यमाने भाष्ये सरलशैल्या प्रमाणोपन्यासादिमुखेन मूलार्थप्रकाशनपूर्वकं विव्रियन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् समूलानुवादमैतरेयब्राह्मणसायणभाष्यं द्वितीयपञ्चिकामात्रस्य दृश्यते ॥

No. 84 (B 3).

ऐतरेयब्राह्मणभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Aitareya-Brāhmaṇa Bhāṣyam.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Paper.
Size— $7\frac{7}{8} \times 6\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—110.
Lines on a page—16.
Letters in a line—18.

Age of Ms.—Appears to be modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

संस्थेष्टीनां वाग्यमश्च . . . यागा देवी [देवि] कानां विशेषाः । संस्थोकथ्यस्य स्तोत्रशां(श) स्त्रप्रक्लृप्तिः शा(श) स्त्राण्याहुः शा(श) स्त्रिणां होतृकाणाम् ॥

ज्योतिष्टोमभेद उकथ्यः समापितः। अथ षोळशी उच्यते। तद्विषयं शंसनं विधत्ते—" देवा वै प्रथमेना. इन्द्राय वज्रं समभरंस्तं द्वितीयेनाह्नाऽसिञ्चंस्तं तृतीयेनाह्ना प्रायच्छंस्तं चतुर्थेऽहन् अहरत्तस्माच्चतुर्थेऽहन् षोळशिनं शंसति " इति ॥ अ [ग्नि] ष्टोमोकथ्यादिसंस्थाविशेषः स्वतन्त्रक्रतुत्वाद्यथा पृथगनुष्ठातुं योग्यस्तथा षोळशी स्वतन्त्रः क्रतुः ॥

उपसंहारः—

जातवेदस्यायामृच्यच्युतत्वलिङ्गं दर्शयति—'जातवेदसे सुनवाम सोममिति जातवेदस्याऽच्युता' इति । प्रथमेऽहन्यस्या ऋचो विहितत्वादच्युतत्वम् । सूक्तान्तरे लिङ्गं दर्शयति—"यज्ञेन वर्धत जातवेदसमिति जातवेदस्यं वृधन्वद्द्वितीयेऽहनि द्वितीयस्याह्नो रूपमह्नो रूपम्" इति । जातवेदोदेवताकत्वं तु(वृ)धन्वल्लिङ्गं चात्र विस्पष्टम् । अभ्यासोऽध्यायपरिसमाप्त्यर्थः ॥

इति श्रीसायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे विंशाध्याये चतुर्थः खण्डः ॥

चतुर्थपञ्चिका समाप्ता.

प्रतिपाद्यविषयः—

एतद्भाष्यमूलभूते No. 76 कोशे प्रदर्शिता ऐतरेयब्राह्मणीयचतुर्थपञ्चिकागता विषया एवैतत्कोशपरिदृश्यमाने भाष्ये प्रमाणोपन्यासादिपूर्वकं विशदीक्रियन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् समूलानुवादं सायणीयैतरेयब्राह्मणभाष्यं चतुर्थपञ्चिकामात्रस्य परिदृश्यते ॥

No. 85 (B 4).

ऐतरेयब्राह्मणभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Aitareya-Brāhmaṇa-Bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{4} \times 6\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—158.
Lines on a page—12.
Letters in a line—20.

Age of Ms.—Appears to be modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओं ॥ अथाग्निहोत्रं पयसः प्रशंसा तद्दोहनायातिविनिष्कृतिश्च । तस्य प्रशंसाऽभ्युदिते च होमे ब्रह्मार्त्विजो . . . योऽप्यधीताः ॥

ब्रह्मणः कर्तव्याभिधानेन ग्रावस्तुद्बुद्धिस्थितिः ? । तस्याग्निष्टोमे कर्तव्यं विधातुमुपाख्यानमाह—"देवा ह वै सर्वचरौ सत्रं निषेदुस्ते ह पाप्मानं नापजघ्निरे तान् होवाचार्बुदः काद्रवेयस्सर्पऋषिर्मित्र(मन्त्र)कृदेका वै वो होत्राऽकृता तां वोऽहं करवाण्यथ पाप्मानमपहनिष्यध्वं इति ते ह तथेत्यूचुस्तेषां ह स्म स मध्यन्दिने मध्यन्दिन एवोपासर्पद्ग्राव्णोऽभिष्टौति" पुरा कदाचिद्देवाः [1](होत्राकृता तांवोऽहंकरवा एषपाप्मानमपहनिष्यध्वं इति तद्देवाः) सर्वचरुनामके देशविशेषे सत्रं कश्चिदनुष्ठितवन्तः । ते देवास्तेन सत्रेण स्वकीयं पाप्मानं दारिद्र्यहेतुं नापजघ्निरे न विनाशितवन्तः ॥

उपसंहारः—

ब्राह्मणाच्छंसिना शंसितव्यो योऽयं वृषाकपिः सोऽयमैन्द्रः, एतशप्रलापश्च सर्वच्छन्दस्स्थानीयः । तथास[ति] प्रमंहिष्ठायेत्यादिक इन्द्रदेवताके जगतीच्छन्दस्के यः कामोऽस्ति स कामः तत्र वृषाकपि(पा)वैतशप्रलापे च प्राप्तो भवति । अथ अपिचेदमवद्रष्ट(प्स) इत्यादिकं सूक्तमैन्द्रावार्हस्पत्यम् । तत्रत्यान्तिमा परिधानीया चैन्द्रावार्हस्पत्या । तत्रोभयत्रेन्द्रनिमित्तः काम उपाप्तो भवति । तस्मात्कारणात्प्रा . . मत्र सभूप (संभूय) न संशंसेत् ॥ अभ्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थः ॥

॥ इति त्रिंशाध्याये दशमः खण्डः ॥

॥ षष्ठपञ्चिका समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

एतद्भाष्यमूलभूते No. 76 कोशे प्रदर्शिता ऐतरेयब्राह्मणीयषष्ठपञ्चिकागता विषया एवैतत्कोशपरिदृश्यमाने भाष्ये मूलार्थविशदीकरणपूर्वकं विव्रियन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् समूलानुवादं सायणीयैतरेयब्राह्मणभाष्यं षष्ठपञ्चिकामात्रस्य दृश्यते ॥

---

[1] कुण्डलितग्रन्थोऽधिक इति भाति.

No. 86 (B 5).

ऐतरेयब्राह्मणभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Aitareya-Brāhmaṇa-Bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Paper.
Folios—74.
Lines on a page—13.
Letters in a line—23.
Age of Ms.—Appears to be modern.
Size—$7\frac{3}{4} \times 6\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

रेतःप्राणप्राप्तजन्मप्रतिष्ठाक्लृप्तिं शिल्पैर्यज्ञसंस्काररूपम् ।
अग्निष्टोमे शिल्पशस्त्रावक्लृप्तिं नाराशंस्यान्प्राह कुम्भाय शस्त्रम् ॥

वर्णितं शस्त्रजातं तु होतृहौत्रकगोचरम् ।
पशोरुपव्रतीयस्य विभागस्त्वथ कथ्यते ॥

आश्वलायनः सत्रिणां धर्मेष्वेवमाह—“सुत्यासु हविरुच्छिष्टभाज एव स्युर्धानाः करम्भः परिवापः पुरोडा (ळा) शः पयस्या इति तेषां यद्यत्कामयेरन् तत्तदुपविगुल्फयेयुः” इति। प्राणधारणाय यथा पर्याप्यते तथा हविश्शेषस्याधिक्येन सम्पादनमुपरितनं(विगुल्फनं)। एवं-विधान् हविश्शेषभक्षानुक्त्वा पुनरप्यन्त एवमुवाच–“ अपिवाऽन्यत्र सिद्धं गार्हपत्ये पुनरधिश्रित्योपव्रतयेरन्नन्यान्वा पथ्यान्भक्षणा(क्षाना)मूल-फलेभ्य एतेन वर्तयेयुः पशुना वा” इति। अन्यत्र सिद्धं गृहे पक्वमन्नं पुनरपि गार्हपत्ये सकृदवस्थाप्योपव्रतयेरन्नुपभुञ्जीरन्। अन्यान्वा लड्डुक-मण्डकादीन् भक्ष्यान् पथ्यानजीर्णादिदोषरहितान् मूलफलपर्यन्तमिच्छया स्वीकुर्यात् (र्युः)। एतेन सुत्यादिदिनेषु सन्निहितेन सवनीयपशुना च वर्तयेयुः जीवनरूपां वृत्तिं संपादयेयुः। इत्येवं सवनीयपशुरूपस्य हविषः शेषभक्षणेन सत्रिणां जीवनमप्यभिहितम्। तस्मिन् पशौ कस्य को

विभाग इति जिज्ञासायां तद्विभागकथनं प्रतिजानीते—अथात इति । अथ होतृहौत्रकशस्त्रनिर्णयानन्तरं सतां (यतः) शस्त्राद्यनुष्ठायिनां जीवनोपायोऽपेक्षितः अतः कारणात्सवनीयस्य पशोर्विभक्तिः कथ्यते ॥

उपसंहारः—

यथाऽऽदित्यो द्युलोके प्रतिष्ठितस्तपति एवमेते श्रियां गजाश्वादिकायां सम्पदि प्रतिष्ठितास्सन्तस्तपन्ति शत्रूणां तापं कुर्वन्ति । तथा सर्वाभ्यो दिग्भ्यः सर्वदिगवस्थितेभ्यो राजभ्यः सकाशाद्बलिमावहन्तः करमाददानाः स्वामिनो भवन्ति । नराशंसभक्षं पुनरपि फलकथनेन प्रशंसति—"आदित्य इव ह वै श्रियां प्रतिष्ठितस्तपति सर्वाभ्यो दिग्भ्यो बलिमावहत्युग्रं हास्य राष्ट्रमव्यथ्यं भवति य एवमेतं भक्षं भक्षयति क्षत्रियो यजमानो यजमानः" इति । पूर्ववद्व्याख्येयम् । अभ्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थः ॥

इति श्रीसायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे पञ्चत्रिंशेऽध्याये अष्टमः खण्डः ॥

॥ सप्तमपञ्चिका समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

एतद्भाष्यमूलभूते No. 76 कोशे निर्दिष्टा ऐतरेयब्राह्मणीयसप्तमपञ्चिकागता विषया एवैतत्कोशदृश्यमाने भाष्ये मूलार्थस्फुटीकरणपूर्वकं प्रकाश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् समूलानुवादं सायणीयैतरेयब्राह्मणभाष्यं सप्तमपञ्चिकामात्रस्योपलभ्यते ॥

No. 87 (1916).

ऐतरेयब्राह्मणभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Aitareya-Brāhmaṇa-Bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—17 × 1⅜ inches.
Character—Nāgarī.

Folios—58.
Lines on a page—6.
Letters in a line—5.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—First seven pages are worm-eaten; letters are missing here and there on account of moth eating.
Correct or incorrect—Not so very incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 86 कोशवत्.

उपसंहारः—

पूर्वमयज्ञसंयुक्तः कल्पो विजयिनो राज्ञोऽभिहितः। इदानीं पुत्रकामानामपि सर्वेषां विधत्ते—'पुत्रकामा हाप्याख्यापयेरन् लभन्ते ह पुत्रान्' इति। ये पुत्रकामास्सन्ति . . . . . प्रसिद्धमेतदुपाख्यानं अप्याख्यापयेरन् ब्राह्मणमुखाच्छृणुयुरित्यर्थः। ते पुत्रान् लभन्ते॥

प्रतिपाद्यविषयः—

एतद्भाष्यमूलभूते No. 76 कोशे सूचिता ऐतरेयब्राह्मणीयसप्तमपञ्चिकाभागगता विषया एवैतत्कोशदृश्यमाने भाष्ये मूलार्थनिरूपणपूर्वकं स्फुटीक्रियन्ते॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् समूलानुवादं सायणीयैतरेयब्राह्मणभाष्यं सप्तमपञ्चिकायामादितः प्रभृति समग्रप्रायत्रयस्त्रिंशाध्यायान्तमुपलभ्यते॥

No. 88 (B 6).

ऐतरेयब्राह्मणभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Aitareya-Brāhmaṇa-Bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{4} \times 6\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.

Folios—76.
Lines on a page—12.
Letters in a line—17.
Age of Ms.—Appears to be modern.

Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

फलाख्यचमसो भक्षो राज्ञो यज्ञे प्रकीर्तितः ।
उच्यते राजयज्ञेऽस्मिन् विशेषः स्तोत्रशस्त्रतः योः ॥

तदेतत्प्रतिजानीते—अथातः स्तुतशस्त्रयोरेव इति । अथ राज्ञो भक्षे विशेषकथनानन्तरं यतः स्तुतशस्त्रयोर्विशेषो जिज्ञासितः अतः कारणात्तयोरेव विशेष उच्यत इति शेषः । तं विशेषं वक्तुमादौ विशेषरहितमंशं दर्शयति—ऐकाहिकं प्रात इति ॥

उपसंहारः—

एवं व्रतमाचरतः फलं दर्शयति—अपि ह यद्य. श्मसूर्धा द्विषन्भवति क्षिप्रं हैवैनं स्तृणुते स्तृणुत इति। अस्य राज्ञोऽनुष्ठातुः द्विषन् शत्रुः यद्यश्मसूर्धा पाषाणसदृशशिरस्को भवति । अतिप्रबल इत्यर्थः । तथाऽप्ययं कर्मविशेषः क्षिप्रमेवैनं शत्रुं स्तृणुते हिनस्ति। अभ्यासोऽध्यायसमाप्त्यर्थः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरन्धरस्य सायणाचार्यस्य कृतौ माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणभाष्ये चत्वारिंशेऽध्याये पञ्चमः खण्डः समाप्तः ॥

॥ अष्टमपञ्चिका समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

एतद्भाष्यमूलभूते No. 76 कोशे निर्दिष्टा ऐतरेयब्राह्मणीयाष्टमपञ्चिकागता विषया एवैतत्कोशदृश्यमाने भाष्ये मूलार्थनिरूपणपूर्वकं प्रकाश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् सायणीयं समूलानुवादमैतरेयब्राह्मणभाष्यमष्टमपञ्चिकामात्रस्य परिदृश्यते ॥

No. 89 (3333).

गोपथब्राह्मणम्.

Go-patha-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{2} \times 1\frac{5}{8}$ inches.
Lines on a page—7.
Letters in a line—62.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Appears to be good; worm-eaten here and there.

Character—Grantha
Folios—48—135.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओम् ॥ ब्रह्म ह वा इदमग्र आसीत्, स्वयं त्वेकमेव तदैक्षत, महद्वै यक्षं तदेकमेवास्मि, हन्ताहं मदेव मन्मात्रं द्वितीयं देवं निर्मम इति। तदभ्यश्राम्यदभ्यतपत्समतपत्। तस्य श्रान्तस्य संतप्तस्य ललाटे स्नेहो यदार्द्रमाजायत। तेनानन्दत्तमब्रवीत् महद्वै यक्षं सुवेदमविदामह इति। तद्यदब्रवीन्महद्वै यक्षं सुवेदमविदामह इति तस्मात्सुवेदोऽभवत्तं वा एतं सुवेदं सन्तं स्वेद इत्याचक्षते परोक्षेण। परोक्षप्रिया इव हि देवा भवन्ति प्रत्यक्षद्विषः ॥

उपसंहारः—

तद्यदेतत्तृचमैन्द्रावार्हस्पत्यं सूक्तं शंसति। ऐन्द्रावार्हस्पत्या परिधानीया विशो अदेवीरभ्याचरन्तीरिति। अपरजना ह वै विशो अदेवीः। न ह्यस्यापरजनं भयं भवति सन्तो (शान्ताः) प्रजाः कल्प्तास्सहन्ते यत्रैवंविदं शंसति यत्रैवंविदं शंसतीति ब्राह्मणम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अथर्वशाखीयेऽस्मिन् गोपथब्राह्मणे भागद्वयं दृश्यते। तत्र पूर्वभागे पञ्च प्रपाठका दृश्यन्ते। तत्र प्रथमे प्रपाठके—आथर्वणमन्त्राविर्भावप्रतिपादिका आख्यायिकाः प्रणवगायत्र्यादिस्वरूपविषये विचारादिकं च

दृश्यते । द्वितीये—ब्रह्मचर्यप्रशंसादिकं, तृतीये—ऋग्वेदविद् एव होतृत्वमित्याद्यर्थे उपपादकोपाख्यानादि, चतुर्थे—दीक्षाप्रशंसनपूर्वकं ब्रह्मोद्गात्रादीनां दीक्षाविधानादिकं, पञ्चमे—षडहपञ्चाहचतुरहत्र्यहद्व्यहैकाहादियज्ञप्रभेदगाधप्रतिष्ठादिकं चाभिधीयते ॥

उत्तरभागे च प्रपाठकषट्कं दृश्यते । तत्र प्रथमे—ब्रह्मसदनात्तृणनिरसनप्रशंसा 'बृहस्पतिर्ब्रह्म' इत्यादि मन्त्रजपप्रशंसनं च, द्वितीये—पश्वालम्भप्रशंसादिकं, तृतीये—वषट्कारानुवषट्कारयोः प्रशंसादिकं, चतुर्थे—स्तोत्रविशेषप्रगाथविशेषाद्यभिधानम्, पञ्चमे-प्रथममध्यमोत्तमरूपस्तुतिपर्यायोपपादकाख्यानादिकम्, षष्ठे-मैत्रावरुणकर्तृकशंसने अहःक्रमनियामकोपाख्यानादिकं चाभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् ब्राह्मणमिदं समग्रं दृश्यते.

No. 90 (3320).

* जैमिनीयब्राह्मणम् (तलवकारब्राह्मणम्).

* Jaiminīya-Brāhmaṇam (Talavakāra-Brāhmaṇam).

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{4}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—56 + 49.
Lines on a page—9.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

Sāyaṇa has enumerated eight Brāhmaṇas all of which belong to Kauthuma Śākhā; but, Jaiminīya-Brāhmaṇa which is not mentioned by him seems not to belong to the above Śākhā. On account of this reason as well as by the mention of the name of Talavakārācārya in this book, it may be presumed that this work belongs to Talavakāra Śākhā.

उपक्रमः—

उज्जहारागमाम्भोधेर्यो धर्मामृतमञ्जसा ।
न्यायैर्निर्मथ्य भगवान् स प्रसीदतु जैमिनिः ॥

तदाहुः को नु जुहोति कस्मिन् हूयत इति, प्राणेनैव जुहोति प्राणे हूयते तद्यदेतदग्नीन्मन्थन्ति यजमानस्यैव तत्प्राणान् जनयन्ति तद्यावद्धै मन्थन्ति न तर्हि प्राणित्यरण्योरेवास्य तर्हि प्राणा भवन्ति तस्य वै मथ्यमानस्य भस्मावशीर्यतेऽन्नमेवास्य तज्जायतेऽन्नं म एतदजनीत्येव तद्विद्याद्धूमोऽनुनिनर्दति मन एवास्य तज्जायते मनो म एतदजनीत्येव तद्विद्यादङ्गारोऽनुनिवर्तते चक्षुरेवास्य तज्जायते चक्षुर्म एतदजनीत्येव तद्विद्यात् ॥

उपसंहारः—

ते देवाः प्रजापतिमुपेत्याब्रुवन् एकं वाव किल सामास गायत्रमेव यद्वावश्नो गायत्रं शिरोऽभूत्तत्समभूत्तथा न तृतीयसवनं तमब्रुवन् यत इदमादिथाः किमह भविष्यतीति सोऽब्रवीत् छन्दांस्यत्र प्रतिवप्स्यामि छन्दोभिरेता आख्या इष्यन्त इति तस्मादेता गायत्रीस्सतीश्छन्दोभिराख्यायन्तेऽथोपगीतेनैव तेऽजयन्त ते सर्व एव साङ्गास्सतनवोऽमृतास्संभवन् सर्वो हैव साङ्गस्सतनुरमृतस्संभवति य एवं वेदैतस्मिंस्तद्याद्विद्वान् श्रेयान् भवतीति ह स्माह शाट्यायनिः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

जैमिनीयब्राह्मणेऽस्मिन् तत्तदाख्यायिकानिरूपणपूर्वकमग्निहोत्राहोरात्रयज्ञपात्रसायंप्रातराहुत्याज्याहुतिक्षीराहुत्यादिप्रशंसनं, अधिश्रयणात्परं यजमानमरणे वत्सनाशेऽग्न्यनुगताविग्निसंसर्गे च प्रायश्चित्तानि, ज्योतिष्टोमषोडश्यतिरात्रोक्थ्यादीनां प्रशंसनं, तत्र तत्र गेयानि सामान्यप्यभिधीयन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् जैमिनीयब्राह्मणं समग्रं दृश्यते । सायणार्यपरिगणितेष्वष्टसु सामशाखीयब्राह्मणेष्वेतन्नामधेयादर्शनान्नेदं ब्राह्मणं कौथुमशाखीयमिति प्रतिभाति । अत एवात्र कोशे क्वचित्क्वचित्तलवकाराचार्यनामदर्शनादिदं तलवकारशाखीयं स्यादित्यपि संभाव्यते ॥

No. 91 (A 468/1).

जैमिनीयब्राह्मणम् (तलवकारब्राह्मणम्).

Jaiminīya-Brāhmaṇam (Talavakāra-Brāhmaṇam).

Substance–Paper manuscript.
Size—$12\frac{1}{2} \times 7\frac{3}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—163.
Lines on a page—20.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Appears to be recent.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 90 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 90 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 90 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

No. 90 कोशवत्.

No. 92 (3321/1).

जैमिनीयोपनिषद्ब्राह्मणम्.

Jaiminīyōpaniṣad-brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—56.
Lines on a page—9.
Letters in a line—40.

Age of Ms.—Not very old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Not so very correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

प्रजापतिर्वा इदं त्रयेण वेदेनाजयद्यदस्येदं जितं तत्स ऐक्षतेत्थं चेद्वा अन्ये देवा अनेन वेदेन यक्ष्यन्त इमां वाव ते जितिं जेष्यन्ति येयं मम हन्त त्रयस्य रसमाददा इति स भूरित्येव ऋग्वेदस्य रसमादत्त सेयं पृथिव्यभवत् तस्य यो रसः प्राणेदत् सोऽग्निरभवद्रसस्य रसः ॥

उपसंहारः—

भूर्भुवस्तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहीति। अग्निर्वै भर्गः। आदित्यो वै भर्गः। चन्द्रमा वै भर्गः। स्वर्धियो यो नः प्रचोदयादिति। यज्ञो वै प्रचोदयति। स्त्री च वै पुरुषश्च प्रजनयतः। भूर्भुवस्सुवस्तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयादिति। यज्ञो वै प्रचोदयति। स्त्री च वै पुरुषश्च प्रजनयतः। यो वा एतां सावित्रीमेवं वेद। अप पुनर्मृत्युं तरति सावित्र्या एव सलोकतां जयति सावित्र्या एव सलोकतां जयति ॥ हरिः ओम् ॥

उपनिषद्ब्राह्मणं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र गायत्रीप्रणवादिसामानि तत्र तत्राख्यायिकाप्रदर्शनपूर्वकं यज्ञोपयुक्तानि सामादीनि च निरूप्यन्ते ॥

तथा तत्तत्सामविषयाणि पृथिवीप्राणादिदृष्ट्योपासनानि चाभिधीयन्ते। तुरीयाध्याये च दशमेऽनुवाके केनोपनिषदात्मके मनःप्रभृतीन्द्रियप्रवृत्तेस्तत्प्रवर्तकचेतनमन्तरेणानुपपन्नत्वात्प्रवर्तकचेतनरूपपरब्रह्मविषया ब्रह्मविद्याऽभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् जैमिनीयोपनिषद्ब्राह्मणं समग्रं दृश्यते। ब्राह्मणेऽस्मिन् चत्वारोऽध्यायास्सन्ति। अत्रत्य एव चतुर्थाध्याये दशमानुवाकः केनोपनिषदभिख्यया प्रथते। केनोपनिषदि श्रीशंकराचार्यभाष्ये च 'केनेषितमित्याद्योपनिषत्परब्रह्मविषया वक्तव्येति नवमस्याध्यायस्यारम्भः' इत्य-

वतरणदर्शनात्केनोपनिषन्नवमाध्यायरूपेति प्रतीयते । अत्र ब्राह्मणे त्वियं चतुर्थाध्याये दशमानुवाकरूपतया परिदृश्यते ॥

No. 93 (A 468/2).

जैमिनीयोपनिषद्ब्राह्मणम्.

Jaiminīyōpaniṣad-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$12\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—83.
Lines on a page—20.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Appears to be recent.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 92 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 92 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 92 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 92 कोशवत्.

No. 94 (1959/2).

ताण्ड्यब्राह्मणम्.

Tāṇḍya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$19\frac{1}{4} \times 1\frac{9}{16}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—125.

Lines on a page—7.
Letters in a line—76.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Appears to be correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ महन्मेऽवोचो भर्गो मेऽवोचो यशो मेऽवोचः स्तोमं मेऽवोचो भुक्तिं मेऽवोचः सर्वं मेऽवोचस्तन्माऽवतु तन्माविशतु तेन भक्षु(भुक्षु) षीय देवो देवमेतु सोमः सोममेत्वृतस्य पथा विहाय दौष्कृत्यं बद्धानामाऽसि स्रुतिस्सोमसरणी सोमं गमेयं पितरो भूः पितरो भूः पितरो भूर्न्नमणा ऊर्ध्वभरसं वोर्ध्वभरा दृशेयं मृदा शिथिरा देवानां तीर्थं वेदिरसि मा मा हिꣳसीर्विष्णोश्शिरोऽसि यशोदा(धा) यशोमयि धेहीष ऊर्जे आयुषे वर्चसे च ॥

उपसंहारः—

तदेष श्लोको विश्वसृजः प्रथमे सत्रमासत सहस्रसमं प्रस्तुतेन यन्तस्तता(स्ते) ह जज्ञे भुवनस्य गोपा हिरण्मयः शकुनो ब्रह्मनामेति ब्रह्मणः सलोकतां सार्ष्टितां सायुज्यं गच्छन्ति य एतदुपयन्ति तदेतद्विश्वसृजां सहस्रसंवत्सरमेतेन वै विश्वसृजः सर्वामृद्धी(द्धि) मार्ध्नुवन् सर्वामृद्धी(द्धि) मृध्नुवन्ति य एतदुपयन्ति ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

ब्राह्मणेऽस्मिन् पञ्चविंशतिरध्यायास्सन्ति—

तत्र प्रथमे १० खण्डेषु—यज्ञे उद्गातृभिर्गेयानि स्तोत्रस्तोमभागरूपाणि यजूंष्यभिधीयन्ते ॥

द्वितीये १७ खण्डेषु—दशरात्रस्तोमगतोद्यत्यादिविष्णुतयो विव्रियन्ते ॥

तृतीये १३ खण्डेषु—त्रिणवादिस्तोमगतप्रतिष्ठितादिविष्णुतयोऽभिधीयन्ते ॥

चतुर्थे १० खण्डेषु—गवामयनसत्रसंबन्धीनि षष्ट्यधिकत्रिशतविषुवस्तुल्याहानि प्रोच्यन्ते ॥

पञ्चमे १० खण्डेषु—महाव्रते होतुः शिरआदिपञ्चविधपृष्ठस्तोत्रमभिधीयते ॥

षष्ठे १० खण्डेषु—सर्वयज्ञप्रकृतिभूतोऽग्निष्टोमो निरूप्यते ॥

सप्तमे १० खण्डेषु—बहिष्पवमानादीनां सामानि स्तुतिप्रकाराश्चाभिधीयन्ते ॥

अष्टमे १० खण्डेषु—अभिचारप्रयोगार्थं ब्रह्मसाम विधीयते ॥

नवमे १० खण्डेषु—तत्तन्न्यूनतानिवारकप्रायश्चित्तकथनपूर्वकमतिरात्रादयो निरूप्यन्ते ॥

दशमे १२ खण्डेषु—व्यूढद्वादशाहो निरूप्यते ॥

एकादशे ११ खण्डेषु—दाशरात्रिकस्तोत्रीयसाम विधीयते ॥

द्वादशे १३ खण्डेषु—तृतीये दाशरात्रिके स्तोमा विव्रियन्ते ॥

त्रयोदशे १२ खण्डेषु—कतिचित् स्तोमविशेषा निरूप्यन्ते ॥

चतुर्दशे १२ खण्डेषु—छन्दोमस्तोमो निरूप्यते ॥

पञ्चदशे १२ खण्डेषु—अष्टाचत्वारिंशस्तोमक्लृप्तिर्दृश्यते ॥

षोडशे १६ खण्डेषु—अग्निष्टोमविकृतयोऽभिधीयन्ते ॥

सप्तदशे १४ खण्डेषु—व्रात्ययज्ञादिकमभिधीयते ॥

अष्टादशे ११ खण्डेषु—उपहव्यऋतपेयशुनासीर्यवैश्यस्तोमतीव्रसुतवाजपेयराजसूया विधीयन्ते ॥

एकोनविंशे १९ खण्डेषु—ऋतुद्वन्द्वविधानं दृश्यते ॥

विंशे १६ खण्डेषु—अहीनादिक्लृप्तिर्दृश्यते ॥

एकविंशे १५ खण्डेषु—गर्गत्रिरात्रशेषचतूरात्रपञ्चरात्राण्यभिधीयन्ते ॥

द्वाविंशे १८ खण्डेषु—षड्रात्रप्रभृत्येकादशरात्रपर्यन्ताः सत्रभेदा निरूप्यन्ते ॥

त्रयोविंशे २८ खण्डेषु—द्वादशरात्रप्रभृतिद्वात्रिंशद्रात्रपर्यन्ताः सत्रभेदा अभिधीयन्ते ॥

चतुर्विंशे २० खण्डेषु—त्रयस्त्रिंशद्रात्रप्रभृतिसंवत्सरपर्यन्ताः सत्रभेदा निरूप्यन्ते॥

पञ्चविंशे १८ खण्डेषु—आदित्यपृष्ठानयनादिसहस्रसंवत्सरपर्यन्ताः सत्रभेदाः प्रपञ्चयन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

ताण्डिनाम्ना महर्षिणा प्रचारितत्वादिदं ताण्ड्यब्राह्मणमित्यभिधीयते। इदमेव च पञ्चविंशत्यध्यायघटितत्वात् पञ्चविंशतिब्राह्मणमिति अतिबृहत्त्वात् आदौ महत्पदश्रवणाच्च प्रौढब्राह्मणं महाब्राह्मणमिति च व्यपदिश्यते। कौथुमिप्रभृतिसर्वशाखीयमन्त्राणां प्रायशोऽत्र दर्शनात् सर्वसामशाखिनामुपयोगाच्च सामशाखीयेष्वष्टसु ब्राह्मणेष्विदमादिमं परिगण्यते। अत एव श्रीमत्सायणार्यैः 'अष्टौ हि ब्राह्मणग्रन्थाः प्रौढं ब्राह्मणमादिमम्, इत्यभाषि। कोशेऽस्मिन्निदं ब्राह्मणं समग्रं दृश्यते॥

No. 95 (1670/1).

ताण्ड्यब्राह्मणम्.

Tāṇḍya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—16½ × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—119.
Lines on a page—9.
Letters in a line—57.
Age of Ms.—Ancient.

Condition of Ms.—Almost good; here and there letters are missing owing to worm-eating.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 94 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 94. कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 94 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 94 कोशवत्.

No. 96 (3007).

ताण्ड्यब्राह्मणम्.

Tāṇḍya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{3}{4} \times 1\frac{5}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—109
Lines on a page—9.
Letters in a line—58.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Almost all the leaves are worm-eaten and their ends are broken.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 94 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 94 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 94 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 94 कोशवत्.

No. 97 (2497/7).

ताण्ड्यब्राह्मणम्.

Tāṇḍya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—97–222.
Lines on a page—6.
Letters in a line—69.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Not good; worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 94 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 92 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 92 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 92 कोशवत्.

No. 98 (1946).

ताण्ड्यब्राह्मणम्.

Tāṇḍya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—63.
Lines on a page—8.
Letters in a line—63.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Not so very good; worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ प्रजापतिरकामयत बहु स्यां प्रजायेयेति स एतमग्निष्टोममपश्यत्तमाहरत्तेनेमाः प्रजा असृजतैकादशेन च वै सता स्तोत्रेणाग्निष्टोमस्यासृजतैकादशेन च मासा संवत्सरस्य ता द्वादशेन च स्तोत्रेणाग्निष्टोमस्य पर्यगृह्णाद्द्वादशेन च मासा संवत्सरस्य ॥

उपसंहारः—

सर्वेषां वा एतच्छन्दसां रूपं यत्रिपदास्तेन गायत्र्यो यदेकादशाक्षराणि पदानि तेन त्रिष्टुभो यद्द्वादशाक्षरं पदं तेन जगत्यो यत्त्रयस्त्रिंशदक्षरास्तेन विराजस्तेनानुष्टुभो न ह्येकस्मादक्षराद्विराधयन्ति त्रयस्त्रिंश एव स्तोमो भवति प्रतिष्ठायै देवतासु वा एष प्रतिष्ठितः ॥

॥ तृतीयपञ्चिका समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 94 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् द्वितीयतृतीयपञ्चिके एव दृश्येते.

No. 99 (C 831).

ताण्ड्यब्राह्मणभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Tāṇḍya-Brāhmaṇa-Bhāṣyam, styled, Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Paper.
Size—$16\frac{1}{4} \times 6$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—190.
Lines on a page—16.
Letters in a line—64.

Age of Ms.—Appears to be old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।
यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥
यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥

तत्कटाक्षेण तद्रूपं दधद्बुक्कमहीपतिः ।
आदिशत्सायणाचार्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥
ये पूर्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायातिसङ्ग्रहात् ।
कृपालुर्माधवाचार्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥
व्याख्यातावृग्यजुर्वेदौ सामवेदेऽपि संहिता ।
व्याख्याता ब्राह्मणव्याख्यां करोम्यौद्गात्रवृ(वु)द्धये ॥
पञ्चविंशतिरध्याया महति ब्राह्मणे स्थिताः ।
आद्येऽध्याये श्रुता मन्त्रा उद्गातुर्यजुरात्मकाः ॥
ये तु मन्त्राः स्तोत्ररूपा उत्तरासु तृचेषु ते ।
योनिवद्गानमूहित्वा पठ्यन्ते तद्विधेर्वशात् ॥
यद्योन्यां गानमाम्नातं तदेवोत्तरयोः ऋचोः ।
गायेदिति स्तोत्रक्लृप्तयै साम्नामूहो विधीयते ॥
आवृत्तियुक्तं तत्साम स्तोम इत्यभिधीयते ।
द्वयोरध्याययोः स्तोमप्रकारा बहुधा श्रुताः ॥
चतुर्थाध्यायमारभ्य गवामयनिकादयः ।
क्रतूनां विधयः प्रोक्ता एषोऽस्मिन् ब्राह्मणे क्रमः ॥
प्रथमाध्यायगा मन्त्रा विनियोगपुरस्सरम् ।
व्याख्यायन्ते सर्वसोमयागेष्वेतेऽङ्गतां गताः ॥

ननु प्रथमाध्याये समाम्नातानां महन्मे वोच इत्यादीनां मन्त्राणां क्रत्वङ्गत्वमयुक्तम् ; क्रतुप्रकरणमध्ये पाठाभावात् ॥

उपसंहारः—

संवत्सरशब्दः स्वावयवभूतेऽहनि अवयवलक्षणया वर्तते । त्रिवृतः संवत्सरा इत्युक्ते त्रिवृत्स्तोमकयागयुक्तान्यहानीत्युक्तं भवति । तस्माद्विश्वसृजामृषीणामिदं सहस्रदिनमिति सिद्धान्तः ॥

मध्येपृष्ठं पूर्वमुक्तं पञ्चविंशे ततः परम् ।
उक्तमङ्गिरसां सत्रं दृतिवातवतोस्स्मृ(स्त)तः ॥
तृतीयमयनं प्रोक्तं चतुर्थं कुण्डपायिनाम् ।
तापश्चितं ततः प्रोक्तं ततो द्वादशवत्सरम् ॥
षट्त्रिंशद्वत्सरं प्रोक्तं शाक्यानामिह सप्तमम् ।
अष्टमं त्विह साध्यानां शतसंवत्सरं ततः ॥

अग्नेस्सहस्रसाख्यं (ह्यं) तु परं सारस्वतं त्रये (त्रयम्)।
दार्षद्वतं ततः प्रोक्तं तुरायणमतः परम् ॥
एकैको यजमानोऽत्र स्यादिष्ट्या (ष्ट्य)यनयोस्तयोः ।
सर्पसत्रं ततः प्रोक्तं ततस्त्र्यब्दं प्रकीर्तितम् ॥
द्वे सहस्रसमे पूर्वं तयोरुक्तं प्रजापतेः ।
ततो विश्वसृजामुक्तमुक्तान्यष्टादश त्विह ॥
॥ इति पञ्चविंशाध्यायेऽष्टादशः खण्डः ॥
वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।
पुमर्थांश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥
इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्क-
भूपालसाम्राज्यधुरन्धरेण सायणाचार्येण विरचिते
माधवीये सामवेदार्थप्रकाशे ताण्ड्यब्राह्मणे
पञ्चविंशोऽध्यायः संपूर्णः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

श्रीमत्सायणार्यप्रणीतेऽस्मिन् ताण्ड्यब्राह्मणभाष्ये ललितयैव शैल्या मूलार्थस्साधु प्रकाश्यते। प्रतिपाद्यविषयश्च एतन्मूलभूते No. 94 कोशे द्रष्टव्यः ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् प्रथमचतुर्थपञ्चमपञ्चिकानां भाष्यं दृश्यते.

No. 100 (C 864).

तैत्तिरीयब्राह्मणम्.

Taittirīya-Brāhmaṇam.

Substance—Paper.
Size—$8\frac{1}{4}\times3\frac{7}{8}$ inches.
Character—Devanāgarī.
Folios—372.
Lines on a page—9.
Letters in a line—30.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ ब्रह्म संधत्तं तन्मे जिन्वतम् । क्षत्त्रꣳ संधत्तं तन्मे जिन्वतम् । इषꣳ संधत्तं तां मे जिन्वतम् । ऊर्जꣳ संधत्तं तां मे जिन्वतम् । रयिꣳ संधत्तं तां मे जिन्वतम् । पुष्टिꣳ संधत्तं तां मे जिन्वतम् । प्रजाꣳ संधत्तं तां मे जिन्वतम् । पशून्त्सं (थ्सं) धत्तं तान्मे जिन्वतम् । स्तुतोऽसि जनंधाः । देवास्त्वा शुक्रपाः प्रणयन्तु ॥

उपसंहारः—

विश्वमेनानानुप्रजायते । ब्रह्मणस्सायुज्यꣳ सलोकतां यन्ति । एतासामेव देवतानाꣳ सायुज्यम् । सार्ष्टिताꣳ समानलोकतां यन्ति । य एतदुपयन्ति । ये चैनत्प्राहुः । येभ्यश्चैनत्प्राहुः । ओम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

तैत्तिरीयब्राह्मणेऽस्मिन् त्रीण्यष्टकानि परिदृश्यन्ते । तत्र प्रथमेऽष्टके अष्टौ प्रश्नास्सन्ति ॥

तत्र च प्रथमे अग्न्याधेयब्राह्मणप्रश्ने—शुक्रामन्थिग्रहप्रशंसनं आधानकालनिर्णय इत्यादिकं परिदृश्यते ॥

द्वितीये गवामयनब्राह्मणप्रश्ने—आधानमन्त्राः नवाहः गवामयनमित्यादयोऽभिधीयन्ते ॥

तृतीये वाजपेयब्राह्मणप्रश्ने—पुनराधानवाजपेयपिण्डपितृयज्ञादिकं प्रतिपाद्यते ॥

चतुर्थे सोमादिब्राह्मणप्रश्ने—ग्रहा अभिधीयन्ते ॥

पञ्चमे नक्षत्रेष्टिप्रश्ने—नक्षत्रेष्टकाममन्त्रादिकं दृश्यते ॥

षष्ठे राजसूयानुब्राह्मणप्रश्ने—राजसूयोपयोगिप्रक्रिया अनुमत्यादीष्टयश्च प्रतिपाद्यन्ते ॥

सप्तमे राजसूयानुब्राह्मणप्रश्ने—शुनासीरीयहोमादयोऽभिधीयन्ते ॥

अष्टमे राजसूयब्राह्मणप्रश्ने—हविर्विशेषाभिधानपूर्वकमवेष्टिपशुबन्धादयो निरूप्यन्ते ॥

द्वितीयाष्टके अष्टौ प्रश्नास्सन्ति ।

तत्र प्रथमे अग्निहोत्रब्राह्मणप्रश्ने—सोपोद्घातमग्निहोत्रमभिधीयते ।

द्वितीये होतृब्राह्मणप्रश्ने—दशहोत्रादिमन्त्राणां क्रत्वर्थपुरुषार्थप्रयोगादिकं निरूप्यते ॥

तृतीये होतृब्राह्मणशेषप्रश्ने—सर्वेषां होतृमन्त्राणां चतुर्होतृत्वव्यवहारादिकं कथ्यते ॥

चतुर्थे उपहोमप्रश्ने—उपहोमे विनियोज्या ऋचः आम्नायन्ते ॥

पञ्चमे उपहोमशेषप्रश्ने—उपहोमशेषभूता मन्त्रा आम्नायन्ते ॥

षष्ठे सौत्रामणिप्रश्ने—सौत्रामण्यादियागोपयोगिग्रहादयोऽभिधीयन्ते ॥

सप्तमे सवप्रश्ने—बृहस्पत्यादिसवा अभिधीयन्ते ॥

अष्टमे काम्यपशुयाज्यानुवाक्याब्राह्मणे—काम्यानां पशूनां याज्यानुवाक्यामन्त्राः संगृह्यन्ते ॥

तृतीयाष्टके द्वादश प्रश्ना दृश्यन्ते । अत्र सप्तममच्छिद्रप्रश्नतया अष्टमनवमौ अश्वमेधप्रश्नतया दशमप्रभृति त्रीन् प्रश्नांश्च काठकप्रश्नतया व्यवहरन्ति ॥

तत्र प्रथमे नक्षत्रेष्टिब्राह्मणप्रश्ने—नक्षत्रेष्टीनां याज्यानुवाक्याः तत्तन्नक्षत्रेष्टयश्चाभिधीयन्ते ॥

द्वितीये दर्शपूर्णमासेष्टिब्राह्मणप्रश्ने—वत्सापाकरणदर्वीहोमादिकं कथ्यते ॥

तृतीये दर्शपूर्णमासेष्टिब्राह्मणप्रश्ने—स्रुक्संमार्जनं मार्जनार्थदर्भाणामग्नौ प्रेक्षपादिकं च कथ्यते ॥

चतुर्थे—पुरुषमेधोऽभिधीयते ॥

पञ्चमे—इष्टिहौत्रमन्त्रा आम्नायन्ते ॥

षष्ठे—यूपसंस्कारः पाशुकहौत्रमन्त्राश्च परिदृश्यन्ते ॥

सप्तमे—यज्ञे आन्तरालिकव्यतिक्रमपरिहारकप्रायश्चित्तादिकं कथ्यते। अत एवायं प्रश्नो यज्ञच्छिद्रपूरकत्वादच्छिद्रप्रश्न इत्यभिधीयते ॥

अष्टमे अश्वमेधप्रश्ने—स्वाभिसंस्कारकथनपूर्वकमश्वमेधीयप्रथमाहकर्तव्यमुच्यते ॥

नवमे अश्वमेधप्रश्ने—अश्वमेधीयद्वितीयाहकर्तव्यान्यभिधीयन्ते ॥

दशमे प्रथमकाठकप्रश्ने—सावित्रचयनमभिधीयते ॥

एकादशे द्वितीयकाठकप्रश्ने—नाचिकेतचयनं दृश्यते ॥

द्वादशे तृतीयकाठकप्रश्ने—चातुर्होत्रवैश्वसृजचयने अभिधीयेते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् तैत्तिरीयब्राह्मणं समग्रं सकाठकप्रश्नमुपलभ्यते ॥

No. 101 (1413).

तैत्तिरीयब्राह्मणम्.

Taittirīya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—19 × 1½ inches.
Character—Grantha and Telugu.
Folios—152.
Lines on a page—8.
Letters in a line—76.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Not so very good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 100 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 100 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 100 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 100 कोशवत्। कोशेऽस्मिन् उदात्तादिस्वरसूचका रेखा न दृश्यन्ते ॥

No. 102 (2684/1.)

तैत्तिरीयब्राह्मणम्.

Taittirīya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{3}{8} \times 8\frac{1}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—77.
Lines on a page—13.
Letters in a line—90.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Appears to be good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 100 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 100 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 100 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 100 कोशवत्.

No. 103 (4274/1).

तैत्तिरीयब्राह्मणम्.

Taittirīya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{1}{4} \times 2$ inches.
Character—Grantha.
Folios—264.
Lines on a page—9.
Letters in a line—45.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Leaves are damaged to a little extent.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 100 कोशवत्.

उपसंहारः—

यत्रैतेन यज्ञेन यजन्ते। एष वै क्लृप्तो नाम यज्ञः। कल्पते ह वै तत्र प्रजाभ्यो योगक्षेमः। यत्रैतेन यज्ञेन यजन्ते॥ . . . . तार्प्येणाश्वं।

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 100 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् तृतीयाष्टके नवमप्रश्ने (अश्वमेधप्रश्ने) एकोनविंशानुवाकान्तं तैत्तिरीयब्राह्मणं दृश्यते। अत्रापि कोशे उदात्तादिस्वरसूचका रेखा न दृश्यन्ते॥

No. 104 (1520).

तैत्तिरीयब्राह्मणम्.

Taittirīya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—96.

Lines on a page—7.

Letters in a line—48.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—The letters on the leaves are missing here and there, on account of worm-eating.

Correct or incorrect—Appears to be correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 100 कोशवत्.

उपसंहारः—

यदिदं किं च। य एवं वेद। कल्पतेऽस्मै। स वा अयं मनुष्येषु यज्ञस्सप्तहोता। अमुत्र सद्भ्यो देवेभ्यो हव्यं वहति। य एवं वेद। उपैनं यज्ञो नमति। यो वै चतुर्होतॄणां निदानं वेद। निदानवान् भवति॥ अग्निहोत्रं वै दशहोतुर्निदानम्। दर्शपूर्णमासौ चतुर्होतुः। चातुर्मास्यानि पञ्चहोतुः। पशुबन्धष्षड्ढोतुः। सौम्योऽध्वरस्सप्तहोतुः। एतद्वै चतुर्होतॄणां निदानम्। य एवं वेद। निदानवान् भवति॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 100 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् द्वितीयाष्टके द्वितीयप्रश्नान्तं तैत्तिरीयब्राह्मणं दृश्यते। अत्रापि कोशे उदात्तादिस्वरसूचका रेखा न दृश्यन्ते॥

No. 105 (1511/1).

तैत्तिरीयब्राह्मणम्.

Taittirīya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.

Size—18 × 1½ inches.

Character—Grantha.

Folios—63.

Lines on a page—8.

Letters in a line—54.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Too bad.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

अङ्गिरसो वै सत्रमासत। तेषां पृश्निर्घर्मधुगासीत्। सर्जीषेणाजीवत्। तेऽब्रुवन्। कस्मै नु सत्रमास्महे। येऽस्या ओषधीर्न जनयाम इति। ते दिवो वृष्टिमसृजन्त। यावन्तस्तोका अवापद्यन्त। तावतीरोषधयोऽजायन्त। ता जाताः पितरो विषेणालिम्पन्॥

उपसंहारः—

तेन वयं भगवन्तस्स्याम। तं त्वा भग सर्व इज्जोहवीमि। स नो भग पुर एता भवेह। समध्वरायोषसो नमन्त। दधिक्रावेव शुचये पदाय। अर्वाचीनं वसुविदं भगं नः। रथमिवाश्वा वाजिन आवहन्तु। अश्वावतीर्गोमतीर्न उषासः। वीरवतीस्सदमुच्छन्तु भद्राः। घृतं दुहाना विश्वतः प्रपीनाः। यूयं पात स्वस्तिभिस्सदा नः॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 100 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् तैत्तिरीयब्राह्मणे द्वितीयाष्टकमात्रं दृश्यते। अत्रापि कोशे उदात्तादिस्वरसूचका रेखा न दृश्यन्ते॥

No. 106 (574).

तैत्तिरीयब्राह्मणम्.

Taittirīya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—85.
Lines on a page—8.
Letters in a line—56.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Not good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 105 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 105 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 100 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

No. 105 कोशवत्.

No. 107 (1703).

तैत्तिरीयब्राह्मणम्.

Taittirīya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—123.
Lines on a page—8.
Letters in a line—56.
Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Leaves are broken and letters are missing here and there.

Correct or incorrect—Not so very correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

अग्निर्नः पातु कृत्तिकाः । नक्षत्रं देवमिन्द्रियम् । इदमासां विचक्षणम् । हविरासञ्जुहोतन । यस्य भान्ति रश्मयो यस्य केतवः । यस्येमा विश्वा भुवनानि सर्वा । स कृत्तिकाभिरभिसंवसानः । अग्निर्नो देवः सुविते दधातु । प्रजापते रोहिणी वेतु पत्नी । विश्वरूपा बृहती चित्रभानुः ॥

उपसंहारः—

No. 100 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 100 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् तैत्तिरीयब्राह्मणे तृतीयाष्टकमात्रं सकाठकप्रश्नमुपलभ्यते। अत्रापि कोशे उदात्तादिस्वरसूचका रेखा न दृश्यन्ते ॥

No. 108 (1519).

तैत्तिरीयब्राह्मणम्.

Taittirīya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{7}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—90 + 1–26.
Lines on a page—8.
Letters in a line—52.
Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Letters are missing here and there, due to worm-eating.

Correct or incorrect—Appears to be correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 107 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 100 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 100 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

No. 107 कोशवत्.

No. 109 (1448/1).

तैत्तिरीयब्राह्मणम्.

Taittirīya-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—61.
Lines on a page—8.
Letters in a line—64.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 107 कोशवत्.

उपसंहारः—

यो वा अश्वस्य मेध्यस्य विवर्तनं वेद। अश्वस्यैव मेध्यस्य विवर्तने विवर्तने जुहोति। असौ वा आदित्योऽश्वः। स आहवनीयमागच्छति। तद्विवर्तते। यदग्निहोत्रं जुहोति। अश्वस्यैव मेध्यस्य विवर्तने विवर्तने जुहोति। एतदनुकृति ह स्म वै पुरा। अश्वस्य मेध्यस्य विवर्तने विवर्तने जुह्वति॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 100 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् काठकप्रश्नवर्जं तृतीयाष्टकमात्रं दृश्यते। अत्रापि कोशे उदात्तादिस्वरसूचका रेखा न दृश्यन्ते॥

No. 110 (A 8).

तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यं ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-Brāhmaṇa-Bhāṣya, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭabhāskara-miśra.
Substance—Paper.
Size—13 × $8\frac{1}{8}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—136.
Lines on a page—20.
Letters in a line—22.
Age of Ms.—Not too recent.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Corrections made here and there.
Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief :—

Since a quotation from this Bhāṣya appears in the Mādhavīya Dhātuvritti, as well as Bhaṭṭabhāskara is referred to by name in the latter work, the author of this Bhāṣya, namely Bhaṭṭabhāskara is decidedly prior in time to Sāyaṇa.

उपक्रमः—

वन्दे वेदामरतरुं नानाशाखोपशोभितम् ।
स्वर्गापवर्गफलदं विबुधैरुपसेवितम् ॥
वन्दे निश्रेयसोपायधर्मब्रह्मात्मबोधिने ।
वेदाय सर्वगुरवे शिवाय च नमो नमः ॥
ईशानः सर्वविद्यानां भूतानामीश्वरः परः ।
पुनातु सर्वदा युष्मान् शब्दब्रह्मतनुश्शिवः ॥

अथ पारक्षुद्रानन्नुक्रमिष्यामः । अनारभ्याधीतानां प्रकृत्यर्थत्वात्तत्तल्लिङ्गवचनाभ्यां नीयमानानि विकृत्यर्थानि । तत्राद्योऽनुवाकः शुक्रामन्थिग्रहप्रचारे विनियुक्तः । तत्र जघनेनोत्तरवेदिं ग्रहावरत्ती वा सन्धत्तोऽध्वर्युः प्रतिप्रस्थाता च ब्रह्म सन्धत्तामिति यजूंꣳषि । ग्रहकाण्डत्वा-

त्सोमार्षेयम् । ब्रह्म ब्राह्मणजातिं ब्रह्मवर्चसं वा मदीयं सन्धत्तं संहितमविच्छिन्नं कुरुतं मया सह । किंच तत् ब्रह्म मे जिन्वतं [मयि] प्रीणयतम् ॥

उपसंहारः—

व्युष्टिर्वा इत्यादि । एवं विदित्वा यजमानश्च व्युच्छति । वस्यसी वस्यसी व्युच्छतीति सामर्थ्यात् । अथो अपि खलु तमश्च सर्वं बाह्याभ्यन्तरं चापहते । व्यत्ययेनात्मनेपदम् । अग्निष्टोममिति । अग्निष्टोममुदयनीयमन्ते आहरति । अग्नेस्सर्वदेवतात्वात्तासु (तमकत्वेन सर्वदेवतासु) प्रतिष्ठितो भवति । सन्तिष्ठते राजसूयः ॥

॥ इति श्रीभट्टभास्करमिश्रविरचिते यजुर्वेदभाष्ये पारक्षुद्रे प्रथमेऽष्टके अष्टमप्रपाठके दशमोऽनुवाकः ॥

॥ समाप्तश्च प्रपाठकः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यभागे No. 100 मूलकोशे प्रदर्शितानां प्रथमाष्टकीयानां विषयाणां विवरणं नातिविस्तृतं नातिसंगृहीतं च तत्र तत्रोदात्तादिस्वरप्रवृत्तिकथनपूर्वकं प्रणीतं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् प्रथमाष्टकमात्रस्य भाष्यं दृश्यते । वाराणसीसंस्कृतपाठशालात आनीतं कोशमादर्शीकृत्य लिखितोऽयं कोशः, 1895 तमे क्रैस्ताब्दे कोशान्तरावलम्बेन संशोधितश्च ॥

एतद्ब्राह्मणभाष्यप्रणेता भट्टभास्करमिश्रः कौशिकगोत्रज इति तृतीयाष्टकान्ते परिदृश्यमानेन

एष निष्पावके शाके कुशिकान्वयजन्मना ।
भट्टभास्करमिश्रेण ज्ञानयज्ञः प्रवर्तितः ॥

इत्यनेन श्लोकेनावगम्यते । केचिदेतच्छ्लोके 'निष्पावके शाके' इत्यत्र कादिनवेत्यक्षरगणितक्रममनुसृत्य 1420 तमशकाब्दकालिकत्वमस्य भट्टभास्करमिश्रस्य स्यादित्यभ्यूहन्ते । तथा—अत्रत्यनिष्पावकशाकशब्दार्थं परामृशन्तः पावकराहिततण्डुलादिशाकैः ज्ञानयज्ञः प्रकीर्तित

इत्यर्थं च वर्णयन्ति। तत्र ज्ञानयज्ञे शाकस्योपयोगाभावात् एतद्भाष्यरूपज्ञानयज्ञस्य शाकसाध्यत्वाभिधानं नोपयुज्यत इति भाति ॥

किंच—कोशान्तरेषु तथा पाठोऽपि न दृश्यते । किंतु 'एष निष्पावकज्ञेन' 'एष निष्पावकेऽशोके' इत्याद्यपादपाठौ दृश्येते। तत्र च यज्ञाचरणदशायां होमार्थं पावकस्यापेक्षितत्वेऽपीदृशभाष्यरूपज्ञानयज्ञाचरणदशायां न तदपेक्षणमिति, यज्ञे पशोर्विशसनाच्छोकसंभवेऽपि नात्र ज्ञानयज्ञे तत्संभव इति चार्थः प्रतीयते ॥

तथाऽत्र 'निष्पावके शाके' इति सप्तम्यन्तपाठो लेखकप्रमादपतितः स्यात्। 'निष्पावकोऽशोकः' इति प्रथमान्तपाठस्तु समीचीन इति प्रतिभाति ॥

ततश्चायं श्लोको ग्रन्थकर्तुः भट्टभास्करस्य कालसूचनाय न प्रभवतीति प्रतिभाति। अतश्चायं भट्टभास्करः सायणाचार्यादर्वाचीन इत्यत्र प्रमाणं गवेषणीयम् ॥

वस्तुतस्तु—माधवीयायां धातुवृत्तौ भ्वादिप्रकरणे षूदधात्वर्थनिरूपणावसरे "क्षरणस्वादुकरणनाशनार्थत्वं अहोरात्राणि मरुतो विलिष्टं सूदयन्त्वित्यत्राह भट्टभास्करः" इत्यनेन भट्टभास्करनामोत्कीर्तनपूर्वकं "अहोरात्राणि मरुतश्च तव विलिष्टं विनाशितं विश्लिष्टं वा सूदयन्तु क्षारयन्तु स्वादुकुर्वन्तु वा । यद्वा—यद्विश्लिष्टं यागायोग्यं यद्विरूपं विशसितं तद्विनाशयन्त्विति" इति तैत्तिरीयसंहितापञ्चमकाण्डीयद्वितीयप्रश्नगतद्वादशानुवाकीयो भट्टभास्करीयभाष्यग्रन्थ एवानूदितो दृश्यते । तस्मादयं भट्टभास्करः सायणाचार्यात्प्राचीन एवेति निश्चीयते ॥

इत्थं च "तथाऽपि भट्टभास्करोऽयं माधवाचार्यान्न प्राचीन इति तु निश्चितमेवेति विद्वो विदांकुर्वन्तु" इत्यानन्दाश्रममुद्रितभट्टभास्करीयरुद्राध्यायभाष्यभूमिकायां अक्षोभ्यमुनिं विशिष्टाद्वैतवादिनं मन्वानैर्विना प्रमाणप्रदर्शनं यत्प्रतिज्ञातं, तत्र किं वा प्रमाणं स्यादिति विपश्चिद्भिर्विमर्शनीयमित्युपरम्यते ॥

No. 111 (135).

तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यं ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-Brāhmaṇa-Bhāṣya, styled Gñānayajña.

Author—Bhaṭṭabhāskara-miśra.
Substance—Palm-leaf.
Size—17 × 1 $\frac{7}{16}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—116 + 12.
Lines on a page—9.
Letters in a line—110.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Ends of the leaves are broken.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

आद्यश्लोकद्वयं विना No. 110 कोशवत्.

उपसंहारः—

तथा एतासामेव देवतानां विश्वसृजां सायुज्यं सार्ष्टितां समानलो- . . . . प्राहुः एतन्माहात्म्यं कीर्तयन्ति, येभ्यश्च श्रोतृभ्यः श्रद्दधानेभ्य एतन्माहात्म्यं प्राहुः, ते सर्वेऽपि तुल्यफलभाजो भवन्ति। किं सत्यमेतदित्यसंभावयन्तं प्रति पुनरवगच्छति—ओं इति ॥ एतत्सर्वं सत्यमित्यर्थः। मन्त्रोऽयमृगेकेषाम्। यजुरे[के]षाम् ॥ नवमोऽनुवाकः ॥

इति भट्टभास्करमिश्रविरचिते यजुर्वेद . . . . . . ॥

एष निष्पावकज्ञेन कुशिकान्वयजन्मना।
भट्टभास्करमिश्रेण ज्ञानयज्ञः प्रवर्तितः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

एतत्कोशपरिदृश्यमानभाष्ये एतन्मूलभूत No. 100 कोशे प्रदर्शितानां तैत्तिरीयब्राह्मणप्रथमाष्टकतृतीयाष्टकद्वितीयाष्टकभागीयविषयाणां नातिसंगृहीतं नातिविस्तृतं च विवरणं दृश्यते ॥

वक्तव्याविशेषः—

कोशेऽस्मिन् 1—116 + 12 पत्रेषु प्रथमाष्टकस्य, सकाठकप्रश्नस्य तृतीयाष्टकस्य च भाष्यं दृश्यते। ततः 12—28 पत्रेषु द्वितीयाष्टके आदितः प्रभृति चतुर्थप्रश्ने तृतीयानुवाके 121 तमवाक्यपर्यन्तं लिखितं दृश्यते। ततश्च 3 पत्रेषु तैत्तिरीयसंहितापञ्चमकाण्डे समग्रप्रायपञ्चमानुवाकान्तस्य भाष्यं दृश्यते। No. 110 कोशे आदौ दृश्यमानं— 'वन्दे वेदामरतरुं' 'वन्दे निश्रेयसोपाय' इत्यादिकं पद्यद्वयमत्र कोशे न दृश्यते॥

No. 112 (710).

तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यं ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-Brāhmaṇa-Bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭabhāskara-miśra.
Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{4} \times 1\frac{5}{16}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—157.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Too bad.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 110 कोशवत्.

उपसंहारः—

आहवनीये जुहोति—इदमू नु श्रेय इति जगत्या त्रिष्टुभा। इदमु इदमेव नः अस्माकं श्रेयः प्रशस्यतरं अ[न्ये]भ्यो गृहेभ्यः अवसानं यागगृहं . . . ताः स्मः। छान्दसे लुङि 'मन्त्रे घस' इति च्लेर्लुक्। यदिदं गोजित् गवां जेतृ लाभहेतुः धनजित् प्रधानानां वस्त्राणां

जेत् . . . . महाघाणामश्वानामपि . . . . मादवसान् (ना) न्तरं प्रशस्यतरमाह । वनस्पतेरित्यदि सुबोधम् ॥

॥ इति श्रीभट्टभास्करमिश्रविरचिते यजुर्वेदभाष्ये ज्ञानयज्ञाख्ये तृतीयाष्टके सप्तमप्रपाठके चतुर्दशोऽनुवाकः ॥

॥ समाप्तः प्रपाठकः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने भट्टभास्करीयतैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यभागे मूलस्थक्लिष्टशब्दानां प्रक्रियाप्रदर्शनपूर्वकं तत्रतत्रोदात्तादिस्वरप्रवृत्तिसूचनपूर्वकं च नातिविस्तृतं नातिसंगृहीतं च विवरणं दृश्यते । एतत्प्रतिपाद्यविषयश्च एतन्मूलभूते No. 100 कोशे द्रष्टव्यः ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् 19—45 पत्रेषु प्रथमाष्टके प्रथमप्रश्नस्य, ततः 10—21 पत्रेषु प्रथमाष्टकीयद्वितीयप्रश्ने 111 तमवाक्यप्रभृति प्रथमानुवाकान्तस्य, ततः 6 पत्रेषु प्रथमाष्टकीयतुरीयप्रश्ने अष्टमानुवाकस्य, ततः 56+46—107 पत्रेषु तृतीयाष्टके द्वितीयप्रश्नप्रभृति सप्तमप्रश्नान्तस्य च भाष्यं दृश्यते ॥

No. 113 (A 178).

तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यं ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-Brāhmaṇa-Bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭabhāskara-miśra.
Substance—Paper.
Size—$13\frac{1}{4} \times 8$ inches.
Character—Telugu.
Folios—32.
Lines on a page—24.
Letters in a line—25.
Age of Ms.—Not too modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Corrected here and there.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

अतः परमग्निहोत्रब्राह्मणमग्न्यार्षेयम् । अङ्गिरसो वा इत्यादि । आसिरस्मिन् विषये सकर्मक इत्येके । सत्रासनं नाम कर्मविशेषः, तमकुर्वन्नित्यन्ये, कंसवधमाचष्टे कंसं घातयतीतिवत् । तेषां पृश्निः शुक्लवर्णा घर्मधुक् प्रवर्ग्यार्थस्य पयसो दोग्ध्र्यासीत् ॥

उपसंहारः—

ईदृशं यजमानं अतिथिं अतिथिवदर्चनीयं अग्निं स्तुम इति सामर्थ्याद्गम्यते । आ न इति । हे हर्यश्व विश्वाभिरूतिभिः रक्षाप्रकारैः सक्ष(ह)नः असमा(स्मा)नायाहि सजोषा अस्माभिः

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यभागे एतन्मूलभूते No. 100 कोशे प्रदर्शितानां द्वितीयाष्टकभागीयानां विषयाणां नातिविस्तृतं नातिसंगृहीतं च विवरणं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् इदं भाष्यं द्वितीयाष्टके आदितः प्रभृति चतुर्थप्रश्ने तृतीयानुवाके ५५ तमवाक्यान्तं दृश्यते ॥

No. 114 (A9, A10).

तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यं ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-Brāhmaṇa-Bhāṣya, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭabhāskara-miśra.
Substance—Paper.
Size—$13\frac{1}{8} \times 8\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—90.
Lines on a page—28.
Letters in a line—28.
Age of Ms.—Not too modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

अधिवसन्ति ते सर्पास्साश्लेषा अस्माकं हवं यज्ञं आगमिष्ठाः अतिशयेनागन्तारः सन्तु । आगन्तृशब्दात् अ(तृ)न्नन्तात् 'तुश्छन्दसि' इतीष्ठन्प्रत्यये 'तुरिष्ठेमेयस्सु' इति[टि]लोपः । ये रोचन इति । ये सर्पाः सूर्यस्यापि रोचने मण्डले नियुक्ता वसन्ति, ये च दिवं देवीं द्योतनवतीं अनुसंचरन्ति अनुव्याप्य संचरन्ति ॥

उपसंहारः—

एतस्येति ॥ एतस्य प्रजापते रूपेणोपलक्षितं प्राजापत्यमृषभं सेक्तारं तूपरं शृङ्गरहितं बहुरूपं नानावर्णं पुरस्तात् अश्वमेधारम्भ एव सांग्रहणीसंज्ञान्योरनन्तरमेव वैशाख्यां पौर्णमास्यामालभते सर्वेभ्यः कामेभ्यः । स च सर्वस्याप्त्यै भवति सर्वस्य च जित्यै । तस्मात् तेन तादृशेन पशुनोपलक्षितेन अश्वमेधेन सर्वमाप्नोतीष्टम् । जयति च सर्वं जेतव्यम् । योऽनेन यजते यश्चैनमेवमीदृक्प्रभावपशुं क्रतुं वेद, स च सर्वमाप्नोति जयति च ॥

॥ इति नवमे द्वाविंशोऽनुवाकः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यभागे मूलस्थक्लिष्ट-शब्दानां प्रक्रियादिप्रदर्शनपूर्वकं नातिविस्तृतं नातिसंगृहीतं च विवरणं दृश्यते । एतत्प्रतिपाद्यविषयश्च एतन्मूलभूते No. 100 कोशे द्रष्टव्यः ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् तैत्तिरीयब्राह्मणभट्टभास्करभाष्यं तृतीयाष्टके प्रथम-प्रश्ने 51 तमवाक्यप्रभृति नवमप्रश्ने द्वाविंशानुवाकान्तं दृश्यते ॥

No. 115 (2652).

तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यं ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-Brāhmaṇa-Bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭabhāskara-miśra.

Substance—Palm-leaf.

Size—$11\frac{7}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.

Character—Grantha.
Folios—72.
Lines on a page—8.
Letters in a line—36.
Age of Ms.—Appears to be old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Seems to be incorrect.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 114 कोशवत्.

उपसंहारः—

एवं जुषाणस्सोम इति। गतम्। अत्राग्नेराज्यादन्यद्धविरस्ति। सोमस्य नास्ति। अतः सोमस्येदमाज्यं हविरिति मत्वाऽऽह। विणे-(प्रत्ने) नात्मीयेन जन्मना हविःप्रक्षेपजन्मना शोभया जननीयेन वा हविषा स्वां तनुवं शुम्भानः शोभयमानः कविः क्रान्तदर्शनः वावृधे वर्धताम्। छान्दसो लिट्। तुजादीनां [इत्यभ्यासस्य दीर्घः] मिण्मियाभिसुरभि-(गीर्भि) स्सूक्तिभिः वर्धयामः महायशसं कुर्मः। यस्माद्वयं वचोविदः वचसां वेदितारः वाग्योगविदः, अतस्त्वं सा(सु)मृडीकः सुष्ठु सुखयिता भूत्वा [नः] अस्मान् आविश अनुप्रविश्यानुगृहाण। याज्या गता जुषाण इति॥

इष्टिहौत्रे षष्ठोऽनुवाकः॥
अथ हविषां याज्यानुवाक्याः—

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यभागे मूलस्थपदानां तत्रतत्रोदात्तादिस्वरप्रवृत्तिप्रदर्शनपूर्वकं नातिसंगृहीतं नातिविस्तृतं च विवरणं दृश्यते। प्रतिपाद्यविषयश्च एतन्मूलभूते No. 100 कोशे द्रष्टव्यः॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं तैत्तिरीयब्राह्मणभट्टभास्करभाष्यं तृतीयाष्टके प्रथमप्रश्ने 51 तमवाक्यमारभ्य पञ्चमप्रश्ने षष्ठानुवाकान्तं दृश्यते॥

No. 116 (134/1).

तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यं ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittiriya-Brāhmaṇa-Bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Auhthor—Baṭṭabhākara-miśra.

Substance—Palm-leaf.

Size—$25\frac{3}{4} \times 2\frac{3}{16}$ inches.

Character—Telugu.

Folios—87-97,75-86,67-75.

Lines on a page—12.

Letters in a line—124.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Appears to be Good.

Correct or incorrect—Not so very correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

ओम् ॥ 'अग्निर्वा अकामयत' इत्यत्राम्नातानां नक्षत्रेष्टीनां क्रमेण याज्यानुवक्ये द्वेद्वे 'अग्निर्नः पातु' इत्याद्याः । प्रथमा अनुष्टुभः । अन्त्यास्त्रिष्टुभः । वैश्वदेवकाण्डं समस्तोऽयं प्रश्नः । तत्र कृत्तिकानामग्निर्देवता नः अस्मान् पातु रक्षतु । कृत्तिकाश्च नक्षत्रं पातु । देवं देवनशीलं इन्द्रियवत् इन्द्रेण वा दृष्टम् । आसां कृत्तिकानामग्नेश्च आसन् आस्ये । 'पद्दन्न' इत्यादिना आसन्भावः । इदं विचक्षणं विविधप्रकाशसाधनं हविर्जुहोतन जुहुत । तप्तनादिना तनबादेशः ॥

उपसंहारः—

No. 114 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यभागे मूलस्थक्लिष्टशब्दानां तत्र तत्र प्रक्रियास्वरादिप्रदर्शनपूर्वकं नातिसंगृहीतं नातिविस्तृतं च विवरणं दृश्यते । एतत्प्रतिपाद्यविषयश्च एतन्मूलभूते No. 100 कोशे द्रष्टव्यः ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् तैत्तिरीयब्राह्मणस्य तृतीयाष्टके द्वितीयतृतीयतुरीयपञ्चमसप्तमदशमप्रश्नान् विनाऽवशिष्टानां षण्णां प्रश्नानां भाष्यं दृश्यते ॥

No. 117 (A11).

तैत्तिरीयब्राह्मणकाठकभाष्यं ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Taittirīya-Brāhmaṇa-Kāṭhaka-Bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭabhāskara-miśra.
Substance—Paper.
Size—13 × $8\frac{1}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—30.
Lines on a page—24.
Letters in a line—28.
Age of Ms. —Not too modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Corrected here and there.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओं ॥ एवमश्वमेधान्तानि तित्तिरिप्रोक्तानि काण्डानि व्याख्यातानि । अथ काठकानि काण्डान्यष्टौ, सावित्रनाचिकेतचातुर्होत्रवैश्वसृजारुणकेतुकानि पञ्च चित्यानि, दिवश्येनयोऽपाघाश्चेष्टयः, स्वाध्यायब्राह्मणमष्टमामिति । तत्र चित्यानां हव्यावाट् काण्डर्षिः । आरुणकेतुकस्य त्वरुणः । इष्टिकाण्डयोर्विश्वेदेवाः । स्वाध्यायविधेर्ब्रह्मा । तत्र सावित्राग्निमन्त्राः संज्ञानमित्यादयः ॥

उपसंहारः—

ये चैनत्प्राहुः एतन्माहात्म्यं कीर्तयन्ति, येभ्यश्च श्रोतृभ्यः श्रद्दधानेभ्यः एतन्महात्म्यं प्राहुः, ते सर्वेऽपि तुल्यफलभाजो भवन्ति । किं सत्यमेतदित्यसम्भावयन्तं प्रति पुनरवगच्छति—ओमिति । एतत्सर्वं सत्यमित्यर्थः । मन्त्रोऽयमृगेकेषाम् [यजुरेकेषाम्]। सर्वथा सर्वार्थसिद्धिः ॥

इति श्रीभट्टभास्करमिश्रविरचिते यजुर्वेदभाष्ये ज्ञानयज्ञाख्ये तृतीये काठके नवमोऽनुवाकः ॥

॥ समाप्तस्तृतीयप्रपाठकः ॥

एष निष्पावकेशोके कुशिकान्वयजन्मना ।
भट्टभास्करमिश्रेण ज्ञानयज्ञः प्रवर्तितः ॥ हरिः ओम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यभागे सावित्रनाचिकेतचातुर्होत्रवैश्वसृजचयनादिप्रतिपादकस्य काठकसमाख्यस्य तैत्तिरीयब्राह्मणतृतीयाष्टकान्तिमप्रश्नत्रयस्य तत्रतत्रोदात्तादिस्वरप्रवृत्तिसूचनपूर्वकं नातिसंगृहीतं नातिविस्तृतं च विवरणं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् काठकनाम्ना प्रसिद्धस्य तैत्तिरीयब्राह्मणतृतीयाष्टकान्तिमप्रश्नत्रयस्य भाष्यं दृश्यते ॥

No. 118 (3107).

तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यं ज्ञानयज्ञाख्यम्.

Tittirīya-Brāhmaṇa-Bhāṣyam, styled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭabhāskaramiśra.

Substance—Palm-leaf.

Size—17 × $1\frac{1}{2}$ inches.

Character—Grantha.

Folios—69–75.

Lines on a page—8.

Letters in a line—58.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Leaves are worm-eaten and broken.

Correct or incorrect—Not so very incorrect.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

ब्रह्मणे ब्राह्मणमित्यादि । चतुर्थ्यन्ता देवताः । द्वितीयान्ताः पशवः। ते च पर्यग्निकृता उत्सृज्यन्ते । आज्येन तद्देवताहुतीर्जुहुयात् । वैश्वदेवकाण्डम् । ब्रह्मणे ब्रह्मचर्यसाधारणं (ब्रह्मवर्चसाय) ब्राह्मणजातीयं ब्रह्मवर्चसवन्तम् । क्षत्राय क्षतात्त्रायता (का) य बलाय राजन्यं क्षत्रजातीयं महाबलम् । 'राज्ञोऽपत्ये जातिग्रहणम्, इति नापत्यमात्रं राजन्यम् ॥

उपसंहारः—

वुद्धये जामिं, दत्ता, विधवेत्यन्ये । या जामिकं ? निवृत्ताधिकारा

जामित्वं भजते, ऊढा दुहितेत्यपरे। प्रतीक्षायै प्रत्यागमनार्थिन्यै ऋद्ध्यै कुमारीं अनूढां कन्याम्, सा हि भर्तारं प्रतीक्षते ॥

इति भट्टभास्करमिश्रविरचिते यजुर्वेदब्राह्मणभाष्ये पुरुषमेधे एकोनविंशोऽनुवाकः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने भाष्यभागे एतन्मूलभूते No. 100 कोशे प्रदर्शितानां तैत्तिरीयब्राह्मणतृतीयाष्टकीयतुरीयप्रश्नगतविषयाणां विवरणं नातिसंगृहीतं नातिविस्तृतं च दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं भाष्यं तृतीयाष्टकगततुरीयप्रश्नमात्रस्य दृश्यते.

No. 119 (1129).

तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Taittirīya-Brāhmaṇa-Bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—188.
Lines on a page—6.
Letters in a line—76.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.-worm-eaten.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

यमस्या गोर्भक्षणाय तृणविशेषानपि नोत्पादयामः तादृशा असमर्था वयं कस्मै खलु प्रयोजनाय सत्रमनुतिष्ठामः। ऋद्धिकामैर्हि सत्रमनुष्ठेयम्। गोग्रासमपि सम्पादयितुमशक्तानामस्माकं का नामान्या समृद्धिर्भविष्यतीति। ततः कारीर्याद्यनुष्ठानेन तैर्वृष्टौ सम्पादितायां यावन्तो जलबिन्दवस्तावत्य ओषधय उत्पन्नाः ॥

उपसंहारः—

अथ हविषो याज्यामाह—' शैशिरेणर्तुना देवाः । त्रयस्त्रिंशेऽमृ . . । . . . त्येन रेवतीः क्षत्रम् । हविरिन्द्रे वयो दधुः ' इति ॥ . . . . सत्येन सत्यवाक्यहेतुना रेवतीः रेवत्याख्येन साम्ना स्तुतं . . तमविनश्वरं क्षत्रं बलप्रदं हविर्वयश्चेन्द्रे दधुः ॥

इति माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुर्ब्राह्मणे द्वितीयकाण्डे षष्ठप्रपाठके-एकोनविंशोऽनुवाकः ॥

एकोनविंशे वपा पुरोडाशहविषा [पां] याज्यानुवाक्या उक्ताः.

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने तैत्तिरीयब्राह्मणसायणीयभाष्यभागे मूलस्थपदानां सान्वयमर्थमुपवर्ण्य विस्तरेण विवरणं प्रणीतं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं सायणीयं भाष्यं तैत्तिरीयब्राह्मणद्वितीयाष्टक आदौ षष्ठं वाक्यमारभ्य षष्ठप्रश्ने एकोनविंशानुवाकान्तं परिदृश्यते । भाष्यं चेदं भट्टभास्करीयभाष्याद्विस्तृतं दृश्यते ॥

No. 120 (53).

दैवतब्राह्मणम्.

Daivata-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{7}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—42–44.
Lines on a page—6.
Letters in a line—62.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ अग्निरिन्द्रः प्रजापतिः सोमो वरुणस्त्वष्टाऽऽङ्गिरसः पूषा सरस्वतीन्द्राग्नी । इडानिधनानि पदनिधनानीकारानिधनानीत्याग्ने-

यानीति । सर्वाणि निधनवन्त्यैन्द्राण्यन्यान्यादिष्टेभ्यः । सर्वाणि स्वराणि प्राजापत्यानि । यथा वामदेव्यम् ॥

उपसंहारः—

स्मितं विद्युच्छ्वसितं वायुरस्थीनि पर्वतास्समुद्राश्च वासांसि नक्षत्राण्यलङ्कारो य एवं वेद दुष्टुता दुरुपयुक्तानां न्यूनाधिकाश्च? सर्वस्मात्स्वस्ति देवऋषिभ्यश्च ब्रह्म सत्यं च पातुमामिति ब्रह्म सत्यं च पातु मामिति ॥

अथ सावित्र्यङ्गानि व्याख्यास्यामः । अथातो निर्वचनं गायत्री । अथातश्छन्दसां वर्णाः । अग्निरिन्द्रः प्रजापतिः ॥

॥ देवताध्यायस्समाप्तः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने दैवतब्राह्मणे चत्वारः खण्डाः परिदृश्यन्ते । तत्र प्रथमे खण्डे—अग्नीन्द्रप्रजापतिसोमवरुणत्वष्ट्राङ्गिरसपूषसरस्वतीन्द्राग्निदेवताकानि वस्वादिसंघदेवताकान्यान्तराणि आन्तरतराण्यान्तरतमानि च सामानि निर्दिश्यन्ते । तथा साम्नां देवतासंबन्धविषये ज्ञातव्यं रहस्यं च प्रकाश्यते ॥

द्वितीये खण्डे—सामाश्रयभूतानां गायत्र्यादिच्छन्दसां शुक्लत्वादयो वर्णा अग्न्यादयो देवताश्चाभिधीयन्ते ॥

तृतीये खण्डे—गायत्र्यादिच्छन्दोवाचकाः शब्दा निरुच्यन्ते ॥

तुरीये खण्डे—गायत्र्याः शिरआदीन्यङ्गान्यभिधीयन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं दैवतब्राह्मणं खण्डचतुष्टयपरिमितं समग्रं दृश्यते । मुद्रिते सभाष्ये दैवतब्राह्मणकोशे तु आद्यास्त्रय एव खण्डा दृश्यन्ते । गायत्र्यङ्गप्रदर्शनपरं तु तुरीयखण्डं तत्र न दृश्यते । तृतीयखण्डान्त एवैतद्ब्राह्मणसमाप्तिरित्यपि तत्र सूचिता दृश्यते ॥

No. 121 (1970/4).

दैवतब्राह्मणम्.

Daivata-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{3}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—75–77.
Lines on a page—6.
Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 120 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 120 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 120 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 120 कोशवत.

No. 122 (2497/5).

दैवतब्राह्मणम्.

Daivata-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—89–90.
Lines on a page—9.
Letters in a line—64.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Leaves are broken and worm-eaten.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 120 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 120 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 120 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 120 कोशवत्.

No. 123 (3647/5).

दैवतब्राह्मणम्.

Daivata-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—60–65.
Lines on a page—7.
Letters in a line—56.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 120 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 120 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 120 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 120 कोशवत्.

No. 124 (1937/2).

मन्त्रब्राह्मणम्.

Mantra-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Ancient.
Size—$9\frac{7}{8} \times 1\frac{1}{4}$ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Nāgarī.	Correct or incorrect—Appears to be correct.
Folios—14–23.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—9.	
Letters in a line—48.	

उपक्रमः—

ओम् ॥ देव सवितः प्रसुव यज्ञं प्रसुव यज्ञपतिं भगाय ।
दिव्यो गन्धर्वः केतपूः केतं नः पुनातु वाचस्पतिर्वाचं नः स्वदतु ॥
काम वेद ते नाम मदो नामासि समानयाऽमुं सुरा तेऽभवत् ।
परमत्र जन्माग्ने तपसो निर्मितोऽसि स्वाहा ॥

उपसंहारः—

मुञ्च गां वरुणपाशांद्वि(शाद्द्वि)षन्तं मेऽभिधेहि तं जह्यमुष्य चोभयोरुत्सृज गामत्तु तृणानि पिबतूदकम् । माता रुद्राणां दुहिता वसूनां स्वसाऽऽदित्यानाममृतस्य नाभिः । प्रणुवोचं चिकितुषे जनाय मा गामनागामधितं(दितिं)वधिष्ट । ओमुत्सृजत ॥

॥ मन्त्रपर्व समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

मन्त्रब्राह्मणेऽस्मिन् सामशाखीये प्रपाठकद्वयं दृश्यते। तत्र प्रथमे प्रपाठके अष्टौ खण्डाः सन्ति ॥

तत्र प्रथमे खण्डे—अग्निपर्युक्षणे ज्ञातिकर्मसु कन्याशिरःप्लावनादिषु अन्तरीयोत्तरीयधारणे कन्यायाः पतिसमीपानयने कटपादप्रवर्तने आज्यहोमे चोपयुक्ता मन्त्रा आम्नायन्ते ॥

द्वितीये खण्डे—अश्माक्रमणलाजहोमसप्तपदाक्रमणकन्याशासनाभिषेचनपाणिग्रहणादिषूपयुक्ता मन्त्राः परिदृश्यन्ते ॥

तृतीये खण्डे—कन्यादोषोपशमनहोमे कन्यानुमन्त्रणे कन्याहृदयैक्यप्रार्थने रथारोहणचतुष्पथातिक्रमणचर्मोपवेशनधृतिहोमेषु च विनियुक्ता मन्त्रा दृश्यन्ते ॥

तुरीये खण्डे—चतुर्थीहोमगर्भाधानपुंसवनोपयोगिमन्त्रा उपलभ्यन्ते॥

पञ्चमे खण्डे—सीमन्तोन्नयनसोष्यन्तीहोमजातकरणनिष्क्रामणनामकरणोपयुक्ता मन्त्राः सन्ति ॥

षष्ठे खण्डे—चूडाकर्मोपनयनयोरिन्द्रियापचारप्रायश्चित्तहोमे चोपयोगिनो मन्त्रा अभिधीयन्ते ॥

सप्तमे खण्डे—समावर्तनोपयोगिनो मन्त्रा दृश्यन्ते ॥

अष्टमे खण्डे—गोचारणादिषूपयुक्ता मन्त्राः सन्ति ॥

एवं द्वितीये च प्रपाठके अष्टौ खण्डा दृश्यन्ते.—

तत्र प्रथमे खण्डे—श्रवणाख्यसर्पबलिकर्मणि नवाग्रयणे च विनियुक्ता मन्त्रा दृश्यन्ते ॥

द्वितीयतृतीयखण्डयोः—आग्रहायण्यां पायसान्नहोमे व्याहृतिजपभूमिजपेषु अष्टकाकर्मणि च विनियुक्ता मन्त्राः परिदृश्यन्ते ॥

तुरीये खण्डे—अग्निपरिसमूहने भोगकामादिकतिचित्काम्यकर्मसु चोपयोगिनो मन्त्रा आम्नायन्ते ॥

पञ्चमे खण्डे—अलक्ष्म्यपनोदनयशस्स्वस्त्ययनादिकाम्यकर्मसु विनियुक्ता मन्त्रास्सन्ति ॥

षष्ठे खण्डे—वास्तुयागे वसादिहोमे श्रवणाग्रहायण्योः कामनाभेदेनाक्षताञ्जलिहोमेषु प्रसादकामादीनां यवहोमादिषु च विनियुक्ता मन्त्रा दृश्यन्ते ॥

सप्तमे खण्डे—कृमिपातनमन्त्रा आम्नायन्ते ॥

अष्टमे खण्डे—अर्घ्यपाद्यपादप्रक्षालनमधुपर्कादिषु विनियुक्ता मन्त्राः परिदृश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मन्त्रब्राह्मणमिदं मन्त्रपर्वापराभिधानं सामशाखीयेषु कौथुमीयानां गार्ह्यकर्मोपयोगिमन्त्रसंग्रहरूपं दृश्यते । श्रीसायणार्यप्रणीततद्भाष्यपर्यालोचनयेदमुपनिषद्ब्राह्मणस्य पूर्वभागरूपमिति ज्ञायते । यच्चोक्तमेतद्भूमिकायां श्रीसत्यव्रतसामश्रमिभिः—'यच्चोक्तं षष्ठत्वेन मन्त्रं वोपनिषदिति तत्तु सामगप्रसिद्धिविरुद्धमेव, न हि कोऽपि सामगो मन्त्रं व्यवहरत्युपनिषदिति, नाप्युपनिषदं मन्त्रमिति' इति तत्तु तैः त्रयीपरिचये मन्त्रब्राह्मणसायणभाष्यानुपलम्भसूचनात्तथोक्तमिति वयं मन्यामहे । यतस्तत्र सायणार्यैरेव एतद्ब्राह्मणभाष्यारम्भे—

"आर्षेयं देवताध्यायो भवेदुपनिषत्ततः ।
संहितोपनिषद्वंशो ग्रन्था अष्टावुदीरिताः ॥
तत्रोपनिषदाख्यो यः षष्ठो ग्रन्थः स च द्विधा ।
मन्त्रपर्व च विद्येति" इति
'रहस्यत्वात्तु मन्त्राणां विद्यासंनिधिपाठ्यता ।'

इति च मन्त्राणां रहस्यत्वसाम्यादुपनिषत्संनिधिपाठ्यत्वं एतन्मन्त्रपर्वणश्च उपनिषद्ब्राह्मणपूर्वभागरूपत्वं च स्पष्टमेवाभ्यधायीति नास्माभिस्तत्र विशेषतो वक्तव्यमवशिष्यते ॥

No. 125 (1945/2).

मन्त्रब्राह्मणम्.

Mantra-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—$13\frac{5}{8} \times 1\frac{1}{4}$ inches.	Condition of Ms.-Good.
Character—Nāgarī.	Correct or incorrect—Appears to be correct.
Folios—74-88.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—6.	
Letters in a line—52.	

उपक्रमः—

No. 124 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 124 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 124 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 124 कोशवत्.

No. 126 (67/3).

मन्त्रब्राह्मणम्.

Mantra-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—62–76.
Lines on a page—6.
Letters in a line—48.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Ends of the leaves are broken.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 124 कोशवत्.

उपसंहारः—

इन्द्राम वदात्तमो वः परस्तादहं वो ज्योतिर्मामभ्येतु सर्वे स्वाहा ॥
अन्नं वा एकच्छन्दस्या(स्य)मन्नं ह्येकं भूतेभ्यश्छदयतु स्वाहा ॥
श्रीर्वा एषा यत्सत्वानो

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 124 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं मन्त्रब्राह्मणं द्वितीयप्रपाठके षष्ठे खण्डे चतुर्दशमन्त्रभागान्तं दृश्यते ॥

No. 127 (1976/2).

* मन्त्रब्राह्मणभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

* Mantra-Brāhmaṇa-Bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—116.
Lines on a page—6.
Letters in a line—46.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Leaves are worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief:—

This commentary explains the meanings of the mantras that are pronounced while performing the Grihya Karmas according to Kauthumi Śākhā of Sāma Veda.

उपक्रमः—

वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।
यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥
यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥
तत्कटाक्षेण तद्रूपं दधद्बुक्कमहीपतिः ।
आदिशत्सयणाचार्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥
ये पूर्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायातिसंग्रहात् ।
कृपालुः सायणाचार्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥
व्याख्यातावृग्यजुर्वेदौ सामवेदेऽपि संहिता ।
व्याख्याता ब्राह्मणस्याथ व्याख्यानं संप्रवर्तते ॥

अष्टौ हि ब्राह्मणग्रन्थाः प्रौढं ब्राह्मणमादिमम् ।
षड्विंशाख्यं द्वितीयं स्यात्ततस्सामविधिर्भवेत् ॥
आर्षेयं देवताध्यायो भवेदुपनिषत्ततः ।
संहितोपनिषद्वंशो ग्रन्था अष्टावुदीरिताः ॥
तत्रोपनिषदाख्यो यः षष्ठो ग्रन्थः स च द्विधा ।
मन्त्रपर्व च विद्येति विद्याङ्गत्वेन पर्वणः ॥
यथा वेदा(धा)दिमन्त्राणामस्ति विद्याङ्गता तथा ।
रहस्यत्वात्तु मन्त्राणां विद्यासन्निधिपाठ्यता ॥
असूत्रयत्स्पष्टमेतद्भगवान् वादरायणः ।
वेदा(धा)दीनामर्थभेदादिति . . . ह चिन्तन(न्त्य)ते ॥

विद्या(वेधा)द्यर्थभेदा [दि]ति । अस्त्याथर्वणिकानामुपनिषदारम्भे मन्त्रसमाम्नायः—'सर्वं(शुक्रं)प्रविध्य हृदयं प्रविध्य शिरोभिवृध्य त्रिराविवृक्के' इत्यादिः । ताण्डिनां—'देव सवितः प्रसुव यज्ञं' इत्यादि ॥

उपसंहारः—

इयं गौः रुद्राणामेकादशसंख्यानां माता निर्मात्री, तथा वसूनामष्टसंख्यानां दुहिता पुत्री, आदित्यानां द्वादशसंख्यानां स्वसा स्वसृस्थानीया, अमृतस्य यज्ञस्य स्वर्गस्य नाभिवद्ग्रन्थिका आज्यक्षीरादिस्तोमसाधनद्रव्यस्योत्पादकत्वात्, चिकितुषे युक्तायुक्तपरिज्ञात्रे, जनाय जात्येकवचनम्, जनेभ्यः प्रनुवोचं प्रावोचं प्राप्नुवम् । किमिति चेदुच्यते—अनागां अनपराधां गामुक्तरूपेण महानुभावां अदितिं अदितिवद्देवादिसर्वमातृभूतां मा वधिष्ट हे देवा हिंसां मा कुरुत । ओमित्यङ्गीकारे । अहन्तव्येत्यङ्गीकृता उत्सृजतु ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्री[वी]रबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरन्धरेण सायणाचार्य(र्येण) विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे छन्दोगमन्त्रब्राह्मणे मन्त्रपर्वणि द्वितीयप्रपाठके सप्तमः खण्डः ॥

॥ द्वितीयप्रपाठकस्समाप्तः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

एतन्मूलभूते No. 124 कोशे प्रदर्शितानां सामवेदान्तर्गतकौथुमशाखीयगृह्यकर्मोपयोगिमन्त्राणां तत्रतत्र क्लिष्टशब्दव्युत्पत्तिप्रदर्शनपूर्वकमत्र सायणीयभाष्ये पदार्थवाक्यार्थौ ललितयैव शैल्या प्रतिपाद्येते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं सायणीयमन्त्रब्राह्मणभाष्यं समग्रं दृश्यते.

No. 128 (B 827).

*मन्त्रब्राह्मणभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

* Mantra-Brāhmaṇa-Bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$11\frac{7}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Kannda.
Folios—109.
Lines on a page—12.
Letters in a line—24.
Age of Ms.—Appears to be old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 127 कोशवत्.

उपसंहारः- –

No. 127 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 127 कोशवत्.

वक्तव्याविशेषः—

No. 127 कोशवत्.

No. 129 (668).

*मन्त्रब्राह्मणभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

* Mantra-Brāhmaṇa-Bhāṣya, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{4} \times 1\frac{9}{16}$ inches.
Character—Nāgarī.

Folios—73 + 109.
Lines on a page—10.
Letters in a line—84.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Appears to be complete.

उपक्रमः—

No. 127 कोशवत्.

उपसंहारः—

यतो देवीरित्ययं(स्य)पाद्यावेक्षणे विनियोगः। सूत्रितं च—'आपः पश्येद्यतो देवीः' इति। 'यतो देवीः परिपश्याम्यापस्ततो मा राद्धि-(द्धि)रागच्छतु' इति॥ यजुरिदं मन्त्रदेवताकम्। देवीः देव्यः॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 127 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् इदं भाष्यं द्वितीयप्रपाठकेऽन्त्यखण्डे पञ्चममन्त्रान्तं दृश्यते.

No. 130 (3157/1).

* मन्त्रब्राह्मणभाष्यं, वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

* Mantra-Brāhmaṇa-Bhāṣyam, styled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{1}{8} \times 1\frac{9}{16}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—62.
Lines on a page—9.
Letters in a line—52.
Age of Ms.—Appears to be old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

Subject in brief :—

In this manuscript there appears an entirely new commentary at the first and second Khaṇḍās of the First Prapāṭhaka. This commentary is obviously quite different from that of Sāyaṇa.

उपक्रमः—

प्रणिपत्य गुरूनाद्यान् वेदवेदार्थकोविदान् ।
यत्प्रसादेन जानन्ति प्रवक्तुं मादृशा अपि ॥
अहं यद्यपि शास्त्रार्थप्रमावाक्योक्तिविप्लवः ।
तथाऽप्याश्रयसौन्दर्याज्ज्ञनोऽमुष्मिन् प्रपश्यतु ॥

अदितेऽनुमन्यस्वेत्यादि यजुस्त्रयम् । पर्युक्षणे विनियोगः । अदित्यादिदेवताकम् । अदितिर्देवमाता । साऽपि सर्वत्र कर्मण्यनुज्ञां दास्यति । हे अदिते त्वं मामनुमन्यस्व अनुजानीहि गौतम कर्म कुर्वित्येवं ब्रूहि । त्वया ह्यनुज्ञातः कर्म कुर्वन्निष्टफलभाग्भगवतीति । अनुमतिर्नाम देवता सर्वकर्मणामनुमन्त्री । तया ह्यनुमतानि कर्माणि क्रियमाणानि फलवन्ति भवन्ति । या पूर्वा(र्णा)पौर्णमासी साऽनुमतिरिति ब्राह्मणे पठितत्वात् कात्यायनवचनाच्च ॥

राकानुमतिसंज्ञां[ज्ञं]तु पौर्णमासीद्वयं विदुः ।
राका सम्पूर्णचन्द्रा स्यात्का(क)लोनाऽनुमतिः स्मृता ॥

साऽपि पूर्ववदनुज्ञां दास्यति । हे अनुमते त्वं मा अनुमन्यस्व अनुजानीहीत्यर्थः । सरस्वती वाचोऽधिष्ठात्री देवता वा नदी वा । सरतेर्धातोः सरस्वती । सा पूर्ववदनुज्ञां दास्यति । हे सरस्वति त्वमपि मामनुमन्यस्व अनुजानीहीत्यर्थः । [अ] पठितमप्येतन्मन्त्रमध्ये यजुस्त्रयं गृह्यकारेणोक्तमित्युच्यते ॥

स्थाणुरयं भारहारः किलाभूदधीत्य वेदं न विजानाति योऽर्थम् ।
योऽर्थज्ञः[इत्]सकलं भद्रमश्नुते नाकमेति ज्ञानविधूतपाप्मा ॥

यदधीतमविज्ञातं निगदेनैव शब्द्यते ।
अनग्नाविव शुष्कैधो न तज्ज्वलति कर्हिचित् ॥

यत एवमतो देवसंवितरित्यादेर्मन्त्रगणस्यार्थोऽभिधीयते ॥

उपसंहारः—

No. 127 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 127 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् मन्त्रब्राह्मणसायणभाष्यमिदं समग्रं दृश्यते। कोशालयेऽस्मिन् उपलभ्यमानकोशान्तरापेक्षयाऽत्र कोशे परिदृश्यमानभाष्ये प्रथमप्रपाठके प्रथमद्वितीयखण्डयोर्महद्वैलक्षण्यं दृश्यते। सायणभाष्योपोद्धातपरिदृश्यमानानां श्लोकानामत्रानुपलम्भात् आदिमखण्डद्वये बहुशो वैलक्षण्यसत्त्वाच्च भाष्यान्तरं तत्र योजितमिति प्रतिभाति। तृतीयखण्डोत्तरार्धभागमारभ्य कोशान्तरदृश्यमानसायणभाष्यसदृक्षमेव दृश्यते। तत्रतत्र खण्डान्ते च प्रशस्तिपङ्क्तिरपि सायणीयैवात्रापि दृश्यत इतीदं सायणभाष्यमिति निरदेशि ॥

No. 131 (2497/7).

वंशब्राह्मणम्.

Vaṁśa-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—93–95.
Lines on a page—8.
Letters in a line—56.
Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Leaves are worm-eaten to a little extent.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ नमो ब्रह्मणे नमो ब्राह्मणेभ्यो नम आचार्येभ्यो नमऋषिभ्यो नमो देवेभ्यो नमो वायवे च नमो मृत्यवे च नमो विष्णवे च

नमो वैश्रवणाय च। उपजायत शर्वदत्ताद्गार्ग्याच्छर्वदत्तो गार्ग्यो रुद्रभूतेर्द्राह्यायणाद्रुद्रभूतिर्द्राह्यायणस्त्रातादैषुमतात् ॥

उपसंहारः—

सुमन्तुजैमिनिविश्वामित्रवसिष्ठपराशरजालन्तुवहवगौतमशाकल्यबाभ्रव्यमाण्डव्यवडवाप्रातिथेयी ये चान्ये आचार्यास्तेभ्यश्च स्वधेति ॥

॥ वंशब्राह्मणं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

वंशब्राह्मणेऽस्मिन् सामवेदाध्येतॄणां प्रवृत्तिरुच्युत्पादनाय राधनामकमहर्षिपर्यन्तं सामवेदसम्प्रदायप्रवर्तकाचार्यपरंपराद्वैविध्यं ततश्च ब्रह्मपर्यन्तं प्रदर्शितपरंपराया ऐकरूप्यं च प्रदर्श्य तत्तदृषिनामानि निर्दिश्यन्ते। विद्यावंशप्रकाशनपरत्वादेव चास्य वंशब्राह्मणमिति नामधेयं समजायतेति मन्यामहे ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं ब्राह्मणं समग्रं दृश्यते। श्रीसत्यव्रतसामश्रमिभिरेतद्ब्राह्मणसायणभाष्योपोद्घाते 'मन्त्रं वोपनिषत्ततः' इत्यत्र पुष्पिकां प्रक्षिप्य तत्र 'भवेदुपनिषत्ततः इत्यपि पाठः क्वचित्, स त्वसमीचीन इव प्रतिभाति मन्त्रस्याग्रहात्' इति टिप्पणी न्यवेशि। तत्र चास्माकं त्वेवं प्रतिभाति, मन्त्रस्य पार्थक्येनाभ्युपगमे 'अष्टौ हि ब्राह्मणग्रन्थाः' इति श्रीमत्सायणार्योक्तिसाङ्गत्याभिया षष्ठब्राह्मणस्य मन्त्रब्राह्मणमिति उपनिषद्ब्राह्मणमिति च नामधेययुगलमवश्यमूरीकरणीयम्। अत एव 'मन्त्रं वा' इति वाशब्दः प्रयुक्त उपपद्यते। ब्राह्मणान्तर इव उपनिषद्ब्राह्मणे पूर्वभागरूपत्वं मन्त्राणामित्यभ्युपगमेन न मन्त्रासंग्रहो दोषः प्रसजति। अत एव षष्ठस्योपनिषद्ब्राह्मणस्य मन्त्रविद्याभेदेन द्वैविध्यं

तत्रोपनिषदाख्यो यः षष्ठो ग्रन्थः स च द्विधा।
मन्त्रपर्व च विद्येति . . . . ॥

इत्यादिना सायणार्यैः स्पष्टमेवाभ्यधायीति 'भवेदुपनिषत्ततः' इत्यपि पाठस्समीचीन इति। कोशेऽस्मिन् मुद्रितकोशेऽनुपलभ्यमानः ऋषिदेवपितृतर्पणक्रमप्रदर्शनपरभागोऽपि वंशब्राह्मणघटकतया निर्दिष्टो दृश्यते।

स चायं भागः सायणार्यैरपि न व्याख्यातो दृश्यत इति तस्य वंश ब्राह्मणान्तर्गतत्वमस्ति न वेति चिन्तनीयम् ॥

No. 132 (3647/7).

वंशब्राह्मणम्.

Vamśa-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{3}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—65–$67\frac{1}{2}$.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 131 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 131 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 131 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 131 कोशवत्.

No. 133 (1970/6).

वंशब्राह्मणम्.

Vamśa-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{3}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.

Character—Nāgarī.
Folios—81—86.

Lines on a page—6.
Letters in a line—48.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect— Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 131 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 131 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 131 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः —

No. 131 कोशे द्रष्टव्यः। कोशेऽस्मिन् देवतर्पणपरभागात्पूर्वमेव वंशब्राह्मणसमाप्तिसूचनं दृश्यते ॥

No. 134 (C 98-99).

शतपथब्राह्मणं काण्वशाखीयम्.

Śatapatha-Brāhmaṇam Kāṇva Śākhā.

Substance—Paper.
Size—$11\frac{5}{8} \times 4$ inches.
Character—Telugu.
Folios—1035.
Lines on a page—9.
Letters in a line—64.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम्॥ स वै व्रतमुपैष्यन्नन्तराहवनीयं च गार्ह-

पत्यं च तिष्ठन् प्राङ् तिष्ठन्नप उपस्पृशति स यदप उपस्पृशत्यमेध्यो वै पुरुषस्तेन ह पुरुषो-मेध्यो यदनृतं वदति तेनेदमन्तरतः शुक्तः पूतिर्वाति मेध उ वा आपो मेध्यो भूत्वा व्रतमुपायानीति पवित्रमापः पवित्रपूतो व्रतमुपायानीति ॥

उपसंहारः—

समानमा सांजीवीपुत्रात्सांजीवीपुत्रो माण्डूकायनेर्माण्डूकायनिर्माण्डव्यान्माण्डव्यः कौत्सात्कौत्सो माहित्थेर्माहित्थिर्वामकक्षायणाद्वामकक्षायणः शाण्डिल्याच्छाण्डिल्यो वात्स्याद्वात्स्यः कुश्रेः कुश्रिर्यज्ञवचसो राजस्तम्बायनाद्यज्ञवचा राजस्तम्बायनस्तुरात्कावषेयात्तुरः कावषेयः प्रजापतेः प्रजापतिर्ब्रह्मणो ब्रह्म स्वयंभु ब्रह्मणे नमः ॥ पञ्चमं ब्राह्मणम् ॥ हरिः ओम् ॥

इति शुक्लयजुर्वेदीयवाजसनेयान्तर्गतकाण्वीये शतपथबृहदारण्यककाण्डे उपनिषत्काण्डे षष्ठोध्यायः ॥

यो ह वै ज्येष्ठं च चतुर्दश ॥ १४ ॥ श्वेतकेतुर्ह वा आरुणेयः षोडश ॥ १६ ॥ स यः कामयेत त्रयोदश ॥ १३ ॥ एषां वै भूतानामष्टाविंशतिः ॥ २८ ॥ अथ वंशश्चतस्रः ॥ ४ ॥ पञ्चब्राह्मणेषु पञ्चसप्ततिः ॥ ७५ ॥

॥ इति बृहदारण्यकोपनिषत्काण्डः समाप्तः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

काण्वीयशतपथब्राह्मणेऽस्मिन् सप्तदश काण्डा दृश्यन्ते—तत्र प्रथमे काण्डे—तत्तद्यज्ञोपयिकसामग्रीसंभरणक्रमोऽभिधीयते ॥

द्वितीये—दर्शपूर्णमासावभिधीयेते ॥
तृतीये—आधानपुनराधानाग्निहोत्रचातुर्मास्यान्यभिधीयन्ते ॥
तुरीयपञ्चमयोः — एकाहाहीनसत्रलक्षणसोमयागप्रकृतिभूतोऽग्निष्टोमो निरूप्यते ॥
षष्ठसप्तमयोः—वाजपेयराजसूयौ प्रतिपाद्येते ॥
अष्टमनवमयोः—अग्निचयनवाह्याङ्गभूतोखासंभरणादि भस्मावहरणान्तं कर्मजातमभिधीयते ॥
दशमैकादशयोः—चितिसंचित्योरुपधानक्रमो निरूप्यते ॥
द्वादशे—तत्तत्कर्मणां भावनापुरस्सरमनुष्ठाने फलविशेषादिकमभिधीयते ॥
त्रयोदशे—आधानादिकर्मानुवादेन तत्तत्प्रशंसनपूर्वकं तत्तत्कालादिकमभिधीयते ॥
चतुर्दशे—तत्तद्यागदीक्षाप्रशंसनपूर्वकं सौत्रामणिर्निरूप्यते ॥
पञ्चदशे—अश्वमेधोऽभिधीयते ॥
षोडशे—प्रवर्ग्यनिरूपणं दृश्यते ॥
सप्तदशे—अन्तरङ्गबहिरङ्गभूतांशोपदेशपूर्वकं सविस्तरं ब्रह्मविद्योपदिश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

शुक्लयजुर्वेदीयमिदं काण्वशतपथब्राह्मणं एकपात्–हविर्यज्ञ–उद्धारि–अध्वर–ग्रह–वाजपेय–राजसूय–उखासंभरण–हस्तिघट–चिति–संचिति–अग्निरहस्य–अष्टाध्यायी–मध्यम–अश्वमेध–प्रवर्ग्य–बृहदारण्यकाभिधेयैः सप्तदशभिः काण्डैर्विभक्तं दृश्यते। माध्यंदिनीयशतपथब्राह्मणापेक्षयाऽस्मिन् ब्राह्मणे उद्धारिग्रहप्रवर्ग्याख्यास्त्रयःकाण्डा अधिका दृश्यन्त इति मुद्रितैतद्ब्राह्मणभूमिकायामभ्यधायि। तत्र चास्माकमित्थं प्रतिभाति–माध्यंदिनपाठे अन्तिमे बृहदारण्यककाण्डे आदावेव प्रवर्ग्यभागदर्शनात् वाजपेयराजसूयकाण्डयोः सवकाण्डनाम्नैकीकरणादत्रोद्धारिकाण्डभाग एक एवाधिक इति। अन्यूनशताध्यायीपरिमितत्वादेव चास्य शतपथब्राह्मणमिति नाम संभाव्यते। कोशेऽस्मिन् आदिममेकपात्काण्डं विना अवशिष्टानि पञ्चदश काण्डान्यपि दृश्यन्ते ॥

No. 135 (149).

शतपथब्राह्मणं काण्वशाखीयम्.
Śatapatha-Brāhmaṇam Kāṇva-Śākhā.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—318.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 134 कोशवत्.

उपसंहारः—

अथो अथा(प्या)हुतिमेव जुहुयाच्चतुर्गृहीतमाज्यं गृहीत्वा वैष्णव्य-र्चोरु विष्णो विक्रमस्वोरुक्षयाय नस्कृधि घृतं घृतयोने पिब प्रप्रयज्ञपतिं तिर स्वोहीत यज्ञो वै विष्णुस्तत्पुनर्यज्ञमाल(र)भते तथास्यायातयामा(मो) यज्ञो भवति तस्मान्न पराङ् भवति तत्र यच्छक्नुयात्तद्द्यादथ यावद्रात्र एव कियद्रात्रेयोदय (चोदव) स्येत्तर्ह्येवाग्निहोत्रं जुहुयात्स सायं होमः काल उ एव प्रातर्होमः ॥

चतुर्थं ब्राह्मणम्.

॥ इति ग्रहकाण्डे पञ्चमोऽध्यायस्समाप्तः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 134 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् हविर्यज्ञ-एकपात्-उद्धारि-अध्वरकाण्डा ग्रहकाण्डे पञ्चाध्यायाश्च दृश्यन्ते । तत्रैकपात्काण्डे द्वितीयाध्यायान्ते ३कण्डिकाः तृतीयाध्यायादौ २९ कण्डिकाश्च न दृश्यन्ते । मुद्रिते अत्रत्ये च लिखित-

कोशान्तरे अध्यायद्वितयेन विभक्त उद्धारिकाण्डः नवाध्याय्या विभक्तोऽध्वरकाण्ड इत्याहृत्य काण्डद्वय मेकादशाध्यायीपरिमितं दृश्यते। अत्र तु कोशेऽध्यायषट्केन विभक्त उद्धारिकाण्डः, पञ्चभिरध्यायैस्तु अध्वरकाण्ड इति विभाग एव वैलक्षण्यं न ग्रन्थे न्यूनाधिकभाव उपलभ्यत इति ॥

No. 136 (A 13).

शतपथब्राह्मणं काण्वशाखीयम्.

Śatapatha-Brāhmaṇam Kāṇva-Śākhā.

Substance—Paper.
Size—$12\frac{5}{8} \times 7\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—132.
Lines on a page—13.
Letters in a line—32.

Age of Ms.—1892 A.D.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 134 कोशवत्.

उपसंहारः—

स यद्वैश्वदेवेन यजतेऽग्निरेव तद्भवत्यग्नेस्सायुज्यगूं
सलोकतां यजत्यथ यद्वरुणप्रघासैर्यजते वरुण
एव तद्भवति वरुणस्य सायुज्यगूं सलोकतां
जयत्यथ यत्साकमेधैर्यजत इन्द्र एव तद्भवती-
न्द्रस्य सायुज्यगूं सलोकतां जयत्यथ यच्छुना-
सीरीयेण यजते वायुरेव तद्भवति वायोस्सायु-

ज्यग् सलोकतां जयति स यस्मिन्नृतौ चातु-
र्मास्ययाज्यमुं लोकमेति स एनमृतुः परस्मा
ऋतवे प्रयच्छति परः परस्मै तमेवमृतवः संप्र-
दायं परममेव स्थानं परमं लोकं गमयन्ति
तस्मादाहुश्चातुर्मास्ययाजिनं नानुविन्दन्तीति
परमग् ह्येव सलोकं परमां जितिं जयतीति ॥९

चतुर्थं ब्राह्मणम् ॥

महाहविषा ह वै देवा वृत्रं जघ्नुरिति त्रिंशत् ॥ ३० ॥ महाहविषा ह वै देवा वृत्रं जघ्नुरित्यष्ट ॥ ८ ॥ अक्षय्यग् ह वै सुकृतमिति दश ॥ १० ॥ तद्यदाहुस्साकमेधैरिति नव ॥ ९ ॥ चतुर्षु ब्राह्मणेषु सप्तपञ्चाशत् ॥ ५७ ॥ इत्येकपात्काण्डे षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ हरिः ओम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 134 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् हविर्यज्ञ—उद्धारि—एकपात्काण्डा दृश्यन्ते.

No. 137 (A 14).

शतपथब्राह्मणं काण्वशाखीयम्.

Śatapatha-Brāhmaṇam Kāṇva-Śākhā.

Substance—Paper.
Size—$12\frac{1}{2} \times 7\frac{3}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—129.
Lines on a page—12.
Letters in a line—34.

Age of Ms.—1893 A.D.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ तद्वै देवयजनमीक्षन्ते तद्यदेव वर्षिष्ठं भूमेस्तदेव देवयजनगूँ स्याद्यत्रान्यद्भूमेर्नाभिशयीतेऽतो वै देवा उत्क्रान्ता देवानेव तदुपोत्क्रामति स स देवे देवयजने यजतेऽथ यो ह तत्र यजते यत्रान्यद्भूमेरभिशेतेऽधस्तरामिव हैव तस्मिन्निष्टा भवति तस्माद्यत्रैव वर्षिष्ठं भूमेस्तदेव देवयजनगूँ स्यात्तद्वर्षिष्ठगूँ सत्समगूँ स्यात्तद्धि प्रतिष्ठितमविभ्रगूँशि यत्समगूँ समगूँ सत् ॥

उपसंहारः—

अथैनामाहुतिं जुहोति पुत्रो वा भ्राता वा यो वाऽन्यो वा ब्राह्मणः स्यादस्मात्त्वमधिजातोऽसि त्वदयं जायतां पुनरसौ स्वर्गाय लोकाय स्वाहेत्यनपेक्षमेत्याप उपस्पृशन्ति ॥ १५ ॥

तदाहुर्दीर्घसत्री सप्तदश ॥ १७ ॥ अथ ह स्माह नाको मौद्गल्यः पञ्चदश ॥ १५ ॥ द्वयब्राह्मणेषु द्वात्रिगूँशत् ॥ ३२ ॥

॥ मध्यमकाण्डे नवमोऽध्यायस्संपूर्णः ॥

कण्डिकासंख्या ३८३ । ब्राह्मणसंख्या २९ ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 134 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् हविर्यज्ञमध्यमकाण्डौ दृश्येते ॥

No. 138 (1670/3).

षड्विंशब्राह्मणम् .

Ṣaḍviṁśa-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{5}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—120–135.
Lines on a page—10.
Letters in a line—62.
Age of Ms.—Old.

Condition of Ms. — Some letters are missing here and there owing to worm-eating.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ ब्रह्म च वा इदमग्रे सुब्रह्म चास्तां ततः सुब्रह्मोद[का] मदथ ह देवा यज्ञेन ब्रह्म पर्यगृह्णताग्निर्वै ब्रह्माऽसावादित्यः सुब्रह्म तद्देवा यज्ञस्य संधावन्वैच्छन्नेष वै यज्ञस्य संधिर्यत्रैष उत्करस्तस्मादुत्करे तिष्ठन् सुब्रह्मण्यः सुब्रह्मण्यामाह्वयति सुब्रह्मण्यों सुब्रह्मण्योमिति त्रिय-मिव त्रिराह त्रिषत्या हि देवा इन्द्रागच्छेति यदाहेन्द्रागच्छेत्येतद्वाऽस्य प्रत्यक्षं नाम तेनैवैनं तदाह्वयति हरिव आगच्छेति पूर्वपक्षापरपक्षौ वा इन्द्रस्य हरी ताभ्यां हीदं सर्वं हरति ॥

उपसंहारः—

स सर्वा दिशमन्वावर्ततेऽथ यदाऽस्या मानुषाणामतिधृतिमु(र)ति-दुःखं वा पर्वताः स्फुटन्ति निपतन्त्याकाशाद्भूमिः कम्पति(ते) महाद्रुमा उन्मीलन्त्य(न्मूलयन्त्य)श्मानः प्लवन्ति तटाकानि प्रज्वलन्ति चतुष्पादं पञ्चपादं भवन्ती(ती)त्येवमादीनि तान्येतानि सर्वाणि सूर्यदेवत्यान्यद्भुतानि प्रायश्चित्तानि भवन्त्युदुत्यं जातवेदसमिति स्थालीपाकं हुत्वा पञ्चभि-राज्याहुतिभिरभिजुहोति सूर्याय स्वाहा सर्वभूता(ग्रहा)धिपतये स्वाहा किरणपाणये स्वाहेश्वराय स्वाहा सर्वपापशमनाय स्वाहेति व्याहृति-भिर्हुत्वाऽथ साम गायेत् ॥

प्रतिपाद्यविषय:—

ब्राह्मणेऽस्मिन् अध्यायपराभिधेयाः षट् प्रपाठका दृश्यन्ते ।

तत्र प्रथमे प्रपाठके प्रथमखण्डे—सुब्रह्मण्याह्वानमभिधीयते। द्वितीये खण्डे—सुब्रह्मण्याशब्दस्याख्यायिकाप्रदर्शनपूर्वकं देवतामन्त्रोभयनामधेयत्वं प्रकाश्यते । तृतीयचतुर्थखण्डयोः—सवनत्रयविज्ञेयं प्रकाश्यते । पञ्चमषष्ठखण्डयोः—ब्रह्मकर्तव्यं व्याहृतिहोमादिनैमित्तिकप्रायश्चित्तमभिधीयते। सप्तमखण्डे—सौम्यचरुविधानं दृश्यते ॥

द्वितीयप्रपाठके आदितश्चतुर्षु खण्डेषु—बहिष्पवमानधर्मादयोऽभिधीयन्ते। पञ्चमषष्ठसप्तमखण्डेषु—सवनत्रयसंबन्धिनः चमसभक्षणौपयिका होत्राद्युपहवाः कथ्यन्ते। अष्टमनवमदशमेषु खण्डेषु—ऋत्विग्विज्ञानवरणनैमित्तिकहोमाध्वर्युप्रशंसनादिकं दृश्यते ॥

तृतीयप्रपाठके प्रथमखण्डे—अवभृथधर्मा अभिधीयन्ते । द्वितीयतृतीयतुर्यपञ्चमेषु—अभिचारसंज्ञकविष्टुतयोऽभिधीयन्ते ॥

चतुर्थप्रपाठके प्रथमखण्डे–व्यूढद्वादशाहधर्मा अभिधीयन्ते। द्वितीयतृतीयतुरीयपञ्चमखण्डेषु — श्येनत्रिवृदग्निष्टोमसंदंशवज्राख्या आभिचारिकयज्ञा निरूप्यन्ते ॥ षष्ठसप्तमखण्डयोः—वैश्वदेवसत्रमभिधीयते ॥

पञ्चमप्रपाठके प्रथमखण्डे—साख्यायिकाप्रदर्शनमग्निहोत्रं प्रशस्यते । द्वितीयखण्डे—औदुम्बरीप्रशंसनं दृश्यत ॥ तृतीयखण्डे—यूपप्रशंसनं दृश्यते । तुरीयखण्डे—सन्ध्याकर्मप्रशंसनं दृश्यते । पञ्चमे खण्डे—सोमस्य क्षयवृद्धिनिरूपणं दृश्यते। सप्तमखण्डे—स्वाहाकाराख्यदेवताऽभिधीयते ॥

षष्ठप्रपाठके प्रथमखण्डे—अद्भुतसामान्यशान्तिनिरूपणं दृश्यते ॥ द्वितीयखण्डे—आख्यायिकाप्रदर्शनपूर्वकं शत्रुविजयार्थिहोमोऽभिधीयते। तृतीयखण्डमारभ्यासमाप्ति–इन्द्राग्निवरुणवैश्रवणवायुसोमविष्ण्वादिनिमित्तकाद्भुतविशेषेष्वनुष्ठेयः शान्तिप्रकारः प्रकाश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

सामवेदान्तर्गतकौथुमशाखीयेष्वष्टसु ब्राह्मणेष्विदं ब्राह्मणं 'षड्विंशाख्यं द्वितीयं स्यात्' इति सायणार्यैः द्वितीयतया परिगणितम्। अयं

च प्रौढब्राह्मणमहाब्राह्मणापरपर्यायनामधेयस्य ताण्ड्यब्राह्मणस्य शेषरूप इति सायणार्यभाष्यादवगम्यते । अत एवास्य षड्विंशब्राह्मणमिति नामधेयमप्युपपद्यते । यत इदं ताण्ड्यमहर्षिप्रवक्तृकताण्ड्यब्राह्मणात्पञ्चविंशतिप्रश्नपरिमितादुपरितनं षड्विंशाध्यायमारभ्य प्रवृत्तं तत्प्रतिपादितकर्मसु भेदप्रदर्शनपरं दृश्यते । अत्र चान्तिमः षष्ठः प्रश्नः अद्भुतशान्तिप्रतिपादकत्वात्कैश्चित् अद्भुतब्राह्मणमिति व्यपदिश्यते । शान्तेश्च नैमित्तिकत्वेन तत्प्रतिपादकभागस्यापि पूर्वशेषत्वमेवेति भाष्यकारैः अद्भुतब्राह्मणस्य न पृथक्परिगणनं कृतम् । अध्यायषट्कपरिच्छिन्नस्यास्य षड्विंशब्राह्मणस्य तु ताण्ड्यब्राह्मणशेषत्वेऽपि तदनुक्तापूर्वकर्मभेदानामप्यत्राभिधानात्ततोऽतिरिक्तमिदमिति भाष्यकृतस्तात्पर्यं स्यादिति वयं संभावयाम इति ॥

No. 139 (3007/2).

षड्विंशब्राह्मणम्

Ṣaḍviṁśa Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$18\frac{1}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—110–124
Lines on a page—10.
Letters in a line—72.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Ends of leaves are mutilated.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—complete.

उपक्रमः—

No. 138 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 138 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 138 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 138 कोशवत्.

No. 140 (3647/2).

षड्विंशब्राह्मणम्.

Ṣaḍviṁśa-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—25.
Lines on a page—7.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Almost good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 138 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 138 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 138 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 138 कोशवत्.

No. 141 (2497/2).

षड्विंशब्राह्मणम्.

Ṣaḍviṁśa-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—45-64.
Lines on a page—8.
Letters in a line—70.
Age of Ms.—Ancient.

Condition of Ms.—Letters are missing here and there owing to worm-eating.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 138 कोशवत्.

उपसंहारः—

खननाद्दहनादभिमर्शनाद्गोभिराक्रमणाच्चतुर्भिः शुध्यते भूमिः पञ्च-माच्चोपलेपनात्संभारान् प्रदक्षिणमानीय ब्राह्मणान् स्वस्ति वाच्यैतैः संभारैर्यदुपस्पृष्टं तदभ्युक्षेच्छाम्यति हातो ब्राह्मणभोजनं हिरण्यं गौर्वा-सोऽश्वो भूमिर्दक्षिणा इति शाम्यति हातः शान्त्यर्थः शान्त्यर्थः ॥ १२ ॥

॥ षष्ठोऽध्यायः ॥ षड्विंशब्राह्मणं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 138 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् षड्विंशब्राह्मणं समग्रं दृश्यते । मुद्रितेऽन्तिमप्रश्ने नवमखण्डान्ते परिदृश्यमानः 'खननाद्दहनात्' इत्यादिकः 'शान्त्यर्थः' इत्यन्तो ग्रन्थः अत्र त्रयोदशखण्डतया लिखितः ॥

No. 142 (1970/1).

षड्विंशब्राह्मणम्
Ṣaḍviṁśa-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—33.
Lines on a page—6.
Letters in a line—.48

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 138 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 141 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 138 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 141 कोशवत्.

No. 143 (53/2).

षड्विंशब्राह्मणम्.
Ṣaḍviṁśa-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.

Folios—15-25.
Lines on a page—. 6
Letters in a line—64.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Ends of leaves are broken to a little extent.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

मेव तत्सम्यक् संदधात्येवमिव वै वज्रः साधुर्यदारम्भणतोऽणीयान् प्रहरणतः स्थवीयांस्तेन पाप्मानं भ्रातृव्यं स्तृणुते वसीयान् आत्मना भवति य एतया स्तुते ॥ ६ ॥

उपसंहारः—

No. 141 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 138 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् इदं षड्विंशब्राह्मणं तृतीयाध्यायान्तिमभागमारभ्य समग्रं दृश्यते ॥

No. 144 (2485/6).

षड्विंशब्राह्मणम्.

Ṣaḍviṁśa-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—16 × 2 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—200-204.
Lines on a page—12.
Letters in a line—78.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Last folio is broken.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 138 कोशवत्.

उपसंहारः—

वार्षाहरे पवमानमुखे भवतः सफौपगवे नानदं क्रूराणि सामानि संभवन्ति स्तुत्यै तैल्वको वा बाधको वा यूपस्य स्फ्याग्रः शवनभ्येऽधिषवणे अग्नये रुद्रवते लोहितः पशुः सादयन्त्युपांश्वन्तर्यामौ शरमयं बर्हिः शीत्यैं वैभीतक इध्मो

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 138 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् आदितः तृतीयप्रपाठके असमग्राग्रमखण्डान्तमिदं ब्राह्मणं दृश्यते ॥

No. 145 (53/5).

संहितोपनिषद्ब्राह्मणम्.

Saṁhitōpaniṣad-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{7}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—44–46.
Lines on a page—6.
Letters in a line—64.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ अथातः संहितोपनिषदो व्याख्यास्यामः सर्वपरोक्षा देवसंहिता भवति सर्वप्रत्यक्षाऽसुरसंहिता भवति परोक्षप्रत्यक्षा ऋषिसंहिता भवति यथाऽधीमहे स्वर्ग्या देवसंहिता भवति स्वर्गं लोकं गच्छति यस्तथाऽधीते पशव्याऽसुरसंहिता भवति पशुमान् भवति यस्तथाऽधीते ब्रह्मवर्चस्या ऋषिसंहिता भवति ब्रह्मवर्चसी भवति यस्तथाऽधीते ॥

उपसंहारः—

अथ हिरण्यमेवापः कनको भवति सहस्रं लभतेऽथैषा यजनीयेहनि सप्तच्छन्दाऽथैषाऽग्निरुपसमाहितो भवति ब्रह्मचारी भैक्षं चरति निवेद्यं लभते तिष्ठत्यहश्शेषो भवति व्रतमिति सारस्वतमन्त्रं प्रजाप्रतिमपृच्छत्पृच्छामि त्वामिति वार्मिति वा सर्वत्र दानप्रतिग्रहः सोमयाज्यापूतो भवति स खलु त एतं प्रजापतिर्वा इदमेकमन्नमाक्षितायुः पुरुषो वाचमीश्वरोऽभिजायतेऽनाकाशीकरणं च चतुरृचो भवति य एवं वेद य एवं वेद ॥

॥ संहितोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

ब्राह्मणेऽस्मिन् देवासुरादिसंहिताभेदकथनपूर्वकं तदध्ययनप्रशंसनं स्वरभेदकथनपूर्वकं तत्प्रशंसनं संहिताप्रदानपात्रनिरूपणपुरस्सरं तत्प्रशंसनादिकं च दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं ब्राह्मणं समग्रं दृश्यते । श्रीसायणार्यभाष्यानुरोधेनेदं संहितोपनिषद्ब्राह्मणं कौथुमशाखीयेष्वष्टसु सामब्राह्मणेषु सप्तममिति ज्ञायते । उपनिषद्ब्राह्मणाभिधेयं त्वितो भिन्नं तलवकारशाखीयं दृश्यते ॥

No. 146 (1970/5).

संहितोपनिषद्ब्राह्मणम् .

Saṁhitōpaniṣad-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{3}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—77–81.
Lines on a page—6.
Letters in a line—48.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 145 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 145 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 145 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 145 कोशवत्.

No. 147 (2497/6).

संहितोपनिषद्ब्राह्मणम्.

Saṁhitōpaniṣad-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—90-93.
Lines on a page—8.
Letters in a line—56.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Appears to be good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—complete.

उपक्रमः—

No. 145 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 145 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 145 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 145 कोशवत्.

No. 148 (3007/6).

संहितोपनिषद्ब्राह्मणम् .

Saṁhitōpaniṣad-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—18 × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folias—146-148.
Lines on a page—7.
Letters in a line—64.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Ends of leaves are mutilated.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 145 कोशवात् .

उपसंहारः—

No. 145 कोशवात् .

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 145 कोशवत् .

वक्तव्यविशेषः—

No. 145 कोशवत् .

No. 149 (3647/6).

संहितोपनिषद्ब्राह्मणम् .

Saṃhitōpaniṣad-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—17¼ × 1¼ inches.
Character—Grantha.
Folios—61-64.

Lines on a page—6.
Letters in a line—62.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 145 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 145 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 145 कोशवत्.

वक्तव्याविशेषः—

No. 145 कोशवत्.

No. 150 (53/6).

सामविधानब्राह्मणम्.

Sāmavidhāna-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{7}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—47–64.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—One end of the leaves is mutilated.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ब्रह्म ह वा इदमग्र आसीत्तस्य तेजो रसोऽत्यरिच्यत स ब्रह्मा समभवत्स तूष्णीं मनसाध्यायत्तस्य यन्मन आसीत्स प्रजापतिरभवत्तस्मात्प्राजापत्यां मनसा जुह्वति मनो हि प्रजापतिस्तस्य द्यौः शिर आसीदुरोऽन्तरिक्षं मध्यं समुद्रः पृथिवी पादौ ॥

उपसंहारः—

सोऽयमनूचानाय ब्रह्मचारिणे समावर्तमानायाख्येयः। उपाध्यायाय ग्रामवरं सहस्रं श्वेतं चाश्वं प्रदायानुज्ञातो वा यं कामं कामयते तमाप्नोति तमाप्नोति ॥

॥ सामविधानब्राह्मणं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

ब्राह्मणेऽस्मिन् प्रत्येकमष्टभिः खण्डैस्सहितास्त्रयः प्रपाठकाः परिदृश्यन्ते। तत्र प्रथमे प्रपाठके—ब्रह्मणः प्रपञ्चसृष्टिकथनम्, सृष्टोपजीवनाय सामप्रदानकथनं, क्रुष्टादिस्वराणां स्वरूपध्यानच्छन्दोदेवतानिरूपणम्, यज्ञानाधिकारिणां देवानामजपृश्निप्रभृतीनां च श्रेयसे सामाध्ययनादिनिरूपणम्, कृच्छ्रातिकृच्छ्रकृच्छ्रातिकृच्छ्राख्यतपोविशेषाणामभिधानम्, पवमानेष्टिदर्शपूर्णमासाग्निहोत्रप्रतिनिधिसामाध्ययनकथनम्, पाञ्चरात्रिकव्रतानुष्ठानप्रयोगकथनम्, साप्तरात्रिकाणां मासाद्यध्येयानां सप्तसंहितानां च साम्नां विधानम्, पातकोपपातकमहापातकादीनां प्रायश्चित्तादिकं चेत्येतत्सर्वमत्र परिदृश्यते ॥

द्वितीये प्रपाठके—आयुरभिवृद्धिशुद्धयपुनरावृत्तिपुत्त्रमरणाभावरोगोपशान्तिसर्पशस्त्रभयपरिहारवह्न्यपिपासोद ..विषमरणाभावक्षेमजरामृत्युपरिहारवशीकरणकन्योद्वहनशत्रूच्चाटनयशोब्रह्मवर्चसाधिक्यवादिजयपुत्त्रकामनास्वनुष्ठेयाः प्रयोगा अभिधीयन्ते ॥

तृतीये प्रपाठके—धान्यहिरण्यपशुसमृद्धिप्रयोगः, वास्तुशमनप्रयोगः, स्वप्नजाग्रद्विषयपीडापरिहारप्रयोगः, राजाभिषेकप्रयोगः, अद्भुताभिचारशान्तिप्रयोगः, युद्धजयाद्यभीप्सुप्रयोगः, भाविजन्मस्वज्ञानाभावकामनायामग्नेः स्वाधीनीकरणे पिशाचबाधापरिहारे जन्मान्तराभावकामनायां स्वेच्छया लोकान्तरगमने च साधकाः प्रयोगा अभिधीयन्ते। तथाऽन्ते सामविधानसंप्रदायप्रवर्तकाचार्यनामधेयानि च निर्दिश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमानं सामविधानाख्यं ब्राह्मणं समग्रं दृश्यते।

इदं च ब्राह्मणं—

षड्विंशाख्यं द्वितीयं स्यात्ततः सामविधिर्भवेत्।

इति सायणार्यभाष्यदर्शनात् कौथुमशाखीयेष्वष्टसु सामब्राह्मणेषु तृतीयमिति विज्ञायते। अत्र च सर्वेषु प्रयोगेषु साम्नां विनियोगाभिधानदर्शनादेवास्य ब्राह्मणस्य सामविधानमित्यन्वर्थं नामधेयमित्यवसीयते ॥

No. 151 (1970/2).

सामविधानब्राह्मणम्.

Sāmavidhāna-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{1}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—34-56.
Lines on a page—6.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 150 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 150 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 150 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 150 कोशवत्.

No. 152 (2497/3).

सामविधानब्राह्मणम्.

Sāmavidhāna-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{1}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—44-77.

Lines on a page—8.
Letters in a line—64.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Three or four letters are missing in every page due to worm-eating.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 150 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 150 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 150 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 150 कोशवत्.

No. 153 (3007/3).

सामविधानब्राह्मणम्.

Sāmavidhāna-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$18\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—125-135.
Lines on a page—9.
Letters in a line—80.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Ends of the leaves are broken and letters are missing.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 150 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 150 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 150 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 150 कोशवत्.

No. 154 (3647/3).

सामविधानब्राह्मणम्.

Sāmavidhāna-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{3}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—44–64.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.-Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 150 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 150 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 150 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 150 कोशवत्.

No. 155 (1670/3).

सामविधानब्राह्मणम्.

Sāmavidhāna-Brāhmaṇam.

Substance—Palm-leaf.

Size—$14\frac{1}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.

Character—Grantha.

Folios—136-144.

Lines on a page—9.

Letters in a line—64.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—One or two letters are missing in every page.

Correct or incorrect—Appears to be correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 150 कोशवत्.

उपसंहारः—

प्रजापतये स्वाहेति मध्य उपहरेदिन्द्रायेति पुरस्ताद्वायव इत्यवान्तरदेशे यमायेति दक्षिणतः पितृभ्य इत्यवान्तरदेशे वरुणायेति पश्चान्महाराजायेत्यवान्तरदेशे सोमायेत्युत्तरतो महेन्द्रायेत्यवान्तरदेशे वासुकय इत्यधस्तादूर्ध्वं नमो ब्रह्मण इति दिवि बहुपशुधन

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 150 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं सामविधानब्राह्मणं तृतीयप्रपाठके समग्रप्रायतृतीयखण्डान्तं परिदृश्यते ॥

(3) आरण्यकम्.

No. 156 (C 174).

ऐतरेयारण्यकम्.

Aitareya-Āraṇyakam.

Substance—Paper.
Size—$9\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—69.
Lines on a page—7.
Letters in a line—32.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

भूमिमुपस्पृशेदय इळा नम इळा—संदृशि । भद्रं कर्णेभिः——यदायुः ॥ शं न इन्द्राग्नी——पूषणा वाजसातौ ॥ स्तुषे जनं——मित्रो अग्निः ॥ कया नश्चित्र आभुवत्——शतं भवास्यूतिभिः ॥ स्योना पृथिवि भव——सप्रथः ॥ उदितः शुक्रियं——मा मा हिंसीः ॥ तच्चक्षुर्देवहितं——जीवेम शरदः शतम् । ओष्ठापिधाना नकुली——वादयेदिति वाग्रसः ॥

अन्त्या शान्तिः—वाङ्मे मनसि प्रतिष्ठिता——अवतु वक्तारम् ॥ भद्रं नो अपि वातया मनः । ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥

अथ महाव्रतमिन्द्रो वै वृत्रं हत्वा महानभवद्यन्महानभवत्तन्महाव्रतमभवत् तन्महाव्रतस्य महाव्रतत्वं द्वे एतस्याह्न आज्ये कुर्यादिति हैक आहुरेकामितित्वेव स्थितम् । प्रवो देवायाग्नय इति राष्ट्रिकामो विशो विशो वो अतिथिमिति पुष्टिकामः पुष्टिर्वै विशः पुष्टिमान् भवतीत्यतिथिमिति पदं भवति नैतत्कुर्यादित्याहुरीश्वरोऽतिथिरेव चरितोः ॥

उपसंहारः—

अथातस्स्वाध्यायधर्मं व्याख्यामः (स्यामः) उप पुराणे नाधीते कक्षोदके पूर्वाह्णे न संभिन्नासु छायास्वपराह्णे नाध्यूहूळे मेघेऽपतौ वर्षे त्रिरात्रं वैदिकेनाध्यायेनान्तरी (रि) यान्नास्मिन् कथां वदेत । नास्य रात्रौ च न च कीर्तयित्तदिति वा एतस्य महतो भूतस्य नाम भवति योऽस्यैतदेवं नाम वेद ब्रह्म भवति ब्रह्म भवति ॥ १४ ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

प्रथमारण्यकेऽस्मिन्नध्यायपञ्चके गवामयनसत्रे उपान्त्याहः कर्तव्यस्य महाव्रतनाम्नः कर्मणः तत्सम्बन्धिनां शस्त्राणां च निरूपणं कृतम् ॥

द्वितीयारण्यके उपासनाकाण्डरूपे अध्यायत्रयेण कर्मकाण्डोदितयज्ञवासनावासितस्य प्रवृत्त्यर्थमङ्गावबद्धप्रतीकोपासनप्रदर्शनमुखेन प्राणविद्या मध्यमाधिकार्युपयोगिनी प्रपञ्चिता । अवशिष्टाध्यायत्रयेण संपादितचित्तैकाग्र्यस्य उत्तमाधिकारिणः सुखबोधाय उत्तमाधिकार्युपयोगिनी तत्त्वविद्या अभिहिता । सप्तमाध्याये शान्तिकरो मन्त्रः पठितः ॥

तृतीयारण्यके प्रथमेऽध्याये—प्रजापत्याद्विकामनावतोऽधमाधिकारिण उपयोगिन्यो निर्भुजं प्रतृण्णं उभयमन्तरेणेति त्रिधा विभक्तानां संहितापदक्रमाणां पृथिव्यादिदृष्ट्या ध्यानरूपास्संहितोपासना अभिधीयन्ते । द्वितीयाध्याये त्वक्षरादीनामनेकधा ध्यानरूपा उपास्तिश्च प्रदर्शिता ॥

चतुर्थारण्यके साम्नां शंसनप्रकारः कथितः ॥

पञ्चमारण्यके त्रिभिरध्यायैः एकाहमहानाम्न्यवयवसत्त्रावयवभेदेन त्रैविध्यमापन्नस्य महाव्रताख्यकर्मणो हौत्रप्रयोगादिकमभिधाय एतदारण्यकपाठप्रवचनादीनां नियमाश्च विस्तरेण प्रतिपाद्यन्त इत्ययं सायणार्यभाष्यानुरोधी प्रतिपाद्यविषयसंग्रहः ॥

वक्तव्यविशेषः—

अरण्य एवाध्ययननियमात् आरण्यकमित्यस्य वेदभागस्य प्रसिद्धिः। कोशेऽस्मिन् इदमैतरेयारण्यकं समग्रं दृश्यते । एतदारण्यकप्रवक्तुरैतरेयस्य महिदासस्य विषये यद्वक्तव्यं तत् No. 76 तमे ऐतरेयब्राह्मणकोशे द्रष्टव्यम् ॥

No. 157 (C 849).

ऐतरेयारण्यकम्.

Aitareya-Āraṇyakam.

Substance—Paper.
Size—8 × 3¾ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—62.
Lines on apage—8.
Letters in a line—30.
Age of Ms.—Modern
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 156 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 156 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 156 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 156 कोशवत्.

No. 158 (2358).

ऐतरेयारण्यकम्.

Aitareya-Āraṇyakam.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—28.
Lines on a page—7.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 156 कोशवत्.

उपसंहारः—

विदा मघवन् विदा गातुमनुशंसिषो दिशः। शिक्षा शचीनां पते पूर्वीणां पुरूवसो। आभिष्ट्वमभिष्टिभिः प्रचेतन प्रचेतय। इन्द्र द्युम्नाय न इष एवा हि शक्रः॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 156 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदमारण्यकं चतुर्थारण्यके ऋग्द्वितयान्तमुपलभ्यते ॥

No. 159 (4379).

ऐतरेयारण्यकम्.

Aitareya-Āraṇyakam.

Substance—Palm-leaf.
Size—8 × 1¼ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—35.
Line on a page—8.
Letters in a line—36.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—The edges of some leaves are broken.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 156 कोशवत्.

उपसंहारः—

एष ब्रह्मैष इन्द्र एष प्रजापतिरेष सर्वे देवा इमानि पञ्च महाभूतानि पृथिवी वायुराकाश आपो ज्योतींषि इत्येतानीमानि च क्षुद्रमिश्राणीव चेतराणि च अण्डजानि च स्वेदजानि चोद्भिज्जानि ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 156 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

द्वितीयारण्यके समग्रप्रायषष्ठाध्यायान्तमिदमारण्यकमत्र कोशे दृश्यते ॥

No. 160 (B 7).

ऐतरेयारण्यकभाष्यम् (समूलम्).

Aitareya-Āraṇyaka-Bhāṣyam (with Text).

Author—Sāyana.
Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—164.
Lines on a page—12.
Letters in a line—17.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect — Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

वागीशाद्यास्सुमनसस्सर्वार्थानामुपक्रमे ।
यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥
यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥
यत्कटाक्षेण तद्रूपं दधद्बुक्कमहीपतिः ।
आदिशत्सायणाचार्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥
द्वे(ये) पूर्वोत्तरमीमांसे ये व्या[ते व्या]ख्यायातिसम्पदात् (संग्रहात्)।
कृपालुस्सायणाचार्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥
ऐतरेयब्राह्मणेऽस्मि(ऽस्मिन्)काण्डमा(आ)रण्यकाभिधे ।
अरण्य एव पाठ्यत्वादारण्यकमितीर्यते ॥
आरण्यकानि पञ्चैव प्राधान्यर्थविभेदतः ।
महाव्रतमहः प्रोक्तं प्रथमारण्यके स्फुटम् ॥
गवामयनमित्युक्ते सत्रे संवत्सरात्मके ।
अत्रोक्तमधदह (उपान्त्यमस्ति यदहः) तन्महाव्रतनामकम् ॥
सत्रप्रकरणेऽनुक्तिररधाद्यनायहि (ररण्याध्ययनादिति) ।
महाव्रतस्य तत्तृरात्र (तस्यात्र) हौत्रं कर्म विविच्यते ॥

तत्रादौ विवक्षितमर्थं प्रतिजानीते--अथ महाव्रतमिति । अथ शब्द आरम्भवाची । महाव्रताख्यं कर्मारम्भ (ब्ध) मित्यर्थः ॥

उपसंहारः—

[अथ "त्यमूषु" इत्येत्सूक्तं तृच]रूपं विधत्ते—तार्क्ष्यं शंसति स्वस्त्ययनं वै तार्क्ष्यः स्वस्तितायै स्वस्त्यय[न]मेव तत्कुरुत इति ॥

तार्क्ष्यो गरुडः, स एव देवो यस्य 'त्यमूषु' इत्यादिसूक्तस्य तत्सूक्तं तार्क्ष्यं शंसेत्। तस्मिन् सूक्ते प्रतिपाद्यो यस्तार्क्ष्यः सोऽयं स्वस्त्ययनं वै हे(क्षे)मप्राप्तिमेव सम्पादयतीति शेषः । अतस्तत्सूक्तं स्वस्तितायै [क्षेम]प्राप्त्यै संपद्यते । तस्मादयं होता तत्रानेन शंसनेन स्वस्त्ययं (यनं) क्षेमप्राप्तिमेव कुरुते । तत ऊर्ध्वं "इन्द्रो विश्वं विराजितो (जति)" इति तस्या एका (एकपदाया) ऋचः शंसनं विधत्ते—एकपदां [शंस]त्येकधे[दं] सर्वं समानी(सर्वमसानी)त्यथो सर्वा छन्दस्तुति (स्कृति) माप्नुवन्ति(माप्नवानि) इति ॥

प्रतिपाद्यविषयः--

ऐतरेयारण्यकगतानां मन्त्राणां विनियोगप्रकाशनपूर्वकमत्रार्थः प्रकाश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

'नन्दन संवत्सरे भाद्रपदशुद्धचतुर्थ्यां भार्गववासरे समाप्तोऽयं ग्रन्थः' इति कोशान्ते लेखकेनैतत्पुस्तकलेखनकालो निर्दिष्टो दृश्यते । समूलं चेदं भाष्यं प्रथमारण्यकगतपञ्चमाध्यायस्थद्वितीयखण्डमध्यभागान्तमेवै तत्कोशे परिदृश्यते ॥

No. 161 (2684/3).

तैत्तिरीयारण्यकम् (कृष्णयजुरारण्यकम्).

Taittirīya-Āraṇyakam (Krishṇayajur-Āraṇyakam).

Substance—Palmleaf. | Character—Nāgarī.
Size—$13\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{4}$. | Folios—78–105.

Lines on a page—15.

Letters in a line—118.

Age of Ms.—Appears to be old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Appears to be correet.

Complete or incomplete—Complete,

उपक्रम.—

भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः । भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ॥
स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाग्ँसस्तनूभिः । व्यशेम देवहितं यदायुः ॥
स्वस्ति नइन्द्रो वृद्धश्रवाः । स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ॥
स्वस्ति नस्ताक्ष्यो अरिष्टनेमिः । स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥
आपमापामपस्सर्वाः । अस्मादस्मादितोऽमुतः ॥

उपसंहारः—

य एवं विद्वानुदगयने प्रमीयते देवानामेव महिमानं गत्वाऽऽदित्यस्य सायुज्यं गच्छत्यथ यो दक्षिणे प्रमीयते पितृणामेव महिमानं गत्वा चन्द्रमसस्सायुज्यग्ँ सलोकतामाप्नोत्येतौ वै सूर्याचन्द्रमसोर्महिमानौ ब्राह्मणो विद्वानभिजयति तस्माद्ब्रह्मणो महिमानमाप्नोति तस्माद्ब्रह्मणो महिमानमित्युपनिषत् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् परिदृश्यमाने आन्ध्रपाठरीत्या दशभिः प्रश्नैर्विभक्ते तैत्तिरीयारण्यके—

प्रथमप्रश्ने—आरुणकेतुकचयनोपयोगिनः अविष्टकाद्युपधानमन्त्रा आम्नायन्ते ॥

द्वितीयप्रश्ने—स्वाध्यायनिरूपणं, उपवीतादिलक्षणं, सन्ध्याब्रह्मयज्ञकूश्माण्डहोमानामभिधानं, अयाज्ययाजकावकीर्णिनोः प्रायश्चित्तकथनं, ब्रह्मोपस्थानदिगुपस्थानयोर्मन्त्राश्च दृश्यन्ते ॥

तृतीयप्रश्ने—दशहोतृचतुर्होतृपञ्चहोतृषड्ढोतृसप्तहोतृप्रधानमन्त्राः, चातुर्मास्याङ्गक्षौरनिवर्तनमन्त्राः संभारयजुःपत्नीप्रतिग्रहहृदयेष्टकाद्युपधानमन्त्रा अश्वमेधाङ्गरात्रिहोममन्त्रा ब्रह्ममेधाङ्गमन्त्राश्च परिदृश्यन्ते ॥

चतुर्थप्रश्ने—प्रवर्ग्योपयोगिनो मन्त्रा आम्नायन्ते ॥

पञ्चमप्रश्ने—प्रवर्ग्यब्राह्मणविधिः, सप्तमप्रपाठकाम्नातमन्त्राणां विनियोग कथनं, प्रवर्ग्याङ्गसामाद्यभिधानं प्रवर्ग्यफलादिकथनं च दृश्यते ॥

षष्ठप्रश्ने—पितृमेधविनियुक्ता मन्त्राः परिदृश्यन्ते ॥

सप्तमप्रश्ने—(सांहित्याख्यायां तैत्तिरीयोपनिषदि शिक्षावल्ल्यां) अङ्गभूतोपासनोपदेशपूर्वकं परविद्या प्रस्तूयते ॥

अष्टमप्रश्ने—(आनन्दवल्ल्यां) परमतत्त्वहितपुरुषार्थप्रतिपादनं दृश्यते ॥

नवमप्रश्ने—(वारुण्याख्यायां भृगुवल्ल्यां) तपोनिरस्तकल्मषचेतसो ब्रह्मप्रतिपत्तिरित्यभिधीयते ॥

दशमप्रश्ने—(याज्ञिक्याख्यायां नारायणानुवाके) नारायणाख्यस्य परस्य ब्रह्मणः स्वरूपाद्यभिधानपूर्वकं तद्ध्यानुपयोगिस्नानादिकालजप्यमनून्विनिर्दिश्य दहरपरविद्यादिप्रतिपाद्यस्य तस्य परमपुरुषस्य प्राप्तावुपायभूतविद्यास्वभ्यर्हिता विद्याऽभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इदमिदानीं किंचित्तैत्तिरीयारण्यकविषये प्रस्तूयते—

‘जाते देहे भवत्यस्य कटकादि विभूषणम् ।
आश्रितं मणिमुक्तादि कटकादौ यथा तथा ॥
यजुर्जाते यज्ञदेहे स्यादृग्भिस्तद्विभूषणम् ।
सामाख्या मणिमुक्ताद्या ऋक्षु तासु समाश्रिताः’ ॥

इति सायणार्यैः सामसंहिताभाष्ये प्राधान्येन दर्शपूर्णमासाद्यखिलकर्मप्रतिपादकत्वाद्यज्ञशरीरतयोपवर्णिते यजुर्वेदे कृष्णयजुश्शाखीयोऽयमारण्यकभागः। पुरा किल ‘चतुर्मुखपरम्परयाऽधिगतं वेदं चतुर्धा व्यासितुर्व्यासस्य शिष्येण वैशंपायननाम्ना मुनिप्रवरेण विप्रावमाननान्मदधीतं वेदं परित्यजेत्युक्तेन याज्ञवल्क्यमहर्षिणा मूर्तिमन्ति वान्तानि यजूंष्यन्ये मुनयो गुर्वादिष्टास्तित्तिरिरूपधारिणः परिजगृहुः’ इति पौराणिकाख्यायिकया तित्तिरिमुनिप्रोक्तत्वेन वाऽस्य कृष्णयजुर्वेदस्य तैत्तिरीयशाखात्वेनापि व्यपदेशो दृश्यते। अस्यां च तैत्तिरीयशाखायामाध्वर्यवादीनां

व्यवस्थितप्रकरणादर्शनाद्बुद्धिमालिन्यहेतुत्वादियं शाखा कृष्णयजुर्वेद इत्यभिधीयत इति सायणार्यैरभापि। अरण्याध्येयतया चायं भाग आरण्यकनाम्ना प्रथितः। तैत्तिरीयब्राह्मणसंबद्धं 'संज्ञानं विज्ञानं' इत्यादिकं प्रश्नत्रितयं यथा कठमुनिदृष्टत्वात्काठकमिति व्यपदिश्यते तथाऽत्राप्यारण्यके 'भद्रं कर्णेभिः' 'सह वै देवानां' इत्यादिकं प्रश्नद्वयमपि काठकमिति ज्ञायते। अत एव काण्डानुक्रमणिकायां प्रथमाध्यायान्ते—'अथाष्टौ काठकानि, सावित्रनाचिकेतचातुर्होत्रवैश्वसृजारुणाः पञ्चचितयो दिवश्येनयोऽपाघाश्चेष्टयः स्वाध्यायब्राह्मणमष्टमम्' इत्युक्तम्। तथा तत्रैव तृतीयेऽप्यध्याये—

'आरुणाम्नायविधी चैव काठके परिकीर्तितौ' इति।
स्वाध्यायब्राह्मणं काण्डं काठके पठितो विधिः॥

इत्यप्युक्तम्। अरुणविधिः 'भद्रं' इति प्रश्नः, आम्नायविधिश्च 'सह वै' इति प्रश्न इति तद्याख्यातारः। किंच महाव्याहृतिष्वन्तिमायां परिदृश्यमानमानुपूर्वीविलक्षण्यं तैत्तिरीयकाठकभेदनिबन्धनमिति संप्रदायविद्भिरुच्यते। तस्माद्ब्राह्मणसंबद्धकाठक इवात्राप्यारण्यकीयप्रश्नद्वये तृतीयायां महाव्याहृतौ समानानुपूर्वीदर्शनादपीदं प्रश्नद्वयं काठकमित्येव जानीमहे। अभ्यूहामहे च काठकत्वेऽप्यादिमस्य प्रश्नद्वयस्य अरण्याध्येयतया आरण्यके समावेशम्॥

किंच भट्टाभास्करमिश्रेण आरण्यकद्वितीयप्रश्नगततृतीयानुवाकादौ—

'वर्णान्यत्वं स्वरान्यत्वं पञ्चप्रश्नेषु दृश्यते'।

इत्युक्त्या द्वितीयप्रश्नादौ 'काठकशेषमारभ्यते' इत्यवतरणोक्त्या सायणीयारण्यकभाष्योपोद्घातपरामर्शेन च प्रश्नपञ्चकस्य काठकत्वं भाष्यकृतोरुभयोरप्यभिमतमिति प्रतिभाति। ततश्च ब्राह्मणान्ते प्रश्नत्रयमारण्यकादौ प्रश्नद्वयं चेत्याहत्य प्रश्नपञ्चकं काठकसमाख्यमिति॥

आरण्यकं चेदं आन्ध्रद्राविडपाठभेदेन द्विधा पठितं दृश्यते। तत्रान्ध्रपाठे—आदौ षट्प्रश्नाः, तत उपनिषत् प्रश्नचतुष्टयात्मिकेत्याहत्य दश प्रश्ना दृश्यन्ते। द्राविडपाठे तु—शिक्षानन्दभृगुवल्लीनामेकप्रश्नतया नारायणानुवाकस्य चान्यप्रश्नतयोपनिषदः प्रश्नद्वयात्मकत्वं, इतरे च षट्प्रश्ना इत्याहत्याष्टौ प्रश्नाः परिदृश्यन्ते। तथाऽऽन्ध्रपाठे चतुर्थपञ्चमषष्ठतया परिदृश्यमानाः प्रवर्ग्यपितृमेधप्रश्ना द्राविडपाठे पञ्चमषष्ठप्रश्नरूप-

तयोपलभ्यन्ते । तथाऽऽन्ध्रपाठे द्वितीयप्रश्नान्ते पठ्यमानः 'नमः प्राच्यै' इत्यादिको विंशोऽनुवाको द्राविडैर्न पठ्यते । तथैवोपनिषद्यन्तिमे प्रश्ने भूयान् पाठभेदः परिदृश्यते ; अन्यत्र तु क्वचित्क्वचिदेवेत्येवंविधपाठभेदे तैत्तिरीयारण्यकदृश्यमाने निदानं विमर्शनीयम् ॥

किंच 'कर्णाटकेषु केषांचिच्चतुस्सप्ततिपाठः, अपरेषां नवाशीतिपाठः' इति सायणार्यभाष्यपर्यालोचनया कर्णाटकपाठ इत्यपरः तत्रापि पाठभेद इत्यपि प्रतीयते । स चानुवाकविभागमात्रनिबन्धन आहोस्विदानुपूर्वीभेदनिबन्धनोऽपीति तादृशपाठानुपलम्भान्न ज्ञायते ॥

नारायणानुवाकीयसायणार्यभाष्य एवोपोद्घाते 'द्राविडानां चतुष्षष्ट्यनुवाकपाठः आन्ध्राणामशीत्यनुवाकपाठः' इत्याद्युक्त्वानन्तरं 'चतुष्षष्टिपाठं प्राधान्येन व्याख्यास्यामः' इत्युक्त्वा रुद्रादिगायत्रीविवरणारम्भे 'इत ऊर्ध्वं तेषु तेषु देशेषु श्रुतिपाठा अत्यन्तविलक्षणाः । तत्र विज्ञानात्मप्रभृतिभिः पूर्वैर्निबन्धकारैर्द्राविडपाठस्यादृतत्वादृयमपि तमेवादृत्य व्याख्यास्यामः' इति च सुस्पष्टोक्तिदर्शनाद्द्राविडपाठ एव तत्र सायणार्याणामप्यभिमत इति प्रतिभाति ॥

यद्यप्यानन्दाश्रममुद्रितसभाष्यारण्यककोशे 'चतुष्षष्टिपाठं' इत्यस्य स्थाने 'अशीतिपाठं' इति पाठान्तरमधोनिर्दिष्टं दृश्यते तथापि द्राविडपाठानुरोधेनैव भाष्यदर्शनात्प्रदर्शितभाष्यकृत्कण्ठोक्तिविरोधाच्च तत्पाठान्तरसांगत्यं चिन्तनीयम् । एवमेवान्ध्रलिपिमुद्रितारण्यकमूलकोशे 'माधवानुमत आन्ध्रपाठः' इति लेखने किं निदानमित्यपि परिचिन्तनीयमिति ॥

No. 162 (C 864/2).

तैत्तिरीयारण्यकम् (कृष्णयजुरारण्यकम्).

Taittirīya-Āraṇyakam (Krishṇa Yajur-Āryṇyakam).

Substance—Paper.
Size—$8\frac{1}{4} \times 4$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—118.
Lines on a page—9.
Letters in a line—29.

Age of Ms.—Appears to be old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 161 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 161 कोशवत्.

प्रतिपद्यविषयः—

No. 161 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् तैत्तिरीयारण्यकं समग्रं दृश्यते । स्वरसूचकरेखाश्च दृश्यन्ते । लेखनं चात्रान्ध्रपाठानुरोधि दृश्यते । 'शके १७२८ क्षयसंवत्सरे पौषशुक्लषष्ठ्यां तिथौ तद्दिने पुस्तकलेखनं समाप्तम्' इति कोशान्ते एतत्पुस्तकलेखनकालो निर्दिश्यते ॥

No. 163 (C. 193).

तैत्तिरीयारण्यकम् (कृष्णयजुरारण्यकम्).

Taittirīya-Āraṇyakam (Krishna Yajur-Āraṇyakam).

Substance—Paper.
Size—$8\frac{1}{2} \times 4$ inches.
Character—Nāgarī.
Folioes—55.
Lines on a page—8.
Letters in a line—26.

Age of Ms.—Old
Condition of the Ms.—Good.
Correct or incorrect — In correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

तच्छं योरावृणीमहे । गातुं यज्ञाय । गातुं यज्ञपतये । दैवी स्वस्तिरस्तु नः । स्वस्तिर्मानुषेभ्यः । ऊर्ध्वं जिगातु भेषजम् । शं नो अस्तु द्विपदे । शं चतुष्पदे ॥ ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥

हरिः ओम् ॥ चित्तिः स्रुक् । चित्तमाज्यम् । वाग्वेदिः । आदा(धी) तं बर्हिः । केतो अग्निः । विज्ञातमग्निः । वाक्पतोहो (तिहो) ता । मन उपवक्ता । प्राणो हविः । सामाध्वर्युः । वाचस्पते विधे नामन् । विधेम ते नाम । विधेस्त्वमस्माकं नाम । वाचस्पतिस्सोमं पिबतु । अस्मासु नृम्णं धात्स्वाहा ॥

उपसंहार:—

No. 161 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 161 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

तैत्तिरीयारण्यके तृतीयः प्रश्नः तैत्तिरीयोपनिषदि चत्वारः प्रश्नाश्च आन्ध्रपाठानुरोधेनात्र कोशे लिखिता दृश्यन्ते ॥

No. 164 (1525).

तैत्तिरीयारण्यकम् (कृष्णयजुरारण्यकम्).

Taittirīya-Āraṇyakam (Krishṇa Yajur-Āraṇyakam).

Substance—Palm-leaf.
Size—16 × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—104.
Lines—on a page—5.
Letter in a line--52.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Leaves are worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 161 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 161 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 161 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् द्राविडपाठानुरोधि तैत्तिरीयारण्यकं समग्रं दृश्यते ॥

No. 165 (1674).

तैत्तिरीयारण्यकम् (कृष्णयजुरारण्यकम्).

Taittirīya-Āraṇyakam (Krishṇa Yajur-Āraṇyakam).

Substance—Palm-leaf.
Size—9 × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—118.
Lines on a page—9.
Letters in a line—38.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Some of the letters are worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 161 कोशवत्.

उपसंहारः—

त꣡ह य एवं वेदापपुनर्मृत्युं जयति जयति स्वर्गं लोकं नाध्वनि प्रमीयते नाप्सु प्रमीयते नाग्नौ प्रमीयते नानपत्यः प्रमीयते लघ्वान्नो भवति ध्रुवस्त्वमसि ध्रुवस्य क्षितमसि त्वं भूतानामधिपतिरसि त्वं भूताना꣡ श्रेष्ठोऽसि त्वां भूतान्युपपर्यावर्तन्ते नमस्ते नमस्सर्वं ते नमः ॥

प्रातिपाद्यविषयः—

No. 161 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् द्राविडपाठानुरोधि तैत्तिरीयारण्यकं समग्रं दृश्यते । अत्रादौ तैत्तिरीयारण्यके प्रथमप्रश्नस्य ततः चतुर्थप्रश्नस्य ततश्च समग्रस्य

तैत्तिरीयोपनिषदः तदुपरि च सप्तमतृतीयाष्टमद्वितीयप्रश्नानां लेखनं दृश्यत इत्यत्रत्यलेखनक्रमानुरोधेनैवोपसंहारग्रन्थो निरदेशि ॥

No. 166 (1835/2).

तैत्तिरीयारण्यकम् (कृष्णयजुरारण्यकम्)

Taittirīya-Āraṇyakam (Krishṇa Yajur-Āraṇyakam).

Substance—Palm-leaf.
Size—$17 \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—98.
Lines on a page—6.
Letters in a line—52.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Leaves are worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 161 कोशवत्.

उपसंहारः—

ब्रह्म वै देवानां बृहस्पतिः । ब्रह्मणैवैनामुपसीदति। दानवस्स्थ पेरव इत्या[ह] । मेध्यानेवैनान् करोति । विष्वग्वृतो लोहितेनेत्याह व्यावृत्त्यै । अश्विभ्यां पिन्वस्व सरस्वत्यै पिन्वस्व पूष्णे पिन्वस्व बृहस्पत

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 161 कोशे द्रष्टव्यः

वक्तव्यविशेषः—

द्राविडपाठानुरोधि चेदमारण्यकमत्र कोशे दृश्यते। अष्टमप्रश्नश्चासमग्रसप्तमानुवाकान्तः परिदृश्यते ॥

No. 167 (1055).

तैत्तिरीयारण्यकम् (कृष्णयजुरारण्यकम्).

Taittirīya-Āraṇyakam (Krishṇa Yajur-Āraṇyakam).

Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—75.
Lines on a page—6.
Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 161 कोशवत्.

उपसंहारः—

यदेकादशेऽहन् प्रवृज्यते । इन्द्रो भूत्वा त्रिष्टुभमेति । यद्द्वादशेऽहन् प्रवृज्यते । सोमो भूत्वा सुत्यामेति । यत्पुरस्तादुपसदां प्रवृज्यते । तस्मादितः पराङ्मूंल्लोका ँस्तपन्नेति । यदुपरिष्टादुपसदां प्रवृज्यते । तस्मादमुतोऽर्वागिमान्लोका ँस्तपन्नेति । य एवं वेद । ऐव तपति ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 161 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् तैत्तिरीयोपनिषदं विना तैत्तिरीयारण्यकं द्राविडपाठानुरोधि दृश्यते ॥

No. 168 (1700).

तैत्तिरीयारण्यकम् (कृष्णयजुरारण्यकम्)

Taittirīya-Āraṇyakam (Krishṇa Yajur-Āraṇyakam).

Substance—Palm-leaf.
Size—$17 \times 1\frac{1}{2}$ inches.

Character—Grantha.
Folios—43.

Lines on a page—6.

Letters in a line—40.

Age of Ms.—

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

चित्तिः स्रुक्। चित्तमाज्यम्। वाग्वेदिः। अधीतं बर्हिः। केतो अग्निः। विज्ञातमग्निः। वाक्पतिर्होता। मन उपवक्ता। प्राणो हविः। सामाध्वर्युः। वाचस्पते विधे नामन्। विधेम ते नाम। विधेस्त्वमस्माकं नाम। वाचस्पतिः सोमं पिबतु। अस्मासु नृम्णं धात्स्वाहा॥

उपसंहारः—

आभिर्गीर्भिर्यदतो न ऊनमाप्यायय हरिवो वर्धमानः। यदा स्तोतृभ्यो महि गोत्रा[रु]जासि भूयिष्ठभाजो अध ते स्याम। ब्रह्म प्रावादिष्म तन्नो मा हासीत्॥ ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 161 कोशे द्रष्टव्यः

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् द्राविडपाठानुरोधि तैत्तिरीयारण्यकमसमग्रं दृश्यते। तच्चात्र पूर्वं तृतीयः प्रश्नः, ततः तैत्तिरीयोपनिषत्, ततश्च अष्टमप्रश्ने तृतीयानुवाके कश्चिद्भागः, तदुपरि च सप्तमः प्रश्न इत्येवंक्रमेण लिखितं दृश्यते॥

No. 169 (1448/2).

तैत्तिरीयारण्यकम् (कृष्णयजुरारण्यकम्).

Taittirīya-Āraṇyakam (Krishṇa Yajur-Āraṇyakam).

Substance—Palm-leaf.

Size—16 × 1½ inches.

Character—Āndhra.

Folios—44–64 + 27–43.

Lines on a page—7.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः —

No. 168 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 168 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 161 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् तैत्तिरीयारण्यके तृतीयचतुर्थसप्तमप्रश्नाः तैत्तिरीयोपनिषच्चेत्येते प्रश्ना द्राविडपाठानुरोधिनः परिदृश्यन्ते ॥

No. 170 (A 12).

तैत्तिरीयारण्यकभाष्यम् ज्ञानयज्ञाख्यम् (कृष्णयजुरारण्यकभाष्यम्).

Taittirīya-Āraṇyaka Bhāṣyam, entitled Jñānayajña.

Author—Bhaṭṭabhāskara.
Substance—Paper.
Size—13 × 8 inches.
Character—Āndhra.
Folios—151.
Lines on a page—25.
Letters in a line—28.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ईशानस्सर्वविद्यानां भूतानामीश्वरः परः ।
पुनातु सर्वदा युष्मान् शब्दब्रह्ममयश्शिवः ॥

एवं व्याख्याता इष्टिपशुसोमादीनां(ग्नीनां)तद्विकृतीनां ब्राह्मणभागाश्च । इदानीं तच्छे (तेषामेव शे)षभूतम(मा)रण्येऽनुवाक्यं तन्त्र व्याख्यास्यामः । अत्राहुः—

होतॄन् प्रवर्ग्यकाण्डे च याश्चोपनिषदो विदुः ।
अरुणाम्नायविधिश्चे(धी चै)व काठके परिकीर्तितौ ॥
रुद्रो(मित्रो)नारायणश्चैव मेयोध(धो)यश्चैव पैतृकः ।
एतदारण्यकं सर्वं नाव्रती श्रोतुमर्हति ॥
कल्पे पितृविधिश्चैव प्रवर्ग्यविधिरेव च ।
अरुणाम्नायविधिश्चैव शतरुद्रविधिस्तथा ॥
कल्पेषु तु य आम्नाता मन्त्रास्तानप्यतन्द्रितः ।
यथाव्रतमुपाकृत्य त्वधीयीतेति चोच्यते ॥

अत्र सन्त्यष्टौ काठके काण्डानि कठमुनिदृष्टानि ।

उपसंहारः—

प्रथमेऽह्नि प्रवृज्यते । तेन सविता भूत्वा यजमानस्सर्वान् कामानाप्नोति । एतेनोत्तरे व्याख्याताः । तस्मात् कर्मण इतो लोकात् गच्छन् स्वर्गादिं तपन् गच्छति । अमुतो लोकादिमान् लोकान् सर्वतः आदित्यात्मा तपत्येव, आदित्यो भवतीत्यर्थः ॥

॥ इति द्वादशोऽनुवाकः । समाप्तः प्रपाठकः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

भाष्येऽस्मिन् तैत्तिरीयारण्यकगतानां मन्त्राणां विनियोगप्रदर्शनपूर्वकं नातिसंगृहीतं नातिविस्तृतं च विवरणं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् तैत्तिरीयारण्यकभाष्यं भट्टभास्करीयं समग्रं वर्तते ॥
विद्यारण्यविरचिते शंकरदिग्विजये पञ्चदशे सर्गे—

कवये कथयास्मदीयवार्तामिह सौम्येति स भट्टभास्कराय ।
विससर्ज वशंवदाग्रगण्यं मुनिरभ्यर्णगतं सनन्दनार्यम् ।
अभिरूपकुलावतंसभूतं बहुधा व्याकृतसर्ववेदराशिम् ॥

इति ग्रन्थेन भट्टभास्करमिश्रस्य श्रीशंकराचार्यसमकालिकत्वस्य माधवा-

चार्यैरेवोक्तत्वात् भट्टभास्करमिश्रस्य सायणार्यात्प्राचीनत्वं सुव्यक्तमवसीयते। इतोऽधिकं No. 110 कोशे द्रष्टव्यम् ॥

No. 171 (A 277).

तैत्तिरीयारण्यकभाष्यं ज्ञानयज्ञाख्यम् (कृष्णयजुरारण्यकभाष्यम्).

Taittirīya-Āraṇyaka-Bhāṣyam, entitled Gñānayjña.

Author—Baṭṭabhāskara.
Substance—Paper.
Size—13 × 8 inches.
Character—Grantha.
Folios—170.
Lines on a page—34.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 170 कोशवत्.

उपसंहारः—

अथ कस्मात् यज्ञे क्रियते वागेष इति। प्रवर्ग्यः इयं वाक् द्वादशाहे द्वादशधा प्रजापतिरेव कृतः अवकाशैः अवकाशमन्त्रैः। एष आदित्यः। प्रथमेऽहनि प्रवृज्यते तेन सविता भूत्वा यजमानः सर्वान् कामानाप्नोति॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 170 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् भाष्यमिदं समग्रप्रायं दृश्यते। अन्ते तिस्रः पङ्क्तय एव गलिताः॥

No. 172 (1040).

तैत्तिरीयारण्यकभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम् (कृष्णयजुरारण्यकभाष्यम्).

Taittirīya-Āraṇyaka Bhāṣyam, entitled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—209.
Lines on a page—8.
Letters in a line—74.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Leaves are worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ यस्य निश्वसिता(सितं)वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥
तत्कटाक्षेण तद्रूपं दधद्बुक्कमहीपतिः ।
आदिशन्माधवाचार्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥
ये पूर्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायातिसंग्रहात् ।
कृपालुर्माधवाचार्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥
व्याख्याता सुखबोधाय तैत्तिरीयकसंहिता ।
तद्ब्राह्मणं च व्याख्यातं शिष्टमारण्यकं ततः ॥
अरण्याध्ययनादेतदारण्यकमितीरितम् ।
अरण्ये तदधीयीतेत्येवं[वाक्यं]प्रचक्षते(प्रवक्ष्यते) ॥
काण्डमारण्यकं सर्वं व्याख्यातव्यं प्रयत्नतः ।
आरण्यकविशेषास्तु पूर्वाचार्यैरुदी[रिताः] ॥
होतॄन् प्रवर्ग्यकाण्डं च याश्चोपनिषदो विदुः ।
अरुणाम्नायविधिश्चैव[काठके परिकीर्ति]ताः ॥
रुद्रो नारायणश्चैव मेधो यश्चैव पित्रियः ।
एतदारण्यकं सर्वं नाव्रती श्रोतुमर्हति ॥
कठेन मुनिना दृष्टं काठकं परिकीर्तितम् ।
सावित्रो नाचिकेतश्च चातुर्होत्रस्तृतीयकः ॥

तुरीयो(तुर्यो) वैश्वसृजस्तद्वद्वह्निरारुणकेतुकः ।
स्वाध्यायब्राह्मणं चैव सर्वं काठकमीरितम् ॥

उपसंहारः—

यच्चु ताण्डिशाखायामुपलभ्यते त्रेधा विभक्तस्यायुषः सवनत्रयत्वमित्या[दि न तत्किंचिदपि तैत्तिरीय]के पश्यामः । अतो मरणावभृथत्वाद्यल्पसाम्यबाधाद्विद्ययोर्भेद एवोचितः । अपि च न तैत्तिरीयाणामुपासनमिदम्, किं तर्हि, ब्रह्मविद्याप्रशंसा, तस्यैवं विदुष[इति] ब्रह्मविदोऽनुकर्षणात्, तस्मात् न विद्यैक्यशङ्काया अप्यवकाशोऽस्ति । क्रममुक्तिरेव . . . . मिथाहिवारणत्वशेषमिति मन्तव्यम्? ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

एतन्मूलभूते 161 कोशे प्रदर्शितानां मन्त्राणामत्र भाष्ये ललितयैव शैल्या तत्र तत्र कल्पसूत्रविनियोगादिप्रदर्शनपूर्वकं विवरणं कृतम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् तैत्तिरीयारण्यकभाष्ये 36--50 पत्रेषु प्रथमप्रश्ने 13 शानुवाकप्रभृति 27 शानुवाकान्त्यभागान्तः, तथा 92–98 पत्रेषु तृतीयप्रश्ने 11 शानुवाके 23 शीमृचमारभ्य 14 शानुवाके प्रथममन्त्रपर्यन्तः, तथा उपनिषदि शिक्षानन्दभृगुवल्लीनां च भाष्यग्रन्थो न दृश्यते ॥

No. 173 (1819).

तैत्तिरीयारण्यकभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम् (कृष्णयजुरारण्यकभाष्यम्).

Taittirīya Āraṇyaka Bhāṣyam, entitled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—39.
Lines on a page—8.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Moth-eaten.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

तृतीये[कथिता]मन्त्रा ब्राह्मणा(ब्रह्माग्नि)ब्रह्ममेधयोः ।
प्रवर्ग्यमन्त्राः प्रोच्यन्ते चतुर्थेऽस्मिन् प्रपाठके ।
तद्ब्राह्मणं पञ्चमे स्यात् तावन्योन्याति(भि)काङ्क्षिणौ ।
तेन प्रपाठकावेतौ व्याख्यास्ये सह सर्वतः ॥

तत्र चतुर्थस्य प्रथमेऽनुवाके शान्तिपाठार्थोऽभिधीयते । तस्य च प्रवर्ग्यकर्मादौ(मेता)परं महावीरनिष्पत्तेः पूर्वं पाठं बोधायन आह "अथामावास्येन वा हविषेष्ट्या(ष्ट्वा)नक्षत्रे वा पूर्वां शान्तिमुपयन्ति नमो वाचे" इति । आपस्तम्बस्तु प्रवर्ग्यप्रचारादौ महावीरनिष्पत्तेरूर्ध्वं शान्तिपाठमाह 'प्रवर्ग्येण प्रचरिष्यन्तः संवृण्वन्ति द्वाराणि परिश्रयन्ति पत्नयाः पश्चात् होतोपविशति पुरस्तादध्वर्युर्दक्षिणतो ब्रह्मा यजमानः प्रस्तोता चोत्तरतः प्रतिप्रस्थाता चाग्नीध्रश्च सदन्तीरुपस्पृश्य प्रथमेनानुवाकेन शान्तिं कृत्वा' इति ॥

उपसंहारः—

एतैर्मन्त्रैस्साध्यान् होमान् विधत्ते—'प्राणाहुतीर्जुहोति । प्राणानेव यजमाने दधाति' इति । तत्र सप्तसंख्यापक्षं विधत्ते—'सप्त जुहोति । सप्त वै शीर्षण्याः प्राणाः । प्राणानेवास्मिन् दधाति'—इति । शिरोगतसप्तच्छिद्रवृत्तिप्राणानां सप्तत्वात् संख्यायास्त(ख्यया त)त्प्राप्तिः । कल्पः— 'देवस्त्वा सविता मध्वाऽनक्त्विति स्रुचेणोपर्याहवनीये सह(महा)वीरमक्त्वा' इति । हे माहावीर त्वां सविता देवो मध्वा मधुरेण घृतेनानक्तु अक्तं करोतु । मध्वेति प्रयोगात् यजमानस्य तेजोव्याप्तिं दर्शयति— 'देवस्त्वा सविता मध्वाऽनक्त्वित्याह तेजसैवैनमनक्ति' इति । कल्पः— 'पृथिवीं तपसस्त्रायस्वेत्यपरस्मिन् खरे राजतं रुक्मं निधाय' इति । हे रुक्म पृ

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र प्रवर्ग्यब्राह्मणमन्त्राणां कल्पसूत्रविनियोगादिप्रदर्शनपूर्वकमर्थो विशदीकृतः ॥

वक्तव्याविशेषः—

कोशेऽस्मिन् एतद्भाष्यरीत्या तुरीयप्रश्ने आदितः पञ्चमानुवाकादिभागान्तं समूलं सायणीयमारण्यकभाष्यं दृश्यते ॥

No. 174 (1261).

तैत्तिरीयारण्यकभाष्यं वेदार्थप्रकाशाख्यम् (कृष्णयजुरारण्यकभाष्यम्).

Taittirīya-Āraṇyaka Bhāṣyam, entitled Vedārthaprakāśa.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—42.
Lines on a page—5.

Letters in a line—52.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ यस्य निश्श्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥
प्रवर्ग्यब्राह्मणं प्रोक्तं पञ्चमे हि प्रपाठके ।
पितृमेधस्य मन्त्रास्तु कथ्यन्तेऽस्मिन् प्रपाठके ॥

तेषां च पितृमेधमन्त्रणां विनियोगो भरद्वाजकल्पे बोधायनकल्पे चाभिहितः । तत्र 'आहिताग्नेर्मरणसंशये दहनदेशं जोषयते दक्षिणा प्रत्यक्प्रवणं' इत्यारभ्य भरद्वाज आह—'अन्वारब्धे मृत आहवनीये स्रुवाहुतिं जुहोति परेयुवाꣳसम्' इति। बोधायनोऽप्येवमेवाह—'अथ गार्हपत्य आज्यं विलाप्योत्पूय स्रुचि चतुर्गृहीत्वा प्रेतस्य दक्षिणं बाहुमन्वारभ्य जुहोति परेयुवाꣳसम्' इति ॥

उपसंहारः—

कल्पः–'माता रुद्राणामिति द्वाभ्यामुत्सृजन्ति' इति। तत्र प्रथमामाह–'माता रुद्राणां दुहिता—वधिष्ट' इति । इयं राजगवी रुद्राणां एकादशसंख्यानां माता मातृस्थानीया । वसूनां अष्टसंख्यानां दुहिता पुत्रीस्था-

नीया। आदित्यानां द्वादशसंख्यानां स्वसा भगिनीस्थानीया। अमृतस्य-नाभिः ऐहिकामुष्मिकस्य नाभिस्थानीया। अतः कारणात् चिकितुषे ज्ञानयुक्ताय जनाय ऋत्विक्समूहाय नु क्षिप्रं[प्र]वोचं प्रकर्षेण कथयामि। किं कथ्यत इति तदुच्यते। अनागां अपराधरहितां अदितिं अखण्डनीयां गां रजगवीं अनुस्म(स्त)रणीरूपेण उपाकृतां मा वधिष्ट हे जना अस्या वधं मा कुरुत। अथ द्वितीयामाह—'पिबतूदकं तृणान्यत्तु। ओमुत्सृजत' इति। इयं राजगवी यत्र क्वापि स्वेच्छया उदकं पिबतु। तृणान्यत्तु तृणानि भक्षयतु। उत्सृजत बद्धामेनां परित्यजत॥

इति श्रीमाधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुरारण्यके षष्ठप्रपाठके द्वादशोऽनुवाकः॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन्।
पुमर्थांश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः॥
यस्य निश्श्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत्।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम्॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र तैत्तिरीयारण्यकीयषष्ठप्रपाठकगतानां पितृमेधोपयोगिनां मन्त्राणां तत्रतत्र कल्पसूत्रप्रदर्शनपूर्वकं विनियोगं प्रदर्श्य विवरणं सम्यक्कृतं दृश्यते॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् पितृमेधप्रश्नमात्रस्य भाष्यं दृश्यते। एतद्भाष्यप्रणेता सायणार्यो ज्ञानयज्ञभाष्यकर्तुर्भट्टभास्करमिश्रादर्वाचीन इत्ययमंशः No. 110 कोशे द्रष्टव्यः॥

(4) उपनिषत्

No. 175 (4136/11).

अक्षमालिकोपनिषत्.

Akṣamālikopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—9 ½ × 2 inches.
Character—Āndhra.
Folios—45–46.

Lines on a page—15.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

अथ प्रजापतिर्गुहं पप्रच्छ। भो ब्रह्मन्नक्षमालाभेदविधिं ब्रूहीति। सा किं लक्षणा। कतिभेदा। अस्याः कानि सूत्राणि। कथं घटनाप्रकारः। के वर्णाः। का प्रतिष्ठा। कैषाऽधिदेवता। किं फलमिति। तं गुहः प्रत्युवाच। प्रवाळमौक्तिकस्फटिकशङ्खरजताष्टापदचन्दनपुत्रजीविकाब्जरुद्राक्षा इति। आदिक्षान्तर(क्षान्त)मूर्तिः संविधानुभवा। (सावधानभावा) सौवर्णं राजतं ताम्रं चेति सूत्रत्रयम्। तद्विवरे सौवर्णम्। तदक्षपार्श्वे राजतम्। तद्वामे ताम्रम्। तन्मुखे मुखम्। तत्पुच्छे पुच्छम्। तदन्तरावर्तनक्रमेण योजयेत्॥

उपसंहारः—

सर्वतत्त्वात्मिके सर्वविद्यात्मिके सर्वशक्त्यात्मिके सर्वदेवात्मिके वसिष्ठेन मुनिना आराधिते विश्वामित्रेण मुनिना उपास्यमाने नमस्ते नमस्ते। प्रातरधीयानो रात्रिकृतं पापं नाशयति। सायमधीयानो दिवसकृतं पापं नाशयति तत्सायं प्रातः प्रयुञ्जानः पापोऽपापो भवति। एवमक्षमालिकया जप्तो मन्त्रस्सद्यसिद्धिकरो भवतीत्याह भगवान् गुहः प्रजापतिमित्युपनिषत्॥ वाङ्मे मनसीति शान्तिः॥

॥ अक्षमालिकोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

प्रजापतिं प्रति गुहोक्तिरूपायामस्यामुपनिषदि मन्त्रजपोपयोगिन्या अक्षमालाया लक्षणं तद्भेदाः तदुपयोगिसूत्राणि, तद्घटनाक्रमः तद्वर्णाः अकारादिक्षकारान्तवर्णात्मना भावनरूपप्रतिष्ठाक्रमः, तदधिदेवतादिकं चेत्येतत्सर्वं सविस्तरमभिधीयते। अन्ते एतदुपनिषत्पाठस्य फलं च प्रतिपाद्यते॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् इयमुपनिषत् समग्रा दृश्यते । ऋग्वेदीयेति मुद्रिता च ॥

No. 176 (3581/15).

अक्षमालिकोपनिषत्.

Akṣamālikopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × $2\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—24.
Lines on a page—11.
Letters in a line—104.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 175 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 175 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 175 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 175 कोशवत्.

No. 177 (B 408).

अक्षमालिकोपनिषत्.

Akṣamālikopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—6.

Lines on a page—12.
Letters in a line—18.
Age of Ms.—Appears to be modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 175 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 175 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 175 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 175 कोशवत्.

No. 178 (B 409).

अक्षिकोपनिषत्.

Akṣikopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—6.
Lines on a page—13.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—complete.

उपक्रमः—

अथ ह सांकृतिर्भगवानादित्यलोकं जगाम। तमादित्यं नत्वा चाक्षुष्मतीविद्यया तमस्तुवत्। ओं नमो भगवते सूर्याय अक्षितेजसे नमः। ओं खेचराय नमः। ओं महासेनाय नमः। ओं तमसे नमः। ओं रजसे

नमः । ओं सत्त्वाय नमः । असतो मा सद्गमय । तमसो मा ज्योतिर्गमय । मृत्योर्माऽमृतं गमय । विष्णो,(उष्णो) भगवान् शुचिरूपः । हंसो भगवान् शुचिरूपः प्रतिरूपः । एवं चाक्षुष्मतीविद्यया स्तुतस्सूर्यनारायणः सुप्रीतोऽब्रवीत् ॥

विश्वरूपं घृणिनं जातवेदसं हीमनामयं ज्योतिरूपं तपन्तम् ।
सहस्ररश्मिश्शतधा वर्तमानः पुरुषः प्रजानामुदयत्येष सूर्यः ॥

नमो भगवते श्रीसूर्यायादित्याय अक्षितेजसे हो वाहिनी वाहिनी वा स्वाहेति । चाक्षुष्मतीविद्यां ब्राह्मणो यो नित्यमधीते न तस्याक्षिरोगो भवति । न तस्य कुलेऽन्धो भवति । अष्टौ ब्राह्मणान् ग्राहीयत्वाऽथ विद्यासिद्धिर्भवति । य एवं वेद स महान् भवति ॥

उपसंहारः—

ओंकारमात्रमखिलं विश्वप्रज्ञादिलक्षणम् ।
वाच्यवाचकताभेदात् भेदेनानुपलब्धितः ॥
अकारमात्रं विश्वस्स्यादुकारस्तैजसः स्मृतः ।
प्राज्ञो मकार इत्येवं परिपश्येत्क्रमेण तु ॥
समाधिकालात्प्रागेव विचिन्त्यातिप्रयत्नतः ।
स्थूलसूक्ष्मक्रमात्सर्वं चिदात्मनि विलापयेत् ॥
चिदात्माऽहं नित्यशुद्धबुद्धमुक्तसदद्वयः ।
परमानन्दसन्दोहो वासुदेवोऽहमोमिति ॥
आदिमध्यावसानेषु दुःखं सर्वमिदं यतः ।
तस्मात्सर्वं परित्यज्य तत्त्वनिष्ठो भवानघ ॥
अविद्यातिमिरातीतं सर्वाभासविवर्जितम् ।
आनन्दममलं शुद्धं मनोवाचामगोचरम् ॥
प्रज्ञानघनमानन्दं ब्रह्मास्मीति विभावयेत् ।
इत्युपनिषत् ॥ अक्षिकोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि आदित्यलोकं गतेन सूर्यनारायणदैवत्यया चाक्षुष्मत्याख्यया विद्यया स्तुवता केन चित्सांकृतिनाम्ना समधिगतो ब्रह्मोपासनाक्रमः समारूढसप्तयोगभूमिकस्य योगिनो विस्तरेण लक्षणाभिधानपूर्वकमभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः —

यजुर्वेदीयेति मुद्रितेयमुपनिषत् कोशेऽस्मिन् समग्रा च दृश्यते ॥

No. 179 (B 926-27/11).

अथर्वशिखोपनिषत्.

Atharvaśikhopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—26-27.
Lines on a page—16.
Letters in a line—24.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

अथ हैनं पैप्पलादोऽङ्गिरास्सनत्कुमारश्चाथर्वणमुवाच । भगवन् किमादौ प्रयुक्तं ध्यानं ध्यायितव्यम् । किं तद्ध्यानं को वा ध्याता कश्च ध्येयः । स एभ्य आथर्वणः प्रत्युवाच । ओमित्येतदक्षरमादौ प्रयुक्तं ध्यानं ध्यायितव्यमित्येतदक्षरं परं ब्रह्म । अस्य पादाश्चत्वारो वेदाश्चतुष्पादिदमक्षरं परं ब्रह्म । पूर्वाऽस्य मात्रा पृथिव्यकारः । स ऋग्भिः । ऋग्वेदो ब्रह्मा वसवो गायत्री गार्हपत्यः ॥

उपसंहारः—

सर्वैश्वरश्च शम्भुराकाशमध्ये ध्रुवं ल(स्त)ब्ध्वाऽधिकं क्षणमेकं क्रतुशतसहस्रतुल्य(स्यापि चतु)स्सप्तत्या यत्फलं तदवाप्नोति कृत्स्नमोंकारगतिं च सर्वध्यानयोगज्ञानानां यत्फलमोंकारो वेद पर ईशो वा सुप्त (शिव)एको ध्येयश्शिवंकरः सर्वमन्यत्परित्यज्य । समाप्ताऽथर्वशिखा ॥

एतामधीत्य द्विजो गर्भवासाद्विमुक्तो विमुच्यत एतामधीत्य द्विजोगर्भवासाद्विमुक्तो विमुच्यत इत्यों सत्यम् । इत्युपनिषत् ॥ अथर्वशिखा समाप्ता ॥

प्रातिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि सकलवेदमूलभूतस्य प्रणवस्य स्वरूपं, तदीयमात्राणां देवतादयः, तन्नाम्नामोंकारतारादिपदानां व्युत्पत्तिः, तद्ध्यानध्यातृध्येयस्वरूपं चेत्येतत्सर्वं एतदुपनिषत्पाठकस्य फलशंसनसहितं निरूप्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् इयमुपनिषत्समग्रा दृश्यते, मुद्रिता च ॥

No. 180 (B 410).

अथर्वशिखोपनिषत्.

Atharvaśikhopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—161-163.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 179 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 179 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 179 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 179 कोशवत्.

No. 181 (1514/3).

अथर्वशिखोपनिषत्.

Atharvaśikhopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—14–15.
Lines on a page—10.
Letters in a line—29.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 179 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 179 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 179 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 179 कोशवत्.

No. 182 (C 1533/7).

अथर्वशिखोपनिषत्.

Artharvaśikhopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$12 \times 5\frac{1}{2}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—17.

Lines on a page—14.
Letters in a line—38.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 179 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 179 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 179 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 179 कोशवत्.

No. 183 (1973/13).

अथर्वशिखोपनिषत्.

Atharvaśikhopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—157-159.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 179 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 179 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 179 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 179 कोशवत्.

No. 184 (2347/5).

अथर्वशिखोपनिषत्.

Atharvaśikhopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$7 \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—23-25.
Lines on a page—9.
Letters in a line—22.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 179 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 179 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 179 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 179 कोशवत्.

No. 185 (2347/4).

अथर्वशिरउपनिषत्.

Atharva-Śira-Upaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—7 × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—17-23.
Lines on a page—9.

Letters in a line—22.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः—देवा ह वै स्वर्गं लोकमगमन्। ते देवा रुद्रमपृच्छन्। को भवानिति। सोऽब्रवीत्। अहमेकं(कः)प्रथममासं वर्तामि च भविष्यामि च। नान्यः कश्चन मतो(त्तो)व्यतिरिक्त इति॥

उपसंहारः—

यो रुद्रो अग्नौ यो अप्स्वन्तर्य ओषधीर्वीरुध आविवेश। य इमा विश्वा भुवनानि चाक्लिपे तस्मै रुद्राय नमो अस्तु। अद्य मूर्धानमस्य स꣡ꣳशीर्योऽथर्वा हृदयं च यन्मास्तिष्कादूर्ध्वं प्रेरयन् पवमानो अथ शीर्ष्णस्तद्वाऽथर्वशिरो देवकोशस्समुज्झि(क्षि)तः तत्प्राणो अभिरक्षतु। श्रियमन्नमथो मनः श्रियमन्नमथो मनः। विद्यामन्नमथो मनो विद्यामन्नमथो मनः। मोक्षमन्नमथो मनो मोक्षमन्नमथो मनः(त्रिः)॥

॥ अथर्वशिरउपनिषत् समाप्ता॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि देवानां को भवानिति रुद्रं प्रति प्रश्नः, तदुत्तरेण तस्य सर्वात्मकत्वज्ञानेन तन्नतिपूर्वकं बहुधा तस्य स्तुतिः, तत्प्रतिपादकत्वेन परिज्ञातानामोंकारप्रणवसर्वव्यप्यनन्तादिपदानां निर्वचनम्,

पाशुपतव्रतनिरूपणम्, एतदुपनिषदध्ययनफलकथनं चेत्येतत्सर्वं परिदृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अथर्ववेदीयेति मुद्रितेयमुपनिषत्, अस्मिन् कोशे समग्रा चोपलभ्यते ॥

No. 186 (1973/12).

अथर्वशिरउपनिषत्.

Atharva Śira-Upaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—150-156.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 185 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 185 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 185 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 185 कोशवत्.

No. 187 (B 411).

अथर्वशिरउपनिषत्.

Atharva-Śira Upaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—125-130.
Lines on a page—11.
Letters in a line—22.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 185 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 185 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 185 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 185 कोशवत्.

No. 188 (C 1514/2).

अथर्वशिरउपनिषत्.

Athasva-Śira Upaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—9-14.
Lines on a page—9.
Letters in a line—28.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 185 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 185 कोशवत् 'इत्योꣳ सत्यम्' इत्यन्तेऽधिकम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 185 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 185 कोशवत्.

No. 189 (C 1533/6).

अथर्वशिरउपनिषत्.

Atharva-Śira Upaniṣat.

Substance—Paper.	Age of Ms.—Old.
Size—12 × 5½ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—13-16.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—14.	
Letters in a line—38.	

उपक्रमः—

No. 185 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 185 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 185 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 185 कोशवत्.

No. 190 (B 412/1).

अद्वयतारकोपनिषत्.

Adwayatārakopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—33-37.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Recent.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

पूर्णमद इति शान्तिः—अथात अद्वयतारकोपनिषदं व्याख्यास्यामः। यतिने(तये)जितेन्द्रियाय शमादिषड्गुणपूर्णाय चित्स्वरूपोऽहमिति सदा भावयन् सम्यङ्निमीलिताक्षः किञ्चिदुन्मीलिताक्षो वा अन्तर्दृष्ट्या भ्रूदहराद्उपरि सच्चिदानन्दतेजःकूटरूपं परब्रह्मावलोकयन् तद्रूपो भवति। गर्भजन्मजरामरणसंसारमहद्भयात् संतारयति । तस्मात्तारकमिति। जीवेश्वरौ मायिकाविति विज्ञाय सर्वविशेषं नेति नेतीति विहाय यदवशिष्यते तदद्वयं ब्रह्म। तत्सिद्ध्यै लक्ष्यत्रयानुसन्धानं कर्तव्यम्। देहमध्ये ब्रह्मनाडी सुषुम्ना सूर्यरूपिणी पूर्णचन्द्राभा वर्तते ॥

उपसंहारः—

परमगुरूपदेशेन सहस्रारज्वलज्ज्योतिर्वा बुद्धिगुहानिहितचिज्ज्योतिर्वा षोडशान्तस्स्थतुरीयचैतन्यं वा अन्तर्लक्ष्यं भवति। तद्दर्शनं सदाचार्यमूलम् ॥

आचार्यो वेदसम्पन्नो विष्णुभक्तो विमत्सरः ।
योगज्ञो योगनिष्ठश्च सदा योगात्मकश्शुचिः ॥

गुरुभक्तिसमायुक्तपुरुषज्ञो विशेषतः ।
एवं लक्षणसम्पन्नो गुरुरित्यभिधीयते ॥
गुशब्दस्त्वन्धकारस्स्याद्रुशब्दस्तन्निरोधकः ।
अन्धकारनिरोधित्वाद्गुरुरित्यभिधीयते ॥
गुरुरेव परं ब्रह्म गुरुरेव परा गतिः ।
गुरुरेव परा विद्या गुरुरेव परायणम् ॥
गुरुरेव परा काष्ठा गुरुरेव परं धनम् ।
यस्मात्तदुपदेष्टाऽसौ तस्माद्गुरुतरो गुरुः ॥

इति । यस्सकृदुच्चारयति तस्य संसारमोचनं भवति । सर्वजन्मकृतं पापं तत्क्षणादेव नश्यति । सर्वान् कामानवाप्नोति । सर्वपुरुषार्थसिद्धिर्भवति । य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥

॥ अद्वयतारकोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः---

अस्यामुपनिषदि अन्तर्बाह्यमध्यभेदेन त्रैविध्यमापन्नस्य लक्ष्यस्य विवरणपूर्वकं स्वदेहान्तर्गतिर्ज्योतिर्दर्शनोपायः कथितः । पूर्वार्धोत्तरार्धतया द्विधा विभक्तयोः तारकामनस्कयोगयोर्विवरणपूर्वकं मूर्त्यमूर्तिभेदेन तारकद्वैविध्यं चोपवर्ण्य तुरीयचैतन्यदर्शनस्य सद्गुरूपदेशलभ्यत्वमभिधाय गुरुशब्दार्थं प्रकाश्य एतदुपनिषत्पाठकस्य फलं चान्तेऽभिहितम् ॥

वक्तव्यविशेषः---

मण्डलब्राह्मणोपनिषदि प्रतिपाद्यमानो ऽयस्तारकविषयः स एवात्रोपनिषदि संगृह्य प्रतिपाद्यते । एते उभे अप्युपनिषदौ शुक्लयजुर्वेदगते मुद्रिते । तारकयोगविषय उभाभ्यामुपनिषद्भ्यां प्रतिपाद्यमानः सम्पूर्णतां प्राप्त इत्यूहितुं शक्यते । कोशेऽस्मिन् इयमुपनिषत्समग्रा दृश्यते ॥

No. 191 (3581/30).

अद्वैताख्योपनिषत् .

Adwaitākhyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.	Character—Āndhra.
Size—20 × 2¼ inches.	Folios—34.

Lines on a page—13.

Letters in a line—96.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

उपासनाश्रितो धर्मो जाते ब्रह्मणि वर्तते ।
प्रागुत्पत्तेरजं सर्वं तेनासौ कृपणस्स्मृतः ॥
अतो वक्ष्याम्यकार्पण्यमजातिमस(जातिस्सम)तां गतिम् ।
यथा न जायते किञ्चित् जायमानस्समन्ततः ॥
आत्मा ह्याकाशवज्जीवैर्घटाकाशैरिवोदितः ।
घटादिवच्च संघातैर्जातावेतन्निदर्शनम् ॥

उपसंहारः—

नास्वादयेत्सुखं तत्र निस्सङ्गः प्रज्ञया भवेत् ।
निश्चलं निश्चितं मेकी(निश्चरच्चित्त)मेकीकुर्यात्प्रयत्नतः ॥
यदा न लीयते चित्तं न च विक्षिप्यते पुनः ।
अनिङ्गनमनाभासं निष्पन्नं ब्रह्म तत्तदा ॥
स्वस्थं शान्तं सनिर्वाणमकथ्यं सुखमुत्तमम् ।
अजमजेन ज्ञेयेन सर्वज्ञं परिचक्षते ॥
न कश्चिज्जायते जीवः सम्भवोऽस्य न विद्यते ।
एतत्तदुत्तमं सत्यं यत्र किञ्चिन्न जायते ॥
॥ इति अद्वैताख्योपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

"ऐकात्म्यप्रत्ययसारं प्रपञ्चोपशमं शान्तं शिवमद्वैतं चतुर्थं मन्यन्ते स आत्मा स विज्ञेयः" इति माण्डूक्योपनिषद्वाक्यार्थसाधकयुक्तयो बहवः प्रतिपादिता अस्मिन् अद्वैतप्रकरणे । अन्ते च शान्तिर्मनोनिग्रहायत्तेति मनोनिग्रहोपाया अभिहिताः ॥

वक्तव्यविशेषः—

आगमवैतथ्याद्वैतालातशान्त्याख्यैश्चतुर्भिः प्रकरणैर्विभक्ते गौडपादाचार्यीयमाण्डूक्योपनिषत्कारिकाग्रन्थे तृतीयप्रकरणतया परिदृश्य-

मानमद्वैतप्रकरणमेवास्मिन् कोशे अद्वैताख्योपनिषदभिख्यया लिखितं दृश्यते ॥

No. 192 (3581/3).

अध्यात्मोपनिषत्.

Adhyātmopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.
Folios—7.
Lines on a page—13.
Letters in a line—80.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

अन्तश्शरीरे निहितो गुहायामा(म)ज एको नित्यं अ(य)स्य पृथिवी शरीरं, यः पृथिवीमन्तरेण संचरन् यं पृथिवी न वेद। यस्यापश्शरीरं योऽपोऽन्तर सञ्चरन् यमापो न विदुः। यस्य तेजश्शरीरं यस्तेजोन्तरे संचरन् [यं तेजो न वेद। यस्य वायुश्शरीरं यो वायुमन्तरे संचरन् यं वायुर्न वेद। यस्याकाशश्शरीरं य आकाशमन्तेर संचरन् यमाकाशो न वेद। यस्य मनश्शरीरं यो मनोऽन्तरे संचरन् यं मनो न वेद। यस्य बुद्धिश्शरीरं यो बुद्धिमन्तरे संचरन्] यं बुद्धिर्न वेद ॥

उपसंहारः—

स एष सर्वभूतान्तरात्माऽपहतपाप्मा दिव्यो देव एको नारायणः। एतां विद्यामपान्तरतमाय ददौ। अपान्तरतमो ब्रह्मणे[ब्रह्मा]ऽघोराङ्गिरसाय ददौ। अघोराङ्गिरा रैकाय ददौ। रैको रा(वा)माय ददौ। रा(वा)मस्सर्वेभ्यो भूतेभ्यो ददौ ॥ इत्येतन्निर्वाणानुशासनं वेदानुशासनमित्युपनिषत् ॥

॥ इत्यध्यात्मोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र पृथिव्यप्तेजआदीनामक्षरान्तानां नारायणशरीरत्वमुपवर्ण्य तस्य सर्वान्तर्यामित्वमभिधायैतदुपनिषत्प्राप्तौ गुरुशिष्यपरम्परा चान्तेऽभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

शुक्लयजुर्वेदीयेयमुपानिषत् । एतन्नामिकायां मुद्रितायामुपनिषदि जगन्मिथ्यात्वात्मैक्यादिस्थापका अंशाः श्लोकसप्तत्या संगृहीता दृश्यन्ते । कोशालयेऽस्मिन् दृश्यमाने कोशद्वये तु तेंऽशा न दृश्यन्ते । अपि तु पृथिव्यादितत्वस्य ब्रह्मशरीरत्वं ब्रह्मणस्सर्वान्तर्यामित्वमित्येतावदेव वाक्यशैल्योपपादितं दृश्यते । अतोऽधिकभागस्य मुद्रिते परिदृश्यमानस्य एतदुपनिषदन्तर्गतत्वं न वेति विमर्शनीयम् ॥

No. 193 (1682/8).

अध्यात्मोपनिषत्.

Adhyātmopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—38.
Lines on a page—6.
Letters in a line—32.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 192 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 192 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 192 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 192 कोशवत्.

No. 194 (4136/14).

अन्नपूर्णोपनिषत्.

Annapūrnopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—49-56.
Lines on a page—15.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥
निदाघो नाम योगीन्द्रो ऋभुं ब्रह्मविदां वरम् ।
प्रणम्य दण्डवद्भूमावुत्थाय स पुनर्मुनिः ॥
अत्मतत्त्वमनुब्रूहीत्येवं पप्रच्छ सादरम् ।
कयोपासनया ब्रह्मन्नीदृशं प्राप्तवानसि ॥
तां मे ब्रूहि महाविद्यां मोक्षसाम्राज्यदायिनीम् ।
निदाघ त्वं कृतार्थोऽसि श‍ृणु विद्यां सनातनाम् ॥
यस्य विज्ञानमात्रेण जीवन्मुक्तो भविष्यसि ॥

उपसंहारः—

चित्तसत्ता परं दुःखं चित्तत्यागः परं सुखम् ।
अतश्चित्तं चिदेकात्मा नय क्षयमवेदनात् ॥

दृष्ट्वा रम्यमरम्यं वा स्थेयं पाषाणवत्समम् ।
एतावताऽऽत्मयत्नेन जि तो(ता)भवति संसृतिः ॥
वेदान्ते परमं गुह्यं पुराकल्पप्रचोदितम् ॥
नाप्रशान्ताय दातव्यं नापुत्रायाशिष्याय वै पुनः ।
अन्नपूर्णोपनिषदं योऽधीते गुर्वनुग्रहात् ॥
स जीवन्मुक्ततां प्राप्य ब्रह्मैव भवति स्वयम् ॥
इत्युपनिषत् ॥ चतुर्थोऽध्यायः ॥ भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥
॥ अन्नपूर्णोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र ऋभुनिदाघसंवादेन ब्रह्मविद्या विचारिता । ब्रह्मविद्याप्रतिबन्धकनिवृत्त्यर्थं अन्नपूर्णामन्त्र उपदिष्टः । पञ्चविधभेदभ्रमः तन्निवृत्त्युपायश्च निर्णीतः । बन्धमोक्षप्रकारः कथितः । मुक्त्युपायभूतमात्मज्ञानं श्रुतियुक्त्यनुभवैः विस्तरेण प्रतिपादितम् । विदेहमुक्तिस्वरूपं विशदीकृतम् । सप्तभूमिकाप्रदर्शनं चान्ते कृतं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

ग्रन्थलिप्यां अध्यायपञ्चकेन मुद्रितैवेयमुपनिषदत्र कोशे अध्यायचतुष्टयात्मिका उपलभ्यते ॥

No. 195 (B 414).

अन्नपूर्णोपनिषत्.

Annapūrnopaniṣat.

Substance—Paper.	Age of Ms.—Modern.
Size—8 × 6 inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—28.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—13.	
Letters in a line—16.	

उपक्रमः—

No. 194 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 194 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 194 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 194 कोशवत्.

No. 196 (3581/8).

अन्नपूर्णोपनिषत्.

Annapūrnōpaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × $2\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndhra.
Folio–Only a page on the 22nd.
Lines on a page—2.
Letters in a line—94.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

मूलश्शृङ्गाटमध्यस्था विन्दुनादकलाश्रया ।
नित्यानन्दी(न्दा) निराहारी(रा)विख्याता विलसत्कचा ॥

उपसंहारः—

ऐं ह्रीं सौः श्रीं क्लीं ओं नमो भगवत्यन्नपूर्णे ममाभिलषितमन्नं देहि स्वाहा ॥

इत्यन्नपूर्णेश्वर्युपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

मन्त्रस्वरूपवर्णादिकथनपूर्वकं अन्नपूर्णामन्त्रमात्रमत्र दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् मन्त्रवर्णादिकं प्रदर्श्य मन्त्रस्वरूपं निर्दिश्य तावतैवेयमुपनिषत्समापिता दृश्यते। मुद्रिते लिखिते च कोशान्तरे तु भूयान् ग्रन्थ उपलभ्यते। अतः कोशेऽस्मिन् उपनिषदियमसमग्रेति कोशान्तरावलम्बेन ज्ञायते ॥

No. 197 (1643/3).

अमृतनादोपनिषत्.

Amritanādōpaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—4-6.
Lines on a page—6.
Letters in a line—51.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Moth-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं सह नाववतु। . . . . . .
शास्त्राण्यधीत्य मेधावी अभ्यस्य च पुनः पुनः।
परमं ब्रह्म विज्ञाय उल्कावत्तान्यथोत्सृजेत् ॥
ओंकाररथमारुह्य विष्णुं कृत्वाऽथ सारथिम्।
ब्रह्मलोकपदान्वेषी रुद्राराधनतत्परः ॥
तावद्रथेन गन्तव्यं यावद्रथपथि स्थितः।
स्थाता रथपतिस्थानं रथमुत्सृज्य गच्छति ॥

उपसंहारः—

अथ वर्णास्तु पञ्चानां प्राणादीनामनुक्रमात् ।
रक्तवर्णो मणिप्रख्यः प्राणवायुः प्रकीर्तितः ॥
अपानस्तस्य मध्ये तु इन्द्रगोपस्य संनिभः ।
समानस्तस्य मध्ये च(समानो नाभिदेशे तु)गोक्षीरस्फटिकप्रभः ॥
आपाण्डर उदानश्च व्यानो ह्यर्चिस्समप्रभः ।
. . . . . लं भित्त्वा मारुतो याति मूर्धतः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र शास्त्राभ्यासस्य परब्रह्मज्ञानफलकत्वमुपवर्ण्य प्रत्याहारध्यान-प्राणायामधारणातर्कसमाध्यभिधयाङ्गषट्कसहितस्य योगस्य तत्तदङ्ग-लक्षणकथनपूर्वकमभ्यसनप्रकारं फलं च निरूप्य प्राणादिवायूनां स्थान-वर्णादिकमभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

यजुश्शाखीयतया मुद्रिता चेयमुपनिषदस्मिन् कोशे अन्तिमश्लोकार्धं विना समग्रा दृश्यते ॥

No. 198 (3581/19).

अमृतनादोपनिषत्.

Amritanādōpaniṣat.

Substance—Palm-leaf.	Letters in a line—104.
Size—20 × $2\frac{1}{4}$ inches.	Age of Ms.—Old.
Character—Āndhra.	Condition of Ms.—Good.
Folio-Only a page on the 26th.	Correct or incorrect—Correct.
Lines on a page—14.	Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 197 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 197 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 197 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 197 कोशवत्.

No. 199 (C 1533/5).

अमृतनादोपनिषत्.

Amritanādōpaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$12 \times 5\frac{1}{2}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—12–13.
Lines on a page—14.
Letters in a line—38.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 197 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 197 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 197 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 197 कोशवत्.

No. 200 (1973/11).

अमृतनादोपनिषत्.

Amritanādōpaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—147-149.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 197 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 197 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 197 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 197 कोशवत्.

No. 201 (B 415).

अमृतनादोपनिषत्.

Amritanādōpaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character – Āndhra.
Folios—115-118.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 197 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 197 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 197 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 197 कोशवत्.

No. 202 (B 927/8).

अमृतनादोपनिषत्.

Amritanādōpaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—22-24.
Lines on a page—16.
Letters in a line—24.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect— Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 197 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 197 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 197 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 197 कोशवत्.

No. 203 (1643/1).

अमृतविन्दूपनिषत्.

Amritabindūpaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—2.
Lines on a page—6.
Letters in a line—51.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ मनो हि द्विविधं प्रोक्तं शुद्धं चाशुद्धमेव च ।
अशुद्धं कामसंकल्पं शुद्धं कामविवर्जितम् ॥
मन एव मनुष्याणां कारणं वन्धमोक्षयोः ।
वन्धाय विषयासक्तं मुक्त्यै निर्विषयं स्मृतम् ॥
यतो निर्विषयस्यास्य मनसो मुक्तिरिष्यते ।
अतो निर्विषयं नित्यं मनः कार्यं मुमुक्षुणा ॥

उपसंहारः—

ज्ञाननेत्रं समादाय उद्धरेद्वह्निवत्प(द्ब्रह्म यत्प)रम् ।
निष्कलं निश्चलं शान्तं तद्ब्रह्माहमिति स्मृतम् ॥
सर्वभूताधिवासं यत् भूतेषु च वसत्यपि ।
सर्वानुग्राहकत्वेन वासुदेवस्तदस्म्यहम् (तदस्म्यहं वासुदेवः) ॥
॥ अमृतविन्दूपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र मनश्शुद्धिप्रशंसनपूर्वकं ब्रह्मज्ञानावाप्तौ साधनमुपवर्ण्य मुक्तिस्वरूपं निरूप्य ब्रह्मज्ञानं प्रशस्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

यजुश्शाखीयेतीयमुपनिषन्मुद्रिताऽस्मिन् कोशे समग्रा च दृश्यते ॥

No. 204 (1973/10).

अमृतबिन्दूपनिषत्.

Amritabindūpaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—145–147.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 203 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 203 कोशे द्रष्टव्यः

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 203 कोशवत्,

वक्तव्यविशेषः—

No. 203 कोशवत्.

No. 205 (3621/10).

अमृतविन्दूपनिषत्.

Amritabindūpaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—17-18.
Lines on a page—9.
Letters in a line—30.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 203 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 203 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 203 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 203 कोशवत्.

No. 206 (B 927/7).

अमृतविन्दूपनिषत्.

Amritabindūpaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8×6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—21-22.
Lines on a page—16.
Letters in a line—24.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 203 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 203 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 203 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 203 कोशवत्.

No. 207 (C 1533/4).

अमृतबिन्दूपनिषत्.

Amritabindūpaniṣat.

Substance—Paper.
Size—12 × $5\frac{1}{2}$ inches.
Character—Āndhra.
Folio—11 only.
Lines on a page—14.
Letters in a line—38.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 203 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 203 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 203 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 203 कोशवत्.

No. 208 (B 417/1).

अवधूतोपनिषत्.

Avadhūtōpaniṣat.

Substance--Paper.

Size—8 × 6 inches.

Character—Āndhra.

Folios—4.

Lines on a page—13.

Letters in a line—18.

Age of Ms.—Modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

सह नाववत्विति शान्तिः॥ अथ ह सांकृतिर्भगवन्तमवधूतं दत्तात्रेयं परिसमेत्य पप्रच्छ। भगवन् कोऽवधूतः। तस्य का स्थितिः। किं लक्ष्म। किं संसरणमिति। तं होवाच भगवान् दत्तात्रेयः—

अक्षरत्वाद्वरेण्यत्वाद्धूतसंसारबन्धनात्।
तत्त्वमस्यादिलक्ष्यत्वादवधूत इतीर्यते॥
यो विलङ्घ्याश्रमान् वर्णानात्मन्येव स्थितस्सदा।
अतिवर्णाश्रमी योगी अवधूतस्स कथ्यते॥
तस्य प्रियं शिरः कृत्वा मोदो दक्षिणपक्षकः।
प्रमोद उत्तरः पक्ष आनन्दो गोष्पदायते॥
गोवालसदृशं शीर्षे नापि मध्ये न चाप्यधः।
ब्रह्म पुच्छं प्रतिष्ठेति पुच्छाकारेण कारयेत्॥
एवं चतुष्पथं कृत्वा ते यान्ति परमां गतिम्॥

न कर्मणा न प्रजया धनेन त्यागेनैके अमृतत्वमानशुः। स्वैरं स्वैरं विहरणं तत्संसरणम्। साम्बरा वा दिगम्बरा वा न तेषां धर्माधर्मौ। न मेध्यामेध्यौ॥

उपसंहारः—

धन्योऽहं धन्योऽहं प्राप्तव्यं सर्वमत्र संपन्नम् ।
धन्योऽहं धन्योऽहं तृप्तेर्मे कोपमा भवेल्लोके ॥
धन्योऽहं धन्योऽहं धन्यो धन्यः पुनः पुनर्धन्यः ।
अहो पुण्यमहो पुण्यं फलितं फलितं दृढम् ॥
अस्य पुण्यस्य सम्पत्तेरहो वयमहो वयम् ।
अहो ज्ञानमहो ज्ञानमहो सुखमहो सुखम् ॥
अहो शास्त्रमहो शास्त्रमहो गुरुरहो गुरुः ।

इति । य इदमधीते सोऽपि कृतकृत्यो भवति । सुरापानात्पूतो भवति । स्वर्णस्तेयात्पूतो भवीत । ब्रह्महत्यात्पूतो भवति । कृत्याकृत्यात् पूतो भवति । एवं विदित्वा स्वेच्छाचारपरो भूयात् । ओं सत्यमित्युपनिषत् ॥

॥ इत्यवधूतोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

सांकृतिदत्तात्रेयप्रश्नोत्तरात्मिकायामस्यामुपनिषद्यादौ अवधूतस्वरूपमुपवर्ण्य अवधूतत्वसिद्ध्युपायं सम्यक् प्रदर्श्य अवधूतस्य वर्णाश्रमधर्मपरित्यागपूर्वकं ब्रह्मानुसन्धानप्रकारं प्रकाश्य तत्रापरितोषाद्वर्णाश्रमधर्माविरोधिब्रह्मज्ञानप्रकारोपपादनेन निगमितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषत् कृष्णयजुश्शाखीयेति मुद्रिता कोशेऽस्मिन् समग्रा च दृश्यते । तुरीयातीतावधूतोपनिषन्नाम्नी मुद्रिताऽन्या त्वेतदानुपूर्वीविलक्षणा वर्णाश्रमधर्मपरित्यागपूर्वकब्रह्मानुसन्धानमात्रप्रदर्शनपरा शुक्लयजुश्शाखीयतया मुद्रिता परिदृश्यते ॥

No. 209 (B 913/1).

अविमुक्तजाबालोपनिषत्.

Avimuktajābālōpaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.

Character—Grantha.
Folios—3.

Lines on a page—15.
Letters in a line—22.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Not so very incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं भद्रं कर्णेभिः—दधातु ॥ शान्तिः ॥ ओं बृहस्पतिरुवाच याज्ञवल्क्यं यदनु कुरुक्षेत्रं देवानां देवयजनं सर्वेषां भूतानां ब्रह्मसदनमविमुक्तं वै कुरुक्षेत्रं देवानां देवयजनं सर्वेषां भूतानां ब्रह्मसदनं तस्माद्यत्र क्वचन गच्छति तदेव मन्येतेतीदं वै कुरुक्षेत्रं देवानां देवयजनं सर्वेषां भूतानां ब्रह्मसदनम् ॥

उपसंहारः—

तथा जातरूपधरो निर्द्वन्द्वो निष्परिग्रहस्तत्वब्रह्ममार्गे सम्यक् सम्पन्नः शुद्धमानसः प्राणसंधारणार्थं यथोक्तकाले विमुक्तो भैक्षमाचरन्नुदरमात्रेण लाभालाभौ समौ भूत्वा शून्यागारदेवगृहतृणकूटवल्मीकवृक्षमूलकुलालशालाग्निहोत्रादि [नदी] पुलिनगिरिकुहरकन्दरकोटरनिर्भ-(र्झ)रस्थण्डिलेष्व्र(षु)निकेतवास्यप्रयत्नो निर्ममः शुक्लध्यानपरायणोऽध्यात्मनिष्ठश्शुभाशुभकर्मनिमूलनपरो यः संन्यासेन देहत्यागं करोति स परमहंसो नामेति ॥

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥

॥ इति जाबालोपनिषत् । इत्यविमुक्तजाबालस्समाप्तः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र म्रियमाणस्य रुद्रकृतरामतारकोपदेशान्मोक्षावाप्तिनिदानस्थातनयाऽविमुक्ताख्यं कुरुक्षेत्रं प्रशस्य शरीर एव भ्रूघ्राणसन्धिभागस्य अविमुक्तक्षेत्रतामुपवर्ण्य तत्र विन्यस्तदृष्टिना ब्रह्मानुसंधानं तत्प्रतिबन्धकदूरीकरणाय संन्यसनप्रकारं च प्रकाश्य संवर्तकारुणिश्वेतकेतुऋभुनिदाघजडभरतदत्तात्रेयरैवतकादीन् परमहंसान् प्रस्तुत्य तल्लक्षणं च निरूपितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषज्जाबालनामा शुक्लयजुर्वेदीयतया मुद्रिता दृश्यते । कोशेऽस्मिंस्तु भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिमन्त्रपाठदर्शनादाथर्वणिकीति ज्ञायते । 210 कोशपरामर्शादस्या लघुजाबालोपनिषदितिच व्यपदेशो ज्ञायते ॥

No. 210 (3621/3).

अविमुक्तजाबालोपनिषत्.

Avimuktajābālōpaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—2–4.
Lines on a page—8.
Letters in a line—29.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 209 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 209 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 209 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् 'लघुजाबालोपनिषत्प्रारम्भः' इत्यारभ्य अन्ते 'लघुजाबालोपनिषत् समाप्ता' इति लिखितं दृश्यते । No. 209 कोशे तावत् 'बृहज्जाबालेषु अविमुक्तजाबालं समाप्तम्' इति अन्ते दृश्यते । आनुपूर्वी तु समानैव । अतस्त्रीण्यस्या उपनिषदः पर्यायनामानीति ज्ञायते ॥

No. 211 (3581/9).

अविमुक्तजाबालोपनिषत्.

Avimuktajābālōpaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × $2\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—22–23.
Lines on a page—14.
Letters in a line—94.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 209 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 209 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 209 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 209 कोशवत्। कोशेऽस्मिन्नस्या जाबालोपनिषदिति नाम दृश्यते ॥

No. 212 (1973/3).

अविमुक्तजाबालोपनिषत्.

Avimuktajābālōpaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 inches × 1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—126–128.
Lines on a page—5.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Last folio is broken.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 209 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 209 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 209 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 209 कोशवत् । अत्रापि कोशे जाबालोपनिषदिति नाम लिखितं दृश्यते ॥

No. 213 (4136/12).

अव्यक्तोपनिषत्.

Avyaktōpaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—46-48.
Lines on a page—15.
Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—One end of the leaves is worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

पुरा किलेदं न किंचनासीत् न द्यौर्नान्तरिक्षं न पृथिवी केवलं ज्योतीरूपमनाद्यनन्तमनण्वस्थूलरूपमरूपं रूपवदविज्ञेयं ज्ञानरूपमानन्दमयमासीत् । तदनन्दत् तद्द्वेधाऽभूत् । हरितमेकं रक्तमपरम् । तत्र यद्रक्तं तत्पुंसो रूपमभूत् । यद्धरितं तन्मायायाः । तौ समागच्छतः । तयोर्वीर्यमेवमनन्दत् । तदवर्धत । तदण्डमभूद्धैमम् । तत्परिणममानमभूत् । ततः परमेष्ठी व्यजायत ॥

उपसंहारः—

जीवन्मुक्तश्च भवति। देहान्ते तमसः परं धाम प्राप्नुयात्। यत्र विराट् नृसिंहोऽवभासते, तत्र खलूपासते। तत्स्वरूपध्यानपरा मुनय आकल्पान्ते तस्मिन्नेवात्मनि निलीयन्ते। न च पुनरावर्तन्ते। न चेमां विद्यामश्रद्दधानाय ब्रूयात्। नासूयावते। ना[न]नूचानाय। नाविष्णुभक्ताय। नानृतिने। नातपसे। नाशान्ताय। नादान्ताय। नादीक्षिताय। नाधर्मशीलाय। ना(न)हिंसकाय। नाब्रह्मचारिणे। इत्येषोपनिषत्॥ आप्यायन्त्विति शान्तिः॥

॥ अव्यक्तनृसिंहोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्राव्यक्ताख्यात्परमात्मनो रक्तहरितरूपतया द्वैधीभावमुपगताद्ब्रह्माण्डोत्पत्तिमभिवर्ण्य तस्मात्परमेष्ठिनो व्यक्तिं प्रकाश्य ततश्चाकाशवाण्या चीर्णतपसस्समुपलब्धनृसिंहानुष्टुभगतपदपादाक्षरैर्व्यक्ताख्यस्य जगतस्सृष्टिक्रमश्च तन्मन्त्रस्वरूपमहिमादिप्रशंसनसहितं प्रतिपाद्यते॥

वक्तव्यविशेषः—

एतत्कोशान्ते दृश्यमानेलेखादस्या उपनिषदः अव्यक्तनृसिंहोपनिषदिति च नामान्तरं दृश्यते। सामवेदीयेति इयमुपनिषन्मुद्रिता समग्रा चास्मिन् कोशे दृश्यते॥

No. 214 (B 418/1).

अव्यक्तोपनिषत्.

Avyaktopaniṣat.

Substance—Paper.	Age of Ms.—Modern.
Size—8 × 6 inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—7.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—12.	
Letters in a line—16.	

उपक्रमः—

No. 213 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 213 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 213 कोशवत्.

वक्तव्याविशेषः—

No. 213 कोशवत्.

No. 215 (C 696/23).

* आचमनीयोपनिषत्.

* Ācamanīyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—1.
Lines on a page—10.
Letters in a line—25.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief:—

This work relates the rules regarding the performance of Ācamana or the ceremony of rinsing the month as well as the fruits thereof.

उपक्रमः—

अथाचमनं व्याख्यास्यामो जेङ्घ पाणिपादौ प्रक्षाळ्य प्राङ्मुखो(ख उ) दङ्मुखो वा बद्धशिखः, यज्ञोपवीतम्, ब्राह्मणस्य दक्षिणहस्ते पञ्च तीर्थानि भवन्ति । अङ्गल्यग्रे दैवं तर्थिम् । कनिष्ठिकामूले आर्षं तीर्थम् । प्रादेश-

निमूले पैतृकं तीर्थम् । अङ्गुष्ठमूले ब्रह्मतीर्थम् । मध्ये अग्नितीर्थम् । न हसन् न बुद्बुदैर्न च लोकैः ? ॥

गोकर्णाकृतिवत्कृत्वा माषमग्नं जलं पिबेत् ।
न न्यूनमधिकं पीत्वा सुरापानसमं भवेत् ॥
संहताङ्गुलिना तोयं गृहीत्वा पाणिना द्विजः ॥
मुक्ता(क्ता)ङ्गुष्ठकनिष्ठे तु सिद्धस्याचमनं स्मृतम् ॥
तेन त्रिराचामेत् ॥

उपसंहारः—

प्रथमं यत्पिबेत् , ऋग्वेदः प्रीणाति । द्वितीयं यत् पिबेत् , यजुर्वेदः प्रीणाति । तृतीयं यत् पिबेत् , सामवेदः प्रीणाति। लोमाधरोष्ठ आथर्वणवेदः प्रीणाति । यञ्च(च्च)क्षुषी चन्द्रादित्याः । यन्नासिकास्तेन प्राणाः । यच्छ्रोत्रं तेन दिशः । यन्नाभिं तेन पृथिवीम् । यद्दृशस्तेन विष्णुः । यद्धस्तं तेन रुद्रः । [यत्]मूर्ध्नि तेन कुबेरः । सर्वदेवतास्तेन प्रीणाति । य एवं वेद ॥ आचमनीयोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

फलशंसनपूर्वकमाचमनविधिरत्र प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितेयमुपनिषत् । सर्वत्रोपनिषदादौ दृश्यमानः तत्तच्छान्तिमन्त्रपाठोऽत्र न दृश्यते ॥

No. 216 (1973/22).

आत्मप्रबोधोपनिषत् .

Ātmaprabodhopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—227-228.
Lines on a page—4.

Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओं ॥ प्रत्यागानन्दं ब्रह्म पुरुषं प्रणवस्वरूपम् , अकार उकारो मकारश्चेति त्रयम(त्र्य)क्षरं प्रणवं तदेतदोमिति । यमुक्त्वा मुच्यते योगी जन्मसंसारबन्धनात् । ओं नमोनारायणाय शङ्खचक्रगदाधराय तस्मादों नमो नारायणेति मन्त्रोपासको वैकुण्ठं भुवनं श्रीमद्भगवल्लोकं गमिष्यति ॥

उपसंहारः—

यत्र ज्योतिरजस्रं यस्मिन् लोके स्वहितं तस्मिन्नेव हि पवमानामृते लोके क्षिते अमृते लोके अक्षिते अमृतत्वं च गच्छत्यमृतत्वं च गच्छत्यों नमः । आत्मप्रबोधोपनिषदं मुहूर्तमुपासित्वा न च पुनरावर्तते न च पुनरावर्तते ॥

॥ इत्यात्मप्रबोधोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र प्रणवस्वरूपं प्रशस्य तत्सहिताष्टाक्षरेण महामन्त्रेण ब्रह्मानुध्यानं कुर्वत उत्तमलोकाद्यवाप्तया परमानन्दानुभवप्रकारोऽभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

ऋक्शाखीयतया मुद्रितायामस्यामुपनिषदि परिदृश्यमान आत्माद्वैतजीवन्मुक्तादिप्रतिपादकस्त्रिंशत्कारिकारूपो ग्रन्थभागः कोशेऽस्मिन्न दृश्यते ॥

No. 217 (115/3).

आनन्दोपनिषत्.

Ānandopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Ancient.
Size—16 × 1½ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—24–25.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—7.	
Letters in a line—58.	

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ पार्वत्युवाच—देवदेव दयासिन्धो महादेव महोदय ।
अन्यन्तराणि? चक्राणि न तथैव श्रुतानि मे ॥

एतैस्सर्वैश्चक्रदेव्यैरुपास्या या महेश्वरी ।
ललिताख्या महाराज्ञी शक्तिचक्रैकनायिका ॥
तस्याश्चक्रं चक्रदेव्यो मुद्रा चक्रेश्वरीगणाः ।
श्रीचक्रमखिलं विद्या कादिर्हादिश्च शङ्कर ॥
उपासनोपकरणमादिपञ्चकमीश्वर ।
किं वेदमूलमथवा भवदागममूलकम् ॥

उपसंहारः—

अथ अथर्वेयमन्या च विद्या च इति त्रिपुरोपनिषदि त्रिपुरोपनिषच्छीर्षाणि—

यस्य नो पश्चिमं जन्म यदि वा शङ्करस्स्वयम् ।
तेनैव लभ्यते विद्या श्रीमत्पञ्चदशाक्षरी ॥
अतिगुह्यतमा प्रोक्ता न देया यस्य कस्य चित् ।
दातव्या च सदा तस्मै भक्तिश्रद्धानुकारिणे ॥

य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥

॥ इत्यानन्दनाम्न्युपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि महाविद्यायाः वेदमूलकत्वप्रतिपादनपूर्वकं पञ्चदशाक्षरस्य तन्मन्त्रस्य माहात्म्यं च प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा दृश्यते। मुद्रिता त्रिपुरोपनिषदेवात्र कोशे आद्यन्तयोः कतिचिच्छ्लोकमात्रघटनेन आनन्दोपनिषन्नाम्ना लिखिता दृश्यते ॥

No. 218 (C 1533/2).

आरुणिकोपनिषत्.

Āruṇikopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—12 × 5½ inches.

Character—Āndhra.
Folios—9.

Lines on a page—14.
Letters in a line—38.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं आप्यायन्त्विति शान्तिः ॥ आरुणेयः प्राजापत्यः प्रजापतेर्लोकं जगाम । तं स गत्वोवाच । भगवन् केन कर्माण्यशेषतो विसृजानीति । तꣳ होवाच प्रजापतिः । तव पुत्रान् भ्रातॄन् बन्ध्वादीन् शिखां यज्ञोपवीतं यागसूत्रं स्वाध्यायं च भूलोकभुवर्लोकसुवर्लोकमहर्लोकजनोलोकतपोलोकसत्यलोकं च अतलवितलसुतलरसातलतलातलमहातलपातालब्रह्माण्डं च विसृजेत् । कौपीनं दण्डमाच्छादनं परिग्रहेत् । शेषं विसृजेत् शेषं विसृजेत् ॥

उपसंहारः—

पालाशं बैल्वमौदुम्बरं दण्डमजिनं मेखलां यज्ञोपवीतं च त्यक्त्वा शूरो य एवं वेद । तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् । तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांꣳसस्समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम् ॥ इत्येतन्निर्वाणानुशासनं वेदानुशासनमिति ॥

॥ ओं तत्सदिति याजुषभेदे आरुणिकोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

आरुणिप्रजापतिप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि सर्वसङ्गपरित्यागपूर्वकसंन्यासाश्रमग्रहणप्रकारमुपवर्ण्य संन्यासिनां धर्मांश्चाभिधायान्ते तेषां वैष्णवस्थानरूपपरमपदावाप्तिराम्नातेति प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

गूढारुणिकोपनिषदिति नाम्ना मुद्रितेयमुपनिषत् कोशेऽस्मिन् समग्रा च दृश्यते । अन्ते चास्या उपनिषद आरण्यकोपनिषदिति नाम लिखितं दृश्यते ॥

No. 219 (3621/6).

आरुणिकोपनिषत्.

Āruṇikopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—8-10.
Lines on a page—8.
Letters in a line—28.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 218 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 218 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 218 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 218 कोशवत्.

No. 220 (1973/6).

आरुणिकोपनिषत्.

Āruṇikopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—139-140.

Lines on a page—4.

Letters in a line—68.

Age of Ms.—Ancient.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 218 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 218 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 218 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 218 कोशवत्.

No. 221 (B 420/1).

आरुणिकोपनिषत्.

Āruṇikopaniṣat.

Substance—Paper.

Size—8 × 6 inches.

Character—Āndhra.

Folios—2.

Lines on a page—11.

Letters in a line—17.

Age of Ms.—Modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 218 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 218 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 218 कोशवत्.

वक्तव्यविशेष·—

No. 218 कोशवत्.

No. 222 (B 123/5).

* आश्रमोपनिषत्.

* Āśramopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{4} \times 6$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—16-17.
Lines on a page—12.
Letters in a line—13.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief:—

This work gives a brief description of the four stages of religious life, namely Brahmacarya, etc., and of the respective duties to be performed during those stages.

उपक्रमः—

हरिः ओम् । अथातश्चत्वार आश्रमाः षोडशभेदा भवन्ति । तत्र ब्रह्मचारिणश्चतुर्विधा भवन्ति गायत्रो ब्राह्मणः प्राजापत्यो बृहस्पतिरिति । य उपनयनादूर्ध्वं त्रिरात्रमक्षारलवणाशी गायत्रीमन्त्री स गायत्रः ।योऽष्टाचत्वारिंशद्वर्षाणि वेदब्रह्मचर्यं चरेत ब्रह्म . . . . . ग्रहणान्तं वेदस्य स ब्राह्मणः ॥

उपसंहारः—

परमहंसा न दण्डधरा मुण्डाः कन्थाकौपीनवाससोऽव्यक्तलिङ्गा अव्यक्ताचारा अनुन्मत्ता उन्मत्तवदाचरन्तः त्रिदण्डकमण्डलुशिक्यपक्ष-जलपवित्रपात्रपादुकासनशिखायज्ञोपवीतादित्यागिनः शून्यागारे देव-गृहे वासिनो नतरेषां धर्माधर्मान् न चानृतं सर्वसहा सर्वसमा अद्वैत-वर्तिसमलोष्टाश्मकाञ्चनाश्चातुर्वर्ण्यं यथोपपन्नं भैक्षचर्यं चरन्त आत्मानं मोक्षयन्त आत्मानं मोक्षयन्ते ॥

॥ इत्याथर्वणे आश्रमोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र ब्रह्मचर्याद्याश्रमिणां चतुर्णां प्रत्येकं चतुर्विधानां स्वरूपं तत्तदा-श्रमिणां धर्मांश्च संगृह्य प्रतिपाद्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत् समग्रोपलभ्यते ॥ अमुद्रितेयमुपनिषत् । आद्यन्तयोः सर्वासूपनिषत्सु परिदृश्यमानः तत्तच्छान्तिमन्त्रपाठोऽत्र न दृश्यते ॥

No. 223 (1958/2).

ईशावास्योपनिषत्.

Iśāvāsyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—18 × 1½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—1.
Lines on a page—11.

Letters in a line—90.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ईशावास्यमिदं सर्वं यत्किञ्च जगत्यां जगत् ।
तेन त्यक्तेन भुञ्जीथा मागृधः कस्य स्विद्धनम् ॥

कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतꣳ समाः ।
एवं त्वेनान्यधर्मोऽस्ति (त्वयि नान्यथेतोऽस्ति) न कर्म लिप्यते नरे॥
असुर्या नाम ते लोका अन्धेन तमसा वृताः ।
ताꣳस्ते प्रेत्याभिगच्छान्ति ये के चात्महनो जनाः ॥

उपसंहारः—

हिरण्मयेन पात्रेण सत्यस्यापिहितं मुखम् ।
तत्त्वं पूषन्नपावृणु सत्यधर्माय दृष्टये ॥

पूषन्नेकर्षे यम सूर्य प्राजापत्य व्यूह रश्मीन् समूह । तेजो यत्ते रूपं कल्याणतमं तत्ते पश्यामि योऽसावसौ पुरुषः सोऽहमस्मि ॥

वायुरनिलममृतमथेदं भस्मान्तꣳ शरीरम् ।
ओं क्रतो स्मर कृतꣳस्मर क्रतो स्मर कृतꣳ स्मर ॥
अग्ने नय सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।
युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठां ते नमउक्तिं विधेम ॥

॥ ईशावास्योपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र चिदचित्स्वरूपस्य जगतः परमात्माधीनस्वरूपस्थित्यादिमत्त्वं, आदेहपातं यथाशक्ति ब्रह्मविद्याङ्गभूतकर्मयोगस्यानुष्ठेयत्वं, अविदुषो निन्दनं, परमात्मनो विचित्रानन्तशक्तिमत्त्वं, ब्रह्मात्मकजगदनुसंधानस्य फलं, ईशेशितव्यवेदिनो ज्ञानयोगाद्युपदेशः, केवलकर्मविद्यावलम्बिनां विनिन्दनं, भगवद्भक्तिनिष्ठस्यावश्यानुसंधेयोपदेश इत्यादिकमत्र परिदृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे प्रथमपत्रे द्वात्रिंशदुपनिषदां नाम संगृह्य लिखितमस्ति । कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषच्छुक्लयजुश्शाखया समग्रा मुद्रिता च दृश्यते ॥

No. 224 (1682/15).

ईशावास्योपनिषत्.

Iśāvāsyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—6.
Lines on a page—9.
Letters in a line—48.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 223 कोशवत्.

उपसंहारः—

विनाशेन मृत्युं तीर्त्वा सम्भूत्याऽमृतमश्नुते । हिरण्मयेन पात्रेण सत्यस्यापिहितं मुखम् । तत्त्वं पूषन्नपावृणु सत्यध . . . . .

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 223 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत्पञ्चदशमन्त्रान्ता दृश्यते ॥

No. 225 (B 927/2).

* ऊर्ध्वपुण्ड्रोपनिषत्.

* Ūrdhvapuṇḍropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8×6 inches.

Character—Andhra.
Folios—16.

Lines on a page—16.

Letters in a line—24.

Age of Ms.—Modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief:—

This work deals with the composition of and the manner of wearing the Ūrdhwapundra, that is, the caste mark of the Sri Vaiṣṇavās.

उपक्रमः—

अथ प्रणिपत्य नारदो ब्रह्माणमन्वयुङ्क्ष। अधीहि भगवो मे। किं पवित्राणां पवित्रम्। केन वा कर्माणि सफलानि। दुश्चरं तपो मर्त्यानाम्। केन सुकरेणामृतत्वमेति। स होवाच । साधु तेऽनुयोगः । शृणु भो पवित्रं सुलभं सुकरम्। यद्विष्णुक्षेत्रं तत्र मृत्स्नां श्वेतामुद्धृताऽसीत्युद्धरेत्। अमृतमेव श्वेतमृत्स्ना भवति ॥

उपसंहारः—

आत्मपरमात्मदैवत्ये लक्ष्मीनारायणदैवत्ये वा दर्शपूर्णमासेष्टिके इष्टापूर्तक्रिये भुक्तिमुक्तिफले। सा रेखा श्रीवर्णा गायत्रीच्छन्दः श्रीदैवत्या आनन्दक्रिया अमृतत्वफला। अयमूर्ध्वपुण्ड्रविधिः। एवं विदित्वा यो धारयति स वैदिको भवति स सर्वकामार्हो भवति। एतेन तेजस्वी ब्रह्मवर्चस्वी भवति। कायिकात् पापात्पूतो भवति । स विष्णुसायुज्यमाप्नोति। य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥

॥ ऊर्ध्वपुण्ड्रोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

नारदब्रह्मप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि श्वेतमृत्स्नया श्रीचूर्णाख्यहरिद्राचूर्णेन च समन्त्रकमूर्ध्वपुण्ड्रधारणक्रमः तत्प्राशस्त्याभिधानपूर्वकं प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषदमुद्रिता । कोशेऽस्मिन् समग्रा चोपलभ्यते। आदौ सर्वोपनिषत्सु परिदृश्यमानस्तत्तच्छान्तिमन्त्रपाठोऽत्र न दृश्यते ॥

226 (B 123/4).

* ऊर्ध्वपुण्ड्रोपनिषत् (श्वेतमृत्स्नोपनिषत्).

* Ūrdhvapuṇḍrōpaniṣat (Svētamritsnopaniṣat).

Substance—Paper.
Size—$6\frac{1}{4} \times 7\frac{3}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—14–15.
Lines on a page—12.
Letters in a line—14.
Age of Ms.—Not very recent.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 225 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 225 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 225 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 225 कोशवत्.

No. 227 (B 123/1).

* ऊर्ध्वपुण्ड्रोपनिषत्.

* Ūrdhvapuṇḍropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$6\frac{1}{4} \times 7\frac{3}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—3.
Lines on a page—12.
Letters in a line—12.
Age of Ms.—Not very recent.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ अथ श्रीवराहरूपिणं भगवन्तं दण्डवत्प्रणम्य सनत्कुमारः पप्रच्छ । अधीहि भगवन्नूर्ध्वपुण्ड्रविधिम् । किं द्रव्यं । किं यत्स्थानम् । का रेखाः । को मन्त्रः । कः कर्ता । किं फलमिति च ॥

उपसंहारः—

सर्वेषु तीर्थेषु स्नातो भवति । सर्वैर्देवैर्ज्ञातो भवति । अश्रोत्रियः श्रोत्रियो भवति । अनुपनीतश्चोपनीतो भवति । आ चक्षुषां पङ्क्तिं पुनाति । न च पुनरावर्तत इति त्रिरित्याह भगवान् वराहरूपी । य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥

॥ इत्यूर्ध्वपुण्ड्रोपनिषत् ॥

प्रतिपाद्यविषयः —

सनत्कुमारश्रीवराहप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि श्वेतमृत्तिकया श्रीचूर्णेन च ऊर्ध्वपुण्ड्रधारणविधिरभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितेयमुपनिषत् । कोशेऽस्मिन् समग्रा च दृश्यते । आदौ सर्वासूपनिषत्सु दृश्यमानस्तत्तच्छान्तिमन्त्रपाठोऽत्र न दृश्यते ॥

No. 228 (4546/2).

ऊर्ध्वपुण्ड्रोपनिषत् .

Ūrdhvapuṇḍropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—3.
Lines on a page—5.

Letters in a line--42.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief:—

This work is printed under the title of Vāsudevopniṣat.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिः ॥ ऋक् । स्वस्ति न इन्द्रो वृद्ध . . . । शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥ नमस्कृत्य भगवन्तं नारदः सर्वेश्वरं वासुदेवं पप्रच्छ—श्रीभगवन् ऊर्ध्वपुण्ड्रविधिं द्रव्यमन्त्रस्थानादिसहितं मे ब्रूहीति । तꣳहोवाच भगवान् वासुदेवो वैकुण्ठस्थः ॥

उपसंहारः—

यस्त्वेतदधीते ह स समस्तमहापातकोपपातकेभ्यः पूतो भवति । पापादुत्थितस्य तस्य पापं न जायते । स सर्वेषु तीर्थेषु स्नातो भवति । स सर्वैर्यज्ञैर्याजी भवति । स सर्वैर्देवैः पूज्यो भवति । नारायणे मय्यचला भक्तिबन्धश्च वर्धते । सम्यज्ज्ञानं लब्ध्वा विष्णुसायुज्यमाप्नोति । न च पुनरावर्तते । तद्विष्णोः परमं पदं—यत्परमं पदम् । सह नाववतु ॥ भद्रं कर्णेभिः ॥ स्वस्ति न इन्द्रः ॥ शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

नारदवासुदेवप्रश्नोत्तररूपेऽत्र माहात्म्याभिधानसहितं गोपीचन्दनेनोर्ध्वपुण्ड्रधारणप्रकारोऽभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषत् कोशेऽस्मिन् समग्रा दृश्यते । अत्रान्ते यजुश्शाखीयाथर्वशाखीयशान्तिमन्त्राणां लेखनं दृश्यते । अत इयं किंशाखीयेति परिचिन्तनीयम् । इयमेवोपनिषत् वासुदेवोपनिषन्नाम्ना मुद्रिता दृश्यते ॥

No. 229 (4136/13).

* एकाक्षरोपनिषत्.

* Ekākṣaropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—48.
Lines on a page—15.
Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

सह नाववत्विति शान्तिः ॥
एकाक्षरं त्वक्षरतोऽस्ति सोमे सुषुम्नया चेह दृढी स एकः ।
त्वं विश्वभूर्भूतपतिः पुराणः पर्जन्य एको भुवनस्य गोप्ता ॥
विश्वे निमग्नः पदवीः कवीनां त्वं जातवेदो भुवनस्य नाथः ।
अजातमग्रे स हिरण्यरेता यज्ञस्त्वमेवैकविभुः पुराणः ॥

उपसंहारः—

[1] मित्रस्सुपर्णश्चन्द्र इन्द्रो वरुणो
रुद्रस्त्वष्टा विष्णुस्सविता गोपतिस्त्वम् ।
त्वं विष्णुर्भूतानि तु त्रासि दैत्यान्
त्वया वृतं जगदुद्भवगर्भः ॥
त्वं भूर्भुवस्स्वस्त्व ँ हि स्वयम्भूः
अथ विश्वतोमुखः ।
य एवं नित्यं वेदयते गुहाशयं
प्रभुं पुराणं सर्वभूत ँ हिरण्मयम् ॥
हिरण्मयं बुद्धिमतां परां गतिं
सुबुद्धिमान् बुद्धिमतीत्य तिष्ठति ॥
इत्युपनिषत् ॥ सह नाववत्विति शान्तिः ॥
॥ एकाक्षरोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि सर्वशरीरस्य परमात्मन एकाक्षराख्यप्रणवप्रतिपाद्यत्वमभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः —

इयमुपनिषत्समग्रा अस्मिन् कोशे उपलभ्यते । यजुर्वेदीयेति मुद्रिता च ॥

---

[1] मित्रः पर्णश्चन्द्र इन्द्रश्च, इति कोशान्तरे पाठः

No. 230 (3581/16).

एकाक्षरोपनिषत् .

Ekākṣaropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × $2\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—24-25.
Lines on a page—5.
Letters in a line—104.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 229 कोशवत् .

उपसंहारः—

No. 229 कोशवत् .

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 229 कोशवत् .

वक्तव्यविशेषः—

No. 229 कोशवत्.

No. 231 (B 422/1).

एकाक्षरोपनिषत् .

Ekākṣaropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—2.
Lines on a page—12.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 229 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 229 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 229 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 229 कोशवत्.

No. 232 (1958/9).

ऐतरेयोपनिषत्.

Aitareyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—18 × 1½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—24-25.
Lines on a page—10.
Letters in a line—90.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ आत्मा वा इदमेक एवाग्र आसीत् नान्यत्किञ्चन मिषत् । स ईक्षत लोकान्नु सृजा इति । स इमान् लोकानसृजताम्भो-मरीचीर्मरमापोदोऽम्भः परेण दिवं द्यौः प्रतिष्ठाऽन्तरिक्षं मरीचयः पृथिवी मरो यो अधस्तात्ता आपः ॥

उपसंहारः—

प्राणिजङ्गमं च पतत्रि च यच्च स्थावरं सर्वं तत् प्रज्ञानेत्रं प्रज्ञाने प्रतिष्ठितं प्रज्ञानेत्रो लोकः प्रज्ञा प्रतिष्ठा प्रज्ञानं ब्रह्म । स एतेनैव प्रज्ञानात्मनाऽस्माल्लोकादुत्क्रम्यामुष्मिन् स्वर्गे लोके सर्वान् कामान् आप्त्वाऽमृतस्समभवत्समभवदिति ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि त्रिष्वध्यायेषु सर्वशरीरस्य ब्रह्मणो जगत्सृष्ट्यादिवर्णनं बद्धस्य जीवात्मनो वैराग्योदयाय गर्भप्रवेशदुःखानुभवादिनिरूपणं, निश्श्रेयसावाप्त्यर्थपरमात्मोपासनादिप्रकारवर्णनं चेत्येतत्सर्वं परिदृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमैतरेयोपनिषत् ऐतरेयारण्यकान्तर्गतद्वितीयारण्यके चतुर्थपञ्चमषष्ठाध्यायरूपा दृश्यते । ऋक्शाखीयेयमुपनिषन्मुद्रिता च ॥

No. 233 (B. 423/1).

ऐतरेयोपनिषत्.

Aitareyōpaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndra.
Folios—113–116.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 232 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 232 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 232 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 232 कोशवत्.

No. 234 (1958/4).

कठोपनिषत्.

Kaṭhopanisat.

Substance—Palm-leaf.
Size—18 × 1½ inches.
Character—Nāgarī
Folios—4–6.
Lines on a page—10.
Letters in a line—90.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ सह नाववत्विति शान्तिः ॥ उशन् ह वै वाजश्रवसः सर्ववेदसं ददौ । तस्य ह नचिकेता नाम पुत्र आस । त॰ँह कुमा-र॰ँसन्तं दक्षिणासु नीयमानासु श्रद्धा विवेश । (सोऽमन्यत) ;—

पीतोदका जग्धतृणा दुग्धदोहा निरिन्द्रियाः ।
अनन्द(न्दा)नाम ते लोकाः त(ता)॰ँस गच्छति ता ददत् ॥

स होवाच पितरम् । तत कस्मै मां दास्यसीति । द्वितीयं तृतीयम् । त॰ँ होवाच मृत्यवे त्वा ददामीति ॥

बहूनामेमि प्रथमो बहूनामेमि मध्यमः ।
किंस्विद्यमस्य कर्तव्यं यन्मयाऽद्य करिष्यति ॥
अनुपश्य यथा पूर्वे प्रतिपश्य तथा परे ।
सस्यमिव मर्त्यः पच्यते सस्यमिवाजायते पुनः ॥

उपसंहारः—

यदा सर्वे प्रभिद्यन्ते हृदयस्येह ग्रन्थयः ।
अथ मर्त्योऽमृतो भवत्येतावदनुशासनम् ॥
शतं चैका च हृदयस्य नाड्यस्तासां मूर्धानमभिनिस्सृतैका ।
तयोर्ध्वमायन्नमृतत्वमेति विष्वङ्ङन्या उत्क्रमणे भवन्ति ॥
अङ्गुष्ठमात्रः पुरुषोऽन्तरात्मा सदा जनानां हृदये सन्निविष्टः ।
तं स्वाच्छरीरात्प्रवृहेन्मुञ्जादिवेषीकां धैर्येण ॥
तं विद्याच्छुक्रममृतं तं विद्याच्छुक्रममृतमिति ॥
मृत्युप्रोक्तां नचिकेतोऽथ लब्ध्वा विद्यामेतां योगविधिं च कृत्स्नम् ।
ब्रह्म प्राप्तो विरजोऽभूद्विमृत्युरन्योऽप्येवं यो विदध्यात्ममेव ॥
सह नाववत्विति शान्तिः ॥

॥ इति कठवल्ल्युपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

नचिकेतोमृत्युसंवादरूपायामस्यामुपनिषदि प्रत्येकं वल्लीत्रितययुतेऽध्यायाद्वितये सर्वमेधाख्ये यज्ञे दत्तसर्वस्वदक्षिणस्य वाजश्रवसनाम्नो महर्षेः पुत्रेण नचिकेतोनाम्ना निजनिर्बन्धादेव पित्रा मृत्यवे प्रदत्तेन मृत्युलोकमधिगत्य तिस्रो रात्रीरुपोषितवता मृत्युप्रसादादेव निजपितुः शान्तचित्तत्वं नचिकेता इति स्वनामधेयोपेतस्याग्नेर्ब्रह्मविद्याङ्गतया विज्ञानं विस्तरान्मृत्युनैवोपदिष्टं प्रत्यगात्मपरमात्मनोः स्वरूपज्ञानं चेत्येतद्वरत्रितयं पुत्रपौत्रचिरायुस्संपत्त्यादिकं प्रत्याचक्षाणेन समाधिगतमिति प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

यजुश्शाखीयेयमुपनिषन्मुद्रिता ; कोशेऽस्मिन् समग्रा च दृश्यते ॥

No. 235 (4136/19).

कठोपानिषत्.

Kaṭhopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—9½ × 2 inches.
Character—Āndhra.
Folios—74–75.
Lines on a page—16.
Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Correct
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओम् ॥ सह नाववत्विति शान्तिः ॥ देवा ह वै भगवन्तमब्रुवन् । अधीहि भगवन् ब्रह्मविद्याम् । स प्रजापतिरब्रवीत् । सशिखान् केशान् निष्कृष्य(त्य)विसृज्य यज्ञोपवीतं निष्कृष्य(त्य)पुत्रं दृष्ट्वा त्वं ब्रह्मा त्वं यज्ञः त्वं वषट्कारः त्वमोङ्कारस्त्वं स्वाहाकारः त्वं स्वधा त्वं धाता विधाता [इति] । अथ पुत्रो वदति ॥

उपसंहारः—

अन्तःकरणसंबन्धात्प्रमातेत्याभिधीयते ।
तथा तद्वृत्तिसंबन्धात्प्रमाणमिति कथ्यते ॥
अज्ञातमपि चैतन्यं प्रमेयमिति कथ्यते ।
तथा ज्ञातं च चैतन्यं फलमित्यभिधीयते ॥
सर्वोपाधिविनिर्मुक्तं स्वात्मानं भावयेत्सुधीः ।
एवं यो वेद तत्त्वेन ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥
सर्ववेदान्तसिद्धान्तसारं वच्मि यथार्थतः ।
स्वयं मृत्वा स्वयं भूत्वा स्वयमेवावशिष्यते ॥
इत्युपनिषत् ॥ सह नाववत्विति शान्तिः ॥

॥ कठोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र ब्रह्मचर्यादिपरिग्रहपूर्वकं संन्यासाश्रमपरिग्रहप्रकारः, संन्यासिनां कर्तव्यानि ज्ञेयस्य ब्रह्मणः स्वरूपादिकं चेत्येतत्सर्वं विशदीकृतं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा दृश्यते। याजुषीति मुद्रिता च। दशोपनिषदन्तर्गतनाचिकेतो मृत्युप्रश्नोत्तररूपकठोपनिषदो भिन्नयमुपनिषत् ॥

No. 236 (B 424/1).

कठोपनिषत्.

Kaṭopaniṣat

Substance—Paper.	Age of Ms.—Modern.
Size—8 × 6 inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Correct.
Folio—6.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—12.	
Letters in a line—14.	

उपक्रमः—

No. 235 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 235 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 235 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 235 कोशवत्.

No. 237 (2367/2).

कलिसंतारणोपनिषत्.

Kalisantāraṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—9 × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—1.
Lines on a page—11.
Letters in a line—32.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ सह नाववत्विति शान्तिः ॥ द्वापरान्ते नारदो ब्रह्माणं जगाम । कथं भगवन् गां पर्यटन् कलिं संतरेयमिति । स होवाच ब्रह्मा । साधु पृष्टोऽस्मि । सर्वश्रुतिरहस्यं गोप्यं तच्छृणु । येन कलिसंसारं तरिष्यसि । भगवत आदिपुरुषस्य नारायणस्य नामोच्चारणमात्रेण निर्धूतकलिर्भवति ॥

उपसंहारः—

यदा अस्य षोडशिकस्य सार्धत्रिकोटीर्जपति तदा ब्रह्महत्यां तरति वीरहत्यां तरति । स्वर्णस्तेयात् पूतो भवति । वृषलीगमनात् पूतो भवति । पितृदेव . . . . . . पकारात् पूतो भवति । सर्वधर्मपरित्यागपापात् सद्यश्शुचितामाप्नुयात् । सद्यो मुच्यत सद्यो मुच्यत इत्युपनिषत् ॥

॥ कलिसंतारणोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

नारदब्रह्मप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि हरिरामादिभगवन्नाम्नां संकीर्तनजपादिना कलौ समस्तपातकनिवृत्तिरिति प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

यजुश्शाखीयेति मुद्रितेयमुपनिषत् समग्रा चास्मिन् कोशे दृश्यते॥

No. 238 (B 426/1).

कलिसंतारणोपनिषत्.

Kalisantāraṇopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folio—195th only.
Lines on a page—11.
Letters in a line—21.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 237 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 237 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 237 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 237 कोशवत्.

No. 239 (C 461/45).

कालाग्निरुद्रोपनिषत्.

Kālāgnirudropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—6 × 4 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—377-380.

Lines on a page—7.
Letters in a line—19.
Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओम् ॥ अथ कालाग्निरुद्रोपनिषदः संवर्तकोऽग्निर् ऋषिः । अनुष्टुप्छन्दः । कालाग्निरुद्रो देवता । श्रीरुद्रप्रीत्यर्थे जपे विनियोगः । ह्रामिति षडङ्गन्यासः । ह्रां अङ्गु । ह्रीं तर्ज . . । ह्रूं मध्य . . । ह्रैं अना . . । ह्रौं कनि . . । ह्रः कर . . । ह्रां हृद . . । ह्रीं शिर . . । ह्रूं शिखा . . । ह्रैं कव . . । ह्रौं नेत्र . . । ह्रः अस्त्रा . . । भूर्भुवस्स्वरोमिति दिग्बन्धः । अथ ध्यानम् ॥

रुद्राक्षकङ्कणलसत्करदण्डयुग्मं
फालान्तरालसितभस्मधृतात्रिपुण्ड्रम् ।
पञ्चाक्षरं परिपठन् वरमन्त्रमूलं
ध्यायेच्छिवं भगवतश्चरणारविन्दम् ॥

उपसंहारः—

त्रिपुण्ड्रं भस्मना करोति यो विद्वान् ब्रह्मचारी गृहस्थो वानप्रस्थो यतिर्वा स महापातकोपपातकेभ्यः पूतो भवति । स सर्वतीर्थेषु स्नातो भवति । सततं स सर्वान् देवान् ध्यातो भवति । स सर्वान् वेदान् अधीतो भवति । सततं सर्वरुद्रमन्त्रजापी भवति । सकललोकान् मुक्त्वे देहं त्यक्त्वा शिवसायुज्यमेति । न स पुनरावर्तते न स पुनरावर्तत इत्याह भगवान् कालाग्निरुद्रः । यस्त्वेतद्वाऽधीते सोऽप्येवमेव भविष्यतीत्यों सत्यमित्युपनिषत् ॥

॥ इति कालाग्निरुद्रोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

सनत्कुमारकालाग्निरुद्रप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि भस्मधारणमाहात्म्यकथनसहितं समन्त्रकं भस्मना त्रिपुण्ड्रधारणक्रमोऽभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा उपलभ्यते ॥ जपोपयोगि-

षडङ्गन्यासक्रमोऽत्र परिदृश्यमानो यजुश्शाखीयेति मुद्रितायामस्यामुपनिषदि न दृश्यते ॥

No. 240 (B 427).

कालाग्निरुद्रोपनिषत्.

Kālāgnirudropaniṣat.

Substance--Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—2.
Lines on a page--11.
Letters in a line—20.
Age of Ms.--Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete--Complete.

उपक्रमः--

No. 239 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 239 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 239 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 239 कोशवत्.

No. 241 (667/2).

कालाग्निरुद्रोपनिषत्.

Kālāgnirudropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$7\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folio—23-25

Lines on a page—6.
Letters in a line—24.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct
Complete or incomplete—Complete.

No. 239 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 239 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 239 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 239 कोशवत्.

No. 242 (1682/13).

कालाग्निरुद्रोपनिषत्.

Kālāgnirudropniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—2–4.
Lines on a page—9.
Letters in a line—48.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 239 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 239 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 239 कोशवत् .

वक्तव्यविशेषः—

No. 239 कोशवत् .

No. 243 (1973/17).

कालाग्निरुद्रोपनिषत् .

Kālāgnirudropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—211-212.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 239 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 239 कोशे द्रष्टव्यः

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 239 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 239 कोशवत्.

No. 244 (2347/6).

कालाग्निरुद्रोपनिषत्.

Kālāgnirudropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—7 × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—25-26.
Lines on a page—9.
Letters in a line—22.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.-Worm eaten
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 239 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 239 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 239 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 239 कोशवत्.

No. 245 (B 428/1).

कुण्डिकोपनिषत्.

Kuṇḍikopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—3.
Lines on a page—13.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

आप्यायन्त्विति शान्तिः ॥
ब्रह्मचर्याश्रमे क्षीणे गुरुशुश्रूषणे रतः ।
वेदानधीत्यानुज्ञात उच्यते गुरुणाऽऽश्रमी ॥
दारानाहृत्य सदृशानग्निमाधाय शक्तितः ।
ब्राह्मीमिष्टिं यजेत्तासामहोरात्रेण निर्वपेत् ॥
संविभज्य सुतानर्थे ग्राम्यकामान् विसृज्य च ।
संचरन् वनमार्गेण शुचौ देशे परिभ्रमन् ।
वायुभक्षोऽम्बुभक्षो वा विहितैः कन्दमूलकैः ।
स्वशरीरे समाप्याथ पृथिव्यां नाश्रु पातयेत् ॥

उपसंहारः—

सर्वात्मकोऽहं सर्वोऽहं सर्वातीतोऽहमद्वयः ।
केवलाखण्डबोधोऽहं स्वानन्दोऽहं निरन्तरः ॥
स्वमेव सर्वतः पश्यन् मन्यमानस्स्वमद्वयम् ।
स्वानन्दमनुभुञ्जानो निर्विकल्पो भवाम्यहम् ॥
गच्छंस्तिष्ठन्नुपविशन् शयानो वाऽन्यथाऽपि वा ।
यथेच्छया वसेद्विद्वानात्मारामस्सदा मुनिः ॥
॥ इत्युपनिषत् ॥ कुण्डिकोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

संग्रहेण ब्रह्मचर्याद्याश्रमधर्मान्निरूप्य संन्यासिनो धर्मानभिधाय तस्यावश्यकं ब्रह्मज्ञानं सप्रकारं निरूप्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा दृश्यते । सामवेदीयेति मुद्रिता च ॥

No. 246 (2367/3).

कृष्णोपनिषत्.

Krisṇopnisat.

Substance—Palm-leaf.
Size—9 × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—2-4.
Lines on a page—11.
Letters in a line—32.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः—शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥

ओं। श्रीमहाविष्णुं सच्चिदानन्दलक्षणं रामचन्द्रं दृष्ट्वा सर्वाङ्गसुन्दरं मुनयो वनवासिन्यो(नो) विस्मिता बभूवुः। तं होचुः नोवद्यमवतारान्वै गण्यन्ते। आलिङ्गामो भवन्तमिति। भवान्तरे कृष्णावतारे यूयं गोपिका भूत्वा मामालिङ्गथ। अन्ये या? अवतारास्ते हि गोपा नु स्त्रीश्च नो कुरु ॥

उपसंहारः—

तदेतद्दिवा अधीयमानो(यानो) रात्रिकृतं पापं नाशयति। नक्तमधीयानो दिवसकृतं पापं नाशयति। तदेतद्वेदान्तरहस्यम्। तदेतदुपनिषदां रहस्यम्। एतदधीयानः सर्वक्रतुफलं लभते। शान्तिमेति। मनश्शुद्धिमेति। सत्तीर्थफलं लभते। य एवं वेद, देहबन्धाद्विमुच्यत इत्युपनिषत् ॥

॥ कृष्णोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र पूर्वभागे रामचन्द्रमालिलिङ्गिषूणां मुन्यादीनां कृष्णात्मके तदवतारान्तरे गोप्यादिरूपणोवभावः, तथा द्वेषमत्सरदर्पगर्वकल्यादीनां

चाणूरमुष्टिककुवलयापीडवककंसादिरूपत्वं रोहिणीसत्यभामादीनां दयाधरादिरूपत्वमित्यादिकं निरूप्यते । तथोत्तरभागे संकर्षणप्रद्युम्नानिरुद्धादीनां भगवतः प्रादुर्भूतानां जगत्स्रष्टृत्वशास्त्रादिप्रदातृत्वादिकं च प्रपञ्च्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

संकर्षणप्रद्युम्नानिरुद्धानां शेषात्मकात्परमात्मनः प्रादुर्भावजगत्सृष्ट्यादिकं तेषामेव मुमुक्षूपास्यत्वमित्याद्यर्थस्य प्रतिपादको भागोऽत्र कोशे परिदृश्यमानः अथर्वशाखीयतया मुद्रितायामस्यामुपनिषदि न दृश्यते । कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत्समग्रा च दृश्यते ॥

No. 247 (1958/3).

केनोपनिषत्.

Kenopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—18 × 1½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—3–4.
Lines on a page—10.
Letters in a line—90.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ केनेषितं पतति प्रेषितं मनः
केन प्राणः प्रथमः प्रैति युक्तः ।
केनेषितां वाचमिमां वदन्ति
चक्षुश्श्रोत्रं क उ देवो युनक्ति ॥
श्रोत्रस्य श्रोत्रं मनसो मनो
यद्वाचो ह वाचः स उ प्राणस्य प्राणः ।
चक्षुषश्चक्षुरतिमुच्य धीराः
प्रेत्यास्माल्लोकादमृता भवन्ति ॥

उपसंहारः—

उपनिषदं भो ब्रूहीत्युक्ता [त उपनिषद्ब्राह्मीं वावं] त उपनिषदमब्रूमेति। तस्यै तपो दमः कर्मेति प्रतिष्ठा वेदाः सर्वाङ्गानि सत्यमायतनम्। यो वा एतामेवं वेदापहत्य पाप्मानमनन्ते स्वर्गे लोके ज्येये प्रतितिष्ठति प्रतितिष्ठति ॥

॥ इति केनोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

खण्डचतुष्टयेन विभक्तायामस्यां केनोपनिषदि प्रथमखण्डे—मनःप्रभृतिकरणप्रवृत्तेश्चेतनायत्तत्वेन तत्प्रवर्तकचेतनविशेषस्य परब्रह्मत्वमित्यभिधीयते।

द्वितीयखण्डे—ब्रह्मणोऽपरिच्छिन्नत्वात्तस्य कार्त्स्न्येन विज्ञातुमशक्यत्वेऽपि योग्यैकदेशज्ञानादेवेष्टावाप्तिरित्यभिधीयते ॥

तृतीयखण्डे—परं ब्रह्म कार्त्स्न्येन ज्ञातुमशक्यमित्यस्मिन्नर्थे ब्रह्मानुप्रवेशलब्धासुरविजयानां स्वेषामेव जेतृत्वाभिमानवतां देवानां गर्वापनोदनमुखेन स्वमाहात्म्यं यक्षरूपधरेण ब्रह्मणा प्रकाशितमित्याख्यायिकाऽभिधीयते ॥

चतुर्थखण्डे—यक्षरूपधरे ब्रह्मणि देवानामुपदेशाय हैमवतीं देवीमाकाशेऽवस्थाप्य अन्तर्हिते सति तया देव्या इन्द्रः तस्माच्चान्येऽपि अधिदैवताध्यात्मरूपमुपास्यब्रह्मणो रूपमजानान्नित्येतदुपनिषदर्थज्ञानिनः फलाभिधानपूर्वकमुपादिष्टं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

सामशाखीयजैमिनीयोपनिषद्ब्राह्मणे तुरीयाध्याये दशमानुवाकरूपेयमुपनिषत्परिदृश्यते, मुद्रिता च। श्रीशंकराचार्यप्रणीतकेनोपनिषद्भाष्यारम्भे तु 'केनेषितामित्याद्युपनिषत्परब्रह्मविषया वक्तव्येति नवमाध्यायस्यारम्भः' इत्यवतारिकादर्शनादियमुपनिषन्नवमाध्यायरूपेति ज्ञायते ॥

No. 248 (3581/7).

केनोपनिषत्.

Kenopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.
Folios—22nd only.
Lines on a page—13.
Letters in a line—94.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 247 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 247 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 247 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 247 कोशवत्.

No. 249 (2347/2).

कैवल्योपनिषत्.

Kaivalyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—7 × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—3.
Lines on a page—9.
Letters in a line—22.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

सह नाववत्विति शान्तिः ॥
अथाश्वलायनो भगवन्तं परमेष्ठिनं परिसमेत्योवाच—
अधीहि भगवन् ब्रह्मविद्यां वरिष्ठां सदा सद्भिः सेव्यमानां निगूढाम् ।
यया चिरात् सर्वपापं व्यपोह्य परात् परं पुरुषमुपैति विद्वान् ॥

उपसंहारः—

एवं विदित्वा परमात्मरूपं गुहाशयं निष्कलमद्वितीयम् ।
समस्तसाक्षिं सदसद्विहीनं प्रयाति शुद्धं परमात्मरूपम् ॥

यश्शतरुद्रीयमधीते सोऽग्निपूतो भवति । सुरापानात् पूतो भवति । स्वर्णस्तेयात्पूतो भवति । ब्रह्महत्यात्पूतो भवति । कृत्याकृत्यात्पूतो भवति । तस्मादविमुक्तमाश्रु(श्रि)तो भवति । अत्याश्रमी सर्वदा सकृद्वा जपेत् ।

अनेन ज्ञानमाप्नोति [संसारार्णवतारकम्] ।
तस्मादेवं विदित्वैनं कैवल्यं पदमश्नुते: कैवल्यं पदमश्नुत इति ॥

॥ कैवल्योपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

आश्वलायनपरमेष्ठिप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि ब्रह्मज्ञानेन अविद्याविनाशः, संन्यासिनां प्रशंसनं, सगुणनिर्गुणोपासनाक्रम इत्यादिकं सर्वमभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषद्याजुषीति मुद्रिता कोशेऽस्मिन् समग्रा च दृश्यते । ऋक्शाखाप्रवचनाधिकारितया प्रसिद्ध आश्वलायनः परमेष्ठिनः सकाशाद्याजुर्षीमेनामुपनिषदमधिजगामेति एतदुपनिषत्परिशीलनात् ज्ञायते ।

No. 250 (1973/2).

कैवल्योपनिषत्.

Kaivalyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.
Character—Nāgari.
Folios—124-126.
Lines on a page—5.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 249 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 249 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 249 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 249 कोशवत्.

No. 251 (1643/5).

कैवल्योपनिषत्.

Kaivalyopaniṣat

Substance—Palm-leaf.
Size—15½ × 1½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—8–10.
Lines on a page—6.
Letters in a line—51.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 249 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 249 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 249 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 249 कोशवत्.

No. 252 (B 124/3).

कौलोपनिषत्.

Kaulopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{4} \times 6$ inches.
Character—Kannada.
Folios—1.
Lines on a page—12.
Letters in a line—13.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect — Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat treats of the System of Sakti worship and describes the nature, clasification, etc., of the substances as well as the rules of conduct, as adopted by the followers of this system.

उपक्रमः—

अथादौ (तो)धर्मजिज्ञासा । ज्ञा(ज्ञानं) बुद्धिश्च । ज्ञानं मोक्षे कारणम् । मोक्षात्सर्वदा(त्सर्वात्मता)सिद्धिः । पञ्च विषयाः प्रपञ्चाः । तेषां दश ज्ञानस्वरूपाः । (तेषां ज्ञानस्वरूपाः) त्यागो मोहः (योगो मोक्षः) । अधर्मकरणमेव (कारणाज्ञानमेव) ज्ञानम् । प्रपञ्चेश्वरः (प्रपञ्च ईश्वरः) असत्यं (नित्यं) सत्यम् (नित्यं) ॥

उपसंहारः—

आत्मरहस्यं न वदेत् । अन्तश्शाक्तरूपं(क्तो)बहिश्शैवः । अयमेव आचारः । आत्मज्ञानान्मोक्षः इत्येतदज्ञानाम् । लोकान्न निन्द्यात् । व्रतं चरेत्(न चरेत्) । मनिष्ठो नियमवान् मोक्षम् (न तिष्ठान्नियमेन) । (नियमान्न-मोक्षः) इति कौलप्रतिष्ठां कुर्यात् (कौलप्रतिष्ठां न कुर्यात्) । शमो भवेत् (सर्वसमो भवेत्) । अनन्यभावेन वर्तेत ॥

एतानि सूत्राणि जपेत् (पठेदेतानि सूत्राणि) प्रातरुत्थाय देशिकः ।
अर्थसिद्धिर्भवत्येव (आज्ञासिद्धिर्भवत्येव) इत्याज्ञा परमेश्वरी ॥

यच्चचाराविहीनोऽपि (यश्चाचारविहीनोऽपि) श्रीयते (ये वा पूजां न कुर्वते) ॥

उपातिष्ठय ज्यैष्ठेन मन्येत दीव्येते नन्दने । (यदि ज्येष्ठं न मन्येत नन्दते नन्दने वने) ॥

इति कौलोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

शाक्तानां कौलमार्गानुयायिनामनुमतः पदार्थस्वरूपतद्विभागादिः तदाचाराश्चात्र सूत्ररूपैर्वाक्यैः प्रतिपाद्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत्समग्रा दृश्यते । अशुद्धितयमुपनिषत् । अशुद्धश्चायं कोशः । भास्कररायकृतभाष्यानुरोधेन संशोधितश्च ॥

No. 253 (1682/9).

कौषितकिब्राह्मणोपनिषत्.

Kauṣītakibrāhmaṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—39-61.
Lines on a page—6.
Letters in a line—32.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओम् ॥ चित्रो ह वै गार्ग्यायणिर्यक्ष्यमाण आरुणिं वव्रे । स ह पुत्रं श्वेतकेतुं प्रजिघाय याजयेति । तं हासीनं पप्रच्छ गौतमपुत्रास्ति संवृतं लोके यस्मिन्नाधास्यस्य[न्य]महो . . . . . लोके धास्यसीति । स होवाच नाहमेतद्वेद हन्ताचार्यं पृच्छानीति । स ह पितरमासाद्य पप्रच्छ इति मा प्राक्षीत् कथं प्रतिब्रवाणीति । स होवाच, अहमप्येतन्न वेद, सदस्येव वयं स्वाध्यायमधीत्य हवा(रा)महे, यन्नः परे ददति, एह्युभौ गमिष्याव इति ॥

उपसंहार:—

अथ हत्वाऽसुरान् विजित्य सर्वेषां देवानां . . . . धिपत्यं परीयाय तथो एवैवं विद्वान् सर्वान् पाप्मनोऽपहत्य सर्वेषां भूतानां श्रैष्ठ्यं स्वाराज्यमाधिपत्यं पर्येति य एवं वेद ॥

॥ इति कौषीतकिब्राह्मणोपनिषदि चतुर्थोऽध्यायः ॥

॥ हरिः ओम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

ऋक्शाखीयायामस्यामुपनिषदि फलसङ्गाद्यभिसन्धियुतानां धूमादिमार्गेण चन्द्रमसं प्राप्य पुनरावृत्तानां संसृतौ परिभ्रमणं, विद्याकर्मविहीनानां कीटपतङ्गाद्यात्मना क्लेशानुभूतिः, गुर्वनुग्रहादधिगत-

विद्यानां ब्रह्मचारिगृहिप्रभृतीनां अर्चिरादिमार्गेण उत्तमां गतिं प्रपन्नानां ब्रह्मणस्सारूप्यमधिगतानां ब्रह्मालंकारपरिमण्डितानां परब्रह्मानुभवप्रकारः, इन्द्रप्रतर्दनाख्यायिकया स्वदेहभोगस्य प्रारब्धपरिक्षयैकपर्यवसायित्वकथनं, प्राणोपासनाभिधानं, अजातशत्रुआख्यायिकया आदित्यचन्द्राग्निविद्युत्स्तनयित्न्वाकाशवाय्वग्न्यब्वादर्शप्रतिश्रुत्कशब्द - च्छायापुरुषोपासनासु विसंवादप्रदर्शनपूर्वकं परमात्मस्वरूपतद्विज्ञानादिप्रकाशनमित्येतत्सर्वं चतुर्भिरध्यायैरभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् इयमुपनिषत्समग्रा दृश्यते मुद्रिता च ॥

No. 254 (3621/15).

कौषीतकिब्राह्मणोपनिषत् .
Kauṣītakibrāhmaṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—75-90
Lines on a page—9.
Letters in a line—32.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 253 कोशवत् .

उपसंहारः—

No. 253 कोशवत् .

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 253 कोशवत् .

वक्तव्यविशेषः—

No. 253 कोशवत् .

No. 255 (B 432).

कौषीतकिब्राह्मणोपनिषत्.

Kouṣītakibrāhmaṇopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—207-227.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 253 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 253 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 253 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 253 कोशवत्.

No. 256 (C 1533/9).

कौषीतकिब्राह्मणोपनिषत्.

Kauṣītakibrāhmanopaniṣat.

Bubstance—Paper.
Size—12 × 5½ inches.
Character—Āndhra.
Folios—21-27.
Lines on a page—14.
Letters in a line—38.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 253 कोशवत्.

उपसंहारः—

स होवाच वालाकिर्य एवैष प्रातिश्रुत्कायां पुरुषस्तमेवाहमुपास इति तं होवाचाजातशत्रुर्मा मैतस्मिन् समवादयिष्ठा द्वितीयोनपग इति वा अहमेतमुपास इति स यो हैतमेवमुपास्ते विन्दते द्वितीयवान् भवति । स होवाच वालाकिर्य एवैष शाब्दः पुरुषमन्वेति तमेवाहमुपास इति तं होवाचाजातशत्रुर्मा मैतस्मिन् समवादयिष्ठा आयुरिति वा अहमेतमुपास इति स यो हैतमेवमुपास्ते नो एव स्वयं नास्य प्रजा पुरा कालात्संमोहमेति । स होवाच वालाकिर्य

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 253 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

असमग्रतुरीयाध्यायान्तेयमुपनिषत्कोशेऽस्मिन् दृश्यते । मुद्रिता चेयमृक्शाखीयोपनिषत् ॥

No. 257 (3581/35).

कौषीतकिब्राह्मणोपनिषत्.

Kauṣītakibrāhmaṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$20 \times 2\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndra.
Folios—36-39.
Lines on a page—12.
Letters in a line—108.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 253 कोशवत्.

उपसंहारः—

स एष प्राण एव प्रज्ञात्मानन्दोऽजरोऽमृतो न साधुना कर्मणा भूयात् नो एवासाधुना कनीयान् एष ह्येवैनं साधु कर्म कारयति तं यमेभ्यो लोकेभ्य उन्निनीषति एष उ एवैनमसाधु कर्म कारयति तं यमेभ्यो लोकेभ्योऽधो निनीषति। स त एष लोकपाल एष लोकाधिपतिरेष लोकेशस्स म आत्मेति विद्यात्॥

॥ ओं तत्सदिति कौषीतक्युपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 253 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः--

कोशेऽस्मिन् तृतीयाध्यायान्तैवेयमुपनिषद्दृश्यते। अतोऽन्ते 'इति कौषीतक्युपनिषत्समाप्ता' इति लेखनं प्रमादायातमिति भाति॥

No. 258 (1973/28).

कौषीतकिब्राह्मणोपानिषत्.

Kauṣītakibrāhmaṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—237-246.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

प्रतर्दनो ह वै दैवोदासिरिन्द्रस्य प्रियं धामोपजगाम युद्धेन च पौरुषेण च । तं हेन्द्र उवाच प्रतर्दन वरं ते ददानीति । स होवाच प्रतर्दनस्त्वमेव मे वृणीष्व यत्त्वं मनुष्याय हिततमं मन्यस इति ॥

उपसंहारः—

No. 253 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 253 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् तृतीयाध्यायमारभ्य समग्रेयमुपनिषद्दृश्यते ॥

No. 259 (B 433/1).

क्षुरिकोपनिषत्.

Kṣurikopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—369–370.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

क्षुरिकां संप्रवक्ष्यामि धारणां योगसिद्धये ।
यां प्राप्य न पुनर्जन्म योगयुक्तस्य जायते ॥
वेदतत्त्वार्थविहितं यथोक्तं हि स्वयंभुवा ।
निश्शब्दं देशमास्थाय तत्रासनमवस्थितः ॥

कूर्मोऽङ्गानीव संहृत्य मनो हृदि निरुध्य च ।
मात्राद्वादशयोगेन प्रणवेन शनैश्शनैः ॥
पूरयेत्सर्वमात्मानं॰ सर्वद्वारं निरुध्य च ।
उरोमुखकटिग्रीवं किञ्चिद्धृदयमुन्नतम् ॥
प्राणान्त्संधारयेत्तस्मिन्नासाभ्यन्तरचारिणः ॥

उपसंहारः—

ततोऽवनतचित्तस्तु निश्शब्दं देशमास्थितः ।
निस्सङ्गः सर्वयोगज्ञो निरपेक्षः शनैश्शनैः ॥
पाशान् भित्त्वा यथा हंसो निर्विशङ्कस्समुत्पतेत् ।
भिन्नपाशस्तथा जीवः संसारं तरते तथा ॥
यथा निर्वाणकाले तु दीपो दग्ध्वा लयं व्रजेत् ।
तथा सर्वाणि कर्माणि योगी दग्ध्वा लयं व्रजेत् ॥
प्राणायामसुतीक्ष्णेन मात्राधारेण योगवित् ।
वैराग्योपलघृष्टेन भित्त्वा तन्तून् न वध्यते ॥
॥ इति क्षुरिकोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र स्वयंभूपदिष्टं योगाभ्यसनक्रममनुष्ठातुर्जातवैराग्यस्य योगिनः प्राणायामपूर्वकनाडीभेदनद्वारा उत्तमलोकावाप्तिरित्यभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

यजुश्शाखीयेतीयमुपनिषन्मुद्रिता कोशेऽस्मिन् समग्रा च दृश्यते ॥

No. 260 (3621/3).

क्षुरिकोपनिषत्.

Kṣurikopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—9½ × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—4-6.

Lines on a page—9.
Letters in a line—34.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 259 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 259 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 259 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 259 कोशवत्.

No. 261 (1973/19).

क्षुरिकोपनिषत्.

Kṣurikopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.
Character—Nāgarī
Folios—223–225.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—First folio is broken.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 259 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 259 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 259 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 259 कोशवत्.

No. 262 (1958/1).

गर्भोपनिषत्.

Garbhopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—18 × 1½ inches.
Character—Āndhra.
Folios—2.
Lines on a page—7.
Letters in a line—72.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ।

पञ्चा[त्म]कं पञ्चसु वर्तमानं षडाश्रयं षड्गुणयोगयुक्तम् ।
तं सप्तधातुं त्रिमलं त्रियोनिं चतुर्विधाहारमयं शरीरम् ॥

भवति पञ्चात्मकमिति तस्मात् पृथिव्यापस्तेजो वायुराकाशमित्यस्मिन् पञ्चात्मके शरीरे यत्कठिनं सा पृथिवी यद्द्रवं तदापो यदुष्णं तत्तेजो यत्संचरति स वायुर्यत्सुषिरं तदाकाशमित्युच्यते ॥

उपसंहारः—

तत्र त्रीणि स्थानानि भवन्ति । हृदये दक्षिणाग्निः, उदरे गार्हपत्यम् , मुखे आहवनीयम् । यजमानाय बुद्धिः पत्नी निधाय दीक्षा संतोषः धीन्द्रि-

याणि यज्ञपात्राणि शिरः कपालं केशा दर्भाः मुखमन्तर्वेदिः षोडशपार्श्वदन्तपटलान्यष्टोत्तरं मर्मशतं अशीतिस्सन्धिशतं नव स्नायुशतं अष्टसहस्रं रोमकोट्या हृदयं पलान्यष्टौ द्वादशपला जिह्वा पित्तं प्रस्थं कफस्चाढकं शुक्लं कुडवं मेदःप्रस्थौ द्वावनियतमूत्रपुरीषयोः अहरहः पानपरिमाणं पैप्पलादं मोक्षशास्त्रं परिसमाप्तं पैप्पलादं मोक्षशास्त्रम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

शरीरे भूतभौतिकतत्त्वनिर्देशः, इन्द्रियविभागः, इन्द्रियाणां विषयाः, गर्भोत्पत्त्यभिवृद्धिक्रमः, स्त्रीपुंनपुंसकयुग्मकुब्जव्यङ्गाद्युत्पत्तिनिमित्तानि, गर्भस्थस्य शरीरे रक्तसंचारक्रमः, तस्य हृदयकोशस्थितिः, गर्भस्थस्य जननात्पूर्वं पूर्वजन्मस्मृतिपूर्वकं देवप्रार्थनादि, जननानन्तरं वैष्णववाय्वभिभवात्तस्य स्थितिक्रमः, शरीरगततत्तत्पदार्थनिरूपणपूर्वकं तत्स्वरूपनिरूपणादिकं चात्र विस्तरेणोपपादितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् समग्रेयमुपनिषद्दृश्यते । याजुषीति मुद्रिता च । मुद्रितकोशे लिखितापेक्षया तत्र तत्र उक्तानुक्तविस्तरपरो ग्रन्थभागोऽधिको दृश्यते । कोशेऽस्मिन् उपनिषदादौ आथर्वणशान्तिमन्त्रपाठदर्शनादियमथर्वशाखीयोपनिषदिति ज्ञायते । No. 265 कोशान्तरे कृष्णयजुश्शाखीयशान्तिमन्त्रे लिखितोऽस्ति । तथैव मुद्रितेऽपि कोशे दृश्यते । कोशान्तरयोरत्रत्ययोः शान्तिमन्त्र एवादौ न लिखितः । अत इयमुपनिषत् किंशाखीयेति विमर्शनीयम् ॥

No. 263 (B 927/5).

गर्भोपनिषत् .

Garbhopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.

Character—Āndhra.
Folios—19-21.

Lines on a page—16.
Letters in a line—24.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 262 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 262 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 262 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे उपनिषदादौ शान्तिमन्त्रलेखनं न दृश्यते ॥

No. 264 (3621/8).

गर्भोपनिषत्.

Garbhopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—12-15.
Lines on a page—9.
Letters in a line—28.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 262 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 262 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 262 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः —

कोशेऽस्मिन् शान्तिमन्त्रलेखनमादौ न दृश्यते ॥

No. 265 (C 1533/3).

गर्भोपनिषत्.

Garbhopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—12 × 5½ inches.
Character—Āndhra.
Folios—10-11.
Lines on a page—14.
Letters in a line—38.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 262 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 262 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 262 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् उपनिषदादौ कृष्णयजुश्शाखीयशान्तिमन्त्रपाठलेखनं दृश्यते ॥

No. 266 (1973/7).

गर्भोपनिषत्.

Garbhopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—140–143.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

'अथातः पृथिव्यादिपञ्चमहाभूतानां समवायं शरीरम्। यत्कठिनं सा पृथिवी' इत्यादि No. 262 कोशवत् ॥

उपसंहारः—

No. 262 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 262 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् उपनिषदादौ शान्तिमन्त्रलेखनं न दृश्यते ॥

No. 267 (C 461/59).

गणपत्युपनिषत्.

Gaṇapatyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—6 × 4 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—419–422.

Lines on a page—7.

Letters in a line—19.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं । सह नाववतु । सह नौ भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै । तेजस्विनावधीतमस्तु मा विद्विषावहै । ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥

नमस्ते गणपतये । त्वमेव [1] प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वमेव [2] केवलं कर्ताऽसि । त्वमेव केवलं भर्ताऽसि । त्वमेव केमलं हर्ताऽसि । त्वमेव केवलं सर्वं खल्विदं ब्रह्मासि । त्वं [3] साक्षादात्मतत्त्वमसि । नित्यमृचं वच्मि । सत्यं वच्मि ॥

उपसंहारः—

अष्टौ ब्रह्मणान् ग्राहयित्वा सूर्यवर्चस्वी भवति । सूर्यग्रहणे महानद्यां प्रतिमासंनिधौ वा जप्त्वा सिद्धमन्त्रो भवति । महापापात् प्रमुच्यते । महादोषात् प्रमुच्यते । स सर्वविद्भवति सर्वविद्भवति । य एवं वेदेति महोपनिषत् । (उपनिषत्) ॥

॥ इति गणपत्युपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि गणपतेस्सर्वात्मकत्वेन प्रशंसनं, तन्मन्त्रस्वरूपं, तज्जपप्रकारः, तज्जापिनः फलविशेषादिकमित्येतत्सर्वमभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अथर्वशाखान्तर्गतेतीयमुपनिषन्मुद्रिता । कोशेऽस्मिंस्तु कृष्णयजुश्शाखीयशान्तिमन्त्रस्य उपनिषदादौ लेखनं दृश्यते । No. 271 कोशान्तरे तु शुक्लयजुश्शाखीयशान्तिमन्त्रपाठो दृश्यते।अत इयमुपनिषत्किंशाखीयेति विमर्शनीयम् । कोशेऽस्मिन् समग्रा चेयमुपनिषद्दृश्यते । मुद्रितायामस्यामुपनिषदि तत्र तत्र पाठवैलक्षण्यं क्वचित्क्वचिद्ग्रन्थविस्तरश्च दृश्यते ॥

'[1] प्रत्यक्षं तत्वमसि. [2] केवलं वक्ताऽसि. [3] साक्षादात्माऽसि,' इति पाठान्तराणि कोशान्तरे दृश्यन्ते.

No. 268 (B 279/1).

गणपत्युपनिषत्.

Ganapatyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—7 × 4½ inches.
Character—Grantha.
Folios—3.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 267 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 267 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 267 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् कृष्णयजुश्शाखीयमन्त्रपाठ उपनिषदादौ दृश्यते। समग्रा चोपनिषद्दृश्यते॥

No. 269 (B 434).

गणपत्युपनिषत्.

Gaṇapatyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches

Character—Āndhra.
Folio—4.

Lines on a page—13.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 267 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 267 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 267 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नुपनिषदादौ अथर्वशाखीयशान्तिमन्त्रपाठो लिखितो दृश्यते। उपनिषच्च समग्रा दृश्यते॥

No. 270 (1643/6).

गणपत्युपनिषत्.

Gaṇapatyupaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Āndhra.
Folio—1.
Lines on a page—3.
Letters in a line—54.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 267 कोशवत्.

उपसंहारः—

अव पुरस्तात्। अवोत्तरात्तात्। अव दक्षिणात्तात्। अव चोर्ध्वात्तात्। अवाधरात्तात्। सर्वतो मां पाहि। पाहि समन्तात्॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 267 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नुपनिषदादिभागे स्वल्पग्रन्थभागमात्रं दृश्यते। कोशेऽस्मिन्नुपनिषदादौ शुक्लयजुश्शाखीयशान्तिमन्त्रपाठो लिखितो दृश्यते॥

No. 271 (B 664/7).

गरुडोपनिषत्.

Garuḍopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Kannada.
Folios—58–62.
Lines on a page—13.
Letters in a line—24.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओम्। भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः। गारुडब्रह्मविद्यां प्रवक्ष्यामि, यां ब्रह्मविद्यां ब्रह्मा नारदाय प्रोवाच, [1] नारदः कश्यपाय, कश्यपो बृहत्सेनाय, बृहत्सेनो बृहस्पतये, बृहस्पतिरिन्द्राय, इन्द्रो भरद्वाजाय, भरद्वाजो जीवत्कामेभ्यः शिष्येभ्यः प्रायच्छत्। अस्य श्रीगारुडब्रह्मविद्याया ब्रह्मा ऋषिः, गायत्रीच्छन्दः, श्रीभगवान् महागरुडो देवता। ओं बीजं, क्षिपः शक्तिः, स्वाहा कीलकं, श्रीमहागरुडप्रीत्यर्थे मम सकलविषविनाशनार्थे जपे विनियोगः॥

[1] नारदो बृहत्सेनाय, इति पाठान्तरम्.

उपसंहारः—

य इमां ब्रह्मविद्याममावास्यायां पठेच्छृणुयाद्वा यावज्जीवं न हिंसन्ति सर्पाः । अष्टौ ब्राह्मणान् ग्राहयित्वा तृणेन मोचयेत् । शतं ब्राह्मणान् ग्राहयित्वा चक्षुषा मोचयेत् । सहस्रं ब्राह्मणान् ग्राहयित्वा मनसा मोचयेत् । सर्वं जलेन मुञ्चति । तृणेन मुञ्चति । काष्ठान् (ष्ठेन) मुञ्चति । [1] भस्मना मुञ्चतीत्याह भगवान् ब्रह्मेत्युपनिषत् ॥

॥ गारुडोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि विषशक्तिनिवारणफलकः ऋषिच्छन्दोदैवतबीजाक्षरध्यानश्लोकादिकथनपूर्वकं गरुडमन्त्रजपप्रकारोऽभिहितः । तथा गरुडदेवताका बहवो मालामन्त्रा अप्यभिहिता दृश्यन्ते । चित्तगतदोषस्यापि विषत्वाभिप्रायेण तन्निवारणार्थतया मन्त्राणामेषां ब्रह्मविद्योपयोगित्वमित्युपनिषद्व्यपदेशोऽस्येति ज्ञायते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषदथर्वशाखान्तर्गतेति मुद्रिता दृश्यते । कोशेऽस्मिन् समग्रा च दृश्यते । अत्रान्ते गरुडस्य द्वादशनामानि संगृहीतानि दृश्यन्ते ॥

No. 272 (B 436).

गरुडोपनिषत् .

Garuḍopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—187–190.
Lines on a page—11.

Letters in a line—20.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

---

[1] भस्मना मुञ्चति, इति कोशान्तरे न दृश्यते.

उपक्रमः—

No. 271 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 271 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 271 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 271 कोशवत्.

No. 273 (B 927/4).

गरुडोपनिषत्.

Garuḍopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folio—18-19.
Lines on a page—16.
Letters in a line—24.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं, ब्रह्मविद्यां प्रवक्ष्यामि । ब्रह्मा नारदाय; नारदो बृहत्सेनाय, बृहत्सेनो बृहस्पतये, बृहस्पतिरिन्द्राय, इन्द्रो भरद्वाजाय, भरद्वाजो जीवातुकामेभ्यः शिष्येभ्यः प्रायच्छत् । ओं तत्काहरीं मत्काहरीं विषहारिणीं विषदूषिणीं विषसर्पिणीं विषनाशिनीं हतं विषं नष्टं विषं विषमिद्रस्य (विषमिन्द्रस्य) वज्रेण हतं ते ब्रह्मणा विषमिद्रस्य (विषमिन्द्रस्य) वज्रेण स्वाहा । नागानां सर्पाणां वृश्चिकानां लूतानां प्रलूतानां गोधानां गृहगोधानां मूषकाणां स्थावराणां जङ्गमानाम् ॥

उपसंहारः—

य इमां महाविद्याममावास्यायां शृणुयात् द्वादशवर्षं न तं दशन्ति सर्पाः। य इमां महाविद्यां अमावास्यायामधीयानो धारयेत् यावज्जीवं न तं दशन्ति सर्पाः। अष्टौ ब्राह्मणान् ग्राहयित्वा तृणेन मोक्षयति। काष्ठेन मोक्षयति। भस्मना मोक्षयति। जलेन मोक्षयति। शतं ब्राह्मणान् ग्राहयित्वा चक्षुषा मोक्षयति। सहस्रं ब्राह्मणान् ग्राहयित्वा मनसाऽपि मोक्षयतीत्याह भगवान् ब्रह्मा भगवान् ब्रह्मेति ॥

॥ गरुडोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सर्पवृश्चिकादिभिर्दष्टानां विषापनोदनमन्त्रा अभिहिता दृश्यन्ते ॥

No. 271 कोशे ग्रन्थविस्तरेण प्रतिपाद्यमानमेवात्र ग्रन्थसंक्षेपेणाभिहितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

यद्यप्यत्र ग्रन्थसंग्रहो दृश्यते। तथाऽप्यत्र संक्षिप्तमेव मुद्रितायामुपनिषदि ग्रन्थविस्तरेण प्रतिपादितमिति प्रतिभाति। कोशेऽस्मिन् ऋषिच्छन्दोदैवतध्यानश्लोकादिकं न दृश्यते ॥

No. 274 (C 461/1).

गरुडोपनिषत्.

Garuḍopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—6 × 4 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—369–372.
Lines on a page—7.
Letters in a line—19.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 273 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 273 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 273 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे ऋषिच्छन्दोदैवतध्यानश्लोकादिकमादावधिकं दृश्यते। शेषं No. 273 कोशवत् ॥

No. 275 (1973/26).

गरुडोपनिषत्.

Garuḍopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—234-236.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

'अस्य श्रीगरुडोपनिषदो ब्रह्मा ऋषिः, अनुष्टुबादिनानाच्छन्दांसि, श्रीगरुत्मान् देवता . . . . . स्वाहा शक्तिः। मन्त्रोक्तविषनाशार्थे विनियोगः—

आजानुतः सुवर्णाभमाकट्योस्तुहिनप्रभम्,' इत्यादि No. 273 कोशवत् ॥

उपसंहारः—

No. 273 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 273 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 273 कोशवत्.

No. 276 (1463/8).

गरुडोपनिषत्.

Garuḍopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—18 × $1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—2.
Lines on a page—6.
Letters in a line—70.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं नमो भगवते तव गरुडाय विष्णुवाहनाय त्रैलोक्यपरिभूषिताय वज्रनखवज्रतुण्डाय वज्रवक्त्रालंकृतशरीराय एहि एहि महागरुड राक्षसं विषं छिन्धि छिन्धि दुष्टं राक्षसं विषं छिन्धि छिन्धि आवेशय आवेशय ओं फट्स्वाहा ॥

उपसंहारः—

अमृतकलशहस्तं कान्तिसंपूर्णदेहं सकलविबुधवन्द्यं सर्वशास्त्रैर-चिन्त्यम् ।

रुचिरविबुधपक्षैर्धूयमानाण्डगोलं सकलविषविनाशं चिन्तयेत्प-क्षिराजम् ॥

नमः पन्नगनद्धाय वैकुण्ठवशवर्तिने ।
श्रुतिसिन्धुसदोत्पात (सुधोत्पाद) मन्दराय गरुत्मते ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 273 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् No. 273 कोशापेक्षया क्वचित्क्वचित्किंचिदेव वैलक्षण्यं दृश्यते ॥

No. 277 (B 664/2).

गायत्र्युपनिषत्.

Gāyatryupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Kannada.
Folios—40–45.
Lines on a page—13.
Letters in a line—24.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं, नमस्कृत्य भगवान् याज्ञवल्क्यः स्वयं परिपृच्छति । त्वं ब्रूहि भगवन्, गायत्र्या उत्पत्तिं श्रोतुमिच्छामि । ब्रह्मोवाच—प्रणवेन व्याहृतयः प्रवर्तन्ते । तमसस्तु परं ज्योतिः कः पुरुषः स्वयंभूर्विष्णुरिति ह ताः स्वाङ्गुल्या मथयेत् । (मथ्यमानात्) फेनो भवति । फेनाद्बुद्बुदो भवति । बुद्बुदादण्डं भवति । अण्डवानात्मा भवति । आत्मन आकाशो भवति । आकाशाद्वायुर्भवति । वायोरग्निर्भवति । अग्नेरोंकारो भवति । ओंकाराद्व्याहृतिर्भवति । व्याहृत्या गायत्री भवति । गायत्र्याः सावित्री भवति ॥

उपसंहारः—

ब्रह्महत्यायाः पूतो भवति । भ्रूणहत्यायाः पूतो भवति । अब्रह्मचारी सुब्रह्मचारी भवति । अनेन हृदयेनाधीतेन क्रतुशतेनेष्टं भवति । षट्सहस्रगायत्रीजप्यानि भवन्ति । अष्टौ ब्राह्मणान् ग्राहयेत् । अर्थसिद्धिर्भवति ।

य इदं गायत्रीहृदयं ब्राह्मणः प्रयतः पठेत् ।
सर्वपापैः प्रमुच्यते (मुच्येत) ब्रह्मलोके महीयते ॥
ब्रह्मलोके महीयत इति ॥

॥ इति गायत्र्युपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र गायत्र्युपासनाप्रकारः, मुद्राभेदाश्च प्रतिपाद्यन्ते । गायत्रीमन्त्रगतवर्णानां ऋषिदेवताच्छन्दांसि च कथितानि । गायत्र्या इतरदेवतापेक्षया प्राशस्त्यप्रतिपादनपूर्वकं तदुपासकस्य तदुपनिषत्पाठकस्य च फलं प्रतिपादितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपानिषत् समग्रोपलभ्यते । गायत्रीहृदयनाम्ना मुद्रितेयमुपनिषत् ॥

No. 278 (B 437).

गोपालपूर्वोत्तरतापनीयोपनिषत्.

Gopālapūrvottaratāpanīyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—17.
Lines on a page—11.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं ॥ भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥

गोपालतपनं कृष्णं याज्ञवल्क्यं वराहकम् ।
शाट्यायनी हयग्रीवं दत्तात्रेयं च गारुडम् ॥
ओं सच्चिदानन्दरूपाय कृष्णायाक्लिष्टकर्मणे ।
नमो वेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे ॥

ओं मुनयो ह वै ब्राह्मणमूचुः । कः परमो देवः। कुतो मृत्युर्बिभेति? कस्य विज्ञानेनाखिलं विज्ञातं भवति । केनेदं विश्वं संहरतीति । तदु होवाच ब्राह्मणः। कृष्णो वै परमं दैवतम् । गोविन्दान्मृत्युर्बिभेति । गोपीवल्लभज्ञानेन एतत् ज्ञातं भवति ॥

उपसंहारः—

इन्द्राय नमः । अग्नये नमः । यमाय नमः । निर्ऋतये नमः । वरुणाय नमः । वायवे नमः । कुबेराय नमः । ईशानाय नमः । सर्वेभ्यो देवेभ्यो नमः ॥

दत्त्वा स्तुतिं पुण्यतमां ब्रह्मणे स्वस्वरूपिणे ।
कर्तृत्वं सर्वभूतानामन्तर्धाने बभूव सः ॥
ब्रह्मणे ब्रह्मपुत्रेभ्यो नारदात्तु श्रुतं मुने ।
तथा प्रोक्तं तु गान्धर्वे(र्वि)गच्छ त्वं स्वालयान्तिकम् ॥

॥ इति श्रीगोपालोत्तरतापनीयोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

इयमुपनिषत् पूर्वोत्तरभागद्वयेन विभक्ता दृश्यते । तत्र पूर्वभागे—मुनिब्राह्मणप्रश्नोत्तररूपेण मृत्योरपि भयजनकः परमो देवः श्रीकृष्ण इति प्रतिपाद्य तदुपासनोपयोगिनः संसारोत्तारकाः तद्देवताकाः केचिन्मन्त्रा आम्नाताः । उत्तरभागे—श्रीकृष्णस्य नित्यब्रह्मचारित्वं दुर्वाससो मुनेर्दूर्वाशित्वं चोपपाद्य दुर्वाससा गान्धर्वीनाम्न्या उपदेशव्याजेन श्रीकृष्णस्य परब्रह्मत्ववर्णनपूर्वकं तन्माहात्म्यमभिधाय सप्तपुरीमध्यगतब्रह्मगोपालपुरीवर्णनपूर्वकं श्रीकृष्णमाहात्म्यं तदुपासनप्रकारश्च फलशंसनसहितं प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

समग्रेयमुपनिषत् अस्मिन् कोशे दृश्यते, आथर्वणीति मुद्रिता च ॥

No. 279 (3581/4).

गोपालपूर्वोत्तरतापिन्युपनिषत् .

Gopālapūrvottaratāpinyupaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.

Folios—7–10.
Lines on a page—14
Letters in a line—80.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 278 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 278 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 278 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 278 कोशवत्.

No. 280 (B 927/2).

*चक्रोपनिषत्.

* Cakropaniṣat.

Substance—Paper.

Size—8 × 6 inches.

Character—Āndhra..

Folios—17.

Lines on a page—16.

Letters in a line—24.

Age of Ms.—Modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct

Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat describes, in the form of a dialogue between Lakṣmī and Nārāyaṇa, the greatness of cakra and points out the necessity and the friuts of bearing the marks of Cakra on shoulders. But the Sāntimantra Pāṭha found in other Upaniṣats is not to be found in this Upaniṣat either at the beginning or at the end.

उपक्रमः—

हरिः ओं । अथ नित्यानवद्या सच्चिदानन्दमयी माता लोकानां लक्ष्मीः नारायणं परिपृच्छति । भगवन् देवदेवेश सर्वादिसर्वमध्यान्त नारायण जगन्मय प्रसीद मे स्वामिन् । पवित्राणां पवित्रेणापि त्वया इदं धार्यते चक्रं सुदर्शनम्, येन मामङ्कयित्वा पूतां हृदि वहसि । किं तत्स्वरूपं किंप्रभावं, यदि मे योग्यता श्रोतुं तन्मे ब्रूहीति ॥

उपसंहारः—

यथा मुद्रां विना राज्ञः पदं वेष्टुं न शक्यते ।
तथा मुद्रां विना मेऽस्य वैकुण्ठो दुष्प्रवेशनः ॥

तस्मात् द्विजादिवर्णैः सर्वाश्रमिभिश्च तप्तचक्रं धार्यं सालोक्यसारूप्यसामीप्यसायुज्यकाङ्क्षिभिः । यो द्विजः तप्तचक्रं धारयति स सर्वकर्मण्यः पवित्रो भवति, यतश्चक्रं पवित्रम् । न स भयभाग्भवति । यो धारयति स हि पाप्मानं तरति स मृत्युं तरति वै विशति वैकुण्ठलोकं मत्सायुज्यमाप्नोति न च पुनरावर्तते न च पुनरावर्तत इति य एवं वेद । इत्युपनिषत् ॥

॥ इति चक्रोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

लक्ष्मीनारायणप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि चक्रमाहात्म्यवर्णनपूर्वकं तप्तस्य तस्य चक्रस्य भुजे धारणावश्यकत्वं प्रतिपाद्य तदङ्कितविषये यमभटानां पराक्रमाभावमुपवर्ण्य तदङ्कितस्य वैष्णवपदावाप्तियोग्यत्वादिकमभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रोपलभ्यते । अमुद्रिता चेयमुपनिषत् । आद्यन्तयोः तत्तदुपनिषदादौ परिदृश्यमानः शान्तिमन्त्रपाठोऽत्र न दृश्यते ॥

No. 281 (B 123/6).

*चक्रोपनिषत्.

* Cakropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{4} \times 6$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—20-21.
Lines on a page—12.
Letters in a line—13.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 280 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 280 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 280 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 280 कोशवत्.

No. 282 (B 123/2).

*चक्रोपनिषत्.

* Cakropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{4} \times 6$ inches.

Character—Nāgarī.
Folios—4-10.

Lines on a page—12.
Letters in a line—13.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Appears to be incorrect.

Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat contains twelve khaṇḍas and seems to differ from No. 280. The Śāntimantra Pāṭha generally found at the beginning of Upaniṣats is not to be found here. This Upaniṣat forms a portion of Ātharvaṇarahasya.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ अथ कात्यायनेति होवाच । परं ब्रह्मेत्येको देवः । विश्वतश्चक्षुरिति विश्वात्मा (रुत विश्वतोमुखो) विश्वतोबाहुरुत विश्वतस्पात् । संबाहुभ्यां [ध]मति सम्पदत्रैद्या(तत्रैर्द्या)वाभूमी जनयन् देव एकः ॥ पुरुषोन्तर्यामोन्तर्यामस्स आदित्यस्तेजो भवत्यादित्यलोको भवति विष्णुलोको भवति तप्तचक्रं द्विभुजे धार्यमित्यग्निहोत्रमेव लोको भवति । ऊर्ध्वपुण्ड्रमालिखेत् । तस्माद्विरेखं भवति । भूस्स्वयंभूस्स्वयं ब्रह्मणः सायुज्यं सलोकतां जयति। य एवं वेद ॥

उपसंहारः—

कौश्चकीपुत्रात्कौश्चकीपुत्रो वैधृमतेयीपुत्राद्वैधृमतेयीपुत्रः कार्षकेयीपुत्रात्कार्षकेयीपुत्रः प्राचीनयोगीपुत्रात्प्राचीनयोगीपुत्रः साञ्जीवीपुत्रात् साञ्जीवीपुत्र आसुरीवासिनः प्राश्नीपुत्रात् प्राश्नीपुत्र आसुरायणादासुरायण आसुरेरासुरिः ॥

॥ इत्याथर्वणरहस्ये चक्रोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र द्वादशभिः खण्डैः तप्तचक्रधारणप्रशंसा प्रतिपाद्यते। अन्ते शिष्याचार्यपरम्परा च लिखिता दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्यामुपनिषदि द्वादश खण्डा वर्तन्ते । चक्रोपनिषदित्याख्यया No. 280 कोशे उपलभ्यमानात् ग्रन्थादयं भिन्नो दृश्यते । उपनिषत्सु तत्तदुपनिषदादौ परिदृश्यमानस्तत्तच्छाखीयशान्तिमन्त्रपाठोऽत्र न दृश्यते । अन्ते च आथर्वणरहस्यान्तर्गतेयमुपनिषदिति लेखात् ज्ञायते । अमुद्रिता चेयमुपनिषत् ॥

No. 283 (B 124/8).

* चिदम्बरोपनिषत्.

* Cidambaropaniṣat.

Substance—Paper.	Age of Ms.—Modern.
Size—$7\frac{3}{4}$ × 6 inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Kannada.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—42–43.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—12.	
Letters in a line—16.	

Subject in brief :—

This Upaniṣat extols, in the form of a dialogue between the sage Sanatkumāra and Brahma—the creator, the devotion to Śiva, the greatness of Pañcākṣarī mantra and the wearing of Rudrākṣa and Bhasma. It also states the method and the fruits of pondering over God Śiva who is otherwise known as cidākāśa.

उपक्रमः—

अथ हैनं विधातारं सनत्कुमारस्सर्वेषां जीवलोकानां परमकारुणिकबुभुत्सुरुवाच । भगवन् जीवलोका अविद्यासंवृता भवाम्भोधौ निमज्जयोन्मज्जय कुतश्चिद्विश्रामं न यान्ति । केनैतत्तरन्ति, तथ्यमेवालोच्य ब्रूहीति । तस्मै स होवाच विदिश्च? तथ्यम् ॥

सनत्कुमार प्रवदामि सारं विनिश्चितं यद्धृदि सर्वदा मे ॥

शिवो हि कर्ता जगतामनादिर्न जानते यं श्रुतयोऽपि सम्यक् ॥
यदाश्रयाद्विष्णुरहं च सर्वे सुरासुरा यद्वशवर्तिनश्च ॥
इदं रहस्यं न विदन्ति लोका मायावशादन्यसुरान् भजन्ते ॥

उपसंहारः—

शरीरमेतद्घटवद्विदित्वा चिदम्बरं नित्यमीशं विदित्वा ।
मृत्युं तीर्त्वा सर्वपापं विहृत्य शिवे परब्रह्मणि यां तेजः? ॥
स ओंकारो महादेवः स विष्णुस्स च तारकः ।
नातः परं जगद्भाति यस्य भासा निरन्तरम् ॥
शिव शम्भो महादेव जगदीश सदाशिव ।
परं ज्योतिः परं ब्रह्म तमःपारे प्रतिष्ठितम् ॥
गिरीश गिरिजाजाने गरुडासनपूजित ।
पाहि संसारदुःखौघादिति ध्येयं निरन्तरम् ॥

इत्याह भगवान् विधाता । यश्चाधीते चिदम्बरस्वरूपी भवति । इत्यों सत्यमित्युपनिषत् ॥

॥ इति चिदम्बरोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

सनत्कुमारविधातृप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि शिवभक्तिप्रशंसनपूर्वकं शिवदेवताकपञ्चाक्षरीमन्त्रं प्रकाश्य रुद्राक्षभस्मत्रिपुण्ड्राणि प्रशस्य 'अन्तर्लिङ्गं ज्योतिषा संविभातं बहिर्लिङ्गं हृदये सन्निविष्टम्' इत्यादिना चिदाकाशस्य शिवरूपत्वप्रतिपादनं कृत्वा तदुपासनाक्रमस्तदुपासनाफलं चेत्येतत्सर्वमत्र प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत्समग्रा दृश्यते, अमुद्रिता च । तत्तदुपनिषदादौ सर्वत्र परिदृश्यमानस्तत्तच्छाखीयशान्तिमन्त्रपाठोऽत्र न दृश्यते ॥

No. 284 (1958/10).

छान्दोग्योपनिषत्.

Chāndogyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$18 \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—26-49.
Lines on a page—10.
Letters in a line- -90.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ ओमित्येतदक्षरमुद्गीथमुपासीत ओमित्युद्गायति तस्योपव्याख्यानमेषां भूतानां पृथिवी रसः पृथिव्या आपो रसोऽपामोषधयो रस ओषधीनां पुरुषो रसः पुरुषस्य वाग्रसः वाच ऋग्रसः ऋचस्साम रसः साम्न उद्गीथो रसः स एष रसानां रसतमः परमः परार्ध्योऽष्टमो य उद्गीथः। कतमा कतमर्क् कतमत्साम कतमः कतम उद्गीथ इति विमृष्टं भवति ॥

उपसंहारः—

तद्धैतद्ब्रह्मा प्रजापतय उवाच प्रजापतिर्मनवे मनुः प्रजाभ्यः। आचार्यकुलाद्वेदमधीत्य यथाविधानं गुरोः कर्मातिशेषणाभिसमावृत्य कुटुम्बे शुचौ देशे स्वाध्यायमधीयानो धार्मिकान्विदधदात्मनि सर्वेन्द्रियाणि संप्रतिष्ठाप्य अहिंसत्सर्वभूतान्यन्यत्र तीर्थेभ्यः स खल्वेवं वर्तयन् यावदायुषं ब्रह्मलोकमभिसंपद्यते न च पुनरावर्तते न च पुनरावर्तते ॥ आप्यायन्त्विति शान्तिः ॥ इति छान्दोग्येऽष्टमोऽध्यायः ॥

॥ इति छान्दोग्योपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

छान्दोग्योपनिषदि सामशाखीयायामस्यां—

प्रथमप्रपाठके त्रयोदशभिः खण्डैः—उद्गीथस्यानेकधा उपासनानि,

स्तोभाक्षरोपासनं तत्फलं, सामादिज्ञानं तत्फलं च प्रतिपाद्यते ॥

द्वितीयप्रपाठके चतुर्विंशतिखण्डैः—साम्नः पञ्चधा सप्तधा च उपासनं तत्फलं च कथ्यते ॥

तृतीयप्रपाठके एकोनविंशतिखण्डैः—आदित्योपासनं, मधुविद्यागायत्रीविद्याशाण्डिल्यविद्याः तत्फलानि चाभिधीयन्ते ॥

चतुर्थप्रपाठके सप्तदशखण्डैः—आख्यायिकया विद्यादानग्रहणविचारः, उपकोसलविद्याविचारः, ब्रह्मविदो गतिविचारश्च कृतः ॥

पञ्चमप्रपाठके त्रयोविंशतिखण्डैः—प्राणस्य मुख्यत्वविचारः, पञ्चाग्निविद्या, सगुणब्रह्मविद्यायाः फलं, आख्यायिकामुखेन वैराग्योदयाय संसारगतिः, वैश्वानरविद्या चाभिधीयते ॥

षष्ठप्रपाठके षोडशभिः खण्डैः—आख्यायिकामुखेन ब्रह्मविद्या विचारिता, अनेकधा आत्मतत्त्वोपदेशश्च कृतः ॥

सप्तमप्रपाठके षड्विंशतिखण्डैः—भूमविद्या प्रपञ्च्यते ॥

अष्टमप्रपाठके पञ्चदशखण्डैः—दहरविद्या तत्फलं, प्रत्यगात्मविद्या तत्फलं च प्रकाश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत्समग्रा दृश्यते, मुद्रिता च ॥

No. 285 (1468/1).

छान्दोग्योपनिषत्.

Chāndogyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—18 × 1½ inches.
Character—Āndhra.
Folios—47.
Lines on a page—5.
Letters in a line—70.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 284 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 284 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 284 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 284 कोशवत्.

No. 286 (2497/1).

छान्दोग्योपनिषत्.

Chāndogyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—41.
Lines on a page—7.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 284 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 284 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 284 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 284 कोशवत्.

No. 287 (3581/5).

छान्दोग्योपनिषत्.

Chāndogyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × $2\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—10-21.
Lines on a page—14.
Letters in a line—80.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 284 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 284 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 284 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 284 कोशवत्.

No. 288 (B 438).

छान्दोग्योपनिषत्.

Chāndogyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.

Character—Āndhra.
Folios—135-143.

Lines on a page—11.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

आप्यायन्त्विति शान्तिः ॥ श्वेतकेतुर्हारुणेय आस । तं ह पितोवाच श्वेतकेतो वस ब्रह्मचर्यं न वै सोम्यास्मत्कुलीनोऽननूच्य ब्रह्मबन्धुरिव भवतीति । स ह द्वादशवर्ष उपेत्य चतुर्विंशतिवर्षस्सर्वान् वेदानधीत्य महामना अनूचानमानी स्तब्ध एयाय । तं ह पितोवाच ॥

उपसंहारः—

स यदि तस्य कर्ता भवति तत एवानृतमात्मानं कुरुते सोऽनृताभिसन्धोऽनृतेनात्मानमन्तर्धाय परशुं तप्तं प्रतिगृह्णाति स दह्यतेऽथ हन्यते । अथ यदि तस्याकर्ता भवति तत एव सत्यमात्मानं कुरुते स सत्याभिसन्धः सत्येनात्मानमन्तर्धाय परशुं तप्तं प्रतिगृह्णाति स न दह्यतेऽथ मुच्यते । स यथा तत्र न दाह्य ऐतदात्म्यमिदं सर्वं तत्सत्यं स आत्मा तत्त्वमसि श्वेतकेतो इति । तद्धास्य विजज्ञाविति विजज्ञाविति ॥

॥ षष्ठोऽध्यायः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 284 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे छान्दोग्योपनिषदि षष्ठाध्यायमात्रं दृश्यते ॥

No. 289 (B 440).

जाबाल्युपनिषत्.

Jābālyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—199–200.

Lines on a page—11.

Letters in a line—20.

Age of Ms.—Modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं आप्यायन्त्विति शान्तिः। अथ हैनं भगवन्तं जाबालिं पैप्पलादिः पप्रच्छ, भगवन् मे ब्रूहि परमतत्त्वरहस्यम्, किं तत्त्वं को जीवः कः पशुः क ईशः को मोक्षोपाय इति। स तं होवाच। साधु पृष्टं सर्वं निवेदयामि यथाज्ञातमिति। पुनस्स तमुवाच कुतस्त्वया ज्ञातमिति। पुनस्स तमुवाच षडाननादिति॥

उपसंहारः—

त्रिपुण्ड्रं भस्मना करोति यो विद्वान् ब्रह्मचारी गृही वानप्रस्थो यतिर्वा समस्तमहापातकोपपातकेभ्यः पूतो भवति स सर्वान् वेदानधीतो भवति स सर्वान् देवान् ध्यातो भवति स सर्वतीर्थेषु स्नातो भवति स सकलरुद्रमन्त्रजापी भवति न स पुनरावर्तते न स पुनरावर्तत इत्यों सत्यमित्युपनिषत्॥

॥ जाबाल्युपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

पैप्पलादिजाबालिप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि पशुपदार्थनिरूपणपूर्वकं पशुपतिशब्दार्थं प्रकाश्य विभूतिधारणात् ज्ञानं मोक्षासाधनं भवतीत्युक्त्वा तत्प्रसङ्गात् भस्ममाहिमानमुपवर्ण्य भस्मधारणप्रकारं च प्रकाश्य भस्मधारणप्राशस्त्यं सविस्तरमुपपादितं दृश्यते॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा दृश्यते, सामशाखान्तर्गतेतीयमुपनिषन्मुद्रिता च दृश्यते॥

No. 290 (4136/21).

तारसारोपनिषत्.

Tārasāropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.
Character—Āndra.
Folios—92.
Lines on a page—16.
Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

पूर्णमद इति शान्तिः ॥ बृहस्पतिरुवाच याज्ञवल्क्यम्। यदनु कुरुक्षेत्रं देवानां देवयजनं सर्वेषां भूतानां ब्रह्मसदनं तस्माद्यत्र क्वचन गच्छेत् तदेव मन्येतेतीदं वै कुरुक्षेत्रं देवानां देवयजनं सर्वेषां भूतानां ब्रह्मसदनं अविमुक्तं वै कुरुक्षेत्रं देवानां देवयजनं सर्वेषां भूतानां ब्रह्मसदनं अत्र हि जन्तोः प्राणेषु उत्क्रममाणेषु रुद्रस्तारकं ब्रह्म व्याचष्टे ॥

उपसंहारः—

प्रणवानामयुतं जप्तं भवति । दशपूर्वान् दशोत्तरान् पुनाति । नारायणपदमवाप्नोति, य एवं वेद । तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् । तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसस्समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम्, इत्युपनिषत् ॥

सामवेदस्तृतीयः पादः । पूर्णमद इति शान्तिः ॥

॥ तारसारोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

भरद्वाजयाज्ञवल्क्यप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि रुद्रकर्तृकतारक मन्त्रोपदेशस्थानमविमुक्ताख्यं प्रशस्य स्थूलाष्टाक्षरमन्त्रस्वरूपं प्रकाश्य अकारोकारमकारबिन्दुनादकलाकलातीततत्पररूपं सूक्ष्माष्टाक्षरतारकमन्त्रस्वरूपमभिवर्ण्य एतदेवाष्टविधमन्त्ररूपं भवतीत्यष्टौ मन्त्रान् प्रकाश्य एतज्जापिनः फलं चान्तेऽभिहितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रोपलभ्यते, शुक्लयजुर्वेदीयेति मुद्रिता च ॥

No. 291 (B 441).

तारसारोपनिषत्.

Tārasāropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—129–132.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 290 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 290 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 290 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 290 कोशवत्.

No. 292 (4136/8).

तुरीयातीतावधूतोपनिषत्.

Turīyātītāvadhūtopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—9½ × 2 inches.
Character—Āndhra.
Folios—39.

Lines on a page—15.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

पूर्णमद इति शान्तिः ॥ अथ तुरीयातीतावधूतानां कोऽयं मार्गस्तेषां का स्थितिरिति पितामहो भगवन्तं पितरमादिनारायणं परिसमेत्योवाच । तमाह भगवान्नारायणो योऽयमवधूतमार्गस्थो लोके दुर्लभतरो न तु बाहुल्यो यद्येको भवति स एव नित्यपूतस्स एव वैराग्यमूर्तिस्स एव ज्ञानाकारस्स एव वेदपुरुष इति ज्ञानिनो मन्यन्ते । महापुरुषो यस्तच्चित्तं मय्येवावतिष्ठते । अहं च तस्मिन्नेवावस्थितः ॥

उपसंहारः—

त्यक्तवर्णाश्रमाचारस्सर्वदा दिवानक्तं समत्वेनास्वप्नः सर्वत्र सर्वदा संचारशीलो देहमात्रावशिष्टो जलस्थलकमण्डलुः सर्वदाऽनुन्मत्तो बालोन्मत्तपिशाचवदेकाकी संवरन्नसम्भाषणपरस्स्वरूपध्यानेन निरालम्बमवलम्ब्य स्वात्मनिष्ठानुकूलेन सर्वं विस्मृत्य तुरीयातीतोऽवधूतवेषेण अद्वैतनिष्ठापरः प्रणवात्मकत्वेन देहत्यागं करोति यस्सोऽवधूतः स कृतकृत्यो भवतीत्युपनिषत् ॥ पूर्णमद इति शान्तिः ॥

॥ तुरीयातीतावधूतोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

पितामहनारायणप्रश्नोत्तररूपतया परिदृश्यमानायामस्यामुपनिषदि ब्रह्मज्ञानवैराग्ययोः प्रशंसनाय संन्यास्यवान्तरभेदानां कुटीचकादीनां वृत्तं क्रमेणाश्रित्य अन्ते सर्वमपि परित्यज्य दिगम्बरो भूत्वा त्यक्तवर्णाश्रमाचारो गोवृत्त्या प्राणधारणां कुर्वन् बालोन्मत्तादिवत्संचरन् प्रणवानुसंधानेन देहं त्यजति यस्स तुरीयावधूत इत्यवधूतस्वरूपवृत्तादिकं प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः--

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा परिदृश्यते, शुक्लयजुश्शाखीयेतीयमुपनिषन्मुद्रिता च दृश्यते ॥

No. 293 (B 442/1).

तुरीयातीतावधूतोपनिषत्.

Turīyātītāvadhūtopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character – Āndhra.
Folios—2.
Lines on a page—13.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 292 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 292 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 292 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 292 कोशवत्.

No. 294 (1448/2).

तैत्तिरीयोपनिषत्.

Taittirīyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{8} \times 2\frac{1}{2}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—27–43.

Lines on a page—7.
Letters in a line—53.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ शं नो मित्रश्शं वरुणः । शं नो भवत्वर्यमा । शं न इन्द्रो बृहस्पतिः । शं नो विष्णुरुरुक्रमः । नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वामेव प्रत्यक्षं ब्रह्म वदिष्यामि । ऋतं वदिष्यामि । सत्यं वदिष्यामि । तन्मामवतु । तद्वक्तारमवतु । अवतु माम् । अवतु वक्तारम् । ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥

शीक्षां व्याख्यास्यामः । वर्णस्स्वरः । मात्रा बलम् । साम सन्तानः । इत्युक्तश्शीक्षाध्यायः ॥

उपसंहारः—

एतद्वै जरामर्यमग्निहोत्रꣳ सत्रं य एवं विद्वानुदगयने प्रमीयते देवानामेव महिमानं गत्वाऽऽदित्यस्य सायुज्यं गच्छत्यथ यो दक्षिणे प्रमीयते पितॄणामेव महिमानं गत्वा चन्द्रमसस्सायुज्यं गच्छत्येतौ वै सूर्याचन्द्रमसोर्महिमानौ ब्राह्मणो विद्वानभिजयति तस्माद्ब्रह्मणो महिमानमित्युपनिषत् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

तैत्तिरीयोपनिषद्यस्यां सांहित्याख्यायां शिक्षावल्ल्यामङ्गभूतोपासनोपदेशपूर्वकं परविद्या प्रस्तूयते । आनन्दवल्ल्यां परमतत्वहितपुरुषार्थप्रतिपादनं दृश्यते । वारुण्याख्यायां भृगुवल्यां तपोवधूतकल्मषमनसो ब्रह्मप्रतिपत्तिरित्यभिधीयते ॥

याज्ञिक्युपनिषदभिख्ये नारायणानुवाके नारायणाख्यस्य परस्य ब्रह्मणः स्वरूपाद्यभिधानपूर्वकं तद्ध्यात्रुपयोगिस्नानादिकालजप्यमनून् वि निर्दिश्य दहरादिविद्योपास्यस्य तस्य परमपुरुषस्य प्राप्तावुपायभूतविद्यास्वभ्यर्हिता विद्या तत्फलं चेत्येतत्सर्वमभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

तैत्तिरीयशाखायां याजुष्यामुपनिषत्काण्डमिदम् । तत्रोपनिषन्नाम परप्राप्तिहेतुर्विद्या । तत्प्रतिपादकग्रन्थभागोऽप्युपनिषत्पदेन व्यवह्रियते । तत्रास्मिन् औपनिषदे काण्डे सांहिती वारुणी याज्ञिकी चेति तिस्र उपनिषदो दृश्यन्ते । आधिलौकिक्यादिपञ्चमहासंहिताभावनाप्रधाना आदितो द्वादशानुवाकाः सांहित्युपनिषदित्युच्यते । ततस्त्रयोऽनुवाका वरुणनामकऋषिणा स्वात्मजं प्रत्युपदिष्टत्वाद्वारुण्युपनिषदित्युच्यते । ततः समस्त अन्तिमः प्रश्नो यज्ञनाम्ना भगवता नारायणेनैवोपदिष्टत्वात्तत्प्राप्त्युपायप्रतिपादकत्वाच्च याज्ञिक्युपनिषदित्युच्यते । इदं चौपनिषदं काण्डं द्राविडान्ध्रपाठभेदेन तत्र तत्र विभिन्नपाठं दृश्यते । अन्तिमप्रश्ने भूयान् पाठभेदः परिदृश्यते । द्राविडपाठानुरोधिसायणार्यभाष्यपर्यालोचनायां कर्णाटपाठ इत्यप्यपरः पाठः, तत्रापि पाठभेद इति ज्ञायते । स च पाठोऽद्य नोपलभ्यते । वेदैकदेशेऽप्यस्मिन्नयं पाठभेदः किमर्थं प्रवृत्त इति परिचिन्तनीयम् । तत्र द्राविडपाठे काण्डमिदं शिक्षानन्दभृगुवल्लीनामेकप्रश्नतया नारायणानुवाकस्य चान्यप्रश्नतया प्रश्नद्वयेन विभक्तं दृश्यते । आन्ध्रपाठे तु प्रतिवल्ल्येकैकप्रश्नतया प्रश्नचतुष्टयेन विभक्तं दृश्यते । कोशेऽस्मिन्निदमौपनिषदं काण्डं द्राविडपाठानुरोधि समग्रं दृश्यते, मुद्रितं च ॥

No. 295 (4380/2).

तैत्तिरीयोपनिषत्.

Taittirīyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—14 × $1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—43–71.
Lines on a page—5.
Letters in a line—66.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 294 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 294 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 294 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् आन्ध्रपाठानुरोधिनी तैत्तिरीयोपनिषत् नारायणानुवाकान्ता समग्रा दृश्यते ॥

No. 296 (1958/8).

तैत्तिरीयोपनिषत्.

Taittirīyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.	Letters in a line—90.
Size—$18 \times 1\frac{1}{2}$ inches.	Age of Ms.—Old.
Character—Nāgarī	Condition of Ms.—Good.
Folios—11–14.	Correct or incorrect—Correct.
Lines on a page—10.	Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 294 कोशवत्.

उपसंहारः—

एतमानन्दमयमात्मानमुपसंक्रम्य । इमान् लोकान् कामान्नी कामरूप्यनुसञ्चरन् । एतत्साम गायन्नास्ते । हा ३ वु हा ३ वु हा ३ वु । अहमन्नमहमन्नमहमन्नम् । अहमन्नादोऽहमन्नादोऽहमन्नादः । अहँ्श्लोककृद्

हऽँश्लोककृदहऽँश्लोककृत् । अहमस्मि प्रथमजा ऋता३स्य । पूर्वं देवेभ्यो मृतस्य ना३भा३यि । यो मा ददाति स इ देवमा३वा३ः । अहमन्नमन्नमदन्तमा३द्मि । अहं विश्वं भुवनमभ्यभवाम् । सुवर्न ज्योतीः । य एवं वेद । इत्युपनिषत् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 294 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् आन्ध्रपाठानुरोधिनी तैत्तिरीयोपनिषत् भृगुवल्ल्यन्ता परिदृश्यते ॥

No. 297 (B 444/1).

तैत्तिरीयोपनिषत्.

Taittirīyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra..
Folios—69-82.
Lines on a page—11.
Letters in a line—19.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 294 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 296 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 294 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् द्राविडपाठानुरोधिनी तैत्तिरीयोपनिषत् भृगुवल्ल्यन्ता परिदृश्यते ॥

No. 298 (B 664/1).

त्रिपुरातापिन्युपनिषत्.

Tripurātāpinyupaniṣat.

Substance—Paper.	Age of Ms.—Modern.
Size—8 × 6 inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Kannada.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—20-40.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—13.	
Letters in a line—24.	

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥
त्रिपुरातापिनीविद्यावेद्यचिच्छक्तिविग्रहम् ।
वस्तु चिन्मात्ररूपं तु परतत्त्वं भजाम्यहम् ॥

ओं, अथैतस्मिन्नन्तरे भगवान् प्रजापतिं वैष्णवं विलयकारणं रूपमाश्रित्य त्रिपुराभिधा भगवतील्येवमादिशक्त्या भूर्भुवस्स्वर्स्त्राणि स्वर्गभूपातालानि त्रिपुराणि हरमायात्मिकेन ह्रींकारेण हृल्लेखाभ्यां भगवतीत्रिकूटावसाने निलये विलये धाम्नि मसा (महसा)घोरेण व्याप्नोति । सैवेयं भगवती त्रिपुरेति व्यापठ्यते ॥

उपसंहारः—

आकाशाद्यनुक्रमेण सर्वेषां वा एतद्भूतानामाकाशः परायणम् । सर्वाणि ह वा इमानि भूतान्याकाशादेव जायन्ते । आकाश एव विलीयन्ते । तस्मादेव जातानि जीवन्ति । तस्मादाकाशजं बीजं विद्या । तदेव आकाशपीठं स्पर्शनं पीठं तेजःपीठं अमृतपीठं रत्नपीठं जानीयात् । यो जानीते सोऽमृतत्वं गच्छति । तस्मादेतां विद्यां तुरीयां श्रीकामराजी-

यामेकादशधा भिन्नां एकाक्षरं ब्रह्मेति यो जानीते स तु तुरीयं पदं प्राप्नोति। य एवं वेदेति महोपनिषत् ॥

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः। इति त्रिपुरातापिन्युपनिषत् संपूर्णा ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

पञ्चधा विभक्तायामस्यां प्रथमोपनिषदि—प्रणवेन प्रतिपाद्यं यत् तदेव ह्रींकारेण चिच्छक्तिरिति प्रतिपाद्यते। तस्या एवत्रिपुरादुर्गात्र्यम्बकविद्यादीनि नामान्तराणि सविवरणं प्रतिपाद्यन्ते। अनेकधा उपासनार्थं चन्द्रविद्या मानवीविद्या इत्यादयो विद्याश्च प्रदर्शिताः।

द्वितीयोपनिषदि—पूर्वोक्तविद्याभ्यो भिन्नं विद्याष्टकं निरूप्य श्रीचक्रं तदुपासनाक्रमश्च निरूपितः ॥

तृतीयोपनिषदि—मुद्राः यागद्रव्याणि यष्टुः फलं च प्रतिपादितम् ॥

तुरीयोपनिषदि—त्र्यम्बकमन्त्रव्याख्यानं तदुपासनाक्रमश्च कथितः॥

पञ्चम्यामुपनिषदि—ब्रह्मविद्या विचारिता, तत्पलं च कथितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा दृश्यते, अथर्वशाखान्तर्गतेयमिति मुद्रिता च। इतो भिन्ना त्रिपुरानाम्नी काचनान्याऽप्युपनिषद्दृश्यते। अस्या एव सौभाग्यविद्योपनिषदिति नामान्तरमत्रत्यलिखितकोशपरामर्शात् ज्ञायते। उपनिषदियं शक्तिप्रशंसापरेत्येतत्परिशीलयितॄणां सुस्पष्टम् ॥

No. 299 (B 636).

त्रिपुरातापिन्युपनिषत्.

Tripurātāpinyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{1}{4} \times 6$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—7.

Lines on a page—20.
Letters in a line—27.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 298 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 198 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 298 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 298 कोशवत्.

No. 300 (4136/16).

त्रिपुरातापिन्युपनिषत्.

Tripurātāpinyupaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—68-72.
Lines on a page—16.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

शक्तिं दशर्यति । तत्सवितुरिति पूर्वेणाध्वना सूर्याधश्चान्द्रिकां व्यालिख्य मूलादिब्रह्मरन्ध्रगं साक्षरमद्वितीयमाचक्षत इत्याह ॥

उपसंहारः—

No. 298 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 298 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् आदावेकपत्रलोपादुपनिषदादिभागो लुप्तो दृश्यते ॥

No. 301 (3581/1).

त्रिपुरातापिन्युपनिषत्.

Tripurātāpinyupaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × $2\frac{1}{2}$ inches
Character—Āndhra.
Folio—3.
Lines on a page—12.
Letters in a line—89.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

अथातो जातवेदसे सुनवाम सोममित्यादि पठित्वा त्रैपुरीव्यक्तिर्लक्ष्यते । जातवेदस इत्येकर्चसूक्तस्य आद्यमध्यमावसानेषु तत्रस्थानेषु विलीनं बीजसागररूपं व्याचक्ष्वेत्यृषय ऊचुः ॥

उपसंहारः—

No. 298 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 298 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्याविशेषः—

प्रथमोपनिषदं विना अवशिष्टाः चतस्रः उपनिषदः समग्रः अस्मिन् कोशे उपलभ्यन्ते ॥

No. 302 (B 446/1).

त्रिपुरातापिन्युपनिषत्.

Tripurātāpinyupaniṣat.

Substance--Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—3.
Lines on a page—13.
Letters in a line—14.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

देवा ह वै भगवन्तमब्रुवन् स्वामिन्नः कथितᳲ स्फुटं क्रियाकाण्डᳲ स विषयं त्रैपुरम् । अथ परमं निर्विशेषं कथयस्वेति। तान् होवाच भगवान् तुरीयया मायया ऽन्त्यया निर्दिष्टं परं ब्रह्मेति परमपुरुषं चिद्रूपं परमात्मेति च ॥

उपसंहारः—

No. 298 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 298 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे त्रिपुरातापनीयोपनिषत्सु पञ्चस्युपनिषत् एकैव दृश्यते ॥

No. 303 (B 271/4).

त्रिपुरोपनिषत्.

Tripuropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—6 × $7\frac{1}{2}$ inches.
Character—Malayāḷa.
Folios—245–249.
Lines on a page—20.
Letters in a line—10.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

सहना— शान्तिः ॥
ओं तिस्रः पुरस्त्रिपथा विश्वचर्षणी। तत्रा कथा अक्षरास्सन्निविष्टाः॥
अधिष्ठायैनां अजरा पुराणी । महत्तरा महिमा देवतानाम् ॥
नवयोनिर्नवचक्राणि दीधिरे । नवैव योगा नवयोगिन्यश्च ॥
नवानां चक्रा अधिनाथा । स्योना नवमुद्रा नवभद्रा महीनाम् ॥

उपसंहारः—

समप्रधानौ समसत्त्वौ समोजौ तयोश्शक्तिरजरा विश्वयोनिः ।
परिस्रुतं हविषा <u>पाचितेन</u> (भावितेन) प्रसङ्कोचे गळिता वैमनस्कः॥
शर्वस्सर्वस्य जगतो विधाता भर्ता हर्ता विश्वरूपत्वमेति ।
इयं महोपनिषत्त्रैपुर्यायामक्षरं परमो गीर्भिरीट्टे ॥
एषर्ग्यजुः सामैवायमथर्वैयमन्या च विद्या । एवं वेदेत्युपनिषत् ॥

॥ इति त्रिपुरोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र कौलमार्गानुयायिभिः शाक्तैः स्वेष्टदेवताप्रसादसिद्ध्यर्थं देवतायै पललादिनिवेदनादिकमभिधाय तदुपासनाप्रकारोऽभिहितो दृश्यते॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नुपनिषदियं समग्रा दृश्यते, ऋग्वेदान्तर्गततया मुद्रिता च। पलादिभिर्देवतातर्पणबोधिका चेयं कथमुपनिषत्स्यादिति चिन्तनीयम्। एतदुपनिषदादौ शान्तिमन्त्रलेखनं च कोशभेदेन अन्यथाऽन्यथैव दृश्यते। अत्रैव कोशेऽन्ते परिदृश्यमाने उपनिषदोऽस्या एव कस्मिंश्चिद्भाष्ये अश्वमेधानधिकारिणां ब्राह्मणानां अश्वमेधप्रकरणवेदभागे यथा पारायणमात्राधिकारिता तथाऽस्या अप्युपनिषदः पारायणमात्रफलत्वं न त्वाचरणोपयोगित्वमित्यभिहितं दृश्यते ॥

No. 304 (B 445/1).

त्रिपुरोपनिषत्.

Tripuropaniṣat.

Substance—Paper.
Size— 8 × 6 inches.
Character—Grantha.
Folio—2.
Lines on a page—13.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect— Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 303 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 303 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 303 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् समग्रेयमुपनिषद्दृश्यते ॥ अत्र ऋक्शाखयिशान्तिमन्त्रपाठ उपनिषदादौ दृश्यते ॥

No. 305 (3581/10).

त्रिपुरोपनिषत्.

Tripuropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.
Folios—23.
Lines on a page—6.
Letters in a line—94.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appears to be correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 303 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 303 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 303 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् इयमुपनिषत्समग्रा दृश्यते। अत्र कोशे अथर्वशाखीयशान्तिमन्त्रलेखनमुपनिषदादौ दृश्यते ॥

No. 306 (4136/18).

त्रिपुरोपनिषत्.

Tripuropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—9½ × 2 inches.
Character—Āndhra.
Folios—73.

Lines on a page—16.

Letters in a line—50.

Age of Ms.---Old.

Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 303 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 303 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 303 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः —

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत्समग्रा दृश्यते। कोशेऽत्रोपनिषदादौ ऋक्शाखीयशान्तिमन्त्रलेखनं दृश्यते ॥

No. 307 (B 447/1).

त्रिशिखिब्राह्मणोपनिषत्.

Triśikhibrāhmaṇopaniṣat.

Substance—Paper.

Size—8 × 6 inches.

Character—Āndhra.

Folios—18.

Lines on a page—11.

Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं पूर्णमद इति शान्तिः ॥ त्रिशिखी ब्राह्मण आदित्यलोकं जगाम । तं गत्वोवाच । भगवन् किं देहः किं प्राणः किं कारणं किमात्मा । तं होवाच, सर्वमिदं शिव एव विजानीहि । किन्तु नित्यश्शुद्धो निरञ्जनो विभुरद्वयः शिव एकः स्वेन भासेदं सर्वं दृष्ट्वा तप्तायःपिण्डवदेकं भिन्नवदवभासते । तद्भासकं किमिति चेदुच्यते । सच्छब्दवाच्यमविद्याशबलं ब्रह्म, ब्रह्मणोऽव्यक्तं, अव्यक्तान्महान् , महतोऽहंकारः ॥

उपसंहारः—

अहमेव परं ब्रह्म ब्रह्माहमिति संस्थितिः ।
समाधिस्स तु विज्ञेयस्सर्ववृत्तिविवर्जितः ॥
ब्रह्म संपद्यते योगी न भूयस्संसृतिं व्रजेत् ।
एवं विशोध्य तत्त्वानि योगी निस्स्पृहचेतसा ॥
यथा निरिन्धनो वह्निः स्वयमेव प्रशाम्यते ।
ग्राह्याभावे मनः प्राणो निश्चयज्ञानसंयुतः ॥
शुद्धसत्त्वे परे लीनो जीवस्सैन्धवपिण्डवत् ।
मोहजालिकसंघातो विश्वं पश्यति स्वप्नवत् ॥
सुषुप्तिवद्यश्चरति स्वभावपरनिश्चयः ।
निर्वाणपदमाश्रित्य योगी कैवल्यमश्नुते ॥

इत्युपनिषत् ॥ त्रिशिखिब्राह्मणोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

त्रिशिखिनामकब्राह्मणसूर्यप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि देहस्वरूपादिकमभिधाय पञ्चीकरणप्रक्रियां सङ्ग्रहेण प्रकाश्य तत्त्वानि निरूप्य अष्टाङ्गयोगमपि विस्तरेण बहुभिः पद्यैरुपवर्ण्य योगसिद्धिक्रमश्च प्रतिपादितो दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत्समग्रा, शुक्लयजुश्शाखान्तर्गतेति मुद्रिता च दृश्यते ॥

No. 308 (3581/34).

त्रिशिखिब्राह्मणोपनिषत्.

Triśikhibrāhmaṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.
Folios—35-36.
Lines on a page—12.
Letters in a line—110.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. B 307 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. B 307 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. B 307 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् आसनविशेषतल्लक्षणादिप्रतिपादनपराः कोशान्तरे परिदृश्यमानाः त्रिंशत्तमश्लोकप्रभृति शताधिकैकोनषष्टितमश्लोकपर्यन्ता मध्यगताः श्लोका न परिदृश्यन्ते ॥

No. 309 (B 449/1).

दत्तात्रेयोपनिषत्.

Dattātreyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—181-185.

Lines on a page—11.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Modern.

Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥ ओं सत्यक्षेत्रे ब्रह्मा नारायणं महासाम्राज्यं किं तारकं तन्मे ब्रूहि भगवन्नित्युक्तः सत्यानन्दचिदात्मकं सात्त्विकं मामकं धामोपास्स्वेत्याह । सदा दत्तोऽहमस्मीति प्रत्येतत्सं-वदन्ति येन ते असंसारिणो वदन्ति । नारायणेनैवं विवक्षितो ब्रह्मा विश्वरूपधरं विष्णुं नारायणं दत्तात्रेयं ध्यात्वा सद्वदति । दमिति हंसः । दामिति दीर्घं, तत् बीजं नामबीजस्थं दामित्येकाक्षरं भवति । तदेव तत्तारकं भवति । तदेवोपासितव्यं विज्ञेयम् ॥

उपसंहारः—

ब्रह्महत्यादिपातकैर्मुक्तो भवति । गोहत्यादिपातकैर्मुक्तो भवति । तुलापुरुषादिदानैः प्रपापानतः पूतो भवति । अशेषपापात् मुक्तो भवति । भक्ष्याभक्ष्यपापैर्मुक्तो भवति । सर्वयोगमन्त्रपारीणो भवति । स एव ब्राह्मणो भवति । तस्माच्छिष्यं भक्तं प्रतिगृह्णीयात् । सोऽनन्तफलमश्नुते । स जीवन्मुक्तो भवतीत्याह भगवान्नारायणो ब्रह्माणमित्युपनिषत् ॥

॥ दत्तात्रेयोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

ब्रह्मनारायणप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषद्यादौ नारायणांशस्य दत्तात्रेयस्य वाचकं यत्पदं तस्यार्थमुपवर्ण्य ऋषिच्छन्दोदेवतादिकथन-पूर्वकं दत्तात्रेयदेवताका एकाक्षरषडक्षरद्वादशाक्षरषोडशाक्षरद्वात्रिंशद-क्षरमालामन्त्रानभिधाय एतदुपनिषत्पाठस्य फलं चाभिहितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

खण्डद्वयात्मिकेयमुपनिषत् समग्राऽस्मिन् कोशे दृश्यते, अथर्वशाखीयेति मुद्रिता च ॥

No. 310 (B 450/1).

दर्शनोपनिषत्.

Darśanopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—65-83.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

आप्यायन्त्विति शान्तिः ॥
दत्तात्रेयो महायोगी भगवान् भूतभावनः ।
चतुर्भुजो महाविष्णुः योगसाम्राज्यदीक्षितः ॥
अस्य शिष्यो मुनिवरः साङ्कृतिर्नाम भक्तिमान् ।
पप्रच्छ गुरुमेकान्ते प्राञ्जलिर्विनयान्वितः ॥
भगवन् ब्रूहि मे योगं साष्टाङ्गं सप्रपञ्चकम् ।
येन विज्ञातमात्रेण जीवन्मुक्तो भवाम्यहम् ॥
साङ्कृते शृणु वक्ष्यामि योगं साष्टाङ्गदर्शनम् ।
यमश्च नियमश्चैव तथैवासनमेव च ॥
प्राणायामस्तथा ब्रह्मन् प्रत्याहारस्तथा परम् ।
धारणा च तथा ध्यानं समाधिश्चाष्टमो मुने ॥

उपसंहारः—

यदा मनसि चैतन्यं भाति सर्वत्रगं सदा ।
योगिनोऽव्यवधानेन तदा सम्पद्यते स्वयम् ॥
यदा सर्वाणि भूतानि स्वात्मन्येवाभिपश्यति ।
सर्वभूतेषु चात्मानं ब्रह्म सम्पद्यते तदा ॥

यदा सर्वाणि भूतानि समाधिस्थोऽनुपश्यति ।
एकभूतः परेणासौ तदा भवति केवलः ॥
यदा पश्यति चात्मानं केवलं परमार्थतः ।
मायामात्रं जगत् कृत्स्नं तदा भवति निर्वृतिः ॥
एवमुक्त्वा स भगवान् दत्तात्रेयो महामुनिः ।
साङ्कृतिः स्वस्वरूपेण सुखमास्तेतिनिर्भयः ॥
॥ दर्शनोपनिषदुत्तराङ्गचतुष्टयम् ॥
॥ इति दर्शनोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

सांकृतिदत्तात्रेयप्रश्नोत्तररूपायां खण्डदशकपरिमितायामस्यामुपनिषदि—

प्रथमखण्डे—योगाङ्गानां दशविधयमानां विस्तरेण प्रतिपादनं कृतम् ॥

द्वितीयखण्डे—योगाङ्गानां नियमानां विवरणं कृतम् ॥

तृतीयखण्डे—योगोपयुक्तानां नवविधासनानां स्वरूपं निर्णीतम् ॥

चतुर्थखण्डे—देहान्तर्गतानां नाडीनां स्थानानि विविच्य कथयित्वा प्राणापानादिवायूनां—स्थानानि कार्याणि च निरूप्य संक्षेपत आत्मोपदेशः कृतः ॥

पञ्चमखण्डे—नाडीनां शुद्धिक्रमः समासतः कथितः ॥

षष्ठखण्डे—प्राणायामक्रमः, प्रणायामभेदाः सविस्तरं निरूपिताः । तत्फलानि च निरूपितानि ॥

सप्तमखण्डे—प्रत्याहारशब्दार्थोपवर्णनपूर्वकं प्रत्याहारक्रमो निरूपितः । तत्फलं च कथितम् ॥

अष्टमखण्डे—पञ्चविधधारणानिरूपणं कृतम् ॥

नवमखण्डे—ध्याननिरूपणं तपत्फलनिरूपणं च कृतम् ॥

दशमखण्डे—समाधिशब्दार्थं निरूप्य समाधिस्थित्यभ्यासक्रमो निरूपितः तत्फलं च निरूपितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषत् समग्राऽस्मिन् कोशे परिदृश्यते, सामशाखीयेति मुद्रिता च ॥

No. 311 (1682/3).

दीपशिखोपनिषत्.

Dīpaśikhopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—3.
Lines on a page—6.
Letters in a line—32.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

अथ दीपशिखोपनिषत् ॥
अथ दीपशिखायां यामात्रा सा मात्रा परमे नि ना ॥
(दीपशिखा तु या मात्रा सा मात्रा परमेश्वरे) ॥
स भिद्यते (भिन्दन्ति) योगिनस्सूर्यं योगाभ्यासेन वै पुनः ॥
द्वितीयं षट्सु सुषुम्नाया द्वारं परिशुध्यति समर्थति ॥
(द्वितीयं सुषुम्नाद्वारं परिशुभ्रं समर्पितम्) ॥
कपालसंपुटं भित्त्वा ततः पश्यति तत्परम् ॥
न ध्यायते जन्तुरालस्याच्च प्रमादतः ॥
यदि कालमापतेत् स गच्छेत्परमं पदम् ॥
(अथ तद्ध्यायते जन्तुरालस्याच्च प्रमादतः ॥
यदि त्रिकालमागच्छेत् स गच्छेत्पुण्यसंपदम्) ॥

उपसंहारः—

पुण्यमेतत्समासाद्यं संक्षेपात् कथितं मया ॥
लब्धं योगोपलब्धेषु प्रसन्नः परमेष्ठिनि ॥
(लब्धयोगोऽथ बुध्येत प्रसन्नं परमेश्वरम्) ॥

जन्मान्तरसहस्रेषु यदा क्षीयेत (क्षीणं तु) किल्बिषम् ॥
तदा पश्यति योगेन संसारोच्छेदने परम् । संसारोच्छेदनं परमिति ॥
॥ परिसमाप्तेयमुपनिषद्दीपशिखा ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

योगशिखोपनिषदन्तर्गतेऽस्मिन् दीपशिखाख्ये श्लोकपञ्चके शरीरान्तर्योगाभ्यासमहिम्ना आदित्यमण्डलाकारं वह्निमुपलक्ष्य तत्र शिखायां परमात्मानुसन्धातुर्दिव्यपदावाप्तिरित्यभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः--

योगशिखोपनिषदः प्रथमाध्यायमध्यगतश्लोकपञ्चकमेवात्र दीपशिखोपनिषन्नाम्ना लिखितं दृश्यते ॥ कोशेऽस्मिन् दृश्यमानो ग्रन्थोऽशुद्ध इति मुद्रितकोशस्थपाठमनुरुध्य शोधितः ॥

No. 312 (B 664/3).

देव्युपनिषत् .

Devyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Kannada.
Folios—46-48.
Lines on a page—13.
Letters in a line—24.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥ ओं, सर्वे वै देवा देवीमुपतस्थुः । काऽसि त्वं महादेवि । साऽब्रवीत् । अहं ब्रह्मस्वरूपिणी । मत्तः प्रकृतिपुरुषात्मकं जगत् शून्यं चाशून्यं च । अहमानन्दानन्दः । अहं विज्ञानाविज्ञाने । अहं [ब्रह्मा]ब्रह्मणी वेदितव्ये इत्याहाथर्वणी श्रुतिः । अहं पञ्चभूतान्यहमपञ्चभूतानि । अहमखिलं जगत् । वेदोऽहमवेदोऽहम् । विद्याऽहमविद्याऽहम् ॥

उपसंहारः—

प्रातरधीयानो रात्रिकृतं पापं नाशयति । सायमधीयानो दिवसकृतं पापं नाशयति । तत्सायंप्रातः प्रयुञ्जानः सपापोऽपापो भवति । निशीथे तुरीयसन्ध्यायां जप्त्वा वाक्सिद्धिर्भवति । नूतनप्रतिमायां जप्त्वा देवतासांनिध्यं तु भवति । प्राणप्रतिष्ठायां जप्त्वा प्राणानां प्रतिष्ठा भवति । भौमाश्विन्यां महादेवीसान्निधौ जप्त्वा महामृत्युं तरति । य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥ भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥

॥ इति देव्युपनिषत् संपूर्णा ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

देवदेवीप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि भगवतश्शक्तयात्मिका देवी प्रकृतिपूरुषात्मकसमस्तजगन्निदानभूतेत्युपवर्ण्य तत्स्वरूपमाहात्म्यादिप्रदर्शनपरं सूक्तं प्रकाश्य तद्देवताकमन्त्राम्नानपूर्वकं तस्या बहूनि नामधेयानि निरुच्य एतदुपनिषत्पाठकस्य फलं च प्रतिपादितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषत् अस्मिन् कोशे समग्रोपलभ्यते, अथर्वशाखीयेति मुद्रिता च ॥

No. 313 (B 281).

देव्युपनिषत्.

Devyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—4 × 6½ inches.
Character—Grantha.
Folios—5½.
Lines on a page—18.
Letters in a line—10.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 312 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 312 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 312 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 312 कोशवत्.

No. 314 (B 451).

देव्युपनिषत्.

Devyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—4.
Lines on a page—13.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 312 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 312 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 312 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 312 कोशवत्.

No. 315 (4136/17).

देव्युपनिषत्.

Devyupaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—72–73.
Lines on a page—16.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 312 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 312 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 312 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 312 कोशवत्.

No. 316 (3581/20).

* देशिकोपनिषत्.

* Deśikopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$20 \times 2\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—26.
Lines on a page—2
Letters in a line—90.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat, after explaining the meaning of the word "Guru," states the characteristics and the greatness of Guru or preceptor.

उपक्रमः—

सह नाववत्विति शान्तिः ॥
आचार्यो वेदसंपन्नो विष्णुभक्तिर्विमत्सरः ।
मन्त्रज्ञो मन्त्रभक्तश्च सदा मन्त्राश्रयश्शुचिः ॥
गुरुभक्तिसमायुक्तः पुराणज्ञो विशेषतः ।
एवं लक्षणसंपन्नो गुरुरित्यभिधीयते ॥
गुशब्दस्त्वन्धकारस्स्याद्रुशब्दस्तन्निरोधकः ।
अन्धकारनिरोधित्वाद्गुरुरित्यभिधीयते ॥

उपसंहारः—

गुरुरेव परं ब्रह्म गुरुरेव परा गतिः ।
गुरुरेव परा विद्या गुरुरेव परायणम् ॥
गुरुरेव परा काष्ठा गुरुरेव परं धनम् ।
यस्मात्तदुपदेष्टाऽसौ तस्माद्गुरुतरो गुरुः ॥ इति ॥
॥ इति देशिकोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

गुरुशब्दार्थनिर्वचनपूर्वकं गुरुलक्षणं प्रदर्श्य गुरोरेव सर्वापेक्षया आधिक्यं प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषत् अस्मिन् कोशे समग्रा दृश्यते ॥ अमुद्रिता चेयमुपनिषत् ॥

No. 317 (B 545/1).

* द्रमिडब्रह्मोपनिषत्.

* Dramidabrahmopaniṣat

Substance—Paper.

Size—6 × 8 inches.

Character—Kannada.

Folios—4.

Lines on a page—12.

Letters in a line—14.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

The Upaniṣat describes, in the form of a dialogue between the sage Yājñavalkya and Brahma—the creator, how the Drāmida Vedas came into being, their divisions, the time and the manner of chanting them, the names of the Riṣis who broadcasted them, etc.

उपक्रमः—

अथ प्रणिपत्य भगवान् याज्ञवल्क्यो ब्रह्माणं विधिवदुपसन्नः पप्रच्छ। अधीहि भगवो मे, किं पवित्राणां पवित्रम्। केन वा कर्माणि सफलानि। केनामृतत्वमेति। कीदृग्भूता द्रामिडी ब्रह्मसांहिता। का भाषा। कीदृशो(शा)वर्णाः। के कर्तारः। तत्पठनात् किं फलम्। कस्या ब्रह्मज्ञानोत्पत्तिश्च भवति। स होवाच॥

उपसंहारः—

यो वा एतामेवं वेद स सर्वेषु तीर्थेषु स्नातो भवति। स सर्वान् देवान् ध्यातो भवति। अश्रोत्रियश्श्रोत्रियो भवति। अनुपनीतश्चोपनीतो भवति। आ चक्षुषः पङ्क्तिं पुनाति। एतेन तेजस्वी ब्रह्मवर्चस्वी भवति। नारायण एव ह्यचञ्चला भक्तिस्तु वर्धते। सम्यक् ज्ञानं लब्ध्वा तद्विष्णोः परमं पदमवाप्नोति। न च पुनरावर्तते न च पुनरवर्तत इत्याह भगवान् चतुर्मुखो य एवं वेदेत्युपनिषत्॥ हरिः ओम्॥

प्रतिपाद्यविषयः—

याज्ञवल्क्यचतुर्मुखप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि द्राविडभाषामयश्रुत्याविर्भावप्रकारः, तदङ्गानि, तदध्ययननियमाः, तदध्ययनानध्ययनकालौ तत्प्रकाशयितृनामधेयानि तदध्ययनफलं चेत्येतत्सर्वमभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे समग्रा अमुद्रिता चेयमुपनिषद्दृश्यते । तत्तदुपनिषदादौ, पठ्यमानास्तत्तच्छाखीयाः शान्तिमन्त्रा अत्राद्यन्तयोर्न दृश्यन्ते ॥

No. 318 (B 545/2).

* द्वयोपनिषत्.

* Dwayopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—6 × 8 inches.
Character—Kannada.
Folios—2.
Lines on a page—12.
Letters in a line—14.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat indicates the letters and the words constituting the mantram called "Dwaya" which should be learnt only from an Āchārya, possessing the required characteristics. It also relates the fruit of chanting the above mantram.

उपक्रमः—

हरिः ओम् । अथातश्श्रीमद्द्वयोत्पत्तिः । वाक्यो द्वितीयः । षट्पदान्यर्था दश । पञ्चविंशत्यक्षराणि । पञ्चदशाक्षरं पूर्वं दशाक्षरं परम् । नवाक्षरः प्रथमपदे ॥

उपसंहारः—

गुरुरेव परं ब्रह्म गुरुरेव परा गतिः ।
गुरुरेव परा विद्या गुरुरेव परं धनम् ।
गुरुरेव परः कामो गुरुरेव परायणम् ।
यस्मात्तदुपदेष्टाऽसौ तस्माद्गुरुतरो गुरुः ॥

यत्सकृदुच्चारितस्संसारविमोचनं भवति सप्तजन्मकृतं पापं तत्क्षणादेव नश्यति । सर्वपूरुषार्थसिद्धिर्भवति । य एवं वेद । इत्युपनिषत् ॥

॥ हरिः ओम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र द्वयाख्यमन्त्ररत्नगताक्षरपदादिकं निर्दिश्य तस्य सदाचार्योपदेशाधिगम्यत्वकथनपूर्वकं प्रसङ्गाद्गुरुलक्षणं चाभिधायैतन्मन्त्ररत्नजपफलं चाभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रिता समग्रा चेयमुपनिषदस्मिन् कोशे दृश्यते । तत्तदुपनिषदादौ सर्वत्र परिदृश्यमानस्तत्तच्छाखयिशान्तिमन्त्रपाठोऽत्र न दृश्यते ॥

No. 319 (3581/21).

* द्वयोपनिषत् .

* Dwayopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × $2\frac{1}{2}$ inches.
Character—Āndra.
Folios—26.
Lines on a page—4.
Letters in a line—84.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 318 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 318 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 318 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 318 कोशवत्.

No. 320 (1682/2).

* द्वयोपनिषत्.

* Dwayopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—2.
Lines on a page—6.
Letters in a line—32.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 318 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 318 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 318 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 318 कोशवत्.

No. 321 (B 452, I/1).

ध्यानविन्दूपनिषत्.

Dhyānabindūpaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra..
Folios—13.
Lines on a page—11.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

सह नाववत्विति शान्तिः—
यदि शैलसमं पापं विस्तीर्णं वहुयोजनम् ।
भिद्यते ध्यानयोगेन नान्यो भेदः कदाचन ॥
वीजाक्षरं परं विन्दुं नादान्तस्योपारि स्थितम् ।
स शब्दश्चाक्षरे क्षीणे निश्शब्दं परमं पदम् ॥
अनाहतं तु यच्छब्दं तस्य शब्दस्य यत्परम् ।
तत् परं विन्दते यस्तु स योगी च्छिन्नसंशयः ॥
वालाग्रशतसाहस्रं तस्य भागस्य भागिनः ।
तस्य भागस्य भागार्धं तत्क्षये तु निरञ्जनम् ॥

उपसंहारः—

अमूर्तो वर्तते नादो वीणादण्डे समुत्थितः ।
शङ्खनादादिभिश्चैव मध्ये मेघध्वनिर्यथा ॥
व्योमरन्ध्रगतो नादो मायूरं नादमेव च ।
कपालकुहरे मध्ये चतुर्द्वारस्य मध्यमे ॥

तदात्मा राजते तत्र यथा व्योम्नि दिवाकरः ।
कोदण्डद्वयमध्ये तु ब्रह्मरन्ध्रेषु शक्ति च ॥
स्वात्मानं पुरुषं पश्येन्मनस्तत्र लयं गतम् ।
रत्नानि ज्योत्स्निनादं तु बिन्दुं माहेश्वरं पदम् ॥
य एवं वेद पुरुषः स कैवल्यं समश्नुते ॥ इत्युपनिषत् ॥

॥ ध्यानबिन्दूपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र प्रणवोपासनाप्रकारनिरूपणपूर्वकं प्राणायामप्रकारान् निरूप्य ध्येयविवरणं कृतम् । ध्यानार्थं हृदयादिस्थानानि निरूपितानि । नाडीनां स्थानकथनपूर्वकं योगासनानि कथितानि । योगाभ्यासक्रमकथन-पूर्वकं स्वात्मपुरुषदर्शनं तत्फलं च प्रत्यपादि ॥

वक्तव्यविशेषः—

सामशाखीयेयमुपनिषन्मुद्रिता कोशेऽस्मिन् समग्रा च दृश्यते । मुद्रितकोशे एतदुपनिषदादौ कृष्णयजुश्शाखीयशान्तिमन्त्रो दृश्यते । सामशाखीयेयमुपनिषदित्यपि तत्रैव दृश्यते । तस्मादन्यतरस्य प्रामादि-कत्वमवसेयम् । अत्रत्ये No. 323 लिखितकोशे त्वियमाथर्वणिकीति लिखिता दृश्यते । अतः किंशाखीयेयमुपनिषदिति विमर्शनीयम् ॥

No. 322 (B 452, II/1).

ध्यानबिन्दूपनिषत्.

Dhyānabindūpaniṣat.

Substance—Paper.	Age of Ms.—Modern.
Size—8 × 6 inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—18.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—11.	
Letters in a line—20.	

रपक्रमः—

No. 321 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 321 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 321 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 321 कोशवत्.

No. 323 (B 927/8).

ध्यानविन्दूपनिषत्.

Dhyānabindūpaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—24-25.
Lines on a page—16.

Letters in a line—24.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

ओम् । यदि शैलसमं पापं विस्तीर्णं योजनान् बहून् ।
भिद्यते ध्यानयोगेन नन्यद्भेदः कदाचन ॥
बीजाक्षरपरं विन्दुनादं तस्योपरि स्थितम् ।
सशब्दश्चाक्षरे क्षीणे निश्शब्दं परमं पदम् ॥
अनाहतं तु यच्छब्दं तस्य शब्दस्य यत्स्वरम् ।
तत्परं विद्यते यस्तु स योगी भिन्नसंशयः ॥

वालाग्रशतभागस्य शतधा कल्पितस्य च ।
भागो जीवस्स विज्ञेयः स चानन्त्याय कल्पते ॥

उपसंहारः—

स्वदेहमरणिं कृत्वा प्राणपञ्चोत्तरारणिम् ।
ध्याननिर्मथनाभ्यासादेवं पश्येन्निगूढवत् ॥
यथैवोत्पलनाळेन तोयमाकर्षयेन्नरः ।
तथैवाकर्षयेद्वायुं योगी योगपदे स्थितः ॥
अर्धमात्रादृजुं कृत्वा कोशभूतं तु पङ्कजम् ।
कर्षयेन्नाळमार्गेण भ्रुवोर्मध्ये लयं नयेत् ॥
भ्रुवोर्मध्ये ललाटस्तु नासिकायां तु मूलतः ।
जानीयादमृतस्नानं (स्थानं) तद्ब्रह्मायतनं महत् ॥ इति ॥

॥ इत्याथर्वणिके ध्यानबिन्दूपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र प्रणवोपासनाप्रकारं निरूप्य प्राणायामक्रमं प्रदर्श्य रेचक-पूरककुम्भकानां देवतानिरूपणपूर्वकं ध्येयविवरणं कृत्वा ध्यानस्थानं च निरूप्य तत्फलं च कथितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

प्रणवगताकारादीनां वर्णादिप्रतिपादन परा ग्रन्थाः, तथा योगासनादीनां प्रतिपादपराश्च ग्रन्था बहवो मुद्रितकोशे परिदृश्यमाना अत्र कोशे न दृश्यन्ते ॥

No. 324 (3581/29).

ध्यानबिन्दूपनिषत्.

Dhyānabindūpaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.

Character—Āndhra.
Folios—34.

Lines on a page—8.
Letters in a line—90.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

योगतत्वं प्रवक्ष्यामि योगिनां हितकाम्यया ।
यच्छ्रुत्वा च पठित्वा च सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥
विष्णुनामा महायोगी महाभूतो महातपाः ।
तत्वमार्गे यथा दीपो दृश्यते पुरुषोत्तमः ॥
शेषं No. 323 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 323 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 323 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

आदौ योगतत्त्वोपनिषदः श्लोकद्वयमधिकं दृश्यते । शेषं No. 323 कोशवत्.

No. 325 (B 453/1).

नादबिन्दूपनिषत्.

Nādabindūpaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—4.
Lines on a page—11.
Letters in a line—19.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

वाङ्मे मनसीति शान्तिः ॥

अकारो दक्षिणः पक्ष उकारस्तूत्तरः स्मृतः ।
मकारः पुच्छमित्याहुरर्धमात्रा तु मस्तकम् ॥
पादादिकं गुणास्तस्य शरीरं तत्त्वमुच्यते ।
धर्मोऽस्य दक्षिणश्चक्षुरधर्मो योऽपरस्स्मृतः ॥
भूर्लोकः पादयोस्तस्य भुवर्लोकस्तु जानुनि ।
सुवर्लोकः कटीदेशे नाभिदेशे महज्जगत् ॥

उपसंहारः—

शङ्खदुन्दुभिनादं च न शृणोति कदाचन ।
काष्ठवज्जायते देह उन्मन्यावस्थया ध्रुवम् ॥
न जानाति न शीतोष्णं न दुःखं न सुखं तथा ।
न मानं नावमानं च संत्यक्त्वा तु समाधिना ॥
अवस्थात्रयमन्वेति न चित्तं योगिनस्सदा ।
जाग्रन्निद्राविनिर्मुक्तः स्वरूपावस्थतामियात् ॥

दृष्टिस्स्थिरा यस्य विना स दृश्यं
वायुस्स्थिरो यस्य विना प्रयत्नम् ।
चित्तं स्थिरं यस्य विनाऽवलम्बं
स ब्रह्मतारान्तरनादरूपः ॥

॥ इत्युपनिषत् ॥ नादबिन्दूपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र प्रणवोपासनाप्रकारः प्रणवमात्रादिकं प्रणवमात्रासु प्राणोत्क्रमणफलादिकं प्रणवोपासनया सिद्धस्य योगिनः फलं चेत्येतत्सर्वं प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषत् अस्मिन् कोशे समग्रा ऋक्शाखीयान्तर्गतेति मुद्रिता च दृश्यते ॥

No. 326 (3621/11).

नादविन्दूपनिषत्.

Nādabindūpaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—19-20.
Lines on a page—$6\frac{1}{2}$.

Letters in a line—30.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

ओं। अकारो दक्षिणः पक्षः उकारस्तूत्तरः पक्षः (स्मृतः)।
मकारस्तस्य पुच्छं वा अर्धमात्राध(त्रा शि)रस्तथा ॥
पादौ रजस्तमस्तस्य शरीरं तत्त्वमुच्यते ।
धर्मोऽस्य दक्षिणं चक्षुरधर्मोऽधो परस्स्मृतः ॥
भूलोकः पादयोस्तस्य भुवर्लोकस्तु जानुनि ।
स्वर्लोकः कटिदेशे तु नाभिदेशे महर्जगत् ॥

उपसंहारः—

ततः परतरं शुद्धं व्यापकं निर्मलं परम् । (शिवम्)
सदोदितं परं ब्रह्म ज्योतिषामुदयो यतः ॥
अतीन्द्रियगुणातीतं मनो लीनं यथा भवेत् ।
असौम्यमतिभावं तु (अनूपमं शिवं शान्तं) योगयुक्तं तदादिशेत् ॥
तद्युक्तस्तन्मयो जन्तुः शनैर्मुञ्चेत् कळेवरम् । (कुले जनम्)
सुस्थितो योगचारेण (धर्मेण) सर्वसङ्गविवर्जितः ॥
ततो विलीनपाशोऽसौ विमलः केवलः प्रभुः । (कमलाप्रभुः)
तेनैव ब्रह्मभावेन परमानन्दमश्नुते । इति ॥

॥ नादविन्दूपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 325 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

एतल्लिखितकोशापेक्षया मुद्रितकोशे जगतो मिथ्यात्वप्रदर्शनपरग्रन्थाः, योगेन द्वैतस्य आत्मनि विलापनोपायपरग्रन्थाः, प्रणवनादोपासनातत्फलप्रतिपादकग्रन्थाश्चेति सम्भूय महान् ग्रन्थराशिरधिको दृश्यते। लिखिते त्वस्मिन् कोशे तादृशग्रन्थानामदर्शने किं निदानमिति परिचिन्तनीयम् ॥

No. 327 (B 454/1).

नारदपरिव्राजकोपनिषत्.

Nāradaparivrājakopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—45.
Lines on a page—11.
Letters in a line—18.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

अथ कदाचित् परिव्राजकाभरणो नारदस्सर्वलोकसञ्चारं कुर्वन् अपूर्वपुण्यस्थलानि पुण्यतीर्थानि तीर्थीकुर्वन्नवलोक्य चित्तशुद्धिं प्राप्य निर्वैरश्शान्तो दान्तस्सर्वतो निर्वेदमासाद्य स्वरूपानुसन्धानमनुसन्धाय नियमानन्दविशेषगण्यं मुनिजनैरुपसङ्कीर्णं नैमिशारण्यपुण्यस्थलमवलोक्य सारिगमपधनिसंज्ञैः वैराग्यबोधकरैः स्वराविशेषैः प्रापञ्चकपराङ्मुखैः हरिकथालापैः स्थावरजङ्गमनामकैः भगवद्भक्तिविशेषैः नरमृगकिंपुरुषामरकिन्नराप्सरोरगगणान्तसंमोहयन्नागतः ॥

उपसंहारः—

सर्वस्य धातारमचिन्त्यशक्तिं सर्वागमान्तार्थविशेषवेद्यम् ।
परात्परं परमं वेदितव्यं सर्वावसाने सकृद्वेदितव्यम् ॥
कविं पुराणं पुरुषोत्तमोत्तमं सर्वेश्वरं सर्वदेवैरुपास्यम् ।
अनादिमध्यान्तमनन्तमव्ययं शिवाच्युताम्भोरुहगर्भभूधरम् ॥
स्वेनावृतं सर्वमिदं प्रपञ्चं पञ्चात्मकं पञ्चसु वर्तमानम् ।
पञ्चीकृतानन्तभवप्रपञ्चं पञ्चीकृतस्वावयवैरसंवृतम् ॥
परात्परं यन्महतो महान्तं स्वरूपतेजोमयशाश्वतं शिवम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

नारदपितामहप्रश्नोत्तरात्मिकायां उपदेशाख्यप्रकरणनवकयुतायामस्यामुपनिषदि प्रथमोपदेशे मोक्षौपयिकोपनयनाद्यखिलसंस्काराभिधानपूर्वकं संन्यासोचितस्वरूपं संगृह्यते ॥

द्वितीयोपदेशे—नारदस्य पितामहात्पूर्वोक्तार्थाधिगमप्रकारो निरूप्यते ॥

तृतीयोपदेशे—संन्यासाधिकारिणः संन्यासविधिराभिधीयते ॥

तुरीयोपदेशे—संन्यासाङ्गभूताः शान्तिदान्त्यादयो धर्माः प्रतिपाद्यन्ते ॥

पञ्चमोपदेशे—संन्यासतदाचारभेदा निरूप्यन्ते ॥

षष्ठोपदेशे—भ्रमरकीटन्यायेन स्वरूपाभ्यास जाग्रदाद्यवस्थाभेदानां वर्णाश्रमलक्षणानां च निरूपणं दृश्यते ॥

सप्तमोपदेशे—यतीनां नियमा निरूप्यन्ते ॥

अष्टमोपदेशे—संसारोत्तारकब्रह्मप्रणवाद्यभिधानं दृश्यते ॥

नवमोपदेशे—ब्रह्मस्वरूपपरिज्ञानवतो विष्णुपदावाप्तिप्रकारो निरूप्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत्समग्रा दृश्यते । अथर्वशाखीयेतीयं मुद्रिता च । मुद्रितकोशे नवमोपदेशान्ते इतोऽप्यधिकः कश्चन ग्रन्थभागो दृश्यते । इयं चोपनिषत् परिव्राजकाभरणनाम्नाऽपि व्यवहृता ज्ञायते ॥

No. 328 (3581/36).

नारदपरिव्राजकोपनिषत्.

Nāradaprivrājakopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.
Folios—39-40.
Lines on a page—12.
Letters in a line—110.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Damaged on one side.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 327 कोशवत्.

उपसंहारः—

इत्यादिष्ट आचार्यैर्दण्डं कटिसूत्रं कौपीनं शाटीमेकं कमण्डलुं पादादिमस्तकप्रमाणमव्रणं समं सौम्यमकाकपृष्ठं सलक्षणं वैणवं दण्डमेकमाचमनपूर्वकं 'सखा मा गोपायोजस्सखायोऽसीन्द्रस्य वज्रोऽसि वार्त्रघ्नश्शर्म मे भव यत्पापं तन्निवारय' इति दण्डं परिग्रहेज्जीवनं जीवनाधारभूतं मा ते

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 327 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

उपनिषदियमस्मिन् कोशे समग्रप्रायचतुर्थोपदेशान्ता मुद्रिता च दृश्यते ॥

No. 329 (2367/2).

नारायणोपनिषत्.

Nārāyaṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—9 × 1½ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Grantha.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—5-6.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—11.	
Letters in a line—32.	

उपक्रमः—

ओम् । अथ पुरुषो ह वै नारायणोऽकामयत । प्रजास्सृजेयेति । नारायणात् प्राणो जायते । मनस्सर्वेन्द्रियाणि च । खं वायुर्ज्योतिरापः पृथिवी विश्वस्य धारिणी । नारायणाद्ब्रह्मा जायते । नारायणाद्रुद्रो जायते ॥

उपसंहारः—

माध्यंदिनमादित्याभिमुखोऽधीयानः पञ्चमहापातकोपपात . . च्यते । सर्ववेदपारायणपुण्यं लभते । नारायणसायुज्यमाप्नोति नारायणसायुज्यमाप्नोति य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥

॥ श्रीमन्नारायणोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र भगवतो नारायणस्य संकल्पात्प्राणेन्द्रियभूतानामुत्पत्तिः, तस्मादेव ब्रह्मरुद्रेन्द्रादीनां स्वस्वकार्येषु प्रवृत्त्यादिकं च ऋग्वेदशिरोधीतमभिहितम्, तथा यजुर्वेदशिरोधीतं नारायणस्य ब्रह्मशिवाद्यन्तर्यामित्वजगद्व्याप्त्यादिकं, सामवेदशिरोधीतं नारायणाष्टाक्षरमन्त्रस्वरूपतदध्ययनफलादिकं, अथर्वशिरोधीतं प्रणवोपासनाष्टाक्षरमन्त्रोपासनाभ्यां दिव्यलोकगमनादिकं चाभिहितं दृश्यते । तथाऽन्ते एतदुपनिषदध्ययनफलं च प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत्समग्रा याजुषीति मुद्रिता च दृश्यते ॥

No. 330 (1973/8).

नारायणोपनिषत्.

Nārāyaṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inches.
Character – Nāgarī.
Folios—143–144.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 329 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 329 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 329 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 329 कोशवत्.

No. 331 (3621/7).

नारायणोपनिषत्.

Nārāyaṇopniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—9½ × 1½ inches.

Character—Grantha.
Folios—10–12.

Lines on a page—7.

Letters in a line—24.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 329 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 329 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 329 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 329 कोशवत्.

No. 332 (863/12).

नारायणोपनिषत्.

Nārāyaṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.

Size—$8\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$ inches.

Character—Kannada.

Folios—64–65.

Lines on a page—5.

Letters in a line—34.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Worm-eaten.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 392 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 329 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 329 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 329 कोशवत्.

No. 333 (2347/3).

नारायणोपनिषत्.

Nārāyaṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$7 \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—15-16.
Lines on a page—9.
Letters in a line—22.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 329 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 329 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 329 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 329 कोशवत्.

No. 334 (1468/4).

नारायणोपनिषत्.

Nārāyaṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—18 × $1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—2-3.
Lines on a page—6.
Letters in a line—70.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 329 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 329 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 329 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 329 कोशवत्.

No. 335 (B 456/1).

निरालम्बोपनिषत्

Nirālaṁbopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—17-20.

Lines on a page—11.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं पूर्णमद इति शान्तिः ।

येषामज्ञानजन्तूनां समस्तारिष्टशान्तये ।
यद्यद्बोद्धव्यमखिलं तदाशङ्क्य ब्रवीम्यहम् ॥

किं ब्रह्म क ईश्वरः को जीवः का प्रकृतिः कः परमात्मा को ब्रह्मा को विष्णुः को रुद्रः क इन्द्रः कश्शमनः कस्सूर्यः कश्चन्द्रः के सुराः के पिशाचाः के मनुष्याः काः स्त्रियः के पश्वादयः किं स्थावरं के ब्राह्मणादयः का जातिः किं कर्म किमकर्म किं ज्ञानं किमज्ञानं किं सुखं किं दुःखं कः स्वर्गः को नरकः को बन्धः को मोक्षः क उपास्यः कः शिष्यः को विद्वान् को मूढः किमासुरं किं तपः किं परमपदं किं ग्राह्यं किमग्राह्यं कः सन्न्यासीत्याशङ्क्याह ॥

उपसंहारः—

सर्वधर्मान् परित्यज्य निर्ममो निरहंकारो भूत्वा ब्रह्मेष्टं शरणमुपगम्य तत्त्वमसि सर्वं खल्विदं ब्रह्म नेह नानास्ति किञ्चनेत्यादि महावाक्यार्थानुभवज्ञानात् ब्रह्मैवाहमस्मीति निश्चित्य निर्विकल्पसमाधिना स्वतन्त्रो यतिश्चरति स संन्यासी स मुक्तस्स पूज्यस्स योगी स परमहंसस्सोऽवधूतः स ब्राह्मण इति । निरालम्बोपनिषदं योऽधीते गुर्वनुग्रहतः सोऽग्निपूतो भवति स वायुपूतो भवति न स पुनरावर्तते न स पुनरावर्तते पुनर्नाभिजायते पुनर्नाभिजायत इत्युपनिषत् ॥

॥ निरालम्बोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र ब्रह्मेश्वरजीवप्रकृतिपरमात्मब्रह्मविष्णुरुद्रेन्द्रशमनसूर्यचन्द्रसुरासुरपिशाचमनुष्यस्त्रीपशुस्थावरब्राह्मणादिजातिकर्माकर्मज्ञानाज्ञानसुख - दुःखस्वर्गनरकबन्धमोक्षोपास्याशिष्यविद्वन्मूढासुरतपःपरमपदग्राह्यसं - न्यासिनां स्वरूपं प्रश्नपूर्वकमुत्तरितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत्समग्रा शुक्लयजुश्शाखीयेति मुद्रिता च दृश्यते ॥

No. 336 (C 1507).

निरालम्बोपनिषत् .

Nirālaṁbopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—9½ × 5 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—3.
Lines on a page—13.
Letters in a line—32.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं सह नाववत्विति शान्तिः । हरिः ओम् ॥
नमश्शिवाय गुरवे सच्चिदानन्दमूर्तये ।
निष्प्रपञ्चाय शान्ताय निरालम्बाय तेजसे ॥
निरालम्बं समाश्रित्य सालम्बं विजहाति यः ।
स सन्यासी च योगी च कैवल्यं पदमश्नुते ॥
एषामज्ञानजीवानां समस्तारिष्टशान्तये ।
यद्यद्बोद्धव्यमखिलं तमाशङ्क्य ब्रवीम्यतः ॥

ओं किं ब्रह्म किं शवलं ब्रह्म क ईश्वरः को जीवः का प्रकृतिः के ब्रह्माद्याः कः परमात्मा को ब्रह्मा को विष्णुः को रुद्रः क इन्द्रः कश्शमनः कस्सूर्यः कश्चन्द्रः के सुराः के पिशाचाः के मनुष्याः काः स्त्रियः के पश्वादयः किं स्थावरं के ब्राह्मणादयः का जातिः किं कर्म किमकर्म ॥

उपसंहारः—

ग्राह्यमितिच देशकालवस्तुपरिच्छेदराहित्यं चिन्मात्रस्वरूपं ग्राह्यम् । अग्राह्यमितिच स्वस्वरूपव्यतिरिक्तं मायामनोमयं बुद्ध्यादीन्द्रियगो-

चरं जगत्सत्यत्वचिन्तनमग्राह्यमिति निरालम्बोपनिषद्बोध्यते। स सर्वमयं ब्रह्म भूत्वा सर्वान् कामानुपभुञ्जन् मुक्तोऽबन्धो यो जायते पुनर्नाभिजायते पुनर्नाभिजायते पुनर्नाभिजायते ओं तत्सत् ॥

॥ इति निरालम्बोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 335 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे समग्रेयमुपनिषत् दृश्यते। कोशेऽस्मिन् कचित्काचिदाशङ्कोत्तरग्रन्थयोः पूर्वापरभाववैलक्षण्यं कचित्कचित्पाठवैलक्षण्यं च दृश्यते॥

No. 337 (B 124/13).

* निर्लेपोपनिषत्.

* Nirlepopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{4} \times 6$ inches.
Character—Kannada.
Folios—60–61.
Lines on a page—11.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Appears to be modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief:—

This Upaniṣat, besides describing the characteristics of a Yogin, states the necessity of performing the five duties, namely, besmearing the body with Bhasma, the wearing of Rudrākṣa, the worship of Lingam, the uttering of Pañchākśarī mantram, the recital of Rudrādhyāya. It also relates how the five elements are pervaded by Lingam and how those five elements point to the underlying unity, namely, Śiva. The method of pondering over the above-mentioned

nature of Lingam and the fruit of wearing the same on one's chest are also dealt with.

उपक्रमः—

अथ हैनं पैप्पलादं कात्यायनो ब्रह्मविष्णू ब्रह्मापरः परं ब्रह्मान्वेषमाणोऽनुन्मत्तवदाचरन्निदमाह—भगवन् केनैतस्मिन् संसारे ?

सक्तोऽपि पत्थ्यं(थ्यं)शृणु वाक्यमेत-
त्साराल् सारं सर्ववेदान्तगुह्यम् ।
कामक्रोधौ लोभमोहौ मदश्च
मात्सर्यं च त्यज्यते येन योगी ॥

भस्मालेपस्सर्वगात्रेषु नित्यं रुद्राक्षाणां धारणं लिङ्गपूजा ।
पञ्चाक्षर्यास्स जपश्चित्तवृत्त्या रुद्राध्यायः पञ्चकृत्यं न चान्यत् ॥

उपसंहारः—

कामो लोभो मोह एतान्निदध्यात् शिवद्रोही शिवभक्तैरनिन्द्यः । शिवप्रसादे च पराङ्मुखेन दात्रोस्तस्मिन् मदमात्सर्य एतान्नियुञ्जीत भगवान् नीलकण्ठः ॥

एवं स्थित्वा संसृतौ वर्तमानः संसारीव सुखदुःखादिभोक्ता ।
उन्मत्तमूकबधिरान्धवत्सदा विभाव्यमानो मूढधीभिर्विमुक्तः ॥

इत्याह भगवान् पिप्पलादो हृदि लिङ्गं धृत्वा मूढोऽपि परं ज्योतिः प्रविशति परं ज्योतिः प्रविशत्यों सत्यमित्युपनिषत् ॥

॥ इति निर्लेपोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र योगिनां लक्षणमभिधाय भस्मालेपरुद्राक्षधारणलिङ्गपूजनपञ्चाक्षरीजपरुद्राध्यायाध्ययनाख्यकृत्यपञ्चकस्यावश्याचरणीयत्वं प्रकाश्य लिङ्गस्य पञ्चात्मकत्वमुपवर्ण्य भूतपञ्चकस्य शिवात्मकत्वमुपपाद्य तदनुध्यानप्रकारमुक्त्वा हृदये लिङ्गधारणफलं च प्रतिपादितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितेयमुपनिषदस्मिन् कोशे समग्रा च दृश्यते । तत्रतत्रोपनिषत्सु आदौ परिदृश्यमानस्तयत्तच्छाखीयशान्तिमन्त्रपाठोऽत्र न दृश्यते ॥

No. 338 (B 457/1).

निर्वाणोपनिषत्.

Nirvāṇopaniṣat.

Substance - Paper.
Size — 8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—2.
Lines on a page—13.
Letters in a line—18.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—complete.

उपक्रमः—

वाङ्मे मनसीति शान्तिः ॥

ओम् । अथ निर्वाणोपनिषदं व्याख्यास्यामः । परमहंसस्सोऽहं परिव्राजकाः पश्चिमलिङ्गाः मन्मथक्षेत्रपालाः । गगनसिद्धान्तं (तः) अमृतकल्लोलनदी । अक्षयं निरञ्जनम् । निस्संशय ऋषिः । निर्वाणो देवता । निष्कू(ष्कु)लप्रवृत्तिः । निष्केवलज्ञानम् । ऊर्ध्वाम्नायः । निरालम्बपीठम् । संयोगदीक्षा । वियोगोपदेशः । दीक्षा सन्तोषः । पावनं च द्वादशादित्यावलोकनम् । विवेकरक्षा । करुणैव केळिः । आनन्दमाला ॥

उपसंहारः—

अनाहतमन्त्रम् । आक्रियैव जुष्टम् । स्वेच्छाचारस्वस्वभावो मोक्षः । परब्रह्मप्लववदाचरणम् । ब्रह्मचर्यशान्तिसङ्ग्रहणम् । ब्रह्मचर्याश्रमे अधीत्य वानप्रस्थाश्रमे अधीत्य सर्वविन्यासं संन्यास अन्ते ब्रह्माखण्डाकारं नित्यं सर्वं देहनाशनम् । एतन्निर्वाणदर्शनं शिष्यं पुत्रं विना न देयमित्युपनिषत् ॥

॥ निर्वाणोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र परमहंससंन्यासिनां स्वरूपधर्माचाराः प्रतिपाद्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत्समग्रा दृश्यते। ऋक्शाखीयेति मुद्रितेयमुपनिषत् ॥

No. 339 (3581/32).

निर्वाणोपनिषत्.

Nirvāṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.
Folios—35.
Lines on a page—3.
Letters in a line—102.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 338 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 338 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 338 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 338 कोशवत्.

No. 340 (1973/15).

नृसिंहतापनीयोपनिषत्.

Nṛsiṁhatāpanīyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.

Character—Nāgarī.
Folios—167-195.

Lines on a page—4.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओम् ॥ भद्रं कर्णेभिः श्रृणुयाम देवाः—शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥ आपो वा इदमासन् सलिलमेव, स प्रजापतिः पुष्करपर्णे समभवत् । तस्यान्तर्मनसि कामस्समवर्तत, इदं सृजेयमिति । तस्माद्यत्पुरुषो मनसाऽधिगच्छति, तद्वाचा वदति, तत्कर्मणा करोति । तदेषाऽभ्यनूक्ता । कामस्तदग्रे समवर्तताधि । मनसो रेतः प्रथमं यदासीत् । सतो बन्धुमसति निरविन्दन् । हृदि प्रतीष्या कवयो मनीषेति । उपैनं तदुपनमति । यत्कामो भवति । य एवं वेद ॥

उपसंहारः—

किं तेन, न किञ्चनेति होचुः, यूयमेवाश्चर्यरूपा इति होवाच, न चेत्याहोमित्यनुजानीध्वम् । ब्रूतैनमिति, ज्ञातो ज्ञातश्चेति होचुः, न चैवमिति होचुः, ब्रूतैवैनमात्मसिद्धमिति होवाच । पश्याम एव भगवन्, न च वयं पश्यामः, नैव वयं वक्तुं शक्नुमः, नमस्ते भगवन् प्रसीदेति होचुः, न भेतव्यं पृच्छतेति होवाच, कैषाऽनुज्ञेत्येष एवात्मेति होवाच, ते होचुर्नमस्तुभ्यं वयं त इति, इति ह प्रजापतिर्देवाननुशशास । तदेष श्लोकः ॥

ओतमोतेन जानीयादनुज्ञातारमान्तरम् ।
अनुज्ञामद्वयं लब्ध्वा उपद्रष्टारमाव्रजेत् ॥
॥ इत्युत्तरतापिनी समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

पूर्वोत्तरभागद्वयेन विभक्तायामस्यामुपनिषदि पूर्वभागे—श्रीनृसिंहब्रह्मविद्यायाः साख्यायिकाप्रदर्शनमवतारणं, सामसंबन्धित्वेन पृथिव्यादिलोकानामुपासनं, साङ्गसामोपासनं, सामाङ्गदेवतानामग्र्यादिदेवतानामुपासनं, आरूढयोगस्य नरकेसरिण उपासनाकारविशेषादिनिरूपणपूर्वकं सामचतुष्टयोद्धारप्रकाशनं, साख्यायिकमधिकारिविशेषणान्तरकथनं, प्रणवचतुर्मात्राव्यूहोपासनं, हृदयाद्यङ्गपञ्चकोपन्याससहितं पादाक्षरसं-

ख्यापूर्वककृत्स्नमूलमन्त्राक्षरसंख्यानिरूपणं, मूलमन्त्रगतपदोद्धारपूर्वकं तदर्थप्रकाशनं, मूलमन्त्रजपोपयोगिशक्तिबीजादिनिरूपणं, मूलमन्त्राङ्गमन्त्राणामुद्देशः, प्रणवसावित्रीमहालक्ष्मीनृसिंहगायत्रीरूपाणामङ्गमन्त्राणां व्याख्यानपूर्वकं द्वात्रिंशन्नृसिंहव्यूहस्तुतिमन्त्राणां प्रदर्शनं, नृसिंहयन्त्रस्वरूपं प्रकाश्य तत्र मन्त्रोद्धारक्रमं चोपवर्ण्य नृसिंहविद्याफलविशेषप्रतिपादनं, एतन्नृसिंहविद्यानुष्ठानाध्ययनजपादिकर्तुस्तारतम्यनिरूपणपूर्वकं फलतारतम्यनिरूपणादिकं चेत्येतत्सर्वमभिहितं दृश्यते ॥

उत्तरस्मिंश्च भागे—प्रणवमहिमानुवर्णनपूर्वकं प्रणवोपासनाप्रकारं प्रकाश्य तन्मुखेन ब्रह्मणः स्वरूपादिकं विस्तरेणोपपादितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अथर्वशाखान्तर्गतेयमुपनिषन्मुद्रिता, कोशेऽस्मिन् समग्रा च दृश्यते ॥

No. 341 (3621/13).

नृसिंहतापनीयोपनिषत्.

Nṛsiṁhatāpanīyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—9½ × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—24–50.
Lines on a page—8.
Letters in a line—32

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 340 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 340 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 340 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 340 कोशवत्.

No. 342 (B 458/1).

नृसिंहतापनीयोपनिषत्.

Nṛsiṁhatāpanīyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—267-296.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 340 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 340 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 340 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 340 कोशवत्.

No. 343 (C 1727).

नृसिंहतापनीयोपनिषत्.

Nṛsiṁhatāpanīyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—12.
Lines on a page—15.
Letters in a line—23.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 340 कोशवत्.

उपसंहारः—

तद्वा एतत्परं धाम मन्त्रराजाध्यापकस्य, यत्र न सूर्यस्तपति, न वायुर्वाति, यत्र न चन्द्रमा भाति, यत्र न नक्षत्राणि भान्ति, यत्र नाग्निर्दहति, यत्र न मृत्युः प्रविशति, यत्र न दुःखं, सदानन्दं शान्तं शाश्वतं सदाशिवं ब्रह्मादिवन्दितं योगिध्येयं परमं पदं, यत्र गत्वा न निवर्तन्ते योगिनः। तदेतदृचाऽभ्युक्तम्। तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः। दिवीव चक्षुराततम्। तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसस्समिन्धते। विष्णोर्यत्परमं पदम्। तदेतन्निष्कामस्य भवति तदेतन्निष्कामस्य भवति। ओं तत्सत्॥

॥ इत्याथर्वणे नृसिंहपूर्वतापनीये पञ्चमोपनिषत् समाप्ता॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 340 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे पूर्वतापनीयमात्रं खण्डपञ्चकात्मकमुपलभ्यते। अथर्ववेदान्तर्गतेयमुपनिषन्मुद्रिता च दृश्यते॥

No. 344 (4136/23).

पञ्चब्रह्मोपनिषत्.

Pañcabrahmopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—93–94.
Lines on a page—16.
Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

सह नावत्विति शान्तिः ॥

अथ पैप्पलादो भगवान् भो किमादौ किं जातमिति सद्योजातमिति किं भगव इति अघोर इति किं भगव इति वामदेव इति किं वा पुनरिमे भगव इति तत्पुरुष इति किं वा पुनरिमे भगव इति सर्वेषां दिव्यानां (विद्यानां) प्रेरयिता ईशान इति। ईशानो भूतभव्यस्य सर्वेषां देवयोनि (गि)नाम्। कति वर्णाः कति भेदाः कति शक्तयो यत्सर्वं तद्गुह्यं तस्मै नमो महादेवाय महारुद्राय प्रोवाच तस्मै भगवान् महेशः ॥

उपसंहारः—

अतश्च कारणं नित्यमेकमेवाद्वयं खलु।
अत्र कारणमद्वैतं शुद्धचैतन्यमेव हि ॥
आस्मिन् ब्रह्मपुरे वेश्म दहरं यदिदं मुने।
पुण्डरीकं तु तन्मध्ये आकाशो दहरोऽस्ति तत् ॥
स शिवस्सच्चिदानन्दस्सोऽन्वेष्टव्यो मुमुक्षुभिः।
अयं हृदि स्थितस्साक्षी सर्वेषामविशेषतः ॥
तेनायं हृदयं प्रोक्तं शिवस्संसारमोचकः।
इत्युपनिषत् ॥ सह नाववत्विति शान्तिः ॥

॥ पञ्चब्रह्मोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

सद्योजातादिमन्त्रपञ्चकप्रतिपाद्यं परमेश्वरमूर्तिपञ्चकं तन्मुखानि तद्वर्णाकारादीनि तच्छक्तयः तदुपासनानि उपासनानां फलानि शंभोर्ब्रह्मात्माकत्वेनानुध्यानं, तद्देवताकपञ्चाक्षरमन्त्रजपादिकं चेत्येतत्सर्वमत्र सङ्ग्रहेण प्रतिपादितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा यजुश्शाखान्तर्गतेति मुद्रिता च दृश्यते ॥

No. 345 (B 459/1).

पञ्चब्रह्मोपनिषत्.

Pañcabrahmopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—151-154.
Lines on a page—11.

Letters in a line—20.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 344 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 344 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 344 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 344 कोशवत्.

No. 346 (B 230/2).

* पञ्चीकरणोपनिषत्.

* Pañcīkaraṇopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Kannada.
Folios—27-31.
Lines on a page—12.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat explains the method of creation—how the five elements unite to give rise to mortal bodies, what their special characteristics are. The nature and the Abhimānins of the three bodies, namely, gross, subtle and psychic, as well as the merits and actions of these three bodies are all described in detail.

उपक्रमः—

ओं भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥ ओं पञ्चीकरणाधिकारनिमित्त उक्तः। अधिकारिणां शिष्याणां सर्वेश्वरकृपया गुरुरूपेण ज्ञानमु(नो)पदेशः । ज्ञानाद्विमुक्तिः। अथ ज्ञानं साधयेत् । ज्ञानादेव कैवल्यमिति श्रुतेः। . . . . . ज्ञानं वदामि ते । आदौ ब्रह्म निर्गुण आसीत् । तत्काले प्रकृति-पुरुषौ न स्तः । केवलं ब्रह्मानन्दमासीत् । तत्राहं ब्रह्मेति स्फूर्तिर्ध्वानिरुद्भ-वति । सा माया चैतन्यावलोकिता गुणे क्षोभिता भवति । माया व्यक्ता-व्यक्तसदसती सद्व्यक्ता सा शुद्धादर्शरूपा सदसद्भिः परे ब्रह्मणि संलग्न-मस्य प्रतिबिम्बं पुरुषाः । एवं प्रकृतिपुरुषौ अच्छिन्नशाब्दितौ ॥

उपसंहारः—

तथैव महाकारणदेहं तुर्यावस्था प्रत्यगात्मा अभिमानिमूर्ध्नि स्थानम्। आनन्दावभासभोगं शुद्धसत्त्वगुणं मसूरार्धप्रमाणं एतादृशमहाकारणदेहत्वं न भवसि। एवं देहचतुष्टयलक्षणं वा दृष्टान्तः। साक्षी केवलं निर्गुणं ब्रह्मतत्त्वमिति श्रुतेः स्वानुभवं निश्चयम्॥

सर्वभूतान्तरस्थाय नित्यमुक्ताचिदात्मने।
प्रत्यक्चैतन्यरूपाय मह्यमेव नमो नमः॥

ओं नमो ब्रह्मादिभ्यो—गुरुभ्यो नमः। सर्वभव(सर्वोपप्लव)रहितः प्रत्यगर्थो ब्रह्मैवाहमस्मि॥

भिद्यते हृदयग्रन्थिः छिद्यन्ते सर्वसंशयाः।
क्षीयन्ते चास्य कर्माणि तस्मिन् दृष्टे परापरे॥

॥ इत्युपनिषत्। भद्रं—शान्तिः॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सृष्टिक्रमः कथितः, भूतपञ्चकस्य पञ्चीकरणप्रक्रिया प्रदर्शिता। विस्तरेण विराट्छरीरोत्पत्तिरभिहिता। स्थूलशरीरे पञ्चभूतानां प्रत्येकं स्वरूपं कार्यं गुणाश्च कथिताः। स्थूलसूक्ष्मकारणशरीराणां अवस्था अभिमानी अभिमानिनस्स्थानानि तत्तच्छरीरेषु गुणाः तत्तच्छरीरकार्याणि चात्र विस्तरेण प्रतिपादितानि॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् समग्रेयमुपनिषत्, असुद्रिता च दृश्यते॥

No. 347 (B 460/1).

परब्रह्मोपनिषत्.

Parabrahmopaniṣat.

Substance—Paper.	Character—Āndhra.
Size—8 × 6 inches.	Folios—6.

Lines on a page—12.
Letters in a line—18.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः। अथ हैनं महाशालश्शौनकोऽङ्गिरसं भगवन्तं पिप्पलादं विधिवदुपसन्नः पप्रच्छ। दिव्ये ब्रह्मपुरे के सम्प्रतिष्ठिता भवन्ति, कथ सृज्यन्ते, नित्यात्मन एष महिमा विभज्य एष महिमा विभुः क एषः। तस्मै स होवाच । एतत्सत्यं यद्ब्रवीमि ब्रह्मविद्यां वरिष्ठाम् । देवेभ्यः प्राणेभ्यः परं ब्रह्मपुरे विरजं निष्कळं शुभ्रमक्षरं विरजं विभाति। स नियच्छति मधुकरः। श्वेव विकर्मकः । अकर्मा स्वापीव स्थितः । कर्मकरः कर्षकवत्फलमनुभवति। कर्ममर्मज्ञात् कर्म करोति । कर्ममर्म ज्ञात्वा कर्म कुर्यात् ॥

उपसंहारः—

शिखा ज्ञानमयी यस्य उपवीतं च तन्मयम् ।
ब्राह्मण्यं सकलं तस्य नेतरेषां नु(तु)किञ्चन ॥
इदं यज्ञोपवीतं तु परमं यत्परायणम् ।
विद्वान् यज्ञोपवीते स धारयेद्यस्स मुक्तिभाक् ॥
बहिरन्तश्चोपवीते विप्रस्संन्यस्तुमर्हति ।
एकयज्ञोवीते तु नैव संन्यस्तुमर्हति ॥
तस्मात् सर्वप्रयत्नेन मोक्षापेक्षी भवेद्यतिः ।
बहिस्सूत्रं परित्यज्य स्वान्तस्सूत्रं तु धारयेत् ॥

बहिः प्रपञ्चशिखोपवीतित्वमनादित्व(दृत्य) प्रणवहंसशिखोपवीतित्वमवलम्ब्य मोक्षसाधनं कुर्यादित्याह भगवान् शौनक इत्युपनिषत् ॥

॥ परब्रह्मोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

महाशालीपप्पलादप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि निष्कामत्वमादौ प्रशस्य निरतिशयानन्दमाप्तुकामस्य मुमुक्षोः संन्यासिनः आवश्य-

कान्तशिखोपवीतप्रशंसनाय यषण्णवीततत्वात्मकमुपवीतस्वरूपमभिधाय बाह्यान्तरोपवीतधारणावश्यकत्वं चोक्त्वा संसारगतिं तन्निवृत्त्युपायं च निरूप्य परब्रह्मज्ञानवत एवोत्तमब्राह्मणत्वमित्यादिकमभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत्समग्रा आथर्वणीति मुद्रिता च दृश्यते ॥

No. 348 (4136/10).

परमहंसपरिव्राजकोपनिषत्.

Paramahaṁsaparivrājakopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—9½ × 2 inches.
Character—Āndhra.
Folios—43–45.
Lines on a page—15.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥ अथ पितामहस्स्वपितरमादिनारायणमुपसमेत्य प्रणम्य पप्रच्छ। भगवन् त्वन्मुखाद्वर्णाश्रमधर्मक्रमं सर्वं श्रुतं, विदितमवगतम् । इदानीं परमहंसपरिव्राजकलक्षणं वेदितुमिच्छामि। कः परिव्रजनाधिकारी। कीदृशं परिव्राजकलक्षणं । कः परमहंसः। परिव्राजकत्वं कथम् । तत्सर्वं मे ब्रूहीति। स होवाच भगवानादिनारायणः ॥

उपसंहारः—

षड्भावविकारशून्यः स ज्येष्ठाज्येष्ठव्यवधानरहितः स स्वव्यतिरेकेण नान्यद्रष्टा आशाम्बरो न नमस्कारो न स्वाहाकारो न स्वधाकारश्च न विसर्जनपरो निन्दास्तुतिव्यतिरिक्तो न मन्त्रतन्त्रोपासको देवान्तरध्यानशून्योलक्ष्यालक्ष्यनिर्वर्तकस्सर्वोपरतः सच्चिदानन्दाद्वयचिद्घनस्स पूर्णा-

नन्दैकबोधो ब्रह्मैवाहमस्मीत्यनवरतं ब्रह्मप्रणवानुसन्धानेन यः कृतकृत्यो भवति स परमहंसपरिव्राडित्युपनिषत् ॥ भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥
॥ परमहंसपरिव्राजकोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

पितामहनारायणप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि संन्यासपरिग्रहप्रकारं तद्धर्मांश्चाभिधाय जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तितुरीयावस्थागोचरषोडशमात्रात्मकप्रणवानुसन्धानक्रमान्निरूप्य परमहंसान् प्रशस्य तल्लक्षणं चाभिहितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषत् समग्रा आथर्वणीति मुद्रिता चास्मिन् कोश उपलभ्यते ॥

No. 349 (B 462/1).

परमहंसपरिव्राजकोपनिषत्.

Paramhaṁsaparivrājakopaniṣat.

Substance—Paper.	Age of Ms.—Modern.
Size—8 × 6 inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—7.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—11.	
Letters in a line—18.	

उपक्रमः—

No. 348 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 348 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 348 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 348 कोशवत्.

No. 350 (C 1533/1).

परमहंसोपनिषत्.

Paramahaṁsopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—12 × 5½ inches.
Character—Āndhra..
Folios—8-9.
Lines on a page—14.
Letters in a line—38.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

पूर्णमद इति शान्तिः। अथ योगिनां परमहंसानां कोऽयं मार्गः, तेषां का स्थितिरिति नारदो भगवन्तमुपसमेत्योवाच। तं भगवानाह। योऽयं परमहंसमार्गो लोके दुर्लभतरो न तु बाहुळ्यो यद्येको भवति स एव नित्यपूतस्थस्सएव वेदपुरुष इति विदुषो? मन्यन्ते। महापुरुषो यच्चितं (पुरुषे यच्चित्तं) तत्सदा मय्येवावतिष्ठते। तस्मादहं च तस्मिन्नेवावस्थीयते?॥

उपसंहारः—

सर्वे कामा मनोगता व्यावर्तन्ते। दुःखे नोद्विग्नः सुखे निस्स्पृहः त्यागो रागे सर्वत्र शुभाशुभयोरनभिस्नेहो न द्वेष्टि न मोदश्च(मोदते)सर्वेषा मिन्द्रियाणां गतिरुपरमते। य आत्मन्येवावस्थीयते तत्पूर्णानन्दैकबोध-स्तद्ब्रह्मैवाहमस्मि। कृतकृत्यो भवति। ओं तत्सत्॥

॥ इत्यथर्वशिरोरहस्ये उपरिभागे परमहंसोपनिषत् समाप्ता॥

प्रतिपाद्यविषयः—

नारदभगवत्प्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि परमहंसाख्यसंन्यासिनो धर्मान् लक्षणं चाभिधाय भिक्षामात्रजीविनो यत्याभासान् विनिन्द्य परमहंसानामावश्यकं ब्रह्मानुसन्धानं प्रशंसितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् समग्रेयमुपनिषदथर्वशाखान्तर्गततया मुद्रिता च दृश्यते ॥

No. 351 (1973/5).

परमहंसोपनिषत्.

Paramahaṁsopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—137–139.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 350 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 350 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 350 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 350 कोशवत

No. 352 (3621/5).

परमहंसोपनिषत्.

Paramahaṁsopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—7-8.
Lines on a page—8.
Letters in a line—32.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 350 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 350 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 350 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 350 कोशवत्.

No. 353 (B 463/1)

पाशुपतब्रह्मोपनिषत्.

Pāśupata-brahmopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8×6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—7.
Lines on a page—12.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥ अथ ह वै स्वयम्भूर्ब्रह्मा प्रजास्सृजानीति कामकामो जायते। कामेश्वरो वैश्रवणः। वैश्रवणो ब्रह्मपुत्रो वालखिल्यः स्वयम्भुं परिपृच्छति। जगतां का विद्या का देवता जाग्रत्तुर्ययोः अस्य को देवः। युगानि कस्य वशानि। कालाः कियत्प्रमाणाः। कस्याज्ञया रविचन्द्रग्रहादयो भासन्ते। कस्य महिमा गगनस्वरूपः। एतदहं श्रोतुमिच्छामि। नान्यो जानाति। ब्रूहि ब्रह्मन्। स्वयम्भूरुवाच—

उपसंहारः—

अस्ति चेदस्तितारूपा ब्रह्मैवास्तित्वलक्षणम्।
अस्तितालक्षणा सत्ता सत्ता ब्रह्म न चापरा ॥
नास्ति सत्तातिरेकेण नास्ति माया च वस्तुतः।
योगिनामात्मनिष्ठानां माया ह्यात्मनि कल्पिता ॥
साक्ष(क्षि)रूपतया भाति ब्रह्मज्ञानेन बाधिता।
ब्रह्मवित् ज्ञानसम्पन्नः प्रतीतमखिलं जगत् ॥
पश्यन्नपि सदा नैव पश्यति स्वात्मनः पृथक् ॥
॥ इत्युपनिषत् ॥ पाशुपतब्रह्मोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

वालखिल्यस्वयंभूप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि कृत्स्नस्य जगतो ब्रह्मात्मकत्वाभिधानपूर्वकं ब्रह्मविद्याया एव यागत्वं निरूप्य तदुपकरणानि चाभिधाय ब्रह्मविद्या प्रशस्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषत्समग्रा अस्मिन् कोशे दृश्यते, अथर्वशाखीयेति मुद्रिता च ॥

No. 354 (3581/13).

* पिण्डोपनिषत्.

* Piṇḍopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × $2\frac{1}{4}$ inches.

Character—Āndhra.
Folios—24.

Lines on a page—3.

Letters in a line—104.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat describes the condition of a dead man until the tenth day after his death. It also states the method of his assuming another body by means of the Pindas or balls of rice offered by his sons, etc., until the tenth day.

उपक्रमः—

सह नाववत्विति शान्तिः—

देवता ऋषयस्सर्वे ब्रह्माणमिदमब्रुवन् ।
मृतस्य दीयते पिण्डः कथं गृह्णात्यचेतनः ॥
भिन्ने पञ्चात्मके देहे गते पञ्चसु पञ्चधा ।
हंसस्त्यक्त्वा गतो देहं कस्मिन् स्थाने व्यवस्थितः ॥
त्र्यहं वसति तोयेषु त्र्यहं वसति चाग्निषु ।
त्र्यहमाकाशगो भूत्वा दिनमेकं तु वायुगः ॥
प्रथमेन तु पिण्डेन कलानां यस्य सम्भवः ।
द्वितीयेन तु पिण्डेन मांसत्वक्शोणितोद्भवः ॥
तृतीयेन तु पिण्डेन मतिस्तस्याभिजायते ।
चतुर्थेन तु पिण्डेन अस्थिमज्जा प्रजायते ॥
पञ्चमेन तु पिण्डेन हस्ताङ्गुल्यशिशरो मुखम् ॥

उपसंहारः—

षष्ठेन कृतपिण्डेन हृदयं तालु जायते ।
सप्तमेन तु पिण्डेन दीर्घमायुः प्रजायते ॥
अष्टमेन तु पिण्डेन वाचं पुष्यति वीर्यवान् ।
नवमेन तु पिण्डेन सर्वेन्द्रियसमाकृ[ह्व]तिः ॥
दशमेन तु पिण्डेन भावानां पुवनं(उदयः) तथा ।
पिण्डेपिण्डे शरीरस्य पिण्डदानेन सम्भवः ॥
॥ इति पिण्डोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

त्यक्तदेहस्य देहत्यागादारभ्य दिनदशकपर्यन्तं स्थितिक्रमः प्रदर्शितः। तमुद्दिश्य आदिनदशकं पुत्रादिदत्तेभ्यः पिण्डेभ्यः तस्य शरीरान्तरोत्पत्तिक्रमश्च कथितो दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत्समग्रा दृश्यते, इयममुद्रिता च ॥

No. 355 (B 124/9).

पिप्पलोपानिषत् (शरभोपनिषत् .)

Pippalopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{4} \times 6$ inches.
Character—Kannada.
Folios—44–46.
Lines on a page—12.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

अथ हैनं पैप्पलादो ब्रह्माणमुवाच। भो भो भगवन् ब्रह्मविष्णुरुद्राणां मध्ये को वाऽधिकतरो ध्येयश्च, तत् त्वमेव नो ब्रूहि इति ॥

तस्मै स होवाच पितामहश्च
हे पिप्पलाद शृणु वाक्यमेतत्।
बहूनि पुण्यानि कृतानि येन
तेनैव लभ्यः परमेश्वरोऽसौ ॥
यस्याण्डजोऽहं हरिरिन्द्रमुख्याः
मोहान्न जानन्ति सुरेन्द्रमुख्याः।
यो ब्रह्माणं विदधाति तस्मै
वेदांश्च सर्वान् प्रहिणोति चाग्रथम् ॥
प्रभुं वरेण्यं पितरं महेशं।
ममापि विष्णोर्जनकं देवमीड्यम् ॥

उपसंहारः—

तस्मै महाग्रासाय महेश्वराय नमः । एतद्वै—
पैप्पलादं महाशास्त्रं न दद्याद्यस्य कस्य चित् ॥
नास्तिकाय नभक्ताय न शठाय न दाम्भिके ।
सच्छिष्याय विरक्ताय सुदृढाय सुशीलिने ॥
दातव्यं शम्भुभक्ताय गुरुभक्ताय धीमते ॥

पैप्पलादं धर्मशास्त्रं योऽधीते सर्वपापाद्विमुक्तो भवति । सर्ववेदाध्यायी भवति । पापमानाध्यायी भवति । ससन्तः(संततं) शिवप्रियो भवतीत्याह परब्रह्म । भेदेते(योऽधीते) सोप्येवमेव भवति, इत्यों सत्यमित्युपनिषत् ॥

॥ इति पिप्पलादोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

पिप्पलादब्रह्मप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि दक्षयज्ञविध्वंसनविषपानशरभावतरणविष्णुवरप्रदानादिरुद्रचारित्रवर्णनपूर्वकं रुद्रस्याधिक्यमुपवर्ण्य तस्यावश्यध्येयत्वं चाभिधायैतदुपनिषत्पाठफलं चाभिहितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषत् अस्मिन् कोशे समग्रा दृश्यते ॥ इयमुपनिषत् शरभोपनिषन्नाम्ना मुद्रिता दृश्यते । मुद्रितायां चास्यामुपनिषदि मध्ये कतिचन श्लोका अधिका दृश्यन्ते । तत्र तत्र किंचित्पाठभेदादिकमपि दृश्यते ॥

No. 356 (4136/3).

पैङ्गलोपनिषत् .

Paiṅgalopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.

Character—Āndhra.
Folios—13–16.

Lines on a page—15.

Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Worm-eaten.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

पूर्णमद इति शान्तिः। अथ हैनं पैङ्गलो याज्ञवल्क्यमुपसमेत्य द्वादशवर्षशुश्रूषापूर्वकं परमरहस्यकैवल्यमनुब्रूहीति पप्रच्छ। स होवाच याज्ञवल्क्यः। सदेव सोम्येदमग्र आसीत्। तत् नित्यमुक्तमविक्रियं सत्यज्ञानानन्दं परिपूर्णं सनातनमेकमेवाद्वितीयं ब्रह्म। तस्मान्मरुशुक्तिकास्थाणुस्फटिकादौ जलरौप्यपुरुषरेखादिवत् लोहितशुक्लकृष्णा गुणमयी गुणसामान्यानिर्वाच्या मूलप्रकृतिरासीत्। तत्प्रतिबिम्बितं यत्तत् साक्षि चैतन्यमासत्॥

उपसंहारः—

तेनेतिहासपुराणानां रुद्राणां शतसहस्राणि जप्तानि फलानि भवन्ति। प्रणवानामयुतं जप्तं भवति। दश पूर्वान् दशोत्तरान् पुनाति। स पङ्क्तिपावनो भवति। स महान् भवति। ब्रह्महत्यासुरापानस्वर्णस्तेयगुरुतल्पगमनरेतस्संयोगपातकेभ्यः पूतो भवति। तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः। दिवीव चक्षुराततम्। तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसस्समिन्धते। विष्णोर्यत्परमं पदम्। ओं सत्यमित्युपनिषत्। पूर्णमद इति शान्तिः॥

॥ पैङ्गलोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

पैङ्गलयाज्ञवल्क्यप्रश्नोत्तररूपायां चतुरध्यायीपरिमितायामस्यामुपनिषदि—

प्रथमाध्याये— अद्वितीयब्रह्मणस्सकाशान्मूलप्रकृत्यावरणविक्षेपस्थूलशक्त्यादिद्वारा जगत्सृष्टिक्रमः प्रतिपाद्यते॥

द्वितीयाध्याये—स्थूलसूक्ष्मकारणशरीरोत्पत्तिकथनपूर्वकं जीवब्रह्मणोः स्वरूपं विविच्यते॥

तृतीयेऽध्याये—महावाक्यस्य अर्थविवरणपूर्वकं श्रवणमनननिदिध्यासनप्रकाराः प्रतिपाद्यन्ते ॥

चतुर्थेऽध्याये—ब्रह्मोपासकस्य फलं च विस्तरेणाभ्यधायि । ब्रह्मोसानायां साधनान्यभिधायैतदुपनिषदध्ययनफलं चाभिहितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अध्यायचतुष्टयात्मिका इयमुपनिषत् समग्रा अस्मिन् कोशे उपलभ्यते, शुक्लयजुश्शाखान्तर्गतेति मुद्रिता च ॥

No. 357 (B 464/1).

पैङ्गलोपनिषत्.

Paiṅgalopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—13.
Lines on a page—12.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 356 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 356 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 356 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 356 कोशवत्.

No. 358 (B 124/6).

प्रणवशरीरोपनिषत्.
Praṇava Śarīropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—7¾×6 inches.
Character—Kannada.
Folios—38-39.
Lines on a page—12.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

पुरस्ताद्ब्रह्मणस्तस्य विष्णोरद्भुतकर्मणः ।
रहस्यं ब्रह्मविद्यायाः कृताग्निं सम्प्रचक्षते ॥
ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म यदुक्तं ब्रह्मवादिभिः ।
शरीरं तस्य वक्ष्यामि स्थानं कालत्रयं तथा ॥
तत्र देवास्त्रयः प्रोक्ता लोका वेदास्त्रयोऽग्नयः ।
तिस्रो मात्रा (मात्रार्धमात्रा) च प्रत्यक्षस्य शिवस्य तु ॥
ऋग्वेदो गार्हपत्यश्च पृथिवी ब्रह्म एव च ।
अकारश्च शरीरं तु व्याख्यातं ब्रह्मवादिभिः ॥

उपसंहारः—

सा नाडी सूर्यसङ्काशा सूर्यं भित्त्वा तथा परम् ।
द्विसप्ततिसहस्राणि नाडिं भित्वा स मूर्धनि ॥
वरदा सर्वभूतानां सर्वं व्याप्यावतिष्ठते ।
कामं घण्टानिनादस्तु यथा लीयति शान्तया ॥
ओंकारस्तु तथा योज्यो हृदये शान्तिमिच्छता ।
यस्मिन् स लीयते शब्दस्तत्परं ब्रह्म लीयते ॥
एवं हि लीयते ब्रह्म सोऽमृतत्वाय कल्पते ।
सोऽमृतत्वाय कल्पत इति ओमित्युपनिषत् ॥
॥ इति प्रणवशरीरोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र एकाक्षरात्मके प्रणवे सकलदेवतानामवस्थानमुक्त्वा तस्य मात्रात्रितयवत्त्वं चोपवर्ण्य तद्गताकारादिवर्णानामपि ऋग्वेदादिरूपत्वं प्रकाश्य तेषां वर्णानां स्थानमभिधायार्धमात्रायाः प्रणवशिखायाः स्वरूपमप्युक्त्वा तन्नादावस्थानस्वरूपाभिधानपूर्वकं तदुपासकफलं चाभिहितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपानिषत्समग्रा दृश्यते । यद्यपीयमुपनिषत् ब्रह्मविद्योपनिषन्नाम्ना यजुश्शाखीयतया च मुद्रिता दृश्यते। मुद्रितकोशे चान्ते भूयान् ग्रन्थराशिः प्रणवाभ्यसनप्रकारादिनिरूपणपरो दृश्यते । स च भागोऽत्रत्यकोशद्वयेऽपि न दृश्यते। अत एवानयोर्नामभेदस्स्यादिति तर्कयामः। अस्या एव प्रणवोपनिषदिति No. 359 कोशे नामधेयं लिखितं दृश्यते ॥

No. 359 (B 123/3).

प्रणवोपनिषत्.

Praṇavopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{4} \times 6$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—12–13.
Lines on a page—12.
Letters in a line—13.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ प्रसादाद्ब्रह्मणस्तस्य विष्णोरद्भुतकर्मणः ।
रहस्यं ब्रह्मविद्यायां [1] धृताग्निं(ग्निं)सम्प्रचक्षते ॥
ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म यदुक्तं ब्रह्मवादिभिः ।
शरीरं तस्य वक्ष्यामि स्थानं कालत्रयं तथा ॥
तत्र देवास्त्रयः प्रोक्ता लोका [2] वेदास्त्रयोऽग्नयः ।
तिस्रो मात्रार्धमात्रा च [3] प्रत्यक्षस्य शिवस्य तु ॥

[1] ध्रुवाग्निं. [2] देवास्त्रयोऽग्नयः, [3] त्र्यक्षरस्य. इति कोशान्तरे पाठाः.

ऋग्वेदो [1]गार्हपत्यश्च पृथिवी ब्रह्म एव च ।
[2]अपरस्य शरीरं तु व्याख्यातं ब्रह्मवादिभिः ॥

उपसंहारः—

सा नाडी सूर्यसङ्काशा सूर्यं भित्त्वा तथा परम् ।
द्वासप्ततिसहस्राणि नाडीं भित्त्वा स मूर्धनि ॥
शङ्करस्सर्वभूतानां सर्वं व्याप्यैव तिष्ठति ।
कांस्यखण्डनिनादस्तु यथा लीयति शान्तये ॥
ओंकारस्तु तथा योज्यश्शान्तये सर्वमिच्छता ।
यस्मिन् स लीयते शब्दः तत्परं ब्रह्म गीयते ॥
ध्रुवं हि लीयते ब्रह्म सोऽमृतत्वाय कल्पते ।
सोऽमृतत्वाय कल्पत इति । प्रणवोपरि परं ब्रह्म लीयते ॥
॥ इति प्रणवोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 358 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 358 कोशवत् । No. 358 कोशापेक्षयाऽत्र तत्रतत्र पाठवैलक्षण्यं दृश्यते ॥ No. 358 कोशे त्वस्या एवोपनिषदः प्रणवशरीरोपनिषदिति नाम लिखितं दृश्यते ॥

No. 360 (B 466/1).

प्राणाग्निहोत्रोपनिषत्.

Prāṇāgnihotropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—163–166.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

---

[1] गार्हपत्यं च. [2] अकारस्य.

उपक्रमः—

सह नाववत्विति शान्तिः । अथातस्सर्वोपनिषत्सारं संसारज्ञानातीतमन्त्रसूक्तं शारीरयज्ञं व्याख्यास्यामः । यस्मिन्नेव पुरुषश्शरीरे विनाऽप्यग्निहोत्रेण विनाऽपि सांख्येन संसारविमुक्तिर्भवतीति स्वेन विधिना अन्नं भूमौ निक्षिप्य या ओषधयस्सोम राज्ञीरिति तिसृभिः अन्नपत इति द्वाभ्यामनुमन्त्रयते ॥

उपसंहारः—

ग्रीवाधारा पोता तन्मात्राणि सदस्यं महाभूतानि प्रयाजा गुणा अनूयाजा जिह्वडा दन्तोष्ठौ सूक्तवाकस्तालुकं युवाकः स्मृतिर्दया क्षान्तिरहिंसा पत्नी संयाजा ओङ्कारो यूप आशा रशना मनोरथः कामः पशुः केशा दर्भा इन्द्रियाणि यज्ञपात्राणि कर्मेन्द्रियाणि हवींषि अहिंसा इष्टयस्त्यागो दक्षिणा अवभृथमरणात् सर्वा ह्यस्मिन् देवताः शरीरेऽधिसमाहिताः ॥

वाराणस्यां मृतो वाऽपि इदं वा ब्राह्मणः पठेत् ।
एकेन जन्मना जन्तुर्मोक्षं च प्राप्नुयादिति ॥

॥ प्राणाग्निहोत्रोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र बाह्याग्निहोत्रं विनाऽप्यान्तराग्नौ होमरूपः प्राणाद्याहुतिरूपः शारीरयज्ञः सेतिकर्तव्यताकः तत्तन्मन्त्रनिर्देशपूर्वकमभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् समग्रप्रायेयमुपनिषत् दृश्यते, मुद्रिता च ॥

No. 361 (3581/12).

प्राणाग्निहोत्रोपनिषत्.

Prāṇāgnihotropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.

Character—Āndhra.
Folios—23.

Lines on a page---16.
Letters in a line---85.
Age of Ms.---Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 360 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 360 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 360 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 360 कोशवत्.

No. 362 (4136/24).

प्राणाग्निहोत्रोपनिषत्.

Prāṇāgnihotropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—94.
Lines on a page—16.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Appears to be good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 360 कोशवत्.

उपसंहारः—

यूप आशा रशना मनोगतः कामः पशुः केशा दर्भा इन्द्रियाणि यज्ञपात्राणि कर्मेन्द्रियाणि हवींषि अहिंसा इष्टयस्त्यागो दक्षिणा

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 360 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 360 कोशवत्.

No. 363 (B 467).

बह्वृचोपनिषत्.

Bahvrcopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—239.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं वाङ्मे मनसीति शान्तिः ॥ देवी ह्येकाऽग्र आसीत् । सैव जगदण्डमसृजत । कामकलेति विज्ञायते । शृङ्गारकलेति विज्ञायते । तस्या एव ब्रह्मा अजीजनत् । विष्णुरजीजनत् । रुद्रोऽजीजनत् । सर्वे मरुद्गणा अजीजनन् । गन्धर्वाप्सरसः किंनरा वादित्रवादिनस्समन्तादजीजनन् । भोग्यमजीजनत् । सर्वमजीजनत् । सर्वं शाक्तमजीजनत् ॥

उपसंहारः—

याऽसौ सोऽहमस्मीति वा या भाव्यते सैषा षोडशीश्रीविद्या पञ्चदशाक्षरी महात्रिपुरसुन्दरी बाला, अम्बिकेति वा सकलेति वा मातङ्गीति स्वयंवरकल्याणीति भुवनेश्वरीति चामुण्डेति चण्डेति वाराहीति तिरस्कंरणी राजमातङ्गीति वा शुकश्यामलेति वा लघुश्यामलेति वा अश्वारू-

ढेति वा प्रत्यङ्गिरा धूमवती सावित्री गायत्री सरस्वती ब्रह्मानन्दकळेति। ऋचोऽक्षरे परमे व्योमन् यस्मिन् देवा अधि विश्वे निषेदुः । यस्तन्न वेद किमृचा करिष्यति । य इत्तद्विगु(दु)स्त इमे समासते। इत्युपनिषत् ॥

॥ बह्वृचोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र ब्रह्मादिभिः कामकलाबलेन जगत्सृष्ट्युपवर्णनपूर्वकं त्रिपुरसुन्दरीललितापञ्चदशाक्षरीषोडशीविद्या बालादिसरस्वत्यन्ता महाविद्याश्च सूचिताः । सर्वासामासां विद्यानां प्रणवविद्यायामुपसंहारश्च प्रदर्शितः ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत्समग्रोपलभ्यते । ऋक्शाखीयेति मुद्रितेयमुपनिषत् ॥

No. 364 (B 913/6).

* बिल्वोपनिषत्.

* Bilvopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Grantha.
Folios—50-53.
Lines on a page—15.
Letters in a line—22.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat describes, in the form of a dialogue between Bilva Muni and Maheśwara, the creation of Bilva tree, its greatness and the method and fruits of worshipping Śiva with its petals, etc.

उपक्रमः—

ओं, सह नाववत्विति शान्तिः । ओं, अथ सनत्कुमारो भगवन्तं परमेश्वरं परिसमेत्योवाच—

कदाचिदासीनमुवाच बिल्वमुनिर्महेशं भगवन्तमव्ययम् ।
विचार्य वक्तुं तु सनत्कुमारं प्रोवाच तस्मै भगवान् महेशः ॥
पुरा जगन्मातृतपःप्रभावादासीन्महाबिल्ववनस्पतिर्भुवि ।
आदित्य उद्धतो यस्मात्तस्माद्बिल्वजनिर्द्रुमः ॥

उपसंहारः—

येन केन प्रकारेण बिल्वैकेनापि मां यज ।
तीर्थदानतपोयोगस्वाध्याया नैव तत्समाः ॥
बिल्वं विधानतः स्थाप्य वर्धयित्वा च तद्दळैः ।
यः पूजयति मां भक्त्या सोऽहमेव न संशयः ॥

य एतदधीते ब्रह्महाऽब्रह्महा भवति । स्वर्णस्तेय्यस्तेयी भवति । सुरापाय्यपायी भवति । गुरुवधूगाम्यगामी भवति । महापातकोपपातकाच्च पूतो भवति । न च पुनरावर्तते न च पुनरावर्तत इति ॥

॥ ओं सह नाववत्विति शान्तिः ॥ इति बिल्वोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

बिल्वमुनिमहेश्वरप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि बिल्वोत्पत्तिः, बिल्वमहिमा, बैल्वैर्दळैश्शिवपूजाविधिः, तत्फलं चेत्येतत्सर्वं सविस्तरं प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेष—

अस्मिन् कोशे समग्रेयमुपनिषद्दृश्यते । अमुद्रिता चेयमुपनिषत् ॥

No. 365 (B 913/2).

बृहज्जाबालपूर्वतापनीयोपनिषत्.

Bṛhad-jābālapūrvatāpanīyopaniṣat.

Substance—Paper.	Character—Grantha.
Size—8 × 6 inches.	Folios—4–18.

Lines on a page—15.

Letters in a line—22.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं, भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥ ओम्, आपो वा इदमासन् सलिलमेव । स प्रजापतिरेकः पुष्करपर्णे भुसुण्डः समभवत् । तस्यान्तर्मनसि कामः समवर्तत । इद२ं सृजेयमिति । तस्माद्यत्पुरुषो मनसाऽभिगच्छति । तद्वाचा वदति । तत्कर्मणा करोति । तदेषाऽभ्युक्ता । कामस्तदग्रे समवर्तताधि । मनसो रेतः प्रथमं यदासीत् । सतो बन्धुमसति निरविन्दन् । हृदि प्रतीष्या कवयो मनीषेति । उपैनं तदुपनमति । यत्कामो भवति । य एवं वेद ॥

उपसंहारः—

तद्वा एतत् परं धाम बृहज्जाबालोपनिषज्जपशीलस्य, यत्र न सूर्यस्तपति यत्र न वायुर्वाति यत्र न चन्द्रमा भाति यत्र न नक्षत्राणि भान्ति यत्र नाग्निर्दहति यत्र न मृत्युः प्रविशति यत्र न दुःखानि प्रविशन्ति सदानन्दं परानन्दं शान्तं शाश्वतं सदाशिवं ब्रह्मादिवन्दितं योगिध्येयं परमं पदं, यत्र गत्वा न निवर्तन्ते योगिनः । तदेतदृचाऽभ्युक्तम् । तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् । तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसस्समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम् ॥ ओं सत्यं, ओं सत्यम् । न स पुनरावर्तते न स पुनरावर्तते । ओं सत्यम् ॥

इति मुक्तिश्रुत्यभिधेयायां बृहज्जाबालोपनिषदि षष्ठं ब्राह्मणम् ॥

॥ बृहज्जाबालोपनिषदि पूर्वतापनीयोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सृष्टिक्रमः, ओंकारवाच्यस्य परमेश्वरस्य पञ्चमुखेभ्यः पञ्चवर्णानां गवां उत्पत्तिः, तत्तद्गोमयेन पञ्चविधानां भस्मनामुत्पत्तिः, भस्मोत्पादनक्रमः, तत्तन्नियमदेवताद्युपासनविधयः, भस्मस्नानभस्मोद्धूळनभस्मधारणप्रकाराः, तत्तत्फलानि, अधिकारिणश्च, प्रतिपाद्यन्ते । आख्यायि-

कया भस्मनस्सर्वपापनिवर्तकत्वं, मृतसञ्जीवायितृत्वदिकं च प्रतिपाद्य भस्म प्राशस्त्यं च निर्धारितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् इयमुपनिषत् बृहज्जाबालपूर्वतापनीयनाम्ना लिखिता समग्रा दृश्यते । इयमेवोपानिषत् बृहज्जाबालनाम्नैव अथर्वशाखीयतया मुद्रिता दृश्यते। मुद्रितकोशे त्वेतदुपनिषत्पाठफलप्रदर्शनपरभागे एतल्लिखितकोशापेक्षया क्वचित्क्वचित्पाठवैलक्षण्यं न्यूनाधिकग्रन्थभागश्च परिदृश्यते ॥

No. 366 (3621/14).

बृहज्जाबालपूर्वतापनीयोपनिषत्.

Bṛhadjābālapūrvatāpanīyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—51-66.
Lines on a page—9.
Letters in a line--32.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 365 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 365 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 365 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 365 कोशवत्.

No. 367 (B 468/1).

बृहज्जाबालपूर्वतापनीयोपनिषत्.

Bṛhadjābālapūrvatāpanīyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8×6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—241–256.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 365 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 365 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 365 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 365 कोशवत्.

No. 368 (B 913/3).

बृहज्जाबालोत्तरतापनीयोपनिषत्

Bṛhadjābālottaratāpanīyopaniṣat

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Grantha.
Folios—18–35.

Lines on a page—15.

Letters in a line—22.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं, भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः। अथ हैनं भगवन्तं कालाग्निरुद्रं भुसुण्डः पप्रच्छ। कथं रुद्राक्षोत्पत्तिः। तद्धारणात् किं फलमिति। तं होवाच भगवान् कालाग्निरुद्रः। त्रिपुरवधाय पुरोन्मीलताक्षोऽहम्। तेभ्यो जलबिन्दवो भूमौ पतिताः। ते रुद्राक्षा जाताः सर्वानुग्रहार्थाय। तेषां नामोच्चारणमात्रेण दशगोप्रदानफलं भवति। दर्शनस्पर्शनाभ्यां द्विगुणं त्रिगुणं फलं भवति। अत ऊर्ध्वं वक्तुं न शक्नोमि॥

उपसंहारः—

कालाग्निरुद्रः प्रोवाच—योगज्ञानानां शिव एको ध्येयः शिवङ्करः सर्वं मन्यत्परित्यज्य, एनामधीत्य ब्राह्मणो वा क्षत्रियो वा गर्भवासान्मुच्यत इत्यों सत्यम्। अथ कालाग्निरुद्रः प्रोवाच—सकृत् जप्त्वा शुचिः पूतः कर्मण्यो भवति। द्वितीयं जप्त्वा गाणपत्यमवाप्नोति। तृतीयं जप्त्वा देवमेवानुप्रविशतीत्यों सत्यमित्यों सत्यम्। ओं भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः॥

॥ इति बृहज्जाबालोपनिषदि उत्तरतापनीयोपनिषत् समाप्ता॥

प्रतिपाद्यविषयः—

भुसुण्डकालाग्निरुद्रप्रश्नोत्तरात्मिकायामस्यामुपनिषदि रुद्राक्षोत्पत्तितद्भेदतद्धारणतन्माहात्म्यादिकं सप्रपञ्चं प्रतिपाद्य एतदुपनिषत्पाठफलं चान्ते सप्रपञ्चमभिहितं दृश्यते॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् इयमुपनिषत् बृहज्जाबालोत्तरतापनीयनाम्ना लिखिता समग्रा दृश्यते। इयमेवोपनिषत् अथर्वशाखीयतया रुद्राक्षजाबालोपनिषन्नाम्ना मुद्रिता दृश्यते। मुद्रितोपनिषदि एतदुपनिषत्पाठफलप्रदर्शनपरभागे एतल्लिखितापेक्षया पाठवैलक्षण्यादिकं दृश्यते॥

No. 369 (3621/15).

बृहज्जाबालोत्तरतापनीयोपनिषत्.

Bṛhadjābālottaratāpanīyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—66-74.
Lines on a page—9.
Letters in a line—32.
Age of Ms.—Appears to be old.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 368 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 368 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 368 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 368 कोशवत्.

No. 370 (3581/23).

बृहज्जाबालोपनिषत्.

Bṛhadjābālopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$20 \times 2\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—27-32.

Lines on a page—14.

Letters in a line—106.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 365 कोशवत्.

उपसंहारः—

त्यक्तभैरवार्चना भैरवीं घोरादियातनां नानाविधां काश्यां परेता भुक्त्वा ततश्शुद्धा मां प्रपद्यन्ते चान्तर्गृहे रेतो मूत्रं वा पुरीषं वा विसृजन्ति मोहाद्भ्रमेण वा ते ममैवान्तस्स्थाने कुर्वन्ति, तत्सर्वमन्तयातनाबीजमेव भवति। यदा मूत्रं रेतः पुरीषं वा विसृजन्ति तदा तेन सिञ्चन्ते पितॄन्। तमेव पापकारिणं मृतं पश्य, नीललोहितो भैरवस्तं पातयत्यस्त्रमण्डले ज्वलज्ज्वलनकुण्डेष्वन्येष्वपि। ततश्चाप्रमादेन निवसेत्काश्यां लिङ्गरूपिण्याम्। आपो वा इदमासन्निति शान्तिः॥

॥ इति बृहज्जाबालोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 365, 368 कोशद्वयदृश्यमानग्रन्थापेक्षया शिवमाहात्म्यशैवाष्टाक्षरमाहात्म्यादिप्रदर्शनपरग्रन्थभागा अत्राधिका दृश्यन्ते॥

वक्तव्यविशेष.—

मुद्रितकोशस्थषष्ठसप्तमब्राह्मणयोः एतत्कोशस्थयोः षष्ठसप्तमब्राह्मणयोश्च व्यत्यासः परिदृश्यते। मुद्रितकोशे अष्टमब्राह्मणं एतदुपनिषत्पाठकफलपरम्। अस्मिन् कोशे परिदृश्यमाने अष्टमब्राह्मणे रुद्राक्षमहिमादिकं दृश्यते। मुद्रितकोशे तु रुद्राक्षजाबालोपनिषदिति नाम्ना प्रत्येकमुपनिषत् दृश्यते। मुद्रितकोशे भस्ममहिमादिपरतया दृश्यमानं सप्तमं ब्राह्मणं अस्मिन् कोशे नवमं ब्राह्मणमित्यालिखितम्। चतुर्थं ब्राह्मणं तु न दृश्यते। अत्रत्यलिखितकोशान्तरेभ्यो मुद्रिताच्चाधिकग्रन्था अत्र दृश्यन्ते॥

No. 371 (1958/11).

बृहदारण्यकोपनिषत्

Bṛhadāraṇyakopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—18 × 1½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—50–75.
Lines on a page—10.
Letters in a line—90.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हारेः ओम् ॥ उषा वा अश्वस्य मेध्यस्य शिरः सूर्यश्चक्षुर्वातः प्राणो व्यात्तमग्निर्वैश्वानरः संवत्सर आत्माऽश्वस्य मेध्यस्य द्यौः पृष्ठमन्तरिक्षमुदरं पृथिवी पाजस्यं दिशः पार्श्वे अवान्तरदिशः पर्शव ऋतवोऽङ्गानि मासाश्चाधिमासाश्च पर्वाण्यहोरात्राणि प्रतिष्ठा नक्षत्राण्यस्थीनि नभो मांसानि ॥

उपसंहारः—

समानमा सांजीवीपुत्रात्सांजीवीपुत्रो मण्डूकायनेर्माण्डूकायनिः माण्डव्यान्माण्डव्यः कौत्सात्कौत्सो माहित्थेर्माहित्थिर्वामकक्षायणाद्वामकक्षायणः शाण्डिल्याच्छाण्डिल्यो वात्स्याद्वात्स्यः कुश्रेः कुश्रिर्यज्ञवचसो राजस्तम्बायनाद्यज्ञवचा राजस्तम्बायनस्तुरात्कावषेयात्तुरः कावषेयः प्रजापतेः प्रजापतिर्ब्रह्मणो ब्रह्म स्वयंभु ब्रह्मणे नमः ॥

यो ह वै चतुर्दश । श्वेतकेतुर्ह वा आरुणेयः षोडश । स यः कामयेत त्रयोदश । एषां वै भूतानामष्टाविंशतिः । अथ वंशाश्चतस्रः । पञ्चब्राह्मणेषु पञ्चसप्ततिः ॥

॥ इति बृहदारण्यकोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

शुक्लयजुश्शाखान्तर्गतायां षडध्यायीपरिमितायामस्यामुपनिषदि षड्भिर्ब्राह्मणैर्विभक्ते प्रथमाध्याये—अश्वमेधीयाश्वस्य ब्रह्मदृष्ट्यौपयिकविश्वरूपत्वोत्कीर्तनं, उद्गातरि मुख्यप्राणदृष्टिविधिकथनं, नारायणतदुपासनतत्प्राप्तीनां परमतत्वाहितपुरुषार्थत्वकथनं, मनुष्यादिसृष्टिकथनं, कृत्स्नब्रह्मोपासनाभिधानं, सर्वविज्ञानप्रश्नोत्तराभिधानं, आत्मलोकोपासनकथनं, पाङ्क्तयज्ञादिकथनं, अविद्याकार्योपसंहार इत्येतत्सर्वं दृश्यते ॥

ब्राह्मणषट्कपरिमिते द्वितीयाध्याये—कार्यकारणात्मकभूतस्वरूपनिर्धारणं, मूर्तामूर्तब्रह्मस्वरूपाभिधानं, आत्मैवेदं सर्वमिति प्रतिज्ञातार्थनिर्वहणं, विद्याप्रवर्तकाचार्यवंशकथनं च दृश्यते ॥

नवभिर्ब्राह्मणैर्विभक्ते तृतीयाध्याये—याज्ञवल्क्यमहिमानुवर्णनपूर्वकः तेन सहाश्वलार्तभागभुज्यूषस्तकहोलगार्ग्युद्दालकशाकल्यसंवादः परिदृश्यते ॥

ब्राह्मणषट्कपरिमिते चतुर्थाध्याये—जनकं प्रति याज्ञवल्क्येन जीवस्वरूपदेहान्तरप्राप्तिक्रमतदुपेयपरमफलतत्साधनादिकमभिहितं दृश्यते ॥

पञ्चदशभिर्ब्राह्मणैर्विभक्ते पञ्चमाध्याये—प्रणवोपासना, सर्वोपास्त्यङ्गभूतशमदमादयः, ब्रह्मोपासनाङ्गं हृदयोपासनं, विद्युदादिषु ब्रह्मदृष्ट्योपासनानि, ब्रह्मविदां गतिः, तपउपासनं अन्नप्राणयोर्ब्रह्मत्वेनोपासनं, उक्थयजुस्सामक्षत्रदृष्ट्या प्राणोपासनानि गायत्र्युपहितब्रह्मोपासनं, आतिवाहिकादित्याग्न्योः प्रार्थनामन्त्राश्चेत्येतत्सर्वमभिहितं दृश्यते ॥

ब्राह्मणैः पञ्चभिरुपेते षष्ठाध्याये—वाक्चक्षुश्श्रोत्रमनोरेतआत्मकप्राणोपासनानि, वागादीनामुत्क्रमणप्रवेशक्रमः, प्रवाहणनाम्ना राज्ञा गौतमाय पञ्चाग्निविद्योपदेशः, पञ्चाग्निविदां तदविदां च गतिः, महत्त्ववाजपेयप्रकारसंपादककर्माणि, एतत्कर्मानुष्ठातुः सति दोषे प्रायश्चित्तानां कामनाविशेषेषु कर्तव्यानां च विधिः, ओदनपाककालजातकर्मनामकरणानि, पुत्रवत्त्वप्रशंसा, एतद्विद्याप्रवचनवंश इत्येतत्सर्वमभिहितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

शुक्लयजुश्शाखीयशतपथब्राह्मणान्तर्गतमिदमुपनिषत्काण्डं बृहत्त्वादरण्यपाठ्यत्वाद्ब्रह्मविद्याप्रतिपादकत्वाच्च बृहदारण्यकोपनिषदिति व्यप-

दिश्यते। अध्यायाष्टकपरिमितमप्येतत् प्रथमद्वितीययोर्ब्रह्माप्रतिपादकत्वात्तृतीयस्याश्वमेधविषयकत्वेऽपि ब्रह्मदृष्टिविधिरूपतया ब्रह्मात्मकत्वप्रतिपादनपरतया च ब्रह्मसंबन्धित्वेन तृतीयाध्यायप्रभृत्यध्यायषट्कपरिमितमेवोपानिषदिति व्यवह्रियते। इयं चोपनिषन्मुद्रिता कोशेऽस्मिन् समग्रा च दृश्यते॥

No. 372 (1682/11).

बृहदारण्यकोपनिषत्.

Bṛhadāraṇyakopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—76–187.
Lines on a page—5.
Letters in a line—32

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

सर्वस्यैतस्यात्ता भवति। सर्वमस्यान्नं भवति। य एवमेतददितेरदितित्वं वेद। सोऽकामयत भूयसा यज्ञेन भूयो यजेयेति॥

उपसंहारः—

No. 371 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 371 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

तृतीयाध्याये द्वितीयब्राह्मणमध्यभागमारभ्य समग्रोपनिषदस्मिन् कोशे उपलभ्येत॥

No. 373 (B 471/1).

ब्रह्मविद्योपनिषत् (प्रणवोपानिषत्).

Brahmavidyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Kannada.
Folios—10.
Lines on a page—11.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

सह नाववत्विति शान्तिः ॥
प्रसादाद्ब्रह्मणस्तस्य विष्णोरद्भुतकर्मणः ।
रहस्यं ब्रह्मविद्यायां ध्रुवाग्निं सम्प्रचक्षते ॥
ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म यदुक्तं ब्रह्मवादिभिः ।
शरीरं तस्य वक्ष्यामि स्थानं कालत्रयं तथा ॥
तत्र देवास्त्रयः प्रोक्ताः लोका देवास्त्रयोऽग्नयः ।
तिस्रो मात्राऽर्धमात्रा च त्र्यक्षरस्य शिवस्य तु ॥
ऋग्वेदो गार्हपत्यं च पृथिवी ब्रह्म एव च ।
अकारस्य शरीरं तु व्याख्यातं ब्रह्मवादिभिः ॥

उपसंहारः—

सर्वभूताधिवासोऽहं सर्वव्यापी स्वराडहम् ।
समस्तसाक्षी सर्वात्मा सर्वभूतगुहाशयः ॥
सर्वेन्द्रियगुणाभासः सर्वेन्द्रियविवर्जितः ।
स्थानत्रयव्यतीतोऽहं सर्वानुग्राहकोऽस्म्यहम् ॥
सच्चिदानन्दपूर्णात्मा सर्वप्रेमास्पदोऽस्म्यहम् ।
सच्चिदानन्दमात्रोऽहं स्वप्रकाशोऽस्मि चिद्घनः ॥
सत्यस्वरूपसन्मात्रः सिंहः (सिद्धः) सन्मात्रकोऽस्म्यहम् ।
सर्वाधिष्ठानसन्मात्रः स्वात्मबन्धहरोऽस्म्यहम् ॥

सर्वग्रासोऽस्म्यहं सर्वद्रष्टा सर्वानुभूरहम् ।
एवं यो वेद तत्त्वेन स वै पुरुष उच्यते ॥
इत्युपनिषत् ॥ ब्रह्मविद्योपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र प्रणवस्वरूपविवरणं कृतम् । प्रणवोपासनाप्रकारा अनेकविधा विद्याश्च प्रदर्शिताः । तासु हंसविद्याया मुख्यत्वप्रतिपादनं कृतम् । निष्कळसकळभावविवेचनं ज्ञानमाहात्म्यं च दर्शितम् । ज्ञानसिद्धिर्योगेनैवेति च निर्णीतम् । प्रणवहंसजपक्रमः कथितः । अहमर्थभावना चान्ते प्रकटीकृता दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा उपलभ्यते, याजुषीति मुद्रिता च ॥

No. 358 कोशे तु यद्यपीयं प्रणवोपनिषन्नाम्ना लिखिता दृश्यते, तथाऽपि लिखितकोशापेक्षयाऽत्रान्ते अधिको ग्रन्थभागो लिखितो दृश्यते । अधिकग्रन्थभागोपलम्भादस्या ब्रह्मविद्योपनिषदिति नामान्तरं स्यादित्यूहनीयम् ॥

No. 374 (1682/5).

ब्रह्मविद्योपनिषत् (प्रणवोपनिषत्).

Brahmavidyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—4.
Lines on a page—8.
Letters in a line—32.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—.

No. 373 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 373 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 373 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 373 कोशवत्.

No. 375 (1643/4).

ब्रह्मोपनिषत्.

Brahmopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Ancient.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.	Condition of Ms.—Worm-eaten.
Character—Nāgarī.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—6-8.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—6.	
Letters in a line—51.	

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ अथास्य पुरुषस्य चत्वारि स्थानानि भवन्ति, नाभिर्हृदयं क . . र्धा च। तत्र चतुष्पादं ब्रह्म विभाति। जागरिते ब्रह्मा, स्वप्ने विष्णुः, सुषुप्तौ रुद्रः, तृतीयमक्षरम्। स आदित्यो विष्णुश्चेश्वरश्च। स्वयममनस्कमश्रोत्रमपाणिपादं ज्योतिर्विदितम् ॥

उपसंहारः—

जाग्रत्स्वप्ने तथा जीवो गच्छत्यागच्छते पुनः।
नेत्रस्थं जागरितं विद्यात् कण्ठे स्वप्नं समाविशेत् ॥
सुषुप्तं हृदयस्थं तु तुरीयं मूर्धनि स्थितम्।
यतो वाचो निवर्तन्ते अप्राप्य मनसा सह ॥

आनन्दमेतज्जीवस्य यज्ज्ञात्वा मुच्यते बुधः ।
सर्वव्यापिनमात्मानं क्षीरे सर्पिरिवार्पितम् ॥
आत्मविद्या तपोमूलं तद्ब्रह्मोपनिषत्पदम् ॥
तद्ब्रह्मोपनिषत्पदमिति ॥

॥ इति ब्रह्मोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः —

अत्र आत्माभिव्यक्तिस्थानानि, ब्रह्मस्वरूपं, ब्रह्मोपासनाक्रमः, तत्फलं चाभिहितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत्समग्रा याजुषीति मुद्रिता च दृश्यते । कोशेऽस्मिन्नादौ शान्तिमन्त्रपाठलेखनं न दृश्यते ॥

No. 376 (1682/7).

ब्रह्मोपनिषत्.

Brahmopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15½ × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—7–8.
Lines on a page—8.
Letters in a line—32.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 375 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 375 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 375 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 375 कोशवत्.

No. 377 (1682/12).

ब्रह्मोपनिषत्.

Brahmopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—2.
Lines on a page—9.
Letters in a line—48.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 375 कोशवत्

उपसंहारः—

No. 375 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 375 कोशवत.

वक्तव्यविशेषः—

No. 375 कोशवत.

No. 378 (3621/2).

ब्रह्मोपनिषत्.

Brahmopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—2.
Lines on a page—9.
Letters in a line—36.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—
No. 375 कोशवत्.

उपसंहारः—
No. 375 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—
No. 375 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—
No. 375 कोशवत्.

No. 379 (1973/1).

ब्रह्मोपनिषत्.

Brahmopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15×1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—123-124.
Lines on a page—5.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 375 कोशवत.

उपसंहारः—

No. 375 कोशवत.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 375 कोशवत.

वक्तव्यविशेषः—

No. 375 कोशवत्. एतत्कोशान्ते 'इत्यथर्वणरहस्योपनिषत्समाप्ता' इति लेखदर्शनादस्यास्तन्नामान्तरमिति ज्ञायते। कोशादौ तु यजुश्शाखीयशान्तिमन्त्रो लिखितो दृश्यते ॥

No. 380 (B 470/1)

ब्रह्मोपनिषत्.

Brahmopaniṣat.

Substance--Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—3.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—complete.

उपक्रमः—

No. 375 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 375 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 375 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 375 कोशवत्। कोशेऽस्मिंस्तु यजुश्शाखीयशान्तिमन्त्रलेखनमादौ दृश्यते ॥

No. 381 (B 124/12).

* भक्तियोगोपनिषत्.

* Bhaktiyogopaniṣat.

Substance—Paper.

Size—7¾ × 6 inches.

Character—Kannada.

Folios—58–59.

Lines on a page—11.

Letters in a line—18.

Age of Ms.—Modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat describes, in detail, the characteristics of an Avadhūta who has attained the unity of Liṇga and Aṇga and has thus become a Yogasiddha.

उपक्रमः—

अथ परमशिवलिङ्गाङ्गसामरस्यभक्तियोगं व्याख्यास्यामो विविदिषे स्वस्वरूपस्य । न मनोबुद्ध्यहङ्कारचित्तानि, न श्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणानि, न वा वाक्पाणिपादपायूपस्थानि तत्कृतान्यभिमन्यते। न परो नापरो न पुण्यं नापुण्यं न निरवयवं न सावयवं विमुक्तो विशुद्धाद्वैतभावमाश्रित्य न द्रष्टा नाद्रष्टा न श्रोता नाश्रोता न वक्ता नावक्ता न कर्ता नाकर्ता नाभिमनो नानावमानः [नानभिमानः] सोऽवधूतः ॥

उपसंहारः—

सोऽहंभावो धृतलिङ्गस्य चित्ते परोपकारं शिवकार्यं विचिन्त्यात् ॥ कृताकृतं दानमिदं प्रणीतं देयं तच्च शिवबुद्ध्या न चान्यत् । न योगयुक्तोऽपि न चावधूतः परं भावं नयति शिवभक्तस्य लोके तदेतल्लिङ्गाङ्गसामरस्यविविदिषुरिदमद्वी(धी)यात्परं भावमुपैतीति वेदवचनं भवति भवतीति । ओमित्युपनिषत् ॥

॥ भक्तियोगोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र परमशिवलिङ्गाङ्गसामरस्यमापन्नस्य योगसिद्धस्यावधूतस्य धर्मा विस्तरतः प्रतिपादिता दृश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितेयमुपनिषत्, अस्मिन् कोशे समग्रा च दृश्यते । सर्वास्वप्युपनिषत्सु प्राय आदौ परिदृश्यमानः तत्तच्छाखीयशान्तिमन्त्रपाठोऽत्र न दृश्यते ॥

No. 382 (3581/24).

भस्मजाबालोपनिषत् .

Bhasma Jābālopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Andhra.
Folios—30-32.
Lines on a page—13.
Letters in a line—106.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं । भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः । अथ जाबालो भुसुण्डः कैलासशिखरावासं ओङ्कारस्वरूपिणं महादेवमुमादेहार्धशेखरं सोमसूर्याग्निनयनं

अनन्तेन्दुरविप्रभं व्याघ्रचर्माम्बरधरं मृगहस्तं भस्मोद्धूळितविग्रहं तिर्यक्त्रिपुण्ड्ररेखाविराजमानफालप्रदेशं स्मितसम्पूर्णपञ्चविधपञ्चाननं वीरासनारूढमप्रमेयमनाद्यन्तं निष्कळं निर्गुणं शान्तं निरञ्जनमनामयं

उपसंहारः—

ततश्शुद्धा मां प्रपद्यन्ते चान्तर्गृहे रेतो मूत्रं वा विसृजन्ति तदा तेन सिञ्चते पितॄन् तमेव पापकारिणं मृतं पश्यन् नीललोहितो भैरवस्तं पातयत्यस्त्रमण्डले ज्वलज्ज्वलनकुण्डेष्वन्येष्वपि । ततश्चाप्रमादेन निवसेत्काश्यां लिङ्गरूपिण्यामित्युपनिषत् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

भुसुण्डमहादेवप्रश्नोत्तररूपायामध्यायद्वितयविभक्तायामस्यामुपनिषदि—शिवस्य सर्वोत्तमत्वप्रतिपादनं, भस्मधारणविधिः, भस्मधारणेऽधारणे च कर्मसु योग्यत्वायोग्यत्वनिर्धारणं, भस्माधारणे च प्रत्यवायप्रदर्शनं, उपासनार्थं प्रणवपञ्चाक्षर्यादिशैवमन्त्राणामुपदेशः, शिवस्य तत्त्वनिरूपणपूर्वकमनेकधा तदभिषेकतत्पूजनफलादिकथनं चेत्येतत्सर्वं प्रपञ्चितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् इयमुपनिषत्समग्रा दृश्यते । अथर्वशार्खीयेति मुद्रिता च ॥

No. 383 (B 913/4).

भस्मजाबालोपनिषत्.

Bhasmajābālopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—36-42.
Lines on a page—15.
Letters in a line—22.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 382 कोशवत्.

उपसंहारः—

कापिलेनाज्येनाभिषिच्य स्वर्णस्तेयात्पूतो भवति । मधुनाऽभिषिच्य गुरुदारगमनात्पूतो भवति । सितया शर्करयाऽभिषिच्य सर्वजीववधात्पूतो भवति । क्षीरादिभिरेतैरभिषिच्य सर्वानवाप्नोति कामान् । इत्येकैकं महान् प्रस्थशतं महान्? प्रस्थशतमानैः शतैरभिपूज्य मुक्तो भवति संसारबन्धनात् । मामेव शिवलिङ्गरूपिणमार्द्रायां पौर्णमास्याममावास्यां वा महाव्यतीपाते ग्रहणे संक्रान्तावभिषिच्य तिलैः

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 382 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

असमग्रद्वितीयाध्यायान्तेयमुपनिषदस्मिन् कोशे दृश्यते ॥

No. 384 (B 472).

भस्मजाबालोपनिषत्.

Bhasmajābālopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—4.
Lines on a page—13.
Letters in a line—18.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 382 कोशवत्.

उपसंहारः—

त्रिकालमेतत्प्रयुञ्जानः सर्ववेदपारायणफलमवाप्नोति । सर्वतीर्थफलमश्नुते । अनपब्रुवन् सर्वमायुरेति विन्दते प्राजापत्यं रायस्पोषं गौपत्यम् । एवमावर्तयेदुपनिषदमित्याह भगवान् सदाशिवस्साम्बसदाशिवस्साम्बः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 382 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नेतदुपनिषदि प्रथमाध्यायमात्रमुपलभ्यते ॥

No. 385 (115/4).

भावनोपनिषत्.

Bhāvanopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—16 × $1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—25-27.
Lines on a page—6.
Letters in a line- -50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

श्रीगुरुस्सर्वकारणभूता शक्तिः । तेन नवरन्ध्ररूपो देहः । नवचक्ररूपं श्रीचक्रम् । वाराही पितृरूपा [1]कुरुकुल्ळाबलिर्देवता माता । पुरुषार्थास्सागराः । देहो नवरत्नद्वीपः [2]त्वगादिसप्तधातुरोमसंयुक्तः । सङ्कल्पाः कल्पतरवः । तेजः कल्पकोद्यानम् ॥

---

1 'कुरुकुल्ळा भेरुण्डा देवता 2 आधारनवकमुद्राशक्तयस्त्वगादिसप्तधातुभिरनेकैस्संयुक्तः' इति पाठः कोशान्तरे ॥

उपसंहारः—

त्वमस्ति नास्ति कर्तव्यमकर्तव्यमिति विकल्पानामात्मविलापनं होमः। भावनया विषयाणां भेदभावनं तत्करणम्। पञ्चदशातिथिरूपेण कालस्य परिणामावलोकनम्। पञ्चदश नित्याः। मुहूर्तत्रयं मुहूर्तद्वयं मुहूर्तमात्रं घटिकामात्रं वा भावनां करोति स जीवन्मुक्तो भवति स जीवन्मुक्तो भवति स जीवन्मुक्तो भवति। कादिहादियथोक्तेन भावनायां प्रतिपादितः। य एवं वेदेत्युपनिषत्॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि नवरन्ध्रमयदेहस्यैव नवशक्तिमयश्रीचक्रत्वरूपणेन तत्र भावनयैव कर्तव्यं पीठाद्यनुकल्पनमभिधाय तदाराधनक्रमो मानसोऽभिधीयते॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितैतल्लिखितकोशयोः सूत्रेषु तत्रतत्र किंचिन्न्यूनाधिकभावो दृश्यते। अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा दृश्यते, अथर्वशाखान्तर्गतेति मुद्रिता च॥

No. 386 (B 677).

भावनोपनिषत्.

Bhāvanopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$6\frac{1}{2} \times 4$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—6.
Lines on a page—7.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 385 कोशवत्.

उपसंहारः—

एवं मुहूर्तत्रयं मुहूर्तद्वयं मुहूर्तमेकं वा भावनात्परो जीवन्मुक्तो भवति । चिन्तितकार्याण्ययत्नेन सिध्यन्ति । एतत्तु शिवयोगिना गद्यते । कादितोऽग्नेर्भावनाऽत्र प्रतिपद्यत इत्युपनिषत् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 385 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नस्या उपनिषदः श्रीचक्ररहस्यमिति नाम लिखितं दृश्यते । कोशेऽस्मिन् कृष्णयजुरथर्वोभयशाखीयशान्तिमन्त्रपाठलेखनमादौ दृश्यते ॥

No. 387 (B 473/1).

भावनोपनिषत्.

Bhāvanopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—3.
Lines on a page—13.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 386 कोशवत्.

उपसंहारः—

स त्वमस्ति कर्तव्यमकर्तव्यमौदासीन्यीनत्यात्मविलापनं होमः । स्वयं तत्पादुकानिमज्जनं परिपूर्णध्यानम् । एवं मुहूर्तत्रयं भावनया युक्तो

भवति, तस्य देवतात्मैक्यसिद्धिः। चिन्तितकार्याण्ययत्नेन सिध्यन्ति। स एव शिवयोगीति कथ्यत इत्युपनिषत् ॥

॥ इति भावनोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 386 कोशवत्

वक्तव्यविशेषः—

No. 386 कोशवत्.

No. 388 (4136/20).

भावनोपनिषत्.

Bhāvanopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—75.
Lines on a page—16.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Broken on one side.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete

उपक्रमः—

No. 386 कोशवत्.

उपसंहारः—

प्रत्येकं सप्तविंशतिधा भिन्नत्वेन इच्छाज्ञानक्रियात्मकब्रह्मग्रन्थिमद्रसतन्तुनाडीब्रह्मसूत्रम्। स्वव्यतिरिक्तवस्तुसङ्गरहितस्मरणं विभूषणम्। सत्सङ्गपरिपू . . .

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 386 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 386 कोशवत्

No. 389 (3621/4).

भिक्षुकोपनिषत्.

Bhikṣukopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—6-7.
Lines on a page—8.
Letters in a line—36.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

अथ [1] भिक्षुकमोक्षाधिकारिणां कुटीचकबहूदकहंसपरमहंसाश्चेति चत्वारः । तत्र [2] कुटीचका गौतमभरद्वाजयाज्ञवल्क्यवसिष्ठप्रभृतयः अष्टौ ग्रासान् चरन्तो योगमार्गे मोक्षमेव प्रार्थयन्ते । अथ [3] बहूदकानां दण्डं कमण्डलुं सशिखं यज्ञोपवीतं काषायवस्त्रं धारिणो ब्रह्मर्षिगृहेषु मधुमांसं वर्जयित्वा अष्टौ ग्रासान् भैक्षाचरणं कृत्वा मोक्षमेव प्रार्थयन्ते ॥

उपसंहारः—

अत्मनिष्ठ(ष्ठाः)प्राणसन्धारणार्थं यथोक्तकाले विमुक्ते भैक्षमाचरन्तः शून्यागारदेवगृहतृणकूटवल्मीकवृक्षमूलकुलालशालाग्निहोत्रशालानदी - पुलिनगिरिगह्वरकन्दरनिर्झरस्थण्डिलेषु तत्त्वब्रह्ममार्गे सम्यक् सम्पन्नाः शुद्धमानसाः परमहंसा चा(च)रणेन संन्यासेन देहत्यागं करोति (कुर्वन्ति) स(ते) परमहंसो(सा) नामेति ॥

॥ इति भिक्षुकोपनिषत् समाप्ता ॥

---

[1] भिक्षूणां मोक्षार्थिनां. [2] कुटीचका नाम. [3] बहुदका नाम इति पाठान्तरम्.

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र कुटीचकबहूदकहंसपरमहंसाख्यसंन्यासचातुर्विध्यप्रदर्शनपूर्वकं तत्तद्धर्माः संक्षेपतः प्रतिपादिताः ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा उपलभ्यते ॥ मुद्रिता चेयमुपनिषत् ॥

No. 390 (4136/4).

भिक्षुकोपनिषत्.

Bhikṣukopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.	Condition of Ms.—Worm-eaten on one side.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—16–17.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—15.	
Letters in a line—50.	

उपक्रमः—

No. 389 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 389 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 389 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 389 कोशवत्.

No. 391 (B 474/1).

भिक्षुकोपनिषत्.

Bhikṣukopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—2.
Lines on a page—12.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 389 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 389 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 389 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 389 कोशवत्.

No. 392 (B 230/1).

* मठाम्नायोपनिषत्.

* Maṭhāmnāyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Kannada.
Folios—19–22.

Lines on a page—12.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Incorrect.

Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This work cannot be called an Upaniṣat since it is written at the end that it was composed by Śankarācārya. Because it reveals the secrets of Śankara's system of Philosophy, it might have been termed an Upaniṣat.

उपक्रमः—

श्रीगुरुभ्यो नमः । ऊर्ध्वाम्नायगुरूपदेशभवनं ओङ्कारसिद्धासनं सिद्धाचार्(र्य)वन्दितं समस्तवेदवेदाङ्गसारं निर्मोण्यं परात्परं निरञ्जनं ज्ञानार्थं षट्चक्रजाग्रदवस्थानिर्णयं परावाचा परात्परं सर्वसाक्षिधृतं चिन्मयं ज्योतिर्लिङ्गं निराकारं गलितं पूर्णप्रभाशोभितं शान्तं चन्द्रोदयं नित्यं समनस्तमै? श्रीगुरुचैतन्यं प्रणमाम्यहम् ॥

अखण्डमण्डलाकारं व्याप्तं येन चराचरम् ।
तत्पदं दृश्यते येन तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

ओं प्रथमे पश्चिमाम्नाये शारदामठः कीटवादीसम्प्रदायतीर्थाश्रम पदं । द्वारकाक्षेत्रं । सिद्धेश्वरो देवता भद्रकाळी देवी । ब्रह्मस्वरूपाचार्यः गङ्गागोमतीतीर्थं । स्वरूपब्रह्मचारी । सामवेदपठनम् । तत्त्वमस्यादिवाक्यविचारणम् । नित्यानित्यविवेकेन आत्मोपस्थितिः । आत्मतीर्थे अत्मोद्धारार्थं अपरोक्षसाक्षात्कारार्थं संन्यासग्रहणम् । कुलजाग्रते नमते? ओं नमो नारायणाय ॥

उपसंहारः—

ओं सप्तमे जम्बूद्वीपे साम्ये ज्ञानशिखानां सूत्रवेदवेद्यकानां (वेद्यैक्यानां) श्रद्धानदी विमलातीर्थं आत्मलिङ्गं सत्यार्थविचारणं नित्यानित्यविवेकेन आत्मोपस्थितिः आत्मतीर्थ आत्मोद्धारार्थंज्ञानापरोक्षसाक्षात्कारार्थं . . . संन्यासग्रहणं करिष्ये ओं नमो नारायण इति ॥

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीशङ्कराचार्यविरचितायां ?
॥ मठाम्नायोपनिषदः समाप्ताः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र गुरुवन्दनपूर्वकं जम्बूद्वीपस्य पश्चिमपूर्वोत्तरदक्षिणदिक्षु मठान्निर्दिश्य तत्तन्मठेषु अनुष्ठेयसम्प्रदायप्रदर्शनपूर्वकं तत्तन्मठेषु अर्चनीयदेवता निर्णीय तत्राभ्यसनीयवेदशास्त्रनाम च प्रदर्शितम्। एवमेव ऊर्ध्वं सुमेरौ प्रदर्शितम्। तथैव परमात्मनो मठत्वरूपणपूर्वकं तस्मिन् मठे कर्तव्यं चाभिधाय जम्बूद्वीपे संन्यासग्रहणसंकल्पोऽप्यभ्यधायि ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयं शङ्कराचार्यविरचितेति कोशेऽस्मिन्नन्ते लेखदर्शनादियं नोपनिषदिति सुस्पष्टम्। तन्मतसंप्रदायरहस्यप्रकाशकत्वात्तथा व्यपदेशेन उपनिषदियमिति लिखितेत्यवसीयते ॥

No. 393 (B 475/1).

मण्डलब्राह्मणोपनिषत्.

Maṇḍalabrāhmaṇopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—1–10.
Lines on a page—13.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

पूर्णमद इति शान्तिः ॥ याज्ञवल्क्यो ह महामुनिरादित्यलोकं जगाम। तमादित्यं नत्वा भो भगवन्नादित्य आत्मतत्त्वमनुब्रूहीति। स होवाच नारायणः। ज्ञानयुक्तो यमाद्यष्टाङ्गयोग उच्यते। शीतोष्णाहारनिद्रा-

विजयः सर्वदा शान्तिः निश्चलत्वं विषयेन्द्रियनिग्रहश्च ते यमाः । गुरुभक्तिस्सत्यमार्गानुरक्तिस्सुखागतवस्त्वनुभवश्च तद्वस्त्वनुभवेन तुष्टिः निस्सङ्गता एकान्तवासः मनोनिवृत्तिः फलानभिलाषः वैराग्यभावश्च नियमाः ॥

उपसंहारः—

तल्लयाच्छुद्धाद्वैतसिद्धिः । भेदाभावादेतदेव परमतत्त्वम् । तज्ज्ञो बालोन्मत्तपिशाचवज्जडवृत्त्या लोकमाचरेत् । एवममनस्काभ्यासेनैव नित्यतृप्तिरल्पमूत्रपुरीषमितभोजनदृढाङ्गमजाड्यनिद्रादृग्वायुचलनाभाव-ब्रह्मदर्शनाज्ज्ञातसुखस्वरूपसिद्धिर्भवति । एवं चिरसमाधिजनितब्रह्मामृतपानपरायणोऽसौ संन्यासी परमहंसोऽवधूतो भवति । तद्दर्शनेन सकलजगत् पवित्रं भवति । तन्मातृपितृजायापत्यवर्गं च मुक्तं भवतीत्युपनिषत् ॥ पञ्चमं ब्राह्मणम् ॥

॥ मण्डलब्राह्मणोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

याज्ञवल्क्यरविमण्डलान्तस्थपरमपुरुषप्रश्नोत्तररूपायां ब्राह्मणपञ्चकेन विभक्तायामस्यामुपनिषदि—

प्रथमे ब्राह्मणे—राजयोगाङ्गानां यमनियमादीनां निरूपणपूर्वकं लक्ष्यत्रयं प्रकाशितम् ॥

द्वितीये ब्राह्मणे—राजयोगप्रभेदरूपतारकावलोकनोपायभूतान्तर्लक्ष्यस्वरूपमुपवर्ण्य शाम्भव्यादिमुद्राः प्रकाश्य षण्मुखीकरणं जाग्रदाद्यवस्थाश्च प्रदर्शिताः ॥

अमनस्काख्ये तृतीये ब्राह्मणे—राजयोगभेदो विवृतो दृश्यते ॥

तुरीये ब्राह्मणे—नवचक्रषडाधारलक्ष्यत्रयव्योमपञ्चकानि योगिभिरवश्यज्ञेयान्यभिहितानि ॥

पञ्चमे ब्राह्मणे—अमनस्कापराभिधानमनोलयरूपराजयोगभेदस्य फलं निरूपितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

शुक्लयजुश्शाखीयेयमुपनिषत् ब्राह्मणपञ्चकात्मिका अस्मिन् कोशे समग्रा उपलभ्यते । मुद्रिता चेयमुपनिषत् ॥

No. 394 (115/1).

* मन्त्रविवरणोपनिषत्.

* Mantravivaraṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—16 × 1½ inches.
Character—Āndhra.
Folios—10–12.
Lines on a page—7.

Letters in a line—58.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief:—

This Upaniṣat describes, in detail, the letters and the words constituting the Gāyatri incantations invoking the Śakti and Goddess Lakṣmi.

उपक्रमः—

हृदयागारवासिनी हृल्लेखेत्यादिना स्पष्टं वाग्भावं कूटं पञ्चाक्षरं पञ्चभूतजननं पञ्चकलालयं व्याचक्षत इति य एवं वेद ॥ अथातः परं कामकलालयं कामराजकूटं व्याख्यास्यामः—भर्गो देवस्येति कामराजकूटं तत्सवितुर्वरेणिय इति द्वात्रिंशदक्षरं पठित्वा तदिति परमात्मा सदाशिवोऽक्षरं विमलं निरुपाधितात्मप्रतिपादकः ?

उपसंहारः—

अरुणकमलसंस्था तद्रजःपुञ्जवर्णा
करकमलधृतिष्ठा भयुग्माम्बुजा च ।
मणिमकुटविचित्रालङ्कृता पुष्पजालैः
भवतु भुवनमातः सन्ततं श्रियै नमः (त्र श्रियै नः) ॥

सक्तुमिव तितउना पुनन्तो यत्र धीरा मनसा वाचमक्रत । अत्रासखायस्सख्यानि जानते भद्रैषां लक्ष्मीर्निहिताऽधिवाचि । य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥

॥ इति ऋक्छाखाभिसंहितायां मन्त्रविवरणोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र शक्तिलक्ष्मीदेवताका गायत्रीमन्त्राः तत्तद्गतपदाक्षरादिनिरूपणपूर्वकं विव्रियन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितेयमुपनिषत् । कोशेऽस्मिन्नस्यामुपनिषद्यादौ मध्ये च पत्रद्वयं लुप्तम् ॥

No. 395 (1973/20).

मन्त्रोपनिषत्.

Mantropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—225–226.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् । अष्टपादं शुचिं हंसं त्रिसूत्रमणि(णु)मव्ययम् ।
त्रिवर्त्मानं तेजसोऽहं सर्वतः पश्यन्न पश्यति ॥
भूतसम्मोहने काले भिन्ने तमसि वैखरे ।
अतः पश्यन्ति सत्वस्था निर्गुणं गुणगह्वरे ॥
अशक्यः सोऽन्यथा द्रष्टुं ध्यायमानः कुमारकैः ।
विकारजननी[1]माज्ञां अष्टरूपामजां ध्रुवाम् ॥

उपसंहारः—

यस्मिन् भावाः प्रलीयन्ते लीनाश्चाव्यक्ततां ययुः ।
पश्यन्ति व्यक्ततां भूयो जायन्ते बुद्बुदा इव ॥
क्षेत्रज्ञाधिष्ठितं चैव कारणैर्विद्यते पुनः ।
[2] ब्रह्म ब्रह्मेत्यथायान्ति ये विदुर्ब्राह्मणास्तथा ॥

---

1 'मज्ञां' इति कोशान्तरे पाठः. 2 एवं स भगवान् देवः पश्यत्यन्ते पुतःपुनः. इति कोशान्तरेऽधिकं दृश्यते.

अत्रैव ते लयं यान्ति लीनाश्चाव्यक्तशालिनः ।
लीनाश्चाव्यक्तशालिन इति ॥

॥ इति मन्त्रोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र आत्मचैतन्यवत्या मूलप्रकृतेः जगद्विकारजनयित्रीत्वं प्रतिपाद्य तद्विशिष्टस्य अव्यक्तस्य अनेकशाखाभेदेन अनेकैरुपास्यत्वादिकं च कथितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे समग्रैयमुपनिषत् परिदृश्यते । मन्त्रिकोपनिषदिति नाम्ना शुक्लयजुश्शाखान्तर्गतैतीयमुपनिषन्मुद्रिता दृश्यते ॥

No. 396 (3621/12).

मन्त्रोपनिषत्.

Mantropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—$9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Grantha.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—21–23.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—6.	
Letters in a line—30.	

उपक्रमः—

No. 395 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 395 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 395 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 395 कोशवत्.

No. 397 (B 476/1).

मान्त्रिकोपनिषत्.

Mantrikopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8×6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—373-375.
Lines on a page—11.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 395 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 395 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 395 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 395 कोशवत्.

No. 398 (3581/38).

महानारायणोपनिषत्.

Mahānārāyaṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × $2\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—43-50.

Lines on a page—14.

Letters in a line—116.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥ अथ परमतत्त्वरहस्यं जिज्ञासुः परमेष्ठी देवमानेन सहस्रं संवत्सरं तपश्चचार । सहस्रवर्षावतीता(वर्षेऽतीते)त्युग्रतीव्रतपसा प्रसन्नं भगवन्तं महाविष्णुं ब्रह्मा परिपृच्छति । भगवन् परमतत्त्वरहस्यं मे ब्रूहीति, परमतत्त्ववक्ता त्वमेव नान्यः कश्चिदस्ति । तत्कथमिति तदेवोच्यते । प्रथमः खण्डः ॥

त्वमेव सर्वज्ञः । त्वमेव सर्वशक्तिः । त्वमेव सर्वाधारः । त्वमेव सर्वस्वरूपः । त्वमेव सर्वेश्वरः । *त्वमेव सर्वरः । त्वमेव सर्वप्रवर्तकः । त्वमेव सर्वपालकः । त्वमेव सर्वनिवर्तकः । त्वमेव सदसदात्मकः । त्वमेव सदसद्विलक्षकः । त्वमेवान्तर्बहिर्व्यापकः । त्वमेवातिसूक्ष्मतरः । त्वमेवातिमहतो महीयान् ॥

उपसंहारः—

सोऽद्वैतपरमानन्दलक्षणं परब्रह्म भवति । इदं परमतत्त्वरहस्यं न वाच्यं गुरुभक्तिविहीनाय । न चाशुश्रूषवे वाच्यं, न तपोविहीनाय नास्तिकाय, न दाम्भिकाय मद्भक्तिविहीनाय मात्सर्याय कितवे न वाच्यं (मात्सर्याङ्किततनवे न वाच्यं) । न वाच्यं मदसूयापराय कृतघ्नाय । य इदं परमरहस्यं मद्भक्तेष्वभिधास्यति । मद्भक्तिनिष्ठो भूत्वा मामेव प्राप्स्यति । आवयोर्य इमं संवादमध्येष्यति स नरो ब्रह्मनिष्ठो भवति । श्रद्धावाननसूयश्च शृणुयात् पठति वा य इमं संवादमावयोः स पुरुषो मत्सायुज्यमेति । ततो महाविष्णुस्तिरोदधे । ततो ब्रह्मा स्वस्थानं जगाम । इत्युपनिषत् ॥

इत्यथर्वणमहानारायणोपनिषदि परमसायुज्यमुक्तिस्वरूपं नाम अष्टमोऽध्यायः ॥ उत्तरखण्डः समाप्तः ॥

॥ महानारायणोपनिषत्समाप्ता ॥

---

* इदं वाक्यं कोशान्तरे न दृश्यते..

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषद्यष्टावध्यायास्सन्ति । तत्रादिमाध्यायचतुष्टयं पूर्वकाण्ड इति चरमाध्यायचतुष्टयं उत्तरकाण्ड इति च व्यवह्रियते ॥

तत्र प्रथमाध्याये—ब्रह्मणः सर्वात्मकत्वप्रदर्शनपूर्वकं तस्य पादचतुष्टयात्मकत्वमभिधायाविद्यासुविद्यानन्दतुरीयाख्यपादानां स्वरूपं संक्षेपतो ब्रह्ममहाविष्णुप्रश्नोत्तरमुखेन प्रतिपादितम् ॥

द्वितीयाध्याये—शिष्याचार्यप्रश्नोपदेशमुखेन तुरीयतत्वस्य साकारत्वं निराकारत्वं चोपवर्ण्य तयोर्विरोधपरिहारोपायं प्रदर्श्य नारायणादेव कृत्स्नस्य जगत उत्पतिश्च निरूपिता ॥

तृतीयाध्याये—शिष्याचार्यप्रश्नोपदेशमुखेन विद्याविद्याप्रपञ्चौ विस्तरेणाभिधाय विद्याप्रपञ्चस्य लयक्रमः प्रतिपाद्यते ॥

चतुर्थाध्याये — शिष्याचार्यप्रश्नोपदेशमुखेन पराक्प्रत्यग्दृष्टिविवेचनपूर्वकं जीवेश्वरस्वरूपं विविच्य निर्णीतम् ॥

पञ्चमषष्ठसप्तमाध्यायेषु — शिष्याचार्यप्रश्नोपदेशमुखेन जीवानां संसृतिनिवृत्त्युपायं निरूप्य मोक्षमार्गस्वरूपं सविस्तरमभिधाय महानारायणयन्त्रोद्धारक्रमश्च प्रतिपादितः ॥

अष्टमाध्याये—शिष्याचार्यप्रश्नोपदेशमुखेन सायुज्यमुक्तिस्वरूपप्रदर्शनपूर्वकं ध्यानस्वरूपं निरूप्य मोक्षसाधनान्यभिधाय उपनिषत्पाठकस्य फलं एतदुपनिषत्पठनाधिकारिणश्च विशिष्य दर्शिताः ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत्समग्रा अथर्वशाखान्तर्गतेति मुद्रिता च परिदृश्यते ॥

No. 399 (B 478/1).

महानारायणोपनिषत्.

Mahānārāyaṇopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.

Character—Āndhra.
Folios—1–15.

Lines on a page—11.

Letters in a line—20.

Age of Ms.—Modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 398 कोशवत्.

उपसंहारः—

बुद्धिप्रतिबिम्बितचैतन्यं जीवा इत्यपरे मन्यन्ते। एतेषामुपाधीनामत्यन्तभेदो न विद्यते। सर्वपरिपूर्णो नारायणस्त्वनया निजया क्रीडति स्वेच्छया सदा। तद्वदविद्यमानफल्गुविषयसुखाशयास्सर्वे जीवाः प्रधावन्त्यसारसंसारचक्रे॥ एवमनादिपरम्परा वर्तते अनादिसंसारविपरीतभ्रमात्। इत्युपनिषत्॥

इत्याथर्वणमहानारायणोपनिषदि महामायातीताखण्डाद्वैतपरमानन्दलक्षणपरब्रह्मणः परमतत्स्वरूपनिरूपणं नाम चतुर्थोऽध्यायः। पूर्वकाण्डस्समाप्तः॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 398 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् चतुर्थाध्यायान्तोपलभ्यते॥

No. 400 (4136/22).

महावाक्योपनिषत्.

Mahāvākyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.

Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.

Character—Āndhra.

Folios—92–93.

Lines on a page—17.

Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः । अथ होवाच ब्रह्मा । अपरोक्षानुभवपरोपनिषदं व्याख्यास्यामः । गुह्याद्गुह्यतरमेषा न प्राकृतायोपदेष्टव्या । सात्त्विकाय अन्तर्मुखाय परिशुश्रूषवे । अथ संसृतिबन्धमोक्षयोः विद्याविद्ये चक्षुषी उपसंहृत्य विज्ञाय । अविद्यालोकान्धस्तमोधृक् । तमो हि शारीरप्रपञ्चमाब्रह्मस्थावरान्तम् ॥

उपसंहारः—

सोऽहमर्कः परं ज्योतिरर्कज्योतिरहं शिवः ।
आत्मज्योतिरहं शुक्रः सर्वज्योतिरसादहोम् ॥

एतदथर्वशिरो योऽधीते प्रातरधीयानो रात्रिकृतं पापं नाशयति । सायमधीयानो दिवसकृतं पापं नाशयति । तत्सायं प्रातः प्रयुञ्जानः पापोऽपापो भवति । माध्यंदिनमादित्याभिमुखोऽधीयानः पञ्चमहापातकोपपातकात् प्रमुच्यते । सर्ववेदपारायणपुण्यं लभते । श्रीमहाविष्णुसायुज्यमाप्नोतीत्युपनिषत् ॥

॥ भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः । महावाक्योपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र जगतस्तमोमूलत्वमुपवर्ण्य विद्याविद्यायोः स्वरूपं प्रकाश्य ब्रह्मानुध्यानात्तदनुभवप्रकारं प्रतिपाद्य एतदुपनिषत्पाठफलं चान्ते निरूपितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रोपलभ्यते । अथर्वशाखान्तर्गत तयेयमुपनिषन्मुद्रिता च ॥

No. 401 (B 479/1).

महावाक्योपनिषत्.

Mahāvākyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.

Character—Andhra.
Folios—145–146.

Lines on a page—11.

Letters in a line—24.

Age of Ms.—Modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 400 कोशवत

उपसंहारः—

No. 400 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 400 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 400 कोशवत.

No. 402 (4136/5).

महोपनिषत्.

Mahopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—9½ × 2 inches.
Character—Āndhra.
Folios—17–29.
Lines on a page—15.
Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

आप्यायन्त्विति शान्तिः ॥ अथातो महोपनिषदं व्याख्यास्यामः । तदाहुरेको ह वै नारायण आसीत् न ब्रह्मा नेशानो नाग्नीषोमौ नेमे द्यावा-पृथिवी न नक्षत्राणि न सूर्यो न चन्द्रमाः स एकाकी न रमेत । तस्य

ध्यानान्तस्थस्य यज्ञः स्तोममुच्यते। तस्मिन् पुरुषाश्चतुर्दश जायन्ते। एका कन्या दशेन्द्रियाणि मन एकादशं तेजोद्वादशमहङ्कारस्त्रयोदशः प्राणश्चतुर्दशः आत्मा पञ्चदशः बुद्धिर्भूतानि पञ्चतन्मात्राणि पञ्चमहाभूतानि स एकः पञ्चविंशतिः पुरुषः ॥

उपसंहार:—

इतिहासपुराणानां रुद्राणां शतसहस्राणि जप्तानि फलानि भवन्ति। प्रणवानामयुतं जप्तं भवति। आचक्षुषः पङ्क्तिं पुनाति। आसप्तमान् पुरुषयुगान् पुनाति। इत्याह भगवान् हिरण्यगर्भः। जाप्येनामृतत्वं च गच्छतीत्युपनिषत् ॥ षष्ठोऽध्यायः। आप्यायन्त्विति शान्तिः ॥

॥ महोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् अध्यायषट्कपरिच्छिन्नतया दृश्यमानायामस्यामुपनिषदि जगत्सृष्टिक्रमनिरूपणपूर्वकं नारायणस्य सर्वात्मत्वमुपवर्ण्य शुकजनकसंवादेन ब्रह्मविद्याप्रशंसनपूर्वकं शुकस्य उत्तमां गतिमभिधाय निदाघऋभुसंवादमुखेन चिदचित्स्वरूपं प्रकाश्य जीवन्मुक्तत्वस्वरूपप्रकाशनपूर्वकं वैराग्यं प्रशस्य ब्रह्मज्ञानतत्प्राप्तिप्रकारं निरूप्य एतदुपनिषत्पाठफलं चाभिहितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत् अध्यायषट्कपरिच्छिन्ना मुद्रितसदृक्षा समग्रा दृश्यते ॥

No. 403 (1468/5).

महोपनिषत्.

Mahopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—18 × 1½ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—3–4.	Complete or incomplete—Incomplete.
Lines on a page—6½.	
Letters in a line—70.	

उपक्रमः—

ओं अथातो महोपनिषदमेव (पदं व्याख्यास्यामः) तदाहुः। एको ह वै नारायण आसीत् न ब्रह्मा नेशानः नापो नाग्नीषोमौ नेमे द्यावापृथिवी न नक्षत्राणि न सूर्यो न चन्द्रमाः स एकाकी न रमेत। तस्य ध्यानान्तस्थस्य यज्ञस्तोममुच्यते। तस्मिन् पुरुषाः चतुर्दश जायन्ते। एका कन्या दशेन्द्रियाणि। मन एकादशम्। तेजो द्वादशम्। अहङ्कारस्त्रयोदशः। प्राणश्चतुर्दशः। आत्मा पञ्चदशः। बुद्धिर्भूतानि पञ्चतन्मात्राणि। पञ्चमहाभूतानि। स एकः पञ्चविंशकः पुरुषः॥

उपसंहारः—

तस्मादीशानो महते देवानाम्। तस्मान्महादेव इति॥
सहस्रशीर्षं पुरुषं विश्वाक्षं विश्वशंभुवम्।
विश्वं नारायणं देवमक्षरं परमं पदम्॥
विश्वतः परमं नित्यं विश्वं नारायणꣳ हरिम्।
विश्वभुग् विश्वसृक् सूक्ष्मं सर्वस्माद्व्ययं कविम्॥
विश्वमेवेदं पुरुषः—सोऽक्षरः परमस्स्वराट्॥

य इमां महोपनिषदं [1] ब्राह्मणं योऽधीते सोऽग्निपूतो भवति। स वायुपूतो भवति। स सत्यपूतो भवति। स सर्वैर्देवैर्ज्ञातो भवति। तेन क्रतुभिरिष्टवान् भवति। षष्टिर्गायत्र्याश्शतसहस्रं जप्तं भवति। प्राणायामायुतं कृतं भवति। पङ्क्तिं पुनाति। आसप्तमात् पुरुषयुगान् पुनाति। इत्याह भगवान् हिरण्यगर्भः। अमृतत्वं च गच्छत्यमृतत्वं च गच्छतीति। ओं। य एवं वेद। इत्युपनिषत्॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सृष्ट्यादौ ब्रह्म निर्दिश्य तस्मात् सृष्टिक्रमः, पञ्चविंशतितत्त्वोत्पत्तिः, नारायणात् रुद्रादीनामुत्पत्तिः, नारायणस्य सर्वात्मकत्वप्रतिपादनं, उपनिषत्पाठकस्य फलानि चेत्येतत्सर्वं सविस्तरं प्रतिपादितम्॥

---

[1] 'ब्राह्मणो योऽधीते' इति कोशान्तरे पाठः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत्समग्रा दृश्यते । मुद्रितकोशे त्वियमुपनिषत् अध्यायषट्कपरिच्छिन्ना एतल्लिखितकोशापेक्षयाऽधिकेन ग्रन्थराशिना सहिता दृश्यते। तस्मिंश्च मुद्रितकोशे परिदृश्यमानं शुकजनकनिदाघऋभुसंवादात्मकं ग्रन्थजातमत्र लिखितकोशे न दृश्यते। तस्मादेतदुपनिषद्विषये लिखितमुद्रितकोशयोः परिदृश्यमानं महद्वैलक्षण्यं किंनिबन्धनमिति परिचिन्तनीयम् ॥

No. 404 (1973/23).

महोपनिषत्.

Mahopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15×1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—228–230.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 403 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 403 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 403 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 403 कोशवत्

No. 405 (1958/7).

माण्डूक्योपनिषत् गौडपादोपनिषत्कारिकायुता.

Māṇḍūkyopaniṣat with Gouḍapāda Upaniṣat Kārikā.

Substance—Palm-leaf.
Size—$18 \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—20-21.
Lines on a page—10.
Letters in a line—90.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ ओमित्येतदक्षरमिदꣳ सर्वं तस्योपव्याख्यानं भूतं भवद्भविष्यदिति सर्वमोंकार एव । यच्चान्यत्त्रिकालातीतं तदप्योंकार एव । सर्वं ह्येतत् ब्रह्म अयमात्मा ब्रह्म सोऽयमात्मा चतुष्पात् ॥

कारिका—

बहिःप्रज्ञो विभुर्विश्वो ह्यन्तःप्रज्ञस्तु तैजसः ।
घनप्रज्ञस्तथा प्राज्ञ एक एव त्रिधा स्मृतः ॥
दक्षिणाक्षिमुखे विश्वो मनस्यन्तश्च तैजसः ।
आकाशे च हृदि प्राज्ञस्त्रिधा देहे व्यवस्थितः ॥

उपसंहारः—

अमात्रश्चतुर्थोऽव्यवहार्यः प्रपञ्चोपशमश्शिवोऽद्वैत एवमोंकार आत्मैव संविशत्यात्मानं य एवं वेद इत्युपनिषत् ॥

कारिका—

प्रणवं हीश्वरं विद्यात् सर्वस्य हृदये स्थितम् ।
सर्वव्यापिनमोंकारं मत्वा धीरो न शोचति ॥
अमात्रोऽनन्तमात्रश्च द्वैतस्योपशमश्शिवः ।
ओंकारो विदितो येन स मुनिर्नेतरो जनः ॥
स मुनिर्नेतरो जन इति ॥

॥ इति माण्डूक्योपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि प्रणवे पादचतुष्टयं प्रकाश्य तत्र ब्रह्मोपासनाप्रकारोऽनुवर्णितो दृश्यते ॥

अन्ते चैतदुपनिषदर्थप्रतिपादका एकोनत्रिंशच्छ्लोका दृश्यन्ते। ते च विशिष्टाद्वैतमतानुयायिरङ्गरामानुजमुनिभिर्व्याख्याताः, कूरनारायणमुनिभिस्तु उपनिषद्घटकत्वेनाभिमत्य व्याख्याता दृश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अत्रान्ते परिदृश्यमाना गौडपादीयाः कारिकास्सर्वा अप्यद्वैतिभिर्व्याख्याता दृश्यन्ते। इतरैरपि कैश्चित्तत्रादावुपलभ्यमाना एकोनत्रिंशच्छ्लोकाः परमेतदुपनिषदर्थसंग्राहकत्वादेतदुपनिषदन्तर्गता इति मत्वा व्याख्याता दृश्यन्ते। एतन्मते कोशेऽस्मिन् एकोनत्रिंशच्छ्लोकलेखनात्परं 'माण्डूक्योपनिषत्समाप्ता' इति परिदृश्यमानं लेखनमप्यानुकूल्यमादधाति ॥

No. 406 (B 480/1).

माण्डूक्योपनिषत्.

Māṇḍūkyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—65–68.
Lines on a page—11.
Letters in a line—19.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—complete.

उपक्रमः—

No. 405 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 405 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 405 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः —

No. 405 कोशवत्.

No. 407 (C 1516/1).

मुक्तिकोपनिषत्.

Muktikopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—10 × 4½ inches.
Character—Āndhra.
Folios—11
Lines on a page—9.
Letters in a line—32.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं पूर्णमद इति शान्तिः ॥
अयोध्यानगरे रम्ये रत्नमण्डपमध्यमे ।
सीताभरतसौमित्रिशत्रुघ्नाद्यैस्समन्वितम् ॥
सनकाद्यैर्मुनिगणैः वसिष्ठाद्यैश्शुकादिभिः ।
अन्यैर्भागवतैश्चापि स्तूयमानमहर्निशम् ॥
धीविक्रियासहस्राणां साक्षिणं निर्विकारिणम् ।
स्वरूपध्याननिरतं समाधिविरमे हरिम् ॥
भक्त्या शुश्रूषया रामं स्तुवन् पप्रच्छ मारुतिः ॥

उपसंहारः—

दृशिस्तु शुद्धोऽहमविक्रियात्मको न मेऽस्ति किञ्चिद्विषयस्वभावतः।
पुरस्तिरश्चोर्ध्वमधश्च सर्वतः सुपूर्णभूमाऽहमितीह भावय ॥
अजोऽमरश्चैव तथाऽजरोऽमृतः स्वयंप्रभस्सर्वगतोऽहमव्ययः ।
न कारणं कार्यमतीत्य निर्मलः सदैव तृप्तोऽहमितीह भावय ॥
जीवन्मुक्तपदं त्यक्त्वा स्वदेहे कालसात्कृते ।
विशत्यदेहमुक्तत्वं पवनोऽस्पन्दतामिव ॥

तदेतदृचाऽभ्युक्तम् । ओं तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् । तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसस्समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम् ॥ ओं सत्यमित्युपनिषत् ॥ ओं पूर्णमद इति शान्तिः॥

॥ मुक्तिकोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

मारुतिरामप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि प्रथमाध्याये ऋगादिवेदानां चतुर्णां क्रमेण एकविंशतिनवाधिकशतसहस्रपञ्चाशच्छाखाभेदान्निर्दिश्य प्रतिशाखमेकैकोपनिषदित्याभिधाय तत्प्रतिपादितमुक्तिस्वरूपमुपवर्ण्य उपनिषत्सु एकस्यैव माण्डूक्यस्य, तदभावे दशोपनिषदां, तदभावे द्वात्रिंशदुपनिषदां, तदभावे चाष्टोत्तरशतोपनिषदां ब्रह्मज्ञानसाधकत्वमित्युपवर्ण्य तासां नामानि शान्तिमन्त्राश्चाभिहिता दृश्यन्ते ॥

द्वितीयेऽध्याये—मुक्तिचातुर्विध्यं निरूप्य तत्साधनोपायः प्रदर्श्यते॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रोपलभ्यते मुद्रिता च ॥

No. 408 (B 481/1).

मुक्तिकोपनिषत्.

Muktikopaniṣat.

Substance—Paper.	Age of Ms.—Modern.
Size—8 × 6 inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—15.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—13.	
Letters in a line—16.	

उपक्रमः—

No. 407 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 407 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 407 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 407 कोशवत्.

No. 409 (3581/39).

मुक्तिकोपनिषत्.

Muktikopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$20 \times 2\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—50–52.
Lines on a page—14.
Letters in a line—110.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 407 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 407 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 407 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 407 कोशवत्.

No. 410 (1958/6)

मुण्डकोपनिषत्.

Mundakopanișat.

Substance—Palm-leaf.
Size—18 × 1½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—19-20.
Lines on a page—10.
Letters in a line—90.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम्। ब्रह्मा देवानां प्रथमस्संबभूव विश्वस्य कर्ता भुवनस्य गोप्ता। स ब्रह्मविद्यां सर्वविद्याप्रतिष्ठामथर्वाय ज्येष्ठपुत्राय प्राह। अथर्वणे यां प्रवदेत ब्रह्मा अथर्वा तां पुरोवाचाङ्गिरे ब्रह्मविद्याम्। स भारद्वाजाय सत्यवाहाय प्राह। भारद्वाजोऽङ्गिरसे परावराम्। शौनको ह वै महाशालोऽङ्गिरसं विधिवदुपसन्नः प्रपच्छ। कस्मिन्नु भगवो विज्ञाते सर्वमिदं विज्ञातं भवतीति॥

उपसंहारः—

स यो ह वैतत्परमं ब्रह्म वेद ब्रह्मैव भवति। नास्याब्रह्मवित्कुले भवति। तरति शोकं तरति पाप्मानम्। गुहाग्रन्थिभ्यो विमुक्तोऽमृतो भवति। तदेतदृचाऽभ्युक्तम्—

क्रियावन्तः श्रोत्रिया ब्रह्मनिष्ठाः स्वयं जुह्वत एकर्षिं श्रद्धयन्तः।
तेषामेवैतां ब्रह्मविद्यां वदेत शिरोव्रतं विधिवद्यैस्तु चीर्णम्॥

तदेतत्सत्यं ऋषिरङ्गिराः पुरोवाच। नैतदचीर्णव्रतोऽधीते। नमः परमर्षिभ्यो नमः परमर्षिभ्यः॥

॥ इति मुण्डकोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अथर्वशाखान्तर्गतायां प्रत्येकं खण्डद्वितययुतमुण्डकाख्यप्रकरणत्रितयविभक्तायामस्यामुपनिषदि ब्रह्मविद्योपदेशपरम्पराप्रदर्शनपूर्वकं

ब्रह्मज्ञानसाधनभूतपरापरविद्यास्वरूपादिकमभिधाय परविद्याविद्यब्रह्मणः स्वरूपं प्रकाश्य तस्मादेव जगतः संग्रहेण प्रादुर्भावमुपवर्ण्य मुमुक्षवमुमुक्षुकर्तव्यानि च संगृह्य ब्रह्मणो जगत्सृष्टिं विस्तरतः प्रतिपाद्य प्रणवाख्यशरेण ब्रह्मात्मकलक्ष्यवेधप्रकारमुक्त्वा प्राप्यस्वरूपतत्प्राप्तिप्रकारतत्साधनादिकं ब्रह्मविदा अङ्गिरसा शौनकायोपदिष्टं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत्समग्रा दृश्यते, मुद्रिता च ॥

No. 411 (B 482/1).

मुण्डकोपनिषत्.

Mundakopanisat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—7.
Lines on a page—11.
Letters in a line—18.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 410 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 410 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 410 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 410 कोशवत्.

No. 412 (4136/1).

मुद्गलोपनिषत् .

Mudgalopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—9½ × 2 inches.
Character—Āndhra.
Folios—7.
Lines on a page—15.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

यत्पुरुषेणेत्यनया सृष्टियज्ञस्समीरितः ।
सप्तास्यासन् परिधयस्समिधश्च समीरिताः ॥
तं यज्ञमिति मन्त्रेण सृष्टियज्ञस्समीरितः ।
अनेनैव च मन्त्रेण मोक्षश्च समुदीरितः ॥
तस्मादिति च मन्त्रेण जगत्सृष्टिस्समीरिता ।
वेदाहमिति मन्त्राभ्यां वैभवं कथितं हरेः ॥

उपसंहारः—

तस्मादेतत्पुरुषसूक्तार्थमतिरहस्यं राजगुह्यं देवगुह्यं गुह्यादपि गुह्यतरं नादीक्षितायोपदिशेत् । [1] नानूचानाय नायज्ञशीलाय नावैष्णवाय नायोगिने [2] नाबहुभाषिणे नाप्रियवादिने नासंवत्सरवेदिने नातुष्टाय [3] नाधीतवेदायोपदिशेत् । गुरुरप्येवं [4] विच्छुचौ देशे पुण्यनक्षत्रे प्राणानायम्य पुरुषं ध्यायन् उपसन्नाय शिष्याय दक्षिणे कर्णे पुरुषसूक्तार्थमुपदिशेत् । विद्वान् न बहुशो वदेत्, [5] यातयामो भवति । असकृत्कर्णमुपदिशेत् । [6] कुर्वाणोऽध्येताऽध्यापकश्च इह जन्मनि पुरुषो भवतीत्युपनिषत् ॥ वाङ्मे मनसीति शान्तिः ॥

॥ मुद्गलोपनिषत् समाप्ता ॥

---

[1] नाननूचानाय [2] न बहु. [3] नानधीत. [4] विच्छुद्धे देशे. [5] यातायामो.
[6] एतत्कुर्वाणो, इति लिखितकोशान्तरे पाठः.

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्रादौ नवभिः श्लोकैः पुरुषसूक्तार्थं संगृह्य पादचतुष्टयात्मकेन परमपुरुषेण पादत्रयात्मकतयोर्ध्वमवस्थाय गृहीततुरीयानिरुद्धरूपेण तेन ब्रह्मोपदेशद्वारा जगत्सर्जनमभिधाय तस्यैव परमपुरुषस्य सर्वैस्तत्तद्रूपेणोपास्यत्वमुपवर्ण्य तापत्रयषट्कोशषड्वर्गपञ्चकोशषड्भावषडूर्मिषड्भ्रमान्निर्दिश्य तद्विधुरस्य ब्रह्मणः स्वरूपं प्रकाश्य एतदुपनिषत्पाठफलं च विस्तरेणानुवर्णितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषदादौ षष्ठं श्लोकमारभ्य समग्रा अस्मिन् कोशे परिदृश्यते । ऋक्शाखान्तर्गतेतीयमुपनिषन्मुद्रिता च ॥

No. 413 (B 483/1).

मुद्गलोपनिषत्.

Mudgalopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—5.
Lines on a page—11.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

वाङ्मे मनसीति शान्तिः ॥ पुरुषसूक्तार्थनिर्णयं व्याख्यास्यामः—
पुरुषसंहितायां पुरुषसूक्तार्थस्संग्रहेण प्रोच्यते ।

सहस्रशीर्षेत्यत्र[त्य]सशब्दोऽनन्तवाचकः ।
अनन्तयोजनं प्राह दशाङ्गुलवचस्तथा ॥

उपसंहारः—

No. 412 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 412 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 412 कोशवत्.

No. 414 (1682/10).

मैत्रायणीयोपनिषत्.

Maitrāyaṇīyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—62–75.
Lines on a page—5.
Letters in a line—32.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

बृहद्रथो ह वै नाम राजा राज्यं इष्टं पुत्रं निधापयित्वा इदमशाश्वत मन्यमानश्शरीरं वैराग्यमुपेतोऽरण्यं निर्जगाम। स तत्र परमं तप आस्थाय आदित्यमीक्षमाण ऊर्ध्वबाहुस्तिष्ठत्यन्ते सहस्रस्य मुनेरन्तिकमाजगाम अग्निरिवाधूमकस्तेजसा निर्दहन्निवात्मविद्भगवान् शाकायन्य उत्तिष्ठोत्तिष्ठ वरं वृणीष्वेति राजानमब्रवीत्। स तस्मै नमस्कृत्योवाच॥

उपसंहारः—

अग्निना पिहितस्सहस्राक्षेण हिरण्मयेनानन्देनैष वाव विजिज्ञासितव्योऽन्वेष्टव्यस्सर्वभूतेभ्योऽभयं दत्त्वाऽरण्यं गत्वाऽथ बहिः कृत्वेन्द्रियार्थान् स्वाच्छरीरादुपलभतेऽथैनमिति॥

विश्वरूपं हरिणं जातवेदसं परायणं ज्योतिरेकं तपन्तम्।
सहस्ररश्मिश्शतधा वर्तमानः प्राणः प्रजानामुदयत्येष सूर्यः॥
॥ मैत्रायणीयोपनिषत् संपूर्णा॥

प्रतिपाद्यविषयः—

बृहद्रथशाकायन्यप्रश्नोपदेशरूपायामस्यां प्रपाठकषट्कात्मना परिदृश्यमानायामुपनिषदि—

प्रथमे प्रपाठके—मरुन्नामकराजपुत्रेण बृहद्रथनाम्ना जगदिदं क्षयिष्णु पश्यता निर्विण्णेन वैराग्याधिगमप्रकारः कथ्यते ॥

द्वितीये प्रपाठके—प्रजापतिसकाशाद्वालखिल्यैरधिगतं तैश्च मैत्रेयायोपदिष्टमन्तरात्मस्वरूपादिकं मैत्रेयादधिगम्य शाकायन्येन बृहद्रथाय राज्ञ उपदिश्यते ॥

तृतीये—तस्मा एव राज्ञे तेनैव मुनिना भूतात्मस्वरूपादिकमुपदिश्यते ॥

तुरीये—भूतात्मन उत्तमगत्यवाप्तिसाधनादिकमुपदिश्यते ॥

पञ्चमे—ब्रह्मणो मूर्तामूर्तस्वरूपनिरूपणपूर्वकमुद्गीथादिस्वरूपमुपदिश्य ब्रह्मणः स्वरूपं बहुधा प्रपञ्च्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितकोशवत् अस्मिन् कोशे अत्रत्यैतल्लिखितकोशान्तरापेक्षयाऽन्ते प्रपाठकद्वयमधिकं दृश्यते। अस्या उपनिषदो मैत्रायण्युपनिषदित्यपि व्यपदेशो दृश्यते । मैत्रेय्युपनिषन्नाम्ना इतस्संगृहीताऽन्याऽप्युपनिषद्दृश्यते ॥

No. 415 (B 484/1).

मैत्रायणीयोपनिषत्.

Maitrāyaṇīyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—183-192.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 414 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 414 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 414 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 414 कोशवत्.

No. 416 (C 1533/8).

मैत्रायणीयोपनिषत्.

Maitrāyaṇīyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—12 × 5½ inches.
Character—Āndhra.
Folios—17–21.
Lines on a page—14.

Letters in a line—38.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 414 कोशवत्.

उपसंहारः—

अथ यो ह खलु वावाऽस्य सात्विकोंशोऽसौ स योऽयं विष्णुः स वा एष एकस्त्रिधाभूतोऽष्टधा एकादशधा द्वादशधा अपरिमितधा चोद्-

तत्वाद्भुतेषु चरति प्रतिष्ठा सर्वभूतानामधिपतिर्वभूवेत्यसावात्मा अन्तर्वहिश्चान्तर्वहिश्चान्तर्वहिश्च ॥ ओं तत्सत् ॥

इति ऋग्वेदे मैत्रायण्युपनिषदि चतुर्थः प्रपाठकः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र अधिकारिलक्षणनिर्धारणानन्तरं उत्क्रान्तिगत्यादिकमुपवर्ण्य पञ्चकोशविभजनपूर्वकं ब्रह्म विचारितम् । प्रकृतिपुरुषरहस्यं दर्शितम् । चित्तलयपर्यन्तं योगोभ्यसनीय इत्युपदिष्टम् । सगुणोपासना विहिता । उद्गीथप्रणवोपासनाप्रकारो निरूपितः । गायत्रीविद्या चक्षुर्विद्या च संग्रहेण प्रतिपादिते ॥

वक्तव्यविशेषः —

अस्मिन् कोशे प्रपाठकचतुष्कमेव दृश्यते ॥ सुन्दरेश्वरशिष्याप्पयदीक्षितविरचिततद्भाष्ये एतावदन्तैवेयमुपनिषदिति अन्तर्वहिश्चान्तर्वहिश्चति द्विरुक्तया सूच्यत इति भाषितं दृश्यते । लिखितकोशान्तरेष्वप्येतावतैवोपनिषत्समाप्तिर्लिखिता दृश्यते । तस्मान्मुद्रितकोशान्ते परिदृश्यमानं प्रपाठकद्वयमाधिकमिति विभाव्यते ॥

No. 417 (1973/14).

मैत्रायणीयोपनिषत्.

Maitrāyaṇīyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—159–167.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 414 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 416 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 416 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 416 कोशवत्.

No. 418 (B 485/1).

मैत्रेय्युपनिषत्.

Maitreyyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—329—334.
Lines on a page—11.
Letters in a line—22.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 414 कोशवत्.

उपसंहारः—

प्रपञ्चमुक्तचित्तोऽस्मि प्रपञ्चरहितोऽस्म्यहम् ।
सर्वप्रकाशरूपोऽस्मि चिन्मात्रज्योतिरस्म्यहम् ॥
कालत्रयविमुक्तोऽस्मि कामादिरहितोऽस्म्यहम् ।
कायकायविमुक्तोऽस्मि निर्गुणः केवलोऽस्म्यहम् ॥
मुक्तिहीनोऽस्मि मुक्तोऽस्मि मोक्षहीनोऽस्म्यहं सदा ।
सत्यासत्यादिहीनोऽस्मि सन्मात्रान्नास्म्यहं सदा ॥

गन्तव्यदेशहीनोऽस्मि गमनादिविवर्जितः ।
सर्वदा समरूपोऽस्मि शान्तोऽस्मि पुरुषोत्तमः ॥
एवं स्वानुभवो यस्य सोऽहमस्मि न संशयः ।
यश्शृणोति सकृद्वाऽपि ब्रह्मैव भवति स्वयम् ॥

॥ इत्युपनिषत् । मैत्रेय्युपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अध्यायत्रितयपरिमितायामस्यामुपनिषदि प्रथमेऽध्याये—बृहद्रथनाम्नो राज्ञो लोकमिमं नश्वरं शरीरं च जुगुप्सावहं पश्यतो वैराग्योत्पत्तिवर्णनपूर्वकं जातवैराग्याय तस्मै शाकायन्यमुनिना चित्तमलशोधनोपदेशपुरस्सरं चात्मतत्वं निरूपितं दृश्यते ॥

द्वितीयेऽध्याये—आन्तरस्नानशौचभैक्षादिस्वरूपं निरूप्य संन्यासस्वरूपं तत्र कर्तव्यं च संग्रहेण प्रदर्श्यते ॥

तृतीयेऽध्याये—आत्मनोऽनुसंधानक्रमः प्रपञ्चयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत्समग्रा दृश्यते । सामवेदान्तर्गतेयमिति मुद्रिता च । संगृहीतानामेषामर्थानां विस्तृतशैल्या प्रतिपादनपरा मैत्रायणीयोपनिषन्नामाऽन्याऽप्युपनिषद्दृश्यते ॥

No. 419 (115/2).

*यन्त्रविवरणोपनिषत्.

* Yantravivaraṇopaniṣat.

Substance--Paper.
Size—16 × 1½ inches.
Character—Āndhra.
Folios—13-20.

Lines on a page—7.
Letters in a line—58.
Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good. Thirteenth and fifteenth leaves are broken on one side.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat relates how to write "Sri Cakram" and its constituent Cakrams and states how to ponder over the deities connected therewith.

उपक्रमः—

ओं शान्तिः॥ कादिविद्याया गालवगोत्रं गालवच्यावनाप्नवानत्या-र्षेयम्। हादिविद्यायाः तैतलसगोत्रं एकार्षेयम्। चूडामणि तन्त्रे। हरिः ओं—देवा ह वै भगवन्तमब्रुवन्। महाचक्रं नाम चक्रनायकं नो ब्रूहीति। सर्वकामिकं सर्वाराध्यं सर्वरूपं सर्वतोमुखं मोक्षद्वारं यद्योगिन उपविश्य परं ब्रह्म भित्त्वा निर्वाणमधिशेते। तान् होवाच भगवान् श्रीचक्रं व्याख्यास्यामः॥

उपसंहारः—

४ या—ति सर्वमन्त्रात्मिके त—मः।
४ या—ति सर्वयन्त्रात्मिके त—मः।
४ या—ति महामाहेश्वर्यादिदशावरणदेवता . . . त—मः॥
४ या—ति सर्वयोगिनीदेवता त—मः।
४ या—ति श्रीराजराजेश्वरी परा देवता त—मः॥

भगवान् ब्रह्मविदित्येतैर्मन्त्रैः भगवतीं यजेत्। ततो देवी स्वात्मानं दर्शयति। तस्माद्य एतैर्मन्त्रैर्यजति स ब्रह्मणस्पतिः सोऽमृतत्वं च गच्छति। य एवं वेदेत्युपनिषत्॥

॥ इति यन्त्रविवरणोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र श्रीचक्रलेखनक्रमनिरूपणपूर्वकं तदन्तर्गतचक्रेषु तत्तद्देवता-नामुपासनाक्रमश्च प्रतिपादितः॥

वक्तव्यविशेषः —

इयमुपनिषत् आस्मिन् कोशे समग्रा परिदृश्यते, अमुद्रिता च। शान्तिमन्त्रो न कोऽप्यत्राद्यन्तयोर्लिखितो दृश्यते ॥

No. 420 (3581/25).

याज्ञवल्क्योपनिषत्.

Yājñavalkyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.
Folios—33 one side only.
Lines on a page—9.
Letters in a line—94.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः। जनको ह वैदेहो याज्ञवल्क्यमुपसमेत्योवाच। भगवन् संन्यासमनुब्रूहीति। कथं संन्यासलक्षणम्। स होवाच याज्ञवल्क्यः। ब्रह्मचर्यं समाप्य गृही भवेत्। गृहात् वनी भूत्वा प्रव्रजेत्। यदि वेतरथा ब्रह्मचर्यादेव प्रव्रजेत्, गृहाद्वा वनाद्वा। अथपुनरव्रती वा व्रती वा स्नातको वाऽस्नातको वा उत्सन्नाग्निरनग्निको वा यदहरेव विरजेत्तदहरेव प्रव्रजेत् ॥

उपसंहारः—

शून्यागारदेवगृहतृणकूटवल्मीकवृक्षमूलकुलालशालाग्निहोत्रभवननदीपुळिनगिरिकुहरकन्दरकोटरानिर्झरस्थण्डिलेष्वनिकेतनिवास्यप्रयत्नः शुभाशुभकर्मनिर्मूलनपरो ग्रामैकरात्रं संचरन् संन्यासेन देहत्यागं करोति यस्स परमहंसो नामेत्युपनिषत् ॥

॥ याज्ञवल्क्योपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र संन्यासपरिग्रहकालतत्प्रकारप्रदर्शनपूर्वकं संन्यासिनामावश्यका धर्मा अभिधीयन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् इयमुपनिषत् समग्रा दृश्यते । कोशेऽस्मिन्नुपनिषदादौ आथर्वणशान्तिमन्त्रो लिखितो दृश्यते । कोशान्तरे तु शुक्लयजुश्शाखीयशान्तिमन्त्रो लिखितः । लिखितकोशान्तरे मुद्रिते च अन्त्यभागे श्लोकरूपेण परिदृश्यमाना ग्रन्था अत्र न दृश्यन्ते ॥

No. 421 (B 486/1)

याज्ञवल्क्योपनिषत्.

Yājñavalkyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—5.
Lines on a page—13.
Letters in a line—18.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 420 कोशवत्.

उपसंहारः—

धर्मार्थकाममोक्षाणां प्रसह्य परिपन्थिने ।
नमोऽस्तु मम कोपाय स्वाश्रयज्वालिने भृशम् ॥

कोपस्य मम वैराग्यदायिने दोषचोदिने ।
यत्र सुप्ता जना नित्यं प्रबुद्धस्तत्र संयमी ॥
प्रबुद्धा यत्र ते विद्वन् सुषुप्तं याति योगिराट् ।
चिदिहास्तीति चिन्मात्रमिदं चिन्मयमेव च ॥
चित्तं चिदहमेते च लोकाश्चिदिति भावय ।
यतीनां तदुपादेयं पारहंस्यं परं पदम् ॥
नातः परतरं किञ्चित् विद्यते मुनिपुङ्गव ॥
॥ इत्युपनिषत् ॥ इति याज्ञवल्क्योपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 420 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत्समग्रा दृश्यते । कोशेऽस्मिन्नुपनिषदादौ शुक्लयजुश्शाखीयशान्तिमन्त्रो लिखितः । पूर्वकोशापेक्षयाऽस्मिन् कोशेऽन्त्यभागे 29 श्लोका अधिका दृश्यन्ते । एवं मुद्रितेऽपि ॥

No. 422 (B 487/1).

योगकुण्डल्युपनिषत्.

Yogakuṇḍalyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—3.
Lines on a page—13.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

सह नाववत्विति शान्तिः । पद्मज उवाच—
अमावास्या च प्रतिपत्पौर्णमासी च शंकर ।
अस्याः का वर्ण्यते संज्ञा एतदाख्याहि तत्त्वतः ॥

प्रतिपद्दिनतो काले अमावास्या तथैव च ।
पौर्णमास्यां स्थिरीकुर्यात् स च पन्था हि नान्यथा ॥
कामेन विषयाकाङ्क्षी विषयात्काममोहितः ।
द्वावेव संत्यजेन्नित्यं निरञ्जनमुपाश्रयेत् ॥
अपरं संत्यजेत्सर्वं यदीच्छेदात्मनो हितम् ।
शक्तिमध्ये मनः कृत्वा मनश्शक्तेश्च मध्यगम् ॥
मनसा मन आलोक्य न त्यजेत्परमं पदम् ।
मन एव हि बिन्दुश्च उत्पत्तिस्थितिकारणम् ।
मनसोत्पद्यते बिन्दुर्यथा क्षीरं घृतात्मकम् ॥

उपसंहारः—

अज्ञानात्तु चिदाभासो बहिस्तापेन तापितः ।
दग्धं भवत्येव तदा तूलपिण्डमिवाग्निना ॥
दहरस्थः प्रत्यगात्मा नष्टे ज्ञाने ततः परम् ।
वितते व्याप्य विज्ञानं दहत्येव क्षणेन तु ॥
मनोमयं ज्ञानमयं सम्यक् दग्ध्वा क्रमेण तु ।
घटस्थदीपवच्छश्वत् अन्तरेव प्रकाशते ॥
ध्यायन्नास्ते मुनिश्चैवमा सुप्तेरा मृतेस्तु यः ।
जीवन्मुक्तस्स विज्ञेयः स धन्यः कृतकृत्यवान् ॥
जीवन्मुक्तपदं त्यक्त्वा स्वदेहे कालसात्कृते ।
विशत्यदेहमुक्तत्वं पवनोऽस्पन्दतामिव ॥

अशब्दमस्पर्शमरूपमव्ययं
तथाऽरसं नित्यमगन्धवच्च यत् ।
अनाद्यनन्तं महतः परं ध्रुवं
तदेव शिष्यत्यमलं निरामयम् ॥

इत्युपनिषत् ॥ इति योगकुण्डल्युपनिषदि तृतीयोऽध्यायः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

पद्मजशङ्करप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि एतत्कोशदृश्यमाने तृतीयाध्याये—चित्तस्थिरीकरणोपायप्रदर्शपूर्वकं प्राणायामक्रमः संक्षेपेण

कथितः। देहगतषट्चक्राणां नामानि कथयित्वा तेषां स्थानान्यभिहितानि। शब्दविलयक्रमकथनपूर्वकं पिण्डाण्डब्रह्माण्डयोर्विलयक्रमः कथितः। ब्रह्मस्वरूपतदुपासनाक्रमकथनपूर्वकं जीवन्मुक्तत्वादेहमुक्तत्वे चाभिहिते ॥

वक्तव्यविशेषः—

तृतीयाध्यायमात्रमस्मिन् कोशे परिदृश्यते। यजुश्शाखान्तर्गततया मुद्रितायामस्यामुपनिषदि त्रयोऽध्यायाः परिदृश्यन्ते ॥

No. 423 (B 927/9).

योगतत्त्वोपनिषत्.

Yogatattvopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—25-26
Lines on a page—16.
Letters in a line—24.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

योगतत्त्वं प्रवक्ष्यामि योगिनां हितकाम्यया।
यच्छ्रुत्वा च पठित्वा च सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥
विष्णुनामा महायोगी महाभूतो महातपाः।
तत्वमार्गे यथा दीपो दृश्यते पुरुषोत्तमः ॥
यः स्तनः पूर्वपीतस्तं निष्पीड्य मुदमश्नुते।
यस्माज्जातो भगात्पूर्वं तस्मिन्नेव भगे रमेत् ॥

उपसंहारः—

अकाररेचितं पद्ममुकारेणैव भिद्यते।
मकारे लभते नादमर्धमात्रा तु निश्चला ॥

शुद्धस्फटिकसंकाशं निष्कळं पापनाशनम् ।
लभते योगयुक्तात्मा पुरुषस्तत्परं पदम् ॥
कूर्मस्त्वपानोवाधीत(स्स्वपाणिपादादि) शिरस्यात्मनि धारयेत् ।
एवं द्वारेषु सर्वेषु वायुपूरितरेचितः ॥
निषीदंतु(निषिद्धे तु) नवद्वारे ऊर्ध्वं प्राण(प्राङ्गिन) श्वसंस्तथा ।
घटमध्ये यथा दीपो निहितं(निवातं) कुम्भकं विदुः ॥
निषिद्धैर्नवभिर्द्वारैर्निर्जने निरुपद्रवे ।
निश्चितं चात्मभूतानां(त्वात्ममात्रेण) अरिष्टं (अवशिष्टं)योगसेवया ॥
॥ इति योगतत्त्वोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः —

अत्र चतुर्दशभिः श्लोकैः संसृतेर्जुगुप्सितत्वहेतून्निरूप्य हृत्पद्मे प्रणवानुध्यानरूपयोगस्वरूपं तत्फलं च प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः —

अस्मिन् कोशे मुद्रितैतदुपनिषदादौ परिदृश्यमानः 129 श्लोकपरिमितो ग्रन्थो नोपलभ्यते ॥

No. 424 (1973/27).

योगतत्त्वोपनिषत् .

Yogatattvopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inch.
Character—Nāgarī.
Folios—236-237.
Lines on a page—4.

Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 423 कोशवत् .

उपसंहारः—

No. 423 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 423 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 423 कोषवत्। इयमुपनिषदथर्ववेदीयेत्यन्ते लिखितं दृश्यते। (No. 423) लिखितकोशान्तरे शान्तिमन्त्र एव न दृश्यते (No. 425) अपरस्मिंश्च कोशे याजुषशान्तिमन्त्रलेखनमादौ दृश्यते। अतः किंशाखीयेयमुपनिषदिति चिन्तनीयम्॥

No. 425 (B 489/1).

योगतत्वोपनिषत्.

Yogatattvopaniṣat.

Substance—Paper.	Age of Ms.—Modern.
Size—8 × 6 inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—52–65.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—11.	
Letters in a line—16.	

उपक्रमः—

हरिः ओम्। सह नाववत्विति शान्तिः॥
योगतत्वं प्रवक्ष्यामि योगिनां हितकाम्यया।
यच्छ्रुत्वा च पठित्वा च सर्वपापैः प्रमुच्यते।
विष्णुर्नाम महायोगी महाभूतो महातपाः।
तत्वमार्गे यथा दीपो दृश्यते पुरुषोत्तमः।
तमाराध्य जगन्नाथं प्रणिपत्य पितामहः।
पप्रच्छ योगतत्वं मे ब्रूहि चाष्टाङ्गसंयुतम्।

तमुवाच हृषीकेशो वक्ष्यामि शृणु तत्वतः ।
सर्वे जीवाः सुखैर्दुःखैर्मायाजालेन वेष्टिताः ॥

उपसंहारः—

No. 423 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र लिखितपूर्वकोशद्वयापेक्षयाऽऽधिक्येन दृश्यमानैः 128 श्लोकैः जीवात्मपरमात्मस्वरूपं, ज्ञानयोगयोरुभयोरपि मोक्षोपयोगित्वं, मन्त्रयोगलययोगहठयोगराजयोगानां तदङ्गयमनियमासनादीनां च स्वरूपं तदभ्यसनतत्सिद्धिप्रकारादिकं चानुवर्णितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् पूर्वकोशद्वयापेक्षया मध्ये 128 श्लोका अधिका दृश्यन्ते। याजुषशान्तिमन्त्रपाठ आदौ दृश्यते ॥

No. 426 (3581/33).

योगचूडामण्युपनिषत्.

Yogacūḍāmaṇyupaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.
Folios—35.
Lines on a page—10.
Letters in a line— .

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥
योगचूडामणिं वक्ष्ये योगिनां हितकाम्यया ।
कैवल्यसिद्धिदं गूढं सेवितं ब्रह्मवित्तमैः ॥

ओं नित्यशुद्धं बुद्धं निर्विकल्पं निरञ्जनं निराख्यातं अनादिनिधन-मेकं तुरीयं यद्भूतं भवद्भविष्यत्परिवर्तमानं सर्वदा अनवच्छिन्नं परं ब्रह्म। तस्माज्जाता परा शक्तिः स्वयंज्योतिरात्मिका। आत्मन आकाशस्सम्भूतः। आकाशाद्वायुः। वायोरग्निः। अग्नेरापः। अद्भ्यः पृथिवी। तेषां पञ्चभूतानां पतयः पञ्च सदाशिवेश्वररुद्र*ब्रह्माणश्चेति। तेषां ब्रह्मविष्णुरुद्राश्चोत्पत्तिस्थितिलयकर्तारः॥

उपसंहारः—

तैलधारामिवाभिन्नं दीर्घघण्टानिनादवत्।
प्रणवस्य ध्वनिस्तद्वत्तदग्रं ब्रह्म चोच्यते॥
ज्योतिर्मयं तदाऽग्रं स्यादवाच्यं बुद्धिसूक्ष्मतः।
ददृशुर्ये महात्मानो यस्तं वेद स वेदवित्॥
जाग्रन्नेत्रद्वयोर्मध्ये हंस एव प्रकाशते।
सकारः खेचरी प्रोक्ता त्वंपदं चेति निश्चितम्॥
हकारः परमेशस्स्यात्तत्पदं चेति निश्चितम्।
सकारो ध्यायते जन्तुर्हकारो हि भवेद्ध्रुवम्॥
इन्द्रियैर्बध्यते जीवो ह्यात्मा चैव न बध्यते।
ममत्वेन भवेज्जीवो निर्ममत्वेन केवलः॥

॥ इति योगचूडामण्युपनिषत्समाप्ता॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र भूतभौतिकसृष्टिकथनपूर्वकं स्थूलसूक्ष्मप्रकृतिस्वरूपं निर्वर्ण्य प्रणवं प्रशस्य तद्गतवर्णदेवतामाहात्म्यादिकं संगृह्योपपादितं दृश्यते॥

वक्तव्यविशेषः—

सामशाखान्तर्गततया मुद्रितायां योगचूडामण्याख्यायामुपनिषदि दृश्यमानं प्रथमश्लोकमात्रमस्मिन् कोशे आदौ दृश्यते। अन्यत्सर्वं ततो-विभिन्नमेव दृश्यते। नामधेयं त्वभिन्नं दृश्यते। मुद्रितायां त्वासनादिप्रतिपादनपरो महान् ग्रन्थराशिः परिदृश्यत इति मुद्रितलिखितयोर्मिथो विभिन्नयोः किंनिबन्धनं नामधेयैक्यमिति परिचिन्तनीयम्। किंचेयमुपनिषत् सामशाखान्तर्गतेति मुद्रितकोशे दृश्यते। अत्र तु आदावथर्वशाखी-

* अत्र विष्णुपदं गलितमिति भाति.

यशान्तिमन्त्रो लिखितो दृश्यते । ततश्चेयमुपनिषत्किंशाखीयेत्यपि विमर्शनीयम् ॥

No. 427 (B 488/1).

योगचूडामण्युपनिषत् .

Yogacūḍāmaṇyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—1–14.
Lines on a page—11.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

आप्यायन्त्विति शान्तिः ॥
योगचूडामणिं वक्ष्ये योगिनां हितकाम्यया ।
कैवल्यसिद्धिदं गूढं सेवितं योगवित्तमैः ॥
आसनं प्राणसंरोधः प्रत्याहारश्च धारणा ।
ध्यानं समाधिरेतानि योगाङ्गानि भवन्ति षट् ॥
एकं सिद्धासनं प्रोक्तं द्वितीयं कमलासनम् ।
षट्चक्रं षोडशाधारं त्रिलक्ष्यं व्योमपञ्चकम् ॥

उपसंहारः—

यथा सिंहो गजो व्याघ्रो भवेद्वश्यश्शनैश्शनैः ।
तथैव सेवितो वायुरन्यथा हन्ति साधकम् ॥
युक्तं युक्तं त्यजेद्वायुं युक्तं युक्तं प्रपूरयेत् ।
युक्तं युक्तं प्रबध्नीयादेवं सिद्धिमवाप्नुयात् ॥
चरतां च ु रादीनां विषयेषु यथाक्रमम् ।
तत्प्रत्याहरणं तेषां प्रत्याहारस्स उच्यते ॥

यथा तृतीयकाले तु रविः प्रत्याहरेत् प्रभाम् ।
तृतीयाङ्गस्थितो योगी विकारं मानसं हरेत् ॥
॥ इत्युपनिषत् ॥ योगचूडामण्युपनिषत्समाप्ता ॥

वक्तव्यविशेषः—

अत्र सिद्धासनकमलासननिर्देशपूर्वकं देहान्तर्गतषट्चक्रस्वरूपं निरूप्य नाडीचक्रं च विविच्य दर्शयित्वा अजपागायत्रीजपं प्रशस्य जालंधरादिबन्धविवेचनपूर्वकं खेचरीमुद्रादिकमप्यभिधाय सृष्टिस्थिति संहारक्रमं निर्वर्ण्य देहमूर्त्यवस्थास्थानत्रयविवेचनपूर्वकं प्रणवस्वरूपं ध्यानक्रमं च प्रतिपाद्य समाधिस्वरूपप्रकाशनपूर्वकं षडङ्गयोगाभ्यसनक्रमश्चेत्यादिकं प्रतिपादितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत् मुद्रितसदृक्षा समग्रा दृश्यते । No. 427 लिखितकोशान्तरे चैतत्समाननामधेयाऽत्यन्तविभिन्नानुपूर्वीकाऽन्याप्युपनिषद्दृश्यते ॥

No. 428 (4136/7).

योगशिखोपनिषत् .

Yogaśikhopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2}$ × 2 inches.
Character—Āndhra.
Folios—30–39.
Lines on a page—15.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

सह नाववीत्वति शान्तिः ॥
सर्वे जीवास्सुखैर्दुःखैर्मायाजालेन वेष्टिताः ।
तेषां मुक्तिः कथं देव कृपया वद शङ्कर ॥

सर्वसिद्धिकरं मार्गं मायाजालनिकृन्तनम् ।
जन्ममृत्युजराव्याधिनाशनं सुखदं वद ॥
इति हिरण्यगर्भः पप्रच्छ । स होवाच महेश्वरः—
नानामार्गैस्तु दुष्प्रापं कैवल्यं परमं पदम् ।
सिद्धिमार्गेण लभते नान्यथा पद्मसम्भव ॥
पतिताः शास्त्रजालेषु प्रज्ञया तेन मोहिताः ।
स्वात्मप्रकाशरूपं तत् किं शास्त्रेण प्रकाश्यते ॥

उपसंहारः—

यथाऽग्निर्दारुमध्यस्थो नोत्तिष्ठेन्मथनं विना ।
विना चाभ्यासयोगेन ज्ञानदीपस्तथा न हि ॥
घटमध्ये यथा दीपो बाह्ये नैव प्रकाशते ।
भिन्ने तस्मिन् घटे चैव दीपज्वाला च भासते ॥
स्वकायं घटमित्युक्तं यथा जीवो हि तत्पदम् ।
गुरुवाक्यसमाभिन्ने ब्रह्मज्ञानं प्रकाशते ॥
कर्णधारं गुरुं प्राप्य तद्वाक्यं प्लववद्दृढम् ।
अभ्यासवासनाशक्त्या तरन्ति भवसागरम् ॥
इत्युपनिषत् । षष्ठोऽध्यायः । सह नाववत्विति शान्तिः ॥
॥ योगशिखोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः —

षडध्यायीपरिमितायामस्यामुपनिषदि प्रथमेऽध्याये—योगज्ञानयोरुभयोरपि समुच्चितयोर्मोक्षसाधनत्वमुपवर्ण्य योगिनो योगस्य च महिमानं प्रकाश्य कुण्डलिनीचालनक्रमं प्रतिपाद्य सूर्यभेदाख्ययोगप्रकारमुक्त्वा मूलादिबन्धत्रयस्वरूपं प्रकाश्य बहुधाऽन्ये च योगाभ्यासक्रमा निरूपिताः ॥

द्वितीयेऽध्याये—मूलमन्त्रमहिमानमुपवर्ण्य स्थूलसूक्ष्मपररूपं ब्रह्मणस्त्रिविधं वपुर्निरूप्य तत्प्रकाशकोपाया अणिमादिसिद्धिप्रकाराश्च निरूपिताः ॥

तृतीयेऽध्याये—नादाख्यशब्दब्रह्मणो महिमाऽनुवर्णितः ॥

तुरीयेऽध्याये—प्रपञ्चस्य ब्रह्मात्मकत्वं प्रकाशितम् ॥

पञ्चमषष्ठाध्याययोः—शरीरस्थषट्चक्रनाडीचक्रादिस्वरूपं प्रकाश्य तत्र पीठबन्धेन बहवो योगाभ्यासक्रमाः प्रतिपादिताः ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् षडध्यायीपरिमितेयमुपनिषदृश्यते। कृष्णयजुश्शाखान्तर्गतेयमुपनिषदिति मुद्रिता च परिदृश्यते। अत्रत्यप्रथमाध्यायमध्यगतश्लोकदशकमात्रपरिमिताऽन्याऽप्युपनिषदत्रत्यलिखितकोशान्तरे दृश्यते ॥

No. 429 (B 490/1).

योगशिखोपनिषत्.

Yogaśikhopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8×6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—32.
Lines on a page--13.
Letters in a line--16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 428 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 428 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 428 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 428 कोशवत्.

No. 430 (B 1973/21).

योगशिखोपनिषत्.

Yogaśikhopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—226–227.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

अथ योगशिखां प्रवक्ष्यामि सर्वज्ञानेषु चोत्तमाम् ।
यदाऽनुध्यायते मन्त्रं गात्रकम्पोऽथ जायते ॥
आसनं पद्मकं बद्धा यच्चान्यदपि रोचते ।
नासिकाग्रे च दृष्टिं कुर्याद्धस्तपादौ तु संयतौ ॥
मनस्सर्वत्र संगृह्य ओंकारं तत्र चिन्तयेत् ।
ध्यायते सततं प्राज्ञो हृत्कृत्वा परमेष्ठिनम् ॥

उपसंहारः—

अथ ते(तद्)ध्यायते जन्तुरालस्यादप्रमादतः ।
यदि त्रिकालमावर्तेत् स गच्छेत्पुण्यसम्पदम् ॥
पुण्यमेतत्समासाद्य संक्षिप्य कथितं मया ।
लब्धयोगोऽथ बुध्येत प्रसन्नं परमेष्ठिनम् ॥
जन्मान्तरसहस्रेषु यदा क्षीणानुकिल्बिषः ।
तदा पश्यति योगेन संसारोच्छेदनं महत् ॥
संसारोच्छेदनं महदिति ॥

॥ इति योगशिखोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

दशश्लोकीपरिमितायामस्यामुपनिषदि उररीकृतयत्किञ्चिदासनबन्धेन नासाग्रन्यस्तदृष्टिना प्रणवचिन्तनपूर्वकं ब्रह्मानुध्याने फलावाप्तिरित्यभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

यजुश्शाखान्तर्गततया मुद्रितायामस्यामुपनिषदि प्रथमाध्यायमध्ये परिदृश्यमानं श्लोकदशकमेवात्र कोशे योगशिखोपनिषन्नाम्ना लिखितं दृश्यते । मुद्रितकोशपरिदृश्यमानायामस्यामुपनिषदि तु भूयान् ग्रन्थ उपलभ्यते ॥

No. 431 (B 124/2).

रहस्योपनिषत्.

Rahasyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—7¾×6 inches.
Character—Kannada.
Folios—23–29.
Lines on a page—12.
Letters in a line—13.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

[1] (परमात्मा(परात्मा)द्वैतसत्यात्मा प्रत्यगानन्दचिद्धनः ।
आश्रये दक्षिणामूर्तिमवाङ्मनसगोचरम्) ॥

अथातो रहस्योपनिषदो व्याख्यास्यामः । देवर्षयो ब्रह्माणं संपूज्य प्रणिपत्य पप्रच्छ(पप्रच्छुः) । भगवानस्माकं रहस्योपनिषदमनुब्रूहीति । ब्रह्मावाच—

पुरा व्यासो महातेजाः सर्वे देवतपोधनाः ।
प्रणिपत्य शिवं साम्बं कृताञ्जलिरुवाच ह ॥

---

[1] श्लोकोऽयं लिखितकोशान्तरे न दृश्यते.

शुकस्य मम पुत्रस्य वेदसंस्कारकर्मणा(णि) ।
ब्रह्मोपदेशकालोऽयमिदानीं समुपासितः(समुपस्थितः) ॥

उपसंहारः—

यो वेदादौ स्वरः प्रोक्तो वेदान्ते च प्रतिष्ठितः ।
तस्य प्रकृतिलीनस्य यः परस्स महेश्वरः ॥
उपदिष्टश्शिवेनेति शुकस्तन्मयतां गतः ।
उत्थाय प्रणिपत्येशं त्यक्ताशेषपरिग्रहः ॥
परब्रह्मपयो राशिप्लवंतिच(राशौ प्लवन्निव) ययौ तदा ।
प्रव्रजन्तं तमालोक्य कृष्णद्वैपायनो मुनिः ॥
अनुद्रवन् आजुहुवु(आजुहाव)पुत्रविश्लेषकातरः ।
प्रतिनेदुस्तदा सर्वे जगत्स्थावरजङ्गमाः ॥
तच्छ्रुत्वा सकलानादौ(कारं)व्यासस्सत्यवतीसुतः ।
पुत्रेण सहितः प्रीत्या परानन्दमुपेयिवान् ॥
यो रहस्योपनिषदमधीते गुर्वनुग्रहात् साक्षात्कैवल्यमश्नुत इति ॥
॥ रहस्यब्रह्मोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र व्यासपुत्राय शुकाय व्यासप्रार्थितेनेश्वरेण प्रणवगायत्र्यादिमन्त्रोपदेशपूर्वकं तत्त्वमस्यादिवाक्यमुपदिश्य तदर्थ उपदिष्टो दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमेवोपनिषत् शुकरहस्योपनिषन्नाम्ना कृष्णयजुश्शाखान्तर्गतेति मुद्रिता दृश्यते । अत्रादौ शान्तिमन्त्रो न दृश्यते । अस्या एवोपनिषदो ग्रन्थान्तपरिदृश्यमानलेखेन रहस्यब्रह्मोपनिषदित्यपि नामान्तरं ज्ञायते ॥

No. 432 (B 491/1).

रहस्योपनिषत् .

Rahasyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.

Character—Andhra.
Folios—33–38.

Lines on a page—11.
Letters in a line—18.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 431 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 431 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 431 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नादौ कृष्णयजुश्शाखीयशान्तिमन्त्रलेखनं दृश्यते ॥

No. 433 (B 330/1).

* राजराजेश्वरोपनिषत्.

* Rājarājeśwaropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Malayāḷa.
Folio—1.
Lines on a page—25.
Letters in a line—14.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief:—

This Upaniṣat points out, in detail, the method of discerning the Great Soul face to face, by the sight in the interval between the eyebrows.

उपक्रमः—

ओं । सह नाववत्विति शान्तिः ॥
बिन्दुमध्ये स्थितं नादं लिङ्गं प्रत्यक्कलात्मकम् ।
त्रियम्बकं सुखासीनं श्रीगुरुं गगनोपमम् ॥
अथ प्रायक्रियागुप्ता स्वानुभूतिप्रकाशयुक् ।
चक्षुर्मध्ये स्थितं गुह्यमङ्गुष्ठं परमात्मकम् ॥
तदर्धश्चापि पर्वार्धं तस्याग्रं सूक्ष्मकं ध्रुवम् ।
गुह्यात् गुह्यतरं गुह्यं चक्षुर्नामेव तिष्ठति ॥

उपसंहारः—

नीवारपीतशूका च भ्रुवो ? प्यामान्नमध्यकम् ।
स ब्रह्म हरिरीशायुः भ्रुवो वृत्तस्वरक्षराद् ॥
ब्रह्म सूक्ष्मं रविं साक्षिं साक्षिसाक्षिं निरञ्जनम् ।
रु(रो)मुखेन ज्ञातव्यं अनायुत्यूपलक्ष्यते ? ॥

॥ इति राजराजेश्वरोपानिषत् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

भ्रूमध्यगतदृष्ट्या परमात्मसाक्षात्कारप्रकारविवरणमस्यामुपनिषदि दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा दृश्यते । अमुद्रितेयमुपनिषत् ॥

No. 434 (1973/16).

रामतापन्युपनिषत् .

Rāmatāpanyupaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—195-211.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

चिन्मयेऽस्मिन् महाविष्णौ ज्ञाते दाशरथे हरौ ।
रघोः कुलेऽखिलं राति राजते यो महिस्थितः ॥
स राम इति लोकेषु विद्वद्भिः प्रकटीकृतः ।
राक्षसा येन मरणं यान्ति स्वोद्रेकतोऽथवा ॥
रामनाम भुवि ख्यातमभिरामेण वा पुनः ।
राक्षसान्मर्त्यरूपेण राहुर्मनासिजं यथा ॥
प्रभाहीनांस्तथा कृत्वा राज्यार्हाणां महीभृताम् ।
धर्ममार्गं चरित्रेण ज्ञानमार्गं च नामतः ॥
तथा ध्यानेन वैराग्यमैश्वर्यं स्वस्य पूजनात् ।
तथा रात्यस्य रामाख्या भुवि स्यादथ तत्त्वतः ॥
रमन्ते योगिनोऽनन्ते नित्यानन्दे चिदात्मनि ।
इति रामपदेनासौ परं ब्रह्माभिधीयते ॥

उपसंहारः—

तन्मन्त्रस्मरणादेव निश्शेषं तत् प्रणश्यति ।
तत्तद्गुरूपदिष्टेन वर्त्मनाऽनुष्ठितं च यत् ॥
रामात्मा मनुरेवायं पापराशिविनाशकृत् ।
आब्रह्मबीजदोषश्च नियमातिक्रमोद्भवाः ॥
स्त्रीणां च पुरुषाणां स्युर्मन्त्रेणानेन नाशिताः ।
येषु येष्वपि देशेषु रामभद्रमुपासते ॥
दुर्भिक्षादिभयान्येषु न भवन्ति कदाचन ।
शान्तः प्रसन्नवरद अक्रोधो भक्तवत्सलः ॥
अनेन सदृशो मन्त्रो जगत्स्वपि न विद्यते ।
सम्यगाराधितो रामः प्रसीदत्येव सत्वरम् ॥
ददात्यायुष्यमैश्वर्यमन्ते विष्णुपदं च यत् ॥

तदेतदृचाऽभ्युक्तम्—तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् । तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसस्समिन्धते । विष्णोर्यत् परमं पदम् ॥ स मुक्तो भवति स मुक्तो भवति । शं नो मित्रः—आवीद्वक्तारम् । ओं शान्तिः ३ ॥

॥ हरिः ओम् । रामोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

पूर्वोत्तरतापनीभेदेन द्विधा विभक्तेयमुपनिषत् । अत्र पूर्वतापन्यां—रामशब्दार्थः परं ब्रह्मेत्युक्त्वा तदुपासनोपयोगिमन्त्रमभिधाय रामाख्यबीजाज्जगदुत्पत्तिमभिवर्ण्य रामायणाख्यायिकाश्रवणफलान्युक्त्वा रामयन्त्रोद्धारक्रमश्च प्रतिपादितः । उत्तरतापन्यां—तारकशब्दनिर्वचनपूर्वकं तारकमन्त्रस्योपदेष्टारं स्थानं चाभिधाय तद्देवतानमस्कारमन्त्रकथनपूर्वकं तारकमन्त्रस्य माहात्म्यं फलं च निरूपितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे रामपूर्वतापिनी उत्तरतापिनी च दृश्येते । अथर्वशाखान्तर्गतेयमिति मुद्रिता च ॥

No. 435 (667/3).

रामतापन्युपनिषत् .

Rāmatāpanyupaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$7\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—26–55.
Lines on a page—6.
Letters in a line—24.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 434 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 434 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 434 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 434 कोशवत्.

No. 436 (C 248/1).

रामतापन्युपनिषत्.
Rāmatāpanyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$6\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—44.
Lines on a page—9.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 434 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 434 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 434 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् अन्ते कृष्णयजुरथर्वोभयशाखयिशान्तिमन्त्रलेखनं दृश्यते ॥

No. 437 (1541).

रामतापन्युपनिषत्.
Rāmatāpanyupaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14 \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—17.

Lines on a page—6.

Letters in a line—46.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—The first eight leaves are worm-eaten and letters are missing here and there.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 434 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 434 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 434 कोशवत

वक्तव्यविशेषः—

अत्राद्यन्तयोः अथर्वशाखीयशान्तिमन्त्रो लिखितः ॥

No. 438 (B 492/1).

रामपूर्वतापन्युपनिषत्.

Rāmapūrvatāpanyupaniṣat.

Substance—Paper.

Size—8×6 inches.

Character—Āndhra.

Folios—57-65.

Lines on a page—11.

Letters in a line—22.

Age of Ms.—Modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 434 कोशवत्.

उपसंहारः—

एवंभूतं जगदाधारभूतं रामं वन्दे जगदानन्दरूपम् ।
गदारिशङ्खाब्जधरं भवारिं स यो ध्यायेन्मोक्षमाप्नोति सर्वः ॥
विश्वव्यापी राघवो यस्तदानीमन्तर्दधे शङ्खचक्रे गदाब्जे ।
धृत्वा रमासहितस्सायुधश्च सपत्तनस्सानुजस्सर्वलोके ॥
तद्भक्ता ये लब्धकामाश्च भुक्त्वा तथा पदं परमं यान्ति ते च ॥
इमा ऋचस्सर्वकामार्थदाश्च ये ते पठन्त्यमला यान्ति मोक्षम् ॥
चिन्मयेऽस्मिंस्त्रयोदश । स्वभूर्ज्योतिस्तिस्रः । सीतारामावेका । जीवत्रार्चापिट्षष्ठिः । भूतादेकादश । पञ्चखण्डेषु त्रिणवतिः ॥

॥ इति श्रीरामपूर्वतापनीयोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 434 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे रामपूर्वतापनीमात्रं दृश्यते । अथर्वशाखीयशान्तिमन्त्र आदौ लिखितो दृश्यते ॥

No. 439 (B 493/1).

रामरहस्योपनिषत्.

Rāmarahasyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—41-51.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥
सनकाद्या योगिवर्या अन्ये च ऋषयस्तथा ।
प्रह्लादाद्या विष्णुभक्ता हनूमन्तमथाब्रुवन् ॥
वायुपुत्र महाबाहो किं तत्त्वं ब्रह्मवादिनाम् ।
पुराणेष्वष्टादशसु स्मृतिष्वष्टादशस्वपि ॥
चतुर्वेदेषु शास्त्रेषु विद्यास्वाध्यात्मिकेऽपि च ।
सर्वेषु विद्यादानेषु विघ्नसूर्येशशक्तिषु ॥
एतेषु मध्ये किं तत्त्वं कथय त्वं महाबल ॥
हनुमान् होवाच—

उपसंहारः—

भरतं श्यामळं शान्तं रामसेवापरायणम् ।
धनुर्बाणधरं वीरं कैकेयीतनयं भजे ॥
शं बीजं तु समुद्धृत्य शत्रुघ्नाय नमोऽन्तकः ।
ऋष्यादयो यथापूर्वं विनियोगो विनिग्रहे ॥
द्विभुजं स्वर्णवर्णाभं रामसेवापरायणम् ।
लवणासुरहन्तारं सुमित्रातनयं भजे ॥
हं हनूमांश्चतुर्थ्यन्तहृदन्तो मन्त्रराजकः ।
रामचन्द्रऋषिः प्रोक्तो योजयेत् पूर्ववत् क्रमात् ॥
द्विभुजं स्वर्णवर्णाभं रामसेवापरायणम् ।
मौञ्जीकौपीनसहितं मां ध्यायेद्रामसेवकम् ॥ इति ॥

॥ इतिरामरहस्योपनिषदि द्वितीयोऽध्यायः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र श्रीरामचन्द्रस्य परब्रह्मत्वनिरूपणपूर्वकं तदुपासनोपयोगिनां श्रीरामद्व्यक्षरादिमन्त्राणां ऋषिच्छन्दोदेवतान्यासादिप्रदर्शनसहितं मन्त्रार्थं विचार्य रामयन्त्रोद्धारक्रममभिधाय एतन्मन्त्रजपमहिम्ना फलावाप्तिश्चेत्येतत्सर्वं हनुमता सनकादियोगिवर्येभ्यः प्रह्लादादिविष्णुभक्तेभ्यश्चाभिहितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अध्यायपञ्चकरूपायामस्यामुपनिषदि अध्यायद्वयमात्रमस्मिन् कोशे उपलभ्यते ॥ अथर्वशाखान्तर्गतेति मुद्रितेयमुपनिषत् ॥

No. 440 (B 913/7).

रुद्रहृदयोपनिषत्.

Rudrahridayopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Grantha.
Folios—53-55.
Lines on a page—15.
Letters in a line—22.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

सह नाववत्विति शान्तिः ॥—

प्रणम्य शिरसा पादौ शुको व्यासमुवाच ह ।
को देवस्सर्वदेवेषु कस्मिन् देवाश्च सर्वशः ॥
कस्य शि(शु)श्रूषणात् नित्यं प्रीता देवा भवन्ति मे ।
तस्य तद्वचनं श्रुत्वा प्रत्युवाच पिता शुकम् ॥

श्रीवेदव्यास उवाच—

सर्वदेवात्मको रुद्रस्सर्वे देवाश्शिवात्मकाः ।
रुद्रस्य दक्षिणे पार्श्वे रविर्ब्रह्मा त्रयोऽग्नयः ॥

उपसंहारः—

स्वशरीरे स्वयंज्योतिस्स्वरूपं सर्वसाक्षिणम् ।
क्षीणदोषाः प्रपश्यन्ति नेतरे माययाऽऽवृताः ॥
एवंरूपपरिज्ञानं यस्यास्ति परयोगिनः ।
कुत्रचित् गमनं नास्ति तस्य पूर्णस्वरूपिणः ॥

आकाशमेकं संपूर्णं कुत्रचिन्नैव गच्छति ।
स यो ह वैतत्परमं ब्रह्म यो वेद वै मुनिः ॥
ब्रह्मैव भवति स्वस्थस्सच्चिदानन्दमात्रकः ।
इत्युपनिषत् । सह नाववत्विति शान्तिः ॥
॥ इति रुद्रहृदयोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

शुकव्यासप्रश्नोत्तररूपतया परिदृश्यमानायामस्यामुपनिषदि रुद्रस्य सर्वदेवतात्मकत्वाभिधानपूर्वकं तन्नमस्कारमन्त्रान् प्रकाश्य परापरविद्यानिर्देशपूर्वकं ब्रह्मज्ञानं प्रशस्य तत्फलं चाभिहितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् इयमुपनिषत्समग्रा दृश्यते । कृष्णयजुश्शाखान्तर्गतेति मुद्रिता च ॥

No. 441 (B 494/1).

रुद्रहृदयोपनिषत्.

Rudrahridayopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—5.
Lines on a page—13.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 440 कोशवत् .

उपसंहारः—

No. 440 कोशवत् .

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 440 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 440 कोशवत्.

No. 442 (1973/29).

रुद्राक्षजाबालोपनिषत् (बृहज्जाबालोत्तरतापनीयोपनिषत्).

Rudrākṣajābālopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—265–269.
Lines on a page—5½.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

अथ हैनं भगवन्तं कालाग्निरुद्रं भुसुण्डः पप्रच्छ। कथं रुद्राक्षोत्पत्तिः। तद्धारणात् किं फलमिति। तꣳहोवाच भगवान् कालाग्निरुद्रः। त्रिपुरवधाय पुरोन्मीलिताक्षोऽहम्। तेभ्यो जलबिन्दवो भूमौ पतिताः। ते रुद्राक्षा जाताः सर्वानुग्रहार्थाय। तेषां नामोच्चारणेन दशगोप्रदानफलं। दर्शनस्पर्शनाभ्यां द्विगुणं त्रिगुणं फलं वदन्ति। अत ऊर्ध्वं वक्तुं न शक्नोमि॥ इत्यादि No. 368 कोशवत्॥

उपसंहारः—

अथ कालाग्निरुद्रः प्रोवाच—योगध्यानानां शिव एको ध्येयश्शिवंकरः सर्वमन्यत्परित्यज्य एतामधीत्य ब्राह्मणो वा क्षत्रियो वा गर्भवासान्मुच्यते गर्भवासान्मुच्यत इति सत्यं सत्यम्। अथ कालाग्निरुद्र उवाच। सकृज्जप्त्वैव शुचिः पूतः कर्मण्यो भवति। द्वितीयं जप्त्वा

गाणपत्यमवाप्नोति । तृतीयं जप्त्वा देवदेवमेव प्रविशतीत्यों सत्यमों सत्यमोमित्युपनिषत् ॥

॥ इति बृहज्जाबालोपनिषत् समाप्ता ॥

॥ इत्यष्टमं ब्राह्मणम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि रुद्राक्षाणामुत्पत्तिः, तत्स्वरूपं, तल्लक्षणानि, तन्मुखानि, तद्ग्रहणक्रमः, तद्धारणमन्त्राः, तद्दर्शनस्पर्शनफलानि, तद्धारणस्थानानि, धार्यसङ्ख्या, धारणकालाः इत्यादिकं सर्वमभिहितं No. 368 कोशवत् दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

No. 368 कोशवत्.

No. 443 (B 495/1).

रुद्राक्षजाबालोपनिषत् (बृहज्जाबालोत्तरतापनीयोपनिषत्).

Rudrākṣajābālopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—6.
Lines on a page—13.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 442 कोशवत्.

उपसंहारः—

य इमामुपनिषदं ब्राह्मणस्सायमधीयानो दिवसकृतं पापं नाशयति। मध्याह्नेऽधीयानः षड्जन्मकृतं पापं नाशयति । सायं प्रातः प्रयुञ्जानोऽनेकजन्मकृतं पापं नाशयति । षट्सहस्रलक्षगायत्रीजपफलमवाप्नोति ।

ब्रह्महत्यासुरापानस्वर्णस्तेयगुरुदारगमनतत्संयोगपातकेभ्यः पूतो भवति। सर्वतीर्थफलमश्नुते। पतितसंभाषणात्पूतो भवति। पङ्क्तिशतसहस्रपावनो भवति। शिवसायुज्यमवाप्नोति। न च पुनरावर्तते न च पुनरावर्तत इत्यों सत्यम्॥

॥ रुद्राक्षजाबालोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 442 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत् मुद्रितरुद्राक्षजाबालोपनिषत्सदृक्षैव दृश्यते ॥

No. 444 (667/1).

* रुद्राक्षोपनिषत्.

* Rudrākṣopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.

Size—$7\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.

Character—Nāgarī.

Folio—22nd.

Lines on a page—6.

Letters in a line—24.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief:—

This Upaniṣat briefly describes how Rudrākṣa came into being besides indicating the greatness of its being worn on one's body.

उपक्रमः—

हरिः ओम्। अथ कुमारो भगवन्तं परमेश्वरं पप्रच्छ। अधीहि भगवन्! कथं रुद्राक्षोत्पत्तिः। रुद्र उवाच—पुरा त्रिपुरदाहे निमीलिताक्षोऽहम्। तेभ्यो जलबिन्दवो भूमौ पतिताः। ते रुद्राक्षा जाताः॥

उपसंहारः—

तेषां स्मरणमात्रेण दशदानसहस्रगोदानफलं लभते। धारणेन शिवेन सह मोदते। तद्धारणेन ब्रह्मगोघ्नसुरापानस्वर्णस्तेयगुरुतल्प-

गमनात्पूतो भवति । ओम्, ईशानस्सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवोम् अस्तु सदाशिवोम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कुमारपरमेश्वरप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि रुद्राक्षोत्पत्तिक्रममभिधाय तद्धारणादिमहिमा संगृह्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितेयमुपनिषदस्मिन् कोशे दृश्यते । आदौ न कोऽपि शान्तिमन्त्रो लिखितः ॥

No. 445 (B 496/1).

वज्रसूच्युपनिषत्.

Vajrasūcyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—57–59.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

आप्यायन्त्विति शान्तिः ॥—

वज्रसूचिं प्रवक्ष्यामि शास्त्रमज्ञानभेदनम् ।
दूषणं ज्ञानहीनानां भूषणं ज्ञानचक्षुषाम् ॥

ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यशूद्रा इति चत्वारो वर्णाः । तेषां वर्णानां ब्राह्मण एव प्रधान इति वेदवचनानुरूपस्मृतिभिरप्युक्तम् । तत्र चोद्यमस्ति । को वा ब्राह्मणो नाम । किं जीवः ? किं देहः ? किं जातिः ? किं ज्ञानम् ? किं कर्म ? किं धार्मिकः ? किं वर्णः ? किं पाण्डित्यम् ? इत्यष्टौ प्रश्नाः ॥

उपसंहारः—

अखण्डानन्दस्वभावप्रमेयमनुभवैकवेद्यमपरोक्षतया भासमानं करतलामलकवत् साक्षादपरोक्षीकृत्य कृतार्थतया कामरागादिदोषरहितः शमदमादिसम्पन्नो लोभमद[1]मात्सर्यतृष्णाशामोहादिरहितः [2]षडङ्गाहङ्कारादिभिरस्पृष्टो वेत्ता वर्तते । एवमुक्तलक्षणो यस्स एव ब्राह्मण इति श्रुतिस्मृतीतिहासपुराणानामभिप्रायः । अन्यथा ब्राह्मणत्वसिद्धिर्नास्त्येव । सच्चिदानन्दमात्मानमद्वितीयं ब्रह्म भावयेत् आत्मानं सच्चिदानन्दं ब्रह्म भावयेदित्युपनिषत् ॥

॥ वज्रसूच्युपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि किं ब्राह्मण्यं जीववृत्ति उत देहगतं आहोस्विज्जातिरूपं किं वा ज्ञानरूपमथवा कर्मरूपमपिवा धर्मरूपमिति विकल्प्य एतत्सर्वपक्षनिरासपूर्वकं तत्स्वरूपं सम्यग्विविच्य प्रदर्शितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् इयमुपनिषत् समग्रा, सामशाखीयेति मुद्रिता च दृश्यते ॥

No. 446 (B 927/3).

* वराहोपनिषत् (ऊर्ध्वपुण्ड्रोपनिषत्).

* Varāhopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—17–18.
Lines on a page—16.
Letters in a line—24.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

---

[1] मदभावमात्सर्य. [2] 'डम्भाहंकारादिभिरसंस्पृष्टचेता वर्तते' इति मुद्रितकोशे पाठः.

Subject in brief :—

In this Upaniṣat, Lord Viṣṇu, in the form of the great Pig (Varāhāvatāra), relates to the sage Sanatkumāra, the method and the greatness of wearing the Ūrdhvapuṇḍra. Another Upaniṣat called Ūrdhvapuṇḍropaniṣat seems to be identical with this Upaniṣat, since both of them contain the same matter written in the same order. There is, however, one more Varāhopaniṣat entirely different from this Upaniṣat.

उपक्रमः—

'अथ श्रीवराहरूपिणं भगवन्तं प्रणम्य सनत्कुमारः पप्रच्छ। अधीहि भगवन् ऊर्ध्वपुण्ड्रविधिं, किं द्रव्यं कियत्स्थानं का रेखाः को मन्त्रः किं फलमिति च। श्रीवराह उवाच—क्षीराब्धितः श्वेतद्वीपे क्षीरखण्डानानीय सटाभिर्विधृता(ल्ला श्वेतमृत्तिकाख्या मुक्तिसाधिका भवति। विष्णुपत्नीमहं देवीमिति श्वेतमृत्तिकां नमस्कृत्य ओमिति हस्तेनोद्धृत्य 'अश्वक्रान्ते रथक्रान्त' इत्येताभिः प्रार्थयेत्' इत्यादि No. 227 कोशवत् ॥

उपसंहारः—

स च पुनराह केशवादिद्वादशनामाभिमरूर्ध्वपुण्ड्रान्मृदैव करोतीति। यो वेदवित् ब्रह्मचारी गृहस्थो यतिश्च सर्वेभ्यो देवेभ्यो मुक्तो भवति सर्वेषु तीर्थेषु स्नातो भवति। सर्वैः देवैर्ज्ञातो भवति। अश्रोत्रियश्श्रोत्रियो भवति। अनुपनीतश्चोपनीतो भवति। आचक्षुसां पङ्क्तिं पुनाति। न च पुनरावर्तते इति त्रिरित्याह भगवान् वराहरूपी। य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥ ७ ॥ इति No. 227 कोशवत् ॥

इति वराहोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र ऊर्ध्वपुण्ड्रधारणविधिः ऊर्ध्वपुण्ड्रधारणप्राशस्त्यं च सनत्कुमाराय वराहरूपिणा भगवतोपदिष्टं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रिता चेयमुपनिषत् अस्मिन् कोशे समग्रा दृश्यते। अस्या एवोपनिषद ऊर्ध्वपुण्ड्रविषयकत्वाद्वराहरूपभगवदुपदिष्टत्वाच्च ऊर्ध्वपुण्ड्रोपनिषत् वराहोपनिषदिति नामधेयद्वयं स्यादिति संभाव्यते। अत एवानयोर्विभिन्नाभिधानयोरप्यानुपूर्व्यैक्यं परिदृश्यते। वराहोपनिषन्नाम्नी इतो विभिन्नाऽन्याप्युपनिषदुपलभ्यते॥

No. 447 (C 1512/2).

वराहोपनिषत्.

Varāhopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—3–12.
Lines on a page—14.
Letters in a line—38.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

सह नाववत्विति शान्तिः—

अथ ऋभुर्वै महामुनिः देवमानेन द्वादशवत्सरं तपश्चचार। तदवसाने वराहरूपी भगवान् प्रादुरभूत्। स होवाच—उत्तिष्ठोत्तिष्ठ वरं वृणीष्वेति। सोदतिष्ठत्तस्मै नमस्कृत्योवाच—भगवन् कामिभिर्यद्यत्कामितं तत्तत् त्वत्सकाशात् स्वप्नेऽपि न याचे। समस्तवेदशास्त्रेतिहासपुराणानि समस्तविद्याजालानि ब्रह्मादयः सुरास्सर्वे त्वद्रूपज्ञानात् मुक्तिमाहुः। अतस्त्वद्रूपप्रतिपादिकां ब्रह्मविद्यां ब्रूहीति॥

उपसंहारः—

यत्र तिष्ठति सा प्रोक्ता घटाख्या भूमिका बुधैः।
न सजीवो न निर्जीवः काये तिष्ठति निश्चलम्॥

यत्र वायुस्स्थिरः खे स्यात् सेयं प्रचयभूमिका ।
यत्रात्मना सुषुप्तिलयौ जीवन्मुक्तिदशां गतः ॥
सहजः कुरुते योगं सेयं निष्पत्तिभूमिका ।

इति । एतदुपनिषदं योऽधीते सोऽग्निपूतो भवति । स वायुपूतो भवति । सुरापानात्पूतो भवति । स्वर्णस्तेयात्पूतो भवति । स जीवन्मुक्तो भवति । तदेतदृचाऽभ्युक्तम् । तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् । तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसस्समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदमित्युपनिषत् ॥

॥ वराहोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

प्रथमेऽध्याये—चतुर्विंशतितत्त्वानां, षट्त्रिंशत्तत्त्वानां षण्णवतितत्त्वानां च विवरणं कृतम् ॥

द्वितीयतृतीयाध्याययोः—ब्रह्मविद्या विचारिता ॥

चतुर्थेऽध्याये—योगसप्तभूमिकास्वरूपं विस्तरेण विचार्य जीवन्मुक्तलक्षणं कथितम् । तथा शुकमार्गः वामदेवमार्गश्च प्रतिपादितः ॥

पञ्चमेऽध्याये—सांगो योगः तदभ्यासविधिश्च सविस्तरं निरूपितः । अभ्यस्तयोगस्य फलं च कथितम् । एतदुपनिषत्पाठकस्य फलं चान्ते निरूपितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

पञ्चाध्याय्यात्मिका इयमुपनिषत् समग्राऽस्मिन् कोशे दृश्यते, कृष्णयजुश्शाखान्तर्गतेति मुद्रिता च ॥

No. 448 (3581/6).

वासुदेवोपनिषत्.

Vāsudevopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.
Folio—22nd.

Lines on a page—14.

Letters in a line—94.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

'भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः—

नमस्कृत्य भगवान्नारदः सर्वेश्वरं वासुदेवं पप्रच्छ । अधीहि भगवन्! ऊर्ध्वपुण्ड्रविधिं द्रव्यमन्त्रस्थानादिसहितं मे ब्रूहीति । तं होवाच भगवान् वासुदेवः । वैकुण्ठस्थानादुद्भूतं मम प्रीतिकरं मद्भक्तैर्ब्राह्मणादिभिर्धारितं' इत्यादि No. 228 कोशवत्.

उपसंहारः—

नारायणे मय्यचञ्चला भक्तिर्भवति । स सम्यज्ज्ञानं लब्ध्वा विष्णुसायुज्यमवाप्नुयात् । न च पुनरावर्तते न च पुनरार्वत इत्याह भगवान् वासुदेवः । यस्त्वेतद्वाऽधीते सोऽप्येवमेव भवतीत्यों सत्यम् ॥

॥ श्रीवासुदेवोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

नारदवासुदेवप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि गोपीचन्दनेनोर्ध्वपुण्ड्रधारणक्रमस्समन्त्रकोऽभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत्समग्रा दृश्यते । इयं च सामशाखान्तर्गतेति मुद्रितकोशे दृश्यते । अत्र तु अथर्वशाखीयशान्तिमन्त्रलेखनमादौ दृश्यते । एतत्समाननामधेया इतो विलक्षणानुपूर्वीका संगृहीताऽन्याऽप्युपनिषद्दृश्यते ॥

No. 449 (B. 498/1).

वासुदेवोपनिषत्.

Vāsudevopaniṣat.

Substance—Paper.

Size—8 × 6 inches.

Character—Āndhra.

Folios—5.

Lines on a page--11.

Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 448 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 448 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 448 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 448 कोशवत्.

No. 450 (1682/14).

वासुदेवोपनिषत्.

Vāsudevopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.

Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.

Character—Grantha.

Folios—4-6.

Lines on a page—9.

Letters in a line—48.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Worm-eaten.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 448 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 448 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 448 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 448 कोशवत्.

No. 451 (C 461/2).

* वासुदेवोपनिषत्.

* Vāsudevopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—6 × 4 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—373-376.
Lines on a page—7.
Letters in a line—19.
Time of writing—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat relates, in the form of a dialogue between Vāsudeva and the sage Āśwalāyana, the greatness and the method of besmearing the body with Gopīcandana accompanied by appropriate mantras. Though the subject matter is the same, there seems to be a change in the arrangement between this Upaniṣat and the preceding printed Upaniṣats of the same name.

उपक्रमः—

हरिः ओम् । भद्रं कर्णेभिः—बृहस्पतिर्दधातु । शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः । हरिः ओम् । अथाश्वलायनो भगवन्तं परमेष्ठिनं परिसमेत्यो-

वाच । अधीहि भगवन् ऊर्ध्वपुण्ड्रविधिम् । द्रव्यमन्त्रस्थानादिसहितं मे ब्रूहीति । तꣳ होवाच भगवान् वासुदेवः । वैकुण्ठस्थानोद्भवं मम प्रीतिकरम् ॥

उपसंहारः—

श्रीधरं बाहुके वामे हृषीकेशं तु कन्धरे ।
पृष्ठे तु पद्मनाभं (भः) स्यात् ककुद्दामोदरं न्यसेत् ।
एतानि द्वादश नामानि वासुदेवस्य मूर्धनि ॥
दण्डाकारो ललाटे तु पद्माकारं तु वक्षसि ।
वेणुपत्राकृतिर्बाह्वोः अन्ये दीपाकृतीन्न्यसेत् ॥

॥ इति वासुदेवोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

आश्वलायनवासुदेवप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि गोपीचन्दनस्थानमहिमादिनिरूपणसहितं समन्त्रकतद्धारणप्रकारः प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितकोशे लिखितकोशान्तरेषु च परिदृश्यमानवासुदेवोपनिषदोऽत्र दृश्यमानोपनिषदश्च सत्यपि नामधेयैक्ये आनुपूर्वीवैलक्षण्यं बहुशो दृश्यते । उभयोरेकविषयकत्वेन अत्र दृश्यमाना संग्रहरूपेति ज्ञायते । मुद्रितकोशलिखितकोशान्तरेषु दृश्यमाना त्वितो विभिन्नानुपूर्वीबहुला विस्तृता सामशाखीयेति दृश्यते । अत्र त्वादौ अथर्वशाखीयशान्तिमन्त्रो मध्ये च कृष्णयजुश्शाखीयशान्तिमन्त्रश्च लिखितो दृश्यते । अमुद्रितेयमुपनिषत् ॥

No. 452 (B 309/2).

*वासुदेवोपनिषत्.

* Vāsudevopaniṣat.

Substance—Paper. | Character—Āndhra.
Size—8 × 6 inches. | Folios—2.

Lines on a page---16.
Letters in a line—17.
Age of Ms.—Appears to be modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat entirely differs from the Upaniṣats mentioned above. It briefly states the wonderful deeds of Śeṣa, the mythological thousand-headed Serpent, when he incarnated himself as Saumitri, Rouhiṇeya, etc., in the four Yugas and relates how salvation can be acquired by worshipping the Great Śeṣa.

उपक्रमः—

ओम् । शेषो ह वै वासुदेवात् सङ्कर्षणो जीवो नाम आसीत् । सोऽकामयत, प्रजाः सृजेयेति । ततः प्रद्युम्नसंज्ञं मन आसीत् । तस्मादहंकारणमनिरुद्धः, ततो हिरण्यगर्भोऽजायत । तस्माद्दश प्रजापतयो मरीच्याद्याः स्थाणुदक्षकर्दमप्रियव्रतोत्तानपादवायवो? प्रजायन्ते । तेभ्यः सर्वाणि भूतानि च । तस्माच्छेषादेव सर्वाणि समुत्पद्यन्ते ॥

उपसंहारः--

वैष्णवान् स्वधर्मान् विजृम्भयन् सर्वानपि पाषण्डान्निजघान । स एव भगवदन्तर्यामी स एष सर्वात्मकः स एष मुमुक्षुभिर्ध्येयः स एष मोक्षप्रदः । तमेवं स्मृत्वा सर्वेभ्यः पाप्मभ्यो मुच्यते । तन्नाम सङ्कीर्तयन् विष्णुसायुज्यं गच्छति । तदेतद्दिवाऽधीयानो रात्रिकृतं पापं नाशयति । तदेतन्नक्तमधीयानो दिवसकृतं पापं नाशयति । तदेतद्वेदानां रहस्यम् । तदेतदुपनिषदां रहस्यम् । तदेतदधीयानस्सर्वक्रतुफलं लभते । शान्तिमेति । मनश्शुद्धिमेति । सर्वतीर्थफलं लभते । य एवं वेदेत्युपनिषत् ॥

॥ इति वासुदेवोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि सौमित्रिरिति, रौहिणेय इति, वैष्णवानां गुरुरिति च नाम्ना युगभेदेन भूमौ कृतावतरणस्य शेषस्य तत्तदवतारकालिका-

साधारणकर्माणि संग्रहेण प्रतिपाद्य तस्यैवोपास्यत्वं तदनुग्रहान्मोक्षसिद्धिं चाभिधाय एतदुपनिषत्पाठकस्य फलं च संग्रहेणाभिहितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयुसुपनिषत् समग्रा दृश्यते । मुद्रितकोशे लिखितकोशे च परिदृश्यमानवासुदेवोपनिषद्विलक्षणेयसुपनिषत् ॥

No. 453 (B 913/5).

* वृद्धजाबालोपनिषत्.

Vriddhajābālopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Grantha.
Folios—44–49.
Lines on a page—15.
Letters in a line—22.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat describes the thirty-six tattwas beginning with Śiva and states the greatness as well as the method and fruits of wearing Rudrākṣa and Bhasma on one's body.

उपक्रमः—

स पुनस्तं होवाच । कानि षट्त्रिंशत्तत्त्वानीति । स तस्मा आह । शिवशक्तिसदाशिव ईश्वर शुद्धविद्येतानि ? शुद्धानि पञ्च तत्त्वानि । माया कालो नियतिकलाविद्यारागाः पुरुष इति शुद्धाशुद्धानि सप्त तत्त्वानि । ततः प्रकृतिः प्रकृतेर्गुणत्रयं, गुणत्रयान्नामरूपक्रियास्पन्दाः, परस्परभिन्ना धरण्यादीनि श ? तत्त्वानि ॥

उपसंहारः—

एनामुपनिषदं जाबालिकः पैप्पलादायोपदिदेश । पैप्पलादः पैटीनसाय पैटीनसः शार्ङ्गरवाय शार्ङ्गरव ऋषिभ्यस्सर्वेभ्यः । य एनां वृद्ध-

जाबालोपनिषदमधीते स सर्ववेदाध्ययनफलवान् भवति। स सर्वक्रतुफलवान् भवति। स सर्वस्व(त)पस्तापी भवति। य एनां वृद्धजाबालोपनिषदं धत्ते स शिवधारी भवति, भस्मरुद्राक्षधारी भवति। य एनां वृद्धजाबालोन्नि(पनि)षदमर्चयति स सर्वदेवार्चको भवति। स शिवार्चको भवति। स सर्वपापविनिर्मुक्तो भवति। शिवस्वरूपमेति शिवस्वरूपमेतीति ॥

॥ वृद्धजाबालोपनिषत्समाप्ता ॥ भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र षट्त्रिंशत्तत्त्वविचारपूर्वकं शिवतत्त्वं निर्धारितम्। भस्मरुद्राक्षयोर्महिमा, तद्धारणविधिः, तद्धारणे फलादि च प्रतिपादितम्। उपनिषत्पाठकस्य फलं चान्तेऽभिहितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

आदावेकं पत्रं न दृश्यते। अतः कोशेऽस्मिन्नुपनिषदादिभागो लुप्तः। अमुद्रिता चेयमुपनिषत् ॥

No. 454 (B 124/10).

* वेदान्तसारोपनिषत्.

* Vedāntasāropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{4} \times 6$ inches.
Character—Kannada.
Folios—47–53.
Lines on a page—12.
Letters in a line—18.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat is in the form of a dialogue between the sage Āśwalāyana and the sage Yāgñavalkya. It states the

greatness and the method of pondering over Śiva and how Śiva is all pervading. It also relates the manner of wearing Liñga—the symbol of Śiva—on one's body and what exactly is meant by a unity between Liñga and Añga, etc.

उपक्रमः—

ओं शं नो मित्र इति शान्तिः ॥

अथाश्वलायनो भगवन्तं परमेष्ठिनं परिसमेत्योवाच । विमुक्तं सद्यो-मुक्तिकरं ब्रूहीति । स होवाच याज्ञवल्क्यः । परमेष्ठी शिवोऽद्वैतश्चतुर्थः शान्तस्स एव ध्येयः । स एव पूज्यः । तद्ध्यानपूजनाद्विमुक्ता भवन्ति । अयं विशेषोऽत्याश्रमिणः । साक्षादमृती भूत्वा मोक्षी भवति ।

न कर्मणा न प्रजया धनेन शिवं पूज्यामृतत्वमाप्नुयुः ।
परेण शुद्धेन हृदब्जमध्ये लिङ्गं धृत्वा ज्योतिषे संविशन्ति ॥

उपसंहारः—

एतद्दृष्ट्वा परमेष्ठी हृदयस्थलिङ्गं विलोक्य तत्रैव पश्यन् चिदचित्प्रपञ्चं जगज्जालं पाशबन्धान्निवृत्ता? तत्रैवान्तरधीयत । ततो देवाः परमेष्ठिनं नापश्यन् । सर्वे देवास्सनकाद्याश्च ऋषयः शान्ता दान्ता वटमूलनिवासिनं ज्ञानगुरुमुपजग्मतुः? । यो देवानां प्रथमं पुरस्तात् विश्वाधिको रुद्रो महर्षिः । तान् देवान् ब्रह्मऋषींश्च सर्वान् कृतकृत्याश्चरन्ति ॥

वेदान्तसारसर्वस्वं यो जानाति स ईश्वरः । व्याचरति सर्वेशः साम्बमूर्तिस्सनातनः ॥ इत्यों सत्यो(सत्यमो)मित्युपनिषत् ॥

॥ वेदान्तसारोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

आश्वलायनयाज्ञवल्क्ययोर्विभिन्नशाखाप्रवक्त्रोः प्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि—शिवोपासनामहिमा प्रतिपादितः । शिवस्य सर्वात्मकत्वं कथितम् । शरीरे लिङ्गधारणं निरूप्य लिङ्गाङ्गसामरस्यं तत्फलं च निर्णीतम् । लिङ्गधारणप्रदेशाश्च निरूपिताः । शिवस्य अनेकधा उपासनाक्रमश्च कथितः ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत्समग्रा दृश्यते, अमुद्रिता च ।

No. 455 (3581/27).

वैतथ्योपनिषत्.

Vaitathyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.
Folios—33.
Lines on a page—13.
Letters in a line—96.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः—

वैतथ्यं सर्वभावानां स्वप्न आहुर्मनीषिणः ।
अन्तस्स्थानां तु भेदानां (भावानां) संवृतत्त्वेन हेतुना ॥
अदीर्घत्वात्तु कालस्य गत्वा देशान्न पश्यति ।
प्रतिबुद्धश्च वै सर्वस्तस्मिन् देशे न विद्यते ॥
अभावश्च रथादीनां श्रूयते न्यायपूर्वकम् ।
वैतथ्यं तेन वै प्राप्तं स्वप्न आहुः प्रकाशितम् ॥

उपसंहारः—

वीतरागभयक्रोधैर्मुनिभिर्वेदपारगैः ।
निर्विकल्पो ह्ययं दृष्टः प्रपञ्चोपशमोऽद्वयः ॥
तस्मादेत्तं(वं) विदित्वैनमद्वैते योजयेत् स्मृतिम् ।
अद्वैतं समनुप्राप्य जडवल्लोकमाचरेत् ॥
न स्तुतिर्न नमस्कारो न स्वधाकार एव च ।
चलाचलनिकेतश्च यतिर्यादृच्छिको भवेत् ॥
तत्त्वमाध्यात्मिकं दृष्ट्वा तत्त्वं दृष्ट्वा तु बाह्यतः ।

तत्त्वभूतस्तदारामस्तत्त्वादप्रच्युतो भवेत् ॥
तत्त्वादप्रच्युतो भवेदिति ।
इति द्वितीयं वैतथ्याख्यं प्रकरणमुपनिषच्च ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

स्वाप्नभावदृष्टान्तेन जाग्रत्कालिकभावानामपि कल्पितत्वनिर्णयपूर्वकं सर्वकल्पनानामपि जीवकल्पनैव मूलमिति निर्धारितम् । सर्वोऽयं लौकिको वैदिकश्च व्यवहारोऽविद्याविषय एवेति प्रमाणयुक्तिभ्यां द्वैतमिथ्यात्वं निर्णीय अद्वैतमेव पारमार्थिकमिति सिद्धान्तितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

श्रीगौडपादाचार्यप्रणीता माण्डूक्योपनिषदर्थाविष्करणपराः श्लोका भाष्यकारैः श्रीशङ्कराचार्यैर्व्याख्याताः । तेषु प्रकरणचतुष्टयम्—आगमप्रकरणं वैतथ्यप्रकरणं अद्वैतप्रकरणं अलातशान्तिप्रकरणमिति । तत्र द्वितीयं वैतथ्यप्रकरणमेव वैतथ्योपनिषदिति अस्मिन् कोशे लिखितं दृश्यते ॥

No. 456 (B 499/1).

शरभोपनिषत् (पिप्पलोपनिषत्).

Śarabhopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—5.
Lines on a page—12.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥

'अथ हैनं पैप्पलादो ब्रह्माणमुवाच । भो भो भगवन् ब्रह्मविष्णुरुद्राणां मध्ये को वाऽधिकतरो ध्येयश्च । तत्त्वमेव नो ब्रूहीति, इत्यादि No. 355 कोशवत् ॥

उपसंहारः—

स सर्वान् वेदानधीतो भवति । स सर्वान् देवान् ध्यातो भवति । स समस्तमहापातकात्पूतो भवति । तस्मादविमुक्तमाश्रितो भवति । सततं शिवप्रियो भवति । स शिवसायुज्यमेति । न स पुनरावर्तते न स पुनरावर्तते । ब्रह्मैव भवतीत्याह भगवान् ब्रह्मेत्युपनिषत् ॥

॥ शरभोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 355 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

अस्या उपनिषदः पिप्पलोपनिषदिति नामान्तरं दृश्यते । अन्ते चैतदुपनिषत्पठनफलकथनभागे परं No. 355 कोशापेक्षया वैलक्षण्यं किंचिद्दृश्यते । मुद्रिता चेयमुपनिषत् ॥

No. 457 (4136/2).

शाण्डिल्योपनिषत्.

Śāṇḍilyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—8-13.
Lines on a page—15.
Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः । शाण्डिल्यो ह वा अथर्वाणं पप्रच्छात्मलाभोपायभूतमष्टाङ्गयोगमनुब्रूहीति । स होवाचाथर्वा । यमनियमासनप्राणायामप्रत्याहारधारणाध्यानसमाधयोऽष्टाङ्गानि । तत्र दश यमाः । तथा नियमाः । आसनान्यष्टौ । त्रिः प्राणायामः । (त्रयः प्राणायामाः) । पञ्च प्रत्याहारः (राः) । तथा धारणाः । द्विः प्रकारं ध्यानं । समाधिस्त्वेकरूपः ॥

उपसंहारः—

अथ कस्मादुच्यते महेश्वर इति । यस्मान्महत ईशशब्दध्वन्याचात्मशक्त्या तस्मादुच्यते महेश्वर इति । अथ योऽस्य निरुक्तानि वेद स सर्वं वेद । अथ यो ह वै विध्यैनं(देनं) परमुपास्ते सोऽहमिति । स ब्रह्मविद्भवति ॥

एवं यस्सततं ध्यायेत् देवदेवꣳ सनातनम् ।
स मुक्तस्सर्वपापेभ्यो निश्रेयसमवाप्नुयात् ॥

इत्यों सत्यमित्युपनिषत् । तृतीयोध्यायः । भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥
॥ इति शाण्डिल्योपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

शाण्डिल्याथर्वप्रश्नोत्तररूपायामध्यायत्रितयविभक्तायामस्यासुपनिषदि प्रथमेऽध्याये—योगाङ्गभूतयमादीनां देहनाड्यादीनां च भेदस्वरूपविवेचनपूर्वकं नाडीशुद्धिक्रमं प्रकाश्य प्राणायामप्रकारान्निरूप्य वैष्णवीखेचर्यादिमुद्राभेदानुपपाद्य रोगनिवृत्तिसकललोकज्ञानादिसिद्धयस्तत्फलभूताश्च प्रतिपाद्यन्ते ।

द्वितीयेऽध्याये—योगफलभूतं प्रधानं ब्रह्मज्ञानमिति संसूच्य ब्रह्मस्वरूपं संगृह्याभिहितम् ॥

तृतीयेऽध्याये-सकलनिष्कलसकलनिष्कलभेदेन त्रिरूपाद्ब्रह्मणः प्रपञ्चाविर्भावप्रकारस्संग्रहेणाभिवर्णितः ॥

वक्तव्यविशेषः—

अध्यायत्रितयात्मिका इयमुपनिषत् समग्रा अस्मिन् कोशे दृश्यते । मुद्रितकोशे दत्तात्रेयध्यानपराणि कानिचित् वाक्यान्यधिकानि दृश्यन्ते ॥

No. 458 (B 501/1).

शाण्डिल्योपनिषत्.

Śāṇḍilyopaniṣat.

Substance—Paper. | Character—Āndhra.
Size—8 × 6 inches. | Folios—22.

Lines on a page—12.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 457 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 457 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 457 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 457 कोशवत्.

No. 459 (B 500/1).

शाट्यायनीयोपनिषत्.

Śāṭyāyanīyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—6.
Lines on a page—12.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं पूर्णमद इति शान्तिः ॥
मन एव मनुष्याणां कारणं वन्धमोक्षयोः ।
वन्धाय विषयासक्तं मुक्त्यै निर्विषयं स्मृतम् ॥

समासक्तं यदा चित्तं जन्तोर्विषयगोचरे ।
यद्येवं ब्रह्मणि स्यात्तत्को न मुच्येत बन्धनात् ॥
चित्तमेव हि संसारः तत्प्रयत्नेन शोधयेत् ।
यच्चित्तस्तन्मयो भवति गुह्यमेतत्सनातनम् ॥
नावेदविन्मनुते तं बृहन्तं नाब्रह्मवित्परमं प्रैति धाम ।
विष्णुक्रान्तं वासुदेवं विजानन् विप्रो विप्रत्वं गच्छते तत्त्वदर्शी ॥

उपसंहारः—

तदेतदृचाऽभ्युक्तम् ॥
विद्या ह वै ब्राह्मणमाजगाम गोपाय मां शेवधिष्टेऽहमस्मि ।
असूयकायानृजवे शठाय मा मा ब्रूयाद्वीर्यवती तथा स्याम् ॥
यमेव विद्याश्रुतमप्रमत्तं मेधाविनं ब्रह्मचर्योपपन्नम् ।
अस्मा इमामुपसन्नाय सम्यक्परीक्ष्य दद्याद्वैष्णवीमात्मनिष्ठाम् ॥
अध्यापिता ये गुरुं नाद्रियन्ते विप्रा वाचा मनसा कर्मणा वा ।
यथैव तेन न गुरुर्भोजनीयस्तथैव चान्नं न भुनक्ति श्रुतं तत् ॥
गुरुरेव परो धर्मो गुरुरेव परा गतिः ।
एकाक्षरप्रदातारं यो गुरुं नाभिनन्दति ॥
तस्य श्रुतं तपो ज्ञानं स्रवत्यामघटाम्बुवत् ।
यस्य देवे परा भक्तिः यथा देवे तथा गुरौ ॥
स ब्रह्मवित्परं प्रेयादितिवेदानुशासनम् ॥ इत्युपनिषत् ॥

॥ इति शाट्यायनीयोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र संसृतिनिवृत्तौ चित्तशोधनमेव परमोपाय इति प्रशस्य तत्प्रसङ्गात्तुर्याश्रमस्वरूपं प्रकाश्य कुटीचकादिभेदेन तच्चातुर्विध्यमभिधाय एतेषां चतुर्णामपि शिखायज्ञोपवीतत्रिदण्डादिधारणं यावत्प्राणधारणमावश्यकमिति प्रतिपाद्य तद्धर्मांश्च वर्णयित्वा गृहीततुर्याश्रमस्य पुनः प्रतिनिवृत्तौ प्रत्यवायमुक्त्वा चरमाश्रमप्रशंसनपूर्वकं गुरुमाहात्म्यं च प्रकाशितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

शुक्लयजुश्शाखान्तर्गततया मुद्रिता समग्रा चेयमुपनिषदस्मिन् कोशे दृश्यते । एतत्समाननामधेया इतो विलक्षणाऽन्याऽप्युपनिषत्कोशान्तरे दृश्यते ॥

No. 460 (3581/37).

* शाट्यायनीयोपनिषत्.

* Śātyāyanīyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.
Folios—40-43.
Lines on a page—13.
Letters in a line—106.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat, after mentioning the nature of mind, describes the creation of speech, vital organ, eyes and ears, etc. It, then, repeats Agnicayana mantras and points out the method of initiation into Brahma Vidyā, incidentally referring to Vaiswānara vidyā also.

उपक्रमः—

पूर्णमद इति शान्तिः । स वा इदमग्रे समासीत् नेव सदासीत् आसीदिव वा इदग्रे नेवासीत् तद्धेत्त मनस एवासः ॥ १ ॥ तस्मादेतदृषिणाऽभ्युक्तं नासदासीत् तदासीत तदानीमिति नेव हि सन्मनो न वाऽसत् ॥ २ ॥ तदिदं मनस्सृष्टो माविरबुभूष ? निरुक्ततरं मूर्ततरं तदात्म्रेन(त्मान)मन्वैच्छत् । तत्तपोऽतप्यत तत्प्रामूर्छत् तत् षट्त्रिंशतं सहस्राण्यपश्यत् आत्मनोऽग्नि न ? कर्मान्मनोमयान्मनश्च ॥

उपसंहारः- –

अथ होवाच्च महाकालं जाबालं चौपमन्यवकं त्वं वैश्वानरं वेत्थेति। आकाशमेव राजन्निति होवाच। ओमिति होवाच। एष वै बहुलो वैश्वानर एतं हि नैत्वं बहुलं वैश्वानरं वेत्थ। तस्मात् त्वं बहुः प्रजया पशुभिरसयो? एतं बहुलं वैश्वानरं वेद अप पुनर्मृत्युं जयति। सर्वमायुरेत्यात्मा त्वेष वैश्वानरस्यात्मात्वाहास्याद्यदि हा नागमिष्यत इति आत्मा ते विदितोऽभविष्यद्यदि नागमिष्य इति वा ॥ ६ ॥ . . . .

अथ होवाच बुद्धिअमाश्वतराश्वं? वैयाघ्रपद्य कं त्वं वैश्वानरं वेत्थेति, वायुमेव

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र मनस्स्वरूपं प्रतिपाद्य वाक्प्राणचक्षुःश्रोत्रादीनां सृष्टिमभिधाय अग्निचयनमन्त्रानाम्नाय वैश्वानरविद्याप्रसङ्गेन ब्रह्मविद्यां संक्षेपतः प्रदर्श्य उपदेशक्रमश्चान्ते प्रदर्शितो दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषन्मुद्रितविलक्षणा दृश्यते, असमग्रा च ॥

No. 461 (1973/24).

शारीरोपनिषत्.

Śārīropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—230–232.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम्। अथातः पृथिव्यादिमहाभूतानां समवायं शरीरं यत्कठिनं सा पृथिवी यद्द्रवं तदापो यदुष्णं तत्तेजः यत्सञ्चरति स वायुः यत्सुषिरं तदाकाशं श्रोत्रादीनि ज्ञानेन्द्रियाणि श्रोत्रमाकाशे वायौ त्वगग्नौ चक्षुरप्सु जिह्वा पृथिव्यां घ्राणमेवमिन्द्रियाणां यथाक्रमेण शब्दस्पर्शरूपरसगन्धाश्चैते विषयाः पृथिव्यादिमहाभूतेषु क्रमेणोत्पन्नाः॥

उपसंहारः—

मनोबुद्धिरहंकारः खानिलाग्निजलानि भूः।
एताः प्रकृतयस्त्वष्टौ विकाराष्षोडशापरे॥
श्रोत्रं त्वक्चक्षुषी जिह्वा घ्राणं चैव तु पञ्चमम्।
पायूपस्थं करौ पादौ वाक्चैव दशमी मता॥
शब्दस्स्पर्शश्च रूपं च रसो गन्धस्तथैव च।
त्रयोविंशतिरेतानि चत्वारि प्राकृतानि तु॥
चतुर्विंशतिरव्यक्तं प्रधानं पुरुषः परः॥

इति॥ इति शारीरोपनिषत् समाप्ता॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र शरीरस्य पञ्चभूतात्मकत्वमुपवर्ण्य तत्रस्थानां ज्ञानकर्मेन्द्रियाणां दशानां स्वरूपं विषयांश्चाभिधाय अन्तःकरणस्य मनोबुद्ध्यादिभेदेन चातुर्विध्यं प्रदर्श्य तद्विषयस्थानानि निर्दिश्य शरीरगतचर्मादिपृथिव्यंशान्निरूप्य सात्विकादिगुणानुक्त्वा जाग्रदादिचतुर्विधावस्थाः तत्स्वरूपं च प्रकाश्य सूक्ष्मशरीरस्वरूपं संगृह्य मनोबुद्ध्यादयोऽष्टौ प्रकृतयः श्रोत्रादयष्षोडश तद्विकाराः पुरुषः पर इत्याहत्य षड्विंशतितत्वान्यपि परिगणितानि दृश्यन्ते॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा कृष्णयजुश्शाखीयेति मुद्रिता च दृश्यते। कोशेऽस्मिन्नुपनिषदादौ शान्तिमन्त्रो न दृश्यते। अस्या उपनिषदः कोशान्तरे शारीरकनाम्नाऽपि व्यवहारो दृश्यते॥

No. 462 (1682/6).

शारीरोपनिषत् .

Śārīropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.	Condition of Ms.—Worm-eaten on one side.
Character—Grantha.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—4-6.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—7.	
Letters in a line—32.	

उपक्रमः—

No. 461 कोशवत.

उपसंहारः—

No. 461 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 461 कोशवत

वक्तव्यविशेषः—

No. 461 कोशवत्.

No. 463 (4136/6).

शारीरोपनिषत् .

Śārīropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.	Letters in a line—50.
Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.	Age of Ms.—Old.
Character—Āndhra.	Condition of Ms.—Good.
Folios—29-30.	Correct or incorrect—Correct.
Lines on a page—15.	Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 461 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 461 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 461 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नादौ कृष्णयजुश्शाखीयशान्तिमन्त्रो दृश्यते ॥

No. 464 (B 502/1).

शारीरोपनिषत्.

Śārīropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—3.
Lines on a page—12.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 461 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 461 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 461 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नाद्यन्तयोः कृष्णयजुश्शाखीयशान्तिमन्त्रो लिखितः ॥

No. 465 (114).

शिवतत्त्वोपनिषत् (दक्षिणामूर्त्युपनिषत्).

Śivatattwopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.

Size—17×1½ inches.

Character—Nāgarī.

Folios—40-41.

Lines on a page—6.

Letters in a line—65.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

दक्षिणामूर्तये नमः। ब्रह्मावर्ते महभाण्डीरवटमूले महासत्राय समेता महर्षयश्शौनकादयस्ते समित्पाणयस्तत्त्वजिज्ञासवो मार्कण्डेयं चिरजीविनमुपेत्य पप्रच्छुः। केन त्वं चिरं जीवनि(सि) केन वा आनन्दमनुभवसीति। परमरहस्यशिवतत्त्वज्ञानेनेति होवाच । किं तत् परमरहस्य शिवतत्त्वज्ञानम्। तत्र को देवः। के मन्त्राः। का निष्ठा। किं तत्त्वज्ञानसाधनम्। कः परिकरः। को वळः(लिः)। कःकालः। किं ज्ञा(स्था)नम्। स होवाच ॥

उपसंहारः—

सर्गादिकाले भगवान् विरिञ्चिरुपास्यैनं सर्गसामर्थ्यमाप्य ॥

तुतोष चित्ते वाञ्छितार्थान् स लब्ध्वा . . . . सोऽस्योपासको भवति ॥

य इमां परमरहस्यशिवतत्त्वविद्यामधीते स सर्वपापेभ्यो मुक्तो भवति। स कैवल्यमनुभवति स कैवल्यमनुभवति ॥

॥ इत्याथर्वणवेदे काचषेयशाखायां परमरहस्यशिवतत्वोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

शौनकादिमार्कण्डेयप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि — ऋषिदेवतान्यासध्यानादिप्रदर्शनपूर्वकं चतुर्विंशतिनवाष्टादशद्वात्रिंशदक्षरयुतदाक्षिणामूर्तिमन्त्रस्वरूपं प्रकाश्य तज्जपमुद्रानिष्ठाज्ञानसाधनपरिकरवालिकालस्थानानि निरूप्य दाक्षिणामूर्त्युपासनामहिमा प्रादर्शि ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषत् कृष्णयजुश्शाखान्तर्गता दक्षिणामूर्त्युपनिषदिति मुद्रिता समग्रा चास्मिन् कोशे उपलभ्यते ॥

No. 466 (B 448/1).

दक्षिणामूर्त्युपनिषत्.

Dakṣiṇāmūrthyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—4.
Lines on a page—13.

Letters in a line—16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 465 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 465 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 465 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 465 कोशवत्.

No. 467 (3581/18).

*श्रीकण्ठश्रुतिः.

* Srīkaṇṭhaśrutiḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.
Folio—25th, one side only.
Lines on a page—15.
Letters in a line—102.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat states the method of assuming asceticism and the duties of an ascetic.

उपक्रमः—

ओं, योऽनुक्रमेण संन्यस्यति स संन्यस्तो भवति । कोऽयं संन्यास उच्यते । कथं संन्यस्तो भवति । य आत्मानं क्रियाभिर्गुप्तं करोति । मातरं पितरं भार्यां पुत्रं सुहृदो बन्धून् अनुमोदयित्वा ये चास्यर्त्विजस्तान् सर्वान् पूर्ववद्वृणीत्वा वैश्वानरीमिष्टिं कुर्यात् । सर्वस्वं दद्यात् । यजमानस्य गा ऋत्विजः सर्वैः पात्रैः समारोप्य यदाहवनीये गार्हपत्येऽन्वाहार्यपचने सभ्यावसथयोश्च प्राणापानव्यानोदानसमानान् सर्वान् सर्वेषु समारोपयेत । सशिखान् केशान् निष्कृत्य विसृज्य यज्ञोपवीतं निष्कृत्य पुत्रं दृष्ट्वा त्वं ब्रह्म त्वं यज्ञस्त्वं सर्वमित्यनुमन्त्रयेत् ॥

उपसंहारः—

कुण्डिकां चमसं शिक्यं त्रिविष्टपमुपानहौ ।
शीतोपघातिनीं कन्थां कोपीनाच्छादने तथा ॥

पवित्रं स्नानशाटीं च उत्तरासङ्गमेव च ।
यज्ञोपवीतं वेदांश्च सर्वं तद्वर्जयेद्यतिः ॥
स्नानं पानं तथा शौचमद्भिः पूताभिराचरेत् ।
नदीपुलिनशायी स्यात् देवागारेषु वा स्वपेत् ॥
नात्यर्थं सुखदुःखाभ्यां शरीरमुपतापयेत् ।
स्तूयमानो न तुष्येत निन्दितो न शपेत् परान् ॥
एवं वृत्तिमुपासन्तो घातयन्तीन्द्रियाणि यत् ।
॥ इति श्रीकण्ठश्रुतिः समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र संन्यासग्रहणक्रमप्रतिपादनपूर्वकं गृहीतसंन्यासस्य धर्मा विस्तरेण प्रतिपाद्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

संन्यासोपनिषदि प्रथमाध्यायस्थितानि वाक्यान्येव अस्मिन् कोशे आदौ दृश्यन्ते । ततस्त्वत्यन्तं विभिन्ना ग्रन्थानुपूर्वी दृश्यते ॥

No. 468 (B 124/5).

श्रीरामोपनिषत्.

Srīrāmopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{4}\times6$ inches.
Character—Kannada.
Folios—34–37.
Lines on a page—12.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

अथ हैनं भरद्वाजः[1]प्रपच्छ याज्ञवल्क्यमुपसमेत्योवाच श्रीराममन्त्रराजस्य माहात्म्यं नो ब्रूहि भगवन्निति ॥ स होवाच याज्ञवल्क्यः—

---

1 'प्रपच्छ, इति मुद्रिते न दृश्यते

स्वप्रभः परमज्योतिः स्वानुभूत्यैकचिन्मयः ।
तदेतन्मन्त्रराजस्य मनोराद्यक्षरः स्मृतः ॥
अखिलानन्दैकरसस्तारकब्रह्मवाचकः ।
रामायेति स विज्ञेयः सत्यानन्दचिदात्मनः ॥
नमः पदं सु(तु) विज्ञेयं पूर्णानन्दैकविग्रहम् ।
सदा नमन्ति हृदये सर्वे देवा मुमुक्षवः ॥

य एतं मन्त्रराजं षडक्षरं[1]यो नित्यमधीते, सोऽग्निना पूतो भवति, स वायुना पूतो भवति ॥

उपसंहारः—

सम्यगाराधितो रामः प्रसीदत्येव तत्परम् ।
ददात्यायुष्यमैश्वर्यमन्ते विष्णुपदं च यत् ॥

तदेतदृचाऽभ्युक्तम् । ऋचोऽक्षरे परमे व्योमन् । यस्मिन् देवा अधि विश्वे निषेदुः । यस्तं न वेद किमृचा करिष्यति । य इत्तद्विदुस्त इमे समासत । तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् । तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसस्समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम् । तत्सत् ॥

॥ इत्याथर्वणरहस्ये श्रीरामोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र श्रीरामषडक्षरमन्त्रोद्धारक्रमतज्जपफलतन्मन्त्रमहिमादिकं विस्तरेण प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् श्रीरामोपनिषन्नाम्ना परिदृश्यमानेयमुपनिषदेव मुद्रितकोशे दृश्यमानरामोत्तरतापिन्यन्त्यभागरूपतया दृश्यते ॥

No. 469 (B 124/4).

* श्रुतिरहस्योपनिषत् .

* Śrutirahasyopaniṣat.

Substance—Paper. | Character—Kannada.
Size—$7\frac{3}{4} \times 6$ inches. | Folios—30-31.

[1] 'यः' इति मुद्रिते न दृश्येत

Lines on a page—12.

Letters in a line—18.

Age of Ms.—Modern.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat, in the form of a dialogue between Nārada and Brahma, summarises the mantras which relate the greatness of the venerated Highest Principle established by all the Vedas.

उपक्रमः—

अथ हैनं हिरण्यगर्भं नारदः परिसमेत्योवाच। अधीहि भगवन् मह्यम्, कः पूज्यो यमुपासन्ते(तं) श्रुतय इति। तां(तं) होवाच भगवान् हिरण्यगर्भः—

यदा तमस्तन्न दिवा न रात्रिः न सन्न चासच्छिव एव केवलः।
तदक्षरं तत्सवितुर्वरेण्यं प्रज्ञा च तस्मात्प्रसृता पुराणी॥

न तत्र सूर्यो [1]न चेदं चन्द्रतारकं नेमा विद्युतो भान्ति कुतोऽयमग्निः॥

तमेव भान्तमनुभाति सर्वं तस्य भासा सर्वमिदं विभाति॥

उपसंहारः—

स एव काले भुवनस्य मध्ये विश्वस्य स्रष्टारमनेकरूपम्।
विश्वस्यैकं परिवेष्टितारं ज्ञात्वा शिवं शान्तिमत्यन्तमेति॥
न तस्य कार्यं करणं च विद्यते न तत्समश्चाभ्यधिकश्च दृश्यते।
पराऽस्य शक्तिर्विविधैव श्रूयते स्वाभाविकी ज्ञानबलक्रिया च॥
स[2]विश्वकृद्विश्वविशन्मयोनिः यः कालकालो गुणिसर्वविद्यः।
प्रधानक्षेत्रपतिर्गणेशः संसारमोक्षस्थितिबन्धहेतुः॥
सृष्टिमानेन . . . . . . ॥

---

1 'न चन्द्रतारकं, इति श्वेताश्वतरोपनिषदि पाठः. 2 विश्वकृद्विश्वविदात्मयोनिर्ज्ञः कालकालो गुणी सर्वविद्यः। प्रधानक्षेत्रज्ञपतिर्गुणेशः' इति श्वेताश्वतरोपनिषदि पाठः.

प्रतिपाद्यविषयः—

नारदहिरण्यगर्भप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि सकलश्रुतिप्रतिपाद्यमुपास्यं परतत्वं तन्महिमप्रतिपादकमन्त्रसंग्रहपूर्वकं प्रतिपादितम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

इयमुपनिषदस्मिन् कोशे असमग्रा दृश्यते, अमुद्रिता च ॥

No. 470 (2347/3).

श्वेताश्वतरोपनिषत्.

Śwetāśvataropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—7 × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—3–15.
Lines on a page—9.
Letters in a line—22.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

सह नाववात्विति शान्तिः । ओं, ब्रह्मवादिनो वदन्ति ॥
किं कारणं ब्रह्म कुतस्स्म जाता जीवाम केन क्व च [1] सम्प्रतिष्ठिताः ।
अधिष्ठिताः केन सुखेतरेषु वर्तामहे ब्रह्मविदो व्यवस्थाम् ।
कालस्वभावो नियतिर्यदृच्छा भूतानि योनिः पुरुष इति चिन्त्यम् ।
संयोग एषां न त्वात्मभावादात्माऽप्यनीशस्सुखदुःखहेतोः ॥

उपसंहारः—

तपःप्रभावाद्देवप्रसादाच्च ब्रह्म ह श्वेताश्वतरोऽथ विद्वान् ।
अत्याश्रमिभ्यः परमं पवित्रं प्रोवाच सम्यक् ऋषिसंघजुष्टम् ॥
वदान्तं परमं गुह्यं पुराकल्पप्रचोदितम् ।
नाप्रशान्ताय दातव्यं नापुत्रायाशिष्याय वै पुनः ॥

---

[1] 'संप्रतिष्ठाः' इति कोशान्तरे पाठः

यस्य देवे परा भक्तिर्यथा देवे तथा गुरौ ।
तस्यैते कथिता ह्यर्थाः प्रकाशन्ते महात्मनः ॥
इति षष्ठोऽध्यायः ॥ श्वेताश्वतरोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र क्षराक्षरस्वरूपकथनपूर्वकं योगक्रममुपपाद्य योगगम्यस्य परमात्मनः स्वरूपादिकं तस्य पुरुषसूक्तप्रतिपाद्यत्वमोक्षप्रदत्वादिकं चोपवर्ण्य प्रकृतिस्वरूपं विविच्य परमात्मनो गायत्रीप्रतिपाद्यत्वमुक्त्वा क्षराक्षरविद्याफलभेदादिकं प्रकाश्य परमात्मस्वरूपतदुपासनतन्महिमादिकं प्रपञ्च्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

षडध्याय्यात्मिका इयमुपनिषत् समग्रा अस्मिन् कोशे उपलभ्यते ॥ कृष्णयजुश्शाखान्तर्गतेयमिति मुद्रिता च । श्वेताश्वतरोपदिष्टत्वादस्या उपनिषद इदं नामधेयमिति ज्ञायते ॥

No. 471 (C 1514/1).

श्वेताश्वतरोपनिषत्.

Śwetāśvataropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—9.
Lines on a page—9.
Letters in a line—23.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 470 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 470 कोशवत्.

प्रतिपद्यविषयाः—

No. 470 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 470 कोशवत्.

No. 472 (1973/4).

श्वेताश्वतरोपनिषत्.

Śwetāśvataropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—128–137.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—First folio is broken.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 470 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 470 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 470 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 470 कोशवत्.

No. 473 (C 1516/2).

श्वेताश्वतरोपनिषत्.

Śwetāśvataropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$8\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—$8\frac{1}{2}$.

Lines on a page—11.
Letters in a line—26.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 470 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 470 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 470 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 470 कोशवत्.

No. 474 (B 503/1)

श्वेताश्वतरोपनिषत्.

Śwetāśvataropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—15-26.
Lines on a page—11.
Letters in a line—18.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 470 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 470 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 470 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 470 कोशवत्.

No. 475 (1973/25).

सर्वसारोपनिषत्.

Sarvasāropaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—232-234.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम्। कथं वन्धः कथं मोक्षः का विद्या काऽविद्येति। जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तितुरीयं च कथम्। अन्नमयप्राणमयमनोमयविज्ञानमयानन्दमयाः कथम्। कर्ता जीवः क्षेत्रज्ञः साक्षी कूटस्थान्तर्यामी कथम्। प्रत्यगात्मा परमात्मा आत्मा माया चेति कथम्। कथमात्मेश्वरः। अनात्मनां देहादीनां आत्मत्वेनाभिमन्यते सोऽभिमान आत्मनो वन्धः॥

उपसंहारः—

आत्मा नाम त्वंपदार्थादौपाधिकात् तत्पदार्थादौपाधिकाद्विलक्षण आकाशवत् सूक्ष्मः केवलसत्तामात्रः स आत्मेत्युच्यते। माया नाम अना-

दिरनन्तवर्ती प्रमाणाप्रमाणसाधारणा न सती नासती न सदसती स्वयमधिका विचाररहिताऽनिरूप्यमाणा सती लक्षणशून्या सा माये-त्युच्यते ॥

॥ इति सर्वसारोपनिषत् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र बन्धमोक्षाविद्याजागरणस्वप्नसुषुप्तितुरीयान्नमयप्राणमयमनोमयविज्ञानमयानन्दमयकोशकर्तृजीवपञ्चवर्गक्षेत्रज्ञसाक्षिकूटस्थान्तर्यामिप्रत्यगात्मपरात्मपरमात्मब्रह्ममायासत्याविनाशिज्ञानानन्तानन्दपदार्थान्नि - रूप्य सदसन्मिथ्याभेदेन पदार्थत्रैविध्यं तत्स्वरूपादिकं चानुवर्ण्य ब्रह्म-विज्ञानाकाराश्च प्रतिपादिताः ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत समग्रा क्वचित्क्वचिन्मुद्रितविलक्षणा च दृश्यते । कृष्णयजुश्शाखान्तर्गतेयमिति मुद्रिता च ॥

No. 476 (B 506/1).

सर्वसारोपनिषत्.

Sarvasāropaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folio—4th only
Lines on a page—11.
Letters in a line—19.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 475 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 475 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 475 कोशवत

वक्तव्यविशेषः—

No. 475 कोशवत्.

No. 477 (B 664/1).

सरस्वतीरहस्योपनिषत्.

Saraswatīrahasyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Kannada.
Folios—54–58.
Lines on a page—13.
Letters in a line—24.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं, सह नाववत्विति शान्तिः । ओं, ऋषयो ह वै भगवन्तमाश्वलायनं संपूज्य पप्रच्छुः—

केनोपायेन तज्ज्ञानं तत्पदार्थावभासकम् ।
यदुपासनया तत्त्वं जानासि भगवन् वद ॥
सरस्वतीदशश्लोक्या सऋचा बीजमिश्रया ।
स्तुत्वा जप्वा परां सिद्धिमलभं मुनिपुङ्गवाः ॥

ऋषय ऊचुः—

कथं सारस्वतप्राप्तिः केन ध्यानेन सुव्रत ।
महासरस्वती येन तुष्टा भगवती परा ॥

स होवाचाश्वलायनः—

उपसंहारः—

स्वानुभूतिरसावेशाद्दृश्यशब्द उपेक्षितुः (शब्दानपेक्षितः)।

निर्विकल्पसमाधिस्स्यात् निर्वातस्थितदीपवत् ।
हृदि वा बाह्यदेशेऽपि यस्मिन् कस्मिंश्च वस्तुनि ।
समाधिराद्य(दृक्)सन्मात्रान्ना(ना)मरूपपृथक्कृतिः ॥
स्तब्ध(ब्धी)भावो रसास्वादो(दात्)कुलीयः(तृतीयः)पूर्ववन्मतः
एतैस्समाधिभिष्षड्भिः नयेत् कालं निरन्तरम् ॥
देहाभिमाने गळिते विज्ञाते परमात्मनि ।
यत्र यत्र मनो याति तत्र तत्र परामृतम् ॥
भिद्यते हृदयग्रन्थिः छिद्यन्ते सर्वसंशयाः ।
क्षीयन्ते चास्य कर्माणि तस्मिन् दृष्टे परावरे ॥
मयि जीवत्वमीशत्वं कल्पितं वस्तुतो न हि ।
इति यस्तु विजानाति स मुक्तो नात्र संशयः ॥
॥ इत्युपनिषत् । सरस्वतीरहस्योपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सरस्वतीदेवताकमन्त्रदशकस्य ऋषिच्छन्दोदेवतादिकथनपूर्वकं सारस्वतश्लोकदशकं निर्दिश्य मायासाक्षिसमाध्यादिस्वरूपादिविवेचनपूर्वकं ब्रह्मदर्शनमाहात्म्यफलं चाश्वलायनेन ऋषिभ्योऽनुवर्णितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रोपलभ्यते, कृष्णयजुश्शाखान्तर्गतेति मुद्रिता च ॥

No. 478 (C 1512/1).

सरस्वतीरहस्योपनिषत्.

Saraswatīrahasyopaniṣat.

Substance—Paper. | Character—Āndhra.
Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. | Folios—3.

Lines on a page—14.
Letters in a line—38.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 477 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 477 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषय·—

No. 477 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 477 कोशवत्.

No. 479 (B 505/1).

सरस्वतीरहस्योपनिषत्.

Saraswatīrahasyopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—217–222.
Lines on a page—11.
Letters in a line—18.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 477 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 477 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 477 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 477 कोशवत्.

No. 480 (4135/9).

संन्यासोपनिषत्.

Saṃnyāsopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—9½ × 2 inches.
Character—Āndhra.
Folios—39–43.
Lines on a page—15.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

आप्यायन्त्विति शान्तिः । अथातः संन्यासोपनिषदं व्याख्यास्यामो योऽनुक्रमेण संन्यस्यति स संन्यस्तो भवति । कोऽयं स उच्यते । कथं संन्यस्तो भवति । य आत्मानं क्रियाभिर्गुप्तं करोति मातरं पितरं भार्यां पुत्रान् वन्धून् अनुमोदयित्वा ये चास्यर्त्विजस्तान् सर्वांश्च पूर्ववद्वृणीत्वा वैश्वानरेष्टिं निर्वपेत् ॥

उपसंहारः—

प्रपञ्चमखिलं यस्तु ज्ञानाग्नौ जुहुयाद्यतिः ।
आत्मन्यग्नीन् समारोप्य सोऽग्निहोत्री महायतिः ॥
प्रवृत्तिर्द्विविधा प्रोक्ता मार्जाली चैव वानरी ।
ज्ञानाभ्यासवतामोतुर्वानरी भाक्तमेव च ॥
नापृष्टः कस्याचित् ब्रूयात् न चान्यायेन पृच्छतः ।

जानन्नपि हि मेधावी जडवल्लोक आचरेत् ॥
सर्वेषामेव पापानां संघाते समुपस्थिते ।
तारं द्वादशसाहस्रमभ्यसेच्छेदनं हि तत् ॥
यस्तु द्वादशसाहस्रं प्रणवं जपतेऽन्वहम् ।
तस्य द्वादशभिर्मासैः परं ब्रह्म प्रकाशते ॥
॥ इत्युपनिषत् । आप्यायन्त्विति शान्तिः ॥
॥ संन्यासोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अध्यायद्वयात्मिकायामस्यामुपनिषद्यादौ क्रमसंन्यासप्रकारं संगृह्य ततः संन्यासाधिकारिणः, वैराग्यसंन्यास्यादिचतुर्विधसंन्यासिनश्चाभिधाय पुनः षड्विधानां कुटीचकादीनां स्वरूपं निरूप्य अवधूतस्य स्वरूपानुसंधानप्रकारं प्रकाश्य संन्यासिनां फलं निर्दिश्य तेषां धर्माश्च संगृहीता दृश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा परिदृश्यते, सामशाखीयेति मुद्रिता च ॥

No. 481 (3581/2).

* सांख्यायनीयोपनिषत्.

* Saṃkhyāyanīyopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—$20 \times 2\frac{1}{4}$ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Not so very incorrect.
Folios—3–7.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—14.	
Letters in a line—89.	

Subject in brief :—

This Upaniṣat consists of five chapters. The first chapter, after referring to the process of creation, relates

how the human body along with its constituent elements comes into being and describes the two paths, Dhūmādi and Arcirādi through which the souls should pass after their release from the human body.

The second chapter enquires into the nature of Brahma, determines the characteristics of Adhyātma and Adhidaivata and describes Prāṇāgnihotra.

The latter three chapters deal with Prāṇāgnihotra and its fruits in a more detailed manner.

उपक्रमः—

अथ हैनं महानात्मा स तल्लक्षणतत्परं ब्रह्म सत्यं तत् सलिलं तदस्पर्शं तदरूपं तदरसं तदगन्धं तदनृतं तदमृतं तच्छाब्दं तत्तेजः स वै भूतात्मा सैषा भूतात्मा प्रकृतिरित्येकं तत् क्षेत्रं तज् ज्ञानात् क्षेत्रज्ञानुपाल्यो ज्योतिरात्मको य एष महानात्मा त्रिविधो भवति सत्वं रजस्तम इति सत्वं तु मध्ये विशुद्धं तिष्ठन्त्य(त्य)भितो र[ज्]स्तमसि(सी)रज इति कामद्वेषौ तम इत्यविद्या ॥

उपसंहारः—

यत्र हि द्वैतमिव भवति तदितर इतरं पश्यति तदितर इतरं जिघ्रति तदितर इतरमभिवदति तदितर इतरं शृणोति तदितर इतरं विजानाति यत्र त्वस्य सर्वमात्मैवाभूत् तत्केन कं पश्येत् तत्केन कं जिघ्रेत् तत् केन कर्माभिवदेत् तत् केन कं शृणुयात् तत् केन कर्म स्यन्यर्तते? तत्केन कं विजानीयात् येनेदं सर्वं विजानाति तं केन विजानीयादिति—

विरजः पर आकाशाद च आत्मा महान् द मे? ।
धीरो विज्ञाय प्रज्ञां कुर्वीत ब्राह्मणः ॥
नाध्यायान् (नानुध्यायेत्)बहून् शब्दान् वाचो विग्लापनं तदिति ।
साङ्ख्यायनीयोपनिषदि पञ्चमोऽध्यायः ॥

॥ साङ्ख्यायनीयोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र प्रथमाध्याये—सृष्टिक्रमनिरूपणपूर्वकं शरीरोत्पत्तिक्रमं प्रकाश्य शरीरस्थानां सप्तधातूनां प्रमाणाभिधानपूर्वकं त्यक्तशरीराणामात्मनां धूमाद्यर्चिरादिमार्गद्वयनिरूपणं कृतम् ॥

द्वितीयाध्याये—ब्रह्मस्वरूपविवेचनपुरस्सरं अध्यात्माधिदैवतस्वरूपं निर्णीय प्राणाग्निहोत्रनिरूपणं कृतम् ॥

तृतीयचतुर्थपञ्चमाध्यायेषु—प्राणाग्निहोत्रविचारस्संफलप्रदर्शनं सविस्तरं चाभिहितः ॥

वक्तव्यविशेषः—

पञ्चाध्याय्यात्मिका इयमुपनिषत् समग्रा अमुद्रिता अस्मिन् कोशे उपलभ्यते ॥

No. 482 (B 664/4).

सावित्र्युपनिषत्.

Sāvitryupaniṣat.

Substance—Paper.	Age of Ms.—Modern.
Size—8 × 6 inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Kannada.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—49-50.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—13.	
Letters in a line—24.	

उपक्रमः—

आप्यायन्त्विवति शान्तिः । ओं, कस्सविता का सावित्री । अग्निरेव सविता. पृथिवी साव्रित्री । स यत्राग्निः, तत्पृथिवी । ते द्वे योनिः । तदेकं मिथुनम् । कस्सविता, का सावित्री । वरुण एव सविता, छन्दाꣳसि सावित्री । स यत्र वरुणः, तच्छन्दाꣳसि यत्र ॥

उपसंहारः—

मनुः—ओं ह्रीं बले महादेवि [1]ह्रीं महाबला महादेवि ह्रीं महाबले क्लीं चतुर्विधपुरुषार्थसिद्धिप्रदे तत्सवितुर्वरदात्मिके ह्रीं वरेण्यं भर्गो देवस्य वरदात्मिके अतिबले सर्वदयामूर्ते [2]क्षुधाभ्रमोपनाशिनि धीमहि धियो यो नः [3] जनान्ते प्रचर्यः प्रचोदयात्मिके प्रणवशिरसात्मिके हुं फट् स्वाहा । एवं विद्यात्कृतकृत्यो भवति । सावित्र्या एव तान् लोकान् जयति । इत्युपनिषत् ॥ ओं आप्यायन्त्विति शान्तिः ॥

॥ इति सावित्र्युपनिषत् संपूर्णा ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र अग्निपृथिवीवरुणाब्वाय्वाकाशयज्ञच्छन्दस्स्तनयित्नुविद्युदादित्यद्युचन्द्रनक्षत्रमनोवाक्पुरुषस्त्रीरूपमिथुननवकरूपं सर्वमेव जगत्सवितृसावित्र्यात्मकं निरूप्य सावित्र्याः पादत्रयं प्रकाश्य सावित्रीवेदनफलमभिधाय ऋषिदेवताच्छन्दोनिरूपणपूर्वकं बलातिबलाख्यविद्यास्वरूपं प्रकाश्य तत्फलं चाभिहितं दृश्यते ॥

समग्रयमुपनिषत् अस्मिन् कोशे उपलभ्यते । सामशाखान्तर्गतेयमिति मुद्रिता च ॥

एतदुपनिषत्परिदृश्यमानबलातिबलाख्यविद्ययोः क्षुधादिनिरसनफलकत्वदर्शनात् श्रीमद्वाल्मीकिरामायणे विश्वामित्रमहर्षिणा श्रीरामलक्ष्मणाभ्यामुपदिष्टं बलातिबलाख्यविद्याद्वयमिदमेव स्यादिति संभाव्यते ॥

No. 483 (B 507/1).

सावित्र्युपनिषत्.

Sāvitrupaniṣat.

Substance—Paper.	Character—Āndhra.
Size—8 × 6 inches.	Folios—2.

---

[1] ' ह्रीं महाबला महादेवि ' इति कोशान्तरे न दृश्यते. [2] क्षुच्छ्रमोप ' इति पाठान्तरम्. [3] ' यो नर्जाते प्रचुर्या ' इति पाठान्तरम्.

Lines on a page—13.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 482 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 482 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 482 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 482 कोशवत्.

No. 484 (B 124/11).

सिद्धान्तशिखोपनिषत्.

Śiddhāntaśikhopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{4} \times 6$ inches.
Character—Kannada.
Folios—54–57.
Lines on a page—12.
Letters in a line—18.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं शं नो मित्र इति शान्तिः ॥ अथ भरद्वाजः कुमारं पप्रच्छ। क्रिमेवं परमशैवभक्तानां सिद्धान्तं कुतस्सर्वे न विदन्तीति। तद्दुह्यो-(तस्मै हो)वाच स्कन्दः ॥

भरद्वाज श्रृणु नापक्वचित्ता विदन्ति साम्बं सर्वदेवप्रकृष्टम् ।
शिवं वरेण्यं पक्वचित्ताः शिवस्य प्रसादतो जातमात्राद्विदन्ति ।
विश्वाधिकं शङ्करं ये प्रमूढा ह्येनं (हीनं) विष्णोर्ब्रह्मणो वा विदन्ति ।
न संसारत् प्रच्यवन्ते (मुच्यन्ते) कदाचित् शतैः कल्पैः कोटिभि-
र्वीत्र (त्त) दोषाः ॥

उपसंहारः—

सिद्धान्तोऽयं निश्चितोऽस्माभिरेष भरद्वाज[1]गुह्यमेतन्न वाच्यम् ।
सदाऽप्रशान्ताय च नास्तिकाय परीक्षकाय ब्रूहि सर्वार्थवेत्रे ।

इत्याह भगवान् स्कन्दः । तामेनां सिद्धान्तशिखां योऽधीते प्रात-रधीयानो रात्रिकृतं पापं नाशयति । सायमधीयानो दिवसकृतं पापं नाशयति । सार्वकालं प्रयुञ्जानः पापोऽपापो भवतीति [2]विज्ञायत इति वेदवचनं भवति भवति । ओं, शं नो मित्रश्शं वरुणः । शं नो भवत्वर्यमा ॥

॥ इति सिद्धान्तशिखोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र शिवदीक्षाधिकारिनिरूपणपूर्वकं शिवनाममहिमानमुपवर्ण्य सद्योजातवामदेवाघोरतत्पुरुषेशानाख्यशिवस्वरूपेभ्यः ब्रह्मक्षत्रविट्छूद्रादीनां उत्पत्तिवर्णनपूर्वकं लिङ्गधारकस्य महिमानं निरूप्य लिङ्गभस्मरुद्राक्षधारणस्थानमहिमादिकमुक्त्वा शैवपञ्चाक्षरीमन्त्रयोर्दैवतादिनिरूपणपूर्वकं तन्मन्त्रोपासनाक्रमादिकमभिधाय शिवपूजामाहात्म्यमुपवर्ण्य एतत्पाठकफलं चान्तेऽभिहितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत्समग्रा दृश्यते । कृष्णयजुश्शाखान्तर्गतेयमिति मुद्रिता च ॥

---

[1] 'गुह्य एव तन्न वाच्यः सदा पतितायाप्रशान्ताय च नास्तिकायापरीक्षिताय' इति मुद्रितकोशे पाठः. [2] 'विज्ञायत इति' इति मुद्रितकोशे न दृश्यते.

No. 485 (B 508/1).

सीतोपनिषत् .

Sītopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—6.
Lines on a page—11.
Letters in a line—18.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥ देव ह वै प्रजापतिमब्रुवन् । का सीता, किंरूपमिति । स होवाच प्रजापतिः । सा सीता इति ॥

मूलप्रकृतिरूपत्वात्सा सीता प्रकृतिस्स्मृता ।
प्रणवप्रकृतिरूपत्वात्सा सीता प्रकृतिरुच्यते ॥
सीता त्रिवर्णात्मा साक्षान्मायामया भवेत् ।
विष्णुः प्रपञ्चबीजं च माया ईकार उच्यते ॥
सकारस्सत्यममृतप्राप्तिः सोमश्च कीर्त्यते ।
तकारस्तारलक्ष्म्या च वैराजः प्रस्तरस्स्मृतः ॥

ईकाररूपिणी सोमा अमृतावयवा दिव्यालंकारस्रङ्मौक्तिकाद्या भरणालंकृता महामायाव्यक्तरूपिणी व्यक्ता भवतीति ॥

उपसंहारः—

अथातो वीरशक्तिश्चतुर्भुजाभयवरदपद्मधरा किरीटाभरणयुता सर्वदेवैः परिवृता कल्पतरुमूले चतुर्भिर्गजैः रत्नघटैरमृतजलैरभिषिच्यमाना सर्वदैवतैः ब्रह्मादिभिर्वन्द्यमाना अणिमाद्यष्टैश्वर्ययुता सम्मुखे कामधेनुना स्तूयमाना वेदशास्त्रादिभिस्स्तूयमाना जयाद्यप्सरस्स्त्रीभिः परिचार्यमाणा आदित्यसोमाभ्यां दीपाभिः प्रकाश्यमाना तुम्बुरुनारदादिभिर्गायमाना राकासिनीवालीभ्यां छत्रेण ह्लादिनीमयाभ्यां चामरेण स्वाहास्वधाभ्यां

व्यजनेन भृगुपुण्यादिभिरभ्यर्च्यमाना देवी दिव्यसिंहासने पद्मासनारूढा सकलकार्यकारणकरी लक्ष्मीर्देवस्य पृथक् भवनकल्पना अलंकारास्थिरा प्रसन्नलोचना सर्वदेवतैः पूज्यमाना सा वरलक्ष्मीति विज्ञायत इत्युपनिषत् ॥

॥ इति सीतोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सीतादेव्याः सर्वशक्त्यात्मकत्वसर्वात्मकत्वकथनपूर्वकं सीतामाहात्म्यमभिवर्णितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा दृश्यते, अथर्वशाखान्तर्गतेयमिति मुद्रिता च ॥

No. 486 (1468/6)

* सुदर्शनोपनिषत्.

* Sudarśanopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—18×1½ inches.
Character—Āndhra.
Folio—4th only.
Lines on a page—5.
Letters in a line—70.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief—

In this Upaniṣat we see a number of Ṛks collected which express the greatness of Cakra and show the necessity of wearing the symbol of Śañkha and Cakra on one's body.

उपक्रमः—

ओं । धृतोर्ध्वपुण्ड्रः कृतचक्रधारी विष्णुं परं ध्यायति यो महात्मा। स्वरेण मन्त्रेण सदा हृदि स्थितं परात्परं यन्महतो महान्तम् ॥

दक्षिणे तु भुजे विप्रो विभृयाद्वै सुदर्शनम् ।
सव्ये तु शङ्खं विभृयादिति वेदविदो विदुः ॥

उपसंहारः—

पवित्रं ते विततं ब्रह्मणस्पते प्रभुर्गात्राणि पर्येषि विश्वतः ।
अतप्ततनूर्न तदामो अश्नुते श्रितास इद्वहन्तस्तत्समासत ॥
पवित्रं चरणं चक्रं लोकद्वारं सुदर्शनम् ।
एतान्यपरनामानि चक्रराजस्य शार्ङ्गिणः ॥
॥ इत्युपनिषत् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र शङ्खचक्रधारणविधानपूर्वकं चक्रमाहात्म्यप्रदर्शनपरा ऋचोऽत्र संगृहीता दृश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अत्र No. 1682 कोशे विद्यमानायाः सुदर्शनोपनिषद इयमुपनिषद्भिन्ना समग्रा असुद्रिता च दृश्यते । आद्यन्तयोः शान्तिमन्त्रो न दृश्यते ॥

No. 487 (1682/1).

* सुदर्शनोपनिषत्.

* Sudarśanopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folio—1 side only.
Lines on a page—8.
Letters in a line—32.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief—

This Upaniṣat points out the necessity of wearing, on one's body, the marks of Śrīvaiṣṇava religion, namely, those of Śaṅkha, Cakra and Tripuṇḍra, after having duly served the Guru or the spiritual preceptor. The arrangement followed in this Upaniṣat is different from that followed in the preceding Upaniṣat.

उपक्रमः—

(महता पुण्यपण्येन क्रीतेयं कायनौस्त्वया ।
प्राप्तुं दुःखाम्बुधेः पारं त्वर यावन्न भिद्यते ॥
कर्मब्रह्मात्मके शास्त्रे कौतस्कुतनिवर्तकान् ।
वन्दे हस्तिगिरीशस्य वीधीशोधककिङ्करान् ॥)

॥ अथ सुदर्शनोपनिषत् ॥

ओं, अथ यज्ञोपवीतं चक्री धारयेत् ब्रह्मवित् ब्रह्मविदो मनीषा हिरण्यमादाय सुदर्शनं च कृत्वा वह्निं स्वयमुपैति युक्तं स्त्रीशूद्रसंबाहुभ्यां धारयेत् । तस्मादत्र न जायते । ब्राह्मणशरीरं जायते । विष्णुं भजन्ति । नासादिकेशपर्यन्तमूर्ध्वपुण्ड्रान् धारयेत् । तस्माद्वीरो शिखा सम्भवति । तं देवकीपुत्रं समाश्रितः ॥

उपसंहारः—

अग्निना वै होत्रा चक्रं पाञ्चजन्यं प्रतप्तौ द्विभुजे धारयेत् । आत्मनो हितमाचरेत् । आचार्यस्य सम्मुखं प्रपद्येत । तस्माद्वैकुण्ठम् । पुनरागमनं न यति । तस्य सालोक्यसामीप्यसारूप्यसायुज्यं गच्छति ॥

॥ सुदर्शनोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र शङ्खचक्रोर्ध्वपुण्ड्रधारणावश्यकत्वं प्रतिपाद्य गुरूपसत्तिः कर्तव्येति कथितम् ॥ आचार्यमुपसंपन्नस्य धृतशङ्खचक्रस्य आत्मनो हितमाचरतः फलं चाभिहितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः--

अमुद्रिता इयमुपनिषदस्मिन् कोशे समग्रा दृश्यते ॥ No. 486 कोशदृश्यमानोपनिषदो विभिन्नानुपूर्वीकेयमुपनिषत् ॥

No. 488 (1468/2).

सुबालोपनिषत् .

Subālopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—18 × $1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—48–56.
Lines on a page—$6\frac{1}{2}$.
Letters in a line—70.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

पूर्णमद इति शान्तिः ॥ ओं, तदाहुः किं तदासीत् तस्मै स होवाचास (च न स)न्नासन्नसदसदिति । तस्मात्तमस्सञ्जायते तमसो भूतादिः भूतादेराकाशमाकाशाद्वायुर्वायोरग्निरग्नेराप अद्भ्यः पृथिवी तदण्डं समभवत्तत्संवत्सरमुषित्वा द्विधाऽकरोदधस्ताद्भूमिमुपरिष्टादाकाशं मध्ये पुरुषो दिव्यस्सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षस्सहस्रपात् सहस्रबाहुरिति ॥

उपसंहारः—

सुबालबीजब्रह्मोपनिषद्दं(त्) नाप्रशान्ताय दातव्या नापुत्राय नाशिष्याय नासंवत्सररात्रोषिताय नापरिज्ञातकुलशीलाय दातव्या नैव च प्रवक्तव्या ॥

यस्य देवे परा भक्तिर्यथा देवे तथा गुरौ ।
तस्यैते कथिता ह्यर्थाः प्रकाशन्ते महात्मनः ॥

इत्येतन्निर्वाणानुशासनमिति वेदानुशासनमिति वेदानुशासनम् ॥
॥ इत्युपनिषत् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि विस्तरेण जगत्सृष्टिप्रलयप्रकारमुपवर्ण्य जगत्कारणस्य परब्रह्मणः स्वरूपं विशोध्य तदुपासनस्थानादिनिरूपणपूर्वकं तदुपासप्रकारानभिधाय कृत्स्नस्य जगतो नारायणशरीरत्वमुपपाद्य रैक्वघोराङ्गिरःप्रश्नोत्तरमुखेन सर्वाप्ययप्रकारं प्रदर्श्य सर्वस्याप्यस्यार्थस्य प्रतिभानं गुरुभक्तस्यैव भवतीति निगमितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

षोडशखण्डात्मिकेयमुपनिषत् समग्रा अस्मिन् कोशे उपलभ्यते ॥ शुक्लयजुश्शाखीयेयमिति मुद्रिता च दृश्यते ॥

No. 489 (1973/30).

सुबालोपनिषत्.

Subālopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—269–278.
Lines on a page—5.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

'हरिः ओम्। तदाहुः किल तदाऽस्ति तस्मै स होवाच' इत्यादि No. 488 कोशवत् ॥

उपसंहारः—

No. 488 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 488 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 488 कोशवत्.

No. 490 (B 509/1).

सुबालोपनिषत्.

Subālopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—347-358.
Lines on a page—11.
Letters in a line—24.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—The leaves are worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 488 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 488 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 488 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 488 कोशवत्.

No. 491 (1973/18).

सुबालोपनिषत..

Subālopnisat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—212-223.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Last folio is broken.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 488 कोशवत्.

उपसंहारः—

तस्मै स होवाच योऽयं विज्ञानघन उत्क्रामन् प्राणं दहत्यपानं दहतीमं च लोकं परं च लोकं दहति लोकालोकं दहति धर्माधर्मौ दहत्यभास्करममर्यादं निरालोकमतः परं दहति महान्तं दहत्यव्यक्तं दहत्यक्षरं

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 488 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

समग्रप्रायपञ्चदशखण्डान्तेयमुपनिषदस्मिन् कोशे दृश्यते ॥

No. 492 (3581/22).

सुबालोपनिषत्.

Subālopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—20 × 2¼ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—26-27.	
Lines on a page—14.	Complete or incomplete—Incomplete.
Letters in a line—93.	

उपक्रमः—

No. 488 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 488 कोशवत्.

No. 488 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

प्रथमचतुर्दशपञ्चदशषोडशखण्डा अस्मिन् कोशे दृश्यन्ते ॥

No. 493 (3581/17).

सूर्योपनिषत्.

Sūryopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—20 × 2¼ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Correct.
Folio—25th, one side only.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—12.	
Letters in a line—104.	

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥ अथ सूर्याथर्वाङ्गिरसो व्याख्यास्यामः। ब्रह्म ऋषिः। गायत्री छन्दः आदित्यो देवता। हंसस्सोऽहं। अग्निनारायण युक्तं बीजं। हृल्लेखा शक्तिः। वियदादिस्वर्गसंयुक्तं कीलकं। चतुर्विध-पुरुषार्थे विनियोगः। षट्स्वरारूढेन षडङ्गं रक्ताम्बुधि (ज) संस्थितं सप्ताश्वरथिनं हिरण्यवर्णं चतुर्भुजं पद्मद्वयाभयवरदहस्तं कालचक्र-प्रणेतारं श्रीसूर्यनारायणं य एवं वेद। स वै ब्राह्मणः ॥

उपसंहारः—

त्रिकालमेतज्जप्त्वा क्रतुशतफलमाप्नोति। हस्तादित्ये जपति स महामृत्युं तरति य एवं वेद। इत्युपनिषत्। [1] य इमां चाक्षुष्मतीं विद्यां ब्राह्मणो नित्यमधीते न तस्याक्षिरोगो भवति न तस्य कुले अन्धो भवति। अष्टौ ब्राह्मणान् ग्राहयित्वा अथ विद्यासिद्धि र्भवति विश्वरूपं घृणिनं जात-वेदसं हरिरामयं हिरण्मयं ज्योतिरूपं तपन्तम्। सहस्ररश्मिः शतधा

[1] इत आरभ्य आन्तं परिदृश्यमानोग्रन्थः आक्षिकोपनिषदि आदिभागेऽपि परि-दृश्यते। मुद्रितसूर्योपनिषदन्ते चायं ग्रन्थो नोपलभ्यते.

वर्तमानः पुरुषः प्रजानामुदयत्येष सूर्यः । ओं नमो भगवते श्रीसूर्यायादित्याय अह्रो वाहिनि वाहिनि वा स्वाहा । इत्युपनिषत् ॥

॥ आदित्यसूर्योपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र अन्तर्यामिदृष्ट्या सूर्यस्य सर्वात्मकत्वकथनपूर्वकं तस्मादेव जगत्सृष्टिमुपवर्ण्य तदुपासनोपयोगितद्देवताकाष्टाक्षरं मनुं तद्देवताकां चाक्षुष्मतीं विद्यां चाभिधाय तज्जपादौ फलं चोपवर्णितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

अथर्वशाखीयेतीयमुपनिषन्मुद्रिता, कोशेऽस्मिन् समग्रा च दृश्यते ॥

No. 494 (B 510/1).

सूर्योपनिषत्.

Sūryopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—3.
Lines on a page—12.
Letters in a line.—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correcet or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 493 कोशवत्.

उपसंहारः—

असत्सम्भाषणात्पूतो भवति । मध्याह्ने सूर्याभिमुखः पठेत् । सद्योत्पन्नपञ्चमहापातकात् ? । सैषा सावित्री विद्या । न किञ्चिदपि न कस्मैचित् प्रशंसयेत् । य एतां महाभागः प्रातः पठति स भाग्यवान् जायते । पशून् विन्दति । वेदार्थं लभते । त्रिकालं एतज्जप्त्वा क्रतुशतफलमाप्नोति ।

हस्तादित्ये जपति स महामृत्युं तरति । स महामृत्युं तरति । य एवेदं वेदेत्युपनिषत् ॥

॥ सूर्योपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 493 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषत् कोशेऽस्मिन् मुद्रितसदृशी समग्रा च दृश्यते ॥

No. 495 (4136/15).

सूर्योपनिषत् .

Sūryopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 2$ inches.
Character—Āndhra.
Folio—56th, one side only.
Lines on a page—15.
Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥ अथ सूर्याथर्वाङ्गिरसं व्याख्यास्यामः । ब्रह्मा ऋषिः । गायत्रीछन्दः । आदित्यो देवता । हंसस्सोऽहम् , अग्निनारायणयुक्तं बीजम् । हृल्लेखा शक्तिः । वियदादिस्वर्गसंयुक्तं कलिकम् । चतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थे विनियोगः ॥

उपसंहारः—

षट्स्वरारूढेन बीजेन षडङ्गं रक्ताम्बुजसंस्थितं सप्ताश्वरथिनं हिरण्यवर्णं चतुर्भुजं पद्मद्वयाभयवरदहस्तं कालचक्रप्रणेतारं

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 493 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् एतदुपनिषदादिभागमात्रं दृश्यते ॥

No. 496 (B 664/5).

सौभाग्यलक्ष्म्युपनिषत्.

Soubhāgyalakṣmyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Kannada.
Folios—50-54.
Lines on a page—13.
Letters in a line—24.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

वाङ्मे मनसीति शान्तिः। अथ भगवन्तं देवा ऊचुः। हे भगवन् नः कथय सौभाग्यलक्ष्मीविद्याम्। तथेत्यवोचत् भगवानादिनारायणः। सर्वे देवा यूयं सावधाना भूत्वा श्रृणुष्व (त) तुरीयातीतां सर्वोत्कटां सर्वमन्त्रासनगतां [1] पीठोपविष्टदेवतापरिवृतां चतुर्भुजां श्रियं हिरण्यवर्णामिति पञ्चदशाभिः ऋग्भिः ध्यायथ ॥

उपसंहारः—

परब्रह्मचक्रं नवमं आकाशचक्रं षोडशदळपद्मं ऊर्ध्वमुखं तन्मध्यकर्णिका त्रिकूटाकारम्। तन्मध्ये [2] ऊर्ध्वशाक्तितां परमशून्यं ध्यायेत्। तत्रैव पूर्णगिरिपीठं सर्वेच्छासिद्धिसाधनं भवति। य एवं वेद।

[1] 'पीठोपपीठ' इति पाठान्तरम्. [2] ऊर्ध्वशक्तिकां पश्यन्!, ऊर्ध्वशक्तियुतान् परशून् ध्यायेत्.

[1]भाग्यलक्ष्म्युपनिषदं नित्यमधीते सोऽग्निपूतो भवति । स वायुपूतो भवति । सकलधनधान्यसत्पुत्रकळत्रहयभूगजपशुमहिषदासीदासयोगज्ञानवान् भवति । न पुनरावर्तत इत्युपनिषत् ॥

॥ ओं वाङ्मे मनसीति शान्तिः । सौभाग्योपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

देवनारायणप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि लक्ष्मीप्रसादेन अलक्ष्मीनिराकरणपूर्वकं सम्पत्सौभाग्यविद्यासिद्ध्यर्थं हिरण्यवर्णामिति पञ्चदशर्चस्य तथाऽन्येषां तद्देवताकमन्त्राणां च ऋषिच्छन्दोदेवतान्यासध्यानजपादिकं कथितम् । तथा लक्ष्म्या आराधनक्रमः नवचक्रविवेचनं उपनिषदध्ययनफलं च प्रतिपादितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

समग्रा चेयमुपनिषत् अस्मिन् कोशे उपलभ्यते, मुद्रिता च ॥

No. 497 (B 511/1).

सौभाग्यलक्ष्म्युपनिषत्.

Soubhāgyalakṣmyupaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—203-207.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 496 कोशवत्.

---

1 'सौभाग्य' इति पाठान्तरम्.

उपसंहारः—

No. 496 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 496 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 496 कोशवत्.

No. 498 (3581/26).

* सौरकायणोपानिषत्.

* Sourakāyaṇopaniṣat.

Substance—Palm-leaf
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.
Folio—33rd, one side only.
Lines on a page—9-11.
Letters in a line—90.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat briefly relates how the God Nārāyaṇa performs the three functions of creation, maintenance and destruction of the world, by associating himself with Prakṛti—the primordial matter, which consists of three guṇas, namely, Sattwa, Rajas and Tamas.

उपक्रमः —

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥ अथ तस्य वाव प्रकृतिः सत्त्वरजस्तम इति ता नारायणः परिपश्यत्यन्योन्यं प्रविष्टस्तं वा एवमाहुः पुरुष इति पूर्णो ह्येष भवति स त्रेधा बभूवैषां गुणानामुपादाय विष्णुर्वाव सत्त्वस्य रजसो ब्रह्मेशानो नाम तमसस्स आविवेश ब्रह्माणम् ॥

उपसंहारः—

चतुर्मुखमीशानं पञ्चमुख? यो वा ईशस्तमीशानमाविवेश तपालं? कालमाचक्षते रजसो व्यापारस्तमसो नाशनं सत्त्वस्य पालकं कालमाचक्षत इति ॥

सौरकायंणोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र प्रकृतेस्त्रिगुणात्मकत्वकथनपूर्वकं तदनुप्रविष्टेन अधिगतब्रह्मविष्णवीशानरूपेण नारायणेन तत्तद्गुणानुरूपसृष्टिस्थितिलयरूपं कार्यत्रितयं क्रियत इति संगृह्य कथ्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे इयमुपनिषत् समग्रा दृश्यते, अमुद्रिता च ॥

No. 499 (B 512/1).

स्कन्दोपनिषत् .

Skandopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—2.
Lines on a page—13.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

सह नाववत्विति शान्तिः ॥

अच्युतोऽस्मि महादेव तव कारुण्यलेशतः ।
विज्ञानघन एवास्मि शिवोऽस्मि किमतः परम् ॥
न निजं निजवद्भाति अन्तःकरणजृम्भणात् ।
अन्तःकरणनाशेन संविन्मात्रस्थितो हरिः ॥

संविन्मात्रस्थितश्चाहमजोऽस्मि किमतः परम् ।
व्यतिरिक्तं जडं सर्वं स्वप्नवच्च विनश्यति ॥
चिज्जडानां तु यो द्रष्टा सोऽच्युतो ज्ञानविग्रहः ।

उपसंहारः—

श्रीपरमधाम्ने स्वस्ति चिरायुष्यों नम इति ॥
विरिञ्चिनारायणशङ्करात्मकं
नृसिंह देवेश तव प्रसादतः ।
अचिन्त्यमव्यक्तमनन्तमव्ययं
वेदात्माकं(देवात्मकं) ब्रह्म निजं विजानते ॥
तद्विष्णोः परमंपदꣲ सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् ।
तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसस्समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम् ॥
॥ स्कन्दोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र ब्रह्मस्वरूपनिरूपणपूर्वकं हरिहराभेदाभिप्रायसूचनपूर्वकं च ब्रह्मविदावश्यकस्नानशौचादीनां स्वरूपं प्रतिपादितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत्समग्रा दृश्यते । कृष्णयजुश्शाखान्तर्गतेति मुद्रिता च ॥

No. 500 (3811/11).

स्कन्दोपनिषत्.

Skandopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—20 × 2¼ inches.
Character—Āndhra.
Folios—2.
Lines on a page—5.
Letters in a line—104.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 499 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 499 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 499 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् ब्रह्मविदावश्यकस्नानशौचभैक्षस्वरूपसंग्राहकपद्यत्रयं न दृश्यते। अन्यत्सर्वं पूर्वकोशवदेव दृश्यते ॥

No. 501 (B 124/1).

*स्वप्रकाशोपनिषत्.

* Svaprakāśopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{4} \times 6$ inches.
Character—Kannada.
Folio—1.
Lines on a page—12.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Mss.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat summarises the characteristics of Ātman.

उपक्रमः—

ओम्। अस्ति कश्चिद्धरिः पूर्वस्सर्वदेवोत्तमोत्तमः।
इति यस्य मतिस्तस्य नास्ति नारकदर्शनम्।

पुङ्खानुपुङ्खविषमेक्षणतत्परोऽपि
ब्रह्मावलोकननिरूढमना हि योगी ।
सङ्गीतताळलयवाद्यवशंगताऽपि
मौळिस्थकुम्भपरिवृत्तन (वर्तन) धीर्नटीव ॥
यथा राहुरमृत्यो (मर्त्यों) पि दृश्यते चन्द्रमण्डले ।
तद्वत्सर्वगतो ह्यात्मा लिङ्गदेहेऽपि दृश्यते ॥
लीयमाने यथा कुम्भे घटाकाशोऽपि दृश्यते ।
तद्वत्सर्वगतो ह्यात्मा लिङ्गदेहे विलीयते ॥

उपसंहारः—

निश्चलं परिपूर्णोऽपि गच्छतीत्युपचर्यते ।
जाग्रत्काले यथा ज्ञेयं अभिव्यक्तविदोषधीः (विशेषधीः) ॥
व्याप्नोति निष्क्रियस्सर्वान् भानुर्दश दिशो यथा ।
नाडीभिर्वर्तयो (वृत्तयो) यान्ति लिङ्गदेहसमुद्भवाः ॥
उत्पादितघटे यद्वत् घटिकादिरमृच्छति (घटाकाशत्वमृच्छति) ।
घटे नष्टे यथाऽऽकाशः स्वरूपेणावतिष्ठत्ति (ते) ॥
जाग्रद्भूमौ यथा तद्वत् कर्मकर्तृक्रियात्मकः ।
विशेषे (विशेष) बुद्धिसाक्ष्या (बुद्धिसाक्ष्येष) स्वयमेव प्रकाशयेत् ॥
॥ इति स्वप्रकाशोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

आत्मस्वरूपसंग्रहपरेयमुपनिषत् ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे समग्रेयमुपनिषदुपलभ्यते, अमुद्रिता च ॥

No. 502 (1643/2).

हंसोपनिषत् .

Haṁsopaniṣat.

Sustance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.

Character—Nāgarī.
Folios—2-4.

Lines on a page—6.
Letters in a line—51.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् ॥ सह नाववतु—अथ हंसपरमहंसनिर्णयं व्याख्यास्यामः । ब्रह्मचारिणे दान्ताय गुरुभक्ताय हंस हंसेति सदा अयं सर्वेषु देहेषु व्यावर्तते । यथाऽग्निः काष्ठेषु तिलेषु तैलमिव तं विदित्वा न मृत्युमेति । गुदमवष्टभ्य आधाराद्वायुमुत्थाप्य स्वाधिष्ठानं त्रिः प्रदक्षिणीकृत्य मणिपूरकं अनाहतमतिक्रम्य विशुद्धे प्राणान्निरुध्याज्ञामनुयायन् ब्रह्मरन्ध्रं ध्यायन् त्रिमात्रोऽहमित्येवं सर्वदा ध्यायन् पश्यत्यनाकारं॑(श्च)भवति ॥

उपसंहारः—

पञ्चमस्तन्त्रीनादः षष्ठस्ताळनादः सप्तमो वेणुनादोऽष्टमो भेरीनादो नवमो मृदङ्गनादो दशमो मेघनादो नवमं परित्यज्य दशममेवाभ्यसेत् । . . . . . मनो विलीने मनसि गतौ संकल्पविकल्पे दग्धे पुण्यपापे सदाशिवोंशक्त्यात्मा सर्वत्रावस्थितः शान्तं काशयति वेदवचनं भवति ॥

॥ इति हंसोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सर्वव्यापिनस्त्रिमात्रस्य हंसाख्यपरमात्मानो ध्यानक्रमं निरूप्य तस्य नादे विलयप्रकारमुक्त्वा ऋषिच्छन्दोदेवतान्यासादिवर्णनपुरस्सरं तन्मन्त्रस्वरूपादिकं संगृह्य तस्य दशविधनादस्वरूपतायां फलविशेषाश्च संगृह्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितकोशे एतदुपनिषदाद्यन्तयोः परिदृश्यमानं श्लोकषट्कमत्र न दृश्यते । कोशेऽस्मिन् कृष्णयजुश्शाखियशान्तिमन्त्रो लिखितः । मुद्रिते तु शुक्लयजुश्शाखीयशान्तिमन्त्र आदौ दृश्यते ॥

No. 503 (1682/4).

हंसोपनिषत्.

Haṁsopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—3-4.
Lines on a page—7.
Letters in a line—32.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 502 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 502 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 502 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् न कोऽपि शान्तिमन्त्रो लिखितः ॥

No. 504 (3621/9).

हंसोपनिषत्.

Haṁsopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—15-16.

Lines on a page—9.
Letters in a line—24.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect--Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 502 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 502 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 502 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 502 कोशवत्.

No. 505 (1973/9).

हंसोपनिषत्.

Haṁsopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—143-145.
Lines on a page—4.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 502 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 502 कोशवत्.

प्रतिपद्यविषयाः—

No. 502 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् कोपि शान्तिमन्त्रो न लिखितः। अन्ते तु 'आथर्वणरहस्ये हंसोपनिषत्समाप्ता' इति लिखितं दृश्यते ॥

No. 506 (B 513/1).

हंसोपनिषत्.

Hamsopaniṣat.

Substance—Paper.	Agge of Ms.—Modern.
Size.—8 × 6 inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Āndhra.	Correct or incorrect—Not so very correct.
Folios—101–103.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—11.	
Letters in a line—20.	

उपक्रमः—

ओं पूर्णमद इति शान्तिः ॥

भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वशास्त्रविशारद ।
ब्रह्मविद्याप्रबोधो हि येनोपायेन जायते ॥

सनत्कुमार उवाच—

विचार्य सर्वधर्मेषु मतं ज्ञात्वा पिनाकिनः ।
पार्वत्या कथितं तत्वं श्टणु गौतम तन्मतम् ॥
अनाख्येयमिदं गुह्यं योगिने कोशसंनिभम् ।
हंसस्य कृतिविस्तारं भुक्तिमुक्तिफलप्रदम् ॥

अथ हंसपरमहंसनिर्णयं व्याख्यास्यामः—

उपसंहारः—

सदाशिवोंशक्तथात्मा सर्वत्रावस्थितः स्वयंज्योतिश्शुद्धो नित्यो निर्जनः शान्ततमः प्रकाशयतीति वेदानुवचनं भवतीत्युपनिषत् ॥

॥ इति हंसोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 502 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नियमुपनिषत् मुद्रितसमानानुपूर्वीका दृश्यते।

No. 507 (B 514/1).

हयग्रीवोपनिषत्.

Hayagrīvopaniṣat.

Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Āndhra.
Folios—173–175.
Lines on a page—11.
Letters in a line—20.

Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः॥ ओं नारदो ब्रह्माणमुपसमेत्योवाच। अधीहि भगवन् ब्रह्मविद्यां वरिष्ठां, ययाऽचिरात्सर्वपापं व्यपोह्य ब्रह्मविद्यां लब्ध्वा ऐश्वर्यवान् भवति। ब्रह्मोवाच—हयग्रीवदैवत्यान् मन्त्रान् यो वेद स श्रुतिस्मृतीतिहासपुराणानि वेद। स सर्वैश्वर्यवान् भवति। त एते मन्त्राः॥

उपसंहारः—

य इमां ब्रह्मविद्यामेकादश्यां पठेत्, हयग्रीवप्रभावेन महापुरुषो भवति। स जीवन्मुक्तो भवति। ओं नमो ब्रह्मणे कारणं मे अस्त्वनिराकरणं धारयिता भूयं (यासं) कर्णयोः [1]श्रुतमामुच्योर्ध्वं मामामुष्यमोमित्युपनिषत्॥

॥ हयग्रीवोपनिषत्समाप्ता॥

---

[1] 'श्रुतं मा च्योर्ध्वं ममामुष्य ओमित्युपनिषत्' इति मुद्रितकोशे पाठः।

प्रतिपाद्यविषयः—

नारदब्रह्मप्रश्नोत्तररूपायामस्यामुपनिषदि - हयग्रीवदेवताकानुष्टुभ-पञ्चदशचतुस्त्रिंशदेकाक्षरमन्त्राणां स्वरूपविवेचनपूर्वकं तज्जापिनः फल-मुपवर्ण्य तद्देवताकानुमन्त्रा अपि निर्दिष्टा दृश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इयमुपनिषत् मुद्रितसमानानुपूर्वीका अस्मिन् कोशे उपलभ्यते ॥

No. 508 (3581/31).

हयग्रीवोपनिषत्.

Hayagrīvopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$20 \times 2\frac{1}{4}$ inches.
Character—Āndhra.
Folio—35th, one side only.
Lines on a page—3.
Letters in a line—104.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incompelet—Complete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिरिति शान्तिः ॥ अथ हयग्रीवं एकाक्षरेण ब्रह्मविद्यां प्रवक्ष्यामि । ब्रह्मा महेश्वराय महेश्वरात्सङ्कर्षणः सङ्कर्षणान्नारदः नारदाद्व्यासः व्यासेन् (सो) लोकानां (केभ्यः) प्रयच्छति । (प्रायच्छत्) हकारो सकारो ओं (मु) कारो त्रयं भवति । त्रयेण एकस्वरूपो भवति । ह्लौं (ह्सौं) वीजाक्षरं भवति । वीजाक्षरेण भवति । ह्लौं (ह्सौं) ये नरा जपदिति लोकानां सारस्वतं जातम् । सारस्वत्यवतारा भवन्ति दिक्पाल-कानां राज्ञां नागानां किन्नला भवन्ति मुखेन प्रवर्षन्ति सूर्येण कर्मयो भवन्ति सर्वेषां वीजानां हयग्रीवः सौं हयग्रीवस्वरूपो भवति अमृतं

कुरु कुरु स्वाहा। वाक्सिद्धिं श्रीसिद्धिं धियं मेघानां प्रवर्षं मेघानां वर्षं साम्राज्येन सिद्धिं कुरु कुरु स्वाहा ॥

उपसंहारः—

य इमां ब्रह्मविद्यामेकादश्यां पठेत् हयग्रीवेण जप्तो महानुभावो भवति ॥

इत्यथर्वणवेदे मन्त्रखण्डे पूर्वसंहितायामित्युपनिषत् ॥

॥ हयग्रीवोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सारस्वतसंपत्प्रदो हयग्रीवदेवताको हयग्रीवमालामन्त्र उपदेष्टृपरम्परानिर्देशपूर्वकमाम्नायते ॥

वक्तव्यविशेषः—

एतत्कोशदृश्यमानायामस्यामुपनिषदि हयग्रीवमालामन्त्रमात्रं मुद्रितापेक्षया क्वचित्क्वचित्पाठभेदसहितं निर्दिष्टं दृश्यते। अन्ये चानुष्टुभादिमन्त्रा मुद्रितकोशे दृश्यमाना अत्र नोपलभ्यन्ते ॥

उपनिषत्परिशिष्टम्.

No. 509 (1958/5).

प्रश्नोपनिषत्.

Praśnopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—18 × 1½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—16-19.
Lines on a page—10.
Letters in a line—90.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हरिः ओम् । सुकेशा च भरद्वाजश्शैब्यश्च सत्यकामः सौर्यायणी-गार्ग्यः कौसल्यश्चाश्वलायनो भार्गवो वैदर्भिः कवन्धी कात्यायनस्ते हैवैते ब्रह्मपरा ब्रह्मनिष्ठा ब्रह्मान्वेषमाणा एष ह वैतत्सर्वं वक्ष्यतीति ते ह समित्पाणयो भगवन्तं पिप्पलायन (द) मुपसन्नाः ॥

उपसंहारः—

स यथेमा नद्यस्स्यन्दमानाः समुद्रायणाः समुद्रं प्राप्यास्तं गच्छ-न्ति भिद्यते तासां नामरूपे समुद्र इत्येवं प्रोच्यत एवमेवास्य परिद्रष्टुरि-माष्षोडशकलाः पुरुषायणाः पुरुषं प्राप्यास्तं गच्छन्ति भिद्यते चासां नामरूपे पुरुष इत्येवं प्रोच्यते स एषोऽकलोऽमृतो भवति । तदेष श्लोकः—

अरा इव रथनाभौ कला यस्मिन् प्रतिष्ठिताः ।
तं वेद्यं पुरुषं वेद यथा मा वो मृत्युः परिव्यथाः ॥ इति ॥

ता होवाचैतावदेवाहमेतत्परं ब्रह्म वेद नातः परमस्तीति । ते तमर्चयन्त-स्त्वं हि नः पिता योऽस्माकमविद्यायाः परं पारं तारयसीति । नमः परम-ऋषिभ्यो नमः परमऋषिभ्यः ॥

॥ इति प्रश्नोपनिषत् समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि सृष्टिप्रकारः, प्राणस्य प्राधान्यं, प्राणविद्योपासनं, पराविद्याविचारः, प्रणवोपासनं, षोडशकलपुरुषविचारश्चेत्येतत्सर्वं विविच्य प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

प्रश्नषट्करूपेयमुपनिषत् कोऽशेस्मिन् समग्रा मुद्रिता च दृश्यते ॥

No. 510 (B 124/7).

* प्रसादजाबालोपानिषत् .

* Prasāda-Jābālopaniṣat.

Substance—Paper.	Character—Kannada.
Size—7¾ × 6 inches.	Folios—40–41.

Lines on a page.—12.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Modern.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Conmplete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat describes the greatness of Śiva Nirmālya and points and the necessity of a Śaiva resorting himself only to the remains of offerings made to Śiva.

उपक्रमः—

अथ हैनं महेश्वरं पैप्पलादो भगवन्तं सनत्कुमारं पप्रच्छ शिवनिर्माल्यविधिं ब्रूहीति। स होवाच शिवस्य पुरस्तात् षडक्षरीसंस्कृतं भक्ष्यभोज्यलेह्यचोष्यगुडफलक्षीरकटुकषायातिक्ताम्रलवणोपदंशं दधि मधु सर्वाणि योग्यवस्तूनि शुचिपात्रोर्ध्वे प्रतिष्ठाप्य पञ्चाक्षरविभूत्याऽभिमन्त्रितं भावशुद्धिसमर्पितं लैङ्गनिर्माल्यं जीरकं निवेदनं लैङ्गमशनमशितुं योग्यम् ॥

उपसंहारः—

तस्मात् शैवश्शुद्ध आभ्यन्तरनिर्माल्यदोषमनवाप्य दोषचक्षुषैः प्रसादं न भुञ्जीत। गर्भवासो यावद्देहपतनं न प्रमाद्येत्। य इमं पठते गर्भजन्मजरामरणभयान्मुक्तो भवति। एतदनुष्ठानात् सर्वलोकपूज्यो भूत्वा शिवपुरं गत्वा शिवसायुज्यमवाप्नोति। ओं सत्यमों सत्यमों शिवसायुज्यमिति ॥

॥ इति प्रसादजाबालोपनिषत्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र संस्कृतस्य शिवनिवेदितस्य परिग्राह्यत्वं तन्महिमानुवर्णनपूर्वकं समर्थ्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितयमुपनिषत्। सकलोपनिषत्स्वाद्यन्तयोः परिदृश्यमानस्तत्तच्छाखीयशान्तिमन्त्रोऽत्राद्यन्तयोः कुत्रापि न दृश्यते ॥

No. 511 (5043/2).

वज्रसूच्युपनिषत्.
Vajrasūcyupaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{7}{8} \times 2\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folio—17-19.
Lines on a page—5.
Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

वज्रसूचीं प्रवक्ष्यामि शास्त्रमज्ञानभेदनम् ।
दूषणं ज्ञानहीनानां भूषणं ज्ञानचक्षुषाम् ॥

इति वाच्यम्, ब्रह्मक्षत्रियवैश्यशूद्राश्चेति चत्वारो वर्णाः । तेषां वर्णानां ब्राह्मणः प्रधानमिति वेदवचनानुरूपम् । श्रुतिस्मृतिभिरप्युक्तम् । तत्र चोक्तमपि । को वा ब्राह्मणो नाम को जीवः को देवः का जातिः किं ज्ञानं किंज्ञानं को धर्मः किंकर्मेति । अत्रोत्तरमाह तत्र प्रथमो जविः, जीवो ब्राह्मण इति चेत्तन्न । अतीतानागतानां अनेकदेहानां जीवस्यैकरूपत्वात्, एकस्यापि जीवस्य कर्मवशादनेकशरीरसम्भवात् ॥

पुण्यैर्देवत्वमाप्नोति पापैः स्थावरमाप्नुयात् ।
समाभ्यां पुण्यपापाभ्यां मानुषः परिकीर्तितः ॥

उपसंहारः—

शमदमादिसम्पन्नः मात्सर्यतृष्णामोहशोकादिरहितः डम्भाहङ्कारादिभिः न संस्पृशेत् । वर्तत एवमुक्तलक्षणसम्पन्नः स एव ब्राह्मण इति श्रुतिस्मृतिपुराणेतिहासानामभिप्रायोऽन्यथा ब्रह्मत्वसिद्धिर्नास्त्येव । सर्वं खल्विदं ब्रह्म तदसि । तत्त्वमसि । अखण्डाद्वयपूर्णः सच्चिदानन्दस्वप्रकाशो ब्रह्मभाव इत्युपनिषत् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 445 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितेयमुपनिषत् ॥ कोशालयेऽस्मिन् दृश्यमानात् No. 445 तम कोशात्पाठवैलक्षण्यमत्र दृश्यते ॥

(5) मन्त्रसंग्रहः, भाष्यं च.

No. 512 (666/1).

* "अग्ने यशस्विन्" मन्त्रव्याख्या

* "Agne Yaśaswin" mantravyākhyā.

Substance—Palm-leaf.
Size—$10\frac{1}{4} \times 1\frac{11}{16}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folio—1.
Lines on a page—9.
Letters in a line—58.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief—

This manuscript explains the meaning of the mantra "Agne Yaśaswin."

उपक्रमः—

हे अग्ने यशसा कीर्त्या इमं यजमानं अर्पय समर्पय। इमं यजमानं कीर्तिमन्तं कुर्वित्यर्थः । ननु अकीर्तिमान् स्वयं कथं परं कीर्तिमन्तं करोतीत्याशङ्क्य अग्नेरपि कीर्तिमत्त्वं विशेषणमुखेनाभिधत्ते— यशस्विन्निति । तथा च कीर्तिसंपन्नप्रार्थनात्तदाश्रयणाच्च तत्प्राप्तिर्भवत्येव । नन्वत्र कीर्तेरपुरुषार्थत्वात् तत्प्रार्थना न युक्ता, लोके पुरुषार्थप्रार्थनाया एव युक्तत्वात् । पुरुषार्थश्च सुखं दुःखनिवृत्तिर्वा, कीर्तेस्तदन्यतरत्वाभावात् किमपुरुषार्थेन, इति चेन्मैवम् ॥

उपसंहारः—

परमेष्ठी परमे ब्रह्मणि तिष्ठतीति परमेष्ठी ब्रह्मनिष्ठो भूयादित्यर्थः । सुवर्चाः शोभनं वर्चो यस्य स सुवर्चाः । 'सान्तमहतः संयोगस्य' इत्युपधादीर्घः । अयं सुन्दरो भूयादित्यर्थः । समानानामुत्तमश्लोको अस्तु–समानानां ज्ञानतो वयसा रूपादिना च तुल्यानां मध्ये उत्तमश्लोकः पुण्यश्लोक इति कीर्तितो भूयादित्यर्थः । एतादृशमन्त्रपठितसकलैश्वर्यसंपन्नोऽयं यजमानो भूयादित्याशीरुक्तिः ॥ ओम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

तैत्तिरीयसंहितापञ्चमकाण्डीयसप्तमानुवाकगतस्य यजमानोद्देश्यककीर्त्याद्याशंसनपरस्य मन्त्रस्यात्रार्थविवरणं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं मन्त्रविवरणं समग्रममुद्रितं च परिदृश्यते ॥
व्याख्यातुर्नाम चात्र नोपलभ्यते ॥

No. 513 (4280/1).

अभिश्रवणमन्त्रसंग्रहः.

Abhiśravaṇamantrasaṁgrahaḥ.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—$17\frac{1}{8}\times1\frac{3}{8}$ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Grantha.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—16.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—7.	
Letters in a line—44.	

उपक्रमः—

कृणुष्व पाजः प्रसितिं न पृथ्वीं याहि राजेवामवा॑ँ इभेन । तृष्वीमनु प्रसितिं द्रूणानोऽस्तासि विध्य रक्षसः स्तपिष्ठैः । तव भ्रमास आशु या पतन्त्यनुस्पृश[धृष]ता शोशुचानः । तपू॑ँ(पू)ष्यग्ने जुह्वा तङ्गानसन्दितो विसृज विष्वगुल्काः ॥

उपसंहारः—

ब्रह्मणस्सायुज्यꣳ सलोकतां यन्ति। एतासामेव देवतानाꣳ सायुज्यं सार्ष्टिताꣳ समानलोकतां यन्ति। य एतदुपयन्ति। ये चैनत् प्राहुः। येभ्यश्चैनत्प्राहुः ॥ हरिः ओम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

पैतृके कर्मणि निमन्त्रितविप्रभोजनकाले तच्छ्रावणोपयुक्ताः श्राद्धकर्त्रादिभिः पठनीयाः पितृप्रीतिकरास्तैत्तिरीयशाखागता अभिश्रवणाख्या मन्त्रा अत्राम्नाताः ॥

वक्तव्यविशेषः--

एते मन्त्राः संहिताब्राह्मणोपनिषदन्तर्गता अध्येतृपरम्परावगताश्च। कोशेऽस्मिन्नयं ग्रन्थस्समग्रो मुद्रितश्च दृश्यते ॥

No. 514 (B 9).

* आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या.

* Āśvalāyanagṛhyamantravyākhyā.

Author--Haradattācārya.
Substance—Paper.
Size—$7\frac{5}{8} \times 5\frac{3}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—143.
Lines on a page—13.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect--Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This work explains the meaning of the hymns uttered while performing the domestic rites and ceremonies according to the Gṛhya Sūtra of Āśvalāyana.

उपक्रमः—

प्रणिपत्य महादेवं हरदत्तेन धीमता ।
आश्वलायनसूत्रस्थमन्त्रव्याख्या विधीयते ॥

तत्र पाकयज्ञप्रशंसार्थाश्चतस्रः —

मूलम्—यस्समिधा य आहुतयो वेदेन ददाश मर्त्यो अग्नये यो नमसा स्वध्वरः ॥

व्याख्या—यस्समिधा यो मर्त्यः समिधा अग्नये, विभक्तिव्यत्ययः, अग्निं ददाश दाशतिर्दानकर्माऽन्यत्र, इह तु प्रीणने द्रष्टव्यः, अग्निं प्रीणयाति । य आहुती तृतीयैकवचनस्य पूर्वसवर्णः । यश्चाहुत्या अग्निं प्रीणयति । यो वेदेन यश्च वेदेन मन्त्रब्राह्मणलक्षणेन अग्निं प्रीणयति । यो नमसा यश्च नमस्कारेणाग्निं प्रीणाति । यच्छब्दश्रुतेस्तच्छब्दोऽध्याहर्तव्यः । स स्वध्वरः स सर्वोऽपि स्वध्वरः शोभनयज्ञः ॥

उपसंहारः—

मूलम्—श्वासिनीर्घोषिणीर्विचिन्वतीस्समश्नतीस्सर्पा एतद्वो अनेन प्रीणानि ॥

व्याख्या—श्वासिनोः सर्परूपा देवस्य सेना उच्यन्ते । सम्बोधने 'वा छन्दसि' इति पूर्वसवर्णः । वेगातिशयेन श्वासोऽतिशयितो यासां ताः श्वासन्यः, घोषिणीर्घोषवत्यः, विचिन्वत्या हन्तव्यानिति विचिन्वतीः समश्नन्त्यः सह भुञ्जानाः एवंभूताः सर्परूपास्सेनाः एतच्छोणितं वः युष्माकं भागः अनेन वः प्रीणानि अथोदन्दावृत्य? तत्र प्रदेशे क्षरितमसृगादि ताभ्य एव निवेदयति ॥

मूलम्—श्वासिनीर्घोषिणीर्विचिन्वतीस्समश्नतीस्सर्पा एतद्वो यदुपभोग्यं तद्धरध्वम् ॥

व्याख्या—श्वासिनीस्सर्पा इत्यन्तं गतम् । अत्र प्रदेशे यद्व उपभोगयोग्यं तद्धरध्वम् । शन्तातीयं जपेत् ॥ व्याख्यातं शन्तातीयम् ॥

इति हरदत्तमिश्रविरचितायामाश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्यायां चतुर्थोऽध्यायः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

आश्वलायनीयगृह्यसूत्रे गृह्यकर्मसु विनियुक्तानां मन्त्राणामर्थः सम्यगत्र प्रकाशितः ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निय व्याख्या चतुर्थाध्यायान्ता दृश्यते, अमुद्रिता च ॥

No. 515 (2285/1).

एकाग्निकाण्डः (मन्त्रप्रश्नः).

Ekāgnikāṇḍaḥ or Mantrapraśnaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—13 × 1⅜ inches.
Character—Grantha.
Folios—1-26.
Lines on a page—8.
Letters in a line—46.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Not good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

प्रसुग्मन्ता धियसानस्य सक्षणि वरेभिर्वरा ँ अभिषुप्रसीदत ।
अस्माकमिन्द्र उभयं जुजोषति यथ्सौम्यस्यान्धसो बुबोधति ॥
अनृक्षरा ऋजवस्सन्तु पन्था येभिस्सखायो यन्ति नो वरेयम् ।
समर्यमा सं भगो नो निनीयाथ्सञ्जास्पत्य ँ सुयममस्तु देवाः ॥
अभ्रातृघ्नीं वरुणापतिघ्नीं बृहस्पते ।
इन्द्रापुत्रघ्नीं लक्ष्म्यं तामस्यै सवितस्सुव ॥
अघोरचक्षुरपतिघ्न्येधि शिवा पतिभ्यस्सुमनास्सुवर्चाः ।
जीवसूर्देवकामा स्योना शं नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे ॥

उपसंहारः—

शतं जीवन्तु शरदः पुरूचीस्तिरो मृत्युं दधता पर्वतेन ॥ क्रेष्यासि पराचैरष्टौ च ॥

उष्णेन वायवुदकेन। आयुर्दा देव। आगन्त्रा समगन्महि। योगे-योगे। सुश्रवस्सुश्रवसम्। परि त्वाऽग्ने। इमँ स्तोममर्हते। आयुष्यं वर्चस्यम्। मयि पर्वतपूरुषम्। त्रय्यै विद्यायै। धाताददातु नो रयिम्। अश्मा भव। मा ते कुमारम्। नक्तंचारिण उरस्पेशान्। यद्भूमेः क्रूरम्। इन्द्र जहि दन्दशूकम्। परमेष्ठ्यसि परमाम्। यन्मे माता। पृथिवी त पात्रम्। उक्थ्यश्चास्यतिरात्रश्च। या त एषा रराट्या तनूः॥ हरिः ओम्॥

प्रतिपाद्यविषयः—

प्रश्नद्वयात्मकेऽस्मिन् प्रथमप्रश्ने—वरप्रेषणप्रभृतिसमावेशनान्तपूर्वसंस्कारोपयोगिनो दंपत्योर्हृदयसंसर्गफलकहोमोपयुक्ताः पतिवशीकरणादिकर्मसु विनियुक्ताश्च मन्त्रा आम्नायन्ते॥

द्वितीयप्रश्ने—सीमन्तोन्नयनप्रभृत्यन्नप्राशनान्तकर्मोपयुक्ता गृहनिर्माणग्रहगृहीताभिमन्त्रणसर्पबल्याग्रयणेशानबलिमासिश्राद्धाष्टकाश्राद्धोपयोगिनः कतिचित्काम्यनैमित्तिककर्मविशेषोपयुक्ताश्च मन्त्राः श्रूयन्ते॥

वक्तव्यविशेषः—

कृष्णयजुर्वेदीयसंहिताद्यन्तर्गताः केचिन्मन्त्राः, कतिचिदन्ये खिलमन्त्राश्चेति कृष्णयजुश्शाखापूर्वप्रयोगीयसर्वमन्त्राणामाकरभूतमिदं मन्त्रप्रश्नद्वयमिति ज्ञायते। मध्येऽत्र ग्रन्थलोपो भूयान् परिदृश्यते। मुद्रितश्चायं ग्रन्थः॥

एकाग्निसाध्यगृह्यकर्मोपयुक्तमन्त्राणामत्राम्नानादिदमेकाग्निकाण्डमित्यभिधीयते। एतद्भाष्यकोशेषु आदौ वैश्वदेवमन्त्रव्याख्यानदर्शनेऽपि अत्रत्यमन्त्रप्रश्नमूलकोशेषु सर्वेष्वप्यादौ वैश्वदेवमन्त्रलेखनादर्शनात् न त एकाग्निकाण्डाम्नाता इति ज्ञायते। अत एव श्रीहरदत्तभाष्यादौ 'आचार्या आदितो वैश्वदेवमन्त्रानधीयते' इति भाषितम्॥

No. 516 (4280/2).

एकाग्निकाण्डः (मन्त्रप्रश्नः).

Ekāgnikāṇḍaḥ or Mantrapraśnaḥ.

Substance—Palm-leaf. | Character—Grantha.
Size—$17\frac{1}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches. | Folios—1–42.

Lines on a page—5.
Letters in a line—44.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—
Correct.
Complete or incomplete—
Complete.

उपक्रमः—

प्रसुग्मन्ता धियसानस्य सक्षणिं
वरेभिर्वराꣳ अभिषुप्रसीदत ।
अस्माकमिन्द्र उभयं जुजोषति
यथ्सौम्यस्यान्धसो बुबोधति ॥
अनृक्षरा ऋजवस्सन्तु पन्था
येभिस्सखायो यन्ति नो वरेयम् ।
समर्यमा सं भगो नो निनी-
याथ्सञ्जास्पत्यꣳसुयममस्तु देवाः ॥
अभ्रातृघ्नीं वरुणापतिघ्नीं बृहस्पते ॥
इन्द्रापुत्रघ्नीं लक्ष्म्यं तामस्यै सवितस्सुव ॥
अघोरचक्षुरपतिघ्नयेधि शिवा
पतिभ्यस्सुमनास्सुवर्चाः ।
जीवसूर्देवकामा स्योना शं नो
भव द्विपदे शं चतुष्पदे ॥

उपसंहारः—

यद्रूमेष्षड्विꣳशतिः कूर्कुरः पञ्चविꣳशतिरिन्द्र-जहि द्वाविꣳशतिः परमेष्ठ्यसि परमामष्टौ यन्मे माता पृथिवी ते पात्रमेकविꣳशतिरेकविꣳशतिरुकूथ्यश्च त्रयोविꣳशतिर्याते एषाऽष्टाविꣳशतिः ।

या त एषा रराव्या तनूः । उकथ्यश्चास्यतिरात्रश्च । पृथिवी ते पात्रं । यन्मे माता । परमेष्ठ्यसि परमां । इन्द्र जहि दन्दशूकं । कूर्कुरस्सुकूर्कुरः । यद्रूमेः क्रूरं । नक्तञ्चारिण उरस्पेशान् । मा ते कुमारं । अश्मा भव परशु-र्भव । धाता दधातु नो रयिम् । त्रय्यै विद्यायै । मयि पर्वतपूरुषं । आयुष्यं वर्चस्यं । इमꣳस्तोममर्हते । परि त्वाऽग्ने । सुश्रवस्सुश्रवसं मा कुरु । योगे योगे तवस्तरं । आगन्त्रा समगन्महि । आयुर्दा देवजरसं गृणानः । उष्णेन वायवुदकेनेहि ।

उष्णेन धातोकूथ्यश्च द्वाविꣳशतिः ॥

प्रतिपद्यविषयाः—

No. 515 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 515 कोशवत्.

No. 517 (1452/3).

एकाग्निकाण्डः (मन्त्रप्रश्नः).

Ekāgnikāṇḍaḥ or Mantrapraśnaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{3}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—29.
Lines on a page—6.
Letters in a line—80.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete,

उपक्रमः—

No. 515 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 515 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 515 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 515 कोशवत्.

No. 518 (1511/2).

एकाग्निकाण्डः (मन्त्रप्रश्नः).

Ekāgnikāṇḍaḥ or Mantrapraśnaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—63–88.
Lines on a page—8.
Letters in a line—48.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 515 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 515 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 515 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 515 कोशवत्.

No. 519 (1703/2).

एकाग्निकाण्डः (मन्त्रप्रश्नः).

Ekāgnikāṇḍaḥ or Mantrapraśnaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{7}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—124-141.
Lines on a page—10.
Letters in a line—54.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 515 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 515 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 515 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 515 कोशवत्.

No. 520 (1474/1).

एकाग्निकाण्डः (मन्त्रप्रश्नः).

Ekāgnikāṇḍaḥ or Mantrapraśnaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Folios—1-13.
Character—Telugu.

Lines on a page—7.
Letters in a line—58.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 515 कोशवत्.

उपसंहारः—

अमीवहा रूवास्तोष्पते विश्वा रूपाण्याविशन् सखा सुशेव एधि नः। शिव ँशिवम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 515 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

आदितो द्वितीयप्रश्ने पञ्चदशखण्डान्तोऽयमत्र दृश्यते ॥

No. 521 (919/1).

एकाग्निकाण्डः (मन्त्रप्रश्नः).

Ekāgnikāṇḍaḥ or Mantraprasnaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—8.
Lines on a page—5.
Letters in a line—70.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Not good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रम.—

यद्भूमेः क्रूरं तदितो हरामि पराचीं निर्ऋतिं निर्वासयामि। स्योना पृथिवि भवानृक्षरा निवेशनी यच्छा नः शर्म सप्रथाः ॥

उपसंहारः—

पृथिवी ते पात्रं । यन्मे माता । परमेष्ठ्यसि परमां । इन्द्र जहि दन्दशूकमू । कूर्कुरस्सुकूर्कुरः । यन्नूमेः कूरम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 515 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् अयं द्वितीयप्रश्ने पञ्चदशखण्डप्रभृति आसमाप्ति दृश्यते ॥

No. 522 (1452/1).

एकाग्निकाण्ड (मन्त्रप्रश्न) भाष्यम्.

Ekāgnikāṇḍaḥ (Mantrapraśnaḥ) Bhāṣyam.

Author—Haradattācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{3}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—15.
Lines on a page—7.
Letters in a line—80.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

प्रणिपत्य महादेवं हरदत्तेन धीमता ।
एकाग्निकाण्डमन्त्राणां व्याख्या सम्यग्विधीयते ॥

तत्र तावदाचार्या आदितो वैश्वदेवमन्त्रानधीयन्ते(ते) । तत्र चोक्तमुभयतः परिषेचनं यथा पुरस्तादिति । तत्र परिषेचनमन्त्राः पूर्वं व्याख्येयाः । अदितेऽनुमन्वस्वेति । अदितिर्नाम देवानां माता । हे अदिते अनुमन्यस्व मया क्रियमाणं कर्म अनुजानीहि । अनुमतिरित्यनुमन्त्री

ऊनचन्द्रा पूर्णमासी । सरस्वती वाग्देवता । छान्दसो गुणः । हे देव सवितः सर्वस्याप्यनुज्ञातः अस्मानपि प्रसुव अनुजानीहि । अथ वैश्वदेव-मन्त्राः । 'तेषां मन्त्राणामुपयोगे द्वादशाहमधश्शय्या' इत्यादि । उपयोगः नियमपूर्वकं विद्याग्रहणम् । कर्तुरेव व्रतम् । केचित्पत्न्या अपि इच्छान्ति । 'अग्नये स्वाहा' यथा ओमित्यनुज्ञाक्षरं तथा स्वाहाकारः . . . . प्रदानार्थः । सोमाय स्वाहा । केचिदिमं मन्त्रं नाधीयन्ते(ते) । विश्वेभ्यो देवेभ्यः सर्वेभ्यो देवेभ्यः । ध्रुवाय एकरूपाय वृद्धिक्षयरहिताय भूमाय भूम्ने ब्रह्मणे । "भूमा त्वेव विजिज्ञासस्व" इति छान्दोग्यम् । ध्रुवा निश्चला क्षितिर्गतिः यस्य कार्यवर्गं प्रति तस्मै ध्रुवक्षितये । तथा अच्युताक्षितये । अग्नये स्विष्टकृते । रुद्रोऽग्निस्स्विष्टकृत् स्विष्टं सुहुतं करोतीति । पूर्ववत्प-रिषेचनम् । अन्वमंस्थाः ! अनुज्ञातवती । प्रासावीः अनुज्ञातवान् ॥ अथ बलिहरणमन्त्राः—

उपसंहारः—

एतन्निबन्धना मे इन्द्रियादीनां वृद्धं माभूत् । ब्राह्मणामन्त्रणे सम्प्रतन्वानः अङ्गिरात्मानं संसृजन् सुकृता सुष्ठु कार्यं करोतीति सुकृत् तेन ब्रह्मणा कृते । मया युक्तेन । अगारस्थूणावरोहणादिषु होममन्त्रा इमं मे वरुणेति पञ्च गताः । अभिमृतेभ्यो दक्षिणतोऽश्मानं परिधिं दधाति । इममश्मानं जीवेभ्यः जीवतां शरदः पुरूचीः बहूनि दिवसान् जीवतु ? मृत्युस्त्वनेन पर्वतेन अश्मना तिरोदधताम् तिरोहितं कुर्वन्तु ? ॥

॥ इत्येकाग्निकाण्डमन्त्रे द्वितीयप्रश्नव्याख्या समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

आपस्तम्बीयगृह्यसूत्रोक्तानां गृह्यकर्मणां अनुष्ठानकाले सूत्रकारेण विनियुक्तानां एकाग्निकाण्डाम्नातानां मन्त्राणामर्थः सम्यक् विशदीकृतोऽत्र दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितोऽयं ग्रन्थः, समग्रश्चात्र दृश्यते ॥ मुद्रितात्पाठवैलक्षण्यमत्र क्वचित्कचिद्दृश्यते ॥

No. 523 (137).

एकाग्निकाण्ड (मन्त्रप्रश्न) भाष्यम् .

Ekāgnikāṇḍaḥ (Mantrapraśnaḥ) Bhāṣyam.

Author—Haradattācārya.
Sustance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—55.
Lines on a page—7.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 522 कोशवत् .

उपसंहारः—

No. 522 कोशवत् .

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 522 कोशवत् .

वक्तव्यविशेषः—

No. 522 कोशवत् .

No. 524 (601).

एकाग्निकाण्ड (मन्त्रप्रश्न) भाष्यम् .

Ekāgnikāṇḍaḥ (Mantrapraśnaḥ) Bhāṣyam.

Author—Haradattācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{3}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—56.
Lines on a page—9.

Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 522 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 522 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 522 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 522 कोशवत्.

No. 525 (650).

एकाग्निकाण्ड (मन्त्रप्रश्न) भाष्यम्.

Ekāgnikāṇḍaḥ (Mantrapraśnaḥ) Bhāṣyam.

Author—Haradattācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—73.
Lines on a page—6.
Letters in a line—70.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 522 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 522 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 522 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 522 कोशवत्.

No. 526 (1039/1).

एकाग्निकाण्ड (मन्त्रप्रश्न) भाष्यम्.

Ekāgnikāṇḍaḥ (Mantrapraśnaḥ) Bhāṣyam.

Author—Haradattācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$18 \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—86.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 522 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 522 कोशवत् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 522 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 522 कोशवत्.

No. 527 (1932).

एकाग्निकाण्ड (मन्त्रप्रश्न) भाष्यम्.

Ekāgnikāṇḍaḥ (Mantrapraśnaḥ) Bhāṣyam.

Author—Haradattācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{3}{4} \times 2$ inches.
Character—Nāgarī
Folios—79–116.
Lines on a page—10.
Letters in a line—86.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 522 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 522 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 522 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 522 कोशवत्.

No. 528 (2339/1).

एकाग्निकाण्ड (मन्त्रप्रश्न) भाष्यम्.

Ekāgnikāṇḍaḥ (Mantrapraśnaḥ) Bhāṣyam.

Author—Haradattācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{3}{8} \times 2$ inches.
Character—Grantha.

Folio—35.

Lines on a page—12.

Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 522 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 522 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 522 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

No. 522 कोशवत्.

No. 529 (2388/2).

एकाग्निकाण्ड (मन्त्रप्रश्न) भाष्यम्.

Ekāgnikāṇḍa (Mantrapraśna) Bhāṣyam.

Author—Haradattācārya.

Substance—Palm-leaf.

Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.

Character—Telugu.

Folios—80.

Lines on a page—7.

Letters in a line—62.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms—Good

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 522 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 522 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 522 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 522 कोशवत्.

No. 530 (2746).

एकाग्निकाण्ड (मन्त्रप्रश्न) भाष्यम्.

Ekāgnikāṇḍa (Mantrapraśna) Bhāṣyam.

Author—Haradattācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$10 \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—94.
Lines on a page—7.
Letters in a line—40.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 522 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 522 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 522 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 522 कोशवत्.

No. 531 (3107/1).

एकाग्निकाण्ड (मन्त्रप्रश्न) भाष्यम्.

Ekāgnikāṇḍa (Mantraprasna) Bhāṣyam.

Author—Haradattācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—17 × $1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—69.
Lines on a page—8.
Letters in a line.—64.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten.
Correcet or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 522 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 522 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 522 कोशवत.

वक्तव्यविशेषः—

No. 522 कोशवत्.

No. 532 (2283/10).

एकाग्निकाण्ड (मन्त्रप्रश्न) भाष्यम्.

Ekāgnikāṇḍa (Mantraprasna) Bhāṣyam.

Author—Haradattācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{7}{8}$ × $1\frac{3}{4}$ inches.

Character—Grantha.
Folios—71–105.
Lines on a page—10.

Letters in a line—70.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 522 कोशवत्.

उपसंहारः—

यदि वृक्षात् यदि वाऽन्तारिक्षात्फलमभ्यपतत् ममोपरि तत् वायुरेव। उक्ता

प्रतिपाद्यविषयः—

No 522 कोशे द्रष्टव्यः.

प्रतिपाद्यविषयः—

किञ्चिदूनं समग्रप्रायमेवेदमत्र दृश्यते ॥

No. 533 (4520/1)

एकाग्निकाण्ड (मन्त्रप्रश्न) भाष्यम्.

Ekāgnikāṇḍa (Mantrapraśna) Bhāṣyam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$12\frac{1}{4} \times 1\frac{7}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—72.
Lines on a page—7.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

अथ विवाहमन्त्राः—
प्रसुग्मन्ता धियसानस्य सक्षणि वरेभिर्वराँ अभिषुप्रसीदत ।
अस्माकमिन्द्र उभयं जुजोषति यत्सौम्यस्यान्धसो बुवोधति ॥

प्रसुग्मन्ता प्रकर्षेण सुष्ठु च गन्तारः धियसानस्य ध्यायमानस्य सक्षणि समाने क्षणे ध्यानानन्तरमेव वरेभिः वरैः श्रेष्ठैः पथिभिः वरान् वरयितव्यान् कन्यायाः पित्रादीन् अभि प्रति सुप्रसीदत सुष्ठु प्रकर्षेण च गच्छत। हे सुहृदः इन्द्रः अस्माकं इन्द्र उभयं मम च कन्यायाश्चेति आवयोर्युगं इन्द्रो जुजोषति सेवते तस्याप्यनुमतमित्यर्थः । तस्मात् यत्सौम्यस्यान्धसः द्वितीयार्थे षष्ठी सोऽस्माकमन्नं दास्यमानं आवाभ्यां बुबोधति ॥

अनृक्षरा ऋजवस्सन्तु पन्था येभिस्सखायो यन्ति नो वरेयम् ।
समर्यमा सम्भगो नो निनीयात्सञ्जास्पत्य ँ सुयममस्तु देवाः ॥

उपसंहारः—

कुमार्या अभिमन्त्रणम्—
सर्वस्मादात्मनस्सम्भूताऽसि सा जीव शरदश्शतम् ॥

सर्वस्मादात्मनः अङ्गादङ्गादित्यर्थः ॥ शेषं सुगमम् । उत्तरैः कुमारं प्राशयेदन्नप्राशने—

भूरपां त्वौषधीना ँ रसं प्राशयामि शिवास्त आप ओषधयः सन्त्वनमीवास्त आप ओषधयः सन्त्वसौ, भुवोऽपा ँ स्वरपां भूर्भुवस्स्वरपां त्वौषधीना ँ रसं प्राशयामि शिवास्त आप ओषधयः सन्त्वनमीवास्त आप ओषधयः सन्त्वसौ ॥

व्याहृतय उच्चारणमात्रेणोपकारकाः, अपामोषधीना ँ रसं प्राशयामि, ता आप ओषधयश्च शिवास्सन्तु, अनमीवा अरोगाश्च आरोग्यहेतवश्च सन्तु। असौ यज्ञशर्मन् । उत्तरत्र व्याहृतिमात्रं भिद्यते । अन्यत्समानम् ॥

उष्णेन वायवुदकेनेत्येष गतः ।
गृहनिर्माणे पालाशेनोदूहति—

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 522 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितादस्य वैलक्षण्यं तत्र तत्र पाठभेदाज् ज्ञायते । अस्मिन् कोशे द्वितयिप्रश्नगतचतुर्दशखण्डसमाप्तिपर्यन्तमिदं भाष्यं समुपलभ्यते ॥

No. 534 (B 10/1).

एकाग्निकाण्ड (मन्त्रप्रश्न) भाष्यम्.

Ekāgnikāṇḍa (Mantrapraśna) Bhāṣyam.

Author—Haradattācārya.
Substance—Paper.
Size—$8\frac{1}{8} \times 6\frac{1}{8}$ inches.
Character—Kannada.
Folios—29.
Lines on a page—13.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

यद्भूमेः क्रूरं यदस्थ्यादि भूमेः क्रूरं अस्थिकण्टकादि तत् इतः अस्माद्देशात् हरामि अपनयामि। या चात्र निर्ऋतिः अलक्ष्मीः स्थिता तां निर्ऋतिमपि पराचीं पराङ्मुखीं निर्वाहयामि निर्वासयामि ॥

उपसंहारः—

No. 522 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 522 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं भाष्यं द्वितीयप्रश्नगतपञ्चदशखण्डप्रभृति समग्रं दृश्यते ॥

No. 535 (2388/3).

एकाग्निकाण्ड (मन्त्रप्रश्न) भाष्यम्.

Ekāgnikāṇḍa (Mantrapraśna) Bhāṣyam.

Author—Haradattācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.

Folios—53–80.
Lines on a page—7.
Letters in a line—62.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

अथोपनयनमन्त्रा व्याख्यायन्ते—तत्रोष्णा अपः शीतास्वानयति—उष्णेनेति । हे वायो उष्णेनोदकेन उष्णमुदकं गृहीत्वा एहि आगच्छ । किमर्थं? अदितिः केशान् वपतु आदित्या वपने अनुग्रहकर्तृत्वं, एवं वायोरुदकानयने । उत्तरया शिर उनत्ति—

उपसंहारः—

अपामोषधीनां च रसं त्वा त्वां प्राशयामि । ता आप ओषधयश्च शिवाः सन्तु । अनमीवाः अरोगाः आरोग्यहेतवश्च सन्तु । असौ यज्ञशर्मन् । उत्तरेषु व्याहृतिमात्रं भिद्यते । अन्य . . . । उष्णेन वायवुदकेनेत्येषोऽनुवाको गतः ॥

॥ इति मन्त्रप्रश्नयोः भाष्यं सम्पूर्णम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः —

No. 522 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

द्वितीयप्रश्ने आदितः प्रभृति चतुर्दशखण्डपर्यन्तं भाष्यमस्मिन् कोशे परिदृश्यते ॥

No. 536 (1299/24).

ओषधिसूक्तम्.

Oṣadhi Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—65–66.

Lines on a page—6.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

या ओष॑धीः पूर्वा॑ जा॒ता दे॒वेभ्य॑स्त्रियु॒गं पु॒रा ।
मनै॒ नु ब॒भ्रूणा॑म॒हं श॒तं धामा॑नि स॒प्त च॑ ॥

उपसंहारः—

ओष॑धय॒स्संव॑दन्ते॒ सोमे॑न स॒ह राज्ञा॑ यस्मै॑ कृणोति॑ ब्राह्म॒णस्तं रा॑जन् पारयामसि ॥

त्वमु॑त्त॒माऽस्यौषधे॒ तव॑ वृ॒क्षा उप॑स्तयः उप॑स्तिरस्तु॒ सो॒३॒ऽस्माकं॒ यो अ॒स्माँ अ॑भि॒ दास॑ति ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

ज्वरादिनिवारणार्थमार्जनोपयोगिन्यास्मिन् त्रयोविंशत्यृचात्मके सूक्ते ओषधिप्रशंसनेन दीक्षितस्य ज्वराद्यपनयनप्रार्थनमभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अष्टमाष्टकस्थपञ्चमाध्यायगताष्टमवर्गमारभ्य एकादशवर्गान्तं ऋक्संहितान्तर्गतमिदं सूक्तमोषधिदेवताकत्वादोषधिस्तोत्ररूपत्वाच्च ओषधिसूक्तमित्युच्यते । कोशेऽस्मिन्निदं सूक्तं समग्रं दृश्यते । मुद्रितं च ॥

No. 537 (1299/33).

कर्णसूक्तम्.

Karṇa Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—99–103.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

आधीर्षमाणायाः पतिः शुचायाश्च शुचस्यं च ।
वासो वायो वींनामा वासांसि मर्मृजत् ॥

उपसंहारः—

. . . एकं पर उत एकं तृतीयेन ज्योतिषा संविशस्व ।
संवेशने तन्वा३श्चारुरेधि प्रियो देवानां परमे जनित्रे ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अन्त्येष्ट्युपयुक्तेऽस्मिन् सूक्ते—मृतस्य संस्कारेतिकर्तव्यताप्रतिपादनपूर्वकं तस्योत्तमगत्यवाप्त्यादिकमाशंस्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

तत्र तत्र स्थितास्सूक्तान्तर्गता ऋचस्संगृह्यह्यात्र निर्दिष्टाः । एता ऋचो मुद्रिताश्च ॥

No. 538 (2283/8).

*कूश्माण्डहोममन्त्रभाष्यम्.

* Kūśmāṇḍahomamantra Bhāṣyam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{7}{8} \times 1\frac{3}{4}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—56–61.
Lines on a page—13.
Letters in a line—80.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This commentary explains the mantras that have to be uttered while performing the sacrifice, called Kūśmāṇḍahoma, which is intended to absolve the performer from his sins and points out the Adhikāri, the Saṅkalpa and the rules relating to the above sacrifice.

उपक्रमः—

उदगयने वसन्ते त्वमावास्यायां पौर्णमास्यां वा केशश्मश्रुलोमानि वापयित्वा ब्रह्मचारिकल्पो व्रतमुपैति संवत्सरं मासं चतुर्विंशतिरात्रीष्षड्रात्रीस्तिस्रो रात्रीर्वा न मांसमश्नीयान्न स्त्रियमुपेयान्नोपर्यासीत जुगुप्सेतानृतात् पयोभक्ष इति प्रथमः कल्पः ॥

उपसंहारः—

स नो भुवनस्य पते . . . . यच्छ। भुवनस्य सर्वलोकस्य पते पालक यस्य तव उपरितनलोकद्वये पृथिव्यां च गृहास्सन्ति स त्वं नः अस्मभ्यं उरु विपुलं शर्म सुखं यच्छ। तदेवास्मै ब्रह्मणे ब्राह्मणजातियुक्ताय क्षत्रियजातियुक्ताय च महि शर्म यच्छ अस्मत्सुखं देहि। 'प्रजापते न त्वत्' इति पिण्डपितृयज्ञे व्याख्याता, व्याहृतयो ह्याधाने। 'यदस्य कर्मणः' इति दर्शपूर्णमासप्रायाश्चित्ते व्याख्याता। वामदेव्यानि यजूंषि।

अदितेऽन्वम ऽस्थाः प्रासावीः पूर्वपरिषेचनेनैव व्याख्यातानि। द्युतत्वद्योतनार्थौ ? लकारप्र(व्य)त्ययः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र पातकापनोदनेप्सुभिरनुष्ठेयस्य कूश्माण्डहोमस्य अधिकारिसंकल्पनियमविशेषादिनिरूपणपूर्वकं होमविनियुक्तमन्त्राणां विवरणं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं भाष्यं समग्रं दृश्यते । अमुद्रितं चैतत् ॥

No. 539 (1299/25).

गजसूक्तम्.

Gaja Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8}\times1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folio—66th. One side only.
Lines on a page—5.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

आ तू नं इन्द्र क्षुमन्तं चित्रं ग्राभं सङ्गृभाय ।
महाहस्ती दक्षिणेन ॥

उपसंहारः—

इन्द्र य उ नु ते आस्त वाजो विप्रेभिस्सनित्वः ।

अस्माभिस्सुतं संनुहि सद्योजुवंस्ते वाजा अस्म-भ्यं विश्वचंन्द्राः । वशैश्च मक्षू जंरन्ते ॥

॥ इति गजसूक्तं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

महाव्रते निष्कैवल्ये विनियुक्तेऽस्मिन् सूक्ते—ऋग्भिर्नवभिरिन्द्रः स्तूयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

षष्ठाष्टकस्थपञ्चमाध्यायगतसप्तत्रिंशाष्टत्रिंशवर्गद्वयात्मकमिदं सूक्तम्। इदं सूक्तमैन्द्रमिति भाष्ये भाषितम्। अत्र तु गजसूक्तमिदमिति लिखितं दृश्यते। कोशेऽस्मिन्निदं सूक्तं समग्रं दृश्यते, मुद्रितं च ॥

No. 540 (2283/9).

* गणहोममन्त्रव्याख्या.

* Gaṇahomamantra Vyākhyā.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{7}{8} \times 1\frac{3}{4}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—61–68.
Lines on a page—13.
Letters in a line—80.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief :—

This commentary elucidates the mantras and the way of performing the sacrifice with the mantras of Kūśmāṇḍa gaṇahoma, for the expiation of sins committed in one's previous births as well as in the three states of one's everyday life, namely, waking, dream and deep sleep.

उपक्रमः—

अथ गणहोमः । तत्स्वरूपकर्तव्यताफलान्याह बोधायनः—

क्षापवित्रं सहस्राक्षो मृगारांहोमुचौ गणौ ।
पावमान्यश्च कूश्माण्ड्यो वैश्वानर्यः ऋचश्च याः ॥
घृतौदनेन जुहुयात् सप्ताहं सवनत्रयम् ।
मौनव्रती हविष्याशी निगृहीतेन्द्रियक्रियः ॥
सिंहे म इत्यपां पूर्णे पात्रेऽवेक्ष्य चतुष्पथे ।
मुच्यते सर्वपापेभ्यो महतः पातकादपि ॥

उपसंहारः—

अव्रे(पे)हि पाप्मन्. पुनरपशिते(नाशितो)भवा नः पाप्मन्, सुकृतस्य लोके पाप्मन्धेह्यविहतो यो नः पाप्मन्न जहाति । तमु त्वा जहिमो वयम् । अन्यत्रास्मन्निविश[ता]त् सहस्राक्षो अमृत्युः । यो नो द्वेष्टि स रिष्यतु । यमु द्विष्मस्तमु जहि ॥ सिंहे मे मन्युरित्यादीनामर्थः-मदीयो मन्युः क्रोधः पापहेतुरस्ति सिंहे सहजमन्युं(न्यौ) अतिविनिहतोऽस्त्विवति शेषः । एवमुत्तरवाक्येष्वपि ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

जाग्रदाद्यवस्थात्रयकृतपापपरिहाराय पूर्वजन्मकृतपातकविनाशार्थं च परिपठितैः गणहोममन्त्रैः अवश्यकर्तव्यहोमप्रकारस्तत्तन्मन्त्रमन्त्रार्थप्रदर्शनपूर्वकमत्र प्रकाशितः ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितोऽयं ग्रन्थः समग्रप्रायश्चात्र दृश्यते । कर्तृनामधेयं नात्र निर्दिष्टम् ॥

No. 541 (1299/22).

गर्भपातनसूक्तम् .

Garbhapātana Sūktam.

Substance—Palm-leaf.	Character—Nāgarī.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.	Folios—62-63.

Lines on a page—6.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Not so very correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

प्र मन्दिने पितुमदर्चता वचो यः कृष्णगर्भा निरहन्नृजिश्वना। अवस्यवो वृषणं वज्रदक्षिणं मरुत्वन्तं सख्याय हवामहे ॥

उपसंहारः—

गर्भ एवैतच्छयानो वामदेव एवमुवाच। स य एवं विद्वान् अस्माच्छरीरादूर्ध्वमुत्क्रम्य अमुष्मिन् स्वर्गे लोके सर्वान् कामानाप्त्वाऽमृतस्समभवत्समभवत् ॥ यथास्थानं गर्भिण्यः ॥

॥ इति गर्भपातनसूक्तं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

इन्द्रदेवताकेऽस्मिन् सूक्ते—गर्भस्रावणाय तत्समर्थ इन्द्रः स्तूयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितान्येतत्सूक्तगतानि वाक्यानि। प्रयोगसौकर्यार्थमत्रैषां संग्रहः ॥

No. 542 (1299/30).

गर्भाधानादिमन्त्राः.

Garbhādhāna Mantrā, etc.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.

Character—Nāgarī.
Folios—84-94.

Lines on a page—6.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Not so very correct.

Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

विष्णुर्योनिं कल्पयतु त्वष्टा रूपाणि पिंशतु ।
आसिंञ्चतु प्रजापतिर्धाता गर्भं दधातु ते ॥
गर्भं धेहि सिनीवालि गर्भं धेहि सरस्वति ।
गर्भं ते अश्विनौ देवावाधत्तां पुष्करस्रजा ॥

उपसंहारः—

पुरुषं वा पञ्चविंशकामिति । ततश्च दशमे मासे प्रजायते जातश्च वायुना स्पृष्टो न स्मरति जन्ममरणमन्त्ये च शुभाशुभं कर्मैतच्छरीरस्य प्रामाण्यम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

गर्भाधानादिसंस्कारेषूपयुक्ताः तत्तत्कर्मसमवेतार्थस्मारका मन्त्राः प्रयोक्तॄणां सौकर्यार्थमत्र संगृहीताः ॥

वक्तव्यविशेषः—

मन्त्रसंहिताकोशे मुद्रिता एते मन्त्रा दृश्यन्ते ॥

No. 543 (1684/2).

* गायत्रीभाष्यम्.

Gāyatrī Bhāṣyam.

Substance—Paper.
Size—$14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$ inches.

Character—Grantha.
Folios—9-18.

Lines on a page—7.
Letters in a line—53.
Age of Ms.—Old.

Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief—

This is a gloss on the Gāyatrī mantra according to the tenet of Viśiṣṭādwaita system of Philosophy and gives a lucid explanation of the mantra, word by word.

उपक्रमः—

अथ गायत्रीं व्याचक्ष्महे । अथ वेदमातुर्गायत्र्या माहात्म्यस्य पण्डितपामरसाधारण्येन सर्वैर्वेदितत्वादपरिमेयत्वाच्च न लिख्यते । यद्यपि सावित्रीव्याख्याः शतशस्सन्ति । तथा मुमुक्षूत्तमस्य मन्त्ररत्नानुसन्धानैकपरस्य भगवत्प्रपन्नस्य परमैकान्तिनोऽपि हितधर्मानुष्ठानमुख्याधिकारिणस्तेषां व्याख्यातार्थानामननुसन्धेयत्वादमुख्यत्वाच्चेदानीं तदनुसन्धानानुगुण्येन व्याख्यायते । मन्त्ररत्नस्य गायत्रीविवरणत्वं च—

चतुर्विंशत्यक्षरा गायत्री पञ्चविंशाक्षरो मनुः ।
तच्छब्दवाचकश्श्रीमान् गायत्र्यर्थ उदीरितः ॥

इत्यादि पराशरसंहितायां स्पष्टमुक्तम् । इयं गायत्री सावित्रीदेवताका-'सावित्रीं गायत्रीं त्रिरन्वाह' इति श्रुतेः । सवितृशब्दस्तु परमात्मभूतश्रीमन्नारायणवाची । तथा हि वेदमन्त्रेषु "देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे" "देवो वस्सविता प्रार्पयतु" "तत्सवितुः" इत्यादिषु सवितृशब्दस्य प्रेरकत्वार्थपरतया माधवाचार्येण तत्र तत्र व्याख्यातम् । प्रेरकत्वं हि अन्तर्यामित्वं, तत्सर्वभूतान्तर्यामिणि नारायणे विनाऽन्यत्र न सम्भवति। तथा श्रूयते बृहदारण्ये अन्तर्यामिब्राह्मणे सुबालोपनिषदि च ॥

उपसंहारः—

भगवदेकोपायोपेयानामस्माकं सम्बन्धी धिय इत्यन्वयः । प्रचोदयात् प्रेरयतु । स्वमुखोल्लासहेतुभूतपरिचर्यायामाज्ञापयत्विति यावत् ॥ अत्र प्रार्थनायां लोडिति लोट्प्रत्ययेन कैङ्कर्यप्रार्थनोक्ता । स्वकैङ्कर्ये भगवता स्वेनैव प्रेरिते सति अर्थादत्र स्वभोक्तृत्वरूपम [म] कारस्य निवृत्त-

त्वान्नमश्शब्दार्थ उक्तः। अनेन मन्त्रशेषेण उत्तरखण्डार्थ उक्तो भवति। य इति शब्देन श्रीमते नारायण इतिशब्दार्थौ, नो धियः प्रचोदयादिति कैङ्कर्ये भगवदेकप्रेरिते सति स्वभोक्तृत्वरूपममकारानवकाशान्नमश्शब्दार्थोऽप्युक्तप्रायः॥

॥ समाप्तं गायत्रीविवरणम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र विशिष्टाद्वैतमतरीत्या गायत्रीमन्त्रस्यार्थः प्रतिपदार्थविशदीकरणपूर्वकं सम्यक् प्रकाशितः॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितोऽयं ग्रन्थः समग्रश्चात्र दृश्यते॥

No. 544 (C 696/31.)

* गायत्रीभाष्यम्.

* Gāyatrī Bhāṣyam.

Author—Śankarācārya.
Substance—Paper.
Size—$7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches.
Character—Devanāgarī.
Folios—3.
Lines on a page—7.
Letters in a line—26.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This commentary explains the meaning of the Gāyatrī Mantra according to the Advaita system and enters into a critical discussion regarding the roots and affixes of nouns and verbs that occur in the Gāyatri mantra.

उपक्रमः—

तदिति द्वितीयैकवचनम् । अनेन जगदुत्पत्तिस्थितिलयकारणहेतुभूतमुपनिषदि कथ्यमानं निरुपमतेजः सूर्यमण्डलाभिधेयं परं ब्रह्म अभिधीयते । सवितुरिति षष्ठ्येकवचनम् । 'षूङ् प्राणिप्रसवे' इति धातो रूपम् । सर्वस्य भूतस्य प्रसवितुरित्यर्थः । वरेण्यं नियमादिभिरपगतकल्मषैः सततं ध्येयम् । भर्गः 'भञ्जो आमर्दने' भ्रृजि भर्जने' इति धातोर्वा रूपम् । सर्वस्य भूतजातस्य भर्गः भजतां पापभञ्जनहेतुभूतमित्यर्थः । भ्राजृदीप्ताविति धातोर्वा रूपम् । देवस्य वृष्टिदानादिगुणयुक्तस्य निरतिशयप्रकाशस्य इत्यर्थः । दीप्यतेः प्रकाश (शार्थ) त्वात् । धीमहि ध्यायेमहीत्यर्थः । 'ध्यै चिन्तायाम्' रूपेण चक्षुषा योऽसावादित्यो हिरण्मयः सोऽहमिति चिन्तयामः । धिय इति द्वितीयाबहुवचनम् ॥

उपसंहारः—

नोऽस्माकं बहुधाऽभ्यस्तभेदभिन्नदशां तथा ।
प्रचोदयात् प्रेरयतु प्रार्थनैवं विशिष्यते ॥
यो देवः सविताऽस्माकं धियो धर्मादिगोचराः ।
प्रेरयेत्तस्य यद्भर्गस्तद्वरेण्यमुपास्महे ॥

इति शांकराचार्यमिदम् ॥

किं ज्योतिस्तव भानुमानहनि भे रात्रौ प्रदीपादिकं
स्यादेवं रविदीपदर्शनविधौ किं ज्योतिराख्याहि मे ।
चक्षुस्तस्य निमीलनादिसमये किं धीर्धियो दर्शने
किं तत्राहमतोऽभवं परमकं ज्योतिस्तदस्मि प्रभो ॥
भानुर्दीपश्च नेत्रं च बुद्धिं चेति (द्धिश्चेति) चतुष्टयम् ।
ज्ञायते येन तद्ब्रह्म तदेवाहं न संशयः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र अद्वैतमतरीत्या गायत्रीमन्त्रार्थविवरणं दृश्यते । गायत्रीमन्त्रघटितानां सुबन्ततिङन्तपदानां प्रकृतिप्रत्ययविमर्शनं च कृतम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्नयं ग्रन्थः समग्रो दृश्यते । अमुद्रितश्चायम् । अन्ते 'शांकराचार्यमिदम्' इति लेखो दृश्यते । स च शंकराचार्यः अद्वैतभाष्यकारो वाऽन्यो वेति परिचिन्तनीयम् ॥

No. 545 (738/9).

* गायत्रीभाष्यम्.

* Gāyatrī Bhāṣyam.

Author—Vidyāraṇya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—4.
Lines on a page—6.
Letters in a line—44.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Not good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This commentary gives an explanation, neither very vivid nor very brief, of the Gāyatrī mantra. An expression at the beginning "Vidyāraṇyaswāmi said" shows that the work was written by Vidyāraṇya, but it is not known whether this Vidyāraṇya is the one who was the brother of Sāyaṇa.

उपक्रमः—

यो देवस्सविताऽस्माकं धियो धर्मादिगोचराः ।
प्रेरयेत्तस्य यद्भर्गस्तद्वरेण्यमुपास्महे ॥

विद्यारण्यस्वाम्युवाच—

सर्वदेवात्मकभर्गस्य सर्वशक्तिसम्पन्नस्य सकलप्रकाशस्य स्वयंज्योतिर्मयस्य परमात्मनः सर्वात्मत्वनिर्णयाय सर्वात्मकत्वब्रह्मप्रतिपादकान् तत्तदुपासनाप्रकारसहितान् गायत्र्यादिमन्त्रान् व्याचष्ट ॥

उपसंहारः—

अतस्तदेव तेजः अस्माकं श्रेयस्करेषु नित्यनैमित्तिककर्मसु बुद्धि परम्परामिति प्रचोदयात् प्रेरयतु इति मन्त्रार्थः ॥

एषा व्याख्या तु गायत्र्याः
सर्वपापप्रणाशिनी ।
विज्ञातव्या प्रयत्नेन
द्विजैः सर्वशुभेप्सुभिः ॥

॥ इति गायत्रीव्याख्यानं सम्पूर्णम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र गायत्रीमन्त्रस्य विवरणं नातिविस्तृतं नातिसंग्रहं च दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

आदौ 'विद्यारण्यस्वाम्युवाच' इति लेखदर्शनात् इदं विद्यारण्यप्रणीतमिति निर्दिश्यते । स च सायणाग्रज इत्यत्र प्रमाणमन्वेषणीयम् । इदममुद्रितं समग्रं च ॥

No. 546 (1299/29).

ग्रहयज्ञमन्त्राः.

Graha Yajña Mantras.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Nāgarī.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—78–84.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—6.	
Letters in a line—63.	

उपक्रमः—

एह्यग्न इह होता निषीदादब्धः सु पुर एता भवा नः । अवतां त्वा रोदसी विश्वमिन्वे यजा महे सौमनसाय देवान् ॥

उपसंहारः—

वि ज्योतिषा बृहता भात्यग्निराविर्विश्वानि कृणुते महित्वा । प्रादेवीर्मायाः सहते दुरेवाः शिशीते शृङ्गे रक्षसे विनिक्षे ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

ग्रहयज्ञहोमकाले विनियुक्ता अग्निप्रार्थनपरा मन्त्राः सङ्गृह्यात्र विनिर्दिष्टाः ॥

वक्तव्यविशेषः—

एते मन्त्राः मुदिता दृश्यन्ते ॥

No. 547 (1299/26).

घृतसूक्तम्.

Ghṛta Sūktam.

Substance—Paper.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—66.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

घृ॒तव॑ती॒ भुव॑नानामभि॒श्रियो॒र्वी पृ॒थ्वी म॑धु॒दुघे॑ सु॒पेश॑सा । द्यावा॑पृथि॒वी वरु॑णस्य॒ धर्म॑णा॒ विष्क॑भिते अ॒जरे॒ भूरि॑रेतसा ॥

उपसंहारः—

ऊर्जं॑ नो॒ द्यौश्च॑ पृथि॒वी च॑ पिन्वतां पि॒ता मा॒ता वि॑श्व॒विदा॑ सु॒दंस॑सा ॥

सं॒र॒रा॒णे रोद॑सी वि॒श्वशं॑भुवा स॒निं वाजं॑ र॒यि-म॒स्मै समि॑न्वताम् ॥

॥ घृतसूक्तं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

बृहस्पतिसवे विनियुक्तेऽस्मिन् सूक्ते द्यावापृथिव्योः प्रशंसनपूर्वकमिष्टाशंसनं क्रियते ॥

वक्तव्यविशेषः—

पञ्चमाष्टकस्थप्रथमाध्यायगतचतुर्दशवर्गे दृश्यत इदं सूक्तं मुद्रितं च । घृतपदादिकत्वादिदं घृतसूक्तमिति व्यपदिश्यते । भाष्यकृता चात्रत्यघृतपदस्योदकार्थत्वं भाषितम् ॥

No. 548 (2349/9).

दुर्गासूक्तम्.

Durgāsūktam.

Substance—Palm-leaf.	Character—Grantha.
Size—$11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.	Folios—80.

Lines on a page—7.
Letters in a line—42.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

जातवेदसे सुनवाम सोममरातीयतो निजहाति वेदः । स नः पर्षदतिदुर्गाणि विश्वा नावेव सिन्धुं दुरितात्यग्निः ॥ तामग्निवर्णां ज्वलन्तीं वैरोचनीं कर्मफलेषु जुष्टाम् । दुर्गां देवीं शरणमहं प्रपद्ये सुतरसि तरसे नमः ॥

उपसंहारः—

पृतनाजितꣳ सहमानमुग्रमग्निꣳ हुवेम परमाथ्सधस्थात् । स नः पर्षदति दुर्गाणि विश्वा क्षामद्देवो अतिदुरितात्यग्निः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

चोरव्याघ्रादिसर्वपीडापरिहरणार्थं जपहोमादिकर्मसु विनियुक्तं तैत्तिरीयारण्यकषष्ठप्रश्नान्तर्गतप्रथमानुवाकीयं दुर्गामन्त्रपञ्चकमस्मिन् कोशे दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितं समग्रं चेदमस्मिन् कोशे दृश्यते ॥

No. 549 (B 676).

*देवीसूक्तं स्तोत्रसहितम्.

* Devī Sūktam.

Substance—Paper.
Size—6½ × 2½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—17.
Lines on a page—7.
Letters in a line—18.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This work contains panegyrics on the Goddesses Mahāsarswatī, Mahālakṣmī, and Mahākālī and states the rules regarding the reading and teaching of those praises as well as the fruits they yield.

उपक्रमः—

(सूक्तम्)—

अहं रुद्रेभिर्वसुभिश्चरा-
म्यहमादित्यैरुत विश्वदेवैः ।
अहं मित्रावरुणोभा बिभ-
र्म्यहमिन्द्राग्नी अहमश्विनोभा ॥
अहं सोममाहनसं बिभ-
र्म्यहं त्वष्टारमुत पूषणं भगम् ।
अहं दधामि द्रविणं हविष्मते
सुप्राव्ये३यजमानाय सुन्वते ॥
अहं राष्ट्री सङ्गमनी वसूनां
चिकितुषी प्रथमा यज्ञियानाम् ।
तां मा देवा व्यदधुः पुरुत्रा
भूरिस्थात्रां भूर्यावेशयन्तीम् ॥

स्तोत्रं—अस्य श्रीदेवीसूक्तमालामन्त्रस्य मार्कण्डेयसुमेधसो ऋषिः। श्रीत्रयीरूपिणी महाकालीमहालक्ष्मीमहासरस्वत्यो देवताः । गाय-त्र्युष्णिगनुष्टुप्छन्दांसि ॥

उपसंहारः—

सूक्तम्—

अहमेव वात इव प्रवाम्यारभमाणा भुवनानि विश्वा । परो दिवा पर एना पृथिव्यैतावती महिना संबभूव ॥

स्तोत्रम्—

भगवानुवाच—

न कुलाचारतो देवि मतिर्मेऽस्तु कदाचन ।
शिथिला देवदेवेशि सूक्तं च सफलं तव ॥

श्रीदेव्युवाच—

एवमस्त्विति चोक्त्वा च तिस्रो देव्यस्सनातनाः ।
अन्तर्धिमापुः परमामेका स्वामीप्सिताऽभवत् ॥
अथ तान्सुव्रतान् देवान् प्रोवाच वचनं मुदा ।
सन्तोषयन्तीव मुहुः कलानुग्रहक(रिका) ॥

श्रीदेव्युवाच—

शृण्वन्तु प्रीतिसंयुक्ताः ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ।
देवीसूक्तं परं ध्येयं भविष्यति वरार्थदम् ॥
देवीसूक्तं विना देव ये च सप्तशतीं नराः ।
श्रोष्यान्ति तेषां रक्तस्य विनाशस्स्यात्पदे पदे ॥
देवीसूक्तं विना पाठो अरण्ये रोदनं यथा ।
स्तोत्रत्रयेण चानेन पूर्णं स्तोत्रमभूदिदम् ॥

देवा ऊचुः—

मातुः सप्तशतीस्तोत्रफलश्रुतिरिहोच्यते ।
तां समाकर्ण्य जीवानां विश्वासो जायते भृशम् ॥

ऋषिरुवाच—

इति वाक्यं समाकर्ण्य ब्रह्मविष्णुशिवोदितम् ।
फलस्तुतिमथोवाच स्तोत्रस्यास्य महात्मने ॥
॥ इति श्रीरुद्रयामळ देवीसूक्तं नाम तृतीयोध्यायः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

महासरस्वतीमहालक्ष्मीमहाकाळींदेवीनां सूक्तं प्रत्येकमस्मिन् कोशे तत्तत्स्तोत्रसहितं निर्दिष्टम् । अस्य स्तोत्रस्य पठनपाठनादिषु च नियमः प्रदर्शितः । फलं च निर्दिष्टम् । मुद्रितरुद्रयामळग्रन्थे इदं स्तोत्रं न दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितमिदं समग्रं चात्र दृश्यते॥

No. 550 (2349/1).

* देवीसूक्तं स्तोत्रसहितम्.

* Devī Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—6.
Lines on a page—7.
Letters in a line—36.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Not good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This work is the same as B 676. But the hymns on Goddess Mahāsaraswatī are different from those in the preceding work. Besides, this contains verses of meditation, Añganyāsa, Karanyāsa, etc.

उपक्रमः—

अस्य श्रीदेवीसूक्तमहामन्त्रस्य ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा ऋषयः गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्छन्दांसि महासरस्वतीमहालक्ष्मीमहाकाळ्यो देवताः । ऐं बीजं । ह्रीं शक्तिः । क्लीं कीलकम् । देवीत्रयप्रसादसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ॥

उपसंहारः—

इति वाक्यं समाकर्ण्य ब्रह्मविष्णुशिवोदितम् ।
फलस्तुतिमथोवाच स्तोत्रस्यास्य महात्मने ॥
इतिश्रीरुद्रयामळे घटतन्त्रिकायां देवीसूक्तं नाम त्रयोदशोऽध्यायः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

एतद्ग्रन्थप्रतिपाद्यं प्रायः B 676 कोशवदेव । परंतु अस्मिन् कोशे महासरस्वतीस्तोत्रं B 676 कोशस्थस्तोत्रापेक्षया भिन्नं दृश्यते । अस्मिन् कोशे अङ्गन्यासकरन्यासादिकं ध्यानश्लोकादिकं च तदपेक्षया अधिकं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितमिदं, समग्रं चास्मिन् कोशे दृश्यते ॥

No. 551 (1299/3).

देवी (लक्ष्मी) सूक्तम्.

Devī (Lakṣmī) Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—12–13.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

अहं रुद्रेभिर्वसुभिश्चराम्यहमादित्यैरुत विश्वदेवैः । अहं मित्रावरुणोभा बिभर्म्यहमिन्द्राग्नी अहमश्विनोभा ॥

उपसंहारः—

आ वात वाहि भेषजं वि वात वाहि यद्रपः त्वं हि विश्वभेषजो देवानां दूत ईयसे ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्रादौ दृश्यमाने वर्गद्वये महालक्ष्म्याः स्वरूपशक्त्याद्यभिधानपूर्वकमेतज्जापिनः संपदादिकं संप्रार्थ्यते । ततःपरिदृश्यमानवर्गचतुष्टये अग्निवायुसूर्याः स्तूयन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

ऋक्संहितायामष्टमाष्टके सप्तमेऽध्याये एकादशद्वादशवर्गीयोः, द्वितीयाष्टके द्वितीयेऽध्याये अष्टमवर्गे अष्टमाष्टके सप्तमाध्याये चतुर्विंशतिपञ्चविंशतिवर्गयोश्च एतत्सूक्तं परिदृश्यते । अत्रादौ दृश्यमानं वर्गद्वयं वागाम्भ्रणीलक्ष्मीसूक्तनामभ्यां व्यवहृतं दृश्यते । ततो दृश्यमानं वर्गचतुष्टयं अग्निवायुसूर्यस्तवपरं न देवीसूक्तघटकमिति भाति ॥

No. 552 (1299/6).

देवेस्वस्त्यायुस्सुमङ्गलीमन्त्राः.

Deve Mantras.

Substance—Palm-leaf.	Character—Nāgari
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.	Folios—16–26.

Lines on a page—6.
Letters in a line—86.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

नमो महद्भ्यो, ममत्तुनः, कथाते, यज्ञेन यज्ञं, पराशुभ्रा, त्वेराय इन्द्र, उभाशंसा, उतनईं तवस्याम, दिवश्चिदाते, शंसामहा, त्रिरुत्तमा ॥

उपसंहारः—

अत्रेर्यथाऽनसूया वसिष्ठस्याप्यरुन्धती। कौशिकस्य यथा सती। ध्रुवैधिपोष्यामयि मह्यं त्वादाद्बृहस्पतिः। मया पत्या प्रजावती संजीव शरदश्शतम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

तत्तत्कत्वङ्गतया विनियुक्ता अपि विवाहादिषु आशीर्वादार्थमुपयुक्ता देवताविशेषस्तुतिपूर्वकमायुस्सौभाग्यादिशुभाशंसनफलका ऋग्वेदीया मन्त्राः सङ्गृह्यात्र निर्दिष्टाः ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रिता इमे मन्त्राः ॥ अत्रादौ देवमन्त्राणां प्रतीकं निर्दिश्य ततस्समग्रा मन्त्रा लिखिताः, ततः स्वस्तिवाचनमन्त्रः, तत आयुर्मन्त्रः ततः सौभाग्यसुमङ्गलीमन्त्राः इत्येते मन्त्राः प्रयोक्तृसौकर्यार्थमत्र संगृहीता दृश्यन्ते ॥

No. 553 (1292/27).

पर्जन्यसूक्तम्.

Parjanya Sūktam.

Substance—Palm-leaf
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.

Character—Nāgarī.
Folios—66-72.

Lines on a page—6.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

उपेमसृक्षि वाजयुर्वचस्यां चनो दधीत नाद्यो गिरो मे । अपां नपादाशुहेमा कुवित्स सुपेशसस्करति जोषिषद्धि ॥

उपसंहारः—

अथ आरणम् । अथातो रेतसः सृष्टिः-प्रजापते रेतो देवाः, देवानां रेतो वर्षं, वर्षस्य रेत ओषधयः, ओषधीनां रेतोऽन्नं, अन्नस्य रेतो रेतः, रेतसो रेतः प्रजाः, प्रजानां रेतो हृदयं, हृदयस्य रेतो मनः, मनसो रेतो वाक्,वाचो रेतः कर्म कृतमयं पुरुषो ब्रह्मणो लोकः, स इरामयो, यद्धीरामय्र(यस्त)स्माद्धिरण्मयो ह वा अमुष्मिन् लोके संभवति हिरण्मयस्सर्वेभ्यो भूतेभ्यो ददृशे य एवं वेद ॥

॥ पर्जन्यसूक्तं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

ऋग्वेदगता अनावृष्टिपरिहारार्थकजपादिपूपयुक्ता मन्त्रा अत्र संगृहीता दृश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितमिदं सूक्तम् ॥

No. 554 (1299/16).

पारमेष्ठ्यं सूक्तम्.

Pārameṣṭyam Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—47–48.

Lines on a page—6.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—
Correct.
Complete or incomplete—
Incomplete.

उपक्रमः—

नासतः सतः प्रजापतिः परमेष्ठी भाववृत्तो वायो यज्ञो यज्ञो जगत्यादि—

नासदासीन्नो सदासीत्तदानीं
नासीद्रजो नो व्योमा परो यत् ।
किमाऽवरीवः कुहकस्य
शर्मन्नम्भः किमासीत् गहनं गभीरम् ॥

उपसंहारः—

सहस्तोमाः सहछन्दस आवृतः सहप्रमा ऋषयः सप्तदैव्याः । पूर्वेषां पन्थामनुदृश्य धीरा अन्वालेभिरे रथ्यो३ न रश्मीन् ॥

॥ इति पारमेष्ठ्यं सूक्तं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

परमात्माधिदेवताकेऽस्मिन् सूक्ते—परमात्मशक्तिप्रलयसृष्ट्यादिक्रमनुवर्णितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अष्टमाष्टकस्थसप्तमाध्यायगतसप्तदशाष्टादशवर्गयोरिदं सूक्तं दृश्यते, मुद्रितं च ॥

No. 555 (B 831).

* पारस्करगृह्यमन्त्रभाष्यम्.

Pāraskara Gṛhya Mantra Bhāṣyam.

Author—Murārimiśra.
Substance—Paper.
Size—$17\frac{3}{4} \times 6\frac{3}{4}$ inches.
Character—Devanāgarī.
Folios—122.
Lines on a page—12.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Recent.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief :—

This commentary gives a lucid explanation of the meaning of the hymns uttered while performing the domestic rites and ceremonies according to pāraskara or Kātyāyanīya Gṛhya Sūtra.

उपक्रमः—

प्रणम्य पूर्वं पुरुषं पुराणं तथैव कात्यायनपादपद्मम् ।
तनोति पारस्करगृह्यभाष्यं मुरारिमिश्रः पितृगृह्यभाष्यात् ॥

गृह्यप्रकाशाभिधभाष्यगर्भात् श्रीवेदमिश्रैर्विधिवत्प्रणीतात् ।
आकृष्य बन्धं विदधाति मन्त्रैर्मुरारिमिश्रः श्रुतितो विविच्य ॥

तत्र तावदावसथ्याधानमन्त्रव्याख्यानार्थं मन्त्रा उच्यन्ते । तद्यथा—

त्वं नो अग्ने वरुणस्य विद्वान् देवस्य हेडोऽवयासिसीष्ठाः ।
यजिष्ठो वह्नितमः शोशुचानो विश्वाद्वेषा ँसि प्रमुमुग्ध्यस्मत् ॥

तत्त्वा त्वं न इति द्वे आग्निवारुण्यौ अग्नीवरुणयोः स्विष्टकृते याज्यानुवाक्ये त्रिष्टुभौ । हे अग्ने त्वं नः अस्मान् विद्वान् प्रतिजानानः वरुणस्य देवस्य हेडः क्रोधं अवयासिसीष्ठाः 'यसु प्रयत्ने' अस्य ण्यन्तस्य लिङि

एतद्रूपमवपूर्वस्य, अपगमय। यस्मात् त्वं यष्ठुः(जिष्ठः)यष्टृतमः वह्नितमः वोढृतमः हविषां वोढा शोशुचानः देदीप्यमान इहावसितः तस्मात् प्रार्थये। अवोपसर्गेण या प्रापणे अस्माद्धातोराशीर्विभक्तेरात्मनेपदमध्यमपुरुषस्य सीष्ठा स प्रत्ययः ण्यन्तः इनन्तः एकारागमस्थाने स उपजनं आगमश्छान्दसः? अवगमयेत्यर्थः॥

उपसंहारः—

एतेन (तन) आगच्छत हे मरुतः अद्य अस्मिन्नहनि नः अस्माकं यज्ञ अस्मिन् एवं व्यवहितानि पदानि पश्चात्सर्वैरेव सु साध(संबन्ध)नीयानि। किंविशिष्टः स्वतवांश्च स्वकीयं [1]ततं यस्य स स्वतवान् स्वमंशं पुरोडाशस्य भक्षत(यतु)पुनः किंभूतः प्रघासी प्रकर्षेण अदनशीलः, क्रीडी क्रीडाप्रियः, एते पञ्च चातुर्मास्यदेवाः, शाकी च शक्तः उज्जेषी च उज्जयनशीलः विमुखेन मनसा उग्रश्च भीमश्चेत्यादि सप्तनामान्येषामेतानीति श्रुतेः एषां मरुतां एतानि नामानि। [2]इन्द्रं दैवीरिदित्यादि इति मारुतं यजुर्जपति। इन्द्रं राजानं दैवीर्विशो मरुल्लक्षणा अनुपश्चाद्वर्तमानं यासां ता अनुवर्त्मानः पश्चाद्गामिन इत्यर्थः। अभवन्, स्वरूपाख्यानमेतत्, उपमानमेतत् यथा इन्द्रं एता दैवीर्विशो मरुतः

प्रतिपाद्यविषयः—

पारस्करीयगृह्यसूत्रोक्तानां गृह्यकर्मसु विनियुक्तानां मन्त्राणामर्थः सम्यगत्र प्रकाशितः॥

वक्तव्यविशेषः—

असमग्रमिदमसुद्रितं चास्मिन् कोशे दृश्यते। शुक्लयजुश्शाखीयोव्वटभाष्यानुरोधि चेदं भाष्यम्॥

---

1 'तपो बलम्' इति भाष्यान्तरे पाठो दृश्यते. 2 'इन्द्रं दैवीरिति' इति भाष्यान्तरे पाठो दृश्यते॥

No. 556 (1299/15).

पितृलिङ्गसूक्तम्.

Pitṛlingasūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—47-48.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

उदीरतामवर उत्परास उन्मध्यमाः पितरस्सो-
म्यासः। असुं य ईयुरवृका ऋतज्ञास्ते नोऽवन्तु पितरो
हवेषु ॥

उपसंहारः—

ये अग्निदग्धा येऽनग्निदग्धा मध्ये दिवः स्व-
धया मादयन्ते । तेभिस्स्वराळसुनीतिमेतां यथावशं
तन्वं कल्पयस्व ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

पैतृकेषु विनियुक्तेऽस्मिन् सूक्ते पितृप्रशंसनप्रार्थनादिकं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितकोशे सप्तमाष्टके षष्ठाध्याये सप्तदशाष्टादशैकोनविंशवर्गेषु परिदृश्यत इदं सूक्तम् ॥

No. 557 (863/13).

पुरुषसूक्तम्.

PuruṣaSūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$8\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Kannada.
Folios—65-67.
Lines on a page—5.
Letters in a line—36.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Not good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

सहस्रसिरुषा(शीर्षा)पुरुषः सहस्राक्षस्सहस्रपात् ।
स भूमिं विश्वतो वृत्वाऽत्यतिष्ठद्दशाङ्गुलम् ॥

उपसंहारः—

तस्य त्वष्टा विदधद्रूपमेति तत्पुरुषस्य विश्वमाजानमग्रे। वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं

प्रतिपाद्यविषयः—

कृष्णयजुश्शाखीयेऽस्मिन् सूक्ते — परमपुरुषस्यापरिच्छिन्नज्ञानशक्त्यादिमत्त्वसकलजगत्स्रष्टृत्वजगद्व्याप्तत्वजगन्नियामकत्वादिकमाम्नायते ॥

वक्तव्यविशेषः—

समग्रप्रायं मुद्रितं चेदमत्र कोशे दृश्यते ॥

No. 558 (1299/11).

पुरुषसूक्तम् (ऋक्शाखीयम्)

Puruṣa Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—32–33.
Lines on a page—5.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 556 कोशवत्.

उपसंहारः—

यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् ।
ते ह नाकं महिमानस्सचन्ते यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 557 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

मुद्रितकोशे अष्टमाष्टकगतचतुर्थाध्याये सप्तदशाष्टादशैकोनविंशवर्गेषु इदं सूक्तं दृश्यते। शाखान्तराधीतमपीदं सूक्तमस्यामृक्शाखायां क्वचिन्मन्त्रपौर्वापर्यादितो विलक्षणं दृश्यते ॥

No. 559 (B 925).

* पुरुषसूक्तभाष्यम्.

* Puruṣa Sūkta Bhāṣyam.

Author—Raṅgācārya.
Substance—Paper.
Size—$8\frac{1}{7} \times 6\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—58.
Lines on a page—16.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Recent.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

The author of this commentary is Raṅgacārya—one of the pontifices of the Mysore Parakāḷa Mutt and lived about eighty years back. It contains a lucid explanation of the Puruṣa Sūkta according to the Yajus Śākhā.

उपक्रमः—

जगज्जन्मस्थेमप्रळयकृदुपादानमखिला-
गमान्तैः संवद्यं निरवधिसुखं ज्ञानगुणकम् ।
तदभ्यस्तानन्दं विमलममलानन्तगुणभाक्
मम श्रेयो भूयो दिशतु परमं ब्रह्म सरमम् ॥
वन्दारुब्रह्मरुद्रप्रमुखसुरगणाजस्रसंस्तूयमानः
श्रीमन्नारायणाङ्घ्र्यम्बुजयुगसततध्यानतृप्तान्तरङ्गः ।
मायावादादिनानाकुमतशमनकृत्सार्वभौमो यतीनां
श्रीमान्रामानुजार्यो मम हृदि सततं संनिधत्तां दयालुः ॥
भेदाभेदादिवादाहवविपुलमदोन्मत्तदुर्वादिदन्ति-
स्तोमप्रध्वंसपञ्चानन उरुमहिमा सर्वतन्त्रस्वतन्त्रः ।
ब्रह्माद्वैतं विशिष्टावधिकमविकलं स्थापयन् दान्तशान्तः
श्रीमानाम्नायचूडागुरुररिनिवहात्पातु मां सानुकम्पः ॥

उपसंहारः—

केचित्तु परमपुरुषेति सम्बुद्ध्यन्तं पदमध्याहृत्य हे परमपुरुष ते तव ह्रीश्च लक्ष्मीश्च पत्न्यावित्यादिरीत्या व्यात्तमित्यन्तं व्याख्याय ममेति पदमध्याहृत्य मम इष्टादिकं मनिषाण मन्यस्व प्रयच्छेत्यर्थ इति व्याचख्युः। तथा च सर्वज्ञत्वसर्वशक्तित्वजगत्कारणत्वादिगुणविशिष्टश्रीमन्नारायण एव मुमुक्षूपास्य इत्यनुवाकद्वयानिर्गळितार्थ इति सुधीभिर्विभावनीयमिति संक्षेपः ॥

वाधूलकुलसम्भूतरङ्गाचार्यसुधीकृतौ ।
व्याख्या पुरुषसूक्तस्य करोतु कृतिनां मुदम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

परमपुरुषस्य अपरिच्छिन्नज्ञानशक्त्यादिमत्त्वकृत्स्नजगद्व्याप्तत्वतत्स्रष्टृत्वपालकत्वादिप्रदर्शनपरस्य याजुषपुरुषसूक्तस्य सम्यग्विवरणमत्र भाष्ये दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

एतद्भाष्यप्रणेतार इतो वत्सराणामशीतेः प्राक्प्रख्याताः श्रीमन्महीशूरराजधान्यां श्रीब्रह्मतन्त्रपरकालास्थान्यामभिषिक्ताः चतुस्तन्त्रीस्वतन्त्रा यतिपुङ्गवा इति ज्ञायते । अमुद्रितं चेदम् ॥

No. 560 (C 1354).

*पुरुषसूक्तभाष्यम्.

* Puruṣa Sūkta Bhāṣyam.

Author—Raṅgācārya.	Age of Ms.—Recent.
Substance—Paper.	Condition of Ms.—Good.
Size—$13\frac{3}{8} \times 5\frac{5}{8}$ inches.	Correct or incorrect—Correct.
Character—Telugu.	Complete or incomplete—Complete.
Folios—1–39.	
Lines on a page—14.	
Letters in a line—42.	

उपक्रमः—

No. 559 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 559 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 559 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 559 कोशवत्.

No. 561 (1796/3).

पुरुषसूक्तभाष्यम्.

Puruṣa Sūkta Bhāṣyam.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—$19\frac{1}{8} \times 1\frac{7}{8}$ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Nāgarī.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—68–71.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—10.	
Letters in a line—96.	

उपक्रमः—

एतैरेकादशभिरनुवाकैश्चातुर्होत्रीयचयनमन्त्रा अभिहिताः । अथ नारायणनाम्ना पुरुषसूक्तनाम्ना च व्यवह्रियमाणोऽनुवाक उच्यते । तस्य विनियोगं. महाग्नावापस्तम्ब आह—"पुरस्तात्प्रतीचीं पुरुषाकृतिं चिनोति पुरुषशिरोऽस्याः शिरो भवति सहस्रशीर्षा पुरुष इत्युप-

हितां पुरुषेण नारायणेन यजमान उपतिष्ठते" इति । ब्रह्ममेधेऽपि प्रेतदाहोपस्थाने विनियोगं भरद्वाज आह "नारायणाभ्यामुपस्थानम्"। इति । अयं चोत्तरश्चेत्युभावनुवाकौ नारायणसंज्ञौ, नारायणाख्येन केन चिदृषिणा दृष्टत्वात् जगत्कारणस्य नारायणाख्यस्य पुरुषस्य प्रतिपादकत्वाच्च ॥

उपसंहारः—

अश्विनौ यौ देवौ तौ तव व्यात्तं विवृतमुखस्थानीयम् । तथाविध हे विराट् पुरुष इष्टमस्मदपेक्षितमात्मबोधं मनिषाण अनुमन्यस्व देहीत्यर्थः । अमुं लोके दृश्यमानं गवाश्वादिकं मनिषाण प्रयच्छ । किं बहुना सर्वं मनिषाण ऐहिकामुष्मिकं वा सर्वमिष्टं देहि ॥

इति माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुरारण्यके तृतीयप्रपाठके त्रयोदशोऽनुवाकः ॥

॥ समाप्तमिदं पौरुषसूक्तभाष्यम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

आपस्तम्बमहर्षिणा महाग्निचयने शीर्षोपधाने प्रदर्शितविनियोगस्याप्यस्य पुरुषसूक्तस्य परब्रह्मस्वरूपशक्त्यादिप्रदर्शनपरत्वमप्यस्तीति तत्तन्मन्त्रार्थविवरणपूर्वकमभिहितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

ग्रन्थोऽयमस्मिन् कोशे समग्रः, मुद्रितश्च । इदं च भाष्यं यजुश्शाखाधीतं सूक्तमवलम्ब्य प्रवृत्तम् ॥

No. 562 (3631).

*पुरुषसूक्तव्याख्या .

* Puruṣa Sūkta Vyākhyā.

Substance—Palm-leaf. | Character—Telugu.
Size—16½ × 1½ inches. | Folios—15.

Lines on a page—7.
Letters in a line—48.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—

Correct or incorrect—
Correct.
Complete or incomplete—
Complete.

Subject in brief :—

This commentary on the Puruṣa Sūkta of Yajus Śākhā explains the meaning of the Mantras, pointing out how they can be utilised for purposes of spiritual and temporal benefits.

उपक्रमः—

यतः प्रपञ्चसम्भूतिविभूतिपरिभूतयः ।
पुरुषाय नमस्तस्मै कस्मै चिद्विस्मयात्मने ॥
तं प्रणम्यादिपुरुषं जगतामादिकारणम् ।
दुर्ज्ञानं पौरुषं सूक्तं व्याकरोमि यथामति ॥
सुखग्रहार्थं भाष्याणि केवलं संक्षिपाम्यहम् ।
उक्तज्ञानेष्वशक्तानामनुक्तोक्तौ तु का कथा ॥
न ह्यलब्धानुगमनक्रोधमारोढुमर्हति ।
अर्थानां विप्रकीर्णानां संक्षेपणावधारणम् ॥
सुखग्रहार्थमिष्टं हि पण्डितानां बहुश्रुतम् ।
श्रुतिस्मृतिपुराणानि सेतिहासानि वीक्ष्य च ॥
विलोक्य सर्वभाष्याणि पूर्वाचार्यकृतानि च ।
श्रमिच्छास्त्रं सुदुर्ज्ञानं साक्षान्नारायणेरितम् ॥
तदप्यालोक्य च तथा गुरूणां चोपदेशतः ।
तदेतत्पौरुषं सूक्तं व्याकर्तुं धीर्विजृम्भते ॥
उदप्राचीनतां वीक्ष्य नोपेक्ष्यं तन्मनीषिभिः ॥

उपसंहारः—

इदं पुरुषसूक्तोक्तं भगवज्ज्ञानं विना मुक्तये नान्यः पन्था इत्यर्थः । 'अयनं निलये मार्गे मुक्तौ चापि प्रकथ्यते' इति निघण्टुः । उक्तमर्थमुपसंहरति—यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः-यज्ञेन यजनीयसाधनभूतेन चतुर्मुखा-

ख्येन हविषा देवास्तदिन्द्रियाणि साध्या वा यज्ञमयजन्त अनिरुद्धो विष्णुमयजन्त सृष्टियज्ञं कृतवन्तः। तानि धर्माणि प्रथमान्यासन्। धर्मशब्दः प्रदाने पुल्लिँङ्गः ॥

॥ इति पुरुषसूक्तभाष्यं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

इदं च भाष्यं याजुषं पुरुषसूक्तमवलम्ब्य प्रवृत्तम्। अत्र साधकस्य विनियोगभेदेन प्रायश्चित्तजपाविष्णवाराधनादिषूपयुक्तत्वस्य सुपुत्रमोक्षसर्वकामाप्तिफलकत्वस्य च कथनपूर्वकं मन्त्रार्थः प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

समग्रोऽयं ग्रन्थः अमुद्रितश्च। एतद्व्याख्यातुर्नाम चात्र न दृश्यते। प्रायः श्रीवैष्णवसंप्रदायानुरोध्ययं व्याख्याता स्यादिति व्याख्यापरिशीलनादूह्यते ॥

No. 563 (3107/3).

* पुरुषसूक्तव्याख्या.

* Puruṣa Sūkta Vyākyā.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—17 × 1⅜ inches.	Condition of Ms.—Not good.
Character—Grantha.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—76–82.	Complete or incomplete—Incomplete.
Lines on a page—7.	
Letters in a line—13.	

उपक्रमः—

यतः प्रपञ्चसंभूतिविभूतिपरिभूतयः।
पुरुषाय नमस्तस्मै परस्मै परमात्मने ॥

तं प्रण . . . . ।
. . . . . क्तं व्याकरोमि यथामति ।

भगवान् शौनकः ऋग्विधाने—
एतत्पुरुषसूक्तं हि यजुष्यष्टा . . . ।

उपसंहारः—

ब्राह्मणो वक्त्रमासीत्, मुखमासीदित्यर्थः। बाहू राजन्यः कृतः . . . . क्षत्रिया . . . . स्योरुभ्यामासीत्। वचनव्यत्ययो हि बहुप्रकारः॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 562 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

No. 562 कोशापेक्षया अस्मिन् कोशे तत्र तत्र किञ्चित् किञ्चित् वैलक्षण्यं दृश्यते। अमुद्रितोऽयं कोशः॥

No. 564 (4/1).

* पुरुषसूक्तव्याख्या.

* Puruṣa Sūkta Vyākhyā.

Author—Srī Devarāja.
Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{3}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—1-36.
Lines on a page—8.
Letters in a line.—58.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This commentary on the Puruṣa Sūkta of Taittirīyā Śākhā explains the meaning of the Mantras according to

Sri-Vaiṣṇava tradition and in conformity with the Pañcarātra Āgama, etc.

उपक्रमः—

श्रीदेवराजरचिता रामानुजकृपैधिता ।
जीयात्पुरुषसूक्तस्य व्याख्या सर्वार्थसुन्दरी ॥

सर्वेषु वेदान्तेषु गूढमेव परमगुण्यं परं ब्रह्मोपदिश्यते । तत्रातिगहनन्यायकलापावगाहनाक्षमाणां विस्पष्टं तत्त्वहितपुरुषार्थनिर्णयं करोति पुरुषसूक्तम् ॥

इदं पुरुषसूक्तं हि सर्ववेदेषु पठ्यते ॥
ऋतं सत्यं च प्रख्यातं ऋषिसिंहेन चिन्तितम् ॥

इति तत्त्वनिष्कर्षकतया व्यासेनोदाहृतत्वाच्च । अत्र सर्ववेदेषु पठिततया तत्तच्छाखागतानां तत्त्वपरवाक्यानामाकाङ्क्षितयोग्यविशेषसमर्पकतया अनुरोद्धव्यमिदमवगम्यते । एवं तत्त्वपरमिदं देवताविशेषपरं च पुरुषो ह वै नारायणोऽकामयतेति बृहदारण्यके पुरुषशब्दस्य नारायणपरत्वदर्शनात् । छान्दोग्ये च एषा वैष्णवी नाम संहितैतां प्रयुञ्जन् विष्णुं प्रीणातीति । आथर्वणे अष्टादशमहाशान्तिप्रकरणे वैष्णव्यां पुरुषसूक्तमिति । भगवत्समाराधनप्रकरणे "आद्ययाऽऽवाहयेद्देवं ऋचा तु पुरुषोत्तमम्" इति शौनकः—"पुरुषस्य हरेस्सूक्तं स्वर्ग्यं धर्म्यं यशस्करम्" इति च स्मर्यते । लक्ष्मीपतिप्रतिपादकोत्तरनारायणसमानप्रकरणं चेदम् ॥

उपसंहारः—

अतस्त्वत्कायात्सर्वाणि निविडात्पार्श्वाद्याः प्रादुर्भविष्यन्ति । ततश्चराचरं जगद्भविष्यति । एतेन जीवपरमात्मनोर्योगेन मोक्षप्रकारः कथित इत्यनुसन्धेय इति ॥ श्रीशास्त्रे च पुरुषसंहितायां पुरुषसूक्तं सङ्ग्रहेण व्याख्यातम् ॥

सहस्रशीर्षेत्यत्र [त्य] सहस्रोऽनन्तवाचकः ।
अनन्तयोजनं प्राह दशाङ्गुलवचस्त्विदम् ।
तत्र प्रथमया विष्णोः देशतो व्याप्तिरीरिता ॥

द्वितीययाऽस्य देवस्य कालतो व्याप्तिरीरिता ।
विष्णोर्मोक्षप्रदत्वं च कथितं तु तृतीयया ॥
एतावानिति मन्त्रेण कथितं वैभवं हरेः ।
एतेनैव तु मन्त्रेण चतुर्व्यूहोऽपि भाषितः ॥
त्रिपादित्यनया प्रोक्तमनिरुद्धस्य वैभवम् ।
तस्माद्विराडित्यनया पादनारायणाद्धरेः ॥
प्रकृतेः पुरुषस्यापि समुत्पात्तिः प्रदर्शिता ।
यत्पुरुषेणेत्यनया सृष्टियज्ञस्समीरितः ॥
सप्तेति परिधोत्रापि समिधश्च समीरिताः ।
तं यज्ञमिति मन्त्रेण सृष्टियज्ञस्समीरितः ॥
तस्मादिति च सप्तर्चा जगत्सृष्टिस्समीरिता ।
वेदाहमिति मन्त्राभ्यां वैभवं कथितं हरेः ॥
यज्ञेनेत्यनयैवर्चा सृष्टिर्मोक्षस्य चेरिता ।
य एवमेतज्जानाति स हि मुक्तो भवेदिति ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र तैत्तिरीयशाखागतं पुरुषसूक्तं श्रीवैष्णवसम्प्रदायानुसारेण मन्त्रार्थविवरणपुरस्सरं श्रीपाञ्चरात्रादिसंमतिप्रकाशनपूर्वकं च सविमर्शं व्याख्यातम् । श्रीहरेः सर्वोत्तमत्वसमर्थनं सप्रमाणमत्रोपन्यस्तम् ॥

वक्तव्यविशेषः--

अमुद्रितोऽयं ग्रन्थः, समग्रश्च ॥

No. 565 (1299/10).

भूसूक्तं ध्यानश्लोकादिसहितम्.

Bhū Sūktam.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—14⅝ × 1⅜ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Nāgarī.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—31–32.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—6.	
Letters in a line—60.	

उपक्रमः—

"स्योना पृथिवी भव"। बळित्था पर्वतानां खिद्रं बिभर्षि पृथिवी। प्र या भूमिं प्रवत्वति मह्ना जिनोषि महिनि ॥

उपसंहारः—

धनुर्धराय(रायै)विद्महे सर्वसिद्धं(द्ध्यैच)धीमहि। तन्नो धरा प्रचोदयात् ॥

इक्षुशालिफलसस्यसमृद्धे पारिजाततरुशोभितमूले।
स्वर्णरत्नमणिमण्टपमध्ये चिन्तयेत्सकललोकधरित्रीम् ॥
सर्वमङ्गलमाङ्गल्ये शिवे सर्वार्थसाधिके।
शरण्ये त्र्यम्बके देवि नारायणि नमोऽस्तुते ॥

॥ इति भूसूक्तं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

सूक्तेऽस्मिन् भूम्याः शक्तिप्रशंसनादिपुरस्सरमेतज्जपादिकर्तुर्मनीषितमाशंस्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितकोशे ऋक्संहिताचतुर्थाष्टकगततुर्याध्याये एकोनत्रिंशे वर्गे दृश्यत इदमृक्त्रितयात्मकं सूक्तम्। ततो महान्यासादिग्रन्थे मुद्रितसूक्तदृश्यमानमन्त्रान्तराणि ध्यानश्लोकादिकं च लिखितं दृश्यते ॥

No. 566 (2349/10).

भूसूक्तम्.

Bhū Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—71.
Lines on a page—7.
Letters in a line—42.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

भूमिर्भूम्ना द्यौर्वरिणाऽन्तरिक्षं मह्नित्वा ।
उपस्थे ते व्युदधे(देव्यदिते)ग्निमन्नादमन्नाद्यायादधे ॥
आऽयं गौः पृश्निरक्रमीदसद्(न)न्मातरं पुनः ।
पितरं च प्रयन् सुवः ॥

उपसंहारः—

यत्ते मन्युपरोप्तस्य पृथिवीमनुदध्वसे ।
अदित्या विशे तद्देवा वसवश्च समाभरन् ॥

अदितिर्देवा गन्धर्वा मनुष्याः पितरोऽसुरास्तेषाँ भूतानां माता मेदिनी महता मही सावित्री गायत्री जगत्युर्वी पृथ्वी बहुला विश्वा भूता कतमा कयासा सत्येत्यमृतेति वसिष्ठः ॥ ?

॥ भूसूक्तं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र भूदेव्याः स्वरूपशक्त्यादिकमभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितमिदं समग्रं चात्र दृश्यते । अन्ते किंचित् मुद्रिताद्वैलक्षण्यं च दृश्यते । एतत्समाननामधेयस्यान्यस्य विलक्षणानुपूर्वीकस्य ऋक्शाखायां दर्शनादिदं शाखान्तरीयमिति भाति ॥

No. 567 (C 535).

मन्त्ररामायणं सव्याख्यम् .

Mantrarāmāyaṇam (with Commentary).

Author—Nīlakaṇṭha.
Substance—Paper.
Size—$8\frac{1}{8} \times 5\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—53.
Lines on a page—12.
Letters in a line—40.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not. so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

मूलम्—

कं नश्चित्रमिषण्यासि चिकित्वान् पृथुग्मानं वाश्रं वावृद्धयै ।
कत्तस्य दातु शवसो व्युष्टौ तक्षद्वज्रं वृत्रतुरमपिन्वत् ॥

व्याख्या—

रामायणद्रुमं नौमि रामरक्षानवाङ्कुरम् ।
गायत्रीबीजमाम्नायमूलं मोक्षमहाफलम् ॥

अत्र रामरक्षाया रामायणद्रुमाङ्कुरत्वं स्पष्टमवगम्यते । तत्स्थान राघवादिपदानां क्रमेण रामायणार्थसूचकत्वात् । तस्या गायत्रीमूलत्वं वेदमूलत्वं चोपपादनीयम् । तेन रामायणस्यापि तदुभयं सिध्यति । अत एव रामायणे चतुर्विंशतिगायत्र्यक्षराणि वाल्मीकिना संगृहीतानीत्यभियुक्तप्रसिद्धिः ॥

उपसंहारः—

मूलम्—नावा न क्षोदः प्रदिशः पृथिव्याः स्वस्तिभिरति दुर्गाणि विश्वा । स्वां प्रजां बृहदुक्थो महित्वाऽवरेष्वदधादा परेषु ।

व्याख्या—नावा न नौकया यथा क्षोदः महादुदः ? आक्रम्यते, एवं स्वस्तिभिः काल्याणैः पुष्पकादिभिः पृथिव्याः प्रदिशः प्रदेशानाक्रम्य स्वां प्रजां विश्वा सर्वाणि संकटानि अति पारयित्वा बृहदुक्थो महाकर्मा रामः महित्वा स्वमाहात्म्येन संततिरूपां प्रजां अवरेषु भूलोकेषु जनरूपां माहित्वा परेषु ब्रह्मलोकेषु च आदधात् । एतेन पौरजानपदानात्मलोकं प्रापयन् महाकारुणिको रामभद्र एव शरणीकरणीय इति दर्शितम् ॥

लक्ष्मणार्यपरतां नि(गि)रामिमां लक्ष्मणार्यपुरुषेण दर्शिताम् ।
साङ्गवेदपदवाक्यमानवित्कोऽपि वीक्ष्य सुमतिः प्रमोदताम् ॥
श्रीरामरक्षाव्याख्यानं मन्त्ररामायणाभिधम् ।
व्याख्यातं राघवस्तेन प्रीयतां करुणानिधिः ॥

दर्शिता(तः)सीतया ध्यायं? वेदारण्ये निरध्वनि ।
सन्तो विपुलयन्त्वेनं यास्कभाष्यानुयायिनः ॥

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणज्ञमर्यादाधुरंधरचतुर्धरवंशावतंसगोविन्दसूरसूनोः श्रीनीलकण्ठस्य कृतौ स्वोद्धृतमन्त्ररामायणव्याख्या मन्त्ररहस्यप्रकाशिकाख्या समाप्तिमगमत् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र श्रीरामरक्षास्तोत्रगतराघवादिविंशतिनामनिर्वचनपूर्वकं श्रीरामभद्रचरित्रस्य वेदप्रतिपादितत्वस्थापनाय श्रीरामभद्रचरित्रवर्णनपरतया प्रतीयमाना बह्वीः ऋचो निर्दिश्य तत्तत्पदार्थवर्णनपूर्वकं व्याख्याताः ॥

वक्तव्यविशेषः—

समग्रोऽयं ग्रन्थः मुद्रितश्चास्मिन् कोशे दृश्यते । एतद्ग्रन्थान्ते—'शके 1776 आनन्दनामसंवत्सरस्योदगयने शिशिरऋतौ फाल्गुनशुक्लतृतीयायां सोमवासरे तद्दिने महिषासुराख्ये नगरे श्रीचामुण्डाम्बासंनिधौ साधुभिस्समाप्तिमगमत्, इति ग्रन्थलेखनकालादिकं निर्दिष्टं दृश्यते ॥

No. 568 (C 814).

मन्त्ररामायणम् (सव्याख्यम्).

Mantra Rāmāyaṇam (with commentary).

Substance—Paper.	Age of Ms.—Old.
Size—$5\frac{1}{2} \times 5\frac{5}{8}$ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Nāgarī.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—66.	
Lines on a page—10.	Complete or incomplete—Complete.
Letters in a line—44.	

उपक्रमः—

No. 567 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 567 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 567 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 567 कोशवत्.

'शुभकृत्समवर्षर्तुनभश्शुक्लच्छदे सिते ।
राकोपान्त्यजये वेदक्रत्वब्धीन्दुगते शके ॥
श्रीवेङ्कटार्यपादाब्जमरन्दानन्दितात्मना ।
शिवपत्तनसन्तानजनुषा रामवृत्तिना ॥
सीतारामेण लिखितं वेदरामायणं मुदा ' ।

इति कोशान्तपरिदृश्यमानश्लोकद्वयेनैयेतद्ग्रन्थलेखनकालादिकं निर्दिष्टं दृश्यते ॥

No. 569 (4549/1).

मन्त्रसङ्ग्रहः.

Mantra Saṅgraha.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{3}{8} \times 1$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—27.
Lines on a page—6.
Letters in a line—76.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

. . . . च्यस्व । परीतो षिञ्चता सुतꣳ सोमो य उत्तमꣳ हविः । दधन्वान . . . . सोमो अतिद्रुतः । इन्द्रस्य युज्यस्सखा । पुनाति ते परिस्रुतꣳ सोमꣳ सूर्यस्य दुहिता । वारेण शश्वता तना । ब्रह्म क्षत्रं पवते तेज इन्द्रियꣳ सुरया सोमस्सुत आसुतो मदाय । शुक्रेण देव देवताः पिपृग्धि । रसेनान्नं यजमानाय धेहि ॥

उपसंहारः—

अग्निः ऋषिः पवमानः पाञ्चजन्यः पुरोहितः । तमीमहे महागयम् । अनुवीरैरनुपुष्यास्म गोभिरन्वश्वैरनुसर्वेण पुष्टैः । अनुद्विपदा चतुष्पदा

वयं देवा सो यज्ञमृजुधा नयन्तु। आ नो गोत्रा दर्द्दहि गोपते गाः समस्मभ्यँ सनयो यन्तु वाजाः। दिवक्षा असि ऋषभसत्यशुष्मोऽस्मभ्यँ सुमघवन् भोधि गोदाः ॥

॥ इत्यष्टाविंशोऽध्यायः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सौत्रामण्याद्युपयुक्तमन्त्राः संगृहीता दृश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

असमग्रोऽयम्, मुद्रितश्च। 'अनुवीरैः' इति मन्त्रे तैत्तिरीयब्राह्मणाम्नाते 'अनुराध्याम' इत्यस्य स्थाने 'अनुपुष्यास्म' इति, 'अनुप्रजयाऽन्विन्द्रियेण' इत्यस्य स्थाने 'अनुद्विपदा चतुष्पदा वयम्' इति च पाठोऽत्र लिखितो दृश्यते। स चायं पाठो वाराहश्रौतसूत्रे परिदृश्यते। अतोऽयं लेखनक्रमो वाराहश्रौतसूत्रानुरोधीति ज्ञायते ॥

No. 570 (1299/21).

मन्युसूक्तम्.

Manyu Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—60-62.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

य इमा विश्वा भुवनानि जुह्वदृषिर्होता न्यसीदत्पिता नः। स आशिषा द्रविणमिच्छमानः प्रथमच्छदवराँ आविवेश ॥

उपसंहारः—

संसृष्टं धनमुभयं समाकृतमस्मभ्यं दत्तां वरुणश्च मन्युः । भियं दधाना हृदयेषु शत्रवः पराजितासो अप निलयन्ताम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

क्रोधाभिमानिदेवतास्वरूपशक्त्यादिप्रशंसनपूर्वकं शत्रुजयादिकमत्र संप्रार्थ्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अष्टमाष्टकस्थतृतीयाध्यायगतषोडशवर्गमारभ्य एकोनविंशवर्गसमाप्तिपर्यन्तमेतत्सूक्तं मन्युसूक्तनाम्नाऽत्र लिखितं दृश्यते । तत्तन्मन्त्रार्थभाष्यादिपर्यालोचनायां तु षोडशसप्तदशवर्गद्वयात्मकं विश्वकर्मसूक्तं, अष्टादशैकोनविंशवर्गद्वयात्मकं च मन्युसूक्तमिति प्रतिभाति । अत एव मन्युसूक्तारोहणावरोहणविधौ तयोरेवाष्टादशैकोनविंशवर्गयोः क्रमो निर्दिष्टः । अतो न वर्गचतुष्टयात्मकं मन्युसूक्तम्, अपि तु वर्गद्वयात्मकमेवेत्यवसीयते । वर्गचतुष्टयस्यात्र मन्युसूक्तत्वलेखनं लेखकप्रमादायत्तमिति ॥

No. 571 (292/1.)

मन्युसूक्तारोहणावरोहणविधिः ससूक्तः.

Manyusūktārohaṇāvarohaṇavidhiḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$12\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—5.
Lines on a page—5.
Letters in a line—48.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

यस्ते मन्योरिति सप्तऋचं प्रथमं सूक्तम्। तस्य तापसपुत्रो मन्युऋषिः मन्युनामकमुख्यप्राणान्तर्गतश्रीलक्ष्मीनृसिंहो देवता त्रिष्टुप्छन्दः। त्वया मन्योरिति सप्तऋचं द्वितीयं सूक्तम्। तापसपुत्रो मन्युऋषिः। मन्युनामकमुख्यप्राणान्तर्गतश्रीलक्ष्मीनरसिंहो देवता त्रिष्टुप्छन्दः। अन्त्याश्चतस्रो जगत्यः। यजमानस्य अभीष्टसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः॥

उपसंहारः—

आभूत्या सहजा वज्र सायक . . . यन्ताम्। एको बहूनामसि मन्यवीळितो . . . . आवभूव। आभूत्या सहजा यन्ताम्। आभूत्या सहजा यन्ताम्। आभूत्या सहजा . . . यन्ताम्। यस्ते मन्यो . . . . अपनिलयन्ताम्। इति सूक्तद्वयमेकवारम्। अवरोहणक्रमस्तु लिखितपत्रिकायां द्रष्टव्यः। त्रिवारं चैको जपः। जपत्रिवारं चैकं पुनश्चरणम्। गोक्षीरेण तर्पणम्। परमान्नेन होमः॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् दृश्यमानस्य मन्युसूक्तस्य प्रतिपाद्यविषयः No. 570 कोशे द्रष्टव्यः। अत्र च शत्रुविजयादिकाम्यनुष्ठेयमन्युसूक्तजपे आरोहणावरोहणक्रमविशेषश्च निर्दिष्टो दृश्यते॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् दृश्यमानं सूक्तं मुद्रितं समग्रं च॥

No. 572 (4377).

महान्यासः.

Mahānyāsaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$6\frac{7}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—56.
Lines on a page—6.
Letters in a line—26.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Not good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिओम्। अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणाम्। नमस्ते रुद्र मन्यव उतो त इषवे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वने बाहुभ्यामुत ते नमः॥ या त इषुः शिवतमा शिवं बभूव ते धनुः। शिवा शरव्या या तव तया नो रुद्र मृडय। ओं नमो भगवते रुद्राय। ओं अं ओं कं खं गं घं ङं ओं आं पूर्वाङ्गरुद्राय नमः॥

उपसंहारः—

शिवेन मा चक्षुषा पश्यतापश्शिवया तनुवोपस्पृशत त्वचं मे सर्वा ँ॒ अग्नी ँ॒रप्सुषदो हुवे वो मयि . . बलमोजो निधत्त। यददस्सं-प्रयतीरहावनदता हते। तस्मादा नद्यो नामस्थ ता वो नामानि सिन्धवः। यत्प्रेषिता वरुणेन ताः शीभ ँ॒समवल्गत। तदाप्नोदिन्द्रो वो यतीस्त-स्मादापो अनुस्थन। अपकाम ँ॒ स्यन्दमाना अवीवरत वो हिकम्। इन्द्रो वश्शक्तिभिर्देवीस्तस्माद्वार्णा . . . . .

प्रतिपाद्यविषयः—

महेश्वरपूजासमये अङ्गन्यासादिषूपयुक्तान् महेश्वरप्रीतिकरान् बहून् मन्त्रान् यजुर्वेदात्समुद्धृत्य एकत्र सङ्गृहीतेऽस्मिन् सप्रयोगक्रमं पूजाविधिरभिधीयते॥

वक्तव्यविशेषः—

समग्रप्रायो मुद्रितश्चायम्॥

No. 573 (1299/1).

महासौरं सध्यानश्लोकादिकम्.

Mahā Souram.

Substance—Palm-leaf.	Character—Nāgarī.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.	Folios—7.

Lines on a page—6.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—
Correct.
Complete or incomplete—
Complete.

उपक्रमः—

अथ सूर्याणां मन्त्राणामृषिदेवताच्छन्दांस्यनुक्रमिष्यामः पुनर्वक्ष्यामः पूर्वाचार्यक्रमेणैतत्सर्वं पुरा दृष्टं शौनकादिभिराचार्यैर्जपतां तु प्रत्यक्षार्थं इदानीं तन्मयोच्यते ॥

उदुत्यं जातवेदसामिति त्रयोदशर्चस्य सूक्तस्य कण्वपुत्रः प्रस्कण्व-ऋषिः सूर्यो देवता नवाद्या गायत्रीछन्दः उद्वयं तमसस्परीति चतस्रोऽ-नुष्टुभः ॥

उपसंहारः—

जयतु जयतु सूर्यं सर्वलोकैकदीपं
किरणसहितपादं क्लेशदुःखस्य मोक्षम् ।
अरुण . . गतगम्यं आदिमध्यान्तशून्यं
परमपरमदूरं भास्करं तं नमामि ॥
आदित्यं भास्करं भानुं रविं सूर्यं दिवाकरम् ।
षडेतानि पठेन्नित्यं चक्षुस्तस्य न हीयते ॥
अन्यथा शरणं नास्ति त्वमेव शरणं मँमँ ।
तस्मात्कारुण्यभावेन रक्ष रक्ष दि[वा]कर ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

सूर्यप्रार्थनायां उपयुक्ता ऋग्वेदगता मन्त्राः तत्तन्मन्त्राणामृषिदे-वताच्छन्दोध्यानश्लोकाद्यभिधानपूर्वकं मत्र निर्दिश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अत्र परिदृश्यमानास्सर्वेऽपि मन्त्रा मुद्रिताः ॥

No. 574 (905/7).

महाशान्तिमन्त्राः वैश्वदेवसूक्तं च.

Mahā Śānti Mantras and Vaiśvadeva Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—13½ × 1½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—6.
Lines on a page—7.
Letters in a line—62.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

आ नो॑ भ॒द्राः क्रत॑वो यन्तु वि॒श्वतो॑ऽद॑ब्धासो अप॑रीतास उ॒द्भिद॑ः । दे॒वा नो॒ यथा॒ सद॒मिद्वृ॒धे आस॒न्नप्रा॑युवो रक्षि॒तारो॑ दि॒वेदि॑वे । दे॒वानां॑ भ॒द्रा सु॑म॒तिर्‌ऋ॑जूय॒तां दे॒वानां॑ रा॒तिर॒भि नो॒ निव॑र्तताम् । दे॒वानां॑ स॒ख्यमुप॑सेदिमा व॒यं दे॒वा न॒ आयुः॒ प्रति॑रन्तु जी॒वसे ॥

उपसंहारः—

अदि॑ति॒र्द्यौरदि॑तिर॒न्तरि॑क्ष॒मदि॑तिर्मा॒ता स पि॒ता स पु॒त्रः । विश्वे॑ दे॒वा अदि॑तिः॒ पञ्च॒ जना॒ः अदि॑ति॒र्जा॒तमदि॑ति॒र्जनि॑त्वम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

आपन्निवारणार्थजपकर्मसु विनियुक्तेष्वेषु मन्त्रेषु मङ्गलादिकं प्रार्थ्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

ऋक्संहितायां प्रथमाष्टकगतषष्ठाध्यायेऽष्टादशे वर्गे दृश्यन्त एते मन्त्राः ॥

No. 575 (1299/2).

महाशान्तिमन्त्राः.

Mahā Śāntimantrāḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—8–11.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 574 कोशवत्.

उपसंहारः—

दैवीः स्वस्तिरस्तु नः। स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिगातु भेषजम्। शं नो अस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे। ओं शान्तिः शान्तिः शान्तिः। यजमानस्य सर्वारिष्टशान्तिरस्तु ॥

॥ महाशान्तिस्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र ऋग्वेदगता आपन्निवारणफलकाः शान्तिमन्त्राः पठिताः।

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितोयं शान्तिमन्त्रगणः।

No. 576 (905/5).

मार्जनमन्त्राः.

Mārjana Mantrāḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—13½ × 1½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—3.
Lines on a page—7.
Letters in a line—62.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect— Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

आयुष्यं वर्चस्यं रायस्पोषमौद्भिदम् ।
इदं हिरण्यं वर्चस्कं जेत्रायाविशतादिमाम् ॥
उच्चैर्वाजिपृतनाषाट्शतासाहं धनञ्जयम् ।
सर्वास्समग्रा ऋद्धयो हिरण्येऽस्मिन् समाहिताः ॥

उपसंहारः—

महान्तं त्वा महीनां सम्राजं चर्षणीनां। देवी जनित्र्यजीजनद्भद्रा जनित्र्यजीजनत् ॥

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यां इन्द्रस्ये-न्द्रियेणाभिषिञ्चामि बलाय श्रियै यशसे अन्नाद्याया [भिषिञ्चामि] भूर्भुव-स्स्वः । भद्रं नो अपि वातय मनः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अलक्ष्म्यादिनिवारणफलकमार्जनकर्मसु एते मन्त्रा विनियुक्ताः ॥

वक्तव्यविशेषः—

एते मन्त्रा मुद्रिता दृश्यन्ते ॥

No. 577 (1299/31).

मृतसञ्जीविनीसूक्तम्.

Mṛtasañjīvinī Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—96-97.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

मा प्रगाम पथो वयं मा यज्ञादिन्द्र सोमिनः । माऽन्तस्थुर्नो अरातयः ॥

उपसंहारः—

अयं मे हस्तो भगवानयं मे भगवत्तरः । अयं मे विश्वभेषजोऽयं शिवाभिमर्शनः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

ऐक्ष्वाकेणासमातिनाम्ना राज्ञा दूरीकृतपूर्वपुरोहितेन पुरोहितान्तरवरणे कृते पूर्वपुरोहितानुष्ठिताभिचारक्रुद्धनूत्नपुरोधोमारितपूर्वपुरोहितान्यतमपुनरुज्जीवनाय विनियुक्ता एते मन्त्रा अत्र निर्दिष्टाः ॥

वक्तव्यविशेषः—

अष्टमाष्टकस्थप्रथमाध्याये एकोनविंशवर्गमारभ्य पञ्चविंशवर्गसमाप्तिपर्यन्तमिदं सूक्तमत्र दृश्यते, मुद्रितं च ॥

No. 578 (1299/34).

रमासूक्तम्.

Ramā Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī
Folios—103.
Lines on a page—5.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

रमासूक्तम् ।

निवर्तध्वं मानुंगातास्मान्त्सषक्त रेवतीः ।
अग्नीषोमा पुनर्वसू अस्मे धारयतं रयिम् ॥

उपसंहारः—

आनिंवर्तन वर्तय निर्निंवर्तन वर्तय भूम्याश्च-
तंस्रः प्रदिशस्ताभ्य एना निवंर्तय ॥
भद्रं नो अपिंवातय मनंः ॥
॥ ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र गोप्रार्थनादिकं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

सप्तमाष्टके सप्तमाध्याये प्रथमवर्गे दृश्यत इदं सूक्तं, मुद्रितं च ॥

No. 579 (905/8).

राक्षोघ्नसूक्तम्.

Rākṣoghna Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—6–8.
Lines on a page—7.
Letters in a line—62.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

कृणुष्व पाजः प्रसितिं न पृथ्वीं याहि राजेवामवाँ इभेन । तृष्वीमनुप्रसितिं द्रूणानोऽस्तासि विध्य रक्षसस्तपिष्ठैः ॥

उपसंहारः—

अया ते अग्ने समिधा विधेम प्रतिस्तोमꣳ शस्यमानं गृभाय । दहाशसो रक्षसः पाह्य१स्मान्द्रुहो निदो मित्रमहो अवद्यात् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अग्नेः सकाशात् रक्षोबाधानिवारणमस्मिन् सूक्ते प्रार्थ्यते ।

वक्तव्यविशेषः—

राक्षोघ्नसूक्तपञ्चकेषु तृतीयाष्टकस्थचतुर्थाध्यायगतत्रयोविंशचतुर्विंशपञ्चविंशवर्गस्थं कृणुष्वपाज इत्येतत्सूक्तं समग्रं केवलमस्मिन् कोशे दृश्यते, मुद्रितं च ॥

No. 580 (1299/13).

राक्षोघ्नसूक्तम्.

Rākṣoghna Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgari.
Folios—37-41.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

रक्षोघ्नं पञ्चकम्। कृणुष्व पाजः प्रकणुष्वपानां ? रक्षोघ्नं वामदेवोऽग्निस्त्रिष्टुप्—

कृणुष्व पाजः प्रसितिं न पृथ्वीं याहि राजेवामंवाꣳ, इभेन । तृष्वीमनु प्रसितिं द्रूणानोऽस्तासि विध्यं रक्षसस्तपिष्ठैः ॥

उपसंहारः—

यस्त्वा भ्राता पतिर्भूत्वा जारो भूत्वा निपद्यते प्रजां यस्ते जिघांसति तमितो नाशयामसि । यस्त्वा स्वप्नेन तमसा मोहयित्वा निपद्यते । प्रजां यस्ते जिघांसति तमितो नाशयामसि ॥

॥ पञ्चराक्षोघ्नं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

ऋग्वेदगते राघोघ्नसूक्तपञ्चकेऽस्मिन् राक्षसबाधापरिहारादिकं अग्न्यादिभ्यः प्रार्थ्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रिते ऋक्संहिताकोशे तृतीयाष्टकस्थचतुर्थाध्यायगतत्रयोविंशवर्गे, अष्टमाष्टकस्थचतुर्थाध्यायगतपञ्चमवर्गे, अष्टमाष्टकस्थाष्टमाध्यायगतैकविंशवर्गे चेदं परिदृश्यते ॥

No. 581 (1299/19).

रात्रिसूक्तम्.

Rātri Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—54-57.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

रात्रिः कुशिकः सौभरी रात्रिर्वा भारद्वाजी रात्रिस्तवं गायत्रं अग्निभयचोरभयसर्पभयभूतप्रेतादिसमस्तभयनिवारणार्थं रात्रिसूक्तमन्त्रजपं करिष्ये—

रात्री व्यख्यदायती पुरुत्रा देव्याक्षभिः । विश्वा अधि श्रियोऽधित ॥

उपसंहारः—

बृहत्साम क्षत्रभृद्वृद्धवृष्णिं तृष्टुभौजः शुभतमुग्रवीरम् । इन्द्रस्तोमेन पञ्चदशेन मध्यमिदं वातेन सगरेण रक्ष ॥

रात्रिसूक्तं जपेन्नित्यं तत्काल उपपद्यते ॥

॥ रात्रिसूक्तं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अग्निसर्पभूतप्रेतादिभयनिवारणार्थं रात्र्याभिमानिनी देवताऽत्र प्रार्थ्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अष्टमाष्टकस्थसप्तमाध्यायगतचतुर्दशपञ्चदशवर्गयोर्दृश्यत इदं, मुद्रितं च ॥

No. 582 (1299/28).

रामपट्टाभिषेकसूक्तानि.

Rāmapaṭṭābhiṣeka Sūktāni.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—73-78.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

आदौ पञ्चामृतस्नानं । फलोदकस्नानं । हिरण्योदकस्नानं । रत्नोदकस्नानं । पुरुषसूक्तम्—सहस्रशीर्षा पुरुषः—साध्यास्सन्ति देवाः । वर्ग २ ॥ श्रीसूक्तं—हिरण्यवर्णां—ऋक् १५ ॥ भूसूक्तम्—स्योना पृथिवि भव—ऋक् १ ॥ बलित्था पर्वतानां—वर्ग १ ॥ मेदिनी देवी वसुन्धरा—नारायणि नमोऽस्तु ते। अब्लिङ्गसूक्तम्—आपोहिष्ठा मयोभुवः—ऋक् ९ ॥ वर्ग १ ॥ विष्णुसूक्तं—अतो देवा अवन्तु नः—वर्ग १ ॥

उपसंहारः—

दैत्यो राजा जघान तस्मादेवं विदुषे ब्राह्मणायैवं चकुषे न क्षयो दुर्ह्येन्द्राघ्नादवपद्येयनेद्धामा ? प्राणो जहदिति जहदिति ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

रामपट्टाभिषिकक्काले अभिषेकार्थमुपयुक्ता मन्त्राः तत्र तत्र परिदृष्टा अत्र संगृहीताः ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रिताश्चैते मन्त्राः ॥

No. 583 (1299/36).

रुद्रसूक्तम्.

Rudra Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size — $14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—105–108.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

कद्रुद्रायेति वर्गद्वयस्य अघोरऋषिः कण्वो रुद्रो देवता गायत्रीच्छन्दः—

कद्रु॒द्राय॒ प्रचे॑तसे मी॒ळ्हुष्ट॑माय॒ तव्य॑से वो॒चेम॒ शन्त॑मं हृ॒दे ॥

उपसंहारः—

मा नो॑ व॒धी रु॒द्र मा परा॑ दा॒ मा ते॑ भू॒म

प्रसिंतौ हीळितस्यं । आ नों भज बर्हिषि जीवशंसे यूयं पांत स्वस्तिभिः सदां नः ॥

॥ रुद्रसूक्तं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र प्राधान्येन रुद्रस्तवनपूर्वकमभीप्सितं प्रार्थ्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितायामृक्संहितायां प्रथमाष्टकस्थतृतीयाध्यायगतषड्विंशसप्तविंशवर्गयोः द्वितीयाष्टकस्थसप्तमाध्यायगतसप्तदशाष्टादशवर्गयोः प्रथमाष्टकस्थाष्टमाध्यायगतपञ्चमषष्ठवर्गयोः पञ्चमाष्टकस्थतुरीयाध्यायगतत्रयोदशवर्गे च एतत्सूक्तं दृश्यते ॥

No. 584 (1299/4).

लक्ष्मीसूक्तम्.

Lakṣmī Sūktam.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—$14\frac{3}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Nāgarī.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—14.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—6.	
Letters in a line—60.	

उपक्रमः—

बृहंस्पते प्रथमं वाचो अग्रं यत्प्रैरंत नामधेयं दधांनाः । यदेषां श्रेष्ठं यदंरिप्रमासीत्प्रेणा तदेषां निहिंतं गुहाविः ॥

उपसंहारः—

ऋचां त्वः पोषमास्ते पुपुष्वान् गायत्रं त्वो गायति शक्करीषु । ब्रह्मा त्वो वदति जातविद्यां यज्ञस्य मात्रां विमिमीत उ त्वः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र वागभिमानिदेवतास्तुतिपूर्वकं परमात्मज्ञानादिकं प्रार्थ्यते ।

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितायामृक्संहितायां अष्टमाष्टकस्थद्वितीयाध्यायगतत्रयोविंश-चतुर्विंशवर्गयोः परिदृश्यत इदं सूक्तम् ॥

No. 585 (1299/18).

वामनसूक्तम्.

Vāmana Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—51-54.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

अस्य वामस्य पलितस्य होतुस्तस्य भ्राता मध्यमो अस्त्यश्नः । तृतीयो भ्राता घृतपृष्ठो अस्यात्रापश्यं विश्पतिं सप्तपुत्रम् ॥

उपसंहारः—

दि॒व्यं सु॑प॒र्णं वा॑य॒सं बृ॒हन्त॑म॒पां गर्भं॑ द॒र्शि॒तमो-षधी॑नाम् । अ॒भी॒प॒तो वृ॒ष्टिभि॑स्त॒र्पय॑न्त॒ं सर॑स्वन्त॒मव॑से जोहवीमि ॥

॥ इति वामनसूक्तं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र वाय्वादित्यपरमात्मप्रवर्ग्यहोमोपयुक्तगवाद्याः स्वरूपमहिमादिवर्णनपूर्वकं स्तूयन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितायामृक्संहितायां द्वितीयाष्टकस्थतृतीयाध्यायगतचतुर्दशवर्गमारभ्य त्रयोविंशवर्गान्तमिदं सूक्तं दृश्यते ॥

No. 586 (1299/7).

वायुसूक्तम्.

Vāyu Sūktam.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Nāgarī.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—26–27.	
Lines on a page—6.	Complete or incomplete—Incomplete.
Letters in a line—60.	

उपक्रमः—

वि हि सोतोः परा हीन्द्रं किमयं त्वां यमिमं त्वं प्रिया तष्टानि मे पञ्च ॥

वि हि सोतो॒रसृ॑क्षत॒ नेन्द्रं॑ दे॒वम॑मंसत । यत्राम-

दद्रूषाकंपिर्यः पुष्टेषु मत्सखा विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥

उपसंहारः—

पर्शुर्ह नाम मानवी साकं ससूव विंशतिम् ।
भद्रं भलत्यस्या अभूद्यस्या उदरमामयद्विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

वायुसूक्तमिति नाम्ना अस्मिन् कोशे एते मन्त्राः परिलिखिताः । भाष्यपर्यालोचनायामिदमिन्द्रदेवताकमिति ज्ञायते । अत्र चेन्द्राणीन्द्रवृषाकपीनां संवादमुखेन इन्द्रः स्तूयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितायामृक्संहितायां अष्टमाष्टकगतचतुर्थाध्याये आदितो वर्गचतुष्टये इदं सूक्तं परिदृश्यते ॥

No. 587 (905/4).

वास्तोष्पत्यादिशान्तिमन्त्राः.

Vāstoṣpatyādi Śāntimantrās.

Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—1–2.
Lines on a page—7.
Letters in a line—62.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

वास्तोष्पतिश्चतुर्भिश्च कुम्भं स्पृष्ट्वा जपेदथ ।

ब्रह्मंजज्ञानं प्रंथमं पुरस्ताद्विसींमतस्सुरुचों वेन आंवः। सबुध्नयां उपमा अंस्य विष्ठास्सतश्च योनिमसंतश्च विवंः ॥

वास्तोंष्पते प्रतिंजानीह्यस्मान् स्वांवेशो अंनमीवो भंवानः । यत्त्वेमंहे प्रतितन्नों जुषस्व शं नों भव द्विपदे शं चतुंष्पदे ॥

उपसंहारः—

इदं द्यांवापृथिवी सत्यमंस्तु पितर्मातर्यदिहोपंब्रुवे वांम् । भूतं देवानांमवमे अवोंभिर्विद्यामेषं वृजनं जीरदांनुम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

नूतनगृहप्रवेशकर्मोपयुक्तेऽस्मिन् मन्त्रकदम्बे गृहवास्तुपुरुषभूम्यादिप्रार्थनादिक्रमो दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रिता एते मन्त्रा दृश्यन्ते ॥

No. 588 (905/7).

वास्तोष्पत्यादिसूक्तानि.

Vāstoṣpatyādi Sūktāni.

Substance—Palm-leaf. | Character—Nāgarī.
Size—$13\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. | Folios—8-8.

Lines on a page—7.
Letters in a line—62.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

'वास्तोष्पतिश्चतुर्भिश्च कुंभं स्पृष्ट्वा जपेदथ । ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतस्सुरुचो वे न आवः । स बुध्निया उपमा अस्य विष्ठास्सतश्च योनिमसतश्च वि वः । वास्तोष्पते प्रति जानीह्यस्मान्त्स्वावेशो अनमीवो भवा नः । यत्त्वेमहे प्रति तन्नो जुषस्य शं न एधि द्विपदे शं चतुष्पदे ॥

उपसंहारः—

अया ते अग्ने समिधा विधेम प्रति स्तोमꣳ शस्यमानं गृभाय । दहाशसो रक्षसः पाह्यस्मान् द्रुहो निदो मित्रमहो अवद्यात् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

वास्तोष्पतिसूक्तश्रीसूक्तायुष्यसूक्तशान्तिसूक्तान्तर्गतेषु गृहप्रवेशादिषु शान्तिकर्मसु चोपयुक्तेष्वत्र सङ्गृहीतेषु मन्त्रेषु तत्तत्प्रार्थनपूर्वकशुभाशंसनक्रमः प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रिता इमे मन्त्राः ॥

No. 589 (1299/12).

विष्णुसूक्तम्.

Viṣṇu Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.

Character—Nāgarī.
Folios—33–37.

Lines on a page—6.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

विष्णोर्नुकं वीर्याणि प्रवोचं यः पार्थिवानि विममे रजांसि । यो अस्कंभायदुत्तरं सदस्थं विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायः ॥

उपसंहारः—

वषट् ते विष्णवास आकृणोमि तन्मे जुषस्व शिपिविष्टहव्यम् । वर्धन्तु त्वा सुष्टुतयो गिरो मे यूयं पात स्वस्तिभिस्सदा नः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् आदौ परिदृश्यमाने वर्गत्रितये विष्णोः स्वरूपमहिमादिकमनुवर्ण्यते । ततो दृश्यमाने एकस्मिन् वर्गे इन्द्राविष्णू स्तूयेते । ततः परिदृश्यमाने एकस्मिन् वर्गे विष्णोरेव शक्त्यादिकमभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः--

मुद्रितायामृक्संहितायां द्वितीयाष्टकस्थद्वितीयाध्याये चतुर्विंशवर्गमारभ्य त्रिषु वर्गेषु, पञ्चमाष्टकगतप्रथमाध्याये त्रयोदशवर्गे पञ्चमाष्टकगतषष्ठाध्याये चतुर्विंशवर्गे चेदं सूक्तं दृश्यते ॥

No. 590 (1299/5).

वृषभसूक्तम्.

Vṛṣabha Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—14-15.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ऋषभं मां समानानां सपत्नानां विषासहिम् ।
हन्तारं शत्रूणां कृधि विराजं गोपतिं गवांम् ॥

उपसंहारः—

यद्दो वांत ते गृहे३मृतंस्य निर्विहितः । ततो
नो देहि जीवसें ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

कोशेऽस्मिन् दृश्यमाने वर्गचतुष्टये—सपत्नबाधनसामर्थ्यालक्ष्मीनाशनारोग्यसौख्यादिकमिन्द्रवाय्वादिसकाशात्संप्रार्थ्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितायामृक्संहितायां अष्टमाष्टकगताष्टमाध्याये चतुर्विंशैकत्रिंशत्त्रयोदशचतुश्चत्वारिंशवर्गेष्विदं सूक्तं दृश्यते ॥

No. 591 (1299/35).

वृषभसूक्तम्.

Vṛṣabha Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—14⅝ × 1⅝ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—104-105.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

ऋषभं मां समानानां सपत्नानां विषासहिम् ।
हन्तारं शत्रूणां कृधि विराजं गोपतिं गवाम् ॥
अहमस्मि सपत्नहेन्द्र इवारिष्टो अक्षतः ।
अधः सपत्ना मे पदोरिमे सर्वे अभिष्ठिताः ॥

उपसंहारः—

योगक्षेमं वं आदायाहं भूयासमुत्तम आ वो मूर्धानमक्रमम् । अधस्पदान्म उद्वदत मण्डूका इवोदकान्मण्डूका उदकादिव ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्रेन्द्रसकाशात्सपत्नबाधनं प्रार्थ्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितायामृक्संहितायां अष्टमाष्टकस्थाष्टमाध्यायगतचतुर्विंशवर्गे इदं सूक्तं दृश्यते। कोशेऽस्मिन् एकवर्गात्मकमिदं सूक्तं दृश्यते। No. 590 कोशान्तरे च वर्गत्रितयगतं संगृहीतम् ॥

No. 592 (A297).

* वैखानसमन्त्रप्रश्नः.

* Vaikhānasa Mantrapraśnaḥ.

Substance—Paper.
Size—$12\frac{1}{2} \times 7\frac{3}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—169.
Lines on a page—19.
Letters in a line—19.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief:—

The first four Praśnas or chapters in this work contain Vaikhānasa mantras relating to the performance of the purificatory ceremonies during and after the life of a man and the next four Praśnas contain the mantras which are recited at the installation and worshipping ceremonies of the image of Viṣṇu.

उपक्रमः—

नारायणः पिता यस्य यस्य भार्या सरस्वती ।
भृग्वादिमुनयः पुत्राः तस्मै विघ्न(ख)नसे नमः ॥

इन्द्रोऽहमस्मि यजमानाय देवाः । तं त्वा सत्यं वृणमिहे । उभाभ्यां देव सवितः प्रहरेम वीतये । आपः पादावनेजनीर्द्विषन्तं नाशयन्तु मे । अस्मिन् लोके ब्रह्मवर्चस्यसानि । आपः पुनन्तु पृथिवीं पृथिवी पूता पुना तु मां । पुनन्तु ब्रह्मणस्पतिः ब्रह्म पूता पुनातु माम् । यदुच्छिष्ट-

स्भोज्यं यद्वा दुश्चरितं मम । सर्वं पुनन्तु मामापोऽसतां च प्रतिग्रहᳪं स्वाहा । आदशात्सूदितं मधूदितं महोदितम् ॥

उपसंहारः—

मामाक्षगुप्तां सत्वस्य सर्वस्य वितानरूपां स जोजुषन्तीं परमां पवित्राम् । सन्तापयन्तीं स्वयमप्रवृत्तां संयोजानित्रे वरदाय पित्रे स्वाहा। विष्णुः सर्वेषां, यो वा, यस्त्वं, वाकः, सत्यं, स्वयं, तपोनिधीनाम्, यत्सारभूतं, चत्वारो, यागा, यो वा भूतिर्भूतिरेकादश ॥

॥ अष्टमः प्रश्नः ॥

॥ वैखानसमन्त्रप्रश्नः समाप्तः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्रादितश्चतुर्षु प्रश्नेषु पूर्वोत्तरसंस्कारसमवेतार्थस्मारका मन्त्राः-ततश्चतुर्षु प्रश्नेषु विष्णुप्रतिष्ठाराधनाद्युपयुक्ताश्च मन्त्रा आम्नाताः ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् मध्ये मध्ये ग्रन्थपातः प्रदृश्यते । अमुद्रितश्चायम् । शुक्लयजुश्शाखीयगृह्यसूत्रं भगवच्छास्त्रैकदेशवैखानसागमं चानुरुध्य गृह्यकर्मदेवप्रतिष्ठापूजाद्युपयुक्ता मन्त्रा अत्र संगृह्य निर्दिष्टा दृश्यन्ते ॥

No. 593 (1359/2).

*वैखानसमन्त्रप्रश्नः.

* Vaikhānasa Mantra Praśnaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$19\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{4}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—58.
Lines on a page—10.
Letters in a line—62.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

'न आपश्शꣳस्योना भवन्तु। यासां राजा वरुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यन् जनानाम्। मधुश्चुतश्शुचयो याः पावकास्ता न आपशꣳस्योना भवन्तु' इत्यादि No. 592 कोशवत् ॥

उपसंहारः—

तन्नो मित्रो वरुणो मामहं तामदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः। कया नश्चित्र आभुवदूती सदावृधस्सखा। कया शचिष्ठया वृता। कस्त्वा सत्यो मदानां मंहिष्ठो मत्सदन्धसः। अभीषुणः सखीनामविता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 592 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् असमग्रपञ्चमप्रश्नान्तोऽयं ग्रन्थ उपलभ्यते ॥

No. 594 (2743/1).

शान्तिसूक्तसङ्ग्रहः.

Śānti Sūkta Saṅgrahaḥ.

Substance--Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—5.
Lines on a page--7.
Letters in a line—64.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

अथ शान्तिकानां सूक्तानां सशैलीकानां मन्त्राणामृक्सङ्ख्यासृषिदेवताच्छन्दांसि पुनर्वक्ष्यामः पूर्वाचार्यक्रमेणैतत्सर्वं पुराऽऽदिष्टं गौतमादिभिराचार्यैर्जपतां तु प्रत्यक्षार्थमिदानीं तन्मयोच्यते। आ नो भद्रा इति दशर्चस्य सूक्तस्य रहुगणपुत्रो गौतमऋषिः विश्वेदेवा देवताः ॥

उपसंहारः—

शान्ता पृथिवी शिवमन्तरिक्षं द्यौर्नो देव्यभयं नो अस्तु । शिवा दिशः प्रदिश उद्दिशो न आपो विद्युतः परिपान्तु सर्वतः । शान्तिः शान्तिः शान्तिः । सर्वारिष्टशान्तिरस्तु ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र 'आ नो भद्रा' इत्यादीन्यष्टौ सूक्तानि महाशान्तिपारायणे विनियुक्तानि निर्दिष्टानि । तेषु च प्रथमस्य मङ्गलार्थत्वं द्वितीयस्य भयनिवारकत्वं तृतीयस्य सुखार्थत्वं तुरीयस्य रक्षोबाधानिवारकत्वं पञ्चमस्य आयुर्वर्धकत्वं षष्ठस्य रोगनिवारकत्वं सप्तमाष्टमयोः सर्वसमृद्धिफलकत्वमिति प्रत्येकं फलं निर्दिष्टम् । एतेषां च सूक्तानामत्र ऋषिदेवताच्छन्दांसि च कीर्तितानि दृश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

एतानि सूक्तानि ऋक्संहितातस्संगृह्यात्र निर्दिष्टानि मुद्रितानि चोपलभ्यन्ते ॥

No. 595 (2743/2).

शान्तिसूक्तसङ्ग्रहः (यजुर्वेदीयः)

Śāntisūkta Saṅgrahaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—2.
Lines on a page—7.
Letters in a line—52.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

सूर्यस्य उदुत्यं चित्रं देवानां उद्यन्नद्येति विंशतिवाक्यानि । सोमस्य त्वꣳ सोमेति आप्यायस्वेति नवो नव इत्यृक्, सोमो धेनुमिति

चतस्र ऋचः । भौमस्य अग्निर्मूर्धेत्यनुवाकः । बुधस्य अग्नेर्मन्व इत्यनुवाकः ॥

उपसंहारः—

अञ्जन्तित्वामनुवाकः । ओषधीनां या जाता ओषधय इत्यनुवाकः । इत्यादिमन्त्रान् पूर्वोक्तानि सूक्तानि च आहोमसमाप्ति जपेताम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र नवग्रहजपशान्तिहोमादिषु तुलापुरुषदानादिषु चोपयुक्तानां याजुषमन्त्राणां प्रतीकादिकं दर्शितम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रिता एते मन्त्रा दृश्यन्ते ।

No. 596 (1344).

श्रीरुद्रप्रश्नभाष्यम् .

Srī Rudrapraśna Bhāṣyam.

Author—Bhaṭṭabhāskara-miśra.
Substance—Palm-leaf.
Size—15 × 1½ inches.
Character—Telugu.
Folios—26-106.
Lines on a page—6.

Letters in a line.—56.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

अतः परमग्निकाण्डमेव व्याख्येयम् । तत्र चरमायामिष्टकायां जुहोति शतरुद्रीयं जुहोति नमस्ते रुद्र मन्यव इति । रुद्रो वा एष यदग्निः, स एतर्हि जात इत्यादि ब्राह्मणम् । रुद्रो वा एष यदग्निस्तस्यैते तनु वा इत्यादि च ॥

उपसंहारः—

एवं सिद्धस्यामावास्यायां स्वाग्नौ कपिलाज्येनाष्टसहस्रं जहुयात्। अथर्वशिरःप्रयुक्तविधानेनाराधनं कुर्यात्। ततः कृत्या रक्ताङ्गी रक्तमूर्धजा रक्तनयनोत्पद्यते। पूर्वमेवाजारुधिरपूर्णांश्चतुरः कुम्भान्निधाय तर्पयेत्। अन्यथा स्वात्मानं नाशयेत्। तया चाभिमतं सर्वं साधयेत्। अनेन मन्त्रेणाज्येनायुतं जुहुयात्। कालज्ञानमुत्पद्यते। कापिलेन पयसाऽष्टशतं जुहुयात्। जातिस्मरो भवेत्। ध्यानं पूर्ववत्॥

इति भट्टभास्करविरचिते यजुर्वेदभाष्ये अग्निकाण्डे पञ्चमप्रपाठके ज्ञानयज्ञाख्ये श्रीरुद्रप्रश्ने एकादशोऽनुवाकस्समाप्तः॥

प्रतिपाद्यविषयः—

तैत्तिरीयसंहितातुरीयकाण्डगतेऽस्मिन् एकादशानुवाकीपरिमिते रुद्रप्रश्ने-प्रथमानुवाकेन रुद्रक्रोधशमनं द्वितीयादिभिरष्टभिरनुवाकैस्तदीयानां संहृत्युपकरणानां नमस्कृतिपूर्वकं प्रसादनं दशमैकादशाभ्यामभययाचनमित्येतत्सर्वमभिधीयते। तस्यास्य रुद्रप्रश्नस्य पातकनिवृत्त्यभीप्सितादिफलकत्वप्रदर्शनपूर्वकं होमजपपारायणादौ विनियोगं प्रदर्श्य तत्तन्मन्त्रार्थाः सम्यगस्मिन् भाष्ये सायणीयभाष्यतो विस्तरेणाभिहिता दृश्यन्ते॥

वक्तव्यविशेषः—

एतद्भाष्यप्रणेता भट्टभास्करमिश्रः सायणाचार्यात्प्राचीन एवेति विभाव्यते। अत एव माधवीयायां धातुवृत्तौ षूद्धात्वर्थनिरूपणावसरे तैत्तिरीयसंहितापञ्चमकाण्डीयद्वितीयप्रश्नगतद्वादशानुवाकीयभट्टभास्क - रीयभाष्यग्रन्थोऽनूदितो दृश्यते। ततश्च मुद्रितेऽस्मिन् रुद्रभाष्योपोद्घाते 'तथाऽपि भट्टभास्करोऽयं माधवाचार्यान्न प्राचीन इति तु निश्चितमेव, इति लेखने प्रमाणं परिचिन्तनीयमिति प्रतिभाति॥ इतोऽधिकं No. 110 तमकोशे द्रष्टव्यम्॥

No. 597 (573/1).

श्रीरुद्रप्रश्नभाष्यम्.

Srī Rudrapraśnabhāṣyam.

Author—Bhaṭṭabhāskaramiśra.
Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—2-47.
Lines on a page—8.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—The leaves are broken at one end.
Correct or incorrect—Appears to be Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

. . . . . . शतं रुद्रा देवता अस्येति शतरुद्रीयम् । अनया रुद्रोपनिषदा ब्रह्मविद्या प्रतिपाद्यते । ब्रह्मणश्च त्रीणि रूपाणि सन्ति । एकं कार्यरूपम् । इतरत्पुरुषाख्यम् ॥

उपसंहारः—

कापिलेन पयसाऽयुतं जुहुयात् । जातिस्मरो जायते । उवाच—
श्रुतं रुद्रप्रभावेण सर्वमेव यथातथम् ।
एकादशैकादशगोदानमुक्तं त्वयाऽनघ ।
पञ्चगोकर्णिकं दानं शम्भुदानं तथैव च ।
सार्वभौमकरं भौमं कनकस्क . . . येत् ।
अनेनाज्येनाक्ताऽयुतं जुहुयात् [त]र्पणं तथा ।
शिखास्फुटितसंस्कारं मण्डनिर्माणदानकम् ।
रुद्रैका . . . . . सोमवासुकिसंश्रिता ।
जातिस्मरक्रिया पुण्या कुलदानं तथैव च ।
राज्ञामभ्यर्चयेत्कुल्यं सर्वमुक्तविशेषतः ।

भूयोऽपि रुद्रमन्त्रेण वदस्व भवनाशनम् ।
अपमृत्युहरं कर्म राज्ञामेव विशेषतः ।
. . . सोपदेशं तथैव च ।
सर्वमेतेनैव साध्यमिति ॥

इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुस्संहितायां चतुर्थकाण्डे पञ्चमप्रपाठके एकादशोऽनुवाकः ॥

॥ समाप्तश्च पञ्चमप्रपाठकः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 596 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

अत्र यद्यपि तत्तदनुवाकसमाप्तौ प्रशास्तिपङ्क्त्यां सायणीयप्रणीतमिदं भाष्यमिति लिखितं दृश्यते । तथापि मुद्रिततैत्तिरीयसंहितातुरीयकाण्डगतसायणीयरुद्रप्रश्नभाष्ये पृथङ्मुद्रितरुद्रप्रश्नसायणीयभाष्येऽप्येतादृशानुपूर्व्यदर्शनात् मुद्रितलिखितभट्टभास्करीयरुद्रप्रश्नभाष्यकोशान्तरपारिदृश्यमानानुपूर्वीसाम्याच्चेदं भट्टभास्करमिश्रप्रणीतमेवेति ज्ञायते ॥

No. 598 (C 255).

श्रीरुद्रप्रश्नभाष्यम्.

Srī Rudrapraśnabhāṣyam.

Author—Bhaṭṭabhāskaramiśra.
Substance—Paper.
Size—8½ × 4 inches.
Character—Nāgarī.
Folios—6.
Lines on a page—10.

Letters in a line—22.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

हरिः ओम्—

अविकाराय शुद्धाय निर्मलज्ञानमूर्तये ।
सच्चिदानन्दरूपाय मूर्तये ब्रह्मणे नमः ॥
मातामहमहाशैलं महस्तदपितामहम् ।
कारणं जगतां वन्दे कण्ठादुपरि वारणम् ॥

हरिः ओम्—

अतः परमग्निकाण्डत्वे अन्नयार्षेया (काण्डमेव व्याख्येयम्) । तत्र चरमायामिष्टकायां शतरुद्रीयं जुहोति नमस्ते रुद्र मन्यव इति । रुद्रो वा एष यदग्निः स एतर्हि जात इत्यादि ब्राह्मणम् ॥

उपसंहारः—

केचिदाहुः—प्रथमेनानुवाकेन क्रुद्धं देवं प्रसाद्य ततोऽष्टभिरनुवाकैः कुर्मा(किम)धिष्ठामनधिष्ठाय देवस्तिष्ठतीत्यजानन् सर्वं चराचरं तदाधिष्ठानशङ्कया नमस्कृत्यान्त्याभ्यामभयं याचत इति । देवो हि किंचिदधिष्ठाय निग्रहानुग्रहौ जगतः करोतीति यक्षरूपेणाविर्भूय

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 596 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् दृश्यमानभाष्ये उपोद्घातग्रन्थभागमात्रं दृश्यते ॥

No. 599 (C 496/4).

* श्रीरुद्रप्रश्नभाष्यम्.

Srī Rudrapraśnabhāṣyam.

Author—Vidyāraṇya.
Substance—Paper.
Size—$12\frac{1}{4} \times 7\frac{3}{8}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—20.
Lines on a page—49.

Letters in a line—26.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This commentary on Rudrapraśna vividly points out the Rudramantras that are to be recited while performing the Ruḍra Nyāsa, Japa and Homa in addition to explaining the meaning of those mantras. This Rudrapraśnabhāṣya is found briefly quoted with the author's name in a legal treatise, called, Karmavipāka Mahārṇava by the king Māndhāta ; but while differing from the Rudrabhāṣya of Sāyaṇa, this closely follows the method of Rudrabhāṣya of Bhaṭṭabhāskara.

उपक्रमः—

यश्च सागरपर्यन्तां सशैलवनकाननाम् ।
सर्वरत्नगुणोपेतां सवृक्षजलशोभिताम् ॥
सर्वर्तुगुणसम्पन्नां ब्राह्मणे वेदपारगे ।
दद्यात्काञ्चनसंयुक्तां भूमिमोषधिसंयुताम् ॥
तस्मादप्यधिकं पुण्यं सकृद्रुद्रजपाद्भवेत् ।
ममभावं परित्यज्य यश्च रुद्रान् जपेत्सदा ॥
अनेनैव तु देहेन रुद्रस्संजायते ध्रुवम् ।
जपेनानेन विप्रेन्द्र नृपाश्चान्ये द्विजातयः ॥
हित्वैव सकलं पापं गताश्शिवपुरं पुरा ।
नमकं चमकं चैव पुरुषसूक्तं तथैव च ॥
नित्यं त्रयं प्रयुञ्जानो ब्रह्मभूयाय कल्पते ।
यद्वा रुद्रान् जपेन्नित्यं प्रथमोत्तमसंज्ञकान् ॥
आपस्तम्बस्य वचनात् स मुक्तो नात्र संशयः ।
नमकं चमकं चैव जपन्तं पुरुषं सदा ॥
प्रविशेत्स महादेवो गृहं गृहपतिर्यथा ।

भस्मदिग्धशरीरस्तु भस्मशायी जितेन्द्रियः ।
सततं रुद्रजापी च परां मुक्तिमवाप्नुयात् ॥

उपसंहारः—

अत्रापरः प्रयोगस्तु दर्शे स्वाग्नौ हुतिर्भवेत् ।
द्रव्यं तु कापिलं सर्पिः सङ्ख्या त्वष्टसहस्रकम् ॥
अथर्वशिरसि प्रोक्तविधानेनार्चनं भवेत् ।
तत उत्पद्यते कृत्या रक्ताङ्गी रक्तमूर्धजा ॥
रक्तनेत्रा तया सर्वं साधयेत्स्वात्मसम्मतम् ।
कर्मणोऽस्य समारम्भ अजारुधिरपूरितान् ॥
अथ यत्कलशांस्तत्र स्थापयित्वाऽतिसंशयः ।
तर्पयेदन्यथा नूनं नाशयेन्नैव संशयः ॥
भवेद्यस्सकलाज्ञानकामनाशोऽयुताहुतीः ।
जुहुयात्सर्पिषा वह्नौ कलाज्ञानं ततोभवेत् ॥
जातिस्मरणकामस्तु जुहुयादयुताहुतीः ।
पयसा कापिलेनैव कामाज्जातिस्मरो भवेत् ॥

ध्यानप्रकारस्तु सहस्राणि सहस्रश इत्यत्रोक्तो ज्ञेयः । ध्यानम्—

वृषाधिरूढं देवेशं सर्वलोकैककारणम् ।
ध्यायेद्ब्रह्मादिभिस्तुत्यं पार्वतीसहितं शिवम् ॥

जपमात्रेण सर्वसिद्धिर्भवति । त्रिषवणस्नायी जपित्वा पञ्चपातकात्पूतो भवति । इति नमकेषु नमो रुद्रेभ्य इत्यस्य प्रयोगः ॥

इति विद्यारण्यविरचिते यजुर्वेदभाष्ये नमके एकादशोऽनुवाकः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र विस्तरेण प्रत्यनुवाकं न्यासजपहोमादिप्रयोगप्रदर्शनपुरस्सरं श्रीरुद्रप्रश्नस्य एकादशानुवाकात्मकस्य श्रीरुद्रकोपशमनतन्नमस्कृति-प्रार्थनादिपरस्य विवरणं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कर्मविपाकमहार्णवे संगृहीतं मुद्रितसायणीयरुद्रभाष्याद्विलक्षणं भट्टभास्करीयभाष्यानुरोधि चेदं भाष्यं दृश्यते । अमुद्रितं चेदम् ॥

No. 600 (2283/1).

श्रीरुद्रप्रश्नभाष्यम्.

Srī Rudrapraśnabhāṣyam.

Author—Sayaṇācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—16 × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—17.
Lines on a page—9.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥
इष्टकाचितयस्सर्वाश्चतुर्थे हि समापिताः ।
रुद्राध्याये पञ्चमे तु चित्यग्नौ होम उच्यते ॥
कर्मप्रकरणे पाठात्कर्माङ्गत्वमपीष्यते ।
ज्ञानहेतुत्वमप्यस्य तथोपनिषदीरितम् ॥
किंजप्येनामृतत्वं नो ब्रूहीत्युक्तो मुनिर्जगौ ।
शतरुद्रीयकेणेति जाबाला आमनन्ति तत् ॥
स्मृत्यागमपुराणेषु रुद्राध्यायप्रशंसनम् ।
बह्वस्ति तद्विस्तरेण रुद्रकल्पेऽभिधास्यते ॥
इह कर्माङ्गता यादृग्वर्णिता ब्राह्मणेन ताम् ।
बोद्धुं शब्दार्थमात्रस्य विवृतिः क्रियते स्फुटा ॥

कल्पः—शतरुद्रीयं जुहोति जर्तिलयवाग्वा वा गवीधुकयवाग्वा वा जर्तिलैर्गवीधुकसक्तुभिः । जर्तिलाः आरण्यकतिलाः ॥

उपसंहारः—

ईदृशैरञ्जलिविशेषैस्तेभ्यो रुद्रेभ्यो नमोऽस्तु । ते च रुद्रा नोऽस्मान् मृडयन्तु सुखयन्तु । ते वयं नमस्कृतरुद्रास्सन्तो यं वैरिणं तूष्णीमवस्थित-

मपि द्विष्मः, यश्च वैरी नोऽस्मान् तूष्णीमवस्थितानपि द्वेष्टि तमुभयविधं वैरिणं हे रुद्रा वो युष्माकं जम्भे विदारितास्ये दधामि स्थापयामि। तमिममेकादशानुवाकात्मकं रुद्राध्यायं विनियुङ्क्ते—रुद्रो वा एष यदग्नि-रित्यादि ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

एकादशानुवाकात्मकोऽयं रुद्राध्यायः। तत्र प्रथमे रुद्रस्य क्रोधशमनं, द्वितीयादिषु तन्नमस्कारप्रार्थनादयश्च प्रतिपाद्यन्ते। एतज्जपहोमपारायणादिभिः साधकस्य पातकादिनिवृत्तिमहाफलप्राप्त्यादिप्रतिपादनपूर्वकं तत्तन्मन्त्रार्थो भाष्येऽस्मिन्नुपवर्ण्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितमिदं भाष्यम्। मुद्रितकोशे एतदपेक्षयाऽन्ते किंचिदधिको ग्रन्थभाग उपलभ्यते। एतद्भाष्यप्रणेता सायणाचार्य एतद्भाष्यान्तरप्रणेतृभट्टभास्करमिश्रादर्वाचीन इति No. 596 कोशे प्रतिपादितं द्रष्टव्यम् ॥

No. 601 (1796/2).

श्रीरुद्रप्रश्नभाष्यम्.

Srī Rudrapraśnabhāṣyam.

Author—Sāyaṇācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$19\frac{1}{4} \times 1\frac{7}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—60-67.
Lines on a page—11.
Letters in a line—110.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

ओं, शौनकः—

"ज्ञानेन यत्कृतं पापं ब्रह्महत्यादिभिर्नृभिः।
तस्य पापस्य मोक्षार्थं रुद्रैकादशिनीं जपेत् ॥

एकादशगुणान्वाऽपि रुद्रानावृत्य (वर्त्य) धर्मवित् ।
महापापैरपि स्पृष्टो मुच्यते नात्र संशयः ॥
वेदमेकगुणं जप्त्वा तदह्ना चैव शुध्यति ।
रुद्रैकादशिनीं जप्त्वा तत्क्षणेनैव शुध्यति ॥
होतॄन् रुद्रान् सकृज्जप्त्वा मुच्यते सर्वकिल्बिषैः ।
यश्च रुद्रान् जपेन्नित्यं ध्यायमानो महेश्वरम् ॥
यश्च सागरपर्यन्तां सशैलवनकाननाम् ।
सर्वकर्मगुणोपेतां सवृक्षफलशोभिताम् ॥
सर्वां तु गुणसम्पन्नां ब्राह्मणे वेदपारगे ।
दद्यात्काञ्चनसंयुक्तां भूमिमोषधिसंयुताम् ।
तस्मादप्यधिकं पुण्यं सकृद्रुद्रजपाद्भवेत् " ॥

इत्याद्याः शौनकीयरुद्रजपविषयकश्लोकाः संगृहीताः । ततः सर्वं No. 600 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 600 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 600 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 600 कोशवत.

No. 602 (110/1).

श्रीरुद्रप्रश्नभाष्यम्.

Rrī Sudrapraśnabhāṣyam.

Author—Sāyaṇācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—23.
Lines on a page—7.

Letters in a line—52.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very incorrect.
Complete or incomplete—Almost complete.

उपक्रमः—

No. 601 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 601 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 601 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 601 कोशवत्.

No. 603 (110/2).

श्रीरुद्रप्रश्नभाष्यम्.

Srī Rudrapraśnabhāṣyam.

Author—Sāyaṇa.
Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—20.
Lines on a page—7.
Letters in a line—56.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 601 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 601 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 601 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 601 कोशवत्.

No. 604 (1817).

* श्रीरुद्रप्रश्नभाष्यम्.

Srī Rudrapraśnabhāṣyam.

Author—Venkaṭanātha.
Substance—Palm-leaf.
Size—19 × 1$\frac{5}{8}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—34.
Lines on a page—9.
Letters in a line—70.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good, but some folios are worm-eaten.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incompletet—Incomplete.

Subject in brief :—

This commentary beautifully explains the meaning of such of the mantras of the Rudrādhyāya as are uttered while performing the Vedic rites of Sāntika, Pauṣṭika, Kāmya and Ābhicārika, besides pointing out the Adhikārin, the method and the fruits of performing the above rites.

उपक्रमः—

इत्थं श्रीरुद्रस्य सकलपापनिवर्तकत्वेन सर्वोपासनफलप्रदत्वेन सकृज्जपादेव ज्ञानप्रदत्वेन च कर्मोपासनादि उपासनं ज्ञानकाण्डात्मक-मेव सकलमेव तत्त्वम्। तत्र च श्रुतिस्मृतीतिहासपुराणानि तत्तात्पर्य-तन्न्यासविधिश्चेत्येतत्सर्वं निरूपितम्। इदानीं श्रीरुद्रोपनिषदमर्थतो

व्याख्यास्यामः । अत्र हि एकादशानुवाकाः–तत्राद्ये भगवतः प्रसादनम् । द्वितीयादिष्वष्टसु सर्वेश्वरत्वसर्वात्मकत्वसर्वान्तर्यामिरूपेण भगवन्तं(तो) नमस्कारः, ततो दशमे भगवतः प्रार्थना, एकादशे भगवदंशरुद्रसङ्घप्रार्थनेत्येकादशानुवाकात्मकश्रीरुद्राध्यायार्थः ॥

तत्र तावन्निजपापकुपितमीश्वरं प्रसादयितुं नमस्करोति—नमस्ते रुद्रेति । हे रुद्र प्रणतदुःखद्रावक ते तव मन्यवे क्रोधाय नमोऽस्तु । न च निरस्तसमस्तदोषे निखिलकल्याणसमुद्रे च भगवति कथं क्रोधप्रसक्तिरिति वाच्यम् । दुष्टनिग्रहशिष्टानुग्रहस्वभावे निग्राह्यविषयक्रोधस्यालङ्कारत्वेनादोषत्वात् ॥

उपसंहारः—

अत्र नमो रुद्रेभ्य इत्यादि समाप्तयन्तं यजुस्त्रयमेको मन्त्रः । अस्य देवलऋषिः श्रीरुद्रो देवता । ध्यानं तु सहस्राणि सहस्रश इत्यत्रोक्तमेव ग्राह्यम् । अन्नसमृद्धिप्रदोऽयं मन्त्रः । पुरश्चरणप्रकारः कृत्योत्पादनजातिस्मरत्वादिफलभेदाश्च रुद्रकल्पार्णवादिषु प्रपञ्चिता द्रष्टव्याः ॥

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकसार्वभौमश्रीमदद्वैतविद्याप्रतिष्ठाभिनवशङ्कराचार्यसर्वतन्त्रश्रीरामब्रह्मानन्दभगवत्पूज्यपादानन्दशिष्येण श्रीवेङ्कटानाथेन विरचिते यजुर्वेदोपनिषद्भाष्ये श्रीरुद्रोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

शान्तिकपौष्टिकादिषु काम्येष्वाभिचारिकेषु च कर्मसु तत्तदधिकारिभेदेन जपाभिषेकहोमेषु च विनियुक्तानां रुद्राध्यायान्तर्गतानां मन्त्राणां प्रतिमन्त्रं तत्तत्कर्मविधिफलनिरूपणपुरस्सरमर्थः सम्यगत्र प्रदर्शितः ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितोऽयं कोशः ॥

No. 605 (2669).

*श्रीरुद्रप्रश्नभाष्यं रुद्रामृततरङ्गिण्याख्यम्.

*Srī Rndrapraśnabhāṣyam, styled Rudrāmṛtataraṅgiṇī.

Author—Subrahmaṇya. | Size—18 × 1¼ inches.
Substance—Palm-leaf. | Character—Āndhra.

Folios—39.
Lines on a page—6.
Letters in a line—70.
Age of Ms.—Not very old.

Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—
Appears to be correct.
Complete or incomplete—
Complete.

Subject in brief :—

This is again a commentary in a versified form, on Srī Rudrapraśna. It is written by one Subrahmaṇya who describes himself as the son of Sāvitrī and Annaya, the brother of Nārāyaṇāvadhānin, and the desciple of Venkaṭa-sūrī. He further writes that he composed this work in the Paiṅgala Year of the Kali Age 4898.

उपक्रमः—

वेणीनूपुरकङ्कणाञ्जनलसद्वामाङ्गकत्वात्पुमान्
इत्याख्यातुमशक्ततां श्रुतिरगाद्यद्वस्तु नारीति च ।
भूतिश्मश्रुभुजङ्गभूषिततया ब्रह्मादिदेवोद्भवे हेतुत्वाच्च
नपुंसकं तदमलं श्रेयो विधत्तां मम ॥ १ ॥

कृत्वाऽलंकरणं मनोहरतरं प्रस्थापिताया गृहं
हेलालोकनकौतुकाळिनिकरे द्वारि स्थिते संघशः ।
रत्यालोलुपशङ्करेऽथ करटीवक्षोजचञ्चत्करे
पार्वत्या नवसंगमेऽक्षियुगलं पारिप्लवं पातु नः ॥ २ ॥

व्याकोचन्नवनीलनीरजनिभश्रीचञ्चलामण्डितो
नित्यं तापसचातकावलिकृताह्लादः कृपाजीवनः ।
नानाम्नायधराधरेष्वपि चरन् वैकुण्ठनामाऽम्बुदः
श्रीमच्छेषधराधरेन्द्रशिखरे जेजीयते सन्ततम् ॥ ३ ॥

उन्मीलन्मधुमासवासरलसन्माकन्दगुच्छोच्चल-
द्धारापातमरन्दमञ्जुलतरा विद्वन्मनोह्लादिनी ।
व्याकोचन्नवमल्लिकापरिमलाहंकारसर्वंकषा
श्रीमच्छैलसुताकटाक्षसुधया मद्वाग्झरी जृम्भताम् ॥ ४ ॥

श्रीरुद्रोपनिषत्कभाष्यसरणिं छन्दोमयीं कल्पितुं
मातस्त्वां प्रणमामि भारति शिशोः स्वल्पाऽपि वाणी मम ।
पीयूषोद्गमकालमन्दरशिलासंघर्षजाग्रत्पयः-
पारावारतरङ्गपङ्क्तिसदृशी भूयात्प्रसादात्तव ॥ ५ ॥

यत्सारभूतं तदुपासितव्यमितिश्रुतेः प्राक्तनटिप्पणीषु ।
मुख्यार्थमादाय करोम्यनेकरत्नेषु मुक्ताभिरिवाक्षमालाम् ॥ ६ ॥

भट्टभास्करमालोक्य विद्यारण्यमधीत्य च ।
आलोड्य रुद्रकल्पाब्धिमवेक्ष्यान्याश्च टिप्पणीः ॥ ७ ॥

बुधानां परितोषार्थं रुद्रामृततरङ्गिणीम् ।
श्रीरुद्रोपनिषद्व्याख्यां छन्दोरूपां मनोरमाम् ॥ ८ ॥

निन्दन्त्वद्य सहस्रशः कुमतयो नो सन्ति किं पण्डिताः
सारज्ञाः करुणालवालहृदयास्सन्तः क्षमामण्डले ।
संगृह्णन्तु दयां निधाय मयि ते स्वल्पामपीमां कृतिं
यच्छृण्वन्ति च शारिकाशुकपिकव्याहारमप्याविलम् ॥ ९ ॥

ओम् ॥ श्रुतिस्मृतिपुराणानां श्रीरुद्रोपनिषत्सताम् ।
मता सर्वोत्तमत्वेन पठताममृतप्रदा ॥ १० ॥

उपसंहारः—

ये रुद्रा दिवि वर्तन्ते येषां वर्षं शरा मताः ।
वृष्ट्यनावृष्टिरूपेण ये पापान् घ्नन्ति सर्वदा ॥
शेषं पूर्ववदेव स्यात्सर्वमासीन्मनोहरम् ।
एतद्यजुस्त्रयं सर्वमेको मन्त्र इतीरितः ॥
ऋषिर्देवल इत्युक्तः श्रीरुद्रो देवता मतः ।
ध्यानश्लोकादिकं सर्वं पूर्ववत्परिकीर्तितम् ॥
अन्नवृद्धिप्रदो मन्त्रो जातिसंस्मृतिदायकः ।
पुनश्चर्याविधिश्चेत्तु रुद्रकल्पार्णवेऽस्ति हि ॥
रुद्रामृततरङ्गिण्यां सुब्रह्मण्यस्य सत्कृतौ ।
एकादशस्तरङ्गोऽयमभवद्बुधहर्षदः ॥

सावित्री जननी यस्य गायत्रीसदृशी भुवि ।
जनकोऽन्नयसूरिः स्याद्ब्रह्मज्ञानवतां वरः ॥

नारायणावधानीति पूर्वजो वेदवित्तमः ।
लक्ष्मीपतिर्मातुलस्स्यात्तर्कवेदान्तवारिधिः ॥

श्रौते शास्त्रचतुष्टये वितरणे वाक्चातुरीकल्पने
भक्तौ चन्द्रकलावतंसचरणे स्वीयान्वयात्तं भुवि ।
व्यातन्वन् प्रवराक्षतत्वमनिशं नंजुण्डनामा बुधो
भावो यस्य विराजते कविकुलालंकारचूडामणिः ॥

यस्यां ब्रह्मपुरन्ध्रिकापदललन्मञ्जीरशिञ्जायितो
विद्वन्मण्डलवाग्झरीकलकलः क्रीडाशुकाः शारिकाः ।
चम्पूनाटकचित्रबन्धरचनापाण्डित्यपारं गताः
सेयं यस्य धरासुधाशनपुरी बालापुरी जन्मभूः ॥

सोऽयं पान्यकुलाग्रयवेंकटसुधीशिष्याग्रगण्यः कृती
सुब्रह्मण्य इति प्रथामुपगतो बाडालवंशोद्भवः ।
श्रीमन्नन्दिगिरीशदारविलसन्नेत्राञ्चलोद्वीक्षिको-
न्मीलन्नीलसरोजपुञ्जविलसद्दामावलीभूषितः ॥

नागाङ्कद्विपसिन्धुभिः परिमिते वर्षे कलौ
पैङ्गले नाकाभ्यांगमिते च मासि शुभदे माघे दशम्यां तिथौ ।
वेदेषुद्विपसंख्यया सुविलसत्पद्यावलीमञ्जुलां
श्रीरुद्रोपनिषत्कभाष्यसरणिं छन्दोमयीं व्यातनोत् ॥

इमां मम कृतिं नवां सरसवाक्सुधामाधुरीं
प्रसन्नहृदयां बुधाः प्रकटयन्ति ये वा भुवि ।
तदीयपदपङ्कजं गिरिवरात्मजापादुका-
प्रसादकुसुमाळिवच्छिरसि सन्ततं न्यस्यते ॥

॥ रुद्रामृततरङ्गिणी सम्पूर्णा ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

पातकपरिहरणाभीप्सितावाप्त्यादिफलककर्मसु विनियुक्तस्य श्रीरुद्रमन्युप्रसादनपूर्वकं तन्नमस्कृतिप्रार्थनाद्यभिधायिनः तैत्तिरीयसंहितातुरीयकाण्डीयपञ्चमप्रश्नस्य एकादशानुवाकात्मकस्य श्रीरुद्रप्रश्नस्य विवरणरूपेऽस्मिन् भाष्ये भट्टभास्करविद्यारण्यवेंकटनाथभाष्याद्यनुरोधेन श्लोकरूपेण तत्तन्मन्त्रार्थाः प्रतिपाद्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

सावित्र्यन्नयसूरिसूनुः नारायणावधानिनोऽनुजो लक्ष्मीपतेर्भागिनेयः नंजुंडसूरेः स्यालः पान्यकुलजवेंकटसूरेः शिष्यः बाडालवंशोद्भूतो बालापुरीवास्ययं सुब्रह्मण्यसूरिः 4898 तमे कलिवत्सरे 854 श्लोकैरेतद्भाष्यं प्राणैषीदिति एतद्भाष्यान्तपरिदृश्यमानैः पद्यैरवसीयते ॥

तथाऽन्ते—भरणीतारयुक्ते च प्रथम्याम्? बुधवासरे ।
तिरुमलाख्याग्रहारे कृष्णार्याख्येन वासिना ।
सन्निधौ रङ्गनाथस्य कैंकर्यनिरतेन च ।
रुद्रामृततरङ्गिणी नामा? ग्रन्थोऽयं लिखितो मया ॥

इति लेखकेन एतद्ग्रन्थलेखनकालो निर्दिष्टो दृश्यते ॥

No. 606 (2349/2).

श्रीसूक्तम्.

Srī Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—6–9.
Lines on a page—7.
Letters in a line—42.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Appers to be Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

हिरण्यवर्णां हरिणीं सुवर्णरजतस्रजाम् ।
चन्द्रां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो ममावह ॥
तां म आवह जातवेदो लक्ष्मीमनपगामिनीम् ।
यस्यां हिरण्यं विन्देयं गामश्वं पुरुषानहम् ॥

उपसंहारः—

तां म आवह जातवेदो लक्ष्मीमनपगामिनीम् ।
यस्यां प्रभूतं हिरण्यं गावो दास्योऽश्वान् विन्देयं पुरुषानहम् ॥

प्रातपाद्यावषयः—

पञ्चदशर्चात्मकेऽस्मिन् श्रीसूक्ते अलक्ष्म्यपनोदनसंपदुपगमलक्ष्म्यनुग्रहादिफलकः श्रीदेवीप्रार्थनादिप्रकारः श्रीस्वरूपशक्तिमाहात्म्यादिप्रकाशनपूर्वकं प्रपञ्चयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितमिदं सूक्तम् । एतत्कोशान्ते श्रीसूक्तजपहोमादिविधिरपि शौनकाद्युक्तस्संगृहीतो दृश्यते ॥

No. 607 (1299/9).

श्रीसूक्तम्.

Srī Sūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—29–31.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

अस्य श्रीश्रीसूक्तमहामन्त्रस्य महालक्ष्मी ऋषिः परेषां चतुर्दशमन्त्राणां आनन्दकर्दम[1]चिक्लीतेन्दिरा ऋषयः ॥

उपसंहारः—

No. 606 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 606 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

प्रायः No. 606 कोशवत् । क्वचित्क्वचित्तु पाठवैलक्षण्यं ग्रन्थन्यूनाधिक्यं च दृश्यते ॥

No. 608 (B 660).

श्रीसूक्तभाष्यम्.

Srī Sūktabhāṣyam.

Author—Vidyāraṇya.
Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{8} \times 3\frac{3}{4}$ inches.
Character—Nāgari.
Folios—6.
Lines on a page—10.
Letters in a line—30.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Almost complete.

उपक्रमः—

हिरण्यवर्णां—म आवह ॥ हे जातवेदः अग्ने त्वं हिरण्यवर्णां हिरण्यस्य स्वर्णस्य वर्णः कान्तिः तद्वद्वर्णो यस्यास्तां हरिणीं हरितवर्णां हरिणीरूपधरां वा । श्रीर्धृत्वा हरिणीरूपमरण्ये सञ्चरतीति (संचचारहेति) पुराणवचनात् । सुवर्णरजतस्रजां सुवर्णस्य पुष्पाणि रजतस्य रज-

[1] 'चिक्लीता इन्दिरासुता ऋषयः' इति भाव्यमिति भाति.

तानि तेषां स्रजा माला यस्यास्ताम्। स्रक्साहचर्यात्पुष्पाणामित्येवमवगम्यते ॥

उपसंहारः—

यष्टिकरां वेत्रहस्तामित्यर्थः [टि] लोपश्छान्दसः। तद्वतीं दण्डकारिणीम्। यष्टिं दण्डरूपां वा। सुवर्णां शोभनवर्णाम्। हेममालिनीं हेमविकृतमणीश्रृङ्खलादिरूपावतीं (मालावतीं) सूर्यां सूर्यवत्प्रकाशमानां स(त) द्रूपां वा। स्थितमन्यत्। तां म—— नहम्॥ इति द्वितीयया चि(व्या)ख्यातम्। प्रभूतं भूयिष्ठं गावः गाः, दास्यः परिचारिकाः। उभयत्र शसर्थे योजिनीया (जस्, इया)न्विशेषः। अस्य सूक्तस्य स्वरनियमो वैयाकरणवैदिकविशिष्टसंप्रदायात् ज्ञेयः॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन्।
प्रमा (पुम)र्थांश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः॥

॥ श्रीसूक्तभाष्यं समाप्तम्॥

आनन्दः कर्दमश्चेति चिक्लीत इति विश्रुताः।
ऋषयस्ते श्रियः पुत्राः श्रीः स्वयं चैव देवता॥

अनुष्टुप्छन्दः। चतुर्थी प्रस्तारपङ्क्ती। उत्तरे त्रिष्टुभाविति। श्रौते काम्येष्टयादौ वैदिकेऽपि विनियोगः। स्मार्तेषु शौनको विष्णुपूजां पुरुषसूक्तेनाभिधाय—

एवमेव श्रियं देवीं श्रीसूक्तेनार्चयेद्बुधः।

इति। काम्ये त्वाश्वलायनः—काम्यकर्माणि तावच्च कुर्या

प्रतिपाद्यविषयः—

अलक्ष्मीनिराकरणसंपदवाप्तिलक्ष्मीप्रसादकामकर्तव्यजपहोमपारायणादिषूपयुक्तेऽस्मिन् पञ्चदशर्चात्मके सूक्ते परिदृश्यमानाः श्रियः स्वरूपशक्तिमाहात्म्यादिप्रतिपादका मन्त्रा ललितयैव वाक्यशैल्याऽत्र भाष्ये विवृता दृश्यन्ते॥

वक्तव्यविशेषः—

एतल्लिखितकोशान्तरादत्र क्वचित्क्वचित्पाठभेदो दृश्यते । समग्रमिदं भाष्यमत्र कोशे दृश्यते, मुद्रितं च ॥

No. 609 (1452/2).

श्रीसूक्तभाष्यम् .

Srī Sūktabhāṣyam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—52–54.
Lines on a page—7.
Letters in a line—78.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

संप्रणम्य श्रियं देवीं सर्वलोकेश्वरेश्वरीम् ।
पुमर्थसिद्ध्यै श्रीसूक्तं व्याक्रिये(व्याकुर्वे) श्रीप्रसादतः ॥
ऋग्वेदे शाकलाधीतसंहितायां तुरीयके ।
अष्टके च तथाऽध्याये पदक्रमविवर्जिते ॥

तत्र प्रथमा ऋक्—हिरण्यवर्णां—जाम् । चन्द्रां——वह । हे जातवेदः जातप्रज्ञ अग्ने त्वं हिरणवर्णां हिरण्यस्य स्वर्णस्य वर्णः कान्तिः तद्व[द्व]र्णो यस्यास्तां हारिणीं पीतवर्णां हारिणरूपधरां वा 'श्रीः कृत्वा हारिणीरूपमरण्ये संचचार ह ' इति पुराणात् ॥

उपसंहारः—

यष्टिकरां वेत्रहस्तामित्यर्थः [टि] लोपश्छान्दसः । तद्वतीं दण्डकारिणीं दण्डकरां वा यष्टिरूपां सुवर्णां शोभनवर्णां हेममालिनीं हेमविकारशृङ्खलामालाधारिणीं सूर्यां सूर्यवत्प्रकाशमानां तद्रूपां त्वा । सिद्धमन्यत् ॥

तां म आवह जातवेदो लक्ष्ममिनपगामिनीम् ।
यस्यां हिरण्यं प्रभूतं गावो दास्योऽश्वान्विन्देयं पुरुषानहम् ।
इयं पूर्वोक्तसिद्धामिति शेषः । अस्य सूक्तस्य स्वरनियमो वैयाकरणसंप्रदायाज् ज्ञेयः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 608 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

समग्रप्रायमिदं आदितः चतुर्दशमन्त्रभाष्यपर्यन्तमेव दृश्यते 'संप्रणम्य,' 'ऋग्वेदे शाकलाधीते' इति श्लोकद्वयमत्रातिरिच्यते । अन्यत्सर्वं लिखितमुद्रितविद्यारण्यभाष्यसदृशमेव दृश्यते ॥

No. 610 (2349/3).

*श्रीसूक्तभाष्यम्.

*Srī Sūktabhāṣyam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—9–16.
Lines on a page—7.
Letters in a line—42.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This commentary gives a lucid explanation of the meanings of the fifteen Ṛks which deal with the characteristic energy and greatness of the Goddess of wealth—Lakṣmī and tend to earn the favour of that Goddess stamping out poverty. The name of the commentator is not known.

उपक्रमः—

हिरण्यवर्णां श्रीर्नाम हिरण्यवर्णामित्येतत्सूक्तं पञ्चदशर्चमपश्यत्। सैव देवता। अनुष्टुप् प्रथमास्तृचः। *त्रिष्टुभौ। उत्तम्र(उत्तरा)बृहती। शेषा अनुष्टुभः। लिङ्गोक्तं दैवतं† वा, हिरण्यस्येव वर्णो यस्यास्सा हिरण्यवर्णा, हितरमणीयवर्णा, अथवा हर्यतेः प्रेप्साकर्मणो रूपम्। हिरण्यमिति सर्वैर्जनैः प्रेप्सितत्वात्, हिरण्यवर्णां हरिणीं लुप्तोपमैतत्। हरिणी कृष्णमृगी सा यथा पवित्रभूता प्रेम्णा सर्वैः सन्दृश्यते, तद्वत्। अथवा हरिणा देवेन सर्वावतारेषु देवीत्वेन नीयते। उक्तं च पुराणे 'राघवत्वेऽभवत्सीता' इत्यादिना। एवं देवेनानपगामिनीत्वमुक्तम्। सुवर्णरजतस्रजां सुवर्णरजतस्रग्भिरलङ्कृताम्॥

उपसंहारः—

सूर्येण भगवता नित्यसम्बन्धात्सूर्या। तथा च पुराणे—

मैत्रेय केशवः सूर्यः प्रभा वै कमलालया।

प्रभासूर्ययोरैक्यात्सूर्येत्युच्यते। हिरण्मयीमित्यादि व्याख्यातम्। तां म आवह—पूर्वार्धो व्याख्यातः। यस्यां . . . . . हिरण्यं . . . . . भूतं। पञ्चम्यर्थे सप्तमी। यस्या देव्यास्सकाशाद्धिरण्यं प्रभूतं प्रवृद्धतरं, गावो दास्यः, द्वितीयार्थे प्रथमा, गाश्च दासीश्च विन्देयं लभेय, अश्वान् पुरुषान् समर्थान्, चकारो द्रष्टव्यः। पुरुषांश्च परिचारकपुरुषांश्च लभेय। हे जातवेदः तां लक्ष्मीं मदर्थमावहेति सम्बन्धः। यस्याः प्रसादात्सर्वसम्पत्समृद्धिर्भवति तां लक्ष्मीमस्मदर्थं हे जातवेद आवहेति समस्तार्थः॥

॥ श्रीसूक्तभाष्यं समाप्तम्॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अलक्ष्मीनिराकरणसंपदवाप्तिलक्ष्मीप्रसादादिफलकस्य लक्ष्मीस्वरूपशक्तिमाहात्म्यादिप्रदर्शनपरस्य चास्य पञ्चदशर्चात्मकस्य सूक्तस्य विवरणरूपेऽस्मिन् भाष्ये तत्तन्मन्त्रार्थाः सप्रमाणं निरूपिता दृश्यन्ते॥

---

* अत्र No 611 कोशे 'प्रस्तारपङ्क्तिश्चतुर्थी। पञ्चमीषष्ठ्यौ।' इत्यधिकग्रन्थदर्शनात्स लुप्तोऽत्र लेखकप्रमादादिति ज्ञायते॥ † 'परमात्मा' इत्यत्र लुप्तमिति भाति.

वक्तव्यविशेषः—

समग्रममुद्रितं चेदं भाष्यं श्रीवैष्णवसंप्रदायानुरोधीत्येतद्भाष्यपरिशीलनादवसीयते । एतद्भाष्यप्रणेतुर्नामधेयमत्र न दृश्यते ॥

No. 611 (4114).

*श्रीसूक्तभाष्यम्.

*Srī Sūktabhāṣyam.

Substance—Palm-leaf.
Size—7 × $1\frac{7}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—7.
Lines on a page—11.
Letters in a line—26.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Not good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

'हिरण्यवर्णां हरिणीं सुवर्णरजतस्रजाम् ।
चन्द्रां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो* ममावह ॥

हिरण्यवर्णा श्रीर्नाम हिरण्यवर्णामित्येतत्सूक्तं पञ्चदशर्चमपश्यत् । सैव देवता । अनुष्टुभः प्रथमास्तृचः । प्रस्तारपङ्क्तिश्चतुर्थी । पञ्चमीषष्ठ्यौ त्रिष्टुभौ । उत्तरा बृहती । शिष्टा अनुष्टुभः । लिङ्गोक्तं दैवतम् । परमात्मा वा विष्णुराद्ययोरुभयोः ऋचोः । हिरण्यस्येव वर्णो यस्यास्सा हिरण्यवर्णा, हितरमणीयवर्णा वा' इत्यादि No. 610 कोशवत् ॥

उपसंहारः—

प्रभासूर्ययोरैक्यात् सूर्येत्युच्यते । हिरण्मयीमित्यादि व्याख्यातम् ।
यस्यां हिरण्यं प्रभूतं गावो दास्योऽश्वान् विन्देयं पुरुषानहम् ।

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 610 कोशवत् .

---

*'म आवह' इति मुद्रितमूलकोशे पाठो दृश्यते.

वक्तव्यविशेषः—

समग्रप्रायममुद्रितं चेदं भाष्यं श्रीवैष्णवसंप्रदायानुरोधीति एतद्भाष्यपरिशीलनाज् ज्ञायते । एतद्भाष्यकर्तुर्नामधेयमत्र नोपलभ्यते ॥

No. 612 (5043/1).

*श्रीसूक्तभाष्यम्.

*Sri Sūktabhāṣyam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{7}{8} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—14+2
Lines on a page—6.
Letters in a line—50.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief—

This commentary indicates the arrangement of the mantras of Srī Sūkta and explains the meanings as well as the derivation of the words that constitute each of the mantras of the above Sūkta. Since the commentator mentions the name of Vidyāraṇya he must necessarily be posterior to Vidyāraṇya.

उपक्रमः—

वन्देऽहं वन्दनीयानां वन्द्यां वाचामधीश्वरीम् ।
कामिताशेषकल्याणकलनाकल्पवल्लिकाम् ॥

हिरण्यवर्णां हरिणीं सुवर्णरजतस्रजाम् ।
चन्द्रां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो म आवह ॥

हिरण्यवर्णामिति । जातानि विश्वानि भुवनानि धामानि वा वेदयति इति जातवेदाः अग्निः तत्सम्बोधनं हे जातवेदः जातप्रज्ञ अग्ने त्वं एवंरूपां

श्रियं मे मम त्वं मदर्थमिति यावत् आवह आह्वय *अग्नेर्विवहोतृत्वं दाह्वानां ? तदधीनामिति भावः। यद्वा आवह समन्तात् प्रापयेति। समेत्य-पपाठः। गृहे इत्याद्यध्याहारगौरवापत्तेः, विद्यारण्यस्वाम्यनभिमतत्वाच्च॥

उपसंहारः--

किञ्च सः पवमानं उत्तमं लोकं पवित्रं स्थलं वा अतिपवित्रतां वा महीयते प्राप्नोति। महीङ् पूजायामिति कण्ड्वादेः धातोरनेकार्थत्वात् प्राप्त्यर्थता बोध्या। किञ्च धान्यं व्रीह्यादिधनं हिरण्यादि पशुं गवाश्वादि बहुपुत्रलाभं शतसंवत्सरं शतवर्षपरिमितं साग्रमायुश्च प्राप्नोति॥

पञ्चविंशदृचानां च व्याख्यानं सप्रमाणकम्।
यथामति मया प्रोक्तं प्रीयतां श्रीस्ततः परम्॥
श्रीसूक्तभाष्यं समाप्तम्॥

प्रतिपाद्यविषयः—

भाष्येऽस्मिन् श्रीसूक्तान्तर्गतानां मन्त्राणां प्रतिमन्त्रं शब्दव्युत्पत्ति-निरूपणपुरस्सरं अर्थः सम्यग्विवृतः। अन्ते च पत्रद्वये श्रीसूक्तमन्त्र-विन्यासक्रमः प्रकाशितः॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितं समग्रं चेदं भाष्यमत्र दृश्यते। अत्र विद्यारण्यस्वामि-नामोल्लेखदर्शनात्तदनन्तरकालिकमिदं भाष्यमिति ज्ञायते। भाष्यप्रणेतु-र्नामधेयमत्र नोपलभ्यते। No. 613 तमकोशे दृश्यमानभाष्यस्य क्वचि-दत्रानुवादखण्डनदर्शनात्तदनन्तरकालिकमपीदं भाष्यमिति ज्ञायते। कोशान्ते पत्रद्वये श्रीसूक्तजपादिप्रयोगश्च संगृहीतो दृश्यते॥

No. 613 (C 76).

*श्रीसूक्तविवरणम्.

Srī Sūktavivaraṇam.

Substance—Paper.	Character—Nāgarī.
Size—10 × 3⅜ inches.	Folios—3.

*अत्र 'अग्नेर्देवहोतृत्वादाह्वानं' इति शुद्धः पाठो भाति.

Lines on a page—10.
Letters in a line—44.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This work explains, word by word, the meaning of the fifteen mantras which invoke the Goddess Srī to bestow on the worshipper all his desires-temporal, spiritual etc.

उपक्रमः—

तत्रेयमाद्या—हिरण्यवर्णामिति । जातानि विश्वा भुवनानि धनानि वा वेदयति जातवेदाः अग्निः तत्सम्बोधनम्, हे जातवेदः गृह कुल, चेत्यध्याहारः । मम गृहे लक्ष्मीं धनाधिष्ठात्रीं देवतामावह । आ समन्ताद्भावेन प्रापय । किंभूतां—हिरण्यस्य सुवर्णस्येव वर्णो यस्यास्सा ताम् । पुनः किंभूतां—हरिणस्य मृगस्येव स्वभावश्चञ्चलो यस्यास्ताम् ॥

उपसंहारः—

तथा श्रीकामः श्रियः पञ्चयशर्चं पूर्वोक्तं सततं निरन्तरं जपेत् । तस्य फलमग्रे ॥ 22 ॥ श्रीर्वर्चः स्वमिति ॥ तस्य जपादिशीलस्य श्रीः लक्ष्मीः स्वं स्वकीयं तेजः आयुष्यमारोग्यं चाविधात् दद्यात् । तथा* पवमानं पवित्रं स्थलं महीयते प्राप्नोति । धान्यं व्रीह्यादि धनं पशुं पुत्रलाभं पुत्रप्राप्तिं शतसंवत्सरपरिमितं आयु· आयुष्यं च लक्ष्मीप्रसादं प्राप्नोतीत्यर्थः ॥

॥ श्रीसूक्तविवरणम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

उपासकस्य ऐहिकामुष्मिकादिसकलेष्टार्थवितरणशीलायाः श्रीदेवतायाः प्रार्थनारूपाणां तत्स्वरूपशक्तिमाहात्म्यादिप्रकाशनपराणां पञ्चदशमन्त्राणां तत्स्तुतिरूपपद्यसप्तकस्य च प्रतिपदार्थविवरणपुरस्सरं सम्यगत्र विवरणं कृतम् ॥

---

* 'शोभमानं' इत्येकस्मिन् मुद्रितमूलपुस्तके पाठो दृश्यते.

वक्तव्यविशेषः--

अमुद्रितोऽयं ग्रन्थः समग्रश्चात्र दृश्यते। एतद्व्याख्यायाः No. 612 तमकोशे दृश्यमानभाष्ये क्वचित्क्वचिदनुवादखण्डनादिकं दृश्यते । एतद्विवरणकर्तुर्नाम चात्र न दृश्यते ॥

No. 614 (1299/20).

सरस्वतीसूक्तम्.

Sarasvatīsūktam.

Substance--Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgari.
Folios—58—59.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

पावका नस्सरस्वती वाजेभिर्वाजिनीवती। यज्ञं वष्टु धिया वसुः। चोदयित्री सूनृतानां चेतन्ती सुमतीनाम्। यज्ञं दधे सरस्वती ॥

उपसंहारः—

ये ते सरस्व ऊर्मयो मधुमन्तो घृतश्चुतः। ताभिर्नोऽविता भव। पीपिवांसं सरस्वतः स्तनं यो विश्वदर्शतः। भक्षीमहि प्रजामिषम् ॥

॥ इति सरस्वतीसूक्तं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

ऋक्संहितायां ततस्ततस्संगृहीतेऽस्मिन् सूक्ते सरस्वतीस्तुतिप्रार्थनादिकं परिदृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

ऋक्संहितायां तत्रतत्रोपलभ्यमानाः सरस्वतीदेवताका मन्त्रा अत्र संगृहीता दृश्यन्ते । मुद्रिताश्चेमे सर्वे मन्त्राः ॥

No. 615 (2613/3).

* वैश्यसन्ध्यावन्दनादिप्रयोगसंग्रहः.

*Vaiśya Sandhyāvandanādi Prayogasaṃgrahaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$11\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—61—63.
Lines on a page—7.
Letters in a line—48.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief :—

This work points out the method of Sandhyā adoration and Mādhyānhika duties of Vaiśyas and epitomises the textual recitations in connection with the performance of the ceremonies of tonsure, thread-bearing and marriage among the Vaiśyas.

उपक्रमः—

अपवित्रः । केश ादिचतुर्विंशतिनाम । आसनमन्त्रः—

भूतप्रेतपिशाचादिविघ्नकर्तृनिवारणम् ।
सकृत्तं मन्त्रमुच्चार्य आसनं परिकल्पयेत् ॥

प्रणवमन्त्रः—

भूम्यादि ऊर्ध्वलोकस्य उपनयने दिवाकर? ।
दशप्रणवसंयुक्तः प्राणायामः प्रकीर्तितः ॥

उप ंहारः—

अश्मप्रदक्षिणम्—

प्रदक्षिणक्रमेणैव अश्मस्थापनपूर्वकम् ।
प्रत्याहुतिभिः सप्तपदोऽनुक्रमयेत्सुधीः ॥

अरुन्धतीदर्शनम्—

ध्रुवश्चारुन्धती चैव दर्शयार्या च कोपमा? ।
दैवतायनं दत्त्वा? देवताश्च प्रणामयेत् ॥

प्रतिप. द्यविषयः—

अत्र वैश्यानां सन्ध्योपासनक्रमं माध्याह्निकाचरणक्रमं च श्लोकरूप-तत्तन् ।मन्त्रनिर्देशपूर्वं संगृह्य चौलोपनयनविवाहप्रयोगाश्च तथैव संगृह्या-भिहि ा ा दृश्यन्ते ॥

वक्तव्यां ेशेषः—

अमुद्रितोऽयं ग्रन्थः ।

No. 616 (C 626).

सन्ध्यावन्दनप्रयोगः (ऋग्वेदायिः).

Sandhyāvandanaprayogaḥ (Rigvedīyam).

Substance—Paper.	Age of Ms.—Old.
Size—$6 \times 4\frac{1}{8}$ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Nāgarī.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—35.	
Lines on a page—11.	Complete or incomplete—Incomplete.
Letters in a line—19.	

उपक्रमः—

सकृद ाचम्य—

अ. वित्रः पवित्रो वा सर्वावस्थां गतोऽपि वा ।
यः स्मरेत्पुण्डरीकाक्षं स वाह्याभ्यन्तरश्शुचिः ॥

द्विराचम्य । प्रणवस्य परब्रह्म ऋषिः, परमात्मा देवता, देवीगायत्री-छन्दः, प्राणायामे विनियोगः । ' ओं भूः ओं भुवः ओं स्वः ओं महः ओं जनः ओं तपः ओं सत्यम् ओं तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् । ओमापो ज्योती रसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवस्स्वरोम्, इति मन्त्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा ममोपात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वर-प्रीत्यर्थं प्रातस्सन्ध्यामुपासे ॥

उपसंहारः—

ओं नमः प्राच्यै दिशे नमः . . नमो नमः । यां सदा सर्वभूतानि . . युगधारिणे नमः । भद्रं नो अपिवातय मनः । ओं शान्तिः । यथा ऋषिसङ्ख्याप्रवरमुक्त्वा, अहं भो अभिवादये । द्विराचम्य । यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या . . . प्रीयताम् ॥

॥ इति सायंसन्ध्याविधिः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र प्रातर्मध्याह्नसायंकालेषु बह्वृचानुष्ठेयसंध्यावन्दनक्रमो गायत्री-कवचादिकथनसहितोऽभिहितः ॥

वक्तव्यविशेषः—

समग्रमिदमस्मिन् कोशे दृश्यते, मुद्रितं च ॥

No. 617 (B 229).

सन्ध्यावन्दनप्रयोगः.

Sandhyāvandanaprayogaḥ.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{7}{8} \times 6$ inches.
Character—Telugu
Folios—16.
Lines on a page—11.
Letters in a line—16.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This is a manual of textual recitations in connection with the Sandhyā adoration and points out the authorities for those recitations.

उपक्रमः—

विप्रो वृक्षो मूलकं यत्र सन्ध्या
वेदाश्शाखा धर्मकर्माणि पत्रम् ।
तस्मान्मूलं सर्वतो रक्षणीयं
मूले नष्टे नैव शाखा न पत्रम् ॥

श्रुतिस्मृत्युदितं कृत्यं यदाराधनसाधकम् ।
तद्विधायकमन्त्राणां वृत्तिं वक्ष्ये यथाक्रमम् ॥
यावन्तोऽस्यां विकर्मस्थाः पृथिव्यां बालिशा द्विजाः ।
तेषां पावित्र्यसिद्ध्यर्थं सन्ध्या सृष्टा स्वयंभुवा ॥

उपसंहारः—

अङ्गुष्ठतर्जन्युपमध्यमाख्यां(भ्यो)
नासाक्षियुग्मं श्रवणद्वयं च ।
नाभिं ततोऽङ्गुष्ठकनिष्ठिकाभ्यां
करस्य मध्याद्धृदयं ततश्च ॥

सर्वाङ्गुळीभिश्च शिरस्तथांसौ
मूर्धानमन्ते स्पृशतीति केचित् ।
इति दर्पणस्मृतिः ॥

॥ इति संध्याविधिः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

सप्रमाणप्रदर्शनमत्र सन्ध्योपासनप्रयोगः संगृह्यते ।

वक्तव्यविशेषः—

असमग्रोऽयं ग्रन्थः, अमुद्रितश्चात्र कोशे दृश्यते ।

No. 618 (C 624).

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम्.

Sandhyāvandnamantrabhāṣyam.

Substance—Paper.
Size—$7\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—7.
Lines on a page—10.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 617 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 617 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 617 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 617 कोशवत्.

No. 619 (B 399).

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यं सप्रयोगम्.

Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Kṛṣṇapaṇḍita.
Substance—Paper.
Size—$8 \times 6\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—37.
Lines on a page—15.
Letters in a line.—34.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

इह खलु सकलसत्कर्मपरिगणनायामादितः परिगणनार्हस्य सन्ध्या वन्दनकलापस्य स्वरूपविशेषजिज्ञासा यथाकथञ्चिद्विगुणोऽपि—

श्रेयान् स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् ।

इति भगवदुपदेशात्स्वधर्मत्वेन श्रेयसीति हृदि निधाय निरन्तरशुश्रूषा-परितोषितसदाचार्यमुखकमलोदीरितसिद्धान्तसारसागरान्निर्गळितमति-रहस्यामृतमाकलय्य यथायोगं प्रकाश्यते । तत्र तावत्सन्ध्यावन्दनं नित्यम्, 'अहरहस्संध्यामुपासीत' इति श्रुतावहरहरिति वीप्सा-वगमात् ॥

उपसंहारः—

आत्महादौ तथा भूमिं स्पृष्ट्वेति वचनात् ।

नक्षत्रं च तथा सूर्यं द्विजानप्यभिवादयेत् ।
कनिष्ठानपि वेदज्ञान् सन्ध्याकालेऽभिवादयेत् ॥
विना पुत्रं च शिष्यं च दौहित्रं दुहितुः पतिम् ।

इत्यादिवचोभिस्सन्ध्यादेवताभिवादनस्यानुक्तत्वात् द्विजाद्यभिवा-दनस्योक्तत्वाच्च तदभिवादनं न प्रस्तुतमिति वाक्यार्थः, ननु (तु) सन्ध्याया गरीयस्या अभिवादनमस्त्विति ॥

श्रीमान् राघवदैवज्ञवंश्यः श्रीकृष्णपण्डितः ॥
कारयामास हि स्पष्टं सन्ध्यावन्दनपद्धतिम् ।
पूर्णानन्दस्वरूपाय दक्षिणामूर्तये नमः ॥
प्राज्ञान् प्राज्ञान् करोमीति दीक्षिताय स्वचिन्तया ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सन्ध्योपास्तेर्नित्यत्वोपपादनपूर्वकं तस्य मन्त्रार्थपरिज्ञानपूर्व-कानुष्ठेयत्वं संसाध्य तदनुष्ठानकालफलादिकं निर्वर्ण्य आशौचे सन्ध्या-नुष्ठानप्रकारं प्रकाश्य सन्ध्याप्रयोगकथनपूर्वकं संन्ध्योपासनविनियुक्त-मन्त्राणामर्थश्च अद्वैतसंप्रदायानुरोधेन सम्यग्विशदीकृतो दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितमिदं भाष्यम् । मुद्रितकोशाद्यन्तयोः परिदृश्यमानाः श्लोका अत्र न दृश्यन्ते । इदं च भाष्यं यजुश्शाखीयसन्ध्यामन्त्रविवरणरूपमिति ज्ञायते ॥

No. 620 (C 465/1).

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यं सप्रयोगम्.

Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Kṛṣṇapaṇḍita.
Substance—Paper.
Size—$9\frac{1}{4} \times 3\frac{7}{8}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—39.
Lines on a page—13.

Letters in a line—32.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incompletet—Complete.

उपक्रमः—

स्मृत्यन्तरे तु विशेष उक्तः—

अहोरात्रस्य यस्सन्धिः सूर्यनक्षत्रवर्जितः ।
तत्र सन्ध्यामुपासीत सायं प्रातस्समाहितः ॥

इति—

उदयात्प्राक्तनी सन्ध्या घटिकात्रयमुच्यते ।
सायंसन्ध्या त्रिघटिका अस्तादुपरि भास्वतः ॥

उपसंहारः—

No. 619 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 619 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितमिदं भाष्यम् । अन्ते 40-41 पत्रयोः श्रीविद्यारण्यशंकराचार्याभ्यां प्रणीतं गायत्रीमन्त्रमात्रभाष्यमपि लिखितं दृश्यते ॥

No. 621 (4733).

संध्यावन्दनमन्त्रभाष्यं सप्रयोगम्.

Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Kṛṣṇapaṇḍita.
Substance—Palm-leaf.
Size—$12\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—51.
Lines on a page—6.
Letters in a line—46.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Not good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

अथाचमनविधिप्रकारः प्रतिपाद्यते । आचमनं त्रिविधम्—श्रौतं स्मार्तं पौराणिकं चेति । तत्र प्रत्यक्षश्रुतिबोधितं श्रौतम् । सूत्रोक्तं स्मार्तम् । 'केशवाद्यैस्त्रिभिः पीत्वा' इतिवचनोक्तं पौराणिकम् । तत्राद्यं तैत्तिरीयारण्यके प्रसिद्धम् । तच्च ब्रह्मयज्ञाङ्गम् । तच्चाश्वलायनानामपि ब्रह्मयज्ञाङ्गतया कर्तव्यम् । द्वितीयं पुनस्सन्ध्यादिनित्यकर्माङ्गम् । तृतीयं पुनर्निष्ठीवनशौचाद्यङ्गमिति विवेकः ॥

शौचान्ते च तथा पाने स्पृष्टास्पृष्टे च कर्मणि ।
पौराणाचमनं कुर्यान्नामभिः केशवादिभिः ॥

इति स्मृत्यन्तरे दर्शनात् । विशेषेण श्रुत्याचमनं षट्कर्मचन्द्रिकायाम्—

देव्याः पादैस्त्रिभिः पीत्वा अब्लिङ्गैर्नवभिः स्पृशेत् ।
सप्तव्याहृतिसंयुक्तां गायत्रीं त्रिपदां शिरः ॥

शिरोमन्त्रं द्विधा कृत्वा एते समस्य चतुर्विंशतिमन्त्रा भवन्ति । एतेषां विनियोगः केशवादीनामिव द्रष्टव्यः ॥

उपसंहारः—

'वीर्यं वै भर्गः' इति श्रुतेः वीर्यं तेज इति श्रुत्यर्थः । भर्ग इति तेजोवचनामिति वृद्धैः पूर्वं व्याख्याततत्वाच्च । अत्र प्राचीनाः भर्गौ वृचिनभर्जनादिति भर्गपदं निराहुः । ब्रह्मणस्तेजोरूपत्वे एषोऽस्य परमानन्द इति भेदव्यपदेश औपचारिक इति द्रष्टव्यम् । तथाचाद्वयानन्दलक्षणं सर्वजगदुपादानं परिपूर्णज्योतीरूपं विम्बस्थानीयं ब्रह्म वाक्यार्थतया पर्यवसन्नम् । एतादृग्ग्राह्यं तद्रूपत्वेनेति शेषः । धीमहि ध्यायेमहि । स कोऽसौ यस्य ब्रह्मभेदो विवक्षित इत्याशङ्क्य प्रत्यग्रूप इत्याह—धिय इति । यः प्रत्यङ् नः अस्माकं धियः अन्तःकरणवृत्तीरित्यर्थः । प्रचोदयात् प्रेरयति । अन्तःकरणवृत्त्यादिकं प्रकाशयतीति यावत् । तथाचान्तः . . . . । . . . . . ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 619 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं भाष्यं मुद्रितरीत्या द्वितीयगुच्छमारभ्य चतुर्थगुच्छैकदेशपर्यन्तं विद्यते ॥

No. 622 (2509)

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यं सप्रयोगम्.

Sandyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Kṛṣṇapaṇḍita.
Substance—Palm-leaf
Size—16 × 1¼ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—39.
Lines on a page—6.
Letters in a line—70.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Last five leaves are damaged.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 619 कोशवत्.

उपसंहारः—

ओं तत्सदिति निर्देशो ब्रह्मणस्त्रिविधः स्मृतः ॥

इति वचनेन तच्छब्दस्य ब्रह्मवाचकत्वात् [वरेण्यं] पुरुषार्थकामिभिरर्थ्यमानं श्रेष्ठं भर्गः अविद्यादोषभर्जकं तेजः 'वीर्यं वै भर्गः' इति श्रुतेः वीर्यं तेज इति श्रुत्यर्थः। भर्ग इति तेजोवचन इति वृद्धैः पूर्वं व्याख्यातत्वाच्च ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 619 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं भाष्यं आचमनविधिप्रकरणमारभ्य गायत्रीविवरणपर्यन्तं दृश्यते ॥

No. 623 (C 253).

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यं सप्रयोगम्.

Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Kṛishṇapaṇḍita.
Substance—Palm-leaf.
Size—$7\frac{1}{2} \times 4\frac{7}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—19.
Lines on a page—8.

Letters in a line—18.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

[शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत्सर्वविघ्नोपशान्तये ॥

विनायकपदाम्भोजं विधिशंकरवन्दितम् ।
वन्दारुजनमन्दारं वन्दे स्यन्दन्मरन्दकम् ॥]

यस्मिन् दर्पणविम्वजृम्भितपुरीसंदर्भतुल्यं जगत्
भातं यत्परसंविदा यत इदं रूप्यादिवल्लीयते ।
यस्याज्ञानविजृम्भिता पराभिदा वारीन्दुभेदादिवत्
तं भूमानमुपास्महे हृदि सदा वामार्धजार्निं शिवम् ॥

श्रीराघवेन्द्रदैवज्ञवंश्यः श्रीकृष्णपण्डितः ।
प्रकाशयाम्यहं स्पष्टं सन्ध्यावन्दनपद्धतिम् ॥

तत्र तावत्सन्ध्यावन्दनं नित्यं 'अहरहस्सन्ध्यामुपासीत' इति श्रुतौ वीप्सावगमात् ॥

उपसंहारः—

अकाले चेत्कृतं कर्म काले प्राप्ते पुनः क्रिया ।
कालातीते तु यत्कुर्यादकृतं तद्विनिर्दिशेत् ॥

इति । अस्यार्थः—अकाले अनागतकाले यदि कर्म कुर्यात् तस्य मुख्यकाले प्राप्ते पुनः क्रिया पुनः करणं भवेत् । कालातीते तु गौण-कालातिपत्तौ तत्कर्म न कुर्यादिति, किन्तु उक्तप्रायश्चित्तमेव कुर्यात् । तदुक्तम्—

नित्यानामत्यये गौणः काल आगामिकालतः ।
गौणेऽतीते संचितं स्यान्नातीतं मुख्य आगते ॥ इति ।

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 619 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं भाष्यं सन्ध्याकालात्ययप्रायश्चित्तनिरूपणपर्यन्तं दृश्यते । अत्र ग्रन्थादौ दृश्यमानं हंसपादान्तर्गतं पद्यद्वयं कोशान्तरेष्वद-र्शनात् लेखकालेखितमिति भाति ॥

No. 624 (B 683).

* सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यं सप्रयोगम्.

* Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Substance—Paper.
Size—$8\frac{1}{4} \times 4$ inches.
Character—Telugu.
Folios—15.
Lines on a page—10.
Letters in a line—26.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief

The author of this work is not known. Tbe work seems to be an epitomisation of Kṛṣṇa Paṇḍita's Sandhyābhāṣya.

उपक्रमः—

संध्याभाष्यप्रारम्भः-सकलसत्कर्मपरिगणनायामादितः परिगणनार्हसंध्यावन्दनकलापस्य स्वरूपविशेषजिज्ञासा श्रेयसीति हृदि निधाय यथायोगं प्रकाश्यते । तत्र तावत्संध्यावन्दनं नित्यम् 'अहरहस्संध्यामुपासीत' इति श्रुतेः । संध्यावन्दनाकरणे बहुप्रत्यवायस्मरणाच्चेति । तदाह गोभिलः—

संध्या येन न विज्ञाता संध्या येनानुपासिता ।
जीवमानो भवेच्छूद्रो मृतः श्वानोऽभिजायते ॥

विष्णुपुराणेऽपि—

उपसंहारः—

कोऽसौ यस्य ब्रह्मभेदो विवक्षित इत्याशङ्क्य प्रत्यग्रूप इत्याह—धिय इति । यः प्रत्यक्चेतनः अस्माकं धियः धीः अन्तःकरणवृत्तीरित्यर्थः । प्रचोदयात् प्रेरयाति । अन्तःकरणइत्या(वृत्त्या)दिकं प्रकाशयतीति यावत् । तथा च अन्तःकरणतद्भावभासकसाक्षित्वेन पूर्वोक्तं ब्रह्म ध्यायेमहीति निष्कृष्टार्थः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र कृष्णपण्डितभाष्यानुरोधेन संध्यानित्यत्वतत्कालतत्फलाद्युपवर्णनपूर्वकं तद्विनियुक्तमन्त्राणां विवरणं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

आन्तमेतत्पर्यालोचनायामिदं भाष्यं कृष्णपण्डितीयसंध्याभाष्यसंग्रहरूपमिति ज्ञायते । कर्तृनाम चात्र न दृश्यते । अमुद्रितं चेदम् ॥

No. 625 (C 366).

* सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यं सप्रयोगम् .

* Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Timmaṇṇācārya.
Substance—Paper.
Size—$9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches.
Character—Kannda.
Folios—108.
Lines on a page—10.
Letters in a line—26.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Not so very good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This work fixes up the time of offering morning and evening prayers and explains the meaning of the word Sandhyā and of the Saṅkalpavākya as well as of the mantras recited while performing the three sandhyās according to Ṛk and Yajus Śākhā. The author seems to belong to the Dwaita school of Philosophy.

उपक्रमः—

श्रीमत्सत्याधिराजं सुखमुखसुगुणं भाविसत्याधिराजं
वायुं सत्याधिराजं बुधगणविनुतं वेङ्कटार्यं प्रणम्य ।

सन्ध्यामन्त्रान्मनोज्ञान् त्रिसमयविहितान् ऋग्यजुर्वेदिनां च
व्याकुर्वे बुद्धिशुद्ध्यै मम गुरुवरगश्रीहरिप्रीतयेऽलम् ॥
ऋग्भाष्ये सूत्रभाष्ये दशनिगमशिरोदिव्यभाष्येषु गीता-
भाष्ये तन्त्रादिसारे स्मृतिमुखसुकृतौ भारतार्थप्रकाशे ।
विक्षिप्तोक्तानुवक्तुर्मम स हि न भवेदन्यथाधीजदोषो
भाषारीत्युक्षणादेः परिचयरहितस्यागमार्थाभिधातुः ॥

अथ सन्ध्योपास्तिः कर्तव्या 'अहरहस्सन्ध्यामुपासीत' इति श्रुतेः। प्रातरुत्थाय सन्ध्यामुपासीतेति भाष्योदाहृतश्रुतेश्च ॥

सन्ध्याहीनोऽशुचिर्नित्यमनर्हस्सर्वकर्मसु ।
यदन्यत्कुरुते कर्म न तस्य फलभाग्भवेत् ॥
नानुतिष्ठति यः पूर्वामुपास्ते न च पश्चिमाम् ।
स शूद्रवद्बहिष्कार्यः सर्वस्माद्द्विजकर्मणः ॥

उपसंहारः—

आ सत्येनेति शाखान्तरपाठः। आ सम्यक् सत्येन श्रीहरिणा कार्योन्मुखीकृतेन रजसा रजोगुणेनेत्यर्थः, ऋतं यथार्थज्ञानं, सत्यं तत्पूर्विका कृतिरित्युक्तेः यथार्थज्ञानपूर्वकं कर्म सत्यमित्युच्यते ॥

॥ इति सन्ध्याभाष्यं सम्पूर्णम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सन्ध्याकालनिर्णयपूर्वकं तदीयसंकल्पवाक्यस्य सन्ध्याशब्दस्य चार्थमुपवर्ण्य सन्ध्येतिकर्तव्यताप्रमाणोपन्यसनपूर्वकं ऋग्यजुर्वेदिसन्ध्यात्रयविनियुक्तमन्त्राणामर्थ उपवर्णितो दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

एतन्निर्माता द्वैतमतीय इत्येतद्ग्रन्थपरिशीलनादवगम्यते। अमुद्रितं चैतत् ॥

No. 626 (C 1861).

* सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यं सप्रयोगम्.

* Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Timmṇṇācārya.
Substance—Papre.
Size—$9\frac{5}{8} \times 7$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—54.
Lines on a page—16.
Letters in a line—28.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 625 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 625 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 625 कोशवत.

वक्तव्यविशेषः—

No. 625 कोशवत्.

No. 627 (674).

* सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम्.

* Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Tirumala yajvā.
Substance—Palm-leaf.
Size—$18 \times 1\frac{3}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.

Folios—6.
Lines on a page—7.
Letters in a line—70.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief :—

This commentary explains the mantras that are recited in Sandyā prayers, according to the Adwaita school of Philosophy.

उपक्रमः—

सन्ध्यावन्दनमन्त्राणां वेदभाष्यानुसारतः ।
क्रियते वालवोधार्थं भाष्यं तिर्मलयज्वना ॥

आदौ प्राणायाममन्त्रमाह—ओं भूरिति । भूलोकाद्यभिमानिन्यो देवताः स्तूयन्ते। एता देवता मया कृतमाह्निकमनुजानन्त्वित्यत्र वा तात्पर्यम्। अवतीर्यों ब्रह्म भूः भूलोकाभिमानिनी देवता ओं ब्रह्मैव। अथवा एताः भूलोकाभिमानिनी(न्यो)देवताः सन्ध्यावन्दनादिकं मया कृतं ओं अनुजानन्तु। ओमित्यङ्गीकारे। एवमुत्तरत्र योजनीयम्। ओं तत्सवितुरिति गायत्रीप्रतिपाद्यस्य ब्रह्मत्वविवक्षया आदौ प्रणवोच्चारणम्। सवितुः सर्वप्रेरकस्य देवस्य दीव्यतीति देवः तस्य वरणीयं श्रेष्ठं सर्वैः प्रार्थनीयं तत् भर्गः तेजः धीमहि ध्यायेम । यः सविता परमेश्वरः नः धियः बुद्धिवृत्तीः ताः प्रचोदयात् प्रकर्षेण तत्त्वबोधे प्रेरयतु(ति) तस्य भर्गो धीमहीत्यन्वयः ॥

उपसंहारः—

हे पितः द्युलोक हे मातः हे पृथिवि 'इयं वै माता असौ पिता द्यौः पिता पृथिवी माता' इति श्रुतेः, वां युवामभिलक्ष्य इह कर्मणि यद्वचनमुपललते(ब्रुवे) ब्रवीमि, हे द्यावापृथिव्यौ इदं मदीयं वचनं सत्यमस्तु। किं तद्वचनमिति तु उच्यते—अवोभिः अस्मदीयरक्षणैः सह देवानां सर्वेषां युवां अवमे रक्षणे भूतं भवन्तं वयमपि भवत्प्रसादात्

इषं अन्नं वृजिनं तापवर्जितं जीरदानुं जीवनस्य दातारं विद्याम आलभेम। विद्लृ लाभे ॥

इति श्रीमाधवसोमयाजिकुलावतंसमल्लयज्वतनयेन तिरुमलसर्वतोमुखयाजिना विरचितं सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यं सम्पूर्णम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

संध्यात्रयोपासनविनियुक्तमन्त्राणां अद्वैतसंप्रदायानुसारेण विवरणमत्र नातिविस्तरं नातिसंगृहीतं च दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितमिदं भाष्यमस्मिन् कोशे समग्रं च दृश्यते ॥

No. 628 (B 922).

* सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यं सप्रयोगम्.

* Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Vibudhānanda Sarasvati.
Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Kannada.
Folios—127.
Lines on a page—13.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This commentary also vividly explains all the mantras, recited at the time of Sandhyopāsanā, according to the Yajus Śākhā. The commentator, Vibudhānandasaraswati is an Adwaitin and is the disciple of Srī Vāsudevāṇandasaraswati.

उपक्रमः—

यत्पादरजसस्सङ्गाच्छिलाऽभूदबला द्रुतम् ।
नौमि तं जानकीजानिमप्रमेयमहर्निशम् ॥
यस्य स्मरणमात्रेण भवन्ति विगतभ्रमाः ।
जनास्तं श्रीविरूपाक्षं गौरीकान्तमहं भजे ॥
यद्भाष्याद्यवलोकेन मूढास्सर्वेऽपि पण्डिताः ।
भवन्ति तान् शङ्करार्यान् नमामि ज्ञानसिद्धये ॥
विद्यारण्यमुखान् सर्वान् यतीन् नत्वा यथामति ।
भाष्यं करिष्ये सन्ध्याया वेदवेदान्तमार्गतः ॥

अथ कदाचन वासुदेवानन्दसरस्वतीपदकमलसमाराधको विबुधानन्दसरस्वतीनामकोऽहमाश्रमधर्ममनुसृत्य ग्रामैकरात्रविधिना पर्यटन् विजयमङ्गलं नाम अग्रहारमगमम् । अर्थापरिज्ञानेन वेदाध्ययनं निरर्थकमिति जानद्भिस्तत्रत्यैर्जनैः प्रतिदिनं स्वानुष्ठीयमानसन्ध्याया अर्थावबोधकमेकं ग्रन्थमारचय्यास्मभ्यं देयमिति क्रियासमभिहारेण प्रार्थितः भाष्यमिदं ग्रथितुमारभम् (भे) ॥

ननु सन्ध्यावन्दनं कथंभूतेन कर्तव्यम् । उच्यते—यज्ञोपवीती नित्योदकस्सन्ध्यामुपासीतेत्याश्वलायनके तथा दर्शनात् यज्ञोपवीतिना कृतस्नानेन मार्जनादिकं कुर्वता प्रदक्षिणं सन्ध्यावन्दनं कर्तव्यम् ॥

उपसंहारः—

प्रकृते तु सन्ध्यावन्दनस्य बहलकालातिक्रमणे सप्तरात्रात् पूर्वमतीतसन्ध्यानुष्ठानं प्रायश्चित्तपूर्वकं कार्यमिति वक्तुं न शक्यते, तथा शिष्टाचाराभावात्, स्मृतिकारैरनङ्गीकाराच्च । किन्तु यथोक्तप्रायश्चित्तमेव कृत्वा तत्कालोचितानुष्ठानमेव कार्यमिति स्मृतिविदां स्थितिः ॥

कृत्याऽनया महादेवो भवानीकमिता प्रभुः ।
प्रीयतां मम सर्वात्मा सर्वलोकेश्वरेश्वरः ॥
किञ्च श्रीशङ्कराचार्यविद्यारण्यमुखा बुधाः ।
अनुगृह्णन्तु मां विद्यादानेन प्रत्यहं भृशम् ॥

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यपदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणज्ञानानन्दमुनीश्वरान्तेवास्यन्यतमश्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीशिष्यविबुधानन्दसरस्वतीविरचितं सन्ध्याभाष्यं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सप्रमाणप्रपञ्चनं संध्योपासनप्रकारमुपवर्ण्य संध्यात्रयोपयुक्तानां सर्वेषामपि मन्त्राणां विस्तरेण अद्वैतसंप्रदायमनुसृत्य विवरणं प्रणीतं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं भाष्यं समग्रं दृश्यते, अमुद्रितं च । इदं च यजुस्संध्याभाष्यं श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीशिष्येण विबुधानन्दसरस्वत्याख्ययतिना प्रणीतमिति ग्रन्थान्तदृश्यमानप्रशस्तिपङ्क्त्या ज्ञायते ॥

No. 629 (47 ७7/1).

* सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम्.

* Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Louhitya Nīlakaṇṭha.
Substance—Palm-leaf.
Size—$12\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{8}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—10.
Lines on a page—6.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Correct or incorrect--Not so very correct.
Correct or incorrect— Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief--

This comnentay by Louhitya Nīlakaṇṭha is written in a very easy style and explains the mantras recited in Sandhyā worship according to Yajus Śākhā.

उपक्रमः—

नत्वा महाजगद्भूतिविभूतिपरिभूतिकृत् ।
लौहित्यनीलकण्ठेन क्रियते मन्त्रपीठिका ॥

आपोहिष्ठादिमन्त्रस्य सिन्धुद्वीपऋषिः स्मृतः ।
छन्दो गायत्रमापस्तु देवताः प्रोक्षणे च सः ॥

आपोहिष्ठेत्यादि । मयोभुवः हे आपः यूयं मयोभुवः स्थ सर्वभूतस्य सुखभूमयः खलु । मयः सुखम् । 'यद्वै शिवं तन्मयः' इति श्रुतेः । किञ्च, ता न ऊर्जे दधातन—ता एवंभूताः सुखभूमयः यूयं नोऽस्माकमूर्जे ऊर्जमन्नं दधातन धत्त । ऊर्ज इत्यूर्क्छब्दात् द्वितीयैकवचनस्यैकारो व्यत्ययेन । दधातनेति दधातेर्दानवाचिनो लोट्परस्मैपदमध्यमपुरुषबहुवचनस्य तप्तनप्तनथनाश्चेति तनादेशः । किमर्थमन्नमस्मभ्यमिति चेत्, महे रणाय चक्षसे -महते रणाय रमणीयेन्द्रियाय इन्द्रियाणां महत्त्वरमणीयत्वसिद्ध्यर्थं, अन्नेन हीन्द्रियाणि महत्त्वरमणीयत्वशक्तियुक्तानि भवन्ति । किञ्च, यो वश्शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः—हे आपः वः युष्माकं यः शिवतमो रसः तस्य भाजयतेह नः—इह जन्मनि नः अस्मान् तस्य भाजयत तं रसं सेवयत ॥

उपसंहारः—

एवमस्माभिर्बहुधा कृतानि यान्येनांसि, सर्वा ता विष्य शिथिरेव देव—हे देव तानि सर्वाण्येनांसि विष्य अस्मत्सकाशाद्विसृज । शिथिरा शिथिलानि कुरु । अथा ते स्याम वरुण प्रियासः—हे वरुण अथ एवं भवत्कटाक्षानन्तरं ते तव प्रियासः स्याम । यथोपदेशं मन्त्रार्थो व्याख्यातः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र याजुषसंध्यात्रयविनियुक्तमन्त्राणां पातकपरिहरणादिप्रार्थनपराणां ललितयैव वाक्यशैल्या अद्वैतमतानुरोधेन विवरणं कृतम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

अत्र 9–14 पत्रेषु अगस्त्यसंहितास्मृतिचन्द्रिकादिसंगृहीतगायत्रीमन्त्रार्थक्रमः, गोपीचन्दनेनोर्ध्वपुण्ड्रधारणक्रमः, आचमनसंध्याङ्गतर्पणादिक्रम इत्यादिकं संगृहीतं दृश्यते । अमुद्रितं चैतत् ॥

No. 630 (384/1).

* सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम्.

* Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Vidyāraṇya.?
Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—8.
Lines on a page—7.
Letters in a line—68.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good, but worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This commentary closely resembles that of Lauhitya Nīlakaṇṭha though the colophon says that the writer is Vidyāraṇya. The authorship, therefore, remains unsettled.

उपक्रमः—

"आपोहिष्ठेति मन्त्राणां सिन्धुद्वीपऋषिः स्मृतः ।
छन्दो गायत्रमप्सु (मापस्तु) देवताः प्रोक्षणे च सः ॥

आपो हि ष्ठा मयोभुवः—हे आपः यूयं मयोभुवः स्था हि सर्वभूतसुखभूमयः खलु । मयः सुखम्, 'यद्वै शिवं तन्मयः' इति श्रुतेः । किञ्च, ता न ऊर्जे दधातन–ता एवंभूताः सुखभूमयः यूयं नः अस्माकं ऊर्जे अन्नं दधातन धत्त" इत्यादि No. 629 कोशवत् ॥

उपसंहारः—

सर्वा ता विष्य शिथिरेव देव-हे देव ता तानि सर्वा सर्वाणि एनांसि विष्य अस्मत्सकाशाद्विसृज । शिथिरा शिथिराणि(लानि)कुरु । इवेति वाक्यालङ्कारे । अथा ते स्याम वरुण प्रियासः–हे वरुण ! अथ एवं भवत्प्रक्षा (त्कटाक्षा) नन्तरं ते तव प्रियासः प्रियाः स्याम ॥

इति श्रीविद्यारण्यकृतं सन्ध्यावन्दनभाष्यं सम्पूर्णम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्राद्वैतसम्प्रदायानुसारेण प्रातर्मध्याह्नसायंसन्ध्यावन्दनेषूपयुक्तानां मन्त्राणां अर्थः सम्यक् विशदीकृतो दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितमिदं भाष्यम्। No. 629 कोशान्तरे तु इदं भाष्यं लौहित्यनीलकण्ठप्रणीतमिति प्रतिज्ञातमेतत्समानानुपूर्वीकं दृश्यते । अत्र त्वन्ते विद्यारण्यकृतमिति लेखनं दृश्यत । अतः कर्तृनामधेयसंशयचिह्नं निर्दिष्टम् ॥

No. 631 (3096).

*सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यं सप्रयोगम्.

* Sandhyāvandanamatrabhāṣyam.

Author—Vidyāraṇya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{3}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—68.
Lines on a page—5.
Letters in a line—36.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief :—

This commentary by Vidyāraṇya explains the mantras of the Ṛk Sandhyopāsanā, authoritatively indicating their application and pointing out the Ṛṣi, Devatā and Chandas of every mantra.

उपक्रमः—

अथ सन्ध्याविधिरुच्यते । आदौ सन्ध्याशब्दार्थनिर्णयः ।

दक्षः—

अहोरात्रस्य या सन्धिः सूर्यनक्षत्रवर्जिता ।
सा च सन्ध्या समाख्याता मुनिभिस्तत्त्वदार्शिभिः ॥

रात्र्यन्तयामे नाडी द्वे सन्ध्यायाः काल उच्यते ।
दर्शनाद्रविरेखायास्तदन्तो मुनिभिस्स्मृतः ॥

रविरेखाया दर्शनाद्युपलक्षितः कालः सन्ध्येत्यर्थः ।

स्मृत्यन्तरे—

मुहूर्तमुदयात्पूर्वं मुहूर्तमुदयात्परम् ।
सन्ध्याकालः स विज्ञेयः सायाह्ने तु विपर्ययः ॥

अत एव—

काले च वन्दिता सन्ध्या सा सन्ध्या फलदायिनी ।
अकाले निष्फला ज्ञेया सन्ध्या वन्ध्या वधूरिव ॥

उपसंहारः—

मित्रो देवेष्विति । मित्रो भगवा . . . . . द्योतमानमनुष्येषु मध्ये यो जनः वृक्तबर्हिषे वृक्तं लूनं बर्हिर्येन सः, बर्हिर्लवनासादनपूर्वकं हविषो दाता ऋत्विगित्यर्थः, तस्मै इष्टव्रताः इष्टानि कल्याणानि याभिः सिध्यन्ति ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र प्रयोगप्रमाणोपन्यासपूर्वकं तत्तन्मन्त्रऋषिदेवताच्छन्दोनिरूपणपूर्वकं च बह्वृचसंध्यावन्दनोपयुक्तमन्त्राणां अद्वैतसंप्रदायमनुसृत्य विस्तरेण विवरणं कृतम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

एतत्कोशान्ते 69–71 पत्रेषु श्रौतस्मार्तपौराणाचमनलक्षणानि लिखितानि दृश्यन्ते । No. 632 कोशे तत्तत्पत्राञ्चलेषु विद्यारण्यभाष्यमिति लेखदर्शनात्प्रायस्तत्समानानुपूर्व्या एवात्र दर्शनादिदं विद्यारण्यप्रणीतमिति निर्दिष्टम् ॥

No. 632 (C 464).

* सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम्.

* Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Vidyāraṇya.
Substance—Paper.
Size—$8\frac{1}{8} \times 5\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—13.
Lines on a page—20.
Letters in a line—28.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incompleet—Incomplete.

उपक्रमः—

आपोहिष्ठेति नवर्चस्य सूक्तस्य अम्बरीषस्सिन्धुद्वीपः त्वाष्ट्रः त्रिशिरा आपो गायत्री । द्वे अनुष्टुभौ । पञ्चमी वर्धमाना । सप्तमी प्रतिष्ठा । आपो हि ष्ठेति । हि यस्मात् कारणात् हे आपः या यूयं मयोभुवः सुखस्य भावयित्र्यो भवथ ताः तादृशा यूयं नः अस्मान् ऊर्जे अन्नाय दधातन धत्त, अन्नप्राप्तियोग्यान् कुरुत ॥

उपसंहारः—

भूर्भुवःस्वः पुरुषं तर्पयामि । द्विराचम्य । कालाग्निरुद्रोपनिषद्विधिना त्रिपुण्ड्रधारणं कुर्यात् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 631 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

No. 631 कोशे दृश्यमानग्रन्थ एवात्र कोशे क्रमव्यत्यासेन लिखितस्ततो न्यूनश्च दृश्यते । एतच्च भाष्यं विद्यारण्यकृतमित्यस्मिन् कोशे पत्राञ्चलेषु निर्दिष्टं दृश्यते ॥

No. 633 (C 465/2).

* संध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम्.

* Sandhyāvandanamantrabhaṣyam.

Substance—Paper.
Size—$8\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{16}$
Character—Telugu.
Folios—42-48.
Lines on a page—18.
Letters in a line—32.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This is also a commentary written in an easy style, on the Yajus Sandhyā mantras. The author is not known.

उपक्रमः—

प्राणायाममन्त्रस्य भाष्यमाह—ओं भूरिति । भूलोकाभिमानिन्यो देवता ब्रह्मैक्येन स्तूयन्ते । भूः भूलोकाभिमानिनी देवता ब्रह्मवदित्योमिति विग्रहः । एवमुत्तरत्र योज्यम् । ओं तत्सदिति (तत्सवितुरिति) गायत्रीप्रतिपाद्यस्य ब्रह्मत्वविवक्षया आदौ प्रणवोच्चारणम् । सवितुः सर्वप्रेरकस्य देवस्य दीव्यमानस्य, दीव्यतीति देवः तस्य, वरेणीयं श्रेष्ठं सर्वैः प्रार्थनीयं तत् तथा प्रसिद्धं भर्गः तेजः धीमहि ध्यायामः ॥

उपसंहारः—

ज्योक् उज्ज्वलं दीर्घकालं सूर्यं दृशे द्रष्टुं समर्थौ भूयासम् । यः सूर्यः महतोऽर्णवात् समुद्रादुदगात् तादृशः विभ्राजमानः दिवि दीप्यमानः सारिरस्य सलिलस्य मध्यात् ऋषभः कामानां लोहिताक्षः वार्षिताक्षः ? रक्तरश्मिारित्यर्थः । विपश्चित् सर्वज्ञः सूर्यः मां मनसा पुनातु वर्णनीयेन रश्मिसंघेनेत्यर्थः । स्पष्टमन्यत् ॥

॥ इति संध्याभाष्यम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र याजुषसंध्यामन्त्राणां सरलया वाक्यशैल्या नातिविस्तृतं नातिसंगृहीतं च विवरणं कृतम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितमिदं भाष्यं समग्रं चात्र दृश्यते । कर्तुर्नाम च न दृश्यते ॥

No. 634 (970/2).

संध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम् (नित्यमन्त्रार्थानुसंधानदीपिका).
Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Nārāyaṇamuni.
Substance—Palm-leaf.
Size—18 × 1½ inches.
Character—Telugu.
Folios—6-14.
Lines on a page—7.
Letters in a line.—80.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

[1] यत्प्रसादेन वेदार्थो हस्तामलकतां गतः ।
नमामि शठजिद्योगिचरणाम्बुरुहं हि तत् ॥
आपोहिष्ठादिमन्त्राणां व्याख्यास्सन्ति सहस्रशः ।
त्रय्यन्तार्थानुसारेण व्याख्येयं क्रियते मया ॥

आपोहिष्ठेति मन्त्रस्य सिन्धुद्वीपऋषिः गायत्रीच्छन्दः आपो देवताः । अपां प्रोक्षणे विनियोगः । आपोहिष्ठादिमन्त्राणां पाञ्चरात्रादिसच्छास्त्रेषु-परमात्मा देवतेत्यभिधानादत्रत्यदेवताशब्दाः परमात्मनारायणवाचकाः । अतोऽन्यपरतया प्रतीयमानानामपि शब्दानां नामरूपव्याकरणश्रुत्या पर-

---

[1] 'नमामि शठजिद्योगिचरणाम्बुरुहं हि मे ।
यत्प्रसादेन वेदार्था हस्तामलकतां गताः ॥'
इति कोशान्तरे पाठ उपलभ्यते ।

मात्मपरत्वं वेदान्ते निर्णीतम्। आपो हि ष्ठा मयोभुवः—हे आपः यूयं मयोभुवः स्थ हि सर्वस्य प्राणिजातस्य सुखभूमयो हि। 'यद्वै शिवं तन्मयः' इति मयश्शब्दस्य सुखसाधनवाचित्वात् तत्कार्यस्य तच्छब्देनाभिधानमत्र द्रष्टव्यम्॥

उपसंहारः—

हे वरुण अथ अनन्तरं तव प्रियाः स्याम। त्वया सकलपापविमोचने कृते मुक्तसमस्तबन्धा वयं 'प्रियो हि ज्ञानिनोऽत्यर्थमहं स च मम प्रियः' इतिवदुत्तरोत्तरं तव प्रीतिवर्धकास्त्वदिच्छानुविधायिनः त्वत्स्वरूपगुणविभूत्यनुभवैकरसा भवेमेत्यर्थः॥

षष्टिप्रबन्धनिर्मातुः (निर्माता) शठकोपमुनीशितुः।

दासो (शिष्यो) नारायणमुनिर्नित्यमन्त्रानुद(दा)श्नयत्॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सन्ध्याकालनिर्णयादिपूर्वकं यथाशास्त्रमनुष्ठितकर्मणः फलाभिधानसहितं च श्रीवैष्णवसम्प्रदायानुरोधात् याजुषाणां प्रातर्मध्याह्नसायंसन्ध्यावन्दनविनियुक्तमन्त्राणां वेदान्तभगवच्छास्त्रानुरोधेन विवरणं सम्यक्कृतम्॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितमिदं भाष्यम्। एतत्कोशान्ते एकस्मिन् पत्रे चक्राङ्कनयोग्यमासकालादिकं निर्णीतं दृश्यते। एतत्प्रबन्धप्रणेतारः श्रीमदहोबलमठास्थानपरम्परायां द्वैतीयिकं स्थानमधिष्ठिता यतिपुङ्गवा इति ज्ञायते। भाष्यस्यास्य नित्यामन्त्रार्थानुसंधानदीपिकेत्यपि व्यपदेशो दृश्यते॥

No. 635 (4883).

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम् (नित्यमन्त्रार्थानुसन्धानदीपिका).

Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Nārāyaṇamuni.	Size—$16 \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Substance—Palm-leaf.	Character—Telugu.

Folios—37—48.
Lines on a page—6.
Letters in a line—74.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—In-complete.

उपक्रमः—

'पुण्डरीकसमासीनं पाण्डुराभ्रेन्दुसंनिभम् ।
अखण्डबोधजनकं हयग्रीवमुपास्महे ॥'

इत्यादावेकं श्लोकमात्रमधिकं दृश्यते । अन्यत्सर्वं No. 634 कोशवत्. ॥

उपसंहारः—

No. 634 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 634 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 634 कोशवत्.

No. 636 (743/8).

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम् (नित्यमन्त्रार्थानुसन्धानदीपिका).

Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Nārāyaṇamuni.
Substance—Palm-leaf.
Size—$10\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—3–12.
Lines on a page—10.
Letters in a line—54.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 634 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 634 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 634 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितमिदं भाष्यम्। कोशेऽस्मिन् भाष्यकर्तुः कूरनारायण इति नाम निर्दिष्टं दृश्यते। कूरदेशाभिजनत्वात्तथा व्यपदेशः स्यादिति भाति। एतत्कोशादौ 3 पत्रेषु संग्रहेण गायत्रीप्राणायाममन्त्राणां विवरणं कृतं दृश्यते। तत्कर्तुर्नाम च न दृश्यते ॥

No. 637 (1480/1).

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम् (नित्यमन्त्रार्थानुसन्धानदीपिका).

Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Nārāyaṇamuni.
Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—16.
Lines on a page—6.

Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 634 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 634 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 634 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 634 कोशवत्.

No. 638 (511/3).

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम् (नित्यमन्त्रार्थानुसन्धानदीपिका).

Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Nārāyaṇamuni.
Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{5}{8}\times1\frac{3}{4}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—8.
Lines on a page—10.
Letters in a line—66.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 634 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 634 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 634 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 634 कोशवत्.

No. 639 (930/1).

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम् (नित्यमन्त्रार्थानुसन्धानदीपिका).

Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Nārāyaṇamuni.
Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{3}{8} \times 1\frac{5}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—6.
Lines on a page—9.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Not good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 634 काशवत्.

उपसंहारः—

उकारो लक्ष्मीवाचकः, अवधारणवाचको वा 'तदेवाग्निस्तद्वायुस्तत्सूर्यस्तदु चन्द्रमाः' इत्यत्रैवकारस्य स्थाने उकारस्य प्रयोगात् ॥ पञ्चविंशत्यक्षरो मकारः चतुर्विंशत्तत्त्वात्मकप्रधानाद्यतिरिक्तं जीवात्मानमाह । मन अवबोध—

प्रतिपाद्यविषयः—

No 634 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

No. 634 कोशवत्.

No. 640 (1362/2).

* सन्ध्यावदन्नमन्त्रभाष्यम्.

* Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Śankarācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Grantha.

Folios—26.

Lines on a page—8.

Letters in a line—62.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Worm-eaten here and there.

Correct or incorrect—Appears to be correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

सन्ध्याभाष्यमिदं गुह्यं ब्रह्मज्ञानप्रदीपकम् ।
शंकरार्येण भगवत्पादाचार्येण निर्मितम् ॥

सिद्धमिह देवतिर्यङ्मनुष्यस्थावरसंज्ञानामात्मनां भगवानेवात्मेति भगवदाधारत्वात् भगवच्छेषतया भगवत्प्रकारत्वात् । भगवांश्च तेषां जीवात्मनां स्वामीति सिद्धम् । कुतः, तेषां नियामकत्वात्, तदाधारत्वाच्च । आत्मपरमात्मनोश्च शरीरशरीरिभावेन तादात्म्यम् । तद्यथा—अन्तर्यामिब्राह्मणे *"य आत्मनि तिष्ठन्नात्मनोऽन्तरो यमात्मा न वेद यस्यात्मा शरीरं य आत्मानमन्तरो यमयत्येष त आत्मा अन्तर्याम्यमृतः" इति ॥

उपसंहारः—

सूर्यः सुष्टु स्वकर्मसु प्राणिनः प्रेरयन् विपश्चित् सर्वज्ञः स भगवान् क्षीरसागरशायी नारायणो मनसा अस्मद्विषयप्रसादप्रवणेन चित्तेन मा मां स्वाराधनयोग्यत्वाय पुनः पुनातु । पूर्वोक्तानां पश्येमेत्यादिबहुवचनानां मामित्यनेनैकार्थत्वेऽपि वाक्यभेदेन सामानाधिकरण्याभावादस्मानिति विपरिणामो न कृत इत्यखिलमनवद्यम् ॥

इति श्रीशंकराचार्यभगवता विरचितं सन्ध्याभाष्यं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 645 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

एतद्भाष्यानुपूर्वी च आन्तं प्रायः सुदर्शनसूरिभाष्यानुपूर्वीसदृश्येव दृश्यते, परं त्वाद्यन्तयोः क्वचित्क्वचिन्मध्ये च किञ्चित्किंचित्पाठभेद उपल-

* बृहदारण्यके माध्यंदिनपाठानुसार्येतत् ।

भ्यते । तावन्मात्रेण तत्रत्यमङ्गलपद्यादर्शनेन भाष्यकृन्नामभेददर्शनेन च इदं भाष्यं ततः पृथङ्निर्दिष्टम् । कोशेऽस्मिन् भाष्यकर्तुः शंकराचार्यभगवान् इति नामधेयमन्ते लिखितमस्ति । एवमेवादौ च मङ्गलपद्ये प्रतिज्ञातम् । न तावताऽस्य प्रसिद्धशंकराचार्यपरत्वं संभाव्यते । यतोऽत्र भाष्ये मन्त्रार्थविवरणं विशिष्टाद्वैतसंप्रदायानुरोधेनैव दृश्यते । अत एतत्कर्तुः विशिष्टाद्वैतसंप्रदायानुयायिनः शंकराचार्य इति नामधेयमिति ज्ञायते । No. 641 कोशे तु आदौ मङ्गलश्लोके 'शंकरार्येण' इत्यस्य स्थाने शठकार्येण इति शोधनं कृतं दृश्यते । परं तु तन्निरवलम्बनामित्यस्माभिः परित्यक्तम् । 'शठार्यार्येण' इति पाठश्चेदुपलभ्येत तदा सुसंगतं स्यादिति ॥

No. 641 (B 138).

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम्.

Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Śankarācārya.
Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Telugu.
Folios—28.
Lines on a page—22.
Letters in a line—22.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 640 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 640 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 645 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् मङ्गलपद्ये 'शंकरार्येण' इत्यत्र 'शठकार्येण' इति शोधनं कृतं दृश्यते। अत्रत्यकोशेषु तादृशपाठानुपलम्भादस्माभिः न तत् ग्रन्थकर्तृनामधेयं निर्दिष्टम्। 'शठार्यार्येण' इति पाठश्चेदुपलभ्येत तदा सुसंगतं स्यादिति भाति ॥

No. 642 (3427/1).

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम्.

Sandhyāvandanamantrabhāṣyām.

Author—Śankarācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$9\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—62.
Lines on a page—6.
Letters in a line—36.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good, but last folio is broken.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 640 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 640 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 645 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

No. 640 कोशवत्.

No. 643 (4578/4).

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम्.

Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Śankarācārya.
Substance—Palm-leal.
Size—$12\frac{1}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—67-95.
Lines on a page—7.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 640 कोशवत्.

उपसंहारः—

आपः पूर्वोक्ताः पृथिवीं पुनन्तु। पृथिवीशब्दः पृथिव्यादिपञ्चमहाभूतोपलक्षणार्थः, तेन च तत्सङ्घातोऽनुष्ठातृपरिग्रहो देह उपलक्ष्यते, तदनुष्ठातृवचनत्वादस्य मन्त्रस्य। तां पृथिवीं मदीयामित्यर्थः। ताभिरद्भिः पूता सा पृथिवी क्षेत्रभूता मां क्षेत्रज्ञं पुनातु। किं चापश्च मां पुनन्तु। अपि च ब्रह्मणस्पतिः ब्रह्मणो वेदस्य पतिः पाता

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 640 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं भाष्यं माध्याह्निकसन्ध्यावन्दनारम्भपर्यन्तं दृश्यते॥

No. 644 (A 391/3).

*सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यं कर्णाटकभाषात्मकम् .

* Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Srī Rañgācārya.
Substance—Paper.
Size—$12\frac{3}{4} \times 8$ inches.
Character—Telugu.
Folios—20-29.
Lines on a page—28.
Letters in a line—20.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This work explains, in Kannada, the meaning of the mantras of Sandhyāvandana.

उपक्रमः—

श्रीभूनीळापतिं वन्दे गायत्रीप्रतिपादितम् ।
सर्वकर्मसमाराध्यं श्रीमन्नारायणं सदा ॥

मूलस्य पदविभागक्रमः—आपः हि स्था मयोभुवः । ताः नः ऊर्जे दधातन । महे रणाय चक्षसे । यः वः शिवतमः रसः । तस्य भाजयत इह नः । उशतीः इव मातरः । तस्मै अरं गमाम वः । यस्य क्षयाय जिन्वथ । आपः जनयथा च नः ।

कर्णाटभाष्यम्—हे आपः एलै उदकगळिरा नीवु परमात्मने मयोभुवः स्था हि—सर्वप्राणिसमूहक्कू सुखसाधनभूमिगळल्लवे ॥

उपसंहारः—

'प्रियो हि ज्ञानिनोऽत्यर्थमहं स च मम प्रियः' एंबरीत्या उत्तरोत्तरप्रीतिवर्धकरागि निन्न इच्छानुयायिगळागि निन्न स्वरूपरूपगुणविभूत्यनुभवैकरसरागि आगुवेवु एंदु अर्थवु । इल्लि सर्वत्र प्रयोगिसल्पट्टिरुव वरुणसूर्यापूशब्दगळिगे तदन्तर्यामियादनारायणपरवाद अर्थवेंदु श्रुतिस्मृत्यादिप्रमाणगळ वलदिंद तिळियवेकु ॥

इति कर्णाटकभाषाभाष्यसहितं सन्ध्यागायत्रीभाष्यं सम्पूर्णम् ॥
श्रीनिवासपुरस्थेन वादिभीकृत्कुलेन्दुना ।
श्रीरङ्गार्येण सन्ध्याया भाष्यं भाषामयं कृतम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र श्रीमन्नारायणमुनिप्रणीतभाष्यानुरोधेन संस्कृतभाषानभिज्ञानामपि मन्त्रार्थबोधाय पदविभागप्रदर्शनपूर्वकं सन्ध्यात्रयविनियुक्तमन्त्राणां श्रीवैष्णवसंप्रदायमनुसृत्य कर्णाटभाषया विवरणं कृतम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितोऽयं ग्रन्थः ॥ ग्रन्थकृदयं महीशूरदेशान्तर्वर्तिचामराजपुरनिकटस्थश्रीनिवासपुरवासी श्रीवैष्णवसंप्रदायानुसारीति ज्ञायते ॥

No. 645 (B 753).

सन्ध्यावन्धनमन्त्रभाष्यम् .

Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Sudarśanasūri.
Substance—Paper.
Size—8 × 6 inches.
Character—Grantha.
Folios—27.
Lines on a page—26.
Letters in a line—18.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

वरदमिश्रपदाब्जसमाश्रयप्रथितसम्भृतसम्पदुपागमः ।
अहमवाङ्मनसावसरं हरेश्चरणपद्मयुगं शरणं व्रजे (श्रये) ॥
लक्ष्मीलक्ष्मीशपादाभ्यामियमस्तु नमस्कृतिः ।
श्रुतिस्मृत्युदितं कर्म यदाराधनसंश्रयम् ॥
वरदश्रीनृसिंहार्यस्योपदेशबलोदिताम् ।
सन्ध्यावन्दनमन्त्राणां विदधे वृत्तिमन्विताम् ॥

सिद्धमिह देवतिर्यङ्मनुष्यस्थावरस्थानामात्मनां भगवन्नियाम्य-भगवद्धार्यभगवच्छेषतया भगवत्कैंकर्यकारकत्वात् (त्प्रकारत्वात्) भगवतश्च तत्प्रतिसंबन्धितया तन्नियामकतद्धारकतच्छेषितया तत्प्रकारित्वादाकृतिवाचिनां शब्दानामपर्यवसानवृत्त्या भगवत्पर्यन्तस्वार्थाभिधायित्वात्परमपुरुषस्य शब्दैकगोचरत्वेन शब्दस्य च विशेषणविशेष्यभावसामानाधिकरण्यमुखेन गमकत्वव्यवस्थापनाज्जीवपरमात्मनोः शरीरशरीरिभावेन तादात्म्यम् । तथाचान्तर्यामिब्राह्मणे—

उपसंहारः—

पुनरपि कीदृशः? लोहिताक्षः तरुणतरणिकिरणविकसितसरसीरुहवदरुणेक्षण इत्यर्थः, सूर्यः पूर्वोक्तनिर्वचनः विपश्चित् स भगवान् क्षीरार्णवशायी नारायणः मनसा अस्मद्विषयप्रसादप्रवणेन मानसेन मां स्वाराधनयोग्यत्वाय पुनः पुनातु । पूर्वोक्तानां पश्येमेति बहुवचनानां मामित्यनेनैकार्थत्वेऽपि वा सामानाधिकरण्याभावो विपरिणामो वा । अखिलजनवन्द्यगुरुषु बहुवचनमित्यनुशासनान्मामित्यने[नै]कार्थत्वेऽपि वाक्यभेदेन सामानाधिकरण्याभावान्न दोषः ॥

हरितान्वयदीपेन व्यासनाम्ना विपश्चिता ।
मन्त्रभाष्यमिदं गुह्यं लिखितं (निखिलं) निरणायि तत् ॥

इति श्रीरङ्गराजदिव्याज्ञालब्धवेदव्यासापरनामधेयस्य श्रीसुदर्शनाचार्यस्य कृतिषु सन्ध्यावन्दनभाष्यं सम्पूर्णम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र भगवन्नामकीर्तनमहिमोपवर्णनपूर्वकं भगवतो हरेस्सर्वान्तरात्मत्वमभिधाय मन्त्रलक्षणतद्भेदादिकं प्रकाश्य श्रीवैष्णवसम्प्रदायानुसारेण यजुर्वेदाम्नातानां सन्ध्यावन्दनमन्त्राणां सम्यग्विवरणं कृतम् ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितमिदं भाष्यं श्रीवैष्णवसंप्रदायानुसारि च दृश्यते ॥

No. 646 (B 190).

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम्.

Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Sudarśanasūri.
Substance—Paper.
Size—$7\frac{5}{8} \times 6$ inches.
Character—Telugu.
Folios—58.
Lines on a page—12.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 645 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 645 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 645 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 645 कोशवत्.

No. 647 (1462/2).

सन्ध्यावन्दनमन्त्रभाष्यम्.

Sandhyāvandanamantrabhāṣyam.

Author—Sudarśanasūri.
Substance—Palm-leaf.
Size—$17\frac{1}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Telugu.

Folios—53-80.
Lines on a page—5.
Letters in a line—84.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

'वरदमिश्र' इत्यादिमपद्यमात्रमत्र न दृश्यते। अन्यत्सर्वं No. 645 कोशवत्॥

उपसंहारः—

No. 645 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 645 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 645 कोशवत.

No. 648 (B 746).

सन्ध्याभाष्यं ऋक्शाखीयम्.

Sandhyābhāṣyam.

Author—Venkaṭakṛṣṇācārya.
Substance—Paper.
Size—$7\frac{3}{4} \times 5\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—36.
Lines on a page—14.
Letters in a line—26.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

लक्ष्मीलक्ष्मीशपादाभ्यामियमस्तु नमस्कृतिः।
यया निखिलभाग्यानि भवेयुर्भजतां हरिम्॥ १॥

श्रुतिस्मृत्युदितं कर्म यदाराधनसाधनम् ।
तद्विधायकमन्त्राणां वृत्तिं वक्ष्ये यथाक्रमम् ॥ २ ॥
यावन्तोऽस्यां विकर्मस्थाः पृथिव्यां बालिशा द्विजाः ।
तेषां पावित्र्यसिद्ध्यर्थं सन्ध्या सृष्टा स्वयम्भुवा ॥ ३ ॥

व्यासः—

उपास्तिः सन्धौ सूर्यस्य निशायां दिवसस्य च ।
तामेव ताभ्यां तस्मात्तु प्रवदन्ति महर्षयः ॥ ४ ॥

सूर्यान्तर्गतभगवद्ध्यानं सन्ध्येत्युक्तं भवति ।

सन्ध्याधिकारकालः—

मौञ्जीबन्धनमारभ्य सायंप्रातश्च कालयोः ।
मध्याह्नेऽपि च कर्तव्यं यावत्प्राणविमोक्षणम् ॥
प्रातस्सन्ध्यां सनक्षत्रामुपासीत यथाविधि ।
सावित्रीं पश्चिमां सन्ध्यामनस्तमितभास्करे ॥

उपसंहारः—

यत्किञ्चिद्दुरितं यच्चान्यत्पापं मयि निष्पन्नमिदं पापजातं तत्कर्तारं मामममृतयोनौ मरणरहिते जगत्कारणे सत्ये बाधरहिते ज्योतिषि स्वयम्प्रकाशे जुहोमि प्रक्षिपामि अहमनेन होमेन सर्वं भस्मीकरोमीत्यर्थः । तदर्थमिदमभिमन्त्रितं जलं स्वाहा मदीये वक्त्राग्नौ सुष्ठु हुतमस्तु ॥

इति श्रीरामचन्द्रपरिव्राट्पादारविन्दपरिचारकश्रीमद्व्यासमुनिवरदगोपालकृष्णमठाभिमानिनो नागावधानि[नः] पुत्रेण श्रीमद्रघुनाथतीर्थयतिपतिकृपापात्रेण वेंकटकृष्णाचार्येण कृतमृक्सन्ध्याभाष्यं सम्पूर्णम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

द्वैतमतानुसारेण सप्रमाणोपन्यासं सन्ध्याकालनिर्णयादिपुरस्सरं संध्यानुष्ठानफलप्रकाशनसहितं च सन्ध्यात्रयान्तर्गतनिखिलमन्त्राणामर्थः सम्यगत्राभिहितो दृश्यते ॥

एतद्भाष्यप्रणेता वेंकटकृष्णार्यः श्रीव्यासमुनिवरदगोपालकृष्ण-मठाभिमानिनागावधानिपुत्रः श्रीरघुनाथतीर्थयतिशिष्यश्चेति ग्रन्थान्त-परिदृश्यमानप्रशस्तिपङ्क्त्या ज्ञायते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इदमेव भाष्यं मध्वाचार्यकर्तृकमिति आनन्दाश्रममुद्रणालये माध्या-ह्निकसंध्याप्रकरणारम्भपर्यन्तं मुद्रितं दृश्यते । अत्र तु बहुषु कोशेषु वेंकटकृष्णार्यकर्तृकमेवेदमित्युल्लिखितं दृश्यते ॥

No. 649 (4001/3).

सन्ध्याभाष्यं ऋक्शाखीयम्.

Sandhyābhāṣyam.

Author—Venkaṭakṛṣṇā-cārya.
Substance—Paper.
Size—16 × 1½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—23.
Lines on a page—10.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 648 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 648 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 648 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 648 कोशवत्.

No. 650 (1108/2).

सन्ध्याभाष्यं ऋक्शाखीयम्.

Sandhyābhāṣyam.

Author—Venkaṭakṛṣṇācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—123–155.
Lines on a page—7.
Letters in a line—68.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 648 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 648 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 648 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 648 कोशवत्.

एतत्कोशान्ते नन्दनाश्वयुजशुक्लपञ्चम्यां सौम्यवासरे एतद्ग्रन्थलेखनसमाप्तिकालो निर्दिष्टो दृश्यते ॥

No. 651 (2437/4).

सन्ध्याभाष्यं ऋक्शाखीयम्.

Sandhyābhāṣyam.

Author—Venkaṭakṛṣṇācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{3}{4} \times 2\frac{1}{8}$ inches.

Character—Nāgarī.
Folios—3-26.
Lines on a page—11.
Letters in a line—50.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Not good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

प्रक्षाळ्य हस्तौ चाभ्युक्ष्य पादं शीर्षं तथैकतः ।
मध्यमाङ्गुलिपृष्ठैश्च संस्पृशेद्घ्राणमूर्धकम् ॥
हस्तौ प्रक्षाळ्य संस्पृश्य घ्राणादिद्वादशं पृथक् ।
अङ्गुष्ठेन प्रदेशिन्या घ्राणौ पश्चादुपस्पृशेत ॥

उपसंहारः—

No. 648 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 648 कोशवत.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् एतद्भाष्यादिमभागो न दृश्यते.

No. 652 (C 634).

सन्ध्याभाष्यं ऋक्शाखीयम्.

Sandhyābhāṣyam.

Author—Venkaṭakṛṣṇācārya.
Substance—Paper.
Size—$9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—24.
Lines on a page—12.
Letters in a line—38.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 648 कोशवत्.

उपसंहारः—

अधोदिशि—शेषः वारुणी मित्रः मैत्री एभिरुपास्यः शेषशायी। अवान्तरदिशि—गणेशः तदुपास्यः सङ्कर्षणः। एकोनपञ्चाशन्मरुतः। तदुपास्योऽनिरुद्धः। स्वर्नामकः अनिरुद्धसङ्कर्षणः। प्रतिहारनामको अनिरुद्धः निधननामकसङ्कर्षणरामः॥

॥ इति प्रातस्सन्ध्याप्रकरणं सम्पूर्णम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 648 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं भाष्यं प्रातस्सन्ध्याप्रकरणान्तमेव दृश्यते।

No. 653 (B 968).

* सन्ध्याभाष्यं यजुश्शाखीयम्.

* Sandhyābhāṣyam.

Author—Venkaṭakṛṣṇācārya.
Substance—Paper.
Size—8 × 6½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—80.
Lines on a page—12.
Letters in a line—16.
Age of Ms.—Not very old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Bhāṣya gives out the meanings of the Sandhyā mantras according to Yajus Śākhā, following the Dwaita system of philosophy.

उपक्रमः—

लक्ष्मीलक्ष्मीशपादाभ्यामियमस्तु नमस्कृतिः ।
यया निखिलभाग्यानि भवेयुर्भजतां हरिम् ॥
श्रुतिस्मृत्युदितं कृत्यं यदाराधनसाधनम् ।
तद्विधायकमन्त्राणां वृत्तिं वक्ष्ये यथाक्रमम् ॥
यावन्तोऽस्यां विकर्मस्थाः पृथिव्यां बालिशा द्विजाः ।
तेषां पावित्र्यसिद्ध्यर्थं सन्ध्या सृष्टा स्वयंभुवा ।
उपास्तिः सन्ध्या सूर्यस्य निशाया दिवसस्य च ।
तामेव ताभ्यां तस्मात्तु प्रवदन्ति महर्षयः ॥

सूर्यान्तर्गतभगवद्ध्यानं सन्ध्येत्युक्तं भवति ।

सन्ध्याकालः—

प्रातस्सन्ध्यां सनक्षत्रामुपासीत यथाविधि ।
सावित्रीं पश्चिमां सन्ध्यामनस्तमितभास्करे ॥

उपसंहारः—

अथ त्वत्प्रसादेन पापविनाशानन्तरं त्वत्प्रसादलब्धज्ञानेन ते तव प्रियासः प्रियाः स्मः । वरुणेति संबोधनम् । एतदुक्तं भवति—हे देव क्रीडादिगुणविशिष्ट हे वरुण वरुणशब्दवाच्य त्वत्प्रसादात् ध्वस्तसमस्तकिल्बिषा इहलोकपरलोकयोः कृतकृत्या भवेमेत्युपस्थाता प्रार्थयते ॥

॥ इति यजुस्संध्याभाष्यं संपूर्णम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सप्रमाणप्रपञ्चनं सन्ध्योपासनाचरणप्रकारं प्रकाश्य याजुषानुष्ठेयसन्ध्यात्रयविनियुक्तमन्त्राणां केशवादिनाममन्त्राणां च ललितयैव वाक्यशैल्या द्वैतमतानुरोधेन विवरणपूर्वकं सन्ध्याचरणतदभावयोः फलप्रत्यवायादिकं चोपवर्णितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं भाष्यं समग्रं दृश्यते । अमुद्रितं चैतत् । यद्यप्यत्र एतद्भाष्यप्रणेतुर्नाम न दृश्यते । तथापि एतत्कोशालयोपलभ्यमानवेंकट-

कृष्णार्यप्रणीतबह्वृचसन्ध्याभाष्यग्रन्थानुपूर्व्या एव बहुशस्तत्रतत्र दर्शनात् तत्रत्यबह्वृचसन्ध्यामात्रासाधारणान् मन्त्रान् विहाय तत्रतत्र याजुषमात्रसाधारणमन्त्रान् विनिर्दिश्य तेषां विवरणाच्च वेंकटकृष्णार्येणैव याजुषानुरोधीदं कृतं स्यादित्यस्यापि तत्कर्तृकत्वेनैव निर्देशः कृतः ॥

No. 654 (2283/6).

सिंहानुवाकः.

Siṃhānuvākaḥ.

Substance—Palm-leaf.	Age of Ms.—Old.
Size—16 × 1¾ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Grantha.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—55.	
Lines on a page—10.	Complete or incomplete—Complete.
Letters in a line—60.	

उपक्रमः—

सिंहे मे मन्युः, व्याघ्रे मे अन्तरामयः, वृके मे क्षुत्, अश्वे मे घसिः, धन्वनि मे पिपासा, राजगृहे मे अशनाया, अश्मनि मे तन्द्रिः, गर्दभे मेऽर्शः ॥

उपसंहारः—

अप्सु मे श्रमः, ब्रह्मोज्झे मे किल्बिषं, अपेहि पाप्मन् पुनरपनाशितो भवा नः पाप्मन् सुकृतस्य लोके पाप्मन् धेह्यविहृतो यो नः पाप्मन्न जहाति तमु त्वा जहिमो वयं अन्यत्रास्मन्निविशतात् सहस्राक्षोऽमर्त्यो यो नो द्वेष्टि स रिष्यतु यमु द्विष्मः तमु जहि ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

पातकपरिहरणफलकगणहोमाख्यकर्मणि विनियुक्तेऽस्मिन् मन्त्रकदम्बे मन्युरोगक्षुत्पिपासाशनायादीनामात्मसकाशादपसारणं प्रार्थ्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् समग्रोऽयं मुद्रितश्च ॥

No. 655 (2283/10).

सिंहानुवाकः.

Simhānuvākah.

Substance—Palm-leaf.
Size—16 × 1¾ inches.
Character—Grantha.
Folios—68.
Lines on a page—10.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

No. 654 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 654 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 654 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 654 कोशवत्.

No. 656 (294/2).

सिंहानुवाकः.

Simhānuvākah.

Substance—Palm-leaf.
Size—11 × 1½ inches.
Character—Telugu.
Folio—1.

Lines on a page—10.

Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Worm-eaten.

Correct or incorrect—Not so very correct.

Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 654 कोशवत्.

उपसंहारः—

योनो द्वेष्टि स रिष्यतु यमु द्विष्मस्तमु जहि। सुमित्रा न आप ओषधयस्सन्तु दुर्मित्रास्तस्मै भूयासुर्योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः पाप्मन्। ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 654 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

एतत्कोशान्ते वैश्वदेवमन्त्रा अपि संगृहीता दृश्यन्ते॥

No. 657 (294/3).

* सिंहानुवाकभाष्यम्.

* Simhānuvākabhāṣyam.

Substance—Palm-leaf.

Size—11 × 1½ inches.

Character—Telugu.

Folios—2-4.

Lines on a page—10.

Letters in a line—66.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Not good; worm-eaten.

Correct or incorrect—Correct.

Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Bhāṣya explains the mantras "Simhe me manyuḥ," etc., that are recited while performing Gaṇa Homa.

उपक्रमः—

सिꣳहे मे मन्युः—मन्युः क्रोधः हिनस्तीति हिंसः पृषोदरादित्वाद्ध-कारसकारयोर्व्यत्यासः मकारस्य सकारः सकारस्य हकारः । सिꣳहः सिंहः जातिशब्दः । वाक्यत्वा(स्या)परिसमाप्तत्वाद्योग्यक्रियाध्यहारः । वर्ततामिति शेषः । मन्युः क्रोधः सः सिंहे प्राणिनां हिंसाकारिण्यु-ग्रजन्तौ वर्तताम्, न मयीति शेषः । एवं प्राणिनामपकारिण्युग्रसत्वे मदीयः क्रोधः प्रवर्तताम् । व्याघ्रे मेऽन्तरामयः—आमयो व्याधिः मे इति सप्तम्यर्थे षष्ठी, मयि वर्तत्सामयो व्याघ्रमृगे महाशार्दूलाख्ये वर्ततां न मयीत्यर्थः ॥

उपसंहारः—

सहस्राक्षो अमर्त्यः—सहस्राक्षः बहुदृष्टिः अमर्त्यः अमरणधर्मदेवता स्वभाव इत्यर्थः । यो नो द्वेष्टि न प्रणयति सःरिष्यतु नश्यतु । यं च वयं द्विष्मः तमु जहि । दुर्मित्रा अप्रिया इमा आपः तस्मै भूयासुः योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 654 कोशनिर्दिष्टस्य पातकपरिहरणफलकगणहोमानुष्ठातृक-र्तृकमन्य्वामयक्षुत्पिपासाद्यपसारणप्रार्थनपरस्य 'सिंहे मे मन्युः' इत्या-दिमन्त्रकदम्बस्य विवरणमत्र भाष्ये दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

इदानींप्रसिद्धवेदराशावश्रूयमाणत्वादयं खिलमन्त्र इति भाति । अस्मिन् कोशे मूलं तद्भाष्यं चेत्येतद्द्वयमपि दृश्यते । भाष्यकर्तुर्नाम च न लिखितम् । No. 658 कोशदृश्यमानभाष्याद्विलक्षणं चेदं भाष्यम् ॥

No. 658 (2283/7).

* सिंहानुवाकभाष्यम्.

* Simhānuvākabhāṣyam.

Substance—Palm-leaf.
Size—16 × 1¾ inches.
Character—Grantha.
Folios—55–57.
Lines on a page—10.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief:—

Same as the above; but this is written by a different author.

उपक्रमः—

एषामर्थः—मदीयो मन्युः क्रोधः पापहेतुरस्ति सिंहे सहजमन्युमति विनिहतोऽस्त्विति शेषः। एवमुत्तरवाक्येष्वपि द्रष्टव्यम्। तथा च व्याजहार बोधायनः—पितृयज्ञे पाप्मनो विधीन्वाचयतीति। व्याघ्रः शार्दूलः, अन्तरामयः मानसी व्यथा, व्याघ्रस्यासन्तुष्टत्वेन सदा तद्योगत्वात् (गात्)

उपसंहारः—

हे पाप यः पापविशेषः अस्मान् द्वेष्टि प्रतिकूलो वर्तते स एव रिष्यतु नश्यतु। वयमपि यमु द्विष्मः यमेव पापविशेषं द्विष्मः त्वमपि तमेव पापं जहि विनाशयेत्यर्थः॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No 657 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

अस्मिन् कोशे सिंहानुवाकमूलं तद्भाष्यं च असमग्रं दृश्यते ॥

एतत्कोशान्ते सिंहानुवाकविनियोगयोग्यगणहोमप्रयोगोऽपि संगृहीतो दृश्यते । No 657 कोशे दृश्यमानभाष्याद्भिन्नमेतद्भाष्यम् । भाष्यकर्तुर्नाम चात्र न दृश्यते ॥

No. 659 (1299/32).

सोमसूक्तम्.

Somasūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—98–99.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

नानानमित्यस्य सूक्तस्य कश्यपः सोमः पङ्क्तिः नानानं जरतीतिः कारुरुर्हमस्वोर्वोहाचत्वारि—

नानानं वा उं नो धियो विव्रतानि जनानाम् । तक्षा रिष्टं रुतं भिषग्ब्रह्मा सुन्वन्तमिच्छतीन्द्रायेन्दो परि स्रव । जरतीभिरोषधीभिः पर्णेभिः शकुनानाम् । कार्मारो अश्मभिर्द्युभिर्हिरण्यवन्तमिच्छतीन्द्रायेन्दो परि स्रव ॥

उपसंहारः—

यत्र गङ्गा च यमुना च यत्र प्राची सरस्वती ।
यत्र विश्वेश्वरो देवस्तत्रमाममृतं कृधि । इन्द्रा . . ॥

॥ सोमसूक्तं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र संगृहीतास्वृक्षु इन्द्रोद्देश्यकसोमरसदानाय सोमपरिक्षरणं प्रार्थ्यते ॥

वक्तव्याविशेषः—

मुद्रितायामृक्संहितायां सप्तमाष्टकगतपञ्चमाध्याये पञ्चविंशवर्गमारभ्य अष्टाविंशवर्गान्तमिदं सूक्तं दृश्यते । अन्ते परिदृश्यमानानां तिसृणामृचां मुद्रितायामृक्संहितायामदर्शनात्ताः खिलेष्वन्तर्गताः स्युरिति भाति ॥

No. 660 (1299/8).

हरिसूक्तम्.

Harisūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—28-29.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.---Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

प्र ते महे विदथे शंसिषं हरी प्र ते वन्वे वनुषा

हर्यतं मदम् । घृतं न यो हरिभिश्चारु सेचत आ त्वा विशन्तु हरिवर्पसं गिरः ॥

उपसंहारः—

अपाः पूर्वेषां हरिवस्सुतानामथो इदं सवनं केवलं ते । ममद्धि सोमं मधुमन्तमिन्द्र सत्रा वृषञ्जठर आ वृषस्व ॥

॥ इति हरिसूक्तं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

ब्राह्मणाच्छंसिशंसनीये अतिरात्रविनियुक्तेऽस्मिन् सूक्ते इन्द्रवाहकाश्वस्तुतिद्वारेन्द्रः स्तूयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितायामृक्संहितायां अष्टमाष्टके पञ्चमाध्याये पञ्चमषष्ठसप्तमवर्गेषु इदं सूक्तं परिदृश्यते ॥

परिशिष्टम्.

वेदः—1. संहिता.

No. 661 (C 2320).

* ऋक्संहिताभाष्यम्.

* Ṛk Saṁhitābhāṣyam.

Author—Mudgala.
Substance—Paper.
Size—$8\frac{7}{8} \times 5\frac{1}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—14–221.
Lines on a page—14.
Letters in a line—34.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief :—
Similarly as No. 7.

उपक्रमः—

स्यन्दमानं सोममावदन् अस्मिन् सोमयागे त्वदीयां धनदानकीर्तिं प्रकटयन्नित्यर्थः। ते गिर्वणः [1] गीर्भिर्वर्तनीयेन्द्र कारवः कर्तारः ऋत्विग्यजमानाः उपातिष्ठन्त पुरा धनलाभार्थं त्वामुपस्थितवन्तः। उपस्थाय च तस्य तादृशस्यौदार्योपेतस्य ते तव धनदानं विदुः जानन्ति ॥

मायाभिरिति ॥ हे इन्द्र त्वं मायिनं नानाविधकपटोपेतं शुष्णं भूतानां शोषणहेतुं एतन्नामकमसुरं मायाभिः तत्प्रतिकूलैः कपटविशेषैः अवातिरः हिंसितवानसि । मेधिराः मेधावन्तः तस्य तादृशस्य ते

---

[1] 'गीर्भिर्वननीयेन्द्र' इति सायणीयभाष्ये पाठः। युक्तश्चायमेव पाठः 'गीर्भिरेनं वनयन्ति' इति यास्कीयनिर्वचनदर्शनात् ॥

तव महिमानं विदुः जानन्ति । तेषां जानतां अनुष्ठातॄणां श्रवांसि अन्नानि उत्तिर वर्धय । इन्द्रमीशानमिति ॥

उपसंहारः—

मा सा त इति । वाजप्रमहः वाजैर्धनैः प्रमहनीयेन्द्र ते त्वदीया सा सुमतिः शोभनानुग्रहरूपा बुद्धिः अस्मत् अस्मासु मा विदसत् मा विशुष्यतु । तथा इषः अन्नानि अस्मान् संवरन्त संवृतान् कुर्वन्तु । हे मघवन् इन्द्र अर्यः धनपतिः त्वं नः अस्मान् गोषु आभज प्रापय । ते तव मंहिष्ठाः अतिशयेन स्तुतिभिः प्रवर्धयितारो वयं सधमादः स्याम पुत्रपौत्रादिभिः सह माद्यन्तो भवेम ॥ इति प्रथमस्य अष्टमे षड्विंशो वर्गः । इति ऋक्प्रथमाष्टके अष्टमोऽध्यायः ॥

॥ प्रथमाष्टकं सम्पूर्णम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र अग्न्यादिदेवतास्तुतिपराणां तत्तत्क्रतुषु विनियुक्तानामृचां विवरणं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितमिदं भाष्यम् ॥ कोशेऽस्मिन्निदं भाष्यं प्रथमाष्टके एकविंशे वर्गे षष्ठीमृचमारभ्य प्रथमाष्टकसमाप्तिपर्यन्तं दृश्यते । ऋक्संहितासायणभाष्यपरिदृश्यमानान् व्याकरणप्रक्रियादिविशेषान् परित्यज्य तत्रत्य एव ऋगर्थवर्णनक्रमोऽत्र बालबोधाय मुद्गलनाम्ना केनचिदाधुनिकेन संगृहीत इति भाति ॥

अत एव चादौ—

आलोच्य पूर्वभाष्यं च बह्वृचस्य समन्ततः ।
गहनं मन्यमानेन सुबोधेन समुद्धृतम् ।
नवनीतं यथा क्षीरात्सिकतायाश्च काञ्चनम् ।
तथा समुद्धृतं सारं बालानां बोधसिद्धये ।
मौद्गल्यगोत्रेण च मुद्गलेन ह्यात्मानुभूतेन सुसंस्कृतेन ।
यथार्थभूतेन सुसाधकेन समुद्धृतं सारमिदं वरिष्ठम् ॥

इति प्रतिज्ञातं दृश्यते ॥

No. 662 (B 1).

* ऋक्संहिताविवरणम् (ऋगर्थदीपिका).

* Ṛgarthadīpikā.

Author—Mādhavārya.
Substance—Paper.
Size—$7\frac{5}{8} \times 5\frac{3}{4}$ inches.
Character—Kannada.
Folios—163.
Lines on a page—13.

Letters in a line—16.
Age of Ms.—Ancient.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Incorrect.
Complete or incomplete—Incomplete.

Subject in brief :—

This manuscript describes in grammatical order, the meaning of the words in the Ṛk Saṁhitā beginning with the last Ṛk of the first varga of the third Adhyāya in the first Aṣṭaka. The first two Adhyāyas of the first Aṣṭaka have been printed in two volumes under the Trivandrum Sanskrit Series. The author 'Mādhavārya' has given his geneology in the colophon at the end of each Adhyāya. He belongs to the family of Viśvāmitra and is born of Veṅkatārya and Sundarī. Traditionally, he is said to have been a direct disciple of Rāmānujācārya, the founder of the Viśiṣṭādvaita system of Philosophy. In the introduction to the Trivandrum edition mentioned above, the editor, relying on the above tradition, has counted Mādhavārya as one of Rāmānujācārya's disciples and ascribed to him a date not later than the first half of the 12th century A.D. But this tradition is discountenanced by the author's invoking the favour of the God Vināyaka in one of his verses as well as by his not giving obeisance to his Guru at the beginning of his work as is the wont with all the disciples of Rāmānujācārya.

However, Sāyaṇa, in his Bhāṣya on the Ṛg Veda mentions the name of Mādhavārya and actually quotes

from his work. Since Keśavaswāmi and Devarāja who are anterior to Sāyaṇa refer to Mādhavārya by name, Mādhavārya should belong to a period for removed from Sāyaṇa.

उपक्रमः—

त् विष्वक् ते वृत्रसहायाः विविधं गताः अयजमानाः पृक्तास्ते मरणं गताः । 1-3-5 पराचित—परा[व]वृजुः परावृत्तानि शीर्षाणि के इन्द्रपराङ्मुखानि युद्धादयज्वानो यज्वभिः स्पर्धमानाः यदा त्वं दिवः स्थापयितारं धन उम्रूर्नप्रार्तिष्ठथाः ? शत्रून् प्रति तदानीमयजमानान् तान् द्यावापृथिव्योर्निरधमः ॥ (1-3-6) अयुयुत्सन्—ये असुराः योधयितुमिच्छावन्तः अनवद्यस्य दोषरहितस्य इन्द्रस्य सेनामाश्रिताः नवग्वाः क्षितयः तानयातयन्त हतवन्तः नवभिर्मासैस्सिद्धिं गता नवग्वाः प्रजननसमर्थो वृषभः तेन ताडिता वध्र्यो यथा नश्येयुः तद्वत्प्रजननासमर्थबलीवर्दवत्तुरनिष्ठा अत्यन्तवृद्धाः अथैनमिन्द्रं नवसाक्षिकयो (नवग्वाःक्षितयो) युद्धार्थं निगमयन् वेन वृषा ? आयुधच्छिन्नवृषणा इव वर्धस्व दुष्टस्साण्डाः ? न युध्यमानाः प्रकर्षगमनवद्भिरश्वैर्बलवानयमिन्द्र इति जानन्तो युद्धात् प्रतिगताः ॥

उपसंहारः —

त्वं नस्त्वमस्मानस्यास्सेनाया दुर्हणायाः पाहि वाज्रि(ज्रि)वो दुरिताच्च सङ्ग्रामे प्रयाधि वाऽस्मभ्यं (प्रयन्धि वाऽस्मभ्यं) ? बलानिरध्यत्वमश्वमश्वैर्वद्धव्यनि ? अन्नाय प्रशासे श्रवसे च सत्यायास्मान् प्रेरयेति ॥

मा सा ॥ मा सा तव स्तोत्रविषया सुमतिरस्मासु शुष्यतु अतियेन पूजनीयानस्मानन्नानि सुवृण्वन्त भज चमवन्गोष्वन्मानीश्वरे दातृतमये च यं तुभ्यं ? गोभिः पुत्रैश्च सधमादः स्यामेति ॥

ऋगर्थदीपिका चेयं प्रथमश्चायमष्टकः ।
कर्ता श्रीवेङ्कटार्यस्य तनयो माधवाह्वयः ॥

इति श्रीमाधवार्यविरचितऋगर्थदीपिकाप्रथमाष्टकः समाप्तः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

ऋक्संहितायां प्रथमाष्टके तृतीयाध्याये प्रथमवर्गान्तिमामृचमारभ्य एतदष्टकसमाप्तिपर्यन्तमत्र कोशे समुपलभ्यमाने ऋक्संहिताविवरणे अन्वयक्रमेण तत्तत्पदार्थवर्णनमात्रं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

एतद्विवरणप्रणेता माधवार्यः कौशिकगोत्रसम्भूतो वेंकटार्यसुन्दर्योः सूनुरिति तत्तदध्यायान्ते परिदृश्यमानैः—

इत्थं तृतीयमध्यायं व्याकरोत्प्रथमेऽष्टके ।
विश्वामित्रकुले जातो माधवस्सुन्दरीसुतः ॥
इत्थं चतुर्थमध्यायं व्याकरोत्प्रथमाष्टके ।
अष्टकस्य कुले जातो माधवो वेंकटात्मजः ॥
इति पञ्चममध्यायं व्याकरोत्प्रथमेऽष्टके ।
लोहितस्य कुले जातो माधवो वेंकटात्मजः ॥
इतीमं षष्ठमध्यायं व्याकरोत्प्रथमेऽष्टके ।
भरतस्य कुले जातो माधवो वेंकटात्मजः ॥
ऋगर्थदीपिका चेयं प्रथमश्चाष्टमष्टकः ।
कर्ता श्रीवेंकटार्यस्य तनयो माधवाह्वयः ॥

इति पद्यैरवसीयते। अत्र कौशिकगोत्रस्य 'विश्वामित्राष्टकलोहित' इत्यादि प्रवरस्मरणात् 'विश्वामित्रकुले' 'अष्टकस्य कुले' 'लोहितस्य कुले' इति निर्देश इति प्रतिभाति। अनन्तशयनमुद्रितैतत्प्रथमाष्टकप्रथमाध्यायोपोद्घाते उपलब्धैतन्मातृकागततत्तद्ग्रन्थावलम्बनायं माधवार्यः माधवार्यस्य पौत्रः वेंकटार्यसुन्दर्योः पुत्रो भवगोलदौहित्रः संकर्षणस्याग्रजो वेंकटगोविन्दयोर्जनकः चोलदेशीयकावेरीदक्षिणतीरस्थगोमदाख्यग्रामनिवास्यासीदिति निर्धारितम्। किंवदन्तीबलात् विशिष्टाद्वैतसिद्धान्तस्थापनाचार्यभगवद्रामानुजाचार्यशिष्यत्वं चास्याभ्यूहितम्॥

तत्रेदं चिन्तनीयम्—यतस्तत्रैवोपलब्धमातृकानुरोधेनैतद्ग्रन्थादौ—

श्रीवेंकटार्यतनयो व्याचिकीर्षति माधवः।
ऋक्संहितामस्य देवः प्रसीदतु विनायकः॥

इति ग्रन्थकृत्प्रणीतमात्मनो विनायकप्रसादप्रार्थनपरं पद्यमेकं प्रकाशितं दृश्यते। न ह्येवं श्रीमद्रामानुजीयप्रणीतप्रबन्धेषु क्वचिदपि विनायकप्रसादप्रार्थनपरं पद्यमुपलभ्यते । यद्यपि श्रीमद्रामानुजीयैर्विष्वक्सेनप्रसादस्संप्रार्थ्यते, तथापि न स विष्वक्सेनो विनायकपदेन प्रतीयमानः प्रसिद्धः । किंच साक्षाद्रामानुजाचार्यशिष्यश्चेदयं ग्रन्थकारः

तच्छिष्यपरंपराचरणक्रममनुरुध्य कुतो वा स्वगुरुनमस्कृत्यादिकं ग्रन्थादौ न प्राणैषीत्। अतोऽस्य माधवार्यस्य श्रीमद्रामानुजाचार्यशिष्यत्वे प्रमाणं गवेषणीयमिति ॥

अयं च वेंकटमाधवार्यः सायणीये ऋग्भाष्ये अष्टमाष्टकीयचतुर्थाध्यायादौ "माधवभट्टास्तु—वि हि सोतोरित्येषर्गिन्द्राण्या वाक्यमिति मन्यन्ते। तथाच तद्वचनम् 'इन्द्राण्यै कल्पितं हविः कश्चिन्मृगोऽदूदुषत् इन्द्रपुत्रस्य वृषाकपेर्विषये वर्तमानः। तत्रेन्द्रमिन्द्राणी वदतीति" इत्येतन्नामग्रहणपूर्वकमेतद्ग्रन्थानुवाददर्शनात् सायणार्यात्प्राक्तनैः केशवस्वामिदेवराजादिभिरप्येतन्नामोत्कीर्तनाच्च सायणार्यात्प्राचीन इति ज्ञायते ॥

अस्यां च वेंकटमाधवीयव्याख्यायां पदानां विवरणे अन्वयादौ च तत्र तत्र सायणीयभाष्याद्वैलक्षण्यमपि दृश्यते। तत्रेदं दिङ्मात्रं प्रदर्श्यते। यथा—

अयुयुत्सन्ननवद्यस्य सेनामयातयन्त क्षितयो नवग्वाः।

वृषायुधो न वध्रयो निरष्टाः प्रवद्भिरिन्द्राच्चितयन्त आयन् ॥

(ऋक्संहिता 1–3–6) अस्येदं सायणीयभाष्यम्—

"अनवद्यस्य गर्हणीयदोषरहितस्येन्द्रस्य सेनां प्रति अयुयुत्सन् वृत्रस्यानुचरा योद्धुमैच्छन्। तदानीं नवग्वा नवनीयगतयः स्तोतव्यचरित्राः, यद्वा अङ्गिरसां सत्रमासीनानां मध्ये ये नवभिर्मासैरवाप्तफला उत्थितास्तेषां नवग्वा इति संज्ञा। 'नवग्वास्सुतसोमास इन्द्रं' इत्यादिषु तथाऽभिहितत्वात्। क्षितयः मनुष्या अङ्गिरःप्रभृतयः अयातयन्त युद्धार्थमिन्द्रं नानाविधैर्मन्त्रैः प्रोत्साहितवन्तः। इन्द्रे योद्धुं गते सति निरष्टाः तेनेन्द्रेण निराकृता वृत्रानुचराः चितयन्तः स्वकीयामशक्तिं ज्ञापयन्तः इन्द्रात् इन्द्रस्य सकाशात् प्रवद्भिः प्रवणैः पालयितुं सुशकैर्मार्गैः आयन् दूरे गतवन्तः। तत्र दृष्टान्तः—वृषायुधः वृषेण सेचनसमर्थेन पुंस्त्वयुक्तेन शूरेण सह युद्धं कुर्वन्तो वध्रयो न नपुंसका इव" इति ॥

अस्येदं वेंकटमाधवीयं विवरणम्—

"अयुयुत्सन् येऽसुरा योधयितुमिच्छावन्तः अवद्यरहितस्य इन्द्रस्य सेनामाश्रिता नवग्वाः क्षितयः तानयातयन्त हतवन्तः, नवभिर्मासैस्सार्धं गता नवग्वाः, प्रजननसमर्थो वृषभः तेन ताडिता वध्रयो

यथा नश्येयुः । तद्वत्प्रजननासमर्थबलीवर्दवन्निरष्टा अत्यन्तं वृद्धाः प्रकर्षगमनवद्भिरश्वैः बलवानयमिति जानन्तः युद्धात्प्रतिगताः " इति ॥

कोशेऽस्मिन् 38 तमपत्र 144–146 पत्रेषु च दृश्यमानं शाट्यायननामस्मरणं तद्वाक्यानि चात्रोपात्तानि सायणीयेऽपि दृश्यन्ते । एवं बहुषु स्थलेष्वेतत्संवादः सायणीयेऽप्युपलभ्यते । अतः श्रीसायणार्यैः विवरणमेतदप्यवलम्ब्य प्रायस्तत्रतत्रैतत्संवादि ऋग्भाष्यं प्रणीतमिति ज्ञायते ॥

अस्मिंश्च वेंकटमाधवीये विवरणे सायणीयभाष्य इव न व्याकरणप्रक्रियादिकं दृश्यते, किं त्वन्वयक्रमेण पदार्थविवरणमात्रम् । अत इदं व्युत्पित्सूनां सुखेन वेदे व्युत्पत्तिं जनयति । कोशेऽस्मिन् लेखकप्रमादाश्च बहीयांस उपलभ्यन्ते । विवरणं चैतदत्र कोशे प्रथमाष्टके तृतीयाध्याये पञ्चमीमृचमारभ्य तदष्टकपरिसमाप्तिपर्यन्तमात्रं दृश्यते ॥

एतद्विवरणं च प्रथमाष्टकद्वितीयाध्यायान्तमधुना अनन्तशयनराजकीयकोशालयात्संमुद्रय प्रकाशितमुपलभ्यते ॥

No. 663 (573).

तैत्तिरीयसंहिताभाष्यं (कृष्णयजुस्संहिताभाष्यम्) वेदार्थप्रकाशाख्यम्.

Taittirīyasaṁhitābhāṣyam.

Author—Sāyaṇācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—17½ × 1½ inches.
Character—Grantha.
Folios—47-74.
Lines on a page—8.

Letters in a line—64.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.--Good.
Correct or incorrect—Almost correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

परिषेचनमारभ्य संस्कारा ये चिकीर्षिताः ।
ते पञ्चस्वनुवाकेषु प्रोक्ताः शेषश्चमे गतः ॥

तत्र प्रथमेऽनुवाके परिषेचनविकर्षणादयोऽभिधीयन्ते। कल्पः— 'उदकुम्भमादायाश्मन्नूर्जमिति त्रिः प्रदक्षिणमग्निं परिषिञ्चन् पर्यैति' इति॥

उपसंहारः—

कल्पः 'तीव्रान् घोषान् कृण्वते वृषपाणय इत्यश्वान्' इति। पाठस्तु—'तीव्रान् घोषान्——व्ययन्तः' इति। एतेऽश्वाः तीव्रान् अत्युच्चान् घोषान् हेषाशब्दान् कृण्वते कुर्वते। कीदृशा अश्वाः? वृषपाणयः सेचनवाचिना वृषशब्देन शक्तिरुपलक्ष्यते। पाणिशब्दः पादलक्षकः। गन्तुं शक्ताः पादा येषाम्

प्रतिपाद्यविषयः—

अग्निचित्यङ्गमन्त्राणामत्र विवरणं दृश्यते।

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं भाष्यं चतुर्थकाण्डगतषष्ठप्रश्ने आदितः प्रभृति असमग्रषष्ठानुवाकान्तं दृश्यते॥

2. ब्राह्मणम्.

No. 664 (4968/2).

आर्षेयब्राह्मणभाष्यम्.

Ārṣeyabrāhmaṇabhāṣyam.

Author—Sāyaṇācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{5}{8}\times1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—104.
Lines on a page—6,
Letters in a line—72.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥
तत्कटाक्षेण तद्रूपं दधद्बुक्कमहीपतिः ।
आदिशत्सायणाचार्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥
ये पूर्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायातिसङ्ग्रहात् ।
कृपालुस्सायणाचार्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥
व्याख्यातावृग्यजुर्वेदौ सामवेदेऽपि संहिता ।
व्याख्याता ब्राह्मणस्याथ व्याख्यानं सम्प्रवर्तते ॥
अष्टौ हि ब्राह्मणग्रन्थाः प्रौढब्राह्मणमादिमम् ।
षड्विंशाख्यं द्वितीयं स्यात्ततस्सामविधिर्भवेत् ॥
आर्षेयं देवताध्यायो भवेदुपनिषत्ततः ।
संहितोपनिषद्वंशग्रन्था अष्टावुदीरिताः ॥

तत्र अथ खल्वयमार्षः प्रदेशो भवतीत्यादिकमार्षेयब्राह्मणं क्रमप्राप्तं व्याख्यायते । तत्रादौ ब्राह्मणार्थं सङ्गृह्य प्रदर्शयति—'अथ खल्वयमार्षः प्रदेशो भवति' इति । अथेत्यानन्तर्ये । खल्विति प्रसिद्धौ । अयमनेन ब्राह्मणेन प्रतिपाद्योऽर्थः आर्षः ऋषिसम्बन्धी प्रदेश उपदेशो भवति । कः पुनरसौ तमाह 'ऋषीणां नामधेयगोत्रोपधारणम्' इति । ऋषीणां नामधेयैः गोत्रैश्च, उपलक्षणमेतत् । ऋषिनामधेयगोत्रच्छन्दोदेवतादिवाचकेन शब्देन साम्नां वाच्यत्वानुज्ञानमुपधारणं, ईदृशोऽर्थोऽनेन ब्राह्मणेन प्रतिपाद्यत इत्यर्थः ॥

नन्वेवं ब्राह्मणान्तरवदत्रानुष्ठेयस्य कस्यचिदप्रतिपादितत्वात् तदध्ययनार्थज्ञानयोः पुरुषो न प्रवर्तेत इत्याशङ्क्याह—'स्वर्ग्यं यशस्यं धन्यं पुण्यं पुत्र्यं पशव्यं ब्रह्मवर्चस्यं स्मार्तमायुष्यम्' इति ॥

उपसंहारः—

ऐन्द्र्यः इन्द्रसम्बन्धिन्यः माहानाम्न्यः इन्द्रवृत्रासुरयोः सङ्ग्रामे इन्द्रस्य जयार्थं महान् घोष आसीदिति माहानाम्न्य इति नामैतासां सम्पन्नम् । अथवा एता ऋचः प्रजापतेस्सम्बान्धिन्यः प्राजापत्यऋषिका इत्यर्थः ॥

यद्वा विष्णोः विष्णुर्वा एतासामृषिः, विश्वामित्रस्य वा सम्बन्धिन्यः तदृषिका इत्यर्थः। यद्वा एता ऋचः सिमाः एताभिः वृत्रासुरस्य सीमानं शिरोमध्यदेशमिन्द्रोऽभिनदिनि सिमानाम । यद्वा महूयाः अनुकरणशब्दोऽयम्, एताभिः महूथाशब्दमिन्द्रोऽकार्षीदिति एता महूयानामिकाः । अथवा अ . . . रतो योगवत्य इत्यर्थः। अथवा शक्वर्यः एताभिर्वृत्रं हन्तुं इन्द्रश्शक्तोऽभूदिति एताश्शकरीसंज्ञिताः। एतत्सर्वं पञ्चविंशब्राह्मणे त्रयोदशाध्याये प्रदर्शितम्। "इन्द्रः प्रजापतिमुपाधावत् वृत्रं हनामीति तस्मा एतच्छन्दोभ्य इन्द्रियं वीर्यं निर्माय प्रायच्छदेतेन शक्नुहीति तच्छकरीणां शकरीत्वं सिमानमभिनत्तत्सिमा महूयमकरोत्तन्महूथा महान् घोष आसीत् तन्महानाम्न्यो दिशः," इति। विश्वामित्रस्य सम्बन्धः शाखान्तराभिप्रायेण दर्शितः। शक्वर्यो वेत्यभ्यास आर्षेयब्राह्मणसमाप्तिद्योतनार्थः ॥ षष्ठाध्याये चतुर्थपर्वणि द्वितीयः खण्डः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकवीरबुक्कभूपाल
साम्राज्यधुरन्धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये
वेदार्थप्रकाशे आर्षेयब्राह्मणे षष्ठाध्यायस्समाप्तः ॥
॥ आर्षेयब्राह्मणव्याख्यानं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

सामसाक्षात्कर्तृतत्तदृषिनामगोत्रादिनिर्देशपरस्यार्षेयब्राह्मणस्य सामवेदीयस्य ललितया वाक्यशैल्या विवरणमत्र भाष्ये दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् भाष्यमिदं समग्रं दृश्यते मुद्रितं च ॥

No. 665 (4969).

षड्विंशब्राह्मणभाष्यम्.

Ṣaḍviṁśa Brāhmaṇa Bhāṣyam.

Author—Sāyaṇācāryā. | Size—$14\frac{7}{8} \times 1\frac{1}{16}$ inches.
Substance—Palm-leaf. | Character—Nāgarī.

Folios—1-84.
Lines on a page—6.
Letters in a line—59.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥
तत्कटाक्षेण तद्रूपं दधद्बुक्कमहीपतिः ।
आदिशत्सायणाचार्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥
ये पूर्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायातिसङ्ग्रहात् ।
कृपालुस्सायणाचार्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥
व्याख्यातावृग्यजुर्वेदौ सामवेदेऽपि संहिता ।
व्याख्याता [1] ब्राह्मणस्याद्य प्रौढव्याख्यानमादरात् ॥
अथ द्वितीयं षड्विंशब्राह्मणं व्याचिकीर्षति ॥

अस्मिन् षड्विंशे ब्राह्मणे पूर्वत्रानुक्तानि यानि कर्माण्युक्तानामपि ये भेदास्तेऽनुवर्ण्यन्ते। तत्र प्रथमं सुब्रह्मण्योच्यते, ततः सवनत्रये विज्ञेयं, ततो विश्वरूपागानं, ततो ब्रह्मकर्तव्यम्, ततो व्याहृतिहोमादिकम्, ततः प्रायश्चित्तम्, ततस्सौम्यचरुविधिः, ततो बहिष्पवमानधर्माः, ततः किञ्चित्प्रकीर्णकम्, ततो होत्राद्युपहवाः, तत आर्त्विज्येषु ऋत्विगादिविज्ञेयम्, ततो नैमित्तिका होमाः, ततः ऋत्विग्वरणप्रशंसा, ततो विज्ञेयं कर्म, ततोऽवभृथः, ततोऽभिचारादिशंसिता विष्टुतयः, ततो द्वादशाहस्तुतिः, अथ श्येनादिविधिः ततो वैश्वदेवसत्रम्, इत्येवं प्रतिपाद्यानामर्थानामनुक्रमणी। तत्र प्रथमं तावत् उत्तरदेशे सुब्रह्मण्यो नाम ऋत्विक् सुब्रह्मण्यामाह्वयतीति विवक्षयेदमाम्नायते—ओं ब्रह्म च वा इदमग्रे सुब्रह्म चास्तामिति ॥

उपसंहारः—

अग्निहोत्रे सवनत्रयं सम्पादयति, यद्गार्हपत्ये जुहोति तत्प्रातस्सवनं, यद्दक्षिणाग्नौ जुहोति तन्माध्यन्दिनं सवनम्, यदाहवनीये जुहोति तत्तृतीयसवनमिति ॥

[1] 'ब्राह्मणं चाद्यं प्रौढं व्याख्यातमादरात्' इति शुद्धः पाठः.

गार्हपत्येऽग्नौ जुहोतीति यत्तदेव प्रातस्सवनं प्राथम्यसाम्यात्। एवमन्यदपि। अत्रैवोदयनीयादिसम्पत्तिं दर्शयति—'यदन्ना ददाति तेनोदयनीयस्योदयनीय(दवसानीयस्य)समाप्त्यै' इति। अन्ना अन्नानि हवींष्याददातीति यत्तेनोदयनीयस्य एतदाख्यस्य कर्मणः उदवसानीयस्य च समाप्त्यै कृतं भवतीत्यर्थः॥

अग्निहोत्र एव मथनेऽग्नेरनुत्पादे विकल्पेन प्रायश्चित्तं दर्शयति—'अथ यस्याग्निर्मथ्यमानो न जायेताहृत्यान्यस्मिन्नवकाशे जुहुयाद्ब्राह्मणस्य वा हस्तेऽजस्य वा कर्णे कुशस्तम्बे वाऽप्सु वा जुहुयात्' इति॥

अथ पुनर्यस्य यजमानस्य अग्निर्मथ्यमानो यदि न जायतेतिह (तर्हि) आहृत्य लौकिकमग्निमानीय अन्यस्मिन्नवकाशे आहवनीयाधारे व्याहृतिभिः जुहुयात्। लौकिकाग्नेरप्यभावे ब्राह्मणस्य हस्ते जुहुयात्। एवमन्यदपि व्याख्येयम्। तथाचाश्वलायनः—'अग्निहोत्राय कालेऽग्नावजायमानेऽन्यमानीय जुहुयुः पूर्वालाभ उत्तरोत्तरं ब्राह्मणपाण्यजकर्णदर्भस्तम्बाप्सु' इत्यादि॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 138 तमे एतन्मूलकोशे प्रदर्शितानामंशानां ललितया वाक्यशैल्या विवरणमत्र भाष्ये दृश्यते॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन्निदं भाष्यं पञ्चमप्रश्नगतासमग्रप्रथमखण्डान्तं दृश्यते, मुद्रितं च।

No. 666 (4968/1).

सामविधानब्राह्मणभाष्यम्.

Sāmavidhānabrāhmaṇabhāṣyam.

Author—Sāyaṇācārya.
Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{5}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches.

Character—Nāgarī.
Folios—1–62.
Lines on a page—6.

Letters in a line—72.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—
Correct.
Complete or incomplete—
Complete.

उपक्रमः—

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥
तत्कटाक्षेण तद्रूपं दधद्बुक्कमहीपतिः ।
आदिशत्सायणाचार्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ।
ये पूर्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायातिसङ्ग्रहात् ।
कृपालुस्सायणाचार्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥
व्याख्यातावृग्यजुर्वेदौ सामवेदेऽपि संहिता ।
व्याख्याता ब्राह्मणस्याद्य व्याख्यानं सम्प्रवर्तते ॥
अष्टौ हि ब्राह्मणग्रन्थाः प्रौढब्राह्मणमादिमम् ।
षड्विंशाख्यं द्वितीयं स्यात् ततस्सामविधिर्भवेत् ॥
आर्षेयं देवताध्यायो भवेदुपनिषत्ततः ।
संहितोपनिषद्वंशग्रन्था अष्टावितीरिताः ॥

तत्र महाब्राह्मणषड्विंशाख्ययोर्ग्रन्थयोर्यज्ञाधिकारिणां स्वर्गादिफलप्राप्तये एकाहाहीनसत्रात्मका महाक्रतवः प्रतिपादिताः । अथास्मिन् सामविधानाख्ये तृतीये ब्राह्मणग्रन्थे तेष्वनधिकृतानां वक्ष्यमाणानां पृश्निवैखानसादीनां तेष्वशक्तानां अन्येषां शुद्ध्यर्थं कृच्छ्रादिप्रायश्चित्तानि तैरपहृतपाप्मनां स्वर्गादिफलप्राप्तये जप्यानि बहुविधान्याधानाग्निहोत्रादिप्रत्याम्नायरूपाणि सामानि विधास्यन्ते । अत एवास्य सामविधानमिति नाम सम्पन्नम् ॥

आदौ तावत् प्रजापतिः कृत्स्नं भूतजातं सृष्ट्वा तस्य सामोपजीवनं प्रायच्छदिति प्रतिपादयिष्यमाणत्वात्तदुपजीव्यभूतप्रपञ्चसृष्टिप्रतिपादनाय तत्प्रागवस्थानमाह—ब्रह्म ह वा इदमग्र आसीदिति ॥

उपसंहारः—

सोऽयं ब्रह्म ह वा इदमग्र आसीदित्येत्पर्यन्तो (दित्यारभ्यैतत्पर्यन्तो) यस्साम्नां विधिरुक्तः सोऽयं प्राजापत्यः प्रजापतिना विश्वसृजा सर्वज्ञेन चतुर्मुखब्रह्मणा दृष्टो न हि तस्योपदेष्टा कश्चिदपि सम्भवति। स प्रजापतिर्बृहस्पतये प्रोवाचेत्यादि वहुभ्य इत्यन्तं स्पष्टम्। विष्वक्सेनोऽप्यृषिरेव तत्प्रकरणत्वात्। सन्ति बहवो व्यासाः, 'द्वापरे व्यासः, इत्यादिस्मृतः।[1] अतो विशेष्यतो(ते) व्यासाय पाराशर्यायेति। बादरायण इति व्यासादन्यस्य कस्यचिदृषेस्संज्ञा। सोऽयं सम्प्रदायप्राप्तो विधिरनूचानाय अङ्गाध्याय्यनूचानस्तस्मै ब्रह्मचारिणे अनुष्ठितगुरुकुलवासादिनियमाय समावर्तमानाय गुरुकुलाद्ब्रह्मचर्यं समाप्य स्वगृहं प्रत्यावर्तमानायास्य उपदेष्टव्यः। उपाध्यायाय सामविधानोपदेष्ट्रे ग्रामवरं श्रेष्ठं ग्रामं सहस्रसङ्ख्याकं धनं श्वेतं चाश्वं प्रदाय अयं शिष्येण प्रयोक्तव्यः॥ यद्येतानि दातुं न शक्नुयात् स शुश्रूषया अल्पधनप्रदानेन चोपाध्यायं तोषयित्वा तेनानुज्ञातस्सन् उक्तविधानेन सामानि प्रयुञ्जानो यं यं कामं कामयितव्यं फलं कामयते तमवाप्नोति। अभ्यासस्समाप्त्यर्थः। तृतीयाध्याये नवमः खण्डः॥

श्रीमद्राजाधिराजराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपाल
साम्राज्यधुरन्धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये
वेदार्थप्रकाशके सामविधानाख्ये ब्राह्मणे
तृतीयोऽध्यायः॥

प्रतिपाद्यविषयः—

क्रुष्टादिस्वरसामाध्ययनप्रातिनिधितत्तत्काम्यकर्मानुष्ठानाद्यभिधान-परस्य सामविधानाख्यसामवेदीयकौथुमशाखागतब्राह्मणस्य विवरणमत्र भाष्ये दृश्यते। प्रतिपाद्यविषयश्च No. 150 तमकोशे द्रष्टव्यः॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् इदं भाष्यं समग्रं दृश्यते, मुद्रितं च॥

---

[1] 'अत' इत्यारभ्य 'संज्ञा' इत्यन्तं मुद्रितकोशे न दृश्यते.

3. उपनिषत्.

No. 667 (1480/3).

* आचमनोपनिषत्.

* Ācamanopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Telugu.
Folios—17-18.
Lines on a page—5.
Letters in a line—56.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

Same as No. 215.

उपक्रमः—

No. 215 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 215 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 215 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 640 कोशवत्.

No. 668 (1480/4.)

* यज्ञोपवीतोपनिषत्.

* Yajñopavītopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.

Size—15½ × 1½ inches.

Character—Telugu.

Folios—18.

Lines on a page—5.

Letters in a line—56.

Age of Ms.—Appears to be Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect— Not so very correct.

Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This work states that the highest bliss could be attained only by those who wear the sacred thread, the Ūrdhvapuṇḍra and brand themselves with Śaṅkha and Cakra.

उपक्रमः—

यज्ञोपवीती धृतचक्रधारी यो ब्रह्मविद्ब्रह्मविदो मनीषी हिरण्यमादाय सुदर्शनं कृत्वा वह्निसंयुक्तं स्त्रीशूद्राभ्यां बाहू धारयेत् ॥

उपसंहारः—

आचार्यस्य संमुखं प्रपद्य तस्माद्वैकुण्ठं न च पुनरागमनं सालोक्य-सारूप्यसायुज्यं गच्छति सायुज्यं गच्छति । य एवं वेद, इत्युपनिषत् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र यज्ञोपवीततप्तशङ्खचक्रोर्ध्वपुण्ड्रधारिण एव परमपदावाप्ति-रिति संगृह्याभिधीयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितेयमुपनिषत् । अत्राद्यन्तयोः इतरोपनिषत्सु दृश्यमानस्तत्त-च्छाखीयशान्तिमन्त्रपाठो न दृश्यते ॥

No. 669 (1480/2).

* वराहोपनिषत्.

* Varāhopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Āndhra.
Folios—16–17.
Lines on a page—6.
Letters in a line—56.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—
Same as No. 446.

उपक्रमः—

अथातः श्रीवराहरूपिणं भगवन्तं प्रणम्य सनत्कुमारः पप्रच्छ ऊर्ध्वपुण्ड्रविधिम्। किं द्रव्यं, कियत् स्थानम्?" इत्यादि No. 446 कोशवत्॥

उपसंहारः—

एकादशं पृष्ठतः, द्वादशं कण्ठपृष्ठे, मोक्षं देहीति शिरसि। यो वेदविद्ब्रह्मचारी गृहस्थो वा यतिश्च सर्वखेदेभ्यो विमुक्तिर्भवति। सर्वेषु तीर्थेषु स्नातो भवति। अनुपनीतश्चोपनीतो भवति। आ चक्षुषः पाङ्क्तिं पुनाति। नारायणे मय्यचञ्चला भक्तिस्तु वर्धते। ब्रह्मज्ञानं लब्ध्वा तद्विष्णोः परमं पदमवाप्नोति, तद्विष्णोः परमं पदमवाप्नोति। न च पुनरावर्तते न च पुनरावर्तत इति। इत्याह भगवान् वराहरूपी॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 446 कोशे द्रष्टव्यः.

वक्तव्यविशेषः—

अत्र No. 446 कोशापेक्षया क्वचित्क्वचित्किञ्चित्पाठवैलक्षण्यं दृश्यते । अन्ते श्रीचूर्णाभिमानिदेवतालक्ष्मीद्वादशनामानि निर्दिष्टानि च । अस्या एवोर्ध्वपुण्ड्रोपनिषदित्यपि व्यवहारो दृश्यते ॥

No. 670 (C 2084).

*सामवेदरहस्योपनिषत्.

* Sāmavedarahasyopaniṣat.

Substance—Paper.

Size—10 × $4\frac{3}{8}$ inches.

Character—Grantha.

Folios—113.

Lines on a page—8.

Letters in a line—28.

Age of Ms.—Old.

Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—Incorrect.

Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat, in the form of a dialogue between Nārada and Gopikā in some places and between Brahma and Sūta in some other places, discusses the means of attaining and the nature of the final release.

उपक्रमः—

एकदा ब्रह्मणः पुत्राः सनकादयः तत्त्वविवक्षया पितामहं पप्रच्छुः प्रणिपातपुरस्सरं अहो पिता निरन्तरं वैकुण्ठनाथलीलां ध्यायमानां निरन्तरं चिदानन्देन सह सम्प्रोक्षं वदसि यदि रुचिरापद्यतः? चिदानन्दं ब्रह्म किं वदन्ति व्यापकतया जगद्व्याप्य तिष्ठति तेन तत् ब्रह्मणः वदन्तितरां आपद्यमानो प्रकृतिपुरुषो कस्मात्प्रकृति योज्यतां भवति? जीवाः कीदृग्विधाः कस्मात् समुत्पन्ना भवन्ति । तेषां लोको अलोका कियत्प्रमाणा? यं वदन्ति पुराविदो भवान्तितराम् । यस्मात् प्रजाः समुत्पद्यन्ते तद्ब्रह्मेति वदन्ति पुराविदः । पितामहा ऊचुः—

नारायणमुखात् श्रूयन्ते धर्माः, शृणुत। सर्वा एषा सृष्टिस्समुपत्स्यति क्षराक्षराभ्यामधिकः पुरुषोत्तमसंज्ञितो भक्तिगम्यः। आनन्दमयो लोकः संविराजते तस्य। पुरुषोत्तमस्य उत्तरकटाक्षात् समुत्पन्ना जीवास्ते भक्तिमार्गीया भवन्ति। ये उत्तरकटाक्षात्समुत्पन्नाः जीवास्तेषां स्नेहमार्गोऽयमापद्यत। दक्षिणकटाक्षादुत्पन्नाः कर्मजडा आसुरा अन्योपासका भवन्ति। तस्मिन् रसिकानन्दस्वरूपात् पार्श्वात् द्वावेव मूर्तिः प्रकटिता? प्रथमं भक्तिसुन्दरी प्रकटिता। पश्चात् मायादासी प्रकटिता। ताभ्यां प्रथमा अत्यन्तं वल्लभा आस्तां। भक्तेस्सकाशादुत्पन्ना जीवाः स्नेहमार्गीया भवन्ति। मायायास्समुत्पन्ना आसुराः कर्मजडा अन्यधर्मरता एव भवन्ति ॥

उपसंहारः—

कामक्रोधामयोयं ते गुणाः साधनरूपा भवन्ति। अहो रसमार्गं प्राप्यमानोऽयं? जीवसङ्घ आत्मानं तन्मयतया वासनात्मकं लिङ्गं विधूय आत्मा भावो अभ्यस्यतां सेवायां तन्मयतां प्राप्तवानिति यां यां वासनां आत्मा लीयमानो भवति तत्तद्भावेन तं लिङ्गं चोत्पद्यमानो आसेदिवानिति अत्यन्तासक्ततया मार्गोऽयं लिङ्गं विधूय पापमाभावापन्नो भवेत्। य एषोऽयं मार्गस्तेनव? कथितः। अयं मार्गो देवादिना न ज्ञातः। रुद्रादिना न ज्ञातः। यं मण्डलमुपास्यमानो श्रूयमाणो ध्यायमानो? तन्मयतां प्राप्यमाणः इदं रहस्यं कथितं न वाचनीयं कस्यचित् त्वया। स्वेष्टं हृदि ध्यात्वा तद्भावेन प्रलीयते। अहो लक्ष्मी इमं मार्गं समाश्रिता भक्ता शरीरसोपाधिधर्मा तद्गुणतां प्राप्यते ॥ इति सामगा निरन्तरं रहसि सङ्गीयमाना भवन्ति।

॥ समाप्तमेवैतत् सामवेदरहस्योपनिषदम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अस्यामुपनिषदि क्वचिन्नारदगोपिकासंवादेन क्वचित् भ्रमरशुकसंवादेन च मोक्षोपायप्रदर्शनपूर्वकं सृष्टिक्रमविवरणपूर्वकं च भक्तिमार्गपोषणाय भगवतः क्रीडारसपरीवाह उपवर्ण्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अमुद्रितेयमुपनिषत्। बहुशुद्धसंदूषितं चैतल्लेखनम् ॥

D.C.M. 48*

No. 671 (1388/2).

*श्राद्धेतिहासोपनिषत्.

* Srāddhetihāsopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—16 × 1¾ inches.
Character—Grantha.
Folios—6.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—First leaf is broken.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This Upaniṣat describes the nature of the performer, the consumer and the constituent of Śrāddha and its fruits.

उपक्रमः—

वृषादर्विकुलं ह वै शिविकुलं बभूव । तस्यायमितिहासः कुलविद्या बभूव। तद्यो ह स्मेममधीते स ह स्म राजा भवति । स किञ्चित्प्राप्यान्तर्हितः । सोऽब्रवीत् । यो मामितिहासं ग्राहयेत्, वरमस्मै दद्यामिति । ततो ब्राह्मणः संयोगꣳ संयुयुजे ॥ १ ॥ तमादित्यात्पुरुषो भास्करवर्णो निष्क्रम्य स एनं ग्राहयांचकार । तमपृच्छत्, कोऽसीति, वा वृषादर्विरिति । तस्माद्य इममितिहासमधीते आदित्यलोकोऽस्य कामचारो भवति । तस्माद्य इममितिहासमुपनीतो माणवको गृह्णीयात्, गृहीत्वा तद्यो(अथ) ब्राह्मणान् श्रावयेत् मेधावी भवेत् । वर्षशतं च जीवेत् ॥ २ ॥

उपसंहारः—

वृद्धो वसून् प्रोवाच पुत्रेभ्यः परमं निधिम् । एतद्बोधनमार्याणां मन्त्राश्चैव व्रतानि च नमो नमः, मन्त्राश्चैव व्रतानि च नमो नमः ॥

सुपर्णोऽसि गरुत्मान् त्रिवृत्ते शिरो गायत्रं चक्षुः स्तोम आत्मा साम ते तनूर्वामदेव्यं बृहद्रथन्तरे पक्षौ यज्ञायज्ञीयं पुच्छं छन्दांस्यङ्गानि धिष्णियाश्शफा यजूꣳषि नाम सुपर्णोऽसि गरुत्मान् दिवं गच्छ सुवः पत ॥ वृषादर्विं ॥

॥ काण्वशाखीयोपनिषदि इतिहासः समाप्तः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र श्राद्धकर्तृभोक्तृद्रव्यस्वरूपनियमादिसंग्रहपुरस्सरं श्राद्धानुष्ठानसमयेऽस्येतिहासस्य पठनावश्यकत्वं प्रतिपाद्य एतत्फलं चोपवर्णितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

एतत्कोशान्तदृश्यमानग्रन्थसमाप्तिसूचकवाक्यपरिशीलनेनेयमुपनिषत् शुक्लयजुस्संहितायां काण्वशाखीयेति ज्ञायते। मुद्रिततत्संहिताब्राह्मणादिषु नोपलभ्यते चैषा ॥

No. 672 (C 33/1).

* श्राद्धेतिहासोपनिषत्.

* Srāddhetihāsopaniṣat.

Substance—Paper.	Age of Ms.—Old.
Size—$7\frac{1}{2} \times 5$ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Telugu.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—8.	Complete or incomplete—Complete.
Lines on a page—14.	
Letters in a line—24.	

उपक्रमः—

No. 671 कोशवत्.

उपसंहारः—

वृद्धो वसून् प्रोवाच पुत्रेभ्यः परमं निधिम् ।
एतद्वोधनमार्याणां मन्त्राश्चैव व्रतानि च नमः ।
मन्त्राश्चैव व्रतानि च नमः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 671 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

अत्रान्ते गरुत्मन्मन्त्रमात्रं न दृश्यते । शेषं No. 671 कोशवदेव दृश्यते ॥

No. 673 (738/5).

* श्राद्धेतिहासोपनिषत्.

* Srāddhetihāsopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—12⅓ × 1½ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—3.
Lines on a page—9.
Letters in a line—70.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 671 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 671 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 671 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 671 कोशवत्.

No. 674 (497/1).

* श्राद्धेतिहासोपनिषत्.

* Srāddhetihāsopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{1}{2}\times1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—9.
Lines on a page—6.
Letters in a line—52.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 671 कोशवत्.

उपसंहारः—

मन्त्राश्चैव व्रतानि च नमोनमः। ओं नमो नमः।
अन्नेन वाऽथवा येन शाकमूलफलेन वा।
तस्मात्सर्वप्रयत्नेन कुर्याच्छ्राद्धं महालयम्॥

सुपर्णोऽसि गरुत्मान् त्रिवृत्ते शिरो गामत्रं चक्षुः स्तोम आत्मा साम ते तनूर्वामदेव्यं बृहद्रथन्तरे पक्षौ यज्ञायज्ञियं पुच्छं छन्दांस्यङ्गानि धिष्णयाः शफा यजूꣳषि नाम॥ सुपर्णोऽसि गरुत्मान् दिवं गच्छ सुवः पत। वृषादर्विं शतं ब्रह्म तपस्विनामेते हरन्ति वै श्राद्धमष्टाविꣳशतिः॥ इति काण्वशाखीयपरिसंहिते इतिहासोपनिषत्समाप्ता॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 671 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 671 कोशवत्.

No. 675 (1404/2).

* श्राद्धेतिहासोपनिषत्.

* Srāddhetihāsopaniṣat.

Substance—Palm-leaf.
Size—13 × 1¼ inches.
Character—Grantha.
Folios—7.
Lines on a page—6.
Letters in a line—48.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रम:—

No. 671 कोशवत्.

उपसंहारः—

No. 671 कोशवत्.

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 671 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 671 कोशवत्.

No. 676 (1404/3).

* सोमोत्पत्तीतिहासः.

* Somotpattītihāsaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—13 × 1¼ inches.
Character—Grantha.
Folios—8–9.
Lines on a page—6.
Letters in a line—48.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

Subject in brief :—

This work describes the waning and the waxing process of the digits of the moon and the action that one should abstain from when the moon enters the Vanaspatis.

उपक्रमः—

ऋषय ऊचुः—

कौतूहलसमुत्पन्ना देवता ऋषिभिस्सह ।
संशयं परिपृच्छन्ति व्यासं धर्मार्थकोविदम् ॥
कथं वा क्षीयते सोमः क्षीणो वा वर्धते कथम् ।
इमं प्रश्नं महाभाग ब्रूहि सर्वमशेषतः ॥

श्रीवेदव्यास उवाच—

शृण्वन्तु देवतास्सर्वा यदर्थमिह आगताः ।
तदहं संप्रवक्ष्यामि सोमस्य गतिमुत्तमाम् ॥

उपसंहारः—

य इमां सोमोत्पत्तिं गर्भिणीं श्रावयेत्स्त्रियम् ।
ऋषभं जनयेत्पुत्त्रं सर्वज्ञं वेदपारगम् ॥
य इमां सोमोत्पत्तिं श्राद्धकाले सदा पठेत् ।
तदन्नममृतं भूत्वा पितृणां दत्तमक्षयम् ॥
य इमां सोमोत्पत्तिं पर्वकाले सदा पठेत् ।
सर्वान् कामानवाप्नोति विष्णुलोकं स गच्छति ॥
विष्णुलोकं स गच्छतीत्यों नम इति ॥

॥ इतिहाससोमोत्पत्तिः समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र चन्द्रमसः कलाक्षयवृद्धिप्रकारोपवर्णनपूर्वकं सोमस्य वनस्पतिगमनकाले निषिध्यमानकर्माणि संगृह्य एतदितिहासश्रवणफलं च संगृह्य वर्णितं दृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

अस्य सोमोत्पत्तीहासस्य श्राद्धेतिहासोपनिषत्कोशेषु अन्ते परिदृश्यमानस्य वैदिकेतिहासरूपतया उपनिषत्सु प्रवेशो निरदेशि। समग्रोऽयममुद्रितश्च ॥

No. 677 (497/2).

* सोमोत्पत्तीतिहासः.

* Somotpattītihāsaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—10-11.
Lines on a page—6.
Letters in a line—52.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 676 कोशवत्.

उपसंहारः—

य इमां सोमोत्पत्तिं पर्वकाले सदा पठेत् ।
सर्वस्य कामानाप्नोति सोमलोकं स गच्छति ॥
शुक्ले देवान् पितॄन् कृष्णे तर्पयत्यमृतेन यः ।
यस्य राजा द्विजातीनां तस्मै सोमात्मने नमः ॥
श्रीसोमलोकं स गच्छत्यों नम इति ॥

॥ सोमोत्पत्तिस्समाप्ता ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 676 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 676 कोशवत्.

No. 678 (738/6).

* सोमोत्पत्तीतिहासः.

* Somotpattītihāsaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size – $12\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—4.
Lines on a page—9.
Letters in a line—70.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 676 कोशवत्.

उपसंहारः—

य इमां सोमोत्पत्तिं श्राद्धकाले सदा पठेत् ।
तदन्नममृतं शाद्धं पितृंश्चैवोपतिष्ठति ॥
इमां सोमोत्पत्तिं सर्व(पर्व)काले तु यः पठेत् ।
सर्वान् कामानवाप्नोति सोमलोकं स गच्छति ॥
इत्यों नम इत्याह भगवान् व्यासः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 676 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 676 कोशवत्.

No. 679 (1557/3).

* सोमोत्पत्तीतिहासः.

* Somotpattītihāsaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$6\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.

Character—Nāgarī.
Folios—178-180.

Lines on a page—10.
Letters in a line—28.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

No. 676 कोशवत्.

उपसंहारः—

य इमां सोमोत्पत्तिं श्राद्धकाले सदा पठेत् ।
तदन्नममृतं भूत्वा पितॄणां दत्तमक्षयम् ॥
य इमां सोमोत्पत्तिं श्राद्धकाले सदा पठेत् ।
सर्वान् कामानवाप्नोति सोमलोकं स गच्छति ॥
श्रीसोमलोकं स गच्छत्यों नम इति ।
शुक्ले देवान् पितॄन् कृष्णे वर्ष इत्यभिधीयते ॥
तस्य राजा द्विजातीनां तस्मै सोमात्मने नमः ॥

सुपर्णोऽसि गरुत्मान् त्रिवृत्ते शिरो गायत्रं चक्षुः स्तोम आत्मा साम ते तनूर्वामदेव्यं बृहद्रथन्तरे पक्षौ यज्ञायज्ञियं पुच्छं छन्दाꣳस्यङ्गानि धिष्णियाः . . यजूꣳषि नाम सुपर्णोऽसि गरुत्मान् दिवं गच्छ सुवः पत ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

No. 676 कोशवत्.

वक्तव्यविशेषः—

No. 676 कोशवत्.

No. 680 (496/1).

* सौपर्णेतिहासः.

* Sowparṇetihāsaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$8\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—13.

Lines on a page—10.
Letters in a line—36.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.

Correct or incorrect—
Correct.

Complete or incomplete—
Incomplete.

Subject in brief :—

This work describes how Garuḍa carried off the Amṛta (the nectar) after defeating the Devas.

उपक्रमः—

यो विश्वप्राणभूतस्तनुरपि च हरेर्यानकेतुस्वरूपः
यं संचिन्त्यैव सद्यः स्वयमुरगवधूवर्गगर्भाः पतन्ति ।
चञ्चच्चण्डोरुतुण्डस्फुटितफणिफणारक्तपङ्काङ्कितास्यं
वन्दे छन्दोमयं तं खगपतिममलं स्वर्णवर्णं सुपर्णम् ॥

अस्य श्रीसौपर्णाख्यानस्य नानाच्छन्दांसि रामऋषिः गरुत्मान् देवता । अमृताहरणे विनियोगः ॥

उपसंहारः—

त्रयस्त्रिंशद्देवता देवतास्वेव प्रतिष्ठायोत्तिष्ठन्ति प्राजापत्यं वै वामदेव्यं प्रजापतावेव प्रतिष्ठायोत्तिष्ठन्ति शान्तिर्वै वामदेव्यं पशुष्वेव प्रतिष्ठायोत्तिष्ठन्ति । शान्तिश्शान्तिः सर्वारिष्टशान्तिरस्तु ॥ समस्तदुरितोपशान्तिरस्तु ॥

॥ सौपर्णः समाप्तः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र सुपर्णापुत्रेण गरुडेन कृतममृताहरणादिकं संगृह्य प्रतिपाद्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

कोशेऽस्मिन् ग्रन्थोऽयं समग्रो दृश्यते, अमुद्रितश्च ॥

4 मन्त्रसंग्रहः.

No. 681 (905/6).

अग्निसूक्तम्.

Agnisūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$13\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—4-5.
Lines on a page—7.
Letters in a line—62.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपसंहारः—

अग्निस्सप्तिं वाजंभरं ददात्यग्निर्वीरं श्रुत्यं कर्म-
निष्ठाम् । अग्नी रोदसी विचरत्समञ्जन्नाग्निर्नारीं वीर-
कुक्षिं पुरन्धिम् ॥

अग्नेरमंसः समिदस्तु भद्राऽग्निर्मही रोदसी आवि-
वेश। अग्निरेकं चोदयत्समत्स्वग्निर्वृत्राणि दयते पुरूणि ॥

उपसंहारः—

[अग्न]ये ब्रह्म ऋभवस्ततक्षु[रग्निं]महामवोचामा
सुवृक्तिम् । [अग्ने]प्राव जरितारं यविष्ठा[ग्ने] महि
द्रविणमायजस्व ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र स्वरूपशक्त्याद्यभिधानपूर्वकमग्निः स्तूयते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितायामृक्संहितायामष्टमाष्टके तृतीयेऽध्याये पञ्चदशे वर्गे दृश्यत इदं सूक्तम्। एतत्कोशान्ते च अग्निशब्दपरित्यागपूर्वकं ऋक्सप्तक-घटितमेतत्सूक्तं पुनरपि लिखितं दृश्यते ॥

No. 682 (1299/17).

अग्निसूक्तम्.

Agnisūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—48-50.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

अग्निमीळे मधुच्छन्दा अग्निर्गायत्री ।

अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम् ।
होतारं रत्नधातमम् ॥
अग्निः पूर्वेभिर्ऋषिभिरीड्यो नूतनैरुत । स देवाँ एह वक्षति ॥

उपसंहारः—

आदहं स्वधामनु पुनर्गर्भत्वमेरिरे । दधाना नाम यज्ञियम् ॥

वीळु चिदारुजत्नुभिर्गुहा चिदिन्द्र वह्निभिः ।
अविन्द उस्रिया अनु ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र अग्निवाय्विन्द्रमित्रावरुणदस्रविश्वदेवसरस्वतीदेवताः स्तूयन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितकोशे प्रथमाष्टके प्रथमाध्याये आदित एकादश वर्गा अस्मिन् कोशे निर्दिष्टा दृश्यन्ते । अत्रादौ पत्राञ्चले अग्निसूक्तमिति एतन्नामधेयं लिखितं दृश्यते । एकादशस्वेषु वर्गेषु च अग्निवाय्विन्द्रादयः स्तूयन्ते । आदिमवर्गद्वय एवाग्निः स्तूयते । अत एकादशवर्गात्मकस्य चास्य अग्निसूक्तमिति व्यपदेशे हेतुश्चिन्तनीयः ॥

No. 683 (1299/14).

अन्नसूक्तम्.

Annasūktam.

Substance—Palm-leaf,	Age of Ms.—Old.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.	Condition of Ms.—Good.
Character—Nāgarī.	Correct or incorrect—Correct.
Folios—41–44.	Complete or incomplete—Incomplete.
Lines on a page—6.	
Letters in a line—60.	

उपक्रमः—

मूर्धानं दिवो अरतिं पृथिव्या वैश्वानरमृत आजातमग्निम् ॥

कविं संराजमतिथिं जनानामासन्नापात्रं जनयन्त देवाः ॥

उपसंहारः—

समौ चिद्धस्तौ न समं विविष्टः संमातरा चिन्न समं दुहाते । यमयोश्चिन्न समा वीर्याणि ज्ञाती चित्सन्तौ न समं पृणीतः ॥

॥ अन्नसूक्तं समाप्तम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अन्नशुद्धयर्थं श्राद्धानुष्ठानादिकाले पारायणाद्युपयोगितया ऋग्वेदगतमन्नसूक्तं क्षीरादिसमृद्धिप्रार्थनतत्स्तोत्रादिपरं तत इतस्सङ्गृह्य समग्रमत्र लिखितं परिदृश्यते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रितमिदं सूक्तम् । एतत्सूक्तान्ते 44–46 पत्रेषु पञ्चमाष्टके प्रथमाध्याये एकोनविंशवर्गप्रभृति द्वाविंशवर्गान्तं वर्गत्रितयं युद्धोपयोगिकवचधनुरादिस्तुतिपरं अन्नसूक्तघटकतया कैश्चिदभिमतं संगृहीतं दृश्यते ॥

No. 684 (1299/23).

आयुष्यसूक्तम्.

Āyuṣyasūktam.

Substance—Palm-leaf.
Size—$14\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—63–65.
Lines on a page—6.
Letters in a line—60.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Not so very correct.
Complete or incomplete—Incomplete.

उपक्रमः—

आयुष्यं वर्चस्यं रायस्पोषमौद्भिदम् ।
इदं हिरण्यं वर्चस्व जैत्रायाविशतादिमाम् ।
उच्चैर्वाजि पृतनाषाट्सभासाहं धनञ्जयम् ।
सर्वास्समग्रा ऋद्धयो हिरण्येऽस्मिन् समाहिताः ॥

उपसंहारः—

वेद वातस्य वर्तनिमुरोर्ऋष्वस्य बृहतः । वेदा ये अध्यासते ॥

निषसाद धृतव्रतो वरुणः पस्त्यास्वा । साम्राज्याय सुक्रतुः ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

उद्वाहादिषूपयुक्ता आयुस्सम्पदाद्यभिवृद्धिप्रार्थनपरा ऋचोऽत्र संगृहीताः ॥

वक्तव्यविशेषः—

एतत्सूक्तगतमन्त्रा अष्टमाष्टके प्रथमाध्याये एकादशे वर्गे सप्तमाष्टके षष्ठाध्याये पञ्चमषष्ठवर्गयोः तृतीयाष्टके चतुर्थाध्याये पञ्चमवर्गमारभ्य सप्तमवर्गान्तं, प्रथमाष्टके द्वितीयाध्याये अष्टादशवर्गे तथा अन्यत्र च तत्र-तत्र परिदृश्यमाना अत्र सङ्गृह्य लिखिता दृश्यन्ते ॥

No. 685 (2613/2).

पञ्चदशायुर्मन्त्रादयः.

Pañcadaśāyurmantra, etc.

Substance—Palm-leaf.
Size—$11\frac{1}{4}\times1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Nāgarī.
Folios—50.
Lines on a page—7.
Letters in a line—48.

Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः । भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः । स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवांसस्तनूभिः । व्यशेम देवहितं यदायुः । पुनः पुनर्जायमाना पुराणी समानं वर्णमभिशुम्भमाना । श्वघ्नीव कृत्नुर्विज आमिनाना मर्तस्य देवी जरयन्त्यायुः ॥

उपसंहारः—

सर्वतो हास्म जनमित्रमभयं तरत्युत्तरोत्तरणीं ह श्रियमश्नुते ह प्रजानामैश्वर्यमाधिपत्यम् ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

आशीर्वादोपयुक्ताः पञ्चदशायुःपदान्तका मन्त्राः, त्रिंशद्देवान्ता मन्त्राः, सप्त स्वस्तिपदान्ता मन्त्राश्च क्रमेण अस्मिन् कोशे ऋग्वेदात् तत्तद्भागेभ्यः सङ्गृह्य एकत्र लिखिता दृश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

वेदेषु तत्र तत्र विप्रकीर्णा मन्त्रा अत्रैकत्र सङ्गृह्य निर्दिष्टा दृश्यन्ते, मुद्रिताश्च ॥

No. 686 (514/6).

शिवसङ्कल्पमन्त्रसङ्ग्रहः

Śivasaṅkalpamantrasaṅgrahaḥ.

Substance—Palm-leaf.
Size—$16\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches.
Character—Grantha.
Folios—225–226.
Lines on a page—7.
Letters in a line—60.
Age of Ms.—Old.
Condition of Ms.—Good.
Correct or incorrect—Correct.
Complete or incomplete—Complete.

उपक्रमः—

येनेदं भूतं भुवनं भविष्यत् परिगृहीतममृतेन सर्वम् ।
येन यज्ञस्तायते सप्तहोता तन्मे मनश्शिवसंकल्पमस्तु ॥
येन कर्माणि प्रचरन्ति धीरा यतो वाचा मनसा चारु यन्ति ।
यत्संमितमनुसंयन्ति प्राणिनस्तन्मे मनश्शिवसंकल्पमस्तु ॥

उपसंहारः—

य आत्मदा वलदा यस्य विश्व उपासते प्रशिषं यस्य देवाः ।
यस्य च्छायाऽमृतं यस्य मृत्युस्तस्मै देवाय हविषा विधेम ॥
तन्मे मनः—मस्तु ।
गन्धद्वारां दुराधर्षां नित्यपुष्टां करीषिणीम् ।
ईश्वरीं सर्वभूतानां विश्वरूपाय वै नमोनमः ॥
॥ तन्मे मनश्शिवसंकल्पमस्तु ॥

य इदं शिवसङ्कल्पे सदा ध्यायन्ति ब्राह्मणाः, ते परं मोक्षं गमिष्यन्ति, तन्मे मनश्शिवसंकल्पमस्तु ॥

प्रतिपाद्यविषयः—

अत्र मनसः शुभानुचिन्तनप्रवणताप्रार्थनामभिदधतो जपाद्युपयोगिनः शिवसङ्कल्पमन्त्रा दृश्यन्ते ॥

वक्तव्यविशेषः—

मुद्रिता एते मन्त्राः ॥

INDEX TO NAMES OF AUTHORS.

(THE FIGURES DENOTE THE NUMBER OF PAGES)

INDEX TO NAMES OF MANUSCRIPTS NOTICED IN THE CATALOGUE.

A. Samhitā.

B. Brahmaṇas.

C. *Āraṇyakam.*

D. *Upaniṣads.*

E. Mantra Saṁgraha and Bhāṣya.

मैसूरु राजकीय प्राच्यकोशागारे परिष्कृत्य देवनागराक्षरैः संमुद्रय प्रकाशिताः

संस्कृतग्रन्थाः.

	ग्रन्थनाम		मूल्यम् रू.	आ.
* 1	आपस्तम्बगृह्यसूत्रम्, सुदर्शनार्यप्रणीततातपर्यदर्शनाख्यभाष्यसहितम्.	....	1	12
* 2	आपस्तम्बयज्ञपरिभाषासूत्रम्, हरदत्तकपर्दिस्वामिभाष्याभ्यां सहितम्.	....	1	0
* 3	माधवीयधातुवृत्तिः (अदादि-दिवादि-जुहोत्यादयः)	....	2	0
* 4	तैत्तिरीयसंहिता, सस्वरचिह्ना सपदपाठा श्रीभट्टभास्करीयज्ञानयज्ञाख्यभाष्यसहिता च, प्रथम संपुटम्	....	2	8
* 5	तैत्तिरीयसंहिता, सस्वरचिह्ना सपदपाठा श्रीभट्टभास्करीयज्ञानयज्ञाख्यभाष्यसहिता च, द्वितीयसंपुटम्.	....	2	8
* 6	दक्षिणामूर्तिस्तोत्रम्, सुरेश्वराचार्यटीकासहितम्	....	1	4
* 7	तैत्तिरीयसंहिता, सस्वरचिह्ना सपदपाठा भट्टभास्करीयज्ञानयज्ञाख्यभाष्यसहिता च, तृतीयसंपुटम्.	....	3	0
* 8	श्रीभगवद्गीता, श्रीशंकराचार्यभाष्यसहिता	....	2	12
* 9	तैत्तिरीयसंहिता, सस्वरचिह्ना सपदपाठा भट्टभास्करीयज्ञानयज्ञाख्यभाष्ययुता च, चतुर्थसंपुटम्.	....	3	0

---

* एतच्चिह्नाङ्किता ग्रन्थाः संप्रति विक्रयायात्र नोपलभ्यन्ते.

ग्रन्थनाम		रू.	आ.
*10	मण्डलब्राह्मणोपनिषत्	0	6
*11	सौन्दर्यलहरी	1	0
*12	तैत्तिरीयसंहिता, सस्वरचिह्ना सपदपाठा भट्टभास्करीयज्ञानयज्ञाख्यभाष्यसहिता च, पञ्चमसंपुटम्.	3	0
*13	,, ,, दशमसंपुटम्	3	0
*14	,, ,, एकादशसंपुटम्	3	0
*15	आपस्तम्बधर्मसूत्रं हरदत्ताचार्यप्रणीतोज्ज्वलाख्यवृत्तियुतम्.	1	12
*16	तैत्तिरीयसंहिता, सस्वरचिह्ना सपदपाठा भट्टभास्करीयज्ञानयज्ञाख्यभाष्यसहिता च, अष्टमं संपुटम्.	3	0
*17	,, ,, नवमं संपुटम्	2	4
*18	,, ,, द्वादशं संपुटम्	1	12
*19	श्रीशंकराचार्यप्रबन्धावली, प्रथमसंपुटम्, (श्रीविष्णुसहस्रनाम–सनत्सुजातीयभाष्यम्).	1	4
*20	,, द्वितीयसंपुटम् (अपरोक्षानुभूतिः, शतश्लोकी, हरिस्तुतिः, दशश्लोकी च).	1	4
*21	,, तृतीयसंपुटम् (उपदेशसहस्री गद्यपद्योभयात्मिका, रामतीर्थव्याख्यायुता).	2	0
*22	,, चतुर्थसंपुटम् (आत्मबोध विवेकचूडामणि--वाक्यवृत्ति-स्वात्मनिरूपण योगतारावली–सर्ववेदान्तसिद्धान्तसारसंग्रहाः).	1	0
*23	माधवीयधातुवृत्तिः भ्वादौ प्रथमसंपुटम्	2	0
*24	,, ,, द्वितीयसंपुटम्	2	0
*25	गोत्रप्रवरनिबन्धकदम्बम्	2	0
*26	तैत्तिरीयारण्यकम्, सस्वरचिह्नम्, भट्टभास्करीयभाष्यसहितम्, प्रथमसंपुटम् (1–4 प्रश्नाः).	1	12

* एतांचह्नाङ्किता ग्रन्थाः संप्रति विक्रयायात्र नोपलभ्यन्ते.

	ग्रन्थनाम		रू.	आ.
*27	तैत्तिरीयारण्यकम्, सस्वरचिह्नम्, भट्टभास्करीय-भाष्यसहितम्, द्वितीयसंपुटम् (5-6 प्रश्नौ).	....	1	0
*28	एकाग्निकाण्डः सस्वरचिह्नः, हरदत्तीयभाष्यसहितः	....	1	4
*29	तैत्तिरीयारण्यकम्, सस्वरचिह्नं, भट्टभास्करीय भाष्यसहितम् तृतीयसंपुटम् (7-8 प्रश्नौ).	....	1	0
*30	ब्रह्ममीमांसा, श्रीकण्ठभाष्यसहिता	....	2	0
*31	माधवीयधातुवृत्तिः, स्वादिमारभ्य समग्रा	....	2	0
*32	बोधायनगृह्यसूत्रम्, सपरिशिष्टम् (प्रथममुद्रणम्)	....	2	4
*33	तैत्तिरीयप्रातिशाख्यम्, (वैदिकाभरणत्रिभाष्य-रत्नाख्यव्याख्याद्वययुतम्.	....	4	0
*34	बोधायनधर्मसूत्रम्, गोविन्दस्वामिविवरणसमे-तम्.	....	3	0
*35	भाट्टदीपिका, प्रथमसंपुटम् (तृतीयाध्याये तुरीय-पादान्ता).	....	3	0
*36	तैत्तिरीयब्राह्मणम्, सस्वरचिह्नम् भट्टभास्करीय-भाष्ययुतम्.	....	3	8
*37	कौटलीयमर्थशास्त्रम्, (प्रथममुद्रणम्)	....	3	0
*38	तैत्तिरीयब्राह्मणम्, सस्वरचिह्नम्, भट्टभास्करीय भाष्यसहितम् (तृतीयाष्टके 1-7 प्रश्नाः).	....	3	8
*39	श्रीमद्ब्रह्मसूत्रभाष्यम्, आनन्दतीर्थीयम्, तत्त्वप्रका-शिका-चन्द्रिका-प्रकाशसहितम् I सं.	....	3	0
*40	भाट्टदीपिका, द्वितीयसंपुटम्, (तृतीयाध्याये पञ्चम-पादप्रभृति सप्तमाध्यायान्तम्).	....	3	0
41	खादिरगृह्यसूत्रम्, रुद्रस्कन्दीयवृत्तिसहितम्	....	1	0
*42	तैत्तिरीयब्राह्मणम्, सस्वरचिह्नम्, भट्टभास्करीय-भाष्ययुतम् (तृतीयाष्टके 8-12 प्रश्नाः).	....	2	4
43	स्मृतिचन्द्रिका याज्ञिकदेवणभट्टकृता संस्कारकाण्डः	....	1	8
44	” ” आह्निककाण्डः	....	2	8

* एतच्चिह्नाङ्किता ग्रन्थाः संप्रति विक्रययात्र नोपलभ्यन्ते.

	ग्रन्थनाम		रू.	आ.
45	स्मृतिचन्द्रिका याज्ञिकदेवणभट्टकृता व्यवहारकाण्डे प्रथमसंपुटम्.	....	2	0
*46	भाट्टदीपिका, तृतीयसंपुटम् (अष्टमाध्यायप्रभृति दशमे 4 पादान्ता).	....	2	8
*47	श्रीमद्ब्रह्मसूत्रभाष्यम्, आनन्दतीर्थीयम्, तत्वप्रकाशिका-चन्द्रिका-प्रकाशयुतम्, II सं. समन्वयाधिकरणप्रभृति आकाशाधिकरणान्तम्.	....	3	0
48	स्मृतिचन्द्रिका, याज्ञिकदेवणभट्टकृता, व्यवहारकाण्डे द्वितीयसंपुटम्.	....	3	0
*49	भाट्टदीपिका, खण्डदेवकृता, चतुर्थसंपुटम् (दशमाध्याये पञ्चमपादप्रभृति समग्रा.	....	3	0
50	गौतमधर्मसूत्रम्, मस्करिभाष्ययुतम्	....	3	8
51	अलङ्कारमणिहारः प्रथमसंपुटम् (समासोक्त्यलङ्कारान्तः).	....	3	0
52	स्मृतिचन्द्रिका, याज्ञिकदेवणभट्टकृता, श्राद्धकाण्डः	....	3	4
53	श्रीमद्ब्रह्मसूत्रभाष्यम्, आनन्दतीर्थीयम्, तत्वप्रकाशिका-चन्द्रिका-प्रकाशयुतम्, III सं. (प्राणाधिकरणप्रभृति प्रथमे द्वितीयपादान्तम्).	....	4	0
*54	कौटलीयमर्थशास्त्रम् (द्वितीयमुद्रणम्)	....	3	0
55	बोधायनगृह्यसूत्रम्, सपरिशिष्टम्	....	2	4
56	स्मृतिचन्द्रिका, याज्ञिकदेवणभट्टकृता, आशौचकाण्डः.	....	1	8
57	तैत्तिरीयब्राह्मणम्, सस्वरचिह्नम्, भट्टभास्करीयकाचित्कसायणभाष्याभ्यां युतम्, द्वितीयाष्टकम्.	....	3	8
58	अलङ्कारमणिहारः, द्वितीयसंपुटम् (परिकरालङ्कारप्रभृति मालादीपकालङ्कारान्तः).	....	3	8

* एतच्चिह्नाङ्किता ग्रन्थाः संप्रति विक्रयायात्र नोपलभ्यन्ते.

	ग्रन्थनाम		रू.	आ.
59	श्रीमद्ब्रह्मसूत्रभाष्यम्, आनन्दतीर्थीयम्, तत्वप्रकाशिका-चन्द्रिका-प्रकाशयुतम, IV सं (प्रथमाध्याये तृतीयपादे आदितः अपशूद्राधिकरणान्तम्.	....	3	8
60	काव्यप्रकाशः, मम्मटभट्टकृतः, माणिक्यचन्द्रकृतसङ्केताख्यटीकायुतः.	...	3	8
61	आयुर्वेदसूत्रम्, योगानन्दनाथभाष्यसहितम्	....	2	0
62	अलंकारमणिहारः, तृतीयसंपुटम् (सारालंकारप्रभृतिहेत्वलंकारान्तः)	....	8	2
63	विद्यामाधवीयम्, विष्णुशर्मकृतमुहूर्तदीपिकाटीकायुतम् I सं. (1-5 अध्यायाः)	....	2	0
64	कौटलीयमर्थशास्त्रम्, (तृतीयमुद्रणम्)	....	3	0
65	अर्थशास्त्रपदसूची प्रथमसंपुटम्	....	2	8
66	„ द्वितीयसंपुटम्	....	2	8
67	विद्यामाधवीयम्, विष्णुशर्मकृतमुहूर्तदीपिकाटीकायुतम् II सं. (6-10 अध्यायाः)	....	2	0
68	अर्थशास्त्रपदसूची, तृतीयसंपुटम्	....	2	0
69	अभिलषितार्थचिन्तामणिः, प्रथमसंपुटम्	....	2	0
70	विद्यामाधवीयम्, विष्णुशर्मकृतमुहूर्तदीपिकाटीकायुतम् III सं. (11-15 अध्यायाः)	....	1	8
71	सरस्वतीविलासः, व्यवहारकाण्डः	....	2	8
72	अलंकारमणिहारः, चतुर्थसंपुटम् (रसवदलंकारप्रभृति समग्रः)	....	2	4
73	आपस्तम्बशुल्बसूत्रम्, कपर्दीय — करविन्दीय— सुन्दरराजीयव्याख्याभिस्सहितम्.	....	2	12
74	तर्कताण्डवम, व्यासयतिकृतम्, न्यायदीपाख्यव्याख्यायुतम्, प्रथमपरिच्छेदः.	....	3	0
75	अद्वैतसिद्धिः, मधुसूदनसरस्वतीकृता, गुरुचन्द्रिकाटीकायुता, I सं. (प्रथमपरिच्छेदे विश्वमिथ्यात्वस्यागमादिबाधोद्धारान्ता).	....	3	12

ग्रन्थनाम		रू.	आ.
76 तत्वमुक्ताकलापः, वेदान्ताचार्यकृत-सर्वार्थसिद्धि तद्याख्यानन्ददायिनीभावप्रकाशाभ्यां युतः, प्रथमो जडद्रव्यसरः.	....	4	0
77 तर्कताण्डवम्, व्यासयतिकृतम्, न्यायदीपाख्यव्याख्यायुतम्. II सं. (द्वितीयपरिच्छेद विधिवादान्तं).	....	2	0
78 अद्वैतसिद्धिः, मधुसूदनसरस्वतीकृता, गुरुचन्द्रिका टीकायुता II सं. प्रथमपरिच्छेदे असतस्साधकत्वोपपत्तिप्रभृति अविद्याप्रतिपादकश्रुत्युपपत्तिपर्यन्ता.	....	3	4
79 मैसूरुराजकीयकोशागारस्थलिखितसंस्कृतग्रन्थसूची सविवरणा I सं. वेदाः (संहिता, ब्राह्मणं, आरण्यकं, उपनिषत्, मन्त्रसंग्रहश्च).	....	3	12

ಮೈಸೂರು ಗೌರ್ನಮೆಂಟ್ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ

ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳು

		ಬೆಲೆ ರೂ.	ಆ.
*1	ಪಂಪಮಹಾಕವಿಯ ಆದಿಪುರಾಣ	2	8
*2	ರುದ್ರಭಟ್ಟನ ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯ (ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ)	2	12
3	ಸದಾನಂದಯೋಗಿಯ ಮಹಾಭಾರತ (ಪೌಲೋಮಾಸ್ತೀಕ ಪರ್ವಗಳು).	1	8
4	ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಮಹಾಭಾರತ ಸಂಭವಪರ್ವ	2	0
5	,, ಜತುಗೃಹಾದಿಪರ್ವ	1	12
6	,, ಸಭಾಪರ್ವ	1	12
7	,, ಅರಣ್ಯಪರ್ವ	2	0
8	,, ವಿರಾಟಪರ್ವ	1	8
9	ಲಿಂಗಣ್ಣನ ಕೆಳದಿನೃಪವಿಜಯ	1	8
10	ಸೋಮರಾಜನ ಉದ್ಭಟಕಾವ್ಯ	2	0
11	ರುದ್ರಭಟ್ಟನ ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯ (ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ)	2	12
12	ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಮಹಾಭಾರತ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವ	1	2
13	ಸೋಮನಾಥನ ಅಕ್ರೂರಚರಿತ್ರೆ	1	0
14	ನಯಸೇನನ ಧರ್ಮಾಮೃತ ಸಂ. I	2	4
15	ಗೋವಿಂದ ವೈದ್ಯನ ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜವಿಜಯ	2	8
16	ನಯಸೇನನ ಧರ್ಮಾಮೃತ ಸಂ. II	1	4
17	ವೀರಭದ್ರನೃಪಾಲನ ವೀರಭದ್ರವಿಜಯ	1	4
18	ಜನ್ನನ ಅನಂತನಾಥಪುರಾಣ	2	0
19	ಸಕಲವೈದ್ಯಸಂಹಿತಾಸಾರಾರ್ಣವ ಸಂ. I	1	14
20	ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಮಹಾಭಾರತ ಭೀಷ್ಮಪರ್ವ	1	0
21	,, ದ್ರೋಣಪರ್ವ	1	12

* ಈ ಗುರ್ತಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಈಗ ಬೆಲೆಗೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

LIST OF WORKS PUBLISHED BY THE MYSORE GOVERNMENT ORIENTAL LIBRARY, MYSORE.

A.—Sanskrit Publications.

		Price. Rs.	a.
*1.	Apastamba Grihya Sutra with the commentary of Sudarsanacarya	1	12
*2.	Apastamba Paribhasha Sutra with the commentaries of Haradatta and Kapardi Swami ...	1	0
*3.	Madhaviya Dhatuvritti, Vol. II, Part I (Adadi. Divadi Juhotyadi)	2	0
*4.	Taittiriya Samhita with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Padapatha and Svarapatha, Vol I	2	8
*5.	Taittiriya Samhita with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Padapatha and Svarapatha, Vol. II	2	8
*6.	Dakshinamurtistotra with the commentary of Suresvaracarya	1	4
*7.	Taittiriya Samhita with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Padapatha and Svarapatha, Vol. III	3	0
*8.	Bhagavadgita with the commentary of Sankaracarya	2	12
*9.	Taittiriya Samhita with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Padapatha and Svarapatha, Vol. IV	3	0
*10.	Mandala Brahmanopanishad with a commentary ...	0	6
*11.	Saundaryalahari with the commentary of Lakshmidhara, Bhavanopanishad with a commentary, and Devipancastavi	1	0
*12.	Taittiriya Samhita with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Padapatha and Svarapatha, Vol. V	3	0
*13.	Taittiriya Samhita with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Padapatha and Svarapatha, Vol. X	3	0

N.B.—Numbers marked thus * are out of stock.

No.	Title	Price Rs.	a.
*14.	Taittiriya Samhita with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Padapatha and Svarapatha, Vol. XI	3	0
*15.	Apastamba Dharma Sutra with the commentary called Ujjvala	1	12
*16.	Taittiriya Samhita with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Padapatha and Svarapatha, Vol. VIII	3	0
*17.	Taittiriya Samhita with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Padapatha and Svarapatha, Vol. IX	2	4
*18.	Taittiriya Samhita with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Padapatha and Svarapatha, Vol. XII	1	12
*19.	Sankaracarya's Miscellaneous Works, Vol I, commentaries on Vishnusahasranama and Sanatsujatiya	1	4
*20.	Sankaracarya's Miscellaneous Works, Vol. II, Aparokshanubhuti, Satasloki, Haristuti and Dasasloki with a commentary	1	4
*21.	Sankaracarya's Miscellaneous Works, Vol. III, Upadesasahasri with a commentary ...	2	0
*22.	Sankaracarya's Miscellaneous Works, Vol. IV, Atmabodha, Vivekacudamani, Vakyavritti, Svatmanirupana, Yogataravali, Sarva-vedanta-siddhanta-sarasangraha	1	0
*23.	Madhaviya Dhatuvritti, Vol. I, Part I (Bhvadi) ...	2	0
*24.	Madhaviya Dhatuvritti, Vol. I, Part II (Bhvadi) ...	2	0
*25.	Gotra-pravara-nibandha-kadambakam ...	2	0
*26.	Taittiriyaranyaka with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Svarapatha, Vol. I	1	12
*27.	Taittiriyaranyaka with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Svarapatha, Vol. II ...	1	0
*28.	Ekagnikanda with the commentary of Haradatta with Svarapatha	1	4
*29.	Taittiriyaranyaka with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Svarapatha, Vol. III ...	1	0
*30.	Brahmamimamsa with the commentary of Srikantha	2	0
*31.	Madhaviya Dhatuvritti, Vol. II, Part II (Svadi and Curadi)	2	0
*32.	Bodhayana Grihya Sutra with Parisishta ...	2	4
*33.	Taittiriya Pratisakhya with Vaidikabharana and Tribhashyaratna	4	0

N.B.—Numbers marked thus * are out of stock.

		Price. Rs.	a.
*34.	Bodhayana Dharma Sutra with a commentary ...	3	0
*35.	Bhattadipika, Vol. I	3	0
*36.	Taittiriya Brahmana with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Svarapatha, Ashtaka I ...	3	8
*37.	Kautiliya Arthasastra (First Edition) ...	3	0
*38.	Taittiriya Brahmana with the commentary of Bhatta-Bhaskara with Svarapatha, Ashtaka III, Part I	3	8
*39.	Srimad-Brahmasutra Bhashya (Anandatirthiya) with Tatparya Candrika, etc., Vol I ...	3	0
*40.	Bhattadipika, Vol. II	3	0
41.	Khadira Grihya Sutra with Rudraskandiya ...	1	0
*42.	Taittiriya Brahmana with Bhatta-Bhaskara's commentary, Ashtaka III, Part II ...	2	4
43.	Smriticandrika, Samskara Kanda ...	1	8
44.	Smriticandrika, Ahnika Kanda ...	2	8
45.	Smriticandrika, Vyavahara Kanda, Part I ...	2	0
*46.	Bhattadipika Vol. III	2	8
*47.	Srimad-Brahmasutra Bhashya (Anandatirthiya) with Tatparya Candrika, etc., Vol. II ...	3	0
48.	Smriticandrika, Vyavahara Kanda, Part II ...	3	0
*49.	Bhattadipika, Vol. IV	3	0
50.	Gautama Dharma Sutra with Maskariya ...	3	8
51.	Alankara Manihara, Vol. I	3	0
52.	Smriticandrika, Sraddha Kanda	3	4
53.	Srimad-Brahmasutra Bhashya (Anandatirthiya) with Tatparya Candrika, etc., Vol. III ...	4	0
54.	Kautiliya Arthasastra (Second Edition) ...	3	0
55.	Bodhayana Grihya Sutra with Parisishta ...	2	4
56.	Smriticandrika, Asauca Kanda ...	1	8
57.	Taittiriya Brahmana with the commentary partly of Bhatta-Bhaskara and partly of Sayana, Ashtaka II	3	8
58.	Alankara Manihara, Vol. II	3	8
59.	Srimad-Brahmasutra Bhashya (Anandatirthiya) with Tatparya Candrika, etc., Vol. IV ...	3	8
60.	Kavya-Prakasa with the commentary of Sanketa ...	3	8
61.	Ayurveda Sutra with the commentary of Yoganandanatha	2	0
62.	Alankara Manihara, Vol. III	2	8
63.	Vidyamadhaviya of Vidyamadhava with the commentary Muhurtadipika by Vishnu Sarma, Vol. I	2	0

N.B.—Numbers marked thus * are out of stock.

		Price Rs. a.
64.	Kautiliya Arthasastra (Third Edition) ...	3 0
65.	Index Verborum to the published texts of Arthasastra of Kautilya, Vol. I	2 8
66.	Index Verborum to the published texts of Arthasastra of Kautilya, Vol. II	2 8
67.	Vidyamadhaviya Vidyamadhava with the commentary of Muhurtadipika by Vishnu Sarma, Vol. II	2 0
68.	Index Verborum to the published texts of Arthasastra, Vol. III	2 0
69.	Abhilashitartha Cintamani, Vol. I ...	2 0
70.	Vidyamadhaviya, Vol. III	1 8
71.	Saravati Vilasa (Vyavahara Kanda) ...	2 8
72.	Alankara Manihara, Vol. IV	2 4
73.	Apastamba Sulba Sutra	2 12
74.	Tarkatandava with Nyayadipa, Vol. I ...	3 0
75.	Advaitasiddhi with Gurucandrika, Vol. I ...	3 12
76.	Tattvamuktakalapa with Sarvarthasiddhi, Bhavaprakasa and Anandadayini, Vol. I ...	4 0
77.	Tarkatandava, Vol. II	2 0
78.	Advaitasiddhi with Guru Candrika, Vol. II ...	3 4
79.	Tarkatandava, Vol. III	3 4

Miscellaneous.

1. A Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Oriental Library, Mysore, Vol. I—Vedas.

B.—Kannada Publications.

		Price Rs.	a.
*1.	Adipurana of Pampa	2	8
*2.	Jagannatha Vijaya (First Edition)	2	8
3.	Mahabharata—Pauloma and Astika Parvas ...	1	8
4.	Mahabharata by Kumara Vyasa, Sambhava Parva	2	0
5.	Mahabharata by Kumara Vyasa, Jatugriha Parva	1	12
6.	Mahabharata by Kumara Vyasa, Sabha Parva ...	1	12
7.	Mahabharata by Kumara Vyasa, Aranya Parva ...	2	0
8.	Mahabharata by Kumara Vyasa, Virata Parva ...	1	8
9.	Keladinripa Vijaya of Linganna	1	8
10.	Udbhatakavya of Somaraja	2	0
11.	Jagannatha Vijaya of Rudrabhatta (Second Edition)	2	12
12.	Mahabharata by Kumara Vyasa, Udyoga Parva ...	1	2
13.	Akrura Caritre of Somanatha	1	0
14.	Dharmamrita of Nayasena, Vol. I ...	2	4
15.	Kantirava Narasaraja Vijaya	2	8
16.	Dharmamrita of Nayasena, Vol. II	1	4
17.	Virabhadravijaya	1	4
18.	Anantanathapurana of Janna	2	0
19.	Sakalavaidya Samhita Sararnava by Virarajendra	1	14
20.	Mahabharata by Kumara Vyasa, Bhishma Parva	1	0
21.	Mahabharata by Kumara Vyasa, Drona Parva ...	1	12
*22.	Yogaratnakara with translation in Kannada and Telugu, Part I	2	12

N.B.—Numbers marked thus * are out of stock.